

DE PROFEET JEREMIA.

Het Boek der Profetieën van Jeremia, den zoon van Hilkia, bevat de voorspellingen van dezen Profeet, benevens mededelingen uit de tijden van Jojakim en Zedekia, en uit die na de verwoesting van Jeruzalem.

Zijne voorspellingen zijn niet ten onrechte genoemd, een getrouw afdruksel van zijn inwendig leven.

Gedreven door den Heilige Geest, heeft hij niet opgehouden het volk zijne zonden voor ogen te houden, en de verwoesting van stad en tempel aan te kondigen, als gevolg van die zonden.

Diep gevoelde hij de innigste smart over het verderf en de zonde van land en volk, te meer, dewijl hij was van een teergevoelig gemoed.

Diep ingeleid in de Openbaring van Gods wet en getuigenis, weet hij, dat, waar de Heere in Zijn wet, inzonderheid in het 5de Boek van Mozes, de oordelen Gods had aangekondigd over hen, die Zijne getuigenissen verachtten, de val van het Rijk niet lang meer kan duren.

Het is dan ook opmerkelijk, dat hij, schier meer dan één ander der Profeten, spreekt met het oog op de Wet, en, tegenover den afval van 's Heren geboden bij het volk en de drogredenen van de valse profeten, gedurig heen wijst naar de geschondene Wet.

Zijn taal, inzonderheid waar hij spreekt tot zijn volk, is die van den treurende, van den bedroefde van harte.

Hij lijdt, waar hij de oordelen op Gods bevel moet aankondigen, wat echter niet verhindert, dat hij als een ijzeren zuil en een koperen muur staat, als hij tegen de valse profeten optreedt en Jeruzalems val voorspelt.

Waar hij echter tegen de heidense volken optreedt, is zijn taal fors en neemt deze een hogere vlucht.

Zijn naam betekent: de Heere slingert weg, en met dien naam komt de hoofdinhoud van zijn prediking overeen, dewijl deze is, dat de Heere God Juda zal wegslingeren van voor Zijn aangezicht.

Het Boek laat zich verdelen in vier grote hoofddelen, voorafgegaan door een inleiding en gevolgd door een aanhangsel.

Hoofdstuk 1 bevat de roeping van Jeremia tot zijn Profetisch ambt.

Het eerste deel (Hoofdstuk 2-20), bevat de prediking van den Profeet onder Koning Josia, waar hij afmaant van de zonde, dreigt met de oordelen, en roept tot waarachtige bekering.

Het tweede deel (Hoofdstuk 21-33), bevat eerst voorspellingen omtrent het oordeel, hetwelk over Juda door de hand der Chaldeeën zal komen, en vervolgens die omtrent de verlossing door den Messias.

Het derde deel (Hoofdstuk 34-45), bevat behalve enkele korte profetische uitspraken, mededeling van gewichtige gebeurtenissen, uit de tijden vóór en na de verwoesting van Jeruzalem, gebeurtenissen, die zowel den koningen en het volk als hem zelf betreffen.

Het vierde deel (Hoofdstuk 46-51), bevat de profetische uitspraken tegen de heidense volken.

Hoofdstuk 52 vormt het aanhangsel, waarin ons wordt meegedeeld wat na de verwoesting van Jeruzalem plaats greep, in het bijzonder ook wat het lot was van Jojachin.

Het gehele Boek getuigt derhalve, dat wat de Heere in Zijn wet had geopenbaard volkomen wordt vervuld, dat Israël's straf gevolg is van Israël's overtreding, maar ook dat de Heere niet Zijne oordelen tegen Zijn volk uitvoert dan na eerst nog op onderscheidene wijze Zijn roepstem tot bekering te hebben doen horen.

HOOFDSTUK 1.

JEREMIA WORDT GEROEPEN OM DE VERWOESTING VAN JERUZALEM AAN TE KONDIGEN.

Vs. 1-3. Boven aan het hoofddeel van het Boek staat een opschrift, dat den Schrijver noemt, den inhoud als enen van Goddelijken oorsprong aanwijst, en den tijd aangeeft, waarin de volgende voorzeggingen zijn ontvangen en meegedeeld, en eindelijk het tijdstip, waarop Jeremia dit gedeelte van zijn werk besluit.

1. Het volgende Boek, in het hoofddeel, dat van Hoofdstuk 1:4 tot 39:18 loopt, bevat de woorden 1), de profetieën van Jeremia 1), den zoon van Hilkia (2 Kon. 22:7 een man uit de priesters, die te Anatoth waren, ongeveer 5/4 uur noordoostelijk van Jeruzalem, in het land van Benjamin, ene der vier Levietensteden in dien stam (Joz. 21:18);

1) De woorden van Jeremia zijn niet uitsluitend profetieën van de grote toekomst van het volk, gelijk wij die in Hoofdstuk 32 en 33 vinden, maar hoofdzakelijk woorden tot lering en bestraffing. "Indien men meent, dat Jeremia alleen voorzeggingen heeft, zo kan men zijn Boek niet verstaan, maar wanneer wij in de geschiedenis van het rijk van Juda het voorbeeld vinden van den ondergang van koninkrijken, staten en volken, zo is de strafprediking, die Jeremia houdt, dadelijk op onze en op alle tijden van toepassing. Hier toch worden de meest inwendige kiemen van het zinken en den ondergang van alle politieke zaken bloot gelegd, en daarom behoort Jeremia tot de allervruchtbaarste profeten.

Tot een recht verstaan voor den Profeet is zeer nodig "dat men de geschiedenissen in het oog houdt, die hebben plaats gehad onder de koningen, in wier tijd hij gepredikt heeft; want naar die toestanden is ook zijne prediking. " .

Men leze dus voordat men zich tot de beschouwing van het eerste deel begeeft: 2 Kon. 22:1-25:21 en 2 Kron. 34:1-36:21.

2) In de heilige geschiedenis is overal de hand van God zichtbaar, en wel op ene nog geheel andere, veel meer onmiddellijke en handtastelijke wijze werkzaam, dan in de wereldgeschiedenis. Hij regeert en leidt in haar alles op ene meer directe en openbare wijze; Zijn plan treedt hier meer zichtbaar voor den dag. De heilige geschiedenis is ene god-menselijke geschiedenis, ja in zekeren zin ene schepping Gods, en alle uitstekende mannen in haar zijn Zijne schepselen, door Hem tot volvoering van Zijn plan geschapen, een ieder tot zijn doel en ieder met zijnen daarmee overeenkomstigen aard. Zou nu niet de Schepper aan Zijn schepsel, de Heere aan Zijn werktuig en Zijnen dienaar Zijnen naam geven? De namen der uitstekende Oud-Testamentische mannen werden hun ook werkelijk door God gegeven; de ouders hadden den Geest Gods; zij waren om zo te zeggen, profeten, wanneer zij hun die gaven. Zij dachten daarbij aan iets en God dacht aan iets anders; maar de overeenstemming tussen den naam der Oud-Testamentische mannen Gods, hun aard en hun werkzaamheid moesten daarop wijzen, dat Hij het was, die door hen sprak en handelde, en

moest hun zelf een geloof-versterkend onderpand zijn, dat zij door Hem tot hun werk waren geroepen.

2. Tot welken het woord des HEREN geschiedde, dat hem tot het profeten-amt riep, in de dagen van Josia, zoon van Amon, koning van Juda, en wel, om het nauwkeuriger aan te geven, in het dertiende jaar zijner regering, d. i. 629 vóór Chr.

3. Ook geschiedde het woord Gods tot hem, ook was hij profeet gedurende den geheelen volgende tijd der regering van dezen koning tot 510 vóór Chr. en ook later ontving hij Goddelijke openbaringen, namelijk, om geheel af te zien van de tussenregering van Joachas, die slechts drie maanden duurde (Hoofdstuk 22:11 vv.), in de dagen van a) Jojakim, zoon van Josia, die van 610-599 v. C. koning van Juda was, even als ten tijde van de zo korte regering van zijn zoon en opvolger Jojachin of Jechonia (Hoofdstuk 22:24 vv), totdat voleind werd het elfde jaar van b) Zedekia, den jongsten zoon van Josia, en laatsten koning van het rijk van Juda, die van 599-588 v. C. regeerde, totdat Jeruzalem werd ingenomen en het volk van Juda gevangelijk werd weggevoerd, hetwelk geschiedde in de c) vijfde maand van datzelfde 11de jaar van Zedekia, in Augustus 588 v. C.

a) 2 Kon. 23:34. 2 Kron. 36:4. b) 2 Kon. 24:17. 2 Kron. 36:10. Ch Jer. 52:1 vv. c) 2 Kon. 25:8.

Het opschrift omvat niet het gehele Boek, zo min als de werkzaamheid van den Profeet met het jaar 558 haar laatste einde bereikt. Maar even als de roeping van Jeremia tot profeet in hoofdzaak met de door hem aangekondigde oordelen Gods vervuld was, zo vormt ook dat deel, dat de voorzeggingen bevat, die vóór Jeruzalems verwoesting tegen Jeruzalem werden gesproken, het hoofddeel van het gehele profetische boek, en omvat Hoofdstuk 1-39. Wat Jeremia nog na die dagen van gericht, waardoor hij zelf in en met zijn volk werd getroffen, van den Heere ontving als goddelijke openbaring voor Israël, en wat hij, die den kelk der smarten tot den droesem toe zelfs moest ledigen, van mensen moest lijden, dat vindt men onder een bijzonder opschrift in Hoofdstuk 40-45 Saamgevoegd, en als een eerste aanhangsel daaraan gehecht. Een derde geschrift van meer algemene betekenis (aan bijzondere opschriften voor bijzondere voorzeggingen, hoofdstukken en afdelingen is in dit boek geen gebrek) vindt men in Hoofdstuk 46 tot 51 onder den algemenen titel (Hoofdstuk 46:1): "het woord des Heren tegen de heidenen, " dat zich als een tweede aanhangsel kenbaar maakt. Een derde aanhangsel is in Hoofdstuk 52 zonder opschrift bijgevoegd; dit is van zuiver historischen inhoud en handelt over Jeruzalems verwoesting, en de 26 jaren later gevolgde verhoging van Jojachin door Evil-Merodach.

Alzo een tijdvak van ruim veertig jaren. Lightfoot merkt aan, dat "gelijk Mozes zo lang een leraar bij het volk was in de woestijn, totdat zij in hun eigen land kwamen, Jeremia integendeel zo lang een leraar was in hun eigen land eer zij in de woestijn der Heidenen gingen. "

I. Vs. 4-10. In den tijd, toen het volk reeds rijp voor het gericht was en zich ook door de ernstig gemeende reformatie van Josia slechts uiterlijk beroeren, slechts opwekken, maar niet

tot opstaan uit zijne zondeslaap liet bewegen, roept de Heere Zijnen profeet, opdat hij het nabij zijnde, in hoofdzaak onafwendbare gericht verkondigen, en het volk, nog vóór het begint, tot een ootmoedig buigen onder Gods straffende hand bewege. Deze weigert eerst in het gevoel zijner onbekwaamheid, het zware, gevaarlijke, bijna troosteloze werk op zich te nemen; maar wordt door het besliste woord des Heren, dat alle tegenspraak afsnijdt en den zwakke de goddelijke kracht en sterkte belooft, ja bij wijze van een sacrament toedeelt, tot de aanvaarding van zijn rechtmatig, geordend ambt bewogen.

4. Het woord des HEREN dan geschiedde voor de eerste maal 1) in dat 13de jaar van Josia (vs. 2) 1) tot Mij, Jeremia, zeggende in ene verschijning des nachts (1 Kon. 3:5; 8:2):

1) Niemand mag een ambt waarnemen, tenzij hij er toe geroepen is; daarom laat de Heilige Schrift gewoonlijk de roeping al het andere voorgaan. Zo beroemt zich Paulus aan het begin van zijne brieven over zijne roeping. Zo wordt ook de roeping van Mozes aan het begin van zijn tweede boek gelezen. "Dit is gericht tegen degenen, die zich inbeelden, dat de kerk in elkaar zou vallen, wanneer zij zelf niet leerden. O, wanneer zij toch maar tot ons kwamen, die menen, dat hun een talent is toevertrouwd, hoe gaarne zouden wij voor hen onzen post neerleggen en dit moeilijk arbeidsveld hun overgeven! Maar de goeden naderen slechts met vreze en worden slechts met moeite nader getrokken; de goddelozen vliegen begerig naderbij en trekken den heiligen dienst door simonie of geweld aan zich, of, beter gezegd, de vruchten van den heiligen dienst. " .

2) Josia, de koning van Juda, begon reeds in het achtste jaar van zijn koninkrijk den Heere te zoeken, en in 't twaalfde jaar Juda en Jeruzalem van de hoogten en bossen en afgoden en gegotene beelden te reinigen (2 Kron. 34:3). Jeremia scheen dus in 't volgende jaar met zijne boetprediking en zijne voorzeggingen in een goeden tijd gekomen te zijn, de inhoud van zijn Boek, zo diep treurig, wijst echter het tegendeel aan. Dit moeten allen in aanmerking nemen, die van de macht der overheid ene al te grote hulp tot bekering der mensen verwachten, en zonder deze niets willen wagen en hopen.

5. Eer Ik, de eeuwige, almachtige en alwetende God, die roept wat niet is, opdat het zij (Rom. 4:17), en wie alle Zijne werken van de schepping, der wereld af bekend zijn (Hand. 15:18), voor wie ieder mens in al zijn werken, in zijne gehele levensgeschiedenis een voorwerp is van Zijn eeuwig Goddelijk weten en willen (Ps. 139:13 vv. Jes. 45:4 vv.). Eer Ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend 1), en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u voor Mijnen dienst geheiligd (Gal. 1:15); Ik heb u den volken tot een profeet gesteld, Ik wees u een werkkring aan als profeet onder de volken, opdat gij niet alleen den Joden, maar ook den heidenen, ja allen mensen, die nog zullen zijn, tot troost en waarschuwing Mijne oordelen zoudt verkondigen.

1) Waartoe God den mens bestemd heeft, daartoe zal Hij hem ook roepen, want Zijn voornemen kan niet teleur gesteld worden. God zijn alle Zijne werken van eeuwigheid bekend, en Zijne kennis is onfeilbaar, Zijn voornemen onveranderlijk.

Hierdoor is niet alleen gezegd, dat Jehova van den eersten aanvang van den persoon van Jeremia wist, maar daar naar de juistere opmerking der ouden het "kennen" gewoonlijk een kennen cum effectu et affectu (vergezeld van uitwerking en inwendig gevoel) betekent, dat Hij dezen Jeremia van eeuwigheid af tot de profetische werkzaamheid verkoos, waarom Hij hem nu roept, nu hij in de geschiedenis is ingetreden.

Even als het kennen en het verkiezen zelf, zo hangen ook de akten, volgens welke hun tijd bepaald werd te zamen. De eerste gaan lang vooruit, omdat alle weten en besluiten Gods van eeuwigheid is (Jes. 22:11; 37:26 vv.).

2) Het eeuwige voornemen Gods, de vorming van ziel en lichaam in het lichaam der moeder, de goddelijke roeping en de mededeling van geestesgaven maken iemand alleen tot een profeet.

De Heere laat het Zijne kerk nooit aan die krachten ontbreken, die tijd en plaats eisen; Hij behoeft ze niet te zoeken of op haar te wachten: Hij maakt ze.

Het is alsof Hij zei: eer Ik u in de baarmoeder formeerde, heb Ik u bestemd tot dit gebruik, n. l. dat gij het ambt om te leren onder Mijn volk zoudt ontvangen.

God, de Heere, heeft hem gekend, heeft hem gewijd, maar heeft hem ook gezet in het ambt. De Profeet Jeremia verneemt het hier op welke gronden hij straks als profeet onder zijn volk zal optreden.

6. Toen ik die woorden des Heren hoorde, vreesde ik voor dat ten allen tijde moeilijke, maar in dien zo zwaren tijd dubbel zware en gevaarvolle ambt eens profeten. Toen had ik het gaarne laten varen (vs. 8) en zei ik: a) Ach Heere HEERE! Zie, ik kan niet spreken, ik ben voor profeet geen geschikt man, want ik ben jong, een jongeling, wie het nog ontbreekt aan alle levenservaring, aan kracht tot dragen en aan het nodige aanzien bij degenen, voor wie Gij mij roept.

a) Exod. 3:11 vv. 4:1 vv.

Zeker is Jeremia, daar hij later ongeveer 50 jaren zijn ambt had waargenomen, nog zeer jong geweest. Het is echter niet te denken, dat de Heere hem, gelijk de Rabbijnen beweren, op den al te jeugdigen leeftijd van 14 jaren zou geroepen hebben tot zulk een verheven ambt. Zijn woord is integendeel een woord van opzien, gelijk dat bijna van de lippen van alle heiligen komt, die niet op hun kracht vertrouwen. Zij weten toch zeer goed, hoe noodzakelijk maar ook moeilijk het is, zich tegenover de machtigen der wereld te stellen; daarom zijn zij niet eergierig, en hoewel het vlees tot hen zegt, dat zij dit niet door eigen kracht en welsprekendheid volbrengen, zo ouden de vromen toch zich zelve voor kinderen naar den Geest, en dat met recht.

7. Maar de HEERE sneed mijne tegenwerping af door een wederwoord, dat alle verdere tegenwerping verbood, en zei tot mij: Zeg niet: Ik ben jong, alsof gij Mij daarop opmerkzaam

zoudt moeten maken, terwijl het toch reeds lang door Mij is bedacht en voorzien; want overal 1) waarheen Ik u zenden zal, zult gij gaan, en alles wat Ik u gebieden zal, zult gij spreken. 2) Gij hebt niets anders te doen, dan Mijne wegen te gaan en Mijne woorden bekend te maken; gij hebt dus niets nodig dan een gewilligen voet en een getrouwen mond, terwijl eigen kracht en eigen verstand alles zouden bederven.

1) In het Hebr. Al-kol-ascher. Beter: tot allen, die. le staat hier in de betekenis van, la, natuurlijk niet in vijandigen zin. De Heere zegt hier, dat Hij gaan zal tot allen, tot wie Hij zelf hem zenden zal, tot alle personen, tot alle volken. Verder krijgt hij de verzekering, dat hij zal spreken, wat de Heere hem gebieden zal. Hij zal derhalve niet zijne eigene wijsheid, niet zijn eigen gedachten verkondigen, maar datgene, wat de Heere hem zal openbaren. Hij zal derhalve het instrument des Heren HEREN zijn. Zijn jeugd of vermeende ongeschiktheid behoefde hem geen reden van vreze te zijn of van verschrikking.

2) De mens, die iets wil zijn, is de stof, waaruit God niets, ja waaruit Hij dwazen maakt; maar een mens, die niets wil zijn, en niets voor zich behoudt, is de stof, waaruit God iets maakt, heerlijke wijze mensen voor Hem. Een mens, die zich voor God de geringste acht, is bij God de grootste en heerlijkste.

Gelijk de Heere anders verkiest wat dwaas, wat zwak, wat onedel is voor de wereld (1 Kor. 1:19 vv.), zo verkiest Hij ook wel iemand, die zich zelve en anderen te jong voorkomt, het zit niet altijd in den grijzen baard.

8. En wat uw gemis van aanzien aangaat bij degenen, tot wie Ik u zend, zo zeg, Ik integendeel: a) Vrees niet voor hun aangezicht, voor aanzien en den invloed van de groten, de tegenspraak der machtigen, de menigte en overmacht der tegenpartijen, tot wie Ik u zend (vs. 7), want b) Ik ben met u, om u te redden, dat gij, de ene tegenover velen, de kleine en zwakke tegen groten en sterken, wel bewaard zult wezen. Alzo spreekt de HEERE, 1) wiens woord waarachtig is, en die zeker houdt wat Hij toezegt (Ps. 33:4).

a) Ezechiël. 3:9 b) Deut. 31:6, 8. Joz. 1:5.

1) Daaruit, dat wij van de onmiddellijke nabijheid Gods zeker zijn, komt alleen de gerustheid voort, welke ware dienaars des Woords moeten hebben en ook hebben.

Zij die boodschappen van God over te brengen hebben, moeten niet bevreesd zijn voor het aangezicht der mensen. Indien God zijne dienaars niet verlost uit moeilijkheden, zo zal Hij ten minste hen bewaren, dat zij onder dezelve niet vervallen.

9. En de HEERE, die Mij in een gezicht (1 Kon. 22:22) was verschenen, stak, nadat Zijn woord mij tot zwijgen en tot gehoorzaamheid gebracht had (Hoofdstuk 20:7), Zijne hand uit tot mij, en roerde mijnen mond aan 1) met den top Zijns vingers, om door een zicht- en voelbare handeling te verzekeren van mijne roeping tot het profeten-amt, en mij kracht en blijdschap te geven tot en in mijne roeping; en de HEERE zei tot mij 2), terwijl Hij dit deed: Zie,

b) Ik geef, van dit ogenblik af, dat Ik uwen mond aanraak, Mijne woorden in uwen mond, zodat gij voortaan een der heilige mensen Gods zijt, die spreken, gedreven door den Heiligen Geest (2 Petrus 1:21).

a) Jes. 6:6, 7 b) Jer. 5:14.

1) De handeling zelf is een werkelijke gebeurtenis, echter niet in de aardisch-lichamelijke sfeer plaats gehad hebbende, maar doorleefd in den geest, van ekstatischen aard. Daarmee heeft God hem tot Zijnen Profeet gewijd, voor de uitoefening van zijn ambt bekwaam gemaakt en hem nu ten opzichte der volken en koninkrijken een last opgedragen, hem over hen tot Zijn Profeet verordend, om hun Zijn woord te verkondigen.

Dat de Heere God met Zijn hand zijn mond aanraakt is het teken dat God werkt, want de hand is het werktuig van de handeling-en wel Zijn woord in zijn mond werkt, zodat hij alleen spreken zal, wat God wil. Het is het teken der Goddelijke inspiratie.

2) Even als in Jes 6:7 ene toeëigening van Goddelijke genade onder een teken plaats vond, zo ook hier: de profeet ontvangt met de opdracht ook de kracht des Heiligen Geestes tot het ambt. "De aanraking van den mond is een teken, dat op de werkzaamheid des Heiligen Geestes wijst, want deze is de vinger Gods, die den dwazen de lippen opent. (Ps. 51:13 v. 17. Luk. 21:15)

Er is ene onmiddellijke roeping die echter beperkt is tot de dragers van het profetische en apostolische ambt; wij weten van gene Profeten, die door mensen tot profeten zijn verkoren en geroepen (Aäron en Eliza, die men als uitzonderingen aanvoert, zijn dat slechts schijnbaar); ook de apostelen zijn allen onmiddellijk door dan Heere geroepen. Gelijk nu deze onmiddellijke en buitengewone roeping alleen op die dienaren en werktuigen betrekking heeft, waarvan de Heere Zich wil bedienen tot stichting Zijner kerk, zo moeten alle dingen, die in de reeds gestichte kerk dragers van het ambt willen zijn, hiertoe rite d. i. door de daartoe gerechtigde menselijke organen geroepen worden.

Dien God tot Zijnen dienst zendt, dien maakt Hij daartoe ook bekwaam.

Het aanroeren van den mond is niet slechts beeld maar ene wezenlijke daad Gods, die wij evenwel niet zinnelijk hebben te verstaan. Dit behoort tot het gebied der gezichten, waarover zij, die nooit iets dergelijke hebben ondervonden, liefst eerbiedig moeten zwijgen.

10. Zie, Ik stel u, nadat Ik u in 't algemeen tot Mijnen profeet heb gemaakt, nog in 't bijzonder, gelijk ook Jesaja vroeger zijne bijzondere zending naar den aard der tijdsomstandigheden ontving (Jes. 6:8 vv.) te dezen dage, nu een nieuw tijdpoint in de geschiedenis der ontwikkeling van Mijn rijk begint, tot Mijnen dienaar over de volken en over de koninkrijken, die Mijn gebied en eigendom zijn. Ik geef u met de volmacht ook de macht over hen, met het formele recht ook de materiele bekwaamheid, om door middel van het Woord, dat Ik in Uwen mond gelegd heb, naar de ene zijde van uw profetisch ambt uit te rukken, wat niet door Mij geplant is (Matth. 15:23), en af te breken, wat niet door Mij

gebouwd is, en te verderven, wat zich tegen Mij heeft gesteld (2 Kor. 10:4 vv.), en te verstoren alle aanslagen tegen de waarheid Gods; ook volgens de andere zijde van uw ambt om te bouwen in de plaats van het afgebrokene, en te planten 1) in de plaats van hetgeen uitgerukt is (Hoofdst. 18:7 vv.).

1) De Profeet had in de eerste plaats roeping om te verstoren. De vier werkwoorden, van welke de beide eerste nog in 't bijzonder in den grondtekst door overeenkomst en klank met elkaar verbonden zijn, wijzen in hun opeenhoping aan, hoe diep het onkruid zijne wortels had geslagen, hoe langdurig en moeilijk het werk van 't uitroeien en reinigen zijn zou; maar deze woorden hebben een nog veel dieper zin: De Profeet moet door zijne voorzeggingen den ondergang bevorderen, het gericht bespoedigen. Dat is het gevolg van alle verkondiging des Goddelijken woords bij degenen, die het profetische woord niet aannemen. Aan den Profeet hebben zij zich gestoten en door dit aanstoot nemen hun verbrijzeling bespoedigd.

Hoe gering ook van den beginne af het uitzicht van den profeet op een positief gevolg was, daar hij zijn hoofdwerk en de voornaamste uitwerking van zijn ambt in de verstokking en in de bespoediging van het gericht moest zien, gelijk dan ook voor deze zijne negatieve werkzaamheid vier uitdrukkingen gebezigd worden, zo was toch zijn uitzicht ook geenzins onvoorwaardelijk troosteloos. Hij moet straffen, voornamelijk straffen, maar ook genezen; hij moet ook bouwen en planten, iets nieuws, iets goeds oprichten, en, hoewel ook met gering, toch ten minste met enig gevolg, op den nieuwen tijd wijzen, die door Gods onverdiende barmhartigheid zou voortkomen. Nu is het merkwaardig, hoe bijzonder de naam Jeremia bij deze dubbele roeping past; want niet alleen, hoewel in de eerste plaats, ligt daarin het begrip van verwerpen, wegslingeren (zie het woord van 't opschrift), maar ook het begin van stichten. In zijne zending toont God, dat Hij Zijn volk wel zal wegwerpen en Zijnen tempel zal verbreken, maar ook het overschot, dat zich bekeert zal verhogen, en op ene enige rots en een hoeksteen zal grondvesten; want het is des Heeren weg, eerst te verootmoedigen, dien Hij wil verhogen, en Zijn lust is, om verbrokene harten te genezen.

Verwoesten wordt door vierderlei woorden aangegeven, opbouwen slechts door tweeërlei. Hiermede verneemt de Profeet het, dat het zijn roeping in de eerste en de voornaamste plaats is, om de strafgerichten Gods over zijn volk aan te kondigen.

II. Vs. 11-19. Tot nadere bevestiging van de hem opgedragen roeping toont de Heere aan Jeremia twee gezichten, die Hij te gelijk zelf verklaart. In het eerste, dat van de amandelroede, betuigt Hij, dat Hij het bestraffend woord, hetwelk Jeremia moet spreken, zeker vervullen zal; het tweede gezicht, dat van den ziedenden pot, welken de Profeet te middernacht ziet, toont hem aan, van waar het gericht over Juda zal komen, dat het volk door zijne ontrouw jegens den Heere veroorzaakt heeft! In welk conflict nu de profeet met de verkondiging van dit gericht zal komen, weet de Heere zeer wel; maar Hij wil hem ook sterk maken, om het conflict door te staan en zijne roeping getrouw te vervullen.

11. Wijders geschiedde in een ander gezicht, dat spoedig op het eerste volgde (vs. 4) en waarbij mij iets werd vertoond (Amos 8:2 vv.), des HEEREN woord tot mij zeggende: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zei: Ik zie ene amandelroede, een tak van een amandelboom.

12. En de HEERE zei tot mij: Gij hebt wel gezien; want Ik zal wakker zijn over Mijn woord, dat Ik in uwen mond leg (vs. 9), Ik zal er met haast en ijver op bedacht zijn, om dat te doen; Ik zal het spoedig, tot vervulling laten komen, gelijk gij het zult verkondigen (Jes. 55:11 11).

De Septuaginta vertalen in vs. 11 "staf van een notenboom, " bij welke overzetting Theodoretus de volgende uitlegging geeft: "Even als de noot ene bittere schaal heeft en daarin de eetbare, zoete pit, zo is de Goddelijke tucht zwaar en bitter, maar het heilzame en goede volgt dan. Toch billijkt ook reeds Theodoretus de betere lezing der Masorethen, welke ook met het volgende: "Ik zal wakker zijn" beter overeenstemt, namelijk die, welke slechts aan den tak van een amandelboom laat denken. Is de staf als middel van kastijding (Exod. 21:21. Num. 22:27) in 't algemeen het zinnebeeld van straf (Jes. 9:4; 10:5), dan komt het hier voornamelijk aan op het wakker zijn of ontwaken. Gelijk Gods lankmoedigheid meermalen wordt voorgesteld onder het beeld van den slaap, zo ook Zijn intreden om te straffen onder dat van ontwaken of opstaan uit den slaap (Ps. 44:24; 78:65). Nu is het de amandelboom (of wakkerboom), die dezen naam draagt, omdat hij reeds zo vroeg in de lente uit den winterslaap ontwaakt en in Januari bloeit (Ex. 25:40). Dat Jeremia den staf duidelijk erkent voor ene roede of een tak van dien boom, dat hij dien niet met een anderen naam (Gen. 28:19; 30:37) maar met dien, welke met Gods bedoeling overeenkomt (Pred. 12:5), noemt, is eveneens bewijs, dat hem bij zijne roeping geschiktheid is toegedeeld, om profetische gezichten te verstaan, (vs. 9) even als het bekende gezicht van Salomo in 1 Kon. 3:16 vv. een bewijs was van de hem geschonkene bekwaamheid als rechter. Dit brengt de Heere nu ook onder 't oog met de woorden: "gij hebt wel gezien, " en Hij ontzenuwt daardoor het vroegere woord van den Profeet: "Ik kan niet prediken, want ik ben jong. " .

Het beeld van de amandelroede moet Jeremia doen verstaan, dat als hij straks de strafgerichten over Zijn volk aankondigt, deze ook spoedig in vervulling zullen treden.

Gods lankmoedigheid, Zijn geduld heeft een einde genomen. Zijn toorn is gesteld tegen Zijn afvallig volk.

13. En des HEEREN woord geschiedde bij hetzelfde gezicht, waarvan in vs. 11 sprake was, ten tweede maal tot mij, een tweede beeld werd mij door Hem getoond, zeggende even als te voren: Wat ziet gij? En ik zei: Ik zie een ziedenden pot 1), welks voorste deel tegen het noorden is, hij ziet van het noorden af.

1) Woordelijk: "een opgeblazen pot, " d. i. een die door aanblazen van het vuur aan 't koken gebracht is.

De opvattingen der uitleggers lopen hier uit elkaar. Met beroep op plaatsen als Ezech. 11:3 vv. 24:6 vv. verstaat men meestal onder den pot (of ketel 2 Kon. 4:38 vv.) de Theokratie, de heilige stad. Het tot hevigen gloed aangeblazen vuur rondom den pot betekent dan den schrik en angst van Jeruzalems belegering; onder dit vuur begint het vlees in den pot te koken, d. i. het wordt het volk in de stad en in het gehele land steeds heter en angstiger, totdat het ene deel te gronde gaat-hetgeen overschuimt waren de inwoners, die uit het heilige land verdreven waren. Nu vertoont zich de pot van het noorden af, omdat het werktuig Gods tot aansteken

van het vuur de Chaldeërs met hun legerscharen waren, die uit het noorden kwamen. Volgens ene andere opvatting daarentegen is de pot met het kokend water daarin het beeld van een leger van woedende, opgewekte volkeren, want het water betekent volkeren (Ps. 93:3 vv.), de pot de zamenhang, vereniging der volken. " De pot vertoont zich van het noorden, omdat van daar het leger der Chaldeërs komt, waardoor de Heere Juda voor zijne trouweloosheid tuchtigt. Het beeld laat zich dan, gelijk in den tekst is aangegeven, gemakkelijk ontwikkelen: Even als wanneer een pot vol kokend water over een mens wordt uitgegoten, zo zal het leger der Chaldeërs Juda overstromen. Bij de vraag: aan welke van beide opvattingen wij de voorkeur geven, komt de zamenhang met het voorgaande gezicht (vs. 11 vv.), en de inhoud van de volgende openbaring Gods (vs. 15 vv.) in aanmerking. De kokende pot komt in vergelijking met de tuchtroede of den staf in het vorige gericht als ene opklimming voor-hij is een beeld van den hoogsten toorn, wat nu de tuchtroede doet, het slaan, dat door de kokende pot, het branden of verbranden; hij stort zich met verzengenden gloed over degene, die in het midden staat en die hij door zijn overschuimend water kan bereiken. " Is deze gedachte in het beeld niet nader aangewezen, zo ligt die toch in de verklarende woorden des Heeren: "Van 't noorden zal het ongeluk komen over allen, die in het land wonen. Diensvolgens past de tweede verklaring veel meer bij den zamenhang dan de eerste, bij welke de vermelding van het vuur om het volgende niet had mogen ontbreken; want de hoofdzaak van het gezicht, die Jeremia in zijn antwoord op de vraag des Heeren ook op den voorgrond stelt, en welke de Heere in het volgende vers bij Zijne verklaring van het beeld ook uitdrukkelijk noemt, is "van het noorden", en daar dit doelt op de Chaldeërs, die van 't noorden komen, zo mocht dat, wat volgens de eerste verklaring de Chaldeërs afbeeldt, het vuur niet ontbreken, anders staan beeld en verklaring zonder inwendige betrekking tot elkaar.

14. En de HEERE zei tot mij, ook dit beeld mij verklarende: Van het noorden (Hoofdst. 4:6 6:1; 22:10, 22 zal zich dit kwaad, dat door den ziedenden pot zinnebeeldig voorgesteld is, opdoen over alle inwoners des lands van Juda.

15. Want zie a), Ik roep alle geslachten der koninkrijken van het noorden, spreekt de HEERE; en zij zullen komen als de door Mij bestelde rechters van Mijn volk, en 1)) zetten een iegelijk zijnen troon, welke er velen zullen wezen, daar ieder dier stammen Mijne roepstem ook werkelijk opvolgt, voor de deur der poorten van Jeruzalem en tegen al hare muren rondom, zodat aan een ontkomen der belegerden niet zal te denken zijn, en tegen alle steden van Juda, om aan deze een gelijk lot als der hoofdstad te bereiden.

a) Jer. 5:16; 6:22; 10:22. b) Jer. 52:4, 5)

Nog heeft Jeremia's profetie vooreerst slechts te doen met de algemene aankondiging, dat de wereldmacht, door God tot tuchting van Zijn volk verkoren, van het noorden zou komen, totdat zij later (Hoofdst. 25:9) den koning van Babel, Nebukadnezar, als dien knecht des Heeren aanwijst, die het vonnis moet volvoeren. Men behoeft zich er niet veel over te bekommeren; om de uitdrukking: "van het noorden" met betoog daarop te rechtvaardigen, dat toch Babylonië meer oostelijk dan noordelijk van Palestina gelegen was: "Het is hier niet te doen om ene geografische nauwkeurigheid, maar om een gezichtspunt in de geschiedenis van 't koninkrijk Gods; en gelijk nu van dit standpunt Egypte de wereldmacht van het zuiden is

(Dan. 11:5 vv.), zo is ook het Babylonië, dat in de erve der Assyrische monarchie getreden is, de macht van het noorden. " Had de vrome koning Josia in wiens 13de regeringsjaar de Profeet deze voorzegging te beurt viel, haar goed verstaan, zo zou hij 18-19 jaren later in het woord van Faraö Necho (2 Kron. 35:22) Gods stem niet miskend hebben, in plaats dat hij slechts de grondstellingen der wereldse politiek en de ingevingen van zijn eigen, hoewel welmenend hart volgde, en daardoor een vroegen ondergang zich berokkende (2 Kon. 23:19). Gods woord is ons een licht voor den voet en ene lamp op ons pad voor alle toestanden en omstandigheden des levens; het spreekt echter dikwijls slechts zacht in beelden en gelijkenissen, alleen in aanwijzingen en algemene trekken; Gods Geest moet daarbij komen, opdat wij het ook recht verstaan en toepassen; wij moeten daarbij niet vluchtig lezen, maar bestendig daarin leven, anders blijft een groot deel van zijnen zegen een verborgen schat in den akker.

Gods oproeping zal gehoorzaamd worden, zij, die Hij roept, zullen komen. Wanneer Hij enig werk, van wat soort het zij, te doen heeft, zo zal Hij altoos werktuigen vinden om het te doen, al zou Hij om dezelve tot de uiterste einden der aarde zenden.

16. En Ik zal Mijne oordelen tegen hen, de inwoners van Jeruzalem, en alle steden van Juda uitspreken 1) over al hun boosheid, die zij tegen Mij misdreven, dat zij Mij verlaten hebben, het verbond, dat Ik met hun vaders gesloten heb, verbroken, en anderen goden gerookt, reuk- en andere offers gebracht hebben, en zich gebogen hebben voor de afgodsbeelden, werken hunner handen (Jes. 2:8; 37:19).

1) Eigenlijk staat er: Ik zal mijne rechtshandeling met hen houden, d. i. Ik zal hen in het verhoor nemen en hen veroordelen, Mijn vonnis over hen vellen. Waarover? Over- of om al hun boosheid. Waarin deze bestaat wordt in het volgende vers gezegd. Het is dewijl Juda en Jeruzalem het Verbond hebben verbroken, den Heere hebben verlaten, Zijn altaar hebben ontheiligd en zich hebben neergebogen voor eigen handenwerk.

Het zijn derhalve de oordelen, het is het vonnis van Hem, die zijn gebod handhaaft: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.

17. Gij dan, gord uwe lenden, maak u gereed om spoedig in den dienst van uw ambt te gaan (1 Kon. 18:46. Luk. 12:35), en maak u op om aanstonds uw werk te aanvaarden (1 Kron. 22:16), en spreek tot hen, tot dat goddeloze volk, alles, wat Ik u gebieden zal (vs. 7), wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla, 1) opdat Ik u niet overgeef aan uwe lafhartigheid.

1) Op drie dingen valt hier inzonderheid de aandacht. Vooreerst dat Jeremia, zonder te aarzelen of te toeven, zich moest opmaken, om des Heeren last te volbrengen. Dit wordt uitgedrukt door het omgorden van de lenden.

Vervolgens, dat hij alleen dat had te spreken, wat de Heere hem zou gebieden, maar dan ook dat zonder enige terughouding, zonder iets er van weg te laten. Alles wat Ik u gebieden zal, zegt toch de Heere.

En eindelijk, dat hij het moest doen, zonder enige mensenvrees te koesteren, opdat hij niet daardoor versaaagd en bevende zou staan voor zijn volk. Dit wordt toch door de laatste woorden aangeduid.

Noch menschengunst, noch mensenvrees mocht den Profeet des Heeren bezielen, maar den vollen raad Gods had hij te verkondigen.

18. Want zie, gij hebt gene reden om te vrezen, wanneer gij u slechts getrouw aan Mijne toezegging houdt. Ik stel u heden, dadelijk van dezen dag af, op welken uw ambt begint (vs. 10; Hoofdst. 6:27), tot ene vaste stad, die men te vergeefs belegert, en tot enen ijzeren pilaar, 1) dien men niet kan omstoten, en tot koperen muren, die men kan bestormen, maar niet kan doen omstorten (Hoofdst. 15:20), tegen het ganse land 2) dat gij, de enkele persoon, tegen allen strijd kunt voeren, tegen de koningen van Juda, van welke gij er verscheidenen zult zien opkomen en te niet gaan, en wien gij het treurig einde hunner heerschappij en gedeeltelijk ook van hun leven zult moeten aanzeggen, tegen hare vorsten, de staatsbeambten, de geleerden, hoofden der burgerlijke en militair e beambten, wier val zo onherroepelijk is als die van den staat zelven, tegen hare priesters, die niet in Mijne wegen wandelen, de profeten, die de gezichten van hun eigen hart prediken (Hoofdst. 23:9 vv.), en tegen het volk van het land, dat ook der zondaren loon zal ontvangen, omdat het met de priesters en vorsten de wegen der zonde bewandelt.

1) Zulke mannen zijn werkelijk wat de beide zuilen Jachin en Bohaz voor Salomo's tempel typisch aanduiden (1 Kon. 7:21).

2) Bij Jeremia, zo zacht van natuur (2 Kon. 22:7) openbaart zich later "ene bewonderenswaardige vastheid en een vertrouwen, bij het aankondigen van Gods gericht, zodat zijn moed duidelijk blijkt. Jeremia is niet slechts een klager, maar hij heeft het vaste bewustzijn zijner roeping en nooit klaagt hij menselijk, troosteloos.

Hij belooft hem dus geen vrede of rust, maar strijd en overwinning. Deze belofte heeft Hij ook aan de Kerk gegeven: want tot Petrus zegt Hij: "Op deze Petra zal Ik Mijne gemeente bouwen en de poorten der hel zullen mijne gemeente niet overweldigen. " Hij zegt niet: "zij (de poorten der hel) zullen niet strijden, " maar "zij zullen in den strijd de kerk niet overweldigen. " Maar aan den anderen kant wordt de overwinning door strijd en niet zonder zwaren strijd verkregen.

HOOFDSTUK 2.

GODS WELDADEN. ZONDE EN ONDANKBAARHEID DER JODEN.

Op de inleiding van het Boek of de in Hoofdst. 1 voorgestelde roeping van den Profeet volgen nu in Hoofdst. 2-20 profetieën van algemenen aard, wier inhoud overeenkomt met den tijd van Jeremia's werkzaamheid, die in t opschrift is opgegeven. Daarvan vormen vooreerst Hoofdst. 2-6 ene bijzondere afdeling, die betrekking heeft op de proeven door koning Josia ter hervorming genomen, en deze geheel en al voorstelt, zoals wij in de op 2 Kon. 23:25 ze reeds leerden kennen als ernstig gemeend van de zijde des konings, maar zonder gevolg aan de zijde des volks. Het eerste gedeelte van deze afdeling gaat van Hoofdst 2-3:5, en stelt de rijke genade, die Gods trouw het volk had laten ondervinden, en den geheel onverklaarbaren afval van Israël, tegenover die trouw, in algemene trekken voor.

I. Vs. 1-3. Aan de volgende bestraffing gaat ene herinnering vooraf. Deze gaat terug tot den tijd van Israëls jeugd, als de Heere Zijn verbond met het volk sloot en het herinnert aan Zijne eerste, helaas verlatene liefde. (Openb. 2:4).

1. En des HEEREN woord geschiedde tot mij dadelijk na het 18de regeringsjaar van Josia, toen het volk, ten gevolge van het wedervinden van het wetboek, zich door zijnen vromen koning tot ene soort van boete had laten brengen zonder zich werkelijk tot den Heere te bekeren (2 Kon. 22:3-23:27). Het kwam tot mij, zeggende:

2. Ga, Jeremia! van uwe tegenwoordige woonplaats Anathoth in het land van Benjamin (Hoofdst. 1:1), naar Jeruzalem, waar voortaan de plaats uwer werkzaamheid zal zijn, en roep van den tempel uit voor de oren van Jeruzalem, zodat iedereen het kan horen, en, zo hij wil, kan ter harte nemen, (Openb. 2:11) zeggende: Zo zegt de HEERE: Ik, die in verkiezende genade met u, o Israël! een heilig, onveranderlijk verbond heb gesloten, gedenk u ten zegen nog in dezen tijd der weldadigheid uwer jeugd, toen Ik u Mozes als Verlosser uit Egypte's slavernij zond, hoe gij Mij toen de rechterhand, u door Mij tot een verbond der liefde toegestoken, bereidvaardig aannaamt; Ik gedenk der liefde uwer ondertrouw, toen Ik het verbond aan den Sinai met u maakte en gij u tot Mij als tot ene gade wendet (Exod. 24:3), toen gij Mij nawandeldet in de woestijn, in onbezaaid land, 1) in de dagen tussen den uittocht en de verbondssluiting bij Sinai.

1) De Heere laat Israël hier herinneren aan zijn verkiezing, aan den uittocht uit Egypte en aan den tocht van Zijn volk tot aan den berg Sinai. Die tijd was voor Israël de bruidstijd, toen wandelde Israël God, den Heere na, en hoewel het wel tegen Hem murmureerde, volgde het Zijne bevelen.

In het volgende vers wordt dan ook gezegd, dat Israël den Heere heilig was, de eersteling van Zijn inkomst, en herinnert de Heere, hoe zij, die het verdrukt hadden, gelijk de Egyptenaren, ellendig omkwamen.

De inhoud van vs. 2 en 3 moest dan ook dienen niet alleen, of liever niet zo zeer, om een inleiding te vormen op hetgeen verder zou worden gezegd, maar om Zijn volk al dadelijk te plaatsen op het standpunt, waarop Hij het wil hebben. Israël moet weten welke betrekking er bestaat, niet bestond, maar bestaat tussen den Heere en hen. Israël moet weten, dat de Heere op hen een verkregen recht heeft. De Heere is Israëls man, is Israëls Souverein, en daarom als Israël geroepen is om Hem te gehoorzamen, dan moet dit geschieden uit dankbaarheid, door den drang der liefde, dewijl Hij, de Heere, er recht op heeft.

3. Israël was den HEERE eens heiligheid, een heiligdom uit de grote menigte van de aan zich zelf overgelaten heidense volken uitverkoren, ene bezitting, den alleen ware God toegewijd (Exod. 19:5. Lev. 20:26. Deut. 7:6). de eerstelingen Zijner inkomste 1) Deut. 26:10), daar het tot de overige volken in betrekking stond als de eerstelingen, die den Heere geheiligd worden, tot de grote menigte van veldvruchten (Exod. 23:19. Deut. 28:2 vv). Allen, die hem opaten, tot zijne vernietiging medewerkten (Deut. 6:16), werden voor schuldig gehouden, even als hij zich schuldig maakt (Lev. 22:10 vv.), die zich aan de eersteling-vruchten vergrijpt, wier genieten alleen den priesters geoorloofd is (Num. 18:12 vv.); kwaad kwam hun over, gelijk het lot van Faraö bewijst, (Exod 4:22 vv. 14:13 vv.); spreekt de HEERE. 2)

1) De eerstelingen van den oogst des velds, of van het inkomen van het land, behoorden aan den Heere als heilig. (Ex. 23:19. Ex. 18:8 e. a.). Een zulk den Heere gewijd eersteling was Israël, als uitverkoren volk van God. Dewijl de Heere Schepper en Heere der ganse wereld is, zo zijn alle volken Zijn eigendom als het ware, de oogst Zijner schepping. Onder de volken der aarde heeft Hij zich Israël tot eerstelingvolk gekozen en daarmee voor Zijn onaantastbaar eigendom verklaard. Zoals nu ieder gewoon Israëliet, welke van de aan God gewijde eerstelingen at, zich schuldig maakte, zo maakten zich allen schuldig, die Israël aantastten.

2) Deze woorden vormen in de eerste plaats de inleiding der eerste rede, maar tevens van de gehele profetische verkondiging van Jeremia; ja, men kan zeggen: zij bevatten de gedachte, die verre boven Jeremia's profetie zich verheft, de gedachte die aan de geschiedenis der theokratie ten grondslag ligt, dat ondanks allen afval van de ene, en ondanks alle straffen van de andere zijde, toch liefde de grondtoon der betrekking tussen God en Israël is, en het laatste toch onveranderlijk eigendom van zijnen Heere is.

II. Vs. 4-21. Hoe ontzettend heeft daarna Israël de trouw gebroken! En toch heeft de Heere niet alleen nooit iets tegen Zijn bondsvolk misdaan, maar integendeel Hij heeft het met weldaden overladen, ondanks het afwijken van den beginne af. Nu nog is groot en gering, het gehele volk steeds verder en dieper afgeweken. Zulk een afval is bij de heidenen zonder voorbeeld, voor het volk misdadig en dwaas te gelijk; het is een ruil, waarbij Israël alles prijs geeft en niets wint, en het gevolg is dat de Heere het onder de hand van vreemde volken doet bukken, wier goden het heeft aangebeden, wier hulp het gezocht heeft, en dat het onder zulk ene macht zijnen ondergang te gemoet gaat.

4. Zo stond het vroeger met Israëls gedrag tegenover Mij, en hoe is het daarmee van dien allereersten tijd af tot op den tegenwoordigen tijd? Hoort des HEEREN woord, gij huis van

Jakob, gij twaalf stammen en alle geslachten van het huis Israëls, opdat gij verneemt, waarvan dit woord de gehele natie gedurende al de jaren van haar bestaan heeft aan te klagen.

Op zeer aanmerkelijke wijze komt in de Joodse Pericopen-indeling Luk. 4:20 tegenover de Parasche (afdeling uit de wet: Num. 33-36, als Haphtare (afdeling uit de profetieën) deze rede bij Jeremia. Daar telt de wetgever de stations op, waar Israël gedurende zijn tocht naar het land der belofte zich gelegerd heeft; dat waren Jehova's wegen in vroegeren tijd met het uitverkoren volk; dit volgt echter thans geheel andere wegen, het bewandelt de slingerpaden des verderfs.

5. Zo zegt de HEERE: a) Wat voor onrecht hebben uwe vaders van de dagen der Richters af, aan Mij gevonden, welke ontrouw of welk plichtverzuim hebben zij in Mij waargenomen, hetwelk hun aanleiding zou hebben gegeven, dat zij reeds zo spoedig, nadat zij zich aan Mij hadden overgegeven, (vs. 2) verre van Mij geweken zijn (Exod. 32:8), en hebben de ijdelheid 1) nagewandeld, en zij zijn ijdel geworden 2) (2 Kon. 17:15)?

a) Micha 6:3, 4.

1) Eigenlijk adem, vandaar, ijdel, nietig. Hiermede wijst de Profeet niet zozeer op de afgoden zelf als wel op het innerlijke wezen van den afgodendienst. Het viere van dien dienst is ijdelheid, nietigheid. Vandaar ook dat de Heere hier zegt, dat zij, die de afgoden dienden, ijdel geworden zijn. De Apostel zegt: verijdelde worden. (Rom. 1:21).

Deze rede sluit zich aan Deut. 32 aan.

2) Een waar woord zegt hier de Profeet: :zij wandelden het nietige na en werden nietig; " daarmee is alle leven, dat van de Bron der waarheid afgekeerd is en naar schijn en leugen gekeerd is in zijne vernietiging gevonnist. Waarnaar de mens streeft, dat wordt hij.

6. En zeiden niet (Ps. 140:11): Waar is de HEERE, dat wij ons aan Hem onderwerpen, de Heere, die ons opvoerde uit Egypteland onder enkel wonderen van Zijne genade en almacht, die ons leidde in de woestijn, in een land van wildernissen en kuilen, waarin wij zonder Zijne bijzondere leiding en verzorging ellendig hadden moeten omkomen, in een land van dorheid en schaduw des doods, dat ons spoedig zou hebben later versmachten en omkomen, wanneer Hij ons niet had gedrenkt en tegen alle gevaar beschut, in een land, waar niemand doorging, en waar geen mens woonde, dewijl niemand zich daar als reiziger durfde wagen, laat staan, zich kon nederzetten; maar wij zijn daar zo lang geweest, zonder enige schade te ondervinden of enig gebrek te lijden (Deut. 1:19; 29:2-6)?

7. En Ik bracht U, na zulk ene leiding door een wild en ongebaand, dor en duister land, in een vruchtbaar land, in dit Kanaän, dat volgens zijne gehele de gesteldheid geheel het tegenovergestelde is van de woestijn. Ik bracht u daar, om de vrucht daarvan en het goede er van te eten (Deut. 6:10 vv.), maar toen gij daarin kwaamt, verontreinigde gij dadelijk van den tijd der Richters af (Richt. 2:6 vv), Mijn land (Lev. 25:23) door den dienst, waarmee gij vreemde goden eerdet (Lev. 18:24 vv.), en gij steldet ook door vele andere zonden, die gij

naar de wijze der heidenen bedreeft (Ezra 9:14), Mijne erfenis of mijn eigendom, dat land, dat Ik Mij uit alle landen der aarde tot ene bijzondere bezitting verkoren heb, om daar Mijne woning te hebben (Ps. 79:1), tot enen gruwel (Hoofdst. 19:4).

Een roekeloos zondaar, een goddeloos mens verontreinigt het land en de plaats, waar hij woont en verkeert, en maakt die tot een gruwel voor God en de prachtigste landstreek, het vruchtbaarste land, het schoonste slot en huis wordt een vloek en gruwel voor God om de zonde der inwoners. Wat een wolvenkuil, een slangenhol voor een mens is, dat is voor God de woning der goddelozen, hoe prachtig zij ook is.

De Heere God wijst Israël hier op zijn grote gunstbetoning. Hij had het volk opgevoerd uit Egypte. Hij had het geleid door de woestijn en in die woestijn niet laten sterven, maar het gebracht in een vruchtbaar land, in een land, overvloeiende van melk en honing. En wat had nu Israël gedaan? Het had den Heere verworpen, de afgoden nagehoereerd en des Heeren eigendom, want dit is beter vertaling voor, erfenis, tot een gruwel, d. i. tot een zaak van afschuw en afgrijzen gemaakt, zodat de Heere, in plaats van met welgevallen op Zijn eigendom neer te zien, er de ogen van afwendde.

8. Die onder u het meest geroepen waren om Mij te zoeken, deden dat het minst, ja, droegen er alles toe bij, om het volk tot dieperen afval te brengen. De priesters, die toch hun ambt en hun onderhoud aan Mij alleen te danken hebben, zeiden niet: waar is de HEERE? Zij hebben hun hart niet naar Mij gekeerd, en a) die de wet handelden, die het wetboek bestudeerden en daaruit moesten recht spreken, kenden Mij niet, zodat zij ook niet naar Mijn woord recht spraken; en de herders, die het volk op den rechten weg moesten leiden, overtraden tegen Mij, en leidden de mensen van Mij af, en de profeten, 1) in plaats van zich door Mijnen Geest te laten leiden en vervullen, profeteerden door Baäl, en verkondigden diens leugenwoorden, en wandelden naar dingen, die geen nut doen, also hingen zij de afgoden aan.

a) Rom. 2:20.

1) De Priesters zijn natuurlijk de bedienaars van het Heilige, de over de wet handelende zijn ook wel de Priesters, maar meer in hun karakter van leraars der wet; de herders zijn de burgerlijke overheden, en de profeten zij, die des Heeren woord moesten bekend maken, maar nu in plaats van geïnspireerd te zijn door den H. Geest, zich lieten inspireren door den geest ten Baäl, d. i. door den anti-goddelijken geest.

9. Daarom zal Ik nog, of, verder met ulieden twisten als met een weerspannig en afvallig volk, spreekt de HEERE; ja, met uwe kindskinderen zal Ik twisten, want gelijk uwe vaders gehandeld hebben, zo handelt gij, en gelijk gij, zo doen uwe kinderen in alle volgende geslachten, zodat de afval van Mij als ene erfzonde zich openbaart.

10. Bij de Heidenen is nog een zekere trouw te vinden, hoewel die uit enkel bijgeloof voortkomt. Want, gaat over in de eilanden der Chitteërs, naar Cyrus en de verder liggende landen in het westen der Middellandse zee (Num. 24:24. Dan. 11:30), en ziet toe, en zendt ter

onderzoeking naar Kedar, naar de herdersvolken van het Oosten (Jes. 42:11; 60:7), en merkt er wel op, en ziet of desgelijks geschied zij als bij u?

11. Heeft ook een volk de goden veranderd, wanneer zij zich eens tot deze in geloof gekeerd hadden, hoewel dezelve gene goden zijn, zodat het niet vreemd zou zijn, indien zij nu dezen, dan genen dienden? nochtans heeft Mijn volk, waaraan Ik Mij genoegzaam als den Almachtigen, levenden God geopenbaard heb, in tegenstelling tot de hunnen afgoden getrouwen Heidenen, zijne eer veranderd in hetgeen geen nut doet. Zij mochten zich beroemen op den alleen waren God als hunnen God (Ps. 106:20), doch zij hebben Hem geruild tegen nietswaardige afgoden.

De valse goden, de eigengemaakte, welke uit de inbeelding van het volk ontstonden, duren nog voort, komen voor als met het verleden der volken samengegroeid, en gaan eerst te niet, wanneer het natuurlijke leven des volks te niet gaat. Alleen de levende God wordt vergeten, het eigenlijke, eeuwige leven wordt opgegeven. Er is ene algemene eigenschap der zonde, dat het kwaad zich met ongelooflijke vastheid aan den mens hecht. Als enige dwaling wordt voorgesteld, zo volgen vele mensen haar na, zelfs wanneer zij weten, dat wat zij horen valsheid en domheid is; men vergeet het nooit of spreekt er ten minste gedurig over.

Diegenen, die den valse godsdienst zijn toegedaan, zijn gewoonlijk ijveriger en meer ingespannen daarbij, dan zij die den waren godsdienst hebben; zij doen en lijden ook in den regel meer bij hunnen valse godsdienst, dan de gelovigen bij de ware. Dat is de list des satans, opdat hij de mensen bij den valse godsdienst houde en ze wijs make, dat hoe moeilijker en zwaarder het wordt, zij des te aangenamer zijn bij God.

12. Ontzet u hierover, gij hemelen, daar gij van uwe hoogte mede alles moet aanzien, wat op aarde geschiedt, en zijt verschrikt! wordt zeer woest, 1) spreekt de HEERE (Deut. 32:1. 1 Jes. 1:2 .

1) In het Hebr. chareboe. Eigenlijk betekent dit woord, beroofd zijn van merg, uitgedroogd zijn, en van daar de betekenis van, verwoest zijn, maar dan ook van, gevoelloos worden, buiten zijn zinnen geraken. En die laatste betekenis moeten we hier hebben.

De Profeet, of liever de Heere God door den Profeet, roept de heidenen van de plaats, waar Hij Zijne heerlijkheid openbaart, en vanwaar Hij geen ledig toeschouwer is van wat op aarde plaats heeft, om getuigen te zijn van de boosheden van Israël.

13. Want Mijn volk heeft meer kwaad dan de Heidenen bedreven. Wanneer die de afgoden dienen, verzondigen zij zich slechts eenmaal, daar Ik Mij zelven aan hen niet op bijzondere wijze heb geopenbaard, noch Mij in ene bepaalde verbondsbetrekking met hen gesteld heb. Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij a), de Springader 1) des levenden waters (Hoofdstuk 17:13. Gen. 26:19), hebben zij verlaten, om, en deze is de tweede zonde, zich zelven bakken, cisternen (Gen. 37:34), uit te houwen, gebrokene bakken, vol reten en scheuren, zodat zij niet eens het daarin verzamelde regenwater kunnen bewaren, bakken, die

geen water houden, maar slechts slijk bevatten (Hoofdstuk 38:6). Wat toch anders is het nalopen van vreemde goden?

a) Hoogl. 4:15. Jer. 17:13.

1) De springader des levenden waters is Christus. De genade in Hem wordt met water vergeleken, als zijnde verkoelend en verfrissend, reinigend en vruchtbaar makend; met levend water, omdat het dode zondaren levend maakt, kwijnende gelovigen doet herleven, het geestelijke leven steunt en onderhoudt en doet uitlopen op het eeuwige leven, en omdat het altijd vloeit: met ene fontein, om aan te wijzen, dat de oorsprong daarvan is in Christus, en de grote overvloed, die in Hem is als water in ene fontein en in ons is als stromen. Deze fontein te verlaten is de eerste der zonden, welke bedreven worden, wanneer Gods volk verkoudt in zijne genegenheden jegens Hem, en Zijn woord en Zijne ordeningen verwaarloost. Gebrokene bakken zijn de wereld en de dingen, die in haar zijn, die men aankleeft, en waarin men rust en voldoening zoekt; de zodanigen zijn de uitvindingen en instellingen der mensen, die men volgt en vasthoudt, zelfs zedelijke deugden en Evangelische plichten, waarop men zich verlaat, zelfs geestelijke vormen, waarin men leeft, ja zelfs daden des geloofs, wanneer men daarvan een grond maakt. Voornamelijk zij men opmerkzaam, dat eerst wordt gesproken van het verlaten van den omgang met God, en in de dadelijk daarop volgende plaats van beelden, die gene hulp of verlichting kunnen aanbrengen, noch enig nut kunnen geven, of enigen troost in tijd van droefheid en nood kunnen schenken. Het is dwaas ene fontein te ruilen voor een bak en dat nog wel voor een gescheurden bak. In ene fontein is het water levend, altijd vloeiend en opspringend. Niet alzo met een bak, en in gebroken bakken is niet met al.

De eerste zonde is de verloochening der waarheid, de tweede de verdichting van leugens, die de plaats der waarheid vervangen moet. De ene vloeit uit de andere voort. Wie God verlaat maakt zich afgoden. Drinken moet de mens. Heeft hij de levende bron verlaten, zo graaft hij zich bronnen, die niettemin geen water houden, hoogsten troebel water. Maar hij stelt zich toch voor, dat hij drinkt en zijnen dorst lest, totdat hij versmacht of de verlaten bron weer zoekt en terugvindt.

Hoe komt het toch, dat de Heere moet zeggen: "Mij, de levende bron, verlaten zij?" dat komt daar vandaan, dat ons de uitgehouwen bakken beter bevallen. Het gemaakte trekt ons zo sterk aan; alles wat van beneden is, heeft ene zo grote aantrekkingskracht voor het wankelende hart, dat het zich van de levende bron laat aftrekken en het putwater van deze wereld smakelijker vindt, dan het levende water, den levenden God en Zijn woord.

Wanneer zij kwamen om hun dorst aldus te lessen, vonden zij niet dan modder en slijk en het vuile water van een stilstaanden poel. Zodanig waren de afgoden voor hun vereerders, en zodanig een vernedering, ondervinden zij, die zich van God tot hen wendden.

14. Zulk ene dubbele zonde heeft dan ook reeds hare heilloze vruchten gedragen en het volk aan den afgrond van het verderf gebracht, waaraan het zich thans bevindt. Is dan, zo zou Ik mogen vragen, wanneer men den toestand nauwkeurig beschouwt-is dan Israël een knecht? of

is hij een ingeborene des huizes, 1) een lijfeigene? zo neen-waarom is hij dan ten roof geworden, van de ene hand in de andere als het ware verkocht?

1) De Profeet vraagt hier verwonderd, als naar een nieuwe en ongerijmde zaak: Is Israël een knecht? Maar hij was immers vrij, boven alle volken, want hij was de eerstgeboren zoon Gods. Het is derhalve noodzakelijk nu een verder voortgezet onderzoek te doen, waarom hij zo ellendig is.

Het verschil tussen knecht en ingeborene des huizes is, dat een knecht om de een of andere reden in slavernij was geraakt en weer kans had om vrij te komen. Een ingeborene des huizes was en bleef echter het wettig eigendom zijner heren. Israël was geen van beiden en daarom vraagt hier de Profeet zo verwonderend.

15. a) De jonge leeuwen hebben over hem gebruld, zulke machtige en roofzuchtige vijanden als de Assyriërs, die reeds het noordelijk rijk ten onder brachten, vallen hem aan met het gebrul van enen leeuw, wanneer die zijnen buit bespringt (Jes. 5:29); zij hebben hun stem verheven, en zij hebben zijn land gezet in verwoesting; zijne steden zijn verbrand, dat er niemand in woont (2 Kon. 17:4 vv.).

a) Jer. 4:7.

16. Ook hebben u (het zuidelijk rijk) de kinderen van Nof en Tachpanhes, de Egyptenaren onder koningen van verschillende dynastieën (1 Kon. 3:1), nu eens uit Middel-Egypte te Memfis, dan weer in Beneden-Egypte te Dafne, aan den Pelusischen arm van den Nijl, den schedel afgeweid, zij hebben uw land uitgeplunderd.

17. Doet gij u, o Israël! dit ellendige, dat u wedervaart, alsof gij een lijfeigene (vs. 14) waart in plaats van Mijn eerstgeboren zoon (Exod. 4:22) niet zelve aan, doordien gij den HEERE, uwen God verlaat, ten tijde als Hij u door onderricht en vermaning van Zijne dienstknechten op den rechten weg leidt? gij wilt liever allerlei wegen van eigen goeddunken gaan.

18. En nu, wat hebt gij te doen met den weg van a) Egypte, om de wateren van Sihor 1) van den Nijl (Jes. 23:3) te drinken? Wat baat het u, dat gij u zoekt te verbinden met die zuidelijke wereldmacht? En wat hebt gij te doen met den weg van Assur, om de wateren der rivier, van den Eufraat (Gen. 2:14), te drinken? Wat zoekt gij hulp bij die noordelijke wereldmacht?

a) Jes. 31:1.

1) De Nijl is de rivier van Egypte. Zonder het water van den Nijl is er voor den Egyptenaren geen leven mogelijk. Vandaar dat het water van den Nijl te drinken, wil zeggen, u verschaffen wat gij meent nodig te hebben, om in waarheid te leven. Hetzelfde geldt ook van de wateren van Assur. Door hulp te zoeken bij Egypte of bij Assur, meende de hofpartij in Jeruzalem het leven van het rijk, van den staat te kunnen redden. De Heere wijst er echter op, dat dit juist hun val zou zijn, want dit stond gelijk met het verlaten van den Heere, van Israël's God.

19. Het aansluiten aan Egypte kon het noordelijk rijk niet bewaren voor den ondergang door Assyrië, maar heeft dien integendeel te spoediger doen komen (2 Kon. 17:4). Over het zuidelijk rijk dreigt ondanks den steun van Assyrië (2 Kon. 23:29) tegenwoordig het verderf van Egypte. Israël is dus tussen die beide machten der wereld geplaatst, en kan gene hulp van de ene tegen de andere ondervinden, integendeel niets dan ellende nu van de ene dan van de andere ervaren. Uwe a) boosheid zal u kastijden, en uwe afkeringen zullen u straffen. Door u zo te plaatsen tussen die beide machten heb Ik er u op gewezen, dat gij u uitsluitend en alleen aan Mij moet vasthouden, maar daardoor heb Ik ook reeds de roede aan beide zijden gereed gelegd, wanneer gij van Mij zoudt afvallen en u aan den geest der wereld zoudt overgeven. Weet dan en ziet, nu gij met die beide roeden te gelijk wordt geslagen, dat het kwaad en bitter is, dat gij den HEERE, uwen God, verlaat, en Mijne vreze niet bij u is, 1) spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen.

1) Jes. 3:9. Hos. 5:5.

1) Merk hier op de natuur der zonde, de oorzaak der zonde en de kwaadaardigheid der zonde. Het is den Heere verlaten, het is omdat Zijn vreze niet in ons is, het is een kwaad en bitter ding; en eindelijk op de verderflijke gevolgen der zonde.

20. Als Ik van ouds uw juk verbroken en uwe banden verscheurd had, a)

1) u uit Egypte's slavernij gered had, zo zei gij toen reeds: Ik zal niet dienen. Ik wil mij niet verbinden om dien God alleen op ene plaats te vereren, maar nu gij Mijnen dienst hebt verlaten voor alle mogelijke afgoden, offert gij op allen hogen heuvel, en onder allen groenen boom loopt gij om, hoererende (Exod. 34:16).

1) In het Hebr. Ki meeölam schaburth ulleek nitthakth moosrothajik. Beter: Want van ouds hebt gij uw juk verbroken, uwe banden verscheurd. Wij lezen dus niet, schaburthi en nitthakthi, maar met de Septuaginta, schaburth en nitthakth. Want niet de Heere heeft het verbond gebroken, maar Israël zelf heeft de Wet en het getuigenis op zij gezet en daarna andere goden gediend. Het juk en de banden zijn het juk en de banden der Wet, welke de Heere God op en om Israël had gelegd, opdat Israël een afgezonderd volk zou blijven.

21. Ik had u toch tot Mijn volk gemaakt, u a) geplant tot enen edelen wijnstok, die ook zoete druiven had moeten voortbrengen, een geheel getrouw zaad, dat, uit een echt gewas genomen, ook reinheid en waarheid had kunnen voortbrengen. Hoe zijt gij Mij dan veranderd in verbasterde ranken van een vreemden wijnstok, in een wilden wijnstok, die niets dan wilde ranken en bittere bessen voortbrengt?

a) Ex. 15:17. Ps. 44:3; 80:9.

Wij kennen de reine, echte zaden, die des Heren hand in de ziel van Abraham en van zijn geslacht gestrooid heeft, het kinderlijk, reine geloof aan Hem, die den hemel en de aarde gemaakt heeft, maar de vergiftige adem der zonde had het weggewaaid en weggedragen.

III. Vs. 22-37. Alle huichelachtige pogingen om zich zelfen te rechtvaardigen en te verontschuldigen zijn Gode even openbaar als de zonde zelf, en zullen de schuld niet kleiner maar slechts des te zwaarder maken. Israël ontbloot zich slechts op nieuw, en ontdekt punten, van waar de aanklacht tegen hen kan gericht worden. Omdat echter het volk zijn God en de Hem beloofde trouw zo geheel vergeet, en van zijn zondig leven, daar het boosheid op boosheid stapelt, geen afstand wil doen, zo zal ook de straf niet uitblijven. De rede, hoewel in den tijd van Josia gehouden, blijft toch bij deze niet stilstaan, maar omvat den gehelen volgende tijd tot aan den ondergang van Juda.

22. Want, al wiest gij u met salpeter 1) en naamt u bovendien, wat anders tot reiniging dient, veel zeep 2) (Mal. 3:2), zo is toch uwe ongerechtigheid voor Mijn aangezicht getekend; zij treedt op den lichten grond, die daardoor wordt verkregen, slechts des te vreselijker in hare bloedrode kleur (Jes. 1:18) te voorschijn, en de lichte zijde is gene andere, dan dat in Mijn gedrag jegens u niets verkeerd was (vs. 5), spreekt de Heere HEERE.

1) De Nether, Lat: nitrum, gebruikten de Oosterlingen in de plaats van zeep (Spr. 25:20.) .

De rechte loog en de rechte zeep is slechts de Geest des Heren, die de verslagene harten, welke hun zonden bekennen, door gericht en genade rein wast, en spreekt: u zijn uwe zonden vergeven! (Ps. 51:9. Mal. 3:2. Joh. 13:8-10). Daaruit volgt dan de nieuwe gehoorzaamheid uit een rein hart.

2) Een soort poeder, uit de zeeplant genomen. De Heere wil hier zeggen, dat al deed Israël de zwaarste pogingen, om zich rein te wassen van zijne zonde, door uitwendige middelen, het hen niet zou baten; de zonde zat niet uitwendig, maar inwendig, en inwendig was het volk verdorven en met schuld beladen.

23. Hoe zegt gij dan: Ik ben niet verontreinigd, gelijk vroeger het rijk van Israël was; ik heb de Baäls, de afgoden der Sidoniërs (1 Kon. 18:18) niet nagewandeld? Zie uwen weg in het dal van Hinnom bij Jeruzalem (1 Kon. 1:35), ken wat gij gedaan hebt, welke gruwelen gij onder Achaz, Manasse en Ammon (2 Kron. 28:3; 33:6, 22 vv. hebt, dat het onlangs op dezelfde wijze moest worden behandeld als het altaar te Bethel (2 Kon. 23:10 en 16), gij lichte, snelle kemelin, die hare wegen verdraait. 1)

1) Hebr. : "die de wegen in elkaar vlecht. " Het beeld is ontleend van ene tochtige kemelin, die in hare drift heen en weer loopt.

24. Zij is ene woudezelin, gewend in de woestijn, naar den lust harer ziel schept zij den wind, snuift zij den wind in, zoekende naar het mannelijk dier, dat hare lusten zal bevredigen; wie zou hare ontmoeting afkeren, haar in haren loop kunnen stuiten? zo hoereert gij andere goden na. Allen, die haar zoeken, om ontucht met haar te bedrijven, zullen niet moede worden door het nalopen van haar, omdat zij zich zo gemakkelijk laat vinden; in hare maand, haren bronsttijd zullen zij haar vinden.

Een geheel dichterlijk uitgevoerd beeld. Israël's afgoderij-woede is niet meer gewone hoererij, maar de onweerstaanbare drift der dieren in den parenstijd; en daartoe wordt zulk een dier gekozen, welks drift het allerontembaarst is, en tevens het alleronverzadelijkst.

De Heere zegt hier, dat Israël zo verzot is op de afgoden en op den afgodendienst, dat de afgoden hen niet behoeven op te zoeken, maar dat het afvallige volk zelf de afgoden opzoekt.

25. Bedwing toch, zo roept menigmaal een dienaar Gods met vriendelijke waarschuwing en welgemeende vermaning u toe: hoedt toch uwen voet van ontschoeiing, van barrevoets te moeten lopen, en uwe keel van dorst, 1) bedwing die onverzadelijke drift! Maar gij zegt: het is buiten hoop, uwe vermaning is te vergeefs, neen, het is onmogelijk, want ik heb de vreemden lief, de begeerte is te sterk, dan dat ik die niet zou moeten voldoen, en die zal ik na wandelen. 1)

1) Dit ziet op het met haast toelopen op de afgoden, zodat het volk het schoeisel zou verliezen, en de keel door dorst zou gekweld worden. Het is wederom een woord van waarschuwing tot het God en Zijn dienst verlatende Israël.

1) Onophoudelijk zich iets nieuws te willen toe-eigenen is het streven van hen, die God vergeten, en karakteristiek is het, dat men deze onrust uitgeeft voor de eigenlijke bestemming van den mens ook in onze dagen.

Deze waarschuwing is van hen verworpen. Zij zeiden tot hen, die hen wilden overreden, om zich te hervormen en te bekeren, het is buiten hoop. Zie, verwacht nooit, dat gij vat op ons hebben zult, of ons overhalen zult, om onze afgoden weg te werpen, wij hebben het vastelijk besloten, dat wij het zullen doen, en daarom doet u zelf of ons niet langer moeite aan met uwe vermaningen, want het is te vergeefs.

26. De straf zal dan ook niet uitblijven. Gelijk een dief, die meende steeds te kunnen voortgaan, met zijn werk in 't verborgen te volbrengen, en daarbij toch den naam van een eerlijk man te zullen behouden, plotseling beschaamd, te schande wordt, wanneer hij gevonden wordt, op heterdaad betrapt wordt, also zijn die van het huis Israël's beschaamd, zij, hun koningen, hun vorsten, en hun priesters, en hun profeten (vs. 8).

27. Die bewijzen dieven van de ergste soort te zijn, daar zij tot een hout zeggen: Gij zijt mijn vader, en tot enen steen: gij hebt mij gegenereerd, daardoor toch ontstelen zij Mij Mijnen roem als Schepper, Onderhouder en Verzorgen van Mijn volk, en geven dien aan houten en stenen afgoden. Zo onteren zij Mij: want zij keren Mij den nek toe en niet het aangezicht, wanneer Ik hen door Mijne knechten laat leren en tot Mij roepen (Hoofdstuk 32:32 vv.). Maar ten tijde huns kwaads keren zij zich voor een kort, een voorbijgaand ogenblik weer tot Mij, gelijk ook nu weer bij de donkere vooruitzichten het geval is (2 Kon. 22:16 vv. 23:3 vv.); dan zeggen zij: Sta op en verlos ons, want Gij Heere, zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is Uw naam. (Jes. 63:16)!

28. Waar zijn dan, zo wil Ik, nu ook van Mijne zijde u den rug toekerende, in plaats van het aangezicht, zeggen-waar zijn dan uwe goden, die gij u gemaakt hebt, en die gij zo lang als uwe helpers en verzorgers geroemd hebt? Laat ze opstaan, of zij u ten tijde uws kwaads zullen verlossen (Richt. 10:14. Jes. 57:13); daar zij zo velen in getal zijn, kan het hun niet moeilijk vallen, u te redden; want naar het getal uwer steden zijn uwe goden, o Juda! (Hoofdstuk 11:13. Jes. 2:8).

De afval van God heeft steeds plaats in rustige, gelukkige tijden, nooit in tijden van nood, komt dan echter de nood, zo keert de mensheid zich om dien uitwendigen nood ook weer eens tot God. Die niet door God geleerd zijn laten zich door dat terugkeren misleiden en houden het reeds voor ene werkelijke bekering. Dat is die verandering nog niet, zij kan het worden, zij blijft echter in den regel slechts ene uitwendige, ene schijnbare.

29. Waarom twist gij tegen Mij, wanneer Ik ondanks uw schijnbaar terugkeren niet aflate van Mijnen toorn tegen u (2 Kon. 23:26 vv.), alsof Ik onrechtvaardig jegens u handelde? Gij hebt allen tegen Mij overtreden en blijft daarin voortgaan, hoewel gij den schijn aanneemt, alsof gij u van uwe boosheid bekeerd had, spreekt de HEERE.

30. Te vergeefs heb Ik uwe kinderen a) geslagen, zij hebben de tucht niet aangenomen 1), en gij zelf zorgt daarvoor, dat zij nalaten te verstaan tot weldoen (Ps. 36:4); want ulieder bloeddorstig zwaard heeft uwe profeten verteerd, Hoewel gij voor een ogenblik u hield, als ware het u om ene ware volksbekering te doen (2 Kon. 23:22.), vervolgt gij degenen, die Ik u zend, om zulk ene verandering tot stand te brengen, en moordt gij ze, als een verdervende leeuw, welke niemand het leven laat behouden, die hem ontmoet (Hoofdstuk 37:11 vv. 38:1 vv. MATTHEUS. 23:37).

a) Jes. 1:5. Jer. 5:3.

1) Gods oordelen, waaronder zij geweest waren, hadden geen uitwerking op hen gehad. Zij waren onder Goddelijke bestraffing van verscheiden soort geweest, waarmee God beoogde hen tot bekering te brengen, maar het was te vergeefs; zij beantwoorden aan Gods bedoeling, met hen te verdrukken, niet; hun gewetens waren niet wakker geworden, noch hun harten vermurwd en vernederd, noch waren zij gedreven, om God te zoeken. Zij werden niet beter door de kastijdingen en het is een groot verlies, dus een verdrukking te verliezen; zij onderwierpen zich niet, noch voegden zich naar de kastijding, maar hun harten morden tegen God, en dus worden zij te vergeefs geslagen.

Gods slagen kunnen wel relatief, niet absoluut te vergeefs zijn. Bereiken zij het doel dor bekering niet, zo constateren zij ten minste, dat God het Zijne gedaan heeft, gelijk dit ook de bedoeling van onze plaats is; zij dienen "tot een getuigenis over hen" (Gal. 3:4). Opdat de Goddelijke kastijding het gewenste gevolg hebbe, is het nodig, dat de mens Gods bedoeling begrijpe, d. i. dat hij versta, wat God hem te zeggen heeft, en waartoe Hij hem wil bewegen. en dat hij dat doe. Dit wordt genoemd: de kastijding aannemen. De aanneming is een teken van wijsheid (Spr. 8:10; 19:20) terwijl het niet aannemen een teken van dwaasheid is. (Spr. 1:7; 3:11 vv. 5:12, 23; 13:18; 15:32 vgl. Ps. 50:17).

31. a) O geslacht 1) (Deut. 32:5 vv.) dat gij zijt, aanmerkt toch gijlieden des HEREN woord, waarmee Hij u uwe gedaante en uw wezen voor ogen stelt! Ben Ik Israël ene woestijn geweest, welke degenen, die zich in haar wagen, ellendig laat omkomen? of ben Ik een land der uiterste donkerheid, waarin de reiziger met ontzetting en vreze vervuld wordt? Waarom zegt dan Mijn volk, alsof het verbond met Mij onuitstaanbaar ware: wij zijn heren, 1) wij nemen het recht, zelf te kiezen, wie wij willen toebehoren; wij zullen niet meer tot U komen, wij laten ons tot Uwen dienst niet dwingen?

a) MATTHEUS. 23:26 vv.

1) In het Hebr. Radnoe. Beter: wij zijn vrij, in den zin, wij bekommeren ons om niemand, wij doen wat wij willen. Vandaar dat er onmiddellijk volgt: wij zullen niet meer tot U komen. De Heere wijst in het eerste gedeelte, op hetgeen hij niet geweest is, opdat Israël tot de erkenning zou komen, wie Hij wel geweest is. Nooit was Hij voor Israël een dorre woestijn of een land der wildernis geweest, en toch had Israël naar Hem niet willen horen, niet Hem willen dienen. Vandaar dan dat de Heere zegt: o geslacht dat gij zijt, in den zin van, o ondankbaar geslacht, hetwelk de grootste en heerlijkste weldaden vergeet.

32. Vergeet ook ene jonkvrouw haar versiersel, waarmee de bruidegom haar ten dage van hare bruiloft versierd heeft? of ene bruid hare bindselen, haren sluier, waarin zij tot hem als echtgenoot zal worden geleid? Zou zij niet gedurig weer aan haar echtverbond denken, en de herinneringstekenen bewaren? Nochthans heeft Mijn volk, dat Ik zo heerlijk getooid heb boven alle volken der aarde en Mij tot ene vrouw getrouwd heb, Mij a) vergeten, dagen zonder getal; nooit komt de tijd, dat zij ernstig aan Mij willen denken (Hoofdst. 18:14).

a) Jer. 3:21.

33. Wat maakt gij uwen weg goed met allerlei uitvluchten en verontschuldigen (2 Kon. 17:9), alsof gij vroom en goed waart en het loon verdiendet, dat den rechtvaardige beroofd is, daar gij boelering zoekt 1)? waarom gij ook de booste hoeren uwe wegen geleerd hebt!

1) Letterlijk staat er: Hoe goed richt gij uwen weg in, om liefde te zoeken? Dit zegt de Heere op goddelijk-ironische wijze. Israël zocht niet de liefde van zijn God te winnen, maar de liefde van hen, die geen goden zijn, van de afgoden. Daarom volgt ook nu, waarin gij de boosheden uwer wegen geleerd hebt. Onze Staten-Overzetters hebben het woord hoeren er tussen in gevoegd. O. i. is het echter de bedoeling van den Profeet, om Israël te wijzen op het feit, dat zij aan de ongerechtigheid hun wegen gewend hebben, dit is, dat zij den Heere geheel verlaten hebben en de ongerechtigheden hebben liefgehad.

In het volgende vers wordt dat nader uitgedrukt. Zo volgden de ongerechtigheden op hun wegen, zo nabij was de ongerechtigheid hen, dat zij op de zomen hunner klederen werd gevonden.

34. Ja, het bloed van de zielen der onschuldige nooddruftigen, dat in het land wordt vergoten, is in uwe zomen gevonden, uwe klederen dragen de bewijzen van uwe misdaden; Ik heb dat niet met opgraven gevonden, maar aan allen die. 1)

1) Dit was zo openbaar dat men 't met geen scherp onderzoek behoefde uit te vinden, en het bloed als verborgen in de aarde op te graven, maar het was voor ogen, klevende nog aan de zomen hunner klederen. Sommigen nemen het aldus: Gij hebt ze, namelijk als onschuldige armen, niet gevonden in 't doorgeven, dat gij ze als schuldige nachtdieven zoudt hebben gedood om alle die dingen, om al uwe te voren verhaalde afgoderij, die zij bestraften. (STATEN OVERZ.).

De laatste opvatting is alleen juist. De Profeet zinspeelt op Exod. 22:1, volgens welke uitspraak, de dood van een dief, die op heterdaad bij het inbreken betrappt werd, geen bloedschuld laadde op degene, die hem doodde. De Heere wil hier zeggen, dat de onschuldigen, de ellendigen, geen dieven of moordenaars waren, maar onschuldige mensen, waarom degene, die zich aan hun dood schuldig maakte, een bloedschuld op zich laadde.

De Engelse Godgeleerden tekenen dan ook aan: "Zodanigen, die onder de Joden bij nacht bevonden werden in de huizen te willen breken, of met werktuigen tot dat einde bij zich, mochten wettig doodgeslagen worden door degenen, die hen vonden. Maar de Profeet zegt hier, dat zij mensen vermoord hebben, zonder hen op deze wijze te vinden, en die geheel onschuldig waren aan zulk een oogmerk. "

35. Nog, ondanks deze misdaden, die zo luide tegen u getuigen, en welke gij aan de arme en onschuldige zielen misdreven hebt (Hoofdst. 22:17), zegt gij, Zeker, ik ben onschuldig, ik heb het niet verdiend, dat dit ongeluk over mij komt, zo als het (2 Kon. 22:16) bedreigd werd. Zijn toorn is immers van mij afgekeerd ten gevolge mijner verandering, in plaats van dat Hij die op nieuw betoonde (2 Kon. 22:17). Ziet, Ik zal met u rechten. Juist daarom laat Ik het komen, zo als Ik bedreigd heb, en zal Ik Mijne straffen over u laten komen, omdat gij zegt: Ik heb niet gezondigd 1) daar Ik, wanneer gij uwe zonde wildet erkennen en belijden, dat gij tegen den Heere, uwen God, gezondigd hebt (Hoofdst. 3:13), Mijnen toorn van u afkeer en zou.

1) Omdat zij de schuld ontkennen en op hun eigene gerechtigheid steunen, daarom zou God een einde met hen maken en met hen rechten, zowel met Zijn roede, als met Zijn woord.

De onboetvaardigheid is 1) blind voor eigen schuld, 2) zij lastert God, daar zij Hem van onrechtmatigen toorn beschuldigt, 3) zij zal de rechtvaardige straf niet ontgaan.

36. Wat reist gij veel uit van Mij af, daar iedere gelegenheid daartoe u welkom is, veranderende uwen weg, daar gij nu eens u tot Assyrië wendt, dan weer naar Egypte (2 Kon. 16:7 vv. 24:20). Gij zult ook met al uwe verwachtingen van deze macht van a) Egypte beschaamd worden, gelijk als gij van Assur beschaamd zijt (2 Kron. 28:20 vv.).

a) Jes. 31:1.

37. Gij zult ook van hier, van Egypte, waarheen gij uwe boden om hulp zendt (vs. 18), uitgaan; gij zult van jammer over uwe ellende, in plaats van dat gewenste hulp u daar ten deel zou worden (2 Kon. 25:1 vv.), wederkeren met uwe handen op uw hoofd zaamgeslagen (2 Sam. 13:19); want de HEERE heeft al uw vertrouwen, al degenen, op wie gij uw vertrouwen stelt, verworpen, zij zijn allen te machteloos, dan dat zij u tegenover Hem zouden kunnen helpen en het door Hem bepaalde gericht zonden kunnen afwenden, zodat gij daarmee niet zult bedijen; gij zult uw doel niet bereiken.

Wanneer gij op God gehoopt had, zo zoudt gij van uwe verwachting ene rijke vrucht hebben geoogst, maar nu gij op mensen uw vertrouwen hebt gesteld zijt gij met uwe hoop te schande geworden.

O wacht u toch, gij zwak gelovigen! voor de nietige steunsels des levens, opdat gij niet nodig hebt, wanneer zij breken, de handen boven uw hoofd zamen te slaan.

De handen boven het hoofd te slaan was een teken van zorg en droefheid, van radeloosheid.

HOOFDSTUK 3.

IV. Vs. 1-5. Nog staat tegen alle gewone regelen der wet in, en alleen volgens den maatstaf der Goddelijke barmhartigheid, de wederopname in de bondsbetrekking met God, en daarmee de weg tot redding van het verderf voor het volk open. Israël is echter te zeer in afgoderij verzonken dan dat het lust zou hebben, om zich tot die verbondsbetrekking ernstig te bekeren; het is veel te veel in het bedrog der zonde verstrikt, dan dat niet altijd weer zijn boze aard zou te voorschijn komen.

1. Men zegt: 1) Zo een man zijne huisvrouw verlaat, haar wegzendt met enen scheidbrief, en zij gaat van hem, en wordt eens anderen mans, zal hij ook, wanneer ook die andere man haar moede wordt en haar wegzendt, tot haar nog wederkeren 2), Zou, naar de wet in Deut. 24:1-4, datzelve land niet grotelijks ontheilgd worden, wanneer die eerste man haar weer aannam? Gij nu, o Israël! dat Ik Mij ter vrouwe had genomen, zonder dat ik u ooit een scheidbrief zou gegeven, of uit die huwelijksverbintenis zou ontslagen hebben (Jes. 50:1) hebt met vele boeleerders gehoereerd. Gij hebt u aan den dienst van alle mogelijke afgoden overgegeven en daardoor het wettelijk onmogelijk gemaakt, dat Ik u weer zou aannemen, zelfs wanneer gij uwe boeleerders verliet. Keer nochtans weer tot Mij, spreekt de HEERE in Zijne grondeloze barmhartigheid, die uwe wederopname, welke wettelijk onmogelijk is, toch mogelijk maakt.

1) Het vers begint met het woord "zeggende. " Verschillend zijn de verklaringen hier van. Ons komt het waarschijnlijkst voor, dat hier het gewone "toen geschiedde het woord des Heeren tot mij" is uitgelaten, of dat wij daarvan hier ene verkorte spreekwijze hebben, zodat het "men zegt" beter te nemen ware: "De HEERE zegt. " .

2) Dit ziet op het verbond in Deut. 24:1-4, waar de Heere God verbiedt, dat de man zijn vrouw, van wie hij eenmaal wettig gescheiden is, weer trouwe, b. v na den dood van een andere, waar of wanneer dan ook. Zo hij dit deed zou hij des Heeren wet met voeten treden en daarom het land verontreinigen.

Israël, het nakroost van Abraham, heeft den Heere verlaten, had zijn wettigen Man verlaten. Het is daarom dat Hij door dit voorbeeld Zijn volk waarschuwt, dat de Heere zijn volk heeft verworpen, en het aan de ellende der ballingschap zal prijs geven.

2. Doch hoe is het! Volgt gij werkelijk deze roeping van Mijne barmhartigheid, en komt gij tot Mij, dat Ik u weer tot vrouw aanneme? Of is het misschien, dat gij even als tevoren met vele boeleerders hoereert, en nu wilt, dat Ik uwe handelwijze zal goedkeuren en u voor Mijne vrouw, zal erkennen? Hef uwe ogen op naar de hoge plaatsen, en zie toe, waar zijt gij niet beslapen, waar bedreeft gij gene hoererijs? Is er ene enkele hoogte, waarop gij u niet met de afgoden hebt afgegeven? Gij hebt voor hen, voor uwe boeleerders (Gen. 38:14) gezeten aan de wegen met ene begeerte, als een Arabier in de woestijn naar reizigers loert, die hij wil beroven; alzo hebt gij het land ontheilgd met uwe hoererijs en met uwe boosheid. 1)

1) Zij was ene gemene hoer door de afgoderij geworden; gene zo dwaze godheid was er opgericht in de ganse nabuurschap, of de Joden wilden ze aanstonds hebben. Waar was een

hoogte in het ganse land, of zij hadden er een afgod op gehad? Merkt hier dat het goed is in de bekering, droevige aanmerkingen te maken op bijzonder zondige bedrijven, waaraan wij schuldig zijn geweest en op de verscheidene plaatsen en gezelschappen, waar dezelve bedreven zijn, opdat wij God de eer mogen geven en ons zelf beschamen, door ene bijzondere belijdenis er van.

3. Daarom zijn ook volgens de bedreiging in Deut. 11:16; vv. de regendruppelen ingehouden, en er is geen spade regen (Lev. 26:5). geweest. Gij laat u door zulk ene kastijding niet bewegen, om uwe zonden te erkennen en u van harte tot Mij te bekeren. Maar gij hebt een hoeren-voorhoofd, gij weigert schaamrood te worden.

4. Zult gij niet van nu af tot Mij roepen, als stondt gij in de beste verhouding tot Mij, en als ware Ik jegens u eveneens goed gezind: Mijn vader! Gij, die mij tot Uw volk hebt gemaakt, Gij zijt de leidsman mijner jeugd, wien ik mij dadelijk bij het begin mijner wording als gade heb overgegeven (Spr. 2:17. Hos. 8:3).

5. Gij zegt, nu Ik u rechtvaardig bezoek: zal Hij in eeuwigheid den toorn behouden? zal Hij dien gestadig bewaren? Gij spreekt en handelt, alsof de schuld van Israëls ongeluk alleen aan Jehova's hardnekkig toornen lag. Zie, gij spreekt also tot Mij en blijft met uw hart verre van Mij, en gij doet die boosheden, die Ik genoemd heb, en die zonde neemt de overhand; gij zet toch uwen bozen wil door (2 Kron. 34:33).

1) Deze rede schijnt tijdens ene grote onvruchtbaarheid (gelijk Jer. 14:1-6) te zijn uitgesproken en wel onder Josia, toen het volk vooral sinds de vernieuwing van het verbond met den Heere, die in het achttiende regeringsjaar van dien vromen koning plaats had (2 Kon. 23:3), zich als vroom aanstelde.

De Heere God wijst op de tuchtigingen, op de straffen door het inhouden van den regen. En waar nu het volk klaagt en God van onrechtvaardigheid aanklaagt, daar wijst de Heere op het feit, dat zij Hem wel hun Vader, wel den leidsman hunner jeugd noemen, maar in hun boosheid volharden. Het ene strijdt met het ander.

Zou de Heere genadig zijn, zal de Heere Zijne Vaderlijke goedheid en ontferming betonen, dan zal, ja dan kan dit alleen in den weg van hartelijk terugkeren tot Hem, den levenden God, en in dien van een verlaten van de afgoden.

VERMANING TOT BEKERING. BELOFTE VAN GODS GENADE.

Thans volgt het tweede deel der afdeling, die met Hoofdst. 2 begint en tot aan het einde van Hoofdst. 6 voortgaat. Het beeld van den volslagen afval van het rijk van Juda, dat in het eerste deel ontwikkeld is, waarmee zich ten tijde van Josia trotsheid en huichelarij verenigd hebben, om het des te onbuigzamer en strafbaarder te maken, wordt hier door nog fijnere en scherpere tekening van de werkelijke gesteldheid des volks zo tot in bijzonderheden uitgewerkt, dat de gelijkenis onmiskenbaar is. Door zulk ene dringende, insnijdende boetprediking wordt het

uiterste beproefd, namelijk kennis van zonde en omkering tot God te bewerken, of deze nog voor den tegenwoordigen tijd ware te verwachten.

I. Vs. 6-25. De lage trap, waarop Juda gekomen is, wordt in het licht gesteld door ene vergelijking met den afval van Israël, dat nu reeds lang de straf ondergaat, Juda heeft de straf gezien, even als het de zonde van het broedervolk gezien heeft, en weet waarom het zo zwaar bezocht is geworden. Toch doet het, in plaats van zich te laten waarschuwen dezelfde zonde in dezelfde, ja zelfs nog ergere mate, en het voegt daarbij de huichelarij, die voor gene straf vreest. Israël, het afvallige, kan nu nog vroom genoemd worden bij Juda, het verstokte Israël is nog meer nabij de genade, waardoor het eindelijk tot bekering komt, dan Juda. Daarom ontvangt de Profeet ook werkelijk den last, om zich met zijn roepen tot bekering en genade des Heeren tot het huis van Israël te wenden en daarin den nieuwen tijd der zaligheid te verkondigen, gelijk die nog eens het volk wacht. Juda zal echter op die wijze aan den toekomstigen zegen deel hebben, dat het ook door de verbanning naar het noorden heen moet en daar met Israël moet verenigd worden, om gezamenlijk naar het vaderland terug te keren. De tijd dezer bekering van beiden zal komen, hoe weinig ook de toestanden, gelijk ze nu zijn, dien laten verwachten. De Profeet ontvangt zelfs het woord, waarmee de Heere en Zijn volk zich weer met elkaar verloven.

6. Voorts zei de HEERE tot mij in de dagen van den koning Josia, onder dezelfde omstandigheden, als bij Hoofdst. 2:1 genoemd zijn: Hebt gij gezien, niet in persoonlijk aanschouwen, want reeds is er bijna een eeuw voorbijgegaan, maar in geestelijk medebeleven der geschiedenis van dien vroegeren tijd, wat de afgekeerde Israël gedaan heeft? die Ahola, welke in Ezech. 23 tegenover hare zuster Aholiba gesteld wordt, namelijk het noordelijk rijk der tien stammen, dat dadelijk van zijne wording onder Jerobeam I is overgegaan tot een stelselmatigen er nooit afgebrokenen afval van Mij tot aan den ondergang in de Assyrische ballingschap toe. Zij ging henen op allen hogen berg en tot onder allen groenen boom, die in haar gebied was, en hoereerde (2 Kon. 17:9 vv.) aldaar in de dienst van vreemde goden (Exod. 34:16).

7. En Ik zei, nadat zij zulks alles gedaan had, en zij toen reeds de straf der verwerping voor Mijn aangezicht had verdiend, door de profeten, die Ik in Mijne grote lankmoedigheid en barmhartigheid tot hen zond, door Elia, Eliza, Hosea, Amos en Jona: Bekeer u tot Mij; maar zij bekeerde zich niet, en veroorzaakte, dat also het gericht der verwerping toch over haar kwam (2 Kon. 18:6-18). Dit zag de trouweloze, want dien naam moet Ik haar geven, even als aan Israël dien van de afkeerde (vs. 6), hare zuster Juda.

8. En ik zag, als Ik ter oorzaak van alles, waarin de afgekeerde Israël overspel bedreven had, haar verlaten en haar haren scheidbrief gegeven had, zodat zij uit Mijn huis, het heilige land (Deut. 24:1), was weggezonden naar Assyrië, dat de trouweloze, hare zuster Juda, niet vreesde, maar ging henen en hoereerde zelf ook. 1) Alsof zij het gevolg van de handelwijze harer zuster niet gezien had, ging zij denzelfden weg op en bedreef zij hoererij (2 Kon. 17:19) op alle hoge bergen en onder alle groene bomen (Hoofdst. 2:20).

1) Merk hier, dat de trouweloosheid van zulken, die voorgeven God aan te kleven, zowel voor afval zal gerekend worden, als diegenen, die openlijk van Hem afvallen. Juda zag wat Israël deed, en wat daarvan kwam, en moest zich hebben laten waarschuwen. Want Israëls gevangenis was geschied tot Juda's vermaning, maar zij had het bedoelde einde niet bereikt. Juda vreesde niet, maar achtte zich veilig, omdat zij Levieten tot hare priesters had en zonen van David tot hare koningen. Merk hier, dat het een bewijs is van grote domheid en zorgeloosheid, wanneer wij door Gods oordelen over anderen niet tot een heilige vreze worden opgewekt.

9. Ja, het geschiedde vanwege het gerucht harer hoererij, die overal is opgetreden en alom bekend is geworden, dat zij het land ontheiligde (Hoofdst. 2:7); want zij bedreef overspel met steen en hout, dienende de afgoden (Hoofdst. 2:27).

10. En zelfs in dit alles, hoewel die echtbreuk tot op het ergste geworden is, gelijk de toestanden onder Manasse en Ammon bewijzen (2 Kon. 21), heeft zich hare trouweloze zuster Juda, de zuster van het afvallige Israël, tot Mij niet bekeerd met haar ganse hart, daar zij toch moest weten, welk einde het nemen zou, maar valselijk, schijnbaar heeft het zich onder Josia bekeerd; het is op leugen en bedrog uitgelopen, spreekt de HEERE.

Voor de van God vervreemden is er gene ervaring meer, zij willen er gene opdoen, zij willen niets leren; zij zijn van den beginne af tegen alle ervaring en kunnen niet eens het woord horen en dulden.

11. Dies de HEERE tot mij zei, van al wat Hij in deze rede mij te kennen gegeven had, de slotsom trekkende: De afgekeerde Israël heeft, hoe erg zij het ook in haren tijd gemaakt heeft, hare ziel gerechtvaardigd meer dan de trouweloze Juda; zij is hij haar vergeleken nog niet zo erg, want Juda had meerdere genademiddelen, had den tempel en het wettige koningschap in haar midden, en bovendien een sterk voorbeeld tot waarschuwing voor, zich; toch heeft zij het veel erger gemaakt (Ezech. 16:51 vv.).

De zwaarte der zonde moet worden afgemeten naar de grootheid van het ongeloof; want waar het ongeloof groter is daar is ook de zonde zwaarder, en het ongeloof is te groter, naarmate de prediking duidelijker en de kennis groter is. Wat zal dan onze verontschuldiging zijn, nu wij zo duidelijk het woord van God hebben vernomen! nu wij de blindheid der Joden hebben gezien en door vele voorbeelden zijn gewaarschuwd.

12. Ga dan henen, omdat daar uw woord nog eer opene oren en ontvankelijke harten zal vinden, dan hier in Juda, en roep deze woorden uit tegen het noorden, tegen Assyrië waarheen de tien stammen nu reeds sedert ene eeuw in ballingschap zijn weggevoerd, en zeg: Bekeer u van uwe vroegere zonden tot Mijnen dienst, als van den enigen, waarachtigen God, gij afgekeerde Israël? 1) spreekt de HEERE, zo zal Ik Mijnen toorn op ulieden niet doen vallen, dat Ik u voortaan nog zo toornig zou aanzien als weleer; want Ik ben a) goedertieren, spreekt de HEERE; Ik zal den toorn niet in eeuwigheid behouden (9 Kron. 30:9).

a) Ps. 86:15; 103:8, 9; 145:17.

1) De Heere spreekt hier niet tot Juda, maar om Juda tot jaloersheid te verwekken tot het rijk der tien stammen, hetwelk reeds in ballingschap, in ellende zuchtte. De Heere roept hier dat in ballingschap verkerend volk tot bekering en belooft het, indien 't zich tot Hem bekeert, zijn zonde en schuld belijdt, weer volkomene aanneming en de rijkste zegeningen.

Als het zich bekeert, al zijn het dan ook slechts enkelen (vs. 14), zal de Heere het weer brengen tot Zion, zal het delen in de gunste zijns Gods, en ervaren, dat Hij, de Heere, den toorn niet tot in eeuwigheid behoudt. Waar de Heere met Zijn toorn heeft gedreigd, ja Zijn toorn heeft geopenbaard, daar wil Hij nu in de heerlijkste toezeggingen Zijne liefde openbaren.

13. Deze voorwaarde alleen moet Ik stellen: ken uwe ongerechtigheid, 1) dat gij tegen den HEERE, uwen God, hebt overtreden, en uwe wegen verstrooid hebt tot de vreemden, nu tot deze dan tot gene afgoden u wendende, onder allen groenen boom, maar gij zijt Mijner stem, die menigmaal en op menigerlei wijze u tot bekering riep, niet gehoorzaam geweest, spreekt de HEERE.

1) Dit is de grote eis Gods, Israël moest zijne ongerechtigheid kennen, d. i. erkennen. Israël moest erkennen, dat het tegen den Heere vertreden had, dat dit zijne ongerechtigheid was, dat het den Heere had verlaten, trouwbreuk had gepleegd, het verbond had verbroken.

Dat erkennen zou leiden tot belijden van schuld, ja er onafscheidelijk mede verbonden zijn. Want hij, die zijne ongerechtigheid voor zijn God erkent, ligt als berouwhebbend zondaar aan Zijne voeten.

Kennis van zaligheid eerst na kennis van zonde.

14. Bekeert u, gij afkerige kinderen, spreekt de HEERE met al de kracht Zijner barmhartigheid en liefde: want Ik heb u getrouwd en Mijn recht als man ten opzichte van het volk Mijns eigendoms nooit overgegeven. Bekeert u, en Ik zal u aannemen, enen uit ene stad en twee uit een geslacht en zal u brengen in het middenpunt des heiligen lands, te Zion (Jes. 36:10); al zijn de terugkerenden nog zo weinig, zo zal toch het volk in zijne stammen, geslachten en families (Exod. 6:14) bewaard worden.

De Heere had gezegd, dat Hij ene scheidbrief had gegeven (vs. 8), d. i. het openlijk betuigd had met dit volk gene verdere verbintenis te willen hebben; want de ballingschap was ene scheiding gelijk. Nu zegt Hij: "Ik ben uwe gade; want al ben Ik zo zwaar door u beledigd, daar gij de aan Mij beloofde trouw hebt verbroken zo blijf Ik toch vast in Mijn besluit, dat Ik uw gade ben. " .

Juist daarop grondt de Heere Zijne belofte van zegen, dat Hij de gemaal van Israël is en nooit heeft opgehouden, noch ophouden zal het te zijn.

De Heere Jezus is door een huwelijksverbond met Zijn volk verenigd. In liefde ondertrouwde Hij Zijne gemeente als ene reine maand, lang voordat zij onder het slavenjuk kwam. Vol

brandende liefde werkte Hij, gelijk Jakob voor Rachel, totdat haar gehele koopschat betaald was, en nu, nadat Hij haar door Zijnen Geest gezocht, en gebracht heeft tot Zijne kennis en liefde, nu wacht Hij het volheerlijke tijdstip, dat hun wederkerige zaligheid zal voltooid worden aan het bruiloftsmaal des Lams.

2) Hoe volkomen is de onvergelykelijke goedheid van dezen God die zo mild is in vergeven! Er moge zich slechts één uit ene stad, en twee uit enen stam bekeren, toch wil Hij een nieuw begin met hen te Zion maken. Nog altijd ziet de mens gaarne op de menigte en hij blijft terug, omdat de meesten terugblijven. Hier komt echter het woord der genade tot de weinigen. Gods armen zijn ook voor die enkelen open, die uit de menigte uitgaan, en Hij voert ze naar Zion en Zijn rijk. Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.

Onmetelijk is de genade en vriendelijkheid des Heeren, die na een ontzaglijk groot getal van overtredingen nog berouw vraagt.

God biedt ons Zijne genade, ja, Hij smeekt en bidt, dat wij toch tot Hem komen, zo wil Hij berouw aannemen tegenover de zonde. (J. ARND).

15. En Ik zal ulieden a) herders, 1) bestuurders (Hoofdst. 10:21), geven naar Mijn hart, zo als David zulk een herder was (1 Sam. 13:14. Hand. 13:22), die zullen u weiden met wetenschap en verstand, even als Salomo dat in den goeden tijd zijner regering gedaan heeft (2 Kron. 1:10 vv. vgl. Jer. 23:5).

a) Jer. 23:4. Ezech. 34:23. Efez. 4:11.

1) Onder de herders zijn niet de profeten en priesters te verstaan, maar de burgerlijke Overheid, de regenten, vorsten, koningen (vgl. 2:8 en

16). Dit bewijst niet alleen de parallelplaats (Hoofdst. 23:14), maar ook reeds het "naar Mijn hart, " hetwelk duidelijk op 1 Sam. 13:14 terugslaat: waar David als een man getekend wordt, welken de Heere Zich naar Zijn hart gezocht had en tot vorst over Zijn volk had gesteld.

Welker dingen kort begrip hierop uitkomt, dat de Messias, die dingen tegenwoordig vertonende, welke door de Arke en de andere ceremoniën afgeschaduwd waren, alle heiligheid der Arke en dergelijke voorbeelden, en metterdaad en uit het gemoed der gelovigen zou wegnemen.

16. En het zal geschieden, wanneer gij, daar er bij het terugkeren slechts weinigen van waren, vermenigvuldigd en vruchtbaar zult geworden zijn, hetgeen door spoedige vermeerdering en onder een gelukkig bestuur zeker het geval zal zijn (Hoofdst. 23:3 vv. Jes. 49:19 vv. 54:1 vv), in het land uwer erve, in die dagen, wanneer Mijn rijk tot zijne volle openbaring komt, spreekt de HEERE, alsdan zullen zij niet meer zeggen: De ark des verbonds des HEEREN, alsof men nog langer zulk een zinnebeeldig teken van Mijne genadige tegenwoordigheid nodig had, ook zal zij in het hert niet opkomen, en zij zullen aan haar niet gedenken en haar niet bezoeken, en zij zal niet weer gemaakt worden, zij zal geen voorwerp der begeerte meer

zijn, omdat zij geen voorwerp van behoefte meer is, men zal haar niet missen, ja haar geheel vergeten.

17. Geheel nieuwe omstandigheden zijn in de plaats der oude getreden, die deze geheel en al op den achtergrond dringen (2 Kor. 5:17. Hebr. 8:13). Te die tijd zullen zij Jeruzalem noemen des HEEREN troon, 1) zodat wat vroeger de arke des verbonds was voor die heilige stad (1 Sam. 4:4. 1 Kron. 28:2 nu deze is voor de landen der aarde, en al de Heidenen zullen tot haar vergaderd worden, om des HEEREN naams wil, die daar wordt gepredikt en aangeroepen, namelijk te Jeruzalem, als van waar de zegen der wereld moet uitgaan (Jes. 2:2 vv. Micha 4:1 vv.), en zij zullen, ten bewijze dat zij niet slechts uiterlijk, maar met hun ganse hart het rijk van God zijn toegedaan, niet meer wandelen naar het goeddenken van hun boos hart; zij zullen dus van gelijke gezindheid als het bekeerde Israël zijn (vs. 22 vv.).

1) Dat is ene grote belofte, die tot zelfs de laatste tijden van het Nieuwe Verbond omvat. Er zijn hier vier punten in het oog te houden: 1. De opheffing van het slechts typische heilighdom, waar de Geest des Heeren slechts in de wet, maar niet in de gemeente was, en daarom de verbondsark, waarin de stenen wettafelen lagen, de plaats der wetsopenbaring Gods was (Exod. 25:22.) Alleen boven de arke was toen het verzoendeksel, de troon Gods. 2) Heiliging van de ganse gemeente des Heeren, want dit is bedoeld, wanneer Jeruzalem genoemd wordt de troon Gods (vgl. Ezech. 48:35): "want van Zion zal de wet uitgaan en het woord des Heeren van Jeruzalem" (Jes 2:3), namelijk door den Heiligen Geest. 3) De bekering der heidenen tot den Heere, die in Jeruzalem woont (vgl. Jes. 60:11). 4) Het rijk Gods, waarin de mensen niet meer zullen wandelen naar het goeddenken van hun ondeugend hart, zal in Jeruzalem uit bekeerde Israëlieten en heidenen worden vergaderd (Jes. 60:21 1).

In het vorige vers heeft de Heere God gezegd, dat Israël niet meer zou zeggen: de Arke des Verbonds des Heeren. Hier zegt de Heere, dat voortaan Jeruzalem door des Heeren trouw gered zou worden. Terecht merkt Hengstenberg aan: "wij hebben hier de aankondiging van een gehele vernietiging van den vroegeren vorm van het Rijk Gods voor ons, maar zulk een vernietiging der vorm, welke tegelijk de hoogste voleindiging van het wezen is, een vernietigen als die van den zaadkorrel, welke slechts sterft, om veel vrucht voort te brengen, van het vlees, hetwelk verderfelijk gezaaid, opgewekt wordt in onverderfelijkheid. "

Jeruzalem zou dus de plaats innemen van de Arke des Verbonds. Jeruzalem zou de woonplaats, en vertegenwoordigster van den God van Israël zijn.

Men weet dat in den tweeden tempel, indien van Zerubbabel, de Arke des Verbonds werd gemist.

18. In die dagen der grote verandering, van welke in vs. 14 sprake was, zal het huis van Juda, dat van Mij verlaten zal geweest zijn (vs. 8) maar ook weer tot Mij is teruggekeerd, gaan tot het huis van Israël, en zij zullen te zamen komen uit het land van het noorden, waarheen zij verstoten zijn (vs. 18. Hoofdst. 16:15; 31:8) in het land, dat Ik uwen vaders ten erve gegeven heb (Hoofdst. 30 en 31. Ezech. 37:15 vv. Hos. 1:10 vv.)

De Profeet gaat uit van ene vergelijking van het tegenwoordige Juda met Israël, dat in zekeren zin reeds tot het verledene behoort, en deze vergelijking valt ten gunste van Israël uit; daardoor wordt ene voorspelling uitgelokt, die aan Israël den hoogsten lichamelijken en geestelijken zegen voor ogen stelt. Hieraan knopen zich twee vragen vast. Daar de verwezenlijking van dezen zegen aan de voorwaarde van Israëls bekering verbonden is, zo verheft zich de vraag: zal deze bekering plaats vinden? en wanneer? Kan toch het profetisch oog tot in onafzienbare tijden geen moment van godsdienstige en staatkundige verheffing bij de tien stammen waarnemen, gelijk zij dan ook inderdaad tot op des tegenwoordigen dag verdwenen zijn (2 Kon. 17:23) Alzo is het voor den laatsten tijd bewaard, om de verlorene tien stammen weer aan het licht te brengen en tevens in het licht van kennis en zegen te plaatsen. Nu ontstond de andere vraag: "zal dan Israël alleen en niet Juda dat licht van kennis en zaligheid mede deelachtig worden?" Wij kunnen het antwoord op die vraag reeds van vs. 14 of tussen de regels lezen; de Profeet geeft het echter in vs. 18 v. nog met uitdrukkelijke woorden.

19. Ik zei wel tot het verenigd huis van Juda en Israël, belovende wat ik vroeger (vs. 16) aan de weinige terugkerende Israëlieten toezegde: Hoe zal Ik u onder de kinderen zetten? 1) Welk deel zal Ik als Vader u, Mijnen kinderen toewijzen? en u geven het gewenste (Zach. 7:14) land (Ps. 106:24), de sierlijke erfenis van de heirscharen der Heidenen, namelijk Kanaän, dat al het heerlijke, hetwelk de Heidenen hebben, ver te boven gaat? Maar Ik zei, bij den zegen van uiterlijke welvaart ook dien van inwendigen zegen voegende: Gij zult tot Mij roepen in der daad en waarheid, en niet meer in huichelachtige schijnheiligheid (vs. 4): Mijn vader! en gij zult van achter Mij niet afkeren. 2)

1) Niet alsof God Zijn gunst met tegenzin toonde. Neen, alhoewel Hij traag is tot toorn, zo is Hij toch gereed in barmhartigheid. Maar dit geeft te kennen, dat wij Zijne gunst ten uiterste onwaardig zijn, dat wij geen reden hebben om dezelve te verwachten, dat er niets in ons is om dezelve te verdienen en wij geen aanspraak daarop kunnen maken. En dat Hij zelf uitdenkt, hoe zulks te doen op zodanige wijze, dat Zijne ere, de ere Zijner rechtvaardigheid en heiligheid in de regering der wereld bewaard blijve.

2) De Heere God belooft hier den Geest der aanneming tot kinderen. Hij zelf beantwoordt alle de tegenwerpingen aan de onwaardigheid van Israël ontleend, opdat zij aldus en niet anders zouden opgelost worden. Hij zou hen doen roepen, Hij zou hun de vrijmoedigheid des geloofs geven, opdat zij Hem weer als hun Vader, als hun Bonds-God zouden aanroepen.

20. Maar waarlijk tussen deze toekomst en de tegenwoordige toestanden is nog een hemelsbreed onderscheid en ene grote kloof; want zo als het nu is, moet Ik zeggen: gelijk ene wellustige vrouw trouweloos scheidt van haren vriend, gelijk zij haren wettigen man, wien zij hare liefde heeft beloofd, verlaat, om nu aan dezen, dan aan genen boeleerder te hangen, alzo hebt gijlieden trouwelooslijk tegen Mij gehandeld, gij huis Israëls, spreekt de HEERE.

21. Doch men zal nog eenmaal tot nadenken komen en tot berouwvolle erkenning van die zonde, en hoe zwaarder de zonde was, des te dieper zal ook het leed van het boetvaardige volk zijn. Er is ene stem gehoord op de hoge plaatsen, die nu nog de schouwplaatsen der

misdaad zijn (vs. 6 en Hoofdst. 2:20), een gewezen en smekingen der kinderen Israëls, omdat zij hunnen weg verkeerd en den HEERE, hunnen God, a) vergeten hebben.

a) Jer. 2:32.

22. Dan zal de oproeping tot bekering (vs. 14) hare uitwerking hebben en met al de kracht van Mijne vriendelijkheid en drang zal op nieuw worden gehoord, wat reeds in Hos. 11:2 vv. Israël toegeroepen is: Keert weer, gij afkerige kinderen! Ik zal, als uwe heemeester (Exod. 15:26) uwe afkeringen, uwe ongehoorzaamheid genezen. En zij, de uitnodiging volgende met ware zelfveroordeling en oprecht berouw, zullen antwoorden: Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de HEERE, onze God!

23. Waarlijk, a) te vergeefs verwacht men het van de heuvelen en de menigten der bergen met de afgoden, die wij daar hebben aanbeden, en van wie wij ons heil hebben gewacht: waarlijk, in den HEERE, onzen God, is Israël heil! 1) (Ps. 121:1).

a) Ps. 3:9.

1) In den Heere onzen God, is Israëls verlossing. Hij is de Heere en hij alleen kan behouden. Hij kan behouden, wanneer alle andere hulpe en helpers feilen. En Hij is onze God, en zal op Zijn eigen tijd en wijze verlossing voor ons uitwerken. Dit is zeer toepasselijk op de grote verlossing van de zonde, welke Jezus Christus voor ons uitwist; dit is de verlossing des Heeren, Zijne grote verlossing.

24. Want de schaamte heeft de arbeid onzer vaders in het stichten van dien afgodendienst opgegeten, van onze deugd aan; ons schandelijk misdrijf heeft ons nederlagen berokkend, waarbij ons vermogen en ons bloed schandelijk zijn verloren gegaan. Hun schapen en hun runderen, die zij den afgoden offerden, hun zonen, die zij ter ere van Moloch slachtten, en hun dochteren, die zij ter ere van Astarte prijs gaven (Deut. 16:21), hebben zij te vergeefs overgegeven.

25. Wij liggen in onze schaamte en onze schande overdekt ons, nu wij tot rechte erkenning van de nietigheid der afgoden zijn gekomen; wij zien nu hoe schandelijk wij met die afgoderij hebben gehandeld, want wij hebben tegen den HEERE, onzen God, gezondigd, wij en onze vaders, van onze jeugd aan, van het begin van ons volksbestaan af, tot op dezen dag, nu wij eerst tot volle erkenning zijn gekomen; en wij zijn der stem des HEEREN, onzes Gods, niet gehoorzaam geweest, 1) hoe dikwijls Hij ons ook van den weg des verderfs wilde terugroepen.

1) Deze uitdrukkingen zijn ontleend aan degenen, die zich op den grond nederwierpen, en zich met stof en asse overdekken, wegens bitterheid en benauwdheid des harten. (ENG. GODGEL.).

Als ene erfenis, die de Apostelen, ons Christenen uit de heidenen, wilden achterlaten, hebben wij de leer over Israëls toekomst in Rom. 11:11 v. aan te zien; het is, omdat de Heilige Geest

het had voorzien en ons heeft willen waarschuwen voor de valse gelijkstelling van de heidensch-Christelijke kerk met Israël, welke zo vroegtijdig plaats vond, de mening der Roomse kerk en hare anticipatie beheerst, en ook in de Lutherse kerk indrong. Ene opwekking tot ootmoed, ene waarschuwing voor gedachten van eigen verstand en voor de miskenning van Israëls toekomst vinden wij hier. Wat Luther aangaat, deze onderwierp zich in zijne mening eerst aan het woord der Schrift (vgl. Jes 37:21), doch later werd hij afgeleid door zijne ervaringen (hij had gehoord van een terugkeren van Christenen tot het Jodendom); nu zoekt hij met het woord der Schrift terecht te komen, zo goed als het kan. Uit Rom. 11 volgt de bekering der Joden geenszins, schrijft hij, Paulus bedoelt iets geheel iets anders; hij zegt echter niet wat dit is.

Ene diepe smart zal door Israël gaan, wanneer het zich eens bekeert, dat het het verbond van zijnen God zo lang heeft vergeten en de liefde zo lang veracht heeft van dien God, die het altijd bemind heeft. Dat zal aan zijn geloof ene bijzondere levenskracht en aan Zijne liefde ene bijzondere innigheid geven; het zal geschieden, zo als in Zach. 12:10 geschreven staat.

Dit is niet de belijdenis van Juda, maar van de boetvaardigen uit Israël. Hiermede wekt de Heere Juda op tot berouw en bekering. Hij wil daarmee Juda tot jaloersheid verwekken.

HOOFDSTUK 4.

HERHAALDE BOETPREDIKING. VOORZEGGING VAN DE VERWOESTING DES JOODSEN LANDS.

II. Vs. 1-31. Dadelijk aan het hoofd dezer gehele afdeling staat de hoofdgedachte duidelijk uitgesproken: "bekeer u. " Deze aansporing is niet gericht, gelijk in de vorige rede het geval was, tot het Israël der tien stammen, welke zich reeds in de ballingschap bevinden, om daaraan zijne laatste roemrijke toekomst te voorzien, maar tot de thans levenden. Nu bestaat voor Israël nog slechts het zuidelijk rijk en daaraan alleen wordt nog de mogelijkheid gelaten, om door ene waarachtige bekering de straf af te wenden. Het woord des Heeren beproeft nu op alle mogelijke wijzen de roepstem tot bekering krachtig te maken en te doen ingang vinden in het hart der verstokte Joden; zij geeft nauwkeurig en bepaald op, waarin waarachtige bekering bestaat en hoe ze tot stand moet komen; zij schildert ook levendig en handtastelijk het verderf, dat niet te ontgaan is, wanneer niet ter laatster ure nog zulk ere bekering plaats heeft, en maakt op de meest ingrijpende wijze de leugen en het bedrog der valse profeten te schande, welke de zielen met valse voorspiegelingen afhouden van den enigen weg van redding. De profeet, verhelderd door Gods Geest, is er zich echter zo vast van bewust, dat alle opwekking tot bekering om niet en te vergeefs is, en Juda verstokt is, dat hij met zijn hart reeds midden in het vuur van Gods gericht staat, alsof het reeds ware uitgebarsten.

1. Zo gij u bekeren zult, Israël! 1) in zo verre gij nog in het land der vaderen zijt, om het oordeel, dat het ander gedeelte, de tien stammen reeds heeft getroffen (Hoofdst. 3:8) van u af te wenden, spreekt de HEERE: bekeer u niet, gelijk gij thans doet (' 2 Kon. 23:1 vv). van de ene zonde tot de andere, ook niet slechts tot uitwendigen godsdienst, niet tot een deugdzaam leven, maar waarlijk tot Mij; 2) en zo gij uwe verfoeiselen van afgoderij niet alleen uitwendig, maar geheel en al van Mijn aangezicht zult wegdoen, zodat Ik ook in uw hart daarvan niets meer verneem, zo zwerf niet om, zo zult gij niet verdreven worden.

1) Sommigen zijn van mening, dat hier ook nog van het rijk der tien stammen wordt gesproken en dat eerst met vs. 3 het woord des Heeren gericht wordt tot het rijk van Juda. Onzen inziens echter ten onrechte. In het vorige hoofdstuk is met het rijk der tien stammen afgedaan en hier spreekt de Heere tot het nog overgebleven rijk van Juda. Wel achten we de vertaling beter: Zo gij u bekeren zult, Israël, spreekt de Heere, en u tot Mij bekeert, en zo gij enz. In de eerste verzen wordt de belofte gegeven wat geschieden zou, indien het volk zich waarlijk bekeerde tot den Heere God, terwijl in vs. 3 en vlg. de aard der bekering wordt aangegeven.

2) Zijt gij afkerig geworden van de zonde en het schepsel, zo zie ook toe, dat gij u tot uwen God van harte keert en niet van de ene zonde tot de tegenovergestelde, bijv. van de verkwisting onder den schijn van spaarzaamheid tot gierigheid, of dat gij u tot ene door uzelf gekozenen godsdienst begeeft. Ook moet gij u niet alleen keren tot de genademiddelen en het gebruiken daarvan, maar gij moet u tot God zelf en Zijne

waarachtige gemeenschap wenden, zodat gij daarbij alle andere dingen uit het oog en uit het hart laat gaan.

Waar de bekering oprecht is, daar moet zij het rechte objectum in het oog houden, d. i. zij moet op God en tot God gericht zijn.

2. Maar zweer, wanneer gij u wezenlijk tot Mij bekeert en u waarachtig van uwe gruwelen reinigt: Zo waarachtig als de HEERE leeft! met ene andere gezindheid dan tot hiertoe (Jes. 48:1), in waarheid, zonder huichelarij, en leeft in recht en in gerechtigheid, zodat men de belijdenis der lippen (Deut. 10:20) ook een wandel in heiligheid en gerechtigheid overeenkomt: zo zullen zich de Heidenen, voor wie Ik u als Mijn zendingsvolk geroepen heb, omdat gij Mijnen naam tot hen draagt (Jes. 2:3. Hand. 9:15), in Hem, in Mijnen naam b) zegenen, en zich in Hem beroemen (Hoofdst. 12:16. Jes. 65:16). Dan zal niet eerst ene verstrooiing door geweld nodig zijn, maar Ik zal Mijne bedoelingen omtrent de heidenwereld langs vreedzamen weg bereiken. 1).

a) Gen. 22:18.

1) Vergelijk hier het woord van Drechsler bij 2 Kon. 15:36 meegedeeld.

Juda deed bij de hervorming van Josia uitwendig zijne gruwelen van Gods aangezicht weg (2 Kon. 23:4 vv.), Maar het was er nog verre af, om zijn hart vast en alleen tot den Heere te richten, het wilde integendeel gedeeltelijk den Heere, de afgoden dienen. (Zef. 1:5) .

Zo ernstig en diepgevoeld de vroomheid van den koning was, zo oppervlakkig en huichelachtig was bij de meeste anderen het terugkeren van Jehova, en wat in Hos. 7:16 gezegd wordt van het rijk der tien stammen, dat was eveneens waar van het rijk van Juda, en wordt ook even zo sterk van de profeten van dien tijd gezegd. Het was dus slechts te vergelijken met het laatste heldere opflikkeren van een uitgaand licht, wanneer de staat zich nog eens scheen op te heffen; het inwendig verdort en de onreinheid was zo groot, dat de gelukkige burgerlijke en kerkelijke toestand als door kunst voortgebracht bleek te zijn, en alle steunsels in elkaar stortten, toen de ogen des konings werden gesloten.

Zij zullen een zegen voor anderen zijn, want hun wederkering tot God zal een middel zijn, dat anderen zich tot Hem bekeren, die Hem nooit gekend hebben. Indien gij den levenden God en Heere zult erkennen, dan zult gij de volken onder welke gij woont, aansporen door uw voorbeeld, om zich zelf ook in Hem te zegenen, om hun geluk in Zijn gunst te stellen en zichzelf gelukkig te achten, dat ze tot de vreze van Hem gebracht zijn. Zie Jes. 65:16.

3. Toch kan het nog, gelijk het nu is, niet tot ene vreedzalige oplossing komen; het moet van den grond af anders worden. Want zo zegt de HEERE, die de harten kent en weet wat in den mens is, tot de mannen van Juda en tot Jeruzalem: Braakt ulieden een braakland 1) (Hos. 10:12), wordt voor alle dingen vernieuwd in den geest uws gemoeds (Ezech. 18:31. Efez. 4:23 vv.), en zaait niet door ter zijde stelling van enkele misslagen en door u enkele verbeteringen voor te nemen terwijl de grond uwer harten toch dezelfde blijft, onder de

doornen, waar, in de zorgen en wellustigheden des levens, arbeid en zaad toch verloren zijn (Matth. 13:7, 22); het kan niet goed gaan, wanneer het goddelijke en het vleeselijke onder elkaar worden gemengd.

1) De spreekwijze is ontleend van de akkerlieden welke de aarde, die ene wijl ledig en onbebouwd gelegen heeft, door het omploegen van hare oppervlakte zacht en rul maken tot het ontvangen van het zaad.

De zin is, zuivert uwe harten en uw gedrag door oprechte bekering en verbetering van leven, van die ongeregelde lusten, ontroerde hartstochten, goddeloze handelingen en verfoeilijke bedrijven, welke als schadelijke kruiden, of als doornen en distelen, niet zullen toelaten, dat het zaad van heilzame vermaningen of van onderwijs bij u wortel vatte of opschiete.

4. Besnijdt u, wanneer gij bij het weer intreden in Mijn verbond (2 Kon. 23:3) ook het lang verwaarloosde verbondsteken (Gen. 17:10 vv.) weer herstelt (Joz. 5:2 vv.), den HEERE, zodat gij daardoor niet slechts ene uitwendige zaak waarneemt, maar u ook werkelijk aan uwen God overgeeft, en doet weg, overeenkomstig de geestelijke betekenis dier heilige instelling, de voorhuiden a) uwer harten 1) verwijdt al die natuurlijke gezindheid, die de werkingen van Mijnen Geest in den weg staat (Deut. 10:16), gij mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem! opdat, gelijk het inderdaad reeds op het punt is (2 Kon. 22:16 vv.), Mijne grimmigheid niet uitvare als b) een vuur, en brande, dat niemand blussen kunne, van wege de boosheid uwer handelingen, waardoor gij de in Deut. 28:15 v. v. gedreigde straffen hebt veroorzaakt.

a) Deut. 10:16. b) Jes. 65:6.

1) Het was niet genoeg dat Juda voor het uitwendige terugkeerde tot den dienst van den Heere God. Uitwendige vroomheid, waaraan het wezen ontbreekt, behaagt den Heere God niet. Het komt niet in de eerste plaats op den vorm aan, hoewel de vorm niet gering geacht moet worden, maar op het beginsel, maar op het wezen. Waar Juda, hoewel het voor het uitwendige met den dienst der afgoden had gebroken, nog met zijn hart aan dien dienst bleef hangen en slechts uit vreeze of om des konings wil tot den dienst van Jehova was teruggekeerd, daar zou het straks blijken, dat bij verandering van regering er ook weer een terugkeer tot den afgodendienst plaats greep. Niet de klederen maar het hart moest gescheurd worden.

5. Verkondigt in Juda, en laat het horen te Jeruzalem, en zegt het, dat de vijand nadert; ja, blaast de bazuin in het land, om tegen den indringer te strijden, en met wapengeweld het dreigend ongeluk te keren (Num. 10:9; 31:6. Jes. 18:3); roept in alle uwe landpalen met volle stem, en zegt tot hen, die in gehuchten en dorpen wonen: Verzamelt ulieden en laat ons ingaan in de vaste steden, waar wij beter tegenstand kunnen bieden!

6. Werpt de banier op naar Zion, de stad, die men voor onneembaar houdt (2 Kon. 19:21 1), opdat al het volk daarheen vluchtte (Jes. 11:10). Vlucht met hopen, met gehele troepen daarheen, blijft niet staan, haast u-maar wat zal het baten, wanneer eens Mijne grimmigheid zal ontstoken zijn? Het vuur zal branden, en wie zal het uitblussen? want Ik breng een kwaad

aan van het noorden (Hoofdst. 1:13 vv.), en ene grote breuk, ten gevolge van den gehelen ondergang der stad (2 Kon. 25:1 vv.).

7. De a) leeuw, Nebukadnezar (Hoofdst. 50:17) is opgekomen uit zijne haag, uit zijn dicht geboomte, uit Babel, zijne verblijfplaats, en de verderver der Heidenen, hij, die reeds vele heidense volken heeft ten ondergebracht, is opgetrokken, hij is uitgegaan uit zijne plaats, het land der Chaldeën, om uw land, o volk van Juda! te stellen in verwoesting; uwe steden zullen verstoord worden, dat er niemand in wone.

a) Jes. 5:29. Jer. 2:15; 5:6.

8. Hierom gordt zakken aan (Gen. 37:34) a) bedrijft misbaar en huilt; want de hittigheid van des HEEREN toorn, nadat die eens is uitgebarsten, is niet van ons afgekeerd, 1) zo zult gij moeten klagen.

a) Jes. 32:12.

1) In dichterlijke levendigheid wordt de inval van een vreeslijken vijand in het land zo geschilderd, dat de bewoners geprest worden, in het gehele land het aanrukken er van te verkondigen, opdat ieder in de vaste steden een schuilplaats zoek.

Zonder enigen twijfel wordt hier de inval der Chaldeën verkondigd. Wat sommigen willen, dat hier een inval van de Scythen bedoeld wordt, is volstrekt af te wijzen, al was het alleen maar omdat het wel in de bedoeling lag der Chaldeën, maar niet in die der Scythen om de overwonnen volken in ballingschap mede te nemen.

9. En het zal te dier tijd, wanneer Ik het zo even gedreigde ongeluk van het noorden aanbreng (vs. 6 vv.), geschieden, spreekt de HEERE, dat het hart des konings en het hart der vorsten, die hen op verkeerde wegen hebben gebracht (2 Kon. 24:18 vv.), vergaan zal (Gen. 42:28); en de priesters, die de vorsten hebben ondersteund, zullen zich ontzetten, en de profeten zullen zich verwonderen, wanneer hetgeen zij uit hun eigen hart geprofeteerd hebben (Ezech. 13:2 vv.), openlijk tot leugen zal worden. (Hoofdst. 37:19).

10. Toen zei ik, de ware Profeet, daar ik de dingen, die zouden komen, zo duidelijk zag, alsof zij niet nog in de toekomst waren, maar reeds geschieden: Ach Heere HEERE! waarlijk Gij hebt dit volk en Jeruzalem grotelijks bedrogen 1) in de verwachtingen, die zij op grond der uitspraken hunner dwaze profeten zich zelve maakten, zeggende, daar die hun eigene meningen volgden: gijlieden zult vrede hebben, er is geen gevaar (Hoofdst. 6:13 vv. Ezech. 13:10), terwijl nu toch het tegendeel gekomen is, daar het zwaard tot aan de ziel raakt, het uiterste gevaar reeds nabij gekomen is.

1) Ten rechtvaardigen gerichte over de verharding, waarin men het woord der ware profeten niet wilde aannemen, bereide de Heere ene grote misleiding, daar Hij den valschen profeten toeliet hen te bedriegen (1 Kon. 22:19-23). Zij hadden van vrede gesproken, nu was geen ontkomen meer mogelijk. (Ps. 69:2).

Dit vers wordt ook vragender wijze opgevat: "Waarlijk Heere! hebt Gij het volk van Juda en de inwoners van Jeruzalem grotelijks bedrogen en wijs gemaakt door Uwe profeten, dat wij vrede zouden hebben? Immers neen, daar Gij het tegendeel uitdrukkelijk hebt laten betuigen!"

De leugenprofeten hadden het volk diets gemaakt, dat het geen inval, geen beleg had te vrezen en het volk had die profeten beschouwd als van God gezonden. Het is daarom dat de Profeet deze vraag doet. Niet om daarmee te zeggen dat de Heere het volk had bedrogen, maar om daarmee klagend te vragen, waarom de Heere had toegelaten, dat de leugenprofeten het arme volk hadden misleid. Het zou toch geen vrede maar onvrede zijn, geen tijden van verademing en vertroosting, maar van schrikkelijke ontuchtering.

11. Te dier tijd, wanneer hetgeen in vs. 5 gezegd is, geschieden zal, zal tot dit volk en tot Jeruzalem gezegd worden, zo als het bij een dreigend uitbreken van een orkaan de gewoonte is, dien aan te kondigen aan diegenen, die daarvan zullen te lijden hebben, omdat zij alle mogelijke voorzorgen nemen: Een dorre verzengende wind van de hoge plaatsen, komende over de kale rotsen in 't oosten, in de woestijn, hetgeen ten teken is, dat hij met ontzaglijke hevigheid zal woeden (Job 1:19; 27:21), van den weg der dochter Mijns volks, recht op Mijn volk op Juda en Jeruzalem af (Jes. 27:8); niet om te wannen, noch om te zuiveren, waartoe alleen weste- of zuidewind kunnen dienen, maar om los te rukken en te verderven (Hoofdst. 18:17. Ezech. 17:10).

12. Er zal Mij een wind 1) komen, die hun te sterk zal zijn, dan dat men nog langer daarbij van vrede zou kunnen spreken (vs. 10). Nu zal Ik ook, nadat zij zo lang met Mij getwist hebben (Hoofdst. 2:5, 29:17 vv.), oordelen tegen hen uitspreken.

1) De winden zijn in Palestina en Syrië, wat richting, verloop en werking aangaat, zeer regelmatig. De west- en zuidwestewind, die over de Middellandse zee komt, is vochtig en brengt gewoonlijk regen (1 Kon. 18:44 v. Luk. 12:54). Hij heerst van November tot in Maart en veroorzaakt dan den regentijd. De zuide, in 't bijzonder de zuidoostewind gaat over de Arabische woestijn en heeft hitte ten gevolge (Luk. 12:55), die ten tijde van de lentenacht-evening in Egypte tot een gloed van 16-36 graden stijgt. Hij waait hoofdzakelijk in Maart en wel dikwijls drie dagen achter elkaar, voert stof en zand met zich, maar is, hoe verder hij naar het noorden voortgaat, des te zwakker en in de gebergten veel dragelijker dan in de vlakten. De oostewind, die voor Palestina uit de steppen van woest Arabië komt (Jer. 13:24), is gewoonlijk scherp en hevig, zeer droog en daardoor verzengend werkende op den plantengroei (Jona 4:8). Met den verstikkenden stormwind, den Sammum van woest-Arabië, die in April en Mei heerst, heeft hij verwantschap, doch deze waait niet in Palestina, al wordt er misschien op enige plaatsen van het Oude Testament (Ps. 11:6 op gedoeld. De oostewind blaast in Palestina geregeld gedurende de zomermaanden tot in Juni, en maakt zelfs de hitte in de omstreken van Jeruzalem drukkend. De noorde- of noordwestewind brengt koelte en verfrissing aan (Hoogl. 4:16), zelfs koude en droogte; hij verheft zich gewoonlijk tegen de herfstnacht-evening, wanneer hij wel tot aan den derden dag achter elkaar aanhoudt.

In den zomer is de oostenwind zeldzaam, door elkaar waait hij dan slechts elke maand 2 of 3 dagen. Menigvuldiger is hij in den winter, wanneer hij bij langduriger aanhouden het jonge groen verzengt en een onvruchtbaar jaar veroorzaakt. Daarom heet hij op den Libanon Semoem, dat tegenwoordig gift-wind, doch oorspronkelijk verwoestende wind betekent. De oostenwind is droog, doet het bloed opstijgen, benauwt de borst, veroorzaakt onrust en angst, slapeloze nachten of kwade dromen; mens en dier gevoelen zich, als die wind waait, zwak en ziek, daarom vergelijkt men in 't dagelijks leven het onaangename, den tegenspoed met hem. In den oogsttijd kan, zo lang de oostenwind aanhoudt, het koren, dat reeds in de schuren en reeds gedorst is, niet worden gewand; daartoe is een gelijkmatige, gemiddelde luchtstroom nodig, welke slechte aan de weste- en de zuidewind eigen is. De noordewind is al te sterk, en de oostewind karakteriseert zich door gedurige rukken, die, zo als de Hauraniër zegt, kaf en koren wegvoeren. Stormen zijn bij oostewind zeldzaam (zij ontstaan meestal bij westewind); stormt het echter uit het oosten, dan is deze om zijne hevige stoten meestal zeer schadelijk en ontwortelt de grootste bomen.

13. Ziet, hij, die met het beeld van een oostewind, even als vroeger (vs. 7) met dat van een leeuw bedoeld is, komt met zijne legers op als dichte zwarte wolken, en zijne krijgswagenen zijn, wat de snelheid aangaat en het gedruis, waarmee zij naderen, als een wervelwind; zijne paarden zijn sneller dan arenden (Hab. 1:6 vv.). Wee ons, zulk een klaaggeschrei verheft zich dan bij degenen, die zich zo lang in slaap hebben laten wiegen, en nu op eens laten zien, dat zij het verderf niet meer kunnen ontlopen (vs. 10): want wij zijn verwoest.

14. a) Was uw hart van boosheid, o Jeruzalem! met tranen van oprecht berouw; kom tot waarachtige bekering, nu redding van het dreigend verderf nog mogelijk is, opdat gij behouden wordt. Hoe lang zult gij de gedachten uwer ijdelheid in het binnenste van u laten vernachten 1) daar gij toch uw halt voortdurend laat innemen door kwade overdenkingen, die u niets dan onheil en lijden veroorzaken, en het kwaad nog erger maken, in plaats van het af te wenden (Job. 16:2)?

a) Jes. 1:16.

1) Het hart is de bron; daar dit door de zonde is verontreinigd, moet ook hiermede het begin van verbetering worden gemaakt; het is van nature verkeerd, daarom moet het bekeerd worden; het is verduisterd, daarom moet het verlicht, het is verhard, daarom moet het vertederd worden.

De helse aanblazing des satans is tot in het binnenste der ziel doorgedrongen, daarom moet ook de hemelse kracht en de adem van Jezus Christus zo diep doordringen.

Wil Jeruzalem gered worden, zo moet het zich van hare zonden hartgrondig bekeren, het hart rein wassen, niet bloot uiterlijk van het boze aflaten, maar de zondige neiging des harten opgeven. In de vraag, hoe lang zulks zou vertoeven? ligt de gedachte dat Jeruzalem reeds te lang heilloze gedachten gekoesterd en gepleegd heeft.

Wij zien hier de goedheid Gods, die, terwijl Hij dreigt en de straf bepaalt, toch nog altijd met vermaning tot berouw bij ons aanhoudt. Hiermede toont Hij genoegzaam, dat Hij geen mens zonder meer verwerpt, maar dat Hij bij alle dreiging en strafprediking aan de boete en bekering de mogelijkheid wil gelaten zien, om het onheil af te keren. Wij moeten echter met ons berouw niet dralen totdat de straf op onzen hals komt. Het is te laat als het vuur van den Goddelijken toorn reeds met alle macht brandt, of de vijand het paard reeds aan onze hekken heeft gebonden.

15. Want, om ten derde male (vs. 5 vv. en vs. 11 vv.) u het ongeluk, dat over u besloten is, voor de ogen te schilderen, alsof het reeds aanwezig ware, ene stem verkondigt van Dan af, dat het uiterste noordelijke punt des lands is (Joz. 19:47), en doet ellende horen van het gebergte van Efraïm, ten noorden van het rijk van Juda-zo snel en zonder oponthoud komt het steeds nader en nader (Jes. 10:29 vv.

16. Vermeldt den volken 1) hoe de legerscharen tot Jeruzalems verwoesting komen, hetgeen ook op 't lot van vele andere natiën invloed zal hebben (Hoofdst. 25:13 vv.) zietze komen en doet het horen tegen Jeruzalem, zodat de inwoners het weten:daar komen hoeders 2), herders, uit verren lende; en zij verheffen hun stem tegen de steden van Juda, omdat ze deze willen overweldigen.

1) De vergelijking doelt op de tenten, die de wachters of hoeders op de velden en wijnbergen opslaan en wier constructie de volgende is. Men richt vier staken zo op, dat zij de hoeken van een kwadraat vormen, waarvan de zijden ongeveer 8 voet lang zijn; acht voet boven den grond worden daaraan met touwen 4 dwarsbalken vastgebonden, waarop men takken van bomen, of wanneer ze te krijgen zijn, planken legt. Hier is het nachtleger van den wachter, dat uit stro bestaat; zes of zeven voet boven dit leger zijn aan de staken weer dwarshouten gebonden, waarop takken of riet of ene mat een dak vormen; tussen dak en leger worden drie kanten met ene mat of met zaamgebonden riet of stro dicht gemaakt, zowel om koude nachtwinden af te houden, als ook om de dieren omtrent het getal der wachters in onzekerheid te laten. Tot het leger leidt dikwijls ene kleine ladder, het gedeelte tussen de aarde en het leger is slechts aan de westzijde afgesloten om de hete middagzon af te houden, want des daags zit de wachter bij zijnen hond onder op den grond. " Er zijn ook tenten, die licht, van boomtakken zijn gemaakt. Met deze hutten nu worden de tenten der belegeraars vergeleken, die in Hoofdst. 6:3 onder een dergelijk beeld als herders, die met hun kudden de gehele landstreek verwoesten worden voorgesteld. Volgens het vermoeden van enige Joodse uitleggers ligt in het Hebr. woord notseer, dat hier gebezigd is, ene zinspeling op den naam Nebukadnezar, welks laatste lettergrepen daarmee overeenkomen.

Niet alleen Jeruzalem, maar ook de Heidenen moeten het horen, ook aan hen moet het verkondigd worden dat de belegering en inname van Jeruzalem aanstaande is. En dat, opdat ook de heidenen een waarschuwing zullen ontvangen, hoe het met die volken gaat, die zich weigeren te bekeren tot den levenden God, die daar blijven bij den dienst der heidense afgoden. Om den afgodendienst zal Jeruzalem verwoest worden en Juda in ballingschap gaan, gelijk ook Israëel in ballingschap is gezonden. Evenmin zullen de heidense volken kunnen bestaan, die den enigen en waarachtigen God blijven verwerpen.

2) In het Hebr. Notserim. Dit woord kan wel betekenen, hoeders, maar ook belegeraars, en deze betekenis past hier geheel en al. De Chaldeëen zouden komen om de stad te belegeren. In 2 Sam. 11:16 heeft het werkwoord ook de betekenis van belegeren.

17. Als de wachters der velden, die een vossenhol omringen, totdat zij het gehele gebroedsel hebben. uitgeroeid; zijn zij rondom tegen haar, tegen Jeruzalem; omdat zij tegen Mij weerspanning geweest is, spreekt de HEERE, daarom laat Ik ook deze wachters als verwoesters over hen komen (Hoofdst. 5:6; 6:25).

God was toornig op hen, om hun zonden. Het is de vreselijke grimmigheid van God, die de legermacht der Chaldeëen zo vreeslijk, zo woedend maakt. Let hier, in des mensen toorn tegen ons moeten wij Gods toorn zelve erkennen en de sterkte daarvan. Als die van ons afgeleid is, zullen onze vijanden niet verder tegen ons opkomen.

18. Uw weg en uwe handelingen hebben u, o Jeruzalem en Juda! deze dingen gedaan, en gij wilt u daarvan niet bekeren; dit is uwe boosheid, welke veroorzaakt heeft, dat het u zo bitter is, dat het tot aan uw hart raakt (vs. 10), terwijl gij, nu ontkomen nog mogelijk zou zijn, het niet wilt inzien (Hoofdst. 2:19. Jes. 59:12).

Zo zoet als de zonde in den beginne is, zo bitter wordt zij daarna, wanneer het geweten ontwaakt door het gevoel der gerichten Gods. Ps. 38:5.

19. O mijn a) ingewand, mijn ingewand! ik heb barenswee, o wanden mijns harten! mijn hart maakt getier in mij, ik kan niet zwijgen, want gij, mijne ziel! hoort het geluid der bazuin en het krijgsgeschrei.

a) Jes. 21:4. Jer. 9:1.

Mijn gemoed is bitterlijk bedroefd, en ik gevoel zulk ene inwendige ontroering, dat ik het van weedom en angst moet uitschreeuwen, en met ene luide klaagstem roepen, even als ene vrouw in hare barensweeën: "O mijn ingewand, mijn ingewand" o mijne ingewanden, welke in mijne borst het benauwde hart omringen! mijn beangstigd hart klopt geweldig en is in ene gedurige beweging. Ik kan en zal niet zwijgen. Ik kan en zal mijne weeklachten niet bedwingen; want ik hoor met mijne ziel het geluid der vijandige bazuinen, ik weet zeker, dat er een allerakelijkst krijgsgeschrei opgaat.

Deze afgebroken woorden en zuchten zijn de levendigste uitdrukking van de ontzaglijke smart, onder welke Jeremia's hart bloedt bij het zien van de verharding en den ondergang van zijne broeders. Vgl. Paulus in Rom. 9:1-3 en de bij Jes. 23:3.

20. Breuk op breuk wordt er uitgeroepen, nauwelijks is de ene verwoesting vernomen of de tijding van ene andere komt; want het ganse land is verstoord; haastelijk zijn mijne tenten verstoord, mijne gordijnen in een ogenblik 1) de steden van mijn vaderland zijn door de vijanden zo spoedig en gemakkelijk verwoest, alsof het slechts licht opgeslagen tenten geweest waren.

1) Wel brak de Profeet hier in een klagelijk roepen en stenen uit, maar uit het "mijne tenten" is het duidelijk, dat hij hier spreekt als in naam van het volk, dat onder de oordelen Gods gebukt gaat, dat verbroken is, dat is, van het overblijfsel naar de verkiezing der genade.

Want juist dit gedeelte, al was het nog zo klein, geloofde dat de Heere met zijn roede, met Zijne oordelen zou komen. Dit volk wist dat die oordelen niet zouden, niet konden uitblijven, maar daarom leed het er wel onder.

De oordelen Gods zijn eigenlijk alleen oordelen voor hen, die de roede kussen, die ze erkennen als rechtvaardig om der zonden wil.

21. Hoe lang zal ik de banier zien, het geluid der bazuin horen? Mij stuiten deze tekenen ener verdediging, die toch zo nutteloos is en slechts een bewijs is van ongelooft (vs. 5 vv).

22. Zeker, Mijn volk is dwaas, zegt de Heere: Mij en Mijne woorden kennen zij in hun verblinding niet; het zijn in alle hun pogingen zotte kinderen, en zij zijn niet verstandig, zij hebben geen gevoel van hun dwaasheid; wijs, uitgeleerd, zijn zij om kwaad te doen, maar goed te doen weten zij niet.

Het volk is geworden tot een dwaas, een rondloper; zij zijn geworden onbandige kinderen, die niets dan kinderspel doen; een ding kennen zij toch: wanneer de vervreemding van God langeren tijd heeft plaats gehad, ontwikkelt zich een eigenaardig talent, om kwaad te doen. Het gevolg van het toenemen der zonde is ene altijd toenemende stomtheid en domheid in hogere dingen, maar wanneer het op 't kwade aankomt, zijn zij bijzonder sluw en listig. Dat is de eigenaardige werking van den duivel.

Vgl. Rom. 16:19 "wijs in 't goede, onnozel in 't kwade. "

Vs. 22 geeft het antwoord op vs. 21, in dezen zin dat er aan de oordelen nog geen einde zou komen, dewijl het volk in zijn dwaasheid, d. i. in zijn vervreemding van God bleef volhouden.

23. Ik zag het land aan, en ziet, het was woest en ledig, alsof het in den chaotischen toestand van den voortijd ware teruggezonden (Gen. 1:2); ook naar den hemel, en zijn licht was er niet, het was donker, alsof een rouwgewaad was aangetrokken van wege het leed over Juda.

Zo gaat het gewoonlijk dengenen, die in nood verkeren; hun schijnt het licht geen licht, de dag geen dag, het zoete geen zoet te zijn, maar alles verandert in het tegenovergestelde.

24. Ik zag de bergen aan, en ziet, zij beefden, en al de heuvelen schudden, evenals wanneer God met zijn dreigenden donder verschijnt.

25. Ik zag, en ziet, er was geen mens en alle vogelen des hemels waren weggevlogen zodat overal slechts de vreeslijkste verwoesting te zien was.

26. Ik zag, en ziet, het eens zo vruchtbare land was ene woestijn, en al zijne steden waren afgebroken 1) en lagen in puin van wege den HEERE, van wege de hittigheid Zijns toorns, die ze zo had verwoest.

1) Ene grote uitwerking in de beschrijving doet dit altijd terugkerende: "Ik zag, " alsof de Profeet zijn oog wilde afwenden van het treurig beeld en toch gedrongen werd, steeds op nieuw daarheen te zien, om zijnen tranen den vrijen loop te laten.

Op verheven dichterlijke wijze voorspelt de Profeet de verwachting die komen zal. Het zal zijn als bij den aanvang der schepping. Woest en ledig zal de aarde zijn. Geen licht zal aan den hemel prijken. De bergen en heuvelen zullen op hun grondvesten bewogen worden en de vruchtbare weiden en velden zullen de woestijn gelijk zijn.

Nog kan het laatste ook vertaald: Ik zag de Karmel als de woestijn. De Karmel, het Karmelgebergte was bekend en beroemd om zijn vruchtbaarheid.

Dit alles zou het gevolg zijn van de schrikkelijke belegering door de Chaldeëen en dus het gevolg van den groten toorn der Heeren over Zijn volk.

27. Want zo zegt de HEERE: Dit ganse land zal eens woestheid zijn; (doch Ik zal gene voleinding maken); Ik zal niet verdelgen zonder een klein overblijfsel te laten als een zaad voor een later geslacht (Jes. 6:13. Ezech. 20:17).

Hoe wonderlijk verenigen zich hier de toorn en de liefde Gods! Beide komen ze voor als oneindig; de ene beperkt den anderen. God bemint niet zo, dat Hij niet zou kunnen toornen, en Hij toornt niet zo, dat Hij niet zou kunnen beminnen.

In de zwaarste oordelen, welke God over Zijn volk brengt, behoudt Hij nog een overblijfsel, waaraan Hij Zijne beloften vervult (Hoofdst. 30:11; 46:18) Of men kan de woorden verstaan: schoon Ik het ganse land woest maak door het zwaard en den honger, heb Ik nochtans nog zwaarder oordelen voor het volk weggelegd (zie Hoofdst. 5:10, 18 de verdelging van stad en tempel, en de gevankelijke wegvoering van hen, die de vorige ellenden overleven. De eerste uitlegging dezer plaats kan kracht ontvangen uit hare vergelijking met 1 Sam. 3:12.

28. In 't algemeen zal echter de straf ene beslissende zijn. Hierom, als wilde het schepsel zijne overeenstemming met de handeling des Scheppers te kennen geven, zal de aarde treuren, en de hemel daarboven zwart zijn, een treurgewaad aantrekken (vs. 23), omdat Ik het heb gesproken; Ik heb het voorgenomen, en het zal Mij niet rouwen, en Ik zal Mij daarvan niet afkeren, 1) maar het integendeel zo laten geschieden, als Ik het gedreigd heb.

1) Hun staat was hulpeloos en zonder middelen van herstel. God wilde hen niet helpen, zo zegt Hij hen ronduit. En als de Heere hen niet helpt, wie zal het dan doen? Dit maakt hun staat treurenswaardig; hierom treurt het land en de hemel daarboven is zwart. Daar zijn geen uitzichten dan die zeer verschrikkelijk zijn, omdat Ik het gesproken heb. Ik heb het woord gegeven dat niet weer terug zal geroepen worden. Zij willen geen berouw hebben en

wederkeren van den weg hunner zonden, en daarom zal 't God ook niet berouwen, en Hij zal niet afkeren van den weg Zijner oordelen.

29. Van het geroep der vijandelijke ruiters en boogschutters vluchten al de steden; zij gaan in de wolken, en klimmen op de rotsen; al de steden zijn verlaten, zodat niemand, die achter gebleven is, in dezelve woont.

30. Wat zult gij dan doen, gij verwoeste Juda? al kledet gij u met scharlaken, al versierdet gij u met gouden sieraad, al schuurdet gij uwe ogen met blanketsel 1) om als ene boeleerster de vijanden voor u te winnen, zo zoudt gij u toch te vergeefs oppronken; de boelen, wier gunst gij nu meent te bezitten (Wijsh. 14:21) versmaden u; zij zullen zich door uwe vleierijen niet laten vangen, maar zij zullen uwe ziel zoeken.

Zo versierde zich de goddeloze Izebel bij het naderen van den vijand Jehu; zij vond echter gene genade, ondanks alle hare kunsten (2 Kon. 9:30 vv.); even zo min zal Juda van een dergelijk gedrag omtrent de Chaldeën (Ezech. 23:40 vv.) enig gevolg hebben.

31. Want Ik hoor uit uwen mond ene stem als van ene vrouw, die in den arbeid is, ene benauwdheid als van ene, die in des eersten kinds nood is, de stem van de dochter Zions, zij hijgt als in het voorgevoel des doods (Gen. 36:18), zij breidt hare handen hopeloos uit, zeggende: O wee mij nu, want mijne ziel is moede, bezwijkt van wege de doodslagers, aan welke ik prijs gegeven heb.

Het punt van vergelijking ligt hier alleen in het angstgeroep, maar niet in de vreugde wegens de geboorte eens kinds.

God wilde niet helpen en zij zelf zij konden zich niet helpen. Jeruzalem mocht zich opsieren gelijk een vrouw, gelijk Izebel deed om Jehu's hart te winnen, maar het zou haar niet baten. Nebukadnezar zou het instrument Gods zijn, om het trouweloze Juda te tuchtigen, en daarom zou Babel zich niet laten winnen, maar het zou, als een wrede vijand, stad en inwoners vernietigen en verdelgen. Zion, hetwelk zich opsierde als een vrouw in bruidsgewaad, zou worden een vrouw die in arbeid is. Vreugde zou wegblijven en smart en pijn zou haar aangrijpen.

31. Want Ik hoor uit uwen mond ene stem als van ene vrouw, die in den arbeid is, ene benauwdheid als van ene, die in des eersten kinds nood is, de stem van de dochter Zions, zij hijgt als in het voorgevoel des doods (Gen. 36:18), zij breidt hare handen hopeloos uit, zeggende: O wee mij nu, want mijne ziel is moede, bezwijkt van wege de doodslagers, aan welke ik prijs gegeven heb.

Het punt van vergelijking ligt hier alleen in het angstgeroep, maar niet in de vreugde wegens de geboorte eens kinds.

God wilde niet helpen en zij zelf zij konden zich niet helpen. Jeruzalem mocht zich opsieren gelijk een vrouw, gelijk Izebel deed om Jehu's hart te winnen, maar het zou haar niet baten.

Nebukadnezar zou het instrument Gods zijn, om het trouweloze Juda te tuchtigen, en daarom zou Babel zich niet laten winnen, maar het zou, als een wrede vijand, stad en inwoners vernietigen en verdelgen. Zion, hetwelk zich opsierde als een vrouw in bruidsgewaad, zou worden een vrouw die in arbeid is. Vreugde zou wegblijven en smart en pijn zou haar aangrijpen.

HOOFDSTUK 5.

VELERLEI ZONDEN VAN HET JOODSE VOLK EN DE DAARTEGEN GEDREIGDE STRAFFEN.

III. Vs. 1-31. De oordelen, welke in de vorige rede waren aangekondigd, worden nu hier voorgesteld als volkomen rechtvaardig van de zijne des Heeren, en als wel verdiend van de zijde des volks. Hij, de Heere, gaat zo ongaarne over tot de uitvoering van deze gerichten, dat ook de geringste mogelijkheid, om genade vóór recht te laten, Hem zeer welkom zou zijn en ook de geringste mate van geloof, wanneer Hij die vond, Hem genoegzaam tot verschoning zou wezen. Het volk van Juda en Jeruzalem maakt echter door zijne onverbeterlijke boosheid de verschoning onmogelijk. God zou moeten ophouden te zijn, wat Hij is, de Heilige en Rechtvaardige, de Waarachtige en Getrouwe, indien Hij ene zo geheel verdorvene menigte nog verder wilde laten bestaan en Zich niet wreken aan zulk een volk als dit is. Wel zijn in Juda en Jeruzalem zulke zielen aanwezig als koning Josia met den stand der ware profeten vertegenwoordigd, maar juist daarom is het onafwendbare gericht ook door het "Ik zal gene voleinding maken" verzacht, en wordt in den korten tijd tot aan het begin van het gericht nog alles beproeft, om ook andere zielen te redden, zo vele of zo weinige maar te redden zijn.

1. Gaat om. zegt de Heere tot de weinigen, die Hem nog aanhangen, en de straf, door hun voorbede, even als een Abraham van Sodom en Gomorra (Gen. 18:17 vv.) van Jeruzalem zoeken af te wenden (2 Kon. 22:11 vv.), gaat om door de wijken van Jeruzalem, en ziet nu toe, en verneemt, en zoekt op hare straten, zo nauwkeurig, als gij kunt, en zo lang gij wilt, of gij iemand onder het gehele volk vindt, of er één is, die recht doet, die waarheid zoekt, zodat hij naar het richtsnoer van Mijn woord in waarheid en getrouwheid zijn leven zoekt te richten, zo zal Ik haar, de stad, om der wille van dien éénen rechtvaardige, genadig zijn 1) (vgl. Gen. 18:32, 33).

1) Sterker kon de gehele verdorvenheid van Jeruzalem niet worden uitgedrukt, dan hier geschiedt. Nog wil de Heere van Zijne stad het gericht afkeren; dat over haar besloten is, wanneer men er slechts éénen in vindt, die recht doet en waarheid zoekt.

Men moet dit niet zo volstrekt verstaan, alsof alle inwoners van Jeruzalem tot één toe snode deugnieten waren. Er werden, behalve Jeremia en Baruch, nog enige weinige godvrezende lieden gevonden. Maar de Heere spreekt hier bepaaldelijk van de grote en aanzienlijke lieden (vs. 5), en schoon er onder mensen van allerlei rang nog hier en daar deze en die wezen mocht, die God in waarheid diende, zij waren onbekend omdat zij zich schuil hielden en niet openlijk uitkwamen, noch zich tegen het heersend verderf aankantten.

Snijdender, scherper kon het niet. Ongetwijfeld beroemde het Israël van die dagen er zich op, dat het de heilige stad Jeruzalem bewoonde, dat het behoorde tot het heilige zaad. Het liet zich voorstaan op uitwendige godsdienstplichten. En daarom zegt de Heere, door den mond van Jeremia, dat het zo treurig gesteld is, dat degenen die recht doen en die de waarheid zoeken, als het ware niet te vinden zijn. Niet dat er niet een enkele vrome meer te vinden was, maar de grote menigte had zo haar weg verdorven, dat de enkelen, die nog den Heere

vreesden, schier niet te vinden waren. Het ganse hoofd is mat het ganse hart ziek had Jesaja gezegd. Dit wordt hier bevestigd.

2. En of zij, de inwoners van Jeruzalem bij hun beweringen al zeggen: Zo waarachtig als de HEERE leeft, en daardoor Mij schijnen te belijden (Deut. 10:20), zo zweren zij toch valselijk; zelfs de heilige naam Gods is hun tot ene nietige phrase geworden, en wordt tot liegen en bedriegen in den mond genomen (Jes. 48:1).

3. O HEERE! zien Uwe ogen niet naar waarheid? Gij hebt een welgevalen in een oprecht U toegewijd hart, niet in den uitwendigen schijn van godzaligheid. En wanneer Gij nu ons, die voor Juda en Jeruzalem spreken, oproept, om U slechts éénen rechtvaardige in dien zin aan te wijzen, om wiens wil Gij ons zoudt kunnen sparen, zo moeten wij bekennen: wij vinden niemand; wij vinden niets dan onverbeterlijke harten. Gij hebt hen) geslagen, maar zij hebben gene pijn gevoeld, geen enkele trek op hun gelaat heeft het getoond, dat de slagen hun smart deden, Gij hebt hen verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen (Hoofdst. 2:30. Jes. 9:13); zij hebben hun aangezichten harder gemaakt dan ene steenrots, zij hebben geweigerd zich te bekeren 1) (Jes. 48:4. Ezech. 2:4).

1) Het verband tussen het eerste en tweede gedeelte van dit vers is dit: De Heere vraagt naar waarheid, naar oprechtheid. Bij Israël werd geen trouw gevonden. Zij zwoeren wel bij den Naam des Heeren, zij dienden den Heere nog wel in naam, maar het hart was verre van ware godsvrucht. Daarom had de Heere het volk gekastijd; gekastijd, opdat het in oprechtheid naar Hem zou vragen. Helaas! de kastijding had niet het doel bereikt. Tegen de oordelen in had Juda zich verhard. Jeruzalem's inwoners hadden zich niet verootmoedigd. Zij waren tegen de oordelen ingegaan en hadden daardoor getoond, dat hun hart harder was dan een rotssteen.

Dit is wel het treurigste. Er is tweërlei verbrijzeling. Een verbrijzeling tot bekering en een verbrijzeling tot oordeel. Het laatste was het geval bij Juda.

4. Doch ik zei, nadat ik zulk een toestand des harten bij Mijn volk gevonden had: Zeker deze, die ik bij het oordeel in vs. 3 voornamelijk in het oog had, zijn arm; ten gevolge hunner armoede zijn zij onkundige, en zij handelen dientengevolge zottelijk, omdat zij den weg des HEEREN, het recht huns Gods niet weten; men verwondere zich daarom bij hen niet al te zeer, wanneer alle proeven ter verbetering zonder gevolg blijven.

5. Ik zal gaan tot de groten, tot de voorname standen, de ontwikkelden en rijken, en ik zal met hen spreken, om hun gezindheid en hunnen wandel te leren kennen, want die weten den weg des HEEREN, het recht huns Gods, zodat de toestand bij hen beter zal zijn; maar zij hadden te zamen, gelijk al spoedig bleek, in den overmoed van hun vleselijke zelf- en heerszuchtige gezindheid (Deut. 32:15. Spr. 30:9), het juk der Goddelijke wet, dat zij wel kenden, verbroken (Hoofdst. 2:20) en de banden, waarmee de Heere hen aan Zijnen heiligen wil gebonden had, verscheurd¹⁾ (Ps. 2:3).

1) Dit groot gebrek aan trouw en recht vindt men niet alleen bij de onderste lagen des volks, bij de geringen en het onwetende gemeen, maar ook bij de hogere standen der beschaafden.

Deze gedachte is rhetorisch zo uitgedrukt, dat Jeremia in de mening, dat slechts het gemene volk zo diep gezonken was, zich tot de groten wendt, om met hen te spreken en bij dezen algehele losmaking van de Wet Gods waarneemt.

Het juk des Heeren is den discipelen licht, den knechten onverdraaglijk (Matth. 10:30). van ijzer zijn de banden zolang zij gevreesd worden: wanneer men ze leert beminnen, zullen zij van goud zijn.

Niet alleen derhalve de armen en geringen, maar ook de machtigen en aanzienlijken hebben de wet Gods verlaten, hebben het verbond verbroken. Het gehele volk, in al zijn rangen en standen, is verdorven en daarom zal de Heere, ja moet Hij komen met Zijne oordelen. Dit wordt in het volgende vers nader aangeduid.

6. Daarom heeft hen, gelijk in Hoofdst. 4:7 gezegd wordt, een leeuw uit het woud, Nebukadnezar, koning van Babel, verslagen, gelijk ik, de Ziener Gods, reeds de toekomst als tegenwoordig zie, en, om hier nog enige dergelijke beelden tot aanwijzing derzelfde zaak bij te voegen, een wolf der wildernissen zal hen verwoesten; een luipaard waakt, loert tegen hun steden (Hos. 13:7); al wie uit dezelve uitgaat, zal verscheurd worden (Hoofdst. 6:25. 2 Kon. 25:4 vv. want hun overtredingen zijn vermenigvuldigd, hun afkeringen zijn machtig vele geworden, zodat afwending van het verderf onmogelijk gemaakt is.

De machtigen menen dikwijls, dat hun alles past, en al wat zij doen recht is; dat wanneer God over de zonde veroordeelt, dit alleen het volk geldt. Hier zegt echter God, de Heere, het tegendeel. Omdat zij het juk des Goddelijken woords verbreken en de banden Zijner geboden verscheuren, zo zou ook de leeuw uit het woud hen verscheuren, zowel als den armen hoop. Ja, er zal eens een streng gericht over zulke machtigen komen, omdat zij dikwijls hun tot ergernis zijn, die zij door hun goed voorbeeld moesten voorgaan.

7. Hoe zou Ik over zulks u, Jeruzalem vergeven, hoe gaarne Ik ook aan 't verlangen van uwen vromen koning zou willen voldoen (2 Kon. 22:13)? Uwe kinderen verlaten Mij en vallen tot de vreemde goden af, en zweren bij hen, die geen God zijn (Hoofdst. 2:11 11); als Ik hen in het land, dat Ik hun gegeven heb, met allerlei goed verzadigd heb, zo bedrijven zij, gelijk dat reeds in Deut. 32:13 vv. is voorzien, overspelin theokratischen zin, en verzamelen bij hopen in het hoerenhuis, in de tempels der afgoden, waar ook hoererij in lichamelijken zin op de gruwelijkste wijze wordt bedreven.

8. Als welgevoederde hengsten, die ter wellust worden onderhouden en met sterk voedsel worden aangezet, zijn zij vroeg op; zij hunkeren, een iegelijk naar zijns naasten huisvrouw (Ezech. 22:10 vv. 23:20; 33:26)

Het beeld is zo geheel Oosters en geschikt om de vuilste dierlijkste wellust aan te duiden, dat men gene woordelijke vertaling wagen mag. Het woord "welgevoederd", betekent eigenlijk "zwaar van lichaamsdelen, het woord hunkeren" "toehinneken, " gelijk hengsten doen. Het blijkt dat hier niet enkel figuurlijke, maar ook eigenlijke hoererij bedoeld wordt.

De Heidenen hebben, gelijk de Apostel zegt (Rom. 1:25) het scheepsel geëerd in plaats van den Schepper. Zij hebben de vruchtbaarheid en de voortbrengingskracht der natuur vergood. Moet nu dit zinnelijk leven op zichzelf reeds het goddelijke zijn, en wel, hoe sterker het zich ontwikkelt, des te meer, hoe kan het anders zijn, dan dat nu dezelfde dierlijke kracht zo als zij in den mens is, losbarst, maar juist als zinnelijke kracht wild en bandeloos, ontdaan van de tucht des Geestes, onder welke de zegen van een geheiligden echt staat, die niet gelijk is aan de ongebondenheid van het vlees? Dat is de treurige uitwerking van de treurige oorzaak, gelijk de Apostel het wederom voorstelt (Rom. 1:24): "Daarom heeft hen God ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinheid, om hun lichamen onder elkaar te onteren. " Hoe verschrikkelijk kan een volk ontaarden, wanneer het eenmaal begonnen is op die helling uit te glijden! Daar gaat het verdichten van afschuwelijke verhalen over de goden en het bedrijven van afschuwelijke zaken, gelijk aan die goden hand aan hand. Daar moeten in den dienst, vooral van Baäl Peor, zich jonge dochters aan de zonde wijden (Num. 25:1 vv.). Daar behoorden tot afgodentempels als slaven en slavinnen jongelingen en dochters, die enen naam droegen, oorspronkelijk van gelijke betekenis als heilig; maar deze heiligen van den afgodentempel zijn aan geen anderen dienst dan die der ontucht gewijd (Gen 38:15). In de Sukkoth-Benoth, die later uit Babel in 't land kwamen (2 Kon. 17:30) werden waarschijnlijk zulke dingen bedreven, zo als ook de Griekse geschiedschrijver Herodotus (I 199) ze als zeer schandelijk voorstelt.

9. Zou Ik dat alles rustig kunnen aanzien en over die dingen gene bezoeking doen (Jes. 27:1)? spreekt de HEERE. Of zou Mijne ziel Zich niet wreken over zulk een volk, als dit is (vs. 29. Hoofdst. 9:9).

1) Deze zijn dingen, die verrekend moeten worden, of anders kan de eer van Gods regering niet gehandhaafd worden, noch Zijne wetten voor verachting bewaard; maar de zondaars zouden in verzoeking komen, om te denken, dat God ganselijk hun gelijk was, strijdig met die overtuiging van hun eigenlijk geweten betreffende Gods oordeel, welke noodzakelijk moet onderhouden worden, dat zij, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn. (Rom. 1:32).

Rechtvaardig is de wrake van den heiligen God, die het recht van Zijn verbond handhaaft. Anders ware het Hem geen ernst met Zijn verbond.

10. Integendeel, Ik heb de uitverkoren werktuigen Mijner wraak reeds voor de poorten van Jeruzalem besteld en geef hun nu bevel: Beklimt hare muren en verderft ze, richt ene grote verwoesting in de stad aan (2 Kon. 25:4 vv.), (doch maakt a) gene voleinding; tot gehele vernietiging van haar mag het volgens Mijn raadsbesluit (Hoofdst. 6:27) niet komen); doet hare spitsen 1), hare sterkten en vestingen weg, want zij zijn des HEEREN niet.

a) Jer. 4:27.

1) Liever: Doet hare wijnranken, de ranken van dien wilden wijnstok (Hoofdst. 2:21) weg, voert ze in ballingschap naar een vreemd land, want zij behoren den Heere niet meer toe, Hij geeft ze over.

11. Want het huis van Israël, dat Ik daarom reeds vroeger verstoten heb (Jer. 3:8), en het huis van Juda, waaraan Ik nu den scheidbrief wil geven, hebben gans a) trouwelooslijk tegen Mij gehandeld, spreekt de HEERE.

a) Jer. 3:20.

12. Zij verloochenen door hun ongeloof, waarin zij des profeten woord verachten, den HEERE en zeggen: Hij is het niet 1) Hij is zulk een hard en gestreng God niet, als de profeten ons Hem beschrijven, en ons a) zal geen kwaad overkomen, gelijk zij profeteren; wij zullen noch zwaard noch honger zien (Gen. 19:14).

a) Jes. 28:15.

1) Het was gene verloochening van God, zo als bij de Atheïsten (die het bestaan van God ontkennen) gevonden wordt; doch daar zij de straffende gerechtigheid Gods loochenden, was het even goed, alsof zij God zelven verloochend hadden. Wie toch aan God de heiligheid en gerechtigheid wil ontnemen, of Hem voor zo machteloos wil aanzien, dat Hij het kwaad niet zou kunnen bestraffen, maar alles van der mensen zijde Zich zou moeten laten welgevalen, voor dien blijft er in werkelijkheid geen God meer over.

Uit het volgende vers is duidelijk, dat de valse profeten het volk voorspiegelden, dat die God, welken de ware Profeten verkondigden, als heilig in Zijn richten en rechtvaardig in Zijn straffen niet bestond. Zij hielden het volk een God voor, die Zijn volk niet zou of niet kon straffen. Daarom zeiden zij: Hij is niet. Hij is niet die God der andere profeten.

Het volk zou echter ondervinden, dat niet de valse, maar de ware Profeten gelijk hadden, dat die valse Profeten tot wind zouden worden.

13. Ja, die profeten, die dergelijke straffen aankondigen, zullen tot wind worden; de uitkomst zal het bewijzen, dat hun woorden slechts ijdele klanken waren (Job 11:2); want het woord is niet bij hen 1) zo als zij voorgeven, zij zijn predikers van leugen (Mich. 2:11); hunzelve zal zo geschieden, gelijk zij ons bedreigen.

1) In het Hebreeuws staat met een ongewonen spreekvorm het Hij heeft gesproken, was niet in hen; zij mochten zeggen: "de Heere heeft het tot mij gesproken, " het was zo niet.

Zo spreken de valse van de ware profeten, om het volk in zijn blindheid te sterken en in zijne zonde te stijven. Zij zeggen van de ware profeten, dat zij tot wind, n. l. dat hun woorden tot wind zullen worden, dat het woord des Heeren niet in hen is, dat zij niet door den Geest spreken. Zodat zij zelf tot wind zullen worden en de straf dragen, die zij uitspreken.

14. Daarom zegt de HEERE, de God der heirscharen (1 Sam. 1:3), daar Hij zelf Zich als scheidsrechter tussen mij, Zijnen profeet, en mijne ongelovige tijdgenoten plaatst, Zich aanstonds tot mij wendende, also, omdat gijlieden dit woord spreekt, en door uw ongeloof verhindert, dat de Heere berouw hebbe over 't bedreigde kwaad (Hoofdst. 18:8): Ziet, Ik zal

a) Mijne woorden in uwen mond tot vuur maken. Ik zal maken, dat zij zo weinig wind zijn, dat zij integendeel een vuur zijn, en dat dit volk tot hout is, opdat het vuur ene stof hebbe om zijne kracht te bewijzen, en het zal hen verteren¹) (Jes. 5:24

a) Jer. 1:9.

1) Het volk echter zal de waarheid van het Woord des Heeren ervaren. Wjl het van de dreigingen met het strafgericht verachtend spreekt: ongeluk zal ons niet treffen, zo zal de Heere het woord, in den mond van Jeremia, tot een vuur maken en het volk tot hout, opdat het vuur hetzelfde vertere.

De zondaars maken zich door de zonde de brandstof van den toorn van God, welke geopenbaard wordt van den hemel tegen alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen in de H. Schriftuur. Het woord van God zal zeker al te hard zijn voor degenen, die met hetzelfde twisten. Zij zullen breken, die voor hetzelfde niet willen buigen.

15. Ziet, met dat woord wendt Zich de Heere nu tot de ongelovigen, Ik zal over ulieden, die nu nog in het land der vaderen zijt (Hoofdst. 4:1), een volk van verre, en wel van het noorden (Hoofdst. 6:22) brengen, o huis Israëls! welks naam gij ook te zijner tijd zult vernemen (Hoofdst. 26:12. Habak. 1:6 vv.), spreekt de HEERE; het is een sterk volk, het is een zeer oud volk; zij reiken door hun afstamming tot de oudste tijden (Gen. 10:22. 2 Kon. 20:12), al staan zij dan ook nog niet geheel zelfstandig in de wereldgeschiedenis (Jes. 23:13), een volk, welks spraak gij niet zult kennen, en niet horen wat het spreken zal, zodat het geheel geschikt is, om de bedreiging in Deut. 28:49 vv. te volbrengen.

16. Zijn pijlkoker is als een open graf, daar deze zovele dodelijke pijlen in zich bevat, dat ene ontelbare menigte van u het graf ten buit zal worden (Ps. 5:10); zij zijn allemaal helden, tegen welke al uw tegenstand niets zal kunnen uitrichten (Hoofdst. 4:5 vv.).

17. En het zal uwen a) oogst en uw brood opeten, zodat het tot den zwaarsten hongersnood zal komen (2 Kon. 25:3), het brood, dat uwe zonen en uwe dochteren zouden eten; het zal uwe schapen en uwe runderen opeten; het zal uwen wijnstok en uwen vijgeboom opeten, al wat die aan vruchten dragen; uwe vaste steden, op welke gij vertrouwt, als kondet gij achter deze Mijne oordelen trotseren (Deut. 28:62), zal het arm maken, zal dat volk vernielen door het zwaard.

a) Lev. 26:16. Deut. 28:31, 33.

18. Nochtans zal Ik, hoewel het zwaard tot aan de ziel komen zal (Hoofdst. 4:10), ook in die dagen, spreekt de HEERE, gene voleinding met ulieden maken. 1) Ook bij het hevigst woeden van Mijnen storm vergeet Ik toch niet hoever het volgens de raadsbesluiten Mijner wijsheid moet gaan (Jes. 6:13).

1) Wat de Heere hier dreigt is in aansluiting met Deut. 28. De Heere God voorspelt echter tevens, dat Hij in den toorn des ontfermens nog gedachtig zal zijn. Hij zal niet een volkomene

voleindiging met u maken. Er zal nog een overblijfsel zijn in Zijne grote goedertierenheid. Hij had nog barmhartigheid over, daarom zou Hij de Chaldeëen niet toelaten, dat zij het volk geheel zouden uitroeien.

19. En, zo zegt de Heere verder, Zich van mijne tijdgenoten weer tot mij wendende: (vs. 14) het zal geschieden, wanneer gebeurt, wat gij geprofeteerd hebt en zij uw woord geen wind meer zullen kunnen noemen, en gij zult zeggen (liever: men zal zeggen, gelijk men in verblinding (Hoofdst. 16:10) heeft gedaan): Waarom heeft ons de HEERE, onze God, al deze dingen gedaan? wij zijn toch het volk van Zijn eigendom, dat gij tot hen zeggen zult in den naam des Heeren: Gelijk als gijlieden Mij hebt verlaten, en vreemde goden in uw land hebt gediend, hoewel Ik alles aanwendde (Gen. 12:7) om u bij Mij te houden, alzo zult gij de uitlandsen, de Chaldeëen (Hoofdst. 25:11) dienen, in een land dat het uwe niet is, in Babylonië.

Hoe meer overeenkomst er bestaat tussen misdrijf en straf, des te eer wordt zij door het geweten als straf erkend.

20. Verkondigt dit, dat Ik in vs. 21 vv. nader zal verklaren, o, mijn Profeet, en gij weinigen, die u nog aan Mij vasthoudt (vs. 1), in het huis van Jakob, zo lang de korte tijd vóór het begin van het gericht nog duurt, en laat het horen in Juda, zonder u te storen aan den spot der verachters (vs. 12 vv.). Roept, of het nog mogelijk ware, de ene of andere ziel te rukken uit het verderf en te verlichten met het licht des levens, zeggende:

21. Hoort nu dit, gij dwaas (Hoofdst. 4:22) en harteloos volk (Hos. 7:11), die ogen hebben, maar zien niet, die oren hebben, maar horen niet 1) (Jes. 6:9 vv.).

1) In de volgende verzen wordt nader aangegeven, waarin dat blind en dat doof zijn bestaat.

Zij zien noch Gods majesteit en heerlijkheid in het rijk der natuur, noch Zijne barmhartigheid en genade in dat der genade.

Zij zijn blind voor Gods orde in de schepping, voor Zijne Voorzienige zorg, voor Zijne weldaden en zegeningen en doof voor de waarschuwingen en vermaningen, die tot hen komen. Zij letten er niet op, dat die God, die de zee haar paal zet en de golven breidelt, die den vroegen en spaden regen geeft, ook machtig is, om Zijn toorn te openbaren en Zijne zegeningen in te houden.

De goedertierenheden Gods hebben het volk niet gedrongen Hem te vrezen; de vermaningen en waarschuwingen hebben het niet teruggehouden van de zonde, daarom is het een dwaas en harteloos volk.

22. Zult gijlieden Mij dan ganselijk niet vrezen? spreekt de HEERE, zult gij voor Mijn aangezicht niet beven, zodat gij door hartelijke boete en oprechte bekering Mijnen toorn zoekt af te wenden? Ik ben die God, die ten duidelijken bewijze Mijner almacht der zee het zand tot enen a) paal gesteld heb (Job 38:8 vv.), met ene eeuwige inzetting, dat zij daarover niet zal gaan. Ofschoon hare golven zich bewegen, en schijnen te beproeven de haar gestelde grenzen

door te breken, zo zullen zij toch niet vermogen; ofschoon zij bruischen, zo zullen zij toch daarover niet gaan, al is ook wat haar terughoudt slechts licht wegstuivend zand.

a) Ps. 33:7; 104:9.

23. Nu moest men toch inzien hoe dwaas het is, zich tegen Mijnen heiligen wil te verzetten, en hoe men slechts zichzelf den ondergang bereidt, wanneer men in zulk een opstand volhardt; maar dit volk begrijpt het niet, het heeft een afvallig en weerspannig hart, dat vijandig tegen Mij overstaat; zij zijn, ondanks alle Mijne bemoeiingen, om ze tot bekering te brengen, afgefallen en heengegaan, als die Mijn woord zelfs niet meer willen aanhoren (Hoofdst 6:10).

24. De bewijzen Mijner goedheid maken niet den minsten indruk meer, en zij zeggen niet in hun hart: Laat ons nu den HEERE, onzen God, vrezen, die den regen heeft, welken wij zo zeer nodig hebben, opdat het land ons zijn gewas geve, a) zo vroegen regen als spaden regen (Lev. 26:4 vv.), op zijnen tijd (Hand. 14:17); die ons de weken, de zeven weken tussen Pasen en Pinksteren (Lev. 23:15 vv. Deut. 16:9 vv.), de gezette tijden van den oogst, van het midden van April tot het begin van Juni (Lev. 23:17) bewaart, zodat Hij ons niet alleen koren laat groeien, maar ook goed en veilig inoogsten laat, naar Zijne belofte (Gen. 8:22).

a) Deut. 11:14.

25. Uwe ongerechtigheden, waardoor gij niets dan straffen verdient, wenden die dingen af, dat de Heere, uw God, u ook verder regen en vruchtbare tijden zou geven, gelijk Hij dan ook reeds den vroegen en den spaden regen gedeeltelijk heeft laten uitblijven (Hoofdst. 3:3), en uwe zonden weren dat goede van ulieden 1) zodat gij, daar gij u niet wilt bekeren, ten laatste ganselijk geen oog meer zult hebben.

1) Merk hier aan, dat het de zonde is, die den stroom der goddelijke gunsten voor ons stopt, en ons berooft van de zegeningen, die wij gewoon waren te ontvangen. En deze is het, die den hemel als koper en de aarde als ijzer maakt.

26. Want onder Mijn volk en wel aan het hoofd daarvan worden goddelozen gevonden; een ieder van hen loert, gelijk zich de vogelvangers schikken, zij zoeken op allerlei verkeerde wegen zichzelf te bevoordelen; zij zetten enen verderflijken strik, zij vangen de mensen, hun goddeloze ontwerpen gelukken hun menigmaal.

27. Gelijk ene kouw, waarmee de vogelaar uitgaat, vol is van gevogelte, van vogels, die hij gevangen heeft, alzo zijn hun huizen vol met bedrog, gevuld met allerlei wat door bedrog is verkregen, daarom alleen om zulk een onrechtvaardig najagen zijn zij groot en rijk geworden.

28. Zij zijn vet, zij zijn glad van wege hun overdadig leven (Deut. 32:15), zelfs de daden des bozen gaan zij te boven {1} hun handelen gaat over alle slechtheid heen (Hoofdst. 9:2); de {a} rechtzaken richten zij niet, terwijl zij toch verplicht waren recht en gerechtigheid bij het volk te onderhouden, zelfs de rechtzaak des wezen wordt verwaarloosd. Nochtans zijn zij

voorspoedigen gelukt hun hun boosheid; ook oordelen zij het recht der nooddriftigen niet; de arme wordt in zijne ellende verlaten.

{a} Jes. 1:3 Zach. 7:10.

{1} In het Hebr. Gam-alsoe dibrae ra'. Letterlijk: zelfs gaan zij de zaken des bozen te boven, d. i. Zelfs overschrijden zij de maat van het boze. M. a. w. er is geen schelmstuk wat zij niet durven bestaan, Dit wordt nader aangeduid door het volgende.

29. a) Zou Ik over die dingen gene bezoeking doen? spreekt de HEERE: Zou Mijne ziel Zich niet wreken aan zulk een volk, als dit is?

a) Vs. 9. Jer. 9:9

Men moest liever den Turksen keizer met zijn geheel leger tot vijand willen hebben, dan ene arme weduwe met hare vaderloze wezen. De tranen van de wezen zijn het water, dat boven alle bergen opstijgt en dan weer nedervalt en al hun vijanden in de hel overstroomt.

30. Hoe nauwkeuriger men de toestanden onderzoekt, des te meer moest men zeggen: Ene schrikkelijke en afschuwelijke zaak geschiedt er in het land, want er vallen ontzettende zaken voor (Hoofdst. 18:13; 23:14).

31. De profeten, die tot mondelinge verklaring van het geschreven woord, en tot juiste toepassing op de bijzondere gevallen van het praktische leven zijn geroepen, profeteren a) valselyk, wanneer zij voorgeven nieuwe openbaringen te hebben ontvangen (Hoofdst. 20:6; 29:8 vv.). En de priesters, die er voor moeten waken, dat er gene nieuwe profetie geschiede, die tegen het woord der Schrift streed (Mal. 2:7) heersen door hun handen, door den invloed dier valse profeten. Die beiden maken met elkaar gemene zaak, en Mijn volk heeft het gaarne alzo; indien dit zich door Mijnen Geest wilde laten leiden, zo zou de verdorvenheid van Profeten en priesters bij hen moeten schipbreuk lijden, maar in plaats van tegen hen over te staan, is dat ongeloof naar hun hart. (Hoofdst. 18:18). Maar wat zult gij ten einde van dien (Jes. 10:2) maken?

a) Jer. 14:18. 23:25, 26. Ezech. 13:6.

Al wat in dit hoofdstuk gezegd is, keert in tijden van verdorvenheid ook in de Christelijke kerk terug. Men heeft slechts in de plaats der valse Profeten de volgelingen van den geest des tijds te stellen.

De leiders misleiden het volk, de profeten profeteerden valselyk, verdichtten een last van den hemel, wanneer zij werkten voor de hel. De godsdienst wordt nooit gevaarlijker aangerand, dan onder schijn en voorwendsel van goddelijke openbaring. Doch waarom bedwongen de Priesters, die de macht in handen hadden tot dat einde, deze valse profetie niet.

Helaas, in plaats van dit te doen, maakten zij gebruik van hen, als de werktuigen van hun heerszucht en tyrannie. En het volk was er genoeg mede gediend, om zo misleid te worden. Zij willen gaarne met een lossen teugel gereden worden en zulke regeerders lijken hun zeer wel, die hun begeerlijkheid niet bedwingen, en zulke leraars, die hen niet bestraffen zullen.

HOOFDSTUK 6.

DE BABYLONISCHE BALLINGSCHAP EN HARE OORZAKEN.

IV. Vs. 1-30. Nu het niet twijfelachtig meer is, of het gericht Gods zal worden afgewend of niet (2 Kon. 22:16 vv. 23:26 vv.), is de Profeet in den geest verplaatst in den tijd, dat Jeruzalems belegering begint, even als hij dien tijd reeds in Hoofdst. 4:5 voorzag. Wanneer hij echter daar bij het naderen der vijandelijke legers de inwoners des lands van de noordelijke streken af naar Zion ziet vluchten in den dwazen waan, dat zij daar redding zouden kunnen vinden, zo roept hij daarentegen hier zijne stamgenoten, de kinderen van Benjamin, op, om uit Jeruzalem naar het zuiden, naar de woestijn van Juda te vluchten en op enen berg aldaar ene banier te planten, ten behoeve van diegenen, die werkelijk het verderf willen ontvluchten. Jeruzalems verwoesting toch komt zeker en onveranderlijk, de Heere heeft de stad den belegeraars in handen gegeven (vs. 1-7). wanneer nu evenwel steeds weer de opwekking tot ene spoedige bekering gehoord wordt, zo lang als nog de korte tijd van genade duurt, en de altijd herhaalde aankondiging en beschrijving van het gericht ook ten doel heeft, om aan de vermaning nadruk en zo mogelijk gevolg te verlenen, zo is de voorstelling van dit gericht zo levendig en aanschouwelijk, alsof het reeds aanwezig ware. De aankondiging keert zich zelfs van Israël af tot de heidenwereld en de gehele aarde, omdat daar gene oren meer zijn, die ze wilden en konden horen. Overal ziet men, dat Israël reeds overgegeven en verworpen is, hoewel het nog een paar tientallen van jaren in het land mag blijven. Alle arbeid van den Profeet aan het volk is te vergeefs; dat wordt ten slotte duidelijk in ene gelijkenis gezegd.

1. Vlucht haastig met hopen, gij kinderen van Benjamin, mijne broeders, (Hoofdst. 1:1) uit het midden van Jeruzalem, voor zovelen gij daar uwe woonplaats hebt (Richt. 1:21. 1 Kron. 9:3 vv. opdat gij niet mede omkomt in de misdaad dezer stad (Gen. 19:15), en blaast, wanneer gij gelukkig naar het zuiden ontkomen zijt, de bazuin te Thekoa (2 Sam. 14:2; 23:26. Amos 1:1), en heft een vuurteken op te Beth-Cheram (= huis der wijngaarden), den tegenwoordigen Frankenberg (1 Sam. 9:5 opdat allen, die nog redding zoeken, zich daarheen vergaderen: want er kijkt een kwaad uit van het noorden (Hoofdst. 1:13 vv.), en ene grote breuk, daar Jeruzalem zal te gronde gaan (Hoofdst. 4:6).

Het is ene zeer grote goedheid Gods, wanneer Hij ons, voordat de kwade tijden komen, daarvan bericht laat geven, opdat wij ons daartegen kunnen wapenen. Maar waarom roept de profeet juist zijne stamgenoten, de kinderen van Benjamin, op, om zich nog ter rechter tijd uit Jeruzalem te verwijderen? Misschien uit vleeselijke voorliefde voor zijne betrekkingen, of omdat deze ene betere gezindheid dan de overigen van Juda en Jeruzalem aan den dag hadden gelegd? Een blik op Jer. 11:21 vv. leert ons het tegendeel. Jeremia komt hier voor als een voorbeeld van Christus bij de bekendmaking van de tweede verwoesting van Jeruzalem, wanneer deze aan de in Hem gelovigen, Zijnen broederen naar den Geest (Matth. 12:38 vv.) de vermaning geeft om nog tijdig te vluchten (Matth. 24:15 vv.).

2. Ik heb wel de dochter Zions, Jeruzalem met zijn koningsburg en zijnen tempel bij ene schone en wellustige vrouw vergeleken, bij ene, die met zorgvuldigheid is behandeld en zich

in den besten welstand bevond, daar niemand haar met ruwheid durfde behandelen (Jes. 37:22, 33 vv.)

1) In het Hebr. Hannawah wehamm'unnagah damithie bath-Tsijoon. Beter: De schone en wellustige. Ik verdelg de dochter Zions. Want wel kan het voorlaatste woord vergelijken betekenen, maar ook, verwoesten, verdelgen, uitroeien, zoals in Hosea 4:5. En die betekenis eist het verband van den zin.

In het vorige vers toch worden de Benjaminiten toegeroepen om te vluchten, en in het volgende wordt gezegd, wie tegen Jeruzalem zouden optrekken. Vluchten moeten ze omdat de Chaldeërs komen, en de Chaldeërs komen om de dochter Zions te verdelgen, uit te roeien.

3. Maar er zullen herders van zeer bijzonderen aard (Hoofdst. 4:16 vv.), namelijk de Chaldeërs met hun wilde horden (2 Kon. 21:2 vv. 25:1 vv.) tot haar komen, even als herders komen met hun kudden; zij zullen tenten rondom tegen haar opslaan; zij zullen een iegelijk zijne ruimte afweiden, zodat de gehele landstreek afgeweid wordt en nergens van al dien overvloed van groen iets zal overig blijven.

4. Heiligt den krijg tegen haar, zo luidt het bevel des Heeren, maakt u op en laat ons optrekken naar Jeruzalem op den middag, zo luidt, dan het wachtwoord van Babels legeraanvoerders; er worde geen tijd verzuimd, aanstonds moet het werk der verwoesting worden volbracht, opdat wij niet behoeven te klagen: O wee ons! want de dag heeft zich gewend, want de avondschatuwen neigen zich; er worde dan alle spoed gemaakt, opdat niet de invallende nacht tot uitstel dwinge.

5. Maakt u op, en laat ons optrekken in den nacht, om vroeg op de plaats der bestemming te zijn, en laat ons hare paleizen verderven.

Bij den optocht tot een strijd van aanbelang was men oudtijds gewoon zeer vele godsdienstige plechtigheden in het werk te stellen. Die, welke bij de Chaldeërs in gebruik waren, vindt men beschreven in Ezech. 21:21, 22. De eersten woorden van dit vers kan men beschouwen als in den mond van God zelven gelegd; en op dit Goddelijk bevel is alles terstond gereed. Het is het krijgszuchtig ongeduld, dat hier en in het volgend vers spreekt: men wenste nog tijdig genoeg op den dag te komen, om terstond den storm te beginnen; maar op den mars is de avond gevallen; zal men dan wachten tot den volgenden dag? neen! aanstonds, al is het nacht, het stormtuig aangevoerd.

De Chaldeërs hadden groten macht tegen Jeruzalem en Juda, en nochtans hadden zij geen macht, dan die hen van Boven gegeven ware. God had Jeruzalem aangewezen, om vernield te worden. Hij had gezegd, dit is de stad, die bezocht moet worden, bezocht in toorn, bezocht door de Goddelijke rechtvaardigheid en dit is de tijd harer bezoeking. Zij, die zorgeloos en gerust zijn in zondige wegen, zullen den dag zien, dat zij bezocht zullen worden.

6. Er wordt nu ook niet eerst over de overgaaf gehandeld (Deut. 20:10 vv. 2 Kon 18:17 vv. 24:10 vv.), want zo zegt de HEERE der heirscharen tot deze Chaldeeuwse legers, die Hij Zich

heeft verkoren om Zijn vonnis ten uitvoer te brengen: Houwt bomen af tot het oprichten der belegerings werktuigen. (2 Kron. 26:15), zonder u te storen aan het onderscheid tussen vrucht- en andere bomen (Deut. 20:19 vv. en werpt enen wal op (2 Sam. 20:15. 2 Kon. 25:1 tegen Jeruzalem; zij is de stad, die met gehele verwoesting (2 Kon. 3:19) bezocht zal worden; in het midden van haar is enkel verdrukking, zodat het de vraag niet meer is, of zij zal gespaard of verdorven worden.

7. Gelijk een bornput zonder tusschenpoos zijn water opgeeft, also geeft zij, die stad, hare boosheid op; uit de vergiftige bron haars harten komt het water van allerlei zonde en schande voort; geweld en verstoring, welke in haar wordt bedreven, wordt in haar gehoord, roepende ten hemel om wraak (Gen. 18:20. Openb. 18:5); weedom en plaging is steeds voor Mijn aangezicht, onophoudelijk klimt het gejammer der mishandelden tot Mij op.

Even als ene bron van levend water zonder ophouden water geeft, also vloeit steeds zonde en boosheid uit het menselijk hart, wanneer het in zijne eigene natuur wordt beschouwd. Daarover klaagt ook de Heere (Gen. 6:5), dat al het gedichtsel der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boog was, " en Christus zegt (Matth. 15:16): "uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen hoererijen enz. " Wij moeten zorgen, dat even als de Filistijnen bij Izak zijne bronnen stopten (Gen. 26:14 vv.), wij ook deze bronnen van ons hart stoppen; of, zo dit, zo lang wij in het zondig vlees leven, niet geheel kan zijn, moeten wij toch, even als Mozes het bittere water zoet maakte (Exod. 15:23 vv. de boze, zondige bron van ons hart verbeteren, hetwelk kan geschieden, wanneer wij van het hout des kruises van Christus, in 't geloof aangegrepen, daarin werpen. Daardoor kunnen alle onze zondige zwakheden worden hersteld en kunnen wij ene fontein van levend water worden, die tot in het eeuwige leven springt. Joh. 4:14.

8. Nu is echter al wat in vs. 1-7 gezegd is nog in de toekomst, hoewel het in de eerste tientallen van jaren zal geschieden; daarom beproeft de Heere nog ter elfder ure Zijn volk te bewegen tot bekering, en juist de tegenwoordige tijd van hervorming onder Josia is ene aanmaning zo sterk en dringend als mogelijk is. Laat u tuchtigen,

1) d. i. laat u waarschuwen, zo roept de Heere Jeruzalem toe: vóórdát het te laat is, opdat Mijne ziel van u niet afgetrokken worde, opdat Ik u niet, als Ik Mij van u zal hebben afgekeerd, stelle tot ene woestheid, tot een onbewoond land. 2) (Hoofdst. 22:6).

1) Eigenlijk, laat u waarschuwen. De tijd van het beleg was nog verre. Nog had de Heere God het bevel tot de uitvoering van het vonnis over Jeruzalem niet gegeven. Door de zonde af te breken door gerechtigheid zou Israël nog te redden zijn geweest.

Het is daarom dat de Heere, door Zijn Profeet, laat zeggen: Laat u waarschuwen. Het is daarom, dat de Heere nog ter laatster ure komt vermanen, opdat Israël nog behouden bleve. Helaas, Israël heeft den dag der bezoeking niet gekend.

2) De God der genade is traag om te scheiden, zelfs van een tergend volk en houdt sterk bij hen aan, om dit uiterste door ware bekering en verbetering te voorkomen. Het is zeer ellendig met hen gesteld van wie Gods ziele afgetrokken is, want dit geeft niet alleen het verlies van

hun uitwendige zegeningen te kennen, maar ook van die vertroosting en gunsten, welke onmiddellijke en bijzondere tekenen zijn van Zijne liefde en tegenwoordigheid.

9. Doch wat zal die drang baten! zo zegt de HEERE der heirscharen, omdat Hij de vruchteloosheid van al Zijne middelen, die Hij ter redding van Juda aanwendt, vooruit weet: Zij zullen Israëls overblijfsel, wat overgelaten is, van het reeds getuchtigde Juda vlijtiglijk nalezen¹⁾). Juda's onbekeerlijkheid heeft dat noodzakelijk gemaakt. Men zal het aflezengelijk enen wijnstok, dien men van zijne laatste druiven berooft (Hoofdst. 2:21; 8:13): a) breng uwe hand weer, gelijk een wijnlezer, aan de korven of aan de wijnranken. Nebukadnezar zal het ene gedeelte des volks na het andere in ballingschap naar Babel voeren, (Hoofdst. 52:28 vv.).

a) Jes. 24:13.

1) Gelijk een druivenlezer nadat hij meende gedaan werk te hebben, nog meer trossen gewaar wordt en die in enen korf verzamelt, zo zouden zij, die na de eerste invallen kwamen, wegvoeren, wat de vorigen hadden overgelaten, totdat eindelijk niet met al overbleef.

Niet eenmaal, maar meermalen zal Juda geteisterd worden. Gedurig weer zal Babels koning komen, gelijk dan ook geschied is, totdat schier niemand, behalve enige weinigen, in Juda zal worden overgelaten. De oordelen Gods zouden in hevige mate het volk treffen, dewijl het zich tegen den Heere God bleef keren, Zijn woord verwerpen en het oor leende aan de leugen-profeten.

10. Tot wie, zo moet ik voor den Heere klagen en vragen, wanneer Hij ook door mij de vermaning (vs. 8) laat geschieden, daar ik gevoel, hoe gewichtig het is, dat aan de roepstem ook gehoor worde gegeven: tot wie zal ik spreken en betuigen, dat zij het horen? Allen verhardden zich tegen mij. Ziet, hun oor is onbesneden (Deut. 10:16), dat zij niet kunnen toeluisteren; ziet het woord des HEEREN is hun tot enen smaad en tot spot (Hand. 2:13; 17:32), zij hebben geen lust daartoe ¹⁾ (Hoofdst. 7:26).

1) Dit wijst op de onbekeerlijkheid van Juda's volk en Jeruzalem's inwoners. Zij hebben het verbond verbroken, zij zijn onbesneden van aard, gelijk de Heidenen. Het Woord Gods breekt hun wil, vertedert hun hart niet langer. Zij gaan met stijven, harden hals, met een onbuigzaam gemoed in tegen het Woord des Heeren. Ja, wat meer zegt, dit Woord is hun een voorwerp van smaad, van spot geworden. Daarom kunnen de oordelen niet uitblijven.

11. Daarom ben ik nu ook, dewijl zij een schat van toorn verzamelen voor den dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig gericht, vol van des HEEREN grimmigheid; ik ben moede geworden van inhouden; ik moet nu de bedreiging Gods uitschudden en alzo uit het vat den bodem stoten (Matth. 12:34); ook verlangt de Heere geenszins, dat ik Zijne bedreiging in mijn hart opsluite, integendeel, het is Zijn heilige wil, dat ik den vrijen loop late aan hetgeen mijn hart ontroert. Ik zal zedan ook uitstorten over de kinderkens op de straat

1) die zich met spelen vermaken (Matth. 11:16 vv.), en over de vergadering der jongelingen, die onder de poort zitten (Gen. 19:1), te zamen en gelijk over deze zo ook over alle andere

delen des volks zonder enige ontferming (Klaagl. 2:21); want zelfs de man met de vrouw zullen gevangen worden, de oude met dien, die vol is van dagen 2) met den stokouden.

1) Altijd nog lankmoedigheid Gods! Hij laat ook nu nog door den Profeet Zijnen toorn, de openbaring van Zijn streng gericht, in woorden ter waarschuwing uitstorten, vóór Hij dien door de werktuigen des toorns, de vijandelijke legers, daadwerkelijk doet gevoelen.

2) De als onschuldig zijnde, volgens hun jonkheid, aan de misdaden van Jeruzalem moeten niet ondersteld worden, iets te lijden in dit oordeel, bij wijze van straf, want dat zou in strijd zijn met de natuur van Gods rechtvaardigheid, te straffen, daar geen misdaad is, die zulks verdient. Alles wat dan door deze en soortgelijke uitdrukkingen kan gemeend worden, daar van kinderen gesproken wordt is, dat zij bij wijze van straffen hunner ouders den tol der natuur vroeger betalen, dan zij anders zouden doen. (ENG. GODGEL.).

De straf der ouders werd verzwaard door den dood van hun kinderen. In de kinderen trof God de ouders om der zonden wil.

12. En hun huizen zullen omgewend worden tot anderen, met te zamen de akkers en vrouwen, zij zullen anderen ten eigendom worden (Deut. 28:30); want Ik zal Mijne hand uitstrekken tegen de inwoners dezes lands, spreekt de HEERE, om ze te verderven; want Ik ben des ontfermens moede (Hoofdst. 15:6).

13. Want van hunnen kleinste aan tot hunnen grootste toe a) pleegt een ieder van hen gierigheid 1) zijn ze op winst, op bijeenstrappen bedacht, en van den Profeet aan tot den priester toe, die toch het volk op den rechten weg moesten leiden, zijn zij verleiders van het volk en bedrijft een ieder van hen valsheid; de eerste bedriegt het volk door valse beloften en de laatste begunstigt heimelijk den afgodendienst.

a) Jes. 56:11. Jer. 8:10.

1) Letterlijk staat er: zij zijn gierig naar winst, d. w. z. zij zijn er immer op bedacht om, door welke middelen ook, winst te maken. Dit kwaad schuilt niet alleen onder de machtigen, maar ook onder de geringeren. Het gehele volk, in alle rangen en standen, was door dit euvel aangetast en daarom was het verderf van het volk nabij.

Het zout was smakeloos geworden en daarom zou het op den mesthoop worden geworpen.

14. a) En zij genezen de breuk van de dochter Mijns volks, de straf, die Ik door Mijne ware profeten laat verkondigen (2 Kon. 22:16 vv.), op het lichtste, zeggende: Vrede vrede! er is volstrekt geen gevaar! (1 Thess. 5:3), doch daar is geen vrede, integendeel het grootste gevaar.

a) Jer 8:11. Ezech. 13:10.

De Profeet raakt hier het gewone gebrek van het predikambt gedurende alle tijden aan. De waarachtige waarheid is een zeldzaam verschijnsel. Het is ene van de meest gewone fouten van de leraars des volks, dat zij niet de gapende wonden, welke gevaar en dood aanbrengen, aantonen, maar ze met verschoning bedekken.

15. Zijn zij beschaamd, omdat zij gruwel bedreven hebben, en door hun valse voorzeggingen van vrede de verkeerdheid van Mijn volk ongeneeslijk maken? Ja, zij schamen zich in het minste niet, weten ook niet van schaamrood te maken; zij hebben dat geheel en al afgeleerd. Daarom zullen zij met de offers hunner verleiding, de mensen uit het volk, vallen onder de vallenden, hoe zij ook menen, dat zij voor hun personen zonder schade zullen heenkomen. Ten tijde als Ik hen bezoeken zal, zullen zij struikelen, zonder dat ergens een weg tot redding voor hen zal opstaan, (Jes. 10:3 vv.) zegt de HEERE.

1) Zij hadden voorgenomen om het tegen God zelven uit te houden en hun schuld niet te erkennen. Sommigen brengen dit tot den Priester en den Profeet, die het volk op het lichtste genezen hadden, en hun gezegd dat zij vrede zouden hebben, en nochtans niet beschaamd werden over hun verraderij en valsheid, neen, zelfs niet toen de uitkomst het tegendeel toonde en hen van leugen overtuigde. Zij, die schaamteloos zijn, zijn genadeloos en hun zake is hopeloos. Maar zij, die zich niet aan ene boetvaardige schaamte willen onderwerpen en die niet voor zich nemen als die hen betaamt, zullen een uiterst verderf niet ontkomen; zij zullen hun deel hebben onder die, welke geheel verdorven zijn.

16. Zo zegt de HEERE, om het volk te herinneren, dat het ondanks zijne. verleiders, de valse profeten en goddeloze priesters (vs. 13 vv.), wel den rechten weg had kunnen vinden, wanneer het dat had gewild: Staat, treedt op de wegen, en ziet toe, wanneer gij bij uwen gang door het leven verschillende wegen ziet en niet weet, welken gij moet inslaan, en van uwe raadgevers deze den enen, gene den anderen u aanbeveelt; staat eens stil en keert uwen blik achterwaarts, in plaats van blindelings den eersten den besten raadgever te volgen, en vraagt naar de oude paden, 1) waar toch de goede weg zij. Het is niet moeilijk, om uit hetgeen achter u ligt en uit de wegen, die uwe vaders in vorige dagen gegaan zijn, den weg te onderkennen, die ten zegen leidt; kiest dien en wandelt daarin, slaat dien alleen in, die bewezen is de voortzetting van het pad te zijn: dat bevonden is het goede te wezen. Zo zult gij rust vinden voor uwe ziel 2) Matth. 11:29), en nadat gij zo uit eigene ervaring den goeden weg hebt leren kennen, zult gij u niet meer laten in slaap wiegen door allerlei wind van lering (Efeze 4:14). Maar, helaas! hoewel zij het wel weten, welke de goede weg is, zeggen zij, met opzet hun harten sluitende: Wij zullen daarin niet wandelen. Dat zij dus de dwaalwegen bewandelen, is niet een gevolg daarvan, dat zij den rechten weg niet weten, maar dat zij dien niet willen.

1) Letterlijk staat er: de eeuwige paden, d. w. z. de paden van den voortijd, de paden waarop de vaders en wel de patriarchen hebben gewandeld. Abraham, Izak en Jakob dienden den Heere en Hem alleen. Zij hadden met de afgoden gebroken. Jakob had zijn huis van alle afgoden gezuiverd. Maar het nageslacht had de afgoden gediend. En op dat dienen der afgoden was vloek en onheil gevolgd. Vandaar dat de Heere het volk wijst op het wandelen in de godsvrucht der vrome voorvaders, opdat Israël die wegen alleen zou verkiezen en daarop ervaren dat God, de Heere, met degenen is, die Hem eren en vrezen.

2) God gaat hier voort om het Joodse volk door den Profeet te overtuigen van hardnekkigheid, en wendt de rede nu af van de valse Profeten, die de mensen verleidden, tot degenen, die door hen verleid waren, verhalende eensdeels wat raad Hij hun van tijd tot tijd had laten geven, en anderdeels, hoe zij nochtans geweigerd hadden Hem te horen. In dit vers schijnt Hij ene tegenwerping te voorkomen, die het volk misschien zou maken, namelijk, dat zij den weg insloegen, welken hun priesters en Profeten hun aanwezen en voorgingen. Hierop antwoordt God, dat Hij hen van tijd tot tijd vermaand had tot datgene, wat reizigers gewoon zijn te doen, wanneer zij den weg niet weten of daaraan twifelen, wyl ze verscheidene wegen of paden voor zich zien, zonder te kunnen onderscheiden, welke van die hen zal leiden tot de plaats, werwaarts zij trekken. Dan doen zij zorgvuldig onderzoek bij dezulken, die in staat zijn, hun te zeggen, welke weg herwaarts of derwaarts loopt. Alzo moesten ook de Joden gedaan hebben, indien zij twijfelden aangaande den weg, waarop zij waren, of aangaande de verschillende wegen, tot welke zij genodigd werden door de profeten, die tot hen spraken in den naam des Heeren, gelijk beide de ware en de valse profeten deden. Horende, dat die in strijd met elkaar spraken, moesten zij hebben stilgestaan, om te onderzoeken wie den rechten weg aanwees, welke tot hun heil en welzijn leidde, en om in dit onderzoek wel te werk te gaan, toevlucht hebben genomen tot de godspraken en de heilige gedenkschriften van vorige tijden, overwegende wat weg daarin werd aangeprezen en heilzaam en voordelig bevonden was voor degenen, die daarop wandelden. Opdat zij, dien weg inslaande en daarop voortgaande, in weerwil van alles, dat voor het tegendeel gezegd werd, zeker mochten weldoen, gelijk anderen vóór hen gedaan hadden (Deut 32:7. Jes. 8:20. Mal. 4:4 Luk. 16:29. 1 Thess. 5:21. 1 Joh. 4:1).

17. Verder wil de Heere het volk herinneren, hoe het ook omtrent zijne toekomst niet in het duistere is gelaten, maar nauwkeurig had kunnen weten, wat er zou komen, naardat zij òf den goeden weg kozen òf de valse raadgevers volgden. Ik heb, zegt de Heere, ook in de Profeten, die Ik bij alle beslissende keerpunten van uwe geschiedenis verwekt heb uit het midden uwer broederen, wachters over ulieden gesteld, die uit hunnen wachttorenen in de verte zagen, wat aan den verren horizon der toekomst zich vertoonde, en wanneer een gevaar dreigde, aanstonds de bazuin ter waarschuwing bliezen (Amos 3:6 vv.). Ik heb u geraden, zeggende: Luistert, wanneer gij het krijs-sigitaal hoort, naar het geluid der bazuin, zo kunt gij ter rechter tijd u nog tegen het dreigend gevaar wapenen, maar zij zeggen: wij zullen niet luisteren; zij willen dus niet gewaarschuwd zijn, om in hun werken en genieten niet bemoeilijkt te worden, en lopen zo moedwillig in het verderf.

De profeten moeten, terwijl zij zelf in de ordeningen der wet zijn ingesteld, de dode overleveringen der wettelijke bepalingen weren en de eisen van den Goddelijken wil naar de behoefte van den tijd en in de frisheid van een steeds nieuw klinkend woord Gods aan het volk verkondigen. Ten tweede moeten zij voor het volk steeds een licht over zijne toekomst laten opgaan, het tot waarschuwing of tot vertroosting de goddelijke raadsbesluiten ontvouwen, ook hierin weer de getuigenis der wet voortzettende, dat toch niet alleen de goddelijke eisen aan het volk, maar ook de wet der goddelijke leiding van hen, en het einddoel der goddelijke wegen heeft geopenbaard. In beide opzichten is de profetie ene der hoogste genadegiften, die God aan Zijn volk heeft geschonken; zij wordt op gelijke lijn met de verlossing uit Egypte en de latere leiding van het volk gesteld (Hos. 2:10 vv. Amos 2:10).

vv). Daarom is een voortdurend levendig verkeer gesticht tussen Jehova en het volk, in welks midden Hij woont en wandelt; waarom omgekeerd het verstommen der profetie een teken daarvan is, dat Jehova Zich van het volk heeft teruggetrokken (Amos 8:11 vv. Klaagl. 2:9. Ps. 74:9).

18. Daarom, omdat Ik bij Mijn volk toch geen gehoor vind voor hetgeen Ik zeg, hoort gij Heidenen, en verneemt, o gij vergadering van vreemde volken, wat onder hen is, 1) wat dien onboetvaardigen Joden zal overkomen.

1) In het Hebr. (Eth-ascher-baam. Dit kan letterlijk wel betekenen, wat onder hen is, maar ook aan hen. d. i. tegen hen geschieden zal. En die laatste vertaling achten we juister dan de eerste, in verband met wat in vs. 19 gezegd wordt. In vs. 19 wordt toch gezegd, dat de Heere over Juda een kwaad zal brengen als vrucht van hun gedachten.

19. Hoor toe, gij aarde (Deut. 32:1. Jes. 1:2), want zwijgen kan Ik niet, al zou het ook alleen de kring van levenloze schepselen aanhoren. Zie, Ik zal een kwaad brengen over dit volk, de vrucht hunner gedachten; want zij merken niet op Mijne woorden en Mijne wet verwerpen zij. 1)

1) De Heere zal komen met oordelen van Zijne hand, dewijl zij niet geluisterd hebben naar de waarschuwingen en vermaningen van Zijn woord en getuigenissen. Als de volken niet willen luisteren naar de Wet en het Getuigenis, komt de Heere met Zijne oordelen. Als de personen niet acht geven op wat tot hun heil gesproken wordt, wordt de Heere des ontfermens moede, trekt Zijne genade van hen terug en geeft ze over aan de straoefeningen Zijner hand.

20. a) Waartoe zal dan de wierook voor Mij uit Scheba (1 Kon. 10:1) komen, en de beste kalmus (Exod. 30:24) uit verre landen, om door u ten reukoffer te worden gebezigd (Exod. 30:34 vv.)? Meent gij dat gij in uitwendigen godsdienst (2 Kon. 23:5-24 een vrijbrief hebt van Mijne straffen? Uwe brandofferen zijn Mij niet behagelijk, en uwe slachtofferen zijn Mij niet zoet, en dat gij daardoor u slechts van de verplichting zoekt te bevrijden, om Mij uw hart te geven (Jes. 1:21 vv.).

a) Jes. 66:3. Amos 5:21. Micha 6:6.

21. Daarom zegt de HEERE also. Ziet, Ik zal dit volk allerlei aanstoot (Jes. 8:14 vv.) stellen, struikelblokken 1) onder hen verwekken; en daaraan zullen zij zich stoten, te zamen vaders en kinderen, de nabuur en zijn metgezel, en zullen omkomen.

1) Ergernissen, struikelblokken, doch hier niet om in de zonde te vervallen (want dit was reeds geschied), maar om wegens de zondeschuld tot ellende te geraken.

De aanstoten, waaraan het volk zich stoot en waardoor het zal omkomen, zijn de invallen van het vijandelijk volk, welks vreeslijkheid in vs. 22 geschilderd wordt. Door vaders en kinderen, naburen en metgezellen wordt aangegeven, dat het gehele volk zal omkomen.

22. Zo zegt de HEERE, om Zich nader te verklaren omtrent die ergernis, dien steen des aanstoots: Ziet, er komt een volk uit het land van het noorden, en ene a) grote natie zal opgewekt worden uit de zijden, van de einden der aarde (Hoofdst. 5:15).

a) Jer. 50:41-43.

23. Boog en spies zullen zij voeren, het is een wreed volk, en zij zullen niet barmhartig zijn, gelijk in Deut. 28:49 vv. voorgezegd is; hun stem zal bruisen als de zee, en op paarden zullen zij rijden; het is toegerust, als een man ten oorlog tegen u, o dochter van Zion!(Jes. 5:26 vv.). Er is in hun leger ene zeer talrijke ruitery, en van allerlei oorlogswerktuig is het rijkelijk voorzien, even als wanneer een dapper man zich ten strijde bereid heeft.

24. Wij hebben, zo zult gij dan zeggen: zijn gerucht gehoord, onze handen zijn slap geworden, zodat wij den moed niet hebben, ons tegen hen te verdedigen; benauwdheid heeft ons aangegrepen, weedom als van ene barende vrouw, omdat wij weten, dat het uur der bezoeking daar is (Hoofdst. 4:21; 22:23; 30:6; 48:41; 49:24; 50:43).

25. Gaat niet uit in het veld, zo zal men in de belegerde stad zeggen: noch wandelt op den weg; want des vijands zwaard is er; schrik van rondom!

26. O dochter mijns volks! a) Gordt, wat gij vroeger niet tot boete wildet doen, nu tot rouw enen zak aan, en wentel u in de as, maak u rouw eens enigen zoons, een zeer bitter misbaar; want de verstoorder zal ons snellijk overkomen, 1) zodat geen ontkomen meer mogelijk is.

a) Jer. 4:8.

1) De Profeet roept hen op, om de verwoestingen, die op hen zouden komen, bitterlijk te bewenen. Hij zelf was de klaag-profeet en wekte zijn volk op om zich met hem in het klagen te verenigen. O dochter mijns volks, hoort uwen God, die u roept tot wenen en rouwklagen en beantwoord Zijne roeping. Hoewel Hij nog niet is gekomen, zo zal Hij toch komen; het vonnis is geveld, laat ons dan de uitvoering daarvan met een betamelijke droefheid ontmoeten. Gelijk de heiligen zich mogen verheugen, in hope op Gods genade, hoewel zij dezelve alleen in de belofte zien, zo moet de zondaar wenen uit vreze voor Gods oordelen, hoewel zij dezelve alleen in de bedreigingen zien.

De rechtvaardige gerichten Gods 1) schuwen de openbaarheid niet, zij beroepen zich integendeel op het rechtsgevoel der gehele wereld; 2) Zij brengen over den mens het verdiende loon; 3) zij kunnen worden afgewend, doch niet door uitwendigen godsdienst, maar door oprechte onderwerping onder Gods woord.

27. Ik heb, zegt de Heere ten slotte tot mij, Zijnen profeet, u onder Mijn volk gesteld tot enen wachttorens, tot ene vesting 1); opdat gij hunnen weg zoudt weten en proeven.

Het woord in den grondtekst is hetzelfde dat in Hoofdst. 1:18 voorkomt, om het karakter van den Profeet aan te geven: "vaste stad. " Het woord schijnt tevens te betekenen, wat een ander,

van denzelfden stam afgeleid, (bezer) wil zeggen, namelijk de goud- of zilver-stof, zo als men die uit de mijnen verkrijgt, en die nog eerst aan den arbeid van den smelter moet worden onderworpen, om het metaal van de onreinheid te zuiveren. God wil nu den Profeet tot mibzar maken, namelijk in den zin van ene vaste, onaantastbare stad (Hoofdst. 1:18) Het volk is nu van zijne zijde ook mibzar (hard en ontoegankelijk); het wil zich in generlei opzicht laten verbeteren en veranderen; maar toch heeft de Profeet daaraan het werk te volbrengen, dat hij het even als uitgegraven onzuiver goud aan ene smelting onderwerpt, en alzo aan het licht trede, wat het wezen is, niets dan onreinheid, tot niets dan tot wegwerpen nuttig, zodat de verwerping, die nabij is, in ieder opzicht blijkt rechtvaardig te zijn.

28. Wat uitkomst heeft nu dat onderzoek gebracht? Zij zijn allen de afvalligste der afvalligen, wandelende in achterklap; zij zijn koper en ijzer, er is geen spoor van goud of zilver in hen; zij zijn allemaal verdervers(Ezech. 22:18).

29. De blaasbalg is verbrand, het lood is van het vuur verteerd; 1) te vergeefs heeft de smelter zo vlijtiglijk gesmolten, dewijl de bozen niet afgetrokken zijn 2) het kwade niet gescheiden is, maar de gehele menigte verdorven is.

1) Wanneer een goudsmid het zilver wil reinigen, dan doet hij er lood bij en plaatst het in een vat vol as, kunstig voorbereid, op het vuur, dat hij met een blaasbalg aanblaast; lood en as trekken dan gedeeltelijk het onreine metaal tot zich, gedeeltelijk wordt het door het vuur verteerd en het goede zilver blijft over. God wil dus zeggen: "U, Mijnen Profeet gaat het geheel anders, gij wendt tot reiniging van Mijn volk alle moeite en arbeid te vergeefs aan, even alsof het zilver zo slecht ware, dat veeleer de blaasbalg door het vuur aanging en verteerd werd en het lood verdween, dan dat het zilver rein zou worden; want even als het slechts zilver ondanks alle reiniging van den goudsmid slecht blijft, zo blijven de slechte Joden in hun vorige boosheid; zij laten zich niet tot bekering bewegen, waarom Ik ze ook zal wegwerpen.

Wanneer de goudsmiden het zilver willen louteren, doen zij er lood bij: wanneer de predikers de harten der toehoorders willen onderzoeken, moeten zij er de wet bijdoen. Het vuur is Gods woord (Hoofdst. 23:29), de blaasbalg de Heilige Geest in den mond des leraars; het metaal zijn de toehoorders, van welke sommigen verwerpelijk, anderen niet verwerpelijk zijn.

2) God heeft geen lust in den dood des goddelozen. Hij houdt aan; Hij roept, blijft roepen. Hij komt met Zijn zegeningen. Hij daalt neer met Zijne oordelen. Hij richt opdat het boze uit het midden worde weggedaan. Indien echter alle tuchtmiddelen falen, indien Zijn geduld is uitgeput, dan komt Hij niet meer met Zijn tuchtmiddelen, maar met Zijn straffen, niet om te behouden, maar om te verderven.

30. Men noemt ze een verworpen zilver (Jes. 1:22), want de HEERE heeft hen verworpen 1) (Hoofdst. 7:15).

1) Het slot is treurig; maar dit verworpen Israël is niet Israël in 't algemeen, maar alleen het tegenwoordige Israël (Hoofdst. 3:11 vv. 4:27; 5:10)

Laat ons dan bidden, dat wij mogen gelouterd worden door de genademiddelen, gelijk zilver gelouterd wordt, en gereinigd als goud, dan zullen wij vaten der ere zijn, geschikt tot gebruik voor den Meester.

Hij heeft hen niet verworpen, dan nadat Hij alle gepaste middelen gebruikt had om hen te recht te brengen. Hij wierp hen niet weg zolang als er enige hope was en Hij gaf hen niet over voor het bleek, dat zij een verworpen zilver waren.

HOOFDSTUK 7.

UITWENDIGE GODSDIENST ZONDER WAARACHTIGE BEKERING IS VOOR GOD EEN GRUWEL.

Terwijl de Profeet in de vorige afdeling zijner redenen (Hoofdst. 2-6) zich nog bij 't algemene bepaalde en voornamelijk zocht te rechtvaardigen, dat op de vraag van Josia voor het volk en voor geheel Juda uit den mond der Profetes Hulda zulk een hopeloos en troosteloos antwoord des Heeren kwam (2 Kon. 22:12-17), leidt hij ons daarentegen in de voor ons liggende afdeling (Hoofdst. 7-10) in die werkzaamheid in, waardoor hij aan dat, wat Josia uitwendig voor de heilige plaatsen en de reorganisatie van den eredienst deed, als het ware de inwendige zijde toevoegde. Hij ontdekt aan het volk de gehele betekenis van het naderend gericht volgens zijne hogere noodzakelijkheid en zijne bestemming van Gods zijde. Deze redenen zijn van de erepoort des tempels uit gehouden tot het volk, dat tot een feest in den voorhof was verzameld, zij komen daarom zo recht voor als ene prediking van de daken (Matth. 10:27).

I. Vs. 1-Hoofdst. 8:3 De rede begint dadelijk met de hoofdzaak, waarop bij deze gehele afdeling volgens de boven gegevene aanwijzingen wordt gedoeld. Zou het met de uitwendige herstelling van den tempel en met de uitwendige hervorming in den eredienst, waartoe het door des konings rusteloos pogen gekomen was, ook tot vernieuwing des harten en verbetering des levens in Juda komen, zo zou de Heere voortaan onder Zijn volk in dezen tempel wonen, en ook het volk zou bestendig in zijn land blijven. Maar, helaas! het komt tot zulk ene vernieuwing en verbetering niet. Juda verkeert in den dwazen waan, dat het heiligdom slechts ene plaats is, waar men alleen lichamelijk behoeft aanwezig te zijn en zijne offeranden volgens de voorschriften der wet moet brengen, om voor alle kwade gevolgen der zonde veilig te zijn, en in zijne oude zonden te kunnen voortwandelen als voorheen; het houdt des Heeren huis voor een kuil van moordenaren. Het kan dan ook niet achterblijven, of Jeruzalem zal met den tempel worden overgegeven, even als eens Silo werd prijs gegeven; de dag der bezoeking kan niet meer door voorbede worden afgewend, en wat die aanbrengt zal ene vreeslijke vergelding zijn voor de bedrevene gruwelen.

1. Dit is het woord, dat nog ten tijde van koning Josia, toen de door dezen ondernomene herstelling van den tempel tot stand gekomen was (2 kon. 23:3 vv.), tot Jeremia geschied is van den HEERE zeggende tot mij, waarschijnlijk bij gelegenheid van een der drie hoofdfesten, als het gehele volk zich in het heiligdom bevond:

2. Sta in de poort 1) van des HEEREN huis, en roep aldaar dit woord uit; dat u aanstonds nader zal worden aangewezen, (vs. 3 vv.) en zeg tot het volk, dat in den buitensten voorhof verzameld is; Hoort des HEEREN woord, o gans Juda! gij, die door deze poorten ingaat aan de zuid- oost- en noordzijde, om den HEERE aan te bidden; 2) gij, die meent dat, nu gij in tegenoverstelling tegen de vroegere tijden onder Manasse en Ammon (2 Kon. 21), den tempel weer vlijtig bezoekt, Josia's hervorming volbracht is en nu alles in den besten toestand is!

1) De poort des Tempels, waarin de Profeet zou staan, is zonder twijfel ene derzelver deuren van het voorhof, waarin staande hij de mensen in het binnenste voorhof voor zich had en hun aansprak, wellicht hetzelfde als waar Baruch aan het volk de voorspellingen van Jeremia voorlas. (Hoofdst. 36:10). De poorten, waardoor het volk inging om te aanbidden, zijn de poorten van het buitenste voorhof. De aanspraak: gans Juda die dan ingaat, geeft recht tot de veronderstelling, dat Jeremia deze rede op een der grote jaarfeesten hield, waarop het volk uit het ganse land placht te komen tot den tempel.

2) In Hoofdst. 26 komt dezelfde last tot den Profeet: "in het begin des koninkrijks van Jojakim, den zoon van Josia, koning van Juda", dus ongeveer in het jaar 610 v. C. daar volgt dan verkort wat den inhoud aangaat, dezelfde rede als hier. Dat heeft zijne bijzondere betekenis, welke echter door die uitleggers miskend wordt, welke beide plaatsen met elkaar verwisselen en het voor ons liggende voor hetzelfde als het andere houden.

3. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls (Hoofdst. 31:35): a) Maak uwe wegen en uwe handelingen, uwe gezindheid en uwe werken (Matth. 3:2) goed, zo zal Ik ulieden doen wonen in deze plaats, zo dat gij van daar niet zult verdreven worden (Hoofdst. 4:1).

a) Vs. 6. Jer. 18:11; 26:13.

4. Vertrouwt niet op de valse woorden van valse Profeten en priesters (Hoofdst. 6:13 vv.), zeggende: des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze 1), geheel en volledig in al zijne delen-voorhof, 't heilige en 't heilige der heiligen-ook vlijtig bezocht op de drie grote feesten! Wij hebben de grootste zekerheid, dat Jeruzalem niet zal ten ondergaan en het volk niet zal verdreven worden.

1) In het driemaal noemen van den tempel ligt waarschijnlijk tevens een middelijk heenwijzen daarop, dat deze rede even zo goed, als hier op den eersten (Salomonischen), op den derden (Herodiaansen) tempel betrekking heeft, zo als dan ook werkelijk Christus het woord in vs. 11 op het geslacht van Zijnen tijd toepast.

Juda meende dat de tempel te Jeruzalem op zichzelf waarborg was voor het behoud van stad en volk.

Gelijk vroeger Israël meende, dat als de ark slechts in het midden van het leger was, de Filistijnen zouden verslagen worden, zo ook meende nu het volk, dat in den tempel en het opkomen ter tempel, waarborg en zekerheid lag voor het voortduren van het bestaan des volks.

Nu is het op zichzelf wel waar, dat ook een uitwendig dienen van den Heere niet door Hem veracht wordt. Dat ook op uitwendig gebied het geldt: Die Mij eren zal Ik eren, maar dan moeten ook de uitwendige handelingen overeenkomen met het dienen van den Heere.

En dat nu juist ontbrak bij Juda. Wel ging het op ten tempel maar het hunkerde naar den afgodendienst. Wel laat het zich door Josia terugbrengen tot de uitwendige vormen, wat het

volbrengen van den tempeldienst betreft, maar gelijk het vorige hoofdstuk ons meldt, ging het volk zich te buiten aan allerlei zonde en gruwelen. Het was zelfs niet uitwendig, wat de handelingen betreft, des Heeren wet gehoorzamende.

En daarom zou de tempel hen niet kunnen redden van het verderf.

En daarom zegt de Heere tot hen in vs. 3 en 5 en volgende, om hun wegen en handelingen recht goed te maken, om te wandelen in de inzettingen Gods.

Zo het volk dus waarlijk nationaal tot God terugkeerde en tot Zijnen diepst, zou het blijven bestaan en blijven wonen in het land der vaders.

Dit geldt voor alle eeuwen, voor alle volken.

5. Maar indien gij uwe wegen en uwe handelingen, die heden helaas zo verkeerd zijn (Hoofdst. 5:26 vv.), waarlijk zult goed maken; indien gij, gelijk Ik in de wet heb bevolen, waarlijk zult recht doen tussen den man en tussen zijnen naaste;

6. Den vreemdeling, wees en a) weduwe niet zult verdrukken; en geen b) onschuldig bloed in deze plaats vergieten (Hoofdst. 22:3); en andere goden niet zult nawandelen, ulieden ten kwade.

a) Jes. 10:1. b) Jes. 59:7.

7. Zo, maar ook alleen in dat geval, zal Ik u in deze plaats, in het land, dat Ik uwen vaders gegeven heb, doen wonen van eeuw tot eeuw (Hoofdst. 25:5).

8. Maar ziet, in plaats van die voorwaarde ter harte te nemen, stort gij u nog dieper in 't verderf, gij vertrouwt u op valse woorden, die geen nut doen.

Het is ene grote dwaasheid, wanneer men zich daarop wil verlaten, dat men tempels en godshuizen in zich midden heeft: heeft God Zijnen tempel en Zijne woning niet in uw hart, zo zal u dat niet helpen.

9. Is dat godsdienst, al is er ook ene uitwendige dienst, zo als uw leven is? Zult gij stelen, doodslaan en overspel bedrijven, en valselyk zweren en Baäl roken, en andere goden nawandelen, die gij niet kent, die zich door niets aan u hebben bekend gemaakt, maar alleen een voorwerp van verbeelding zijn (Deut. 11:28)?

10. En dan komen, nadat gij door zulke zonden Mijnen toorn moedwillig opgewekt hebt, en staan voor Mijn aangezicht in dit huis, dat naar Mijnen naam genoemd is, en zeggen: Wij zijn verlost, om al deze gruwelen te doen? 1) door ons gaan naar Gods huis en door onze offeranden maken wij alles weer goed? en kunnen vrij zondigen.

1) Door het bezoeken van den tempel meenden zij een vrijbrief voor hun zondige daden te verkrijgen, niet slechts voor wat zij vroeger hadden gedaan, maar ook wat zij verder zouden doen. Om de onzinnigheid van deze mening voor ogen te stellen, vraagt God, of zij dan den tempel voor een spelonk der moordenaren houden. Wanneer dienen, moordenaars, echtbrekers in den tempel samenkwamen en door het tempelleven bedekking van hun zonden meenden te verkrijgen, zo verklaarden zij daarmee het heiligdom feitelijk voor een bergplaats van rovers.

11. Is dan dit huis, dat naar Mijnen naam genoemd is, in uwe ogen ene {a} spelonk der moordenaren, een toevluchtsoord voor rovers en moordenaars, waar zij zich van bloed en schuld kunnen reinigen, om op nieuwe wandaden uit te gaan (Matth. 21:13)? Ziet Ik heb het ook gezien, spreekt de HEERE, waarvoor gij Mijn huis aanziet, en zal het ook als zodanig behandelen, daar Ik het der verwoesting overgeef (Ps. 78:60 vv.).

{a} Mark. 11:17. Luk. 19:46.

12. Want leert uit een geschiedkundig voorbeeld, hoe Ik ene stad kan verwerpen, ook wanneer zij door de aanwezigheid van Mijn heiligdom tot ene heilige was geworden, gaat nu henen naar Mijne plaats, die te Silo was, alwaar Ik Mijnen naam in het eerst had doen wonen (Joz. 18:1), en ziet, a) wat Ik daaraan gedaan heb van wege de boosheid van Mijn volk Israël. 1)

a) Ps. 78:60.

1) Zo noodzakelijk als de leer der kerk in het organisme der Christelijke dogmatiek is, zo gevaarlijk kan zij worden, wanneer de kerk eenzijdig als objectief genademiddel wordt opgevat, en de subjectieve voorwaarden van hare werkzaamheid als te gering worden voorgesteld, want dan wordt zij voor de alleen zaligmakende aangezien, en niet alleen in dien zin, dat men aan ene enkele bijzondere kerk in tegenstelling tot andere uitsluitend deze kracht toeschrijft, maar ook in dien zin, dat men meent, dat de kerk alleen, als objectief genademiddel, het heil te weeg brengt, zonder dat de mens iets anders behoeft te doen, dan zich passief, d. i. zonder opzettelijken tegenstand (obex) tegenover de kerk te gedragen. Van deze alleen zaligmakende is maar ééne schrede tot de onfeilbaar zaligmakende, d. i. tot die, wier passieve leken in 't geheel niet verloren kunnen gaan, al is het ook, dat zij stelen, moorden, echtbreken, vals zweren, enz. Waar die verderfelijke waan heerst, daar plaatst men zich in de kerk, doet de ceremoniën mede, wist zich den mond af en zegt: salvi sumus (er is voor ons geen nood); maar daardoor wordt de kerk tot een moordenaarskuil.

Evenzeer als het vertrouwen der Joden op hun aards heiligdom, als de uitverkorene plaats van Gods genadige tegenwoordigheid en toedeling van zegen, ongegrond was, eveneens is in de Christelijke kerk ten onrechte elk daaraan overeenkomstig vertrouwen op ene van God verkorene aardse voorwaarde tot goddelijken zegen, het moge plaats, ambt of geslacht heten. Zo zijn alle plaatsen, geheiligd door de tegenwoordigheid van den Heere en van de Apostelen, verwoest en aan den gruwel der verwoesting prijsgegeven. Jeruzalem met den Olijfberg en Golgotha, Bethleem, Nazareth, geheel Palestina, Klein-Azië en Griekenland zijn Christelijk geweest, maar der halve Maan ten prooi geworden. Daarom mag Rome des te minder op een

eeuwig bestaan rekenen, daar de stoel van Petrus aldaar niet ene op goddelijke, maar slechts op willekeurig menselijke instelling berust. Ook de wettige koninklijke geslachten, die zo gaarne zich inbeelden, de onherroepelijk verkorene te zijn, moesten nooit vergeten, dat de Heere zowel koningen afzet als aanstelt (Dan. 4:29; 5:21).

De tabernakel vinden we in de latere dagen van Saul eerst te Nob en later in die van David en Salomo (2 Kron. 1:5) te Gibeon. Het is daarom meer dan hoogstwaarschijnlijk, dat Silo in de eerste dagen van Saul bij een inval van de Syriërs verwoest is. Vandaar dat de tabernakel naar Nob verplaatst is en na de verwoesting dier stad door Saul naar Gibeon.

Dat de Heere dus wijst op de verwoesting van Silo, duidt niet op die door de Assyriërs, maar op ene van veel vroegeren datum.

Silo was niet behouden gebleven door het verkeren der arke en van den tabernakel in die stad, also zou Jeruzalem ook niet behouden worden, omdat de tempel in haar was gevestigd.

13. En nu, omdat gijlieden al deze werken doet, gelijk die waren, die het gericht over Silo en geheel Efraïm hebben veroorzaakt, spreekt de HEERE, en Ik tot u gesproken heb door Mijne Profeten a) vroeg op zijnde en sprekende, maar gij niet gehoord hebt, en Ik u b) geroepen, maar gij niet geantwoord hebt, (Spr. 1:24 vv. Jes. 65:12).

a) 2 Kron. 36:15. Jer. 7:25. b). Jes. 66:4.

14. Zo zal Ik aan dit huis, dat naar Mijnen naam genoemd is, waarop gij vertrouwt, en aan deze plaats, die Ik u en uwen vaderen onder David gegeven heb, namelijk Jeruzalem (2 Sam. 5:6 vv. 24:16), doen, gelijk Ik aan Silo gedaan heb.

15. En Ik zal ulieden van het rijk van Juda van Mijn aangezicht wegwerpen (2 Kon. 24:20), gelijk als Ik al uwe broederen, het ganse zaad van Efraïm, het rijk der tien stammen (2 Kon. 17:7-17), weggeworpen heb.

16. Gij dan, Jeremia! bid niet voor dit volk, en hef geen geschrei noch gebed voor hen op, en loop Mij niet aan, alsof gij geweld op Mij wildet uitoefenen, dat Ik haar zou sparen en Mijne gerichten terughouden (2 Kon. 23:26 v.), want Ik zal u niet horen, 1) wanneer gij met zulk ene voorbede voor Mij zoudt willen verschijnen (Hoofdst. 11:14; 14:11 vv.

1) God getuigt hier van de kracht des gebeds, dat dit Hem in den weg zou staan, zodat Hij niet zou kunnen voortgaan; daarom moet Hij eerst den Profeet het gebed verbieden. Zo zegt Hij ook tot Mozes: "Laat Mij toe, dat Mijn toorn tegen hen ontsteke en hen vertere. " (Exod. 32:10). Zoveel vermag het gebed.

Jeremia was een man van smarten, wiens hart en oog, gelijk uit zijne geschriften overal blijkt, steeds in tranen zwommen. Hoe sterk hij voor het volk gebeden heeft, is daaruit af te leiden, dat God, de Heere, hem meer dan eens gebiedt, dat hij niet daarvoor zou bidden.

De verboden voorbede, welke Jeremia misschien om de onmondige kinderen en de weinige vromen had kunnen doen, heeft geen betrekking op de bekering en afwending der eeuwige verdoemenis, maar op de afwending der tijdelijke straffen, welke God, zonder aan Zijne gerechtigheid te kort te doen, bij het voortgaand verderf niet kon achterwege laten.

Het is een kwaad teken voor een volk, wanneer God den geest Zijns dienaars en van Zijn volk terughoudt van voor hen te bidden en hun te zien geeft, dat deszelfs staat zo wanhopig is, dat zij geen hart hebben een goed woord voor hen te spreken.

17. Ziet gij niet wat zij op de feesten der nieuwe maan (Hoofdst. 2:24) doen in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem.

18. De kinderen lezen hout op, en de vaders steken het vuur aan, en de vrouwen kneden het deeg, om gebeelde koeken, koeken ten spijsoffer, versierd met de afbeeldingen hunner goden, te maken voor de a) Melecheth (= koningin) des hemels, namelijk voor Astarte of de godin der maan (Deut. 16:21), en om anderen goden dankofferen te offeren, om Mij verdriet aan te doen; zij geven daardoor te kennen, dat zij van de vreemde goden verwachten beter met goed weer gezegend te zullen worden, dan door Mij (Hoofdst. 44:16 vv.).

a) Jes. 65:11. Jer. 8:2; 19:1, 13.

De kinderen werden reeds vroeg door de ouders in de afgoderij ingewijd; zo werd elke kiem der vroomheid in het hart der aankomende jeugd verstikt. SCHMIEDER).

Zo is het altijd, wanneer de zonde onder een volk begint te heersen; de vaders steken het vuur aan en de kinderen moeten het hout daartoe verzamelen.

19. Doen zij mij verdriet aan? spreekt de HEERE. Doen zij het zich zelve niet aan, immers Ik zal hun hun misdaad vergelden (Hoofdst. 16:18) a) tot beschaming huns aangezichts?

a) Jes. 65:13.

20. Daarom zegt de Heere HEERE also met betrekking tot de wijze, waarop Hij hen zal betalen: Ziet, Mijn toorn en Mijne grimmigheid zal, even als de vuurregen over Sodom en Gomorra (Gen. 19:24), uitgestort worden over deze plaats, over de mensen en over de beesten, en over het geboomte des velds, en over de vrucht des aardrijks; en het zal branden en niet uitgeblust worden (Hoofdst. 4:4; 21:12).

21. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls tot deze lieden, die, wanneer zij Mij offeranden brengen, het doen in de mening, alsof Ik ossenvlees eten zou (Ps. 50:15), en dat het dus genoeg, zou zijn, wanneer het offer slechts uitwendig werd gebracht; a) Doet, voegt, uwe brandofferen tot uwe slachtofferen, werpt ze alle te zamen op éénen hoop, en eet zelf al het vlees; Ik wil er niet het geringste van hebben.

a) Jes. 1:11. Jer. 6:20. Amos 5:21.

22. Want Ik heb met uwe vaders, ten dage als Ik hen uit Egypteland uitvoerde, en Mijn verbond met hen aan den Sinaï sloot, niet gesproken noch hun geboden van zaken des brandoffers of slachtoffers, alsof het daarop alleen bij het verbond aankwam.

23. Maar deze zaak heb Ik hun geboden, zeggende (Exod. 19:5 vv. Lev. 26:3-13 -): a) Hoort naar Mijne stem, zo zal Ik u tot enen God zijn, en gij zult Mij tot een volk zijn; en wandelt in al den weg, dien Ik u gebieden zal, opdat het u welga (vgl. de bij Ps. 50:15 en 23).

a) Deut. 6:3.

Voor God heeft het uitwendige gene waarde, welken schijn het ook moge hebben, al ware het ook door Hem zelven geboden, zo niet daarmee gepaard is een boetvaardig, berouwvol, gelovig en gehoorzaam hart. Zo zegt Hij hier tot de Joden, dat zij hun brandofferanden mochten opeenhopen, zoveel zij wilden, maar dat Hij ze niet begeerde; zij mochten ze zelf eten. Wanneer zij echter Zijn woord zouden gehoorzamen en op Zijne wegen wandelen, die Hij hun gebod, zo wilde Hij hun God zijn en zij zouden Zijn volk zijn, en het zou hun welgaan. Daarom moeten wij toezien, dat wij boete doen, onze zonden met berouw belijden, Gods woord geloven en gehoorzamen, dan zal ook onze uitwendige godsdienst Hem aangenaam en welgevallig zijn. Doch zonder deze boete wordt alles, wat men denkt ten dienste van Hem te doen, voor zonde gerekend.

De Heere God wijst hier door de Profeet Jeremia op den hoofdinhoud van hetgeen Hij aan Israël had geboden, bij het sluiten van het verbond bij Sinaï.

De Profeet ontkent hier niet, dat de Heere een wet aan Israël had gegeven omtrent den offerdienst, gelijk sommigen willen, maar dat het bij de verbondssluiting bij Sinaï allereerst en voornamelijk aankwam op het onderhouden van al de inzettingen en geboden Gods.

Op Sinaï is de wet gegeven, heeft de Heere God aan Israël geboden en verboden wat het doen en laten zou, om een heilig volk te zijn. Het volk ontving uit de eigen hand Gods, in de Wet Gods, de levensvoorwaarden van een heilig volk te zijn. Al wat straks omtrent de offeranden werd verordend stond hiermede in verband. Alle die offeranden moesten dienen, om, in den gelove en in ware godsvrucht gebruikt, Israël een heilig volk te doen blijven.

Zouden daarom de offeranden enige betekenis hebben, dan moesten zij gebruikt worden in waarachtig geloof in hetgeen God, de Heere, inzonderheid in Zijn heilige wet had verordend.

En dit nu was juist Israëls zonde. Het stelde de wet op zij, het verwierp het verbond en meende dat het door de offeranden alleen de verbondsbetrekking kon handhaven en vasthouden.

En daarom zegt de Heere het hier, dat Hij eerst kwam met de Wet, met Zijne heilige geboden, met de wet der Tien geboden.

Dit was hoofdzaak, ja dit was het fundament van de bondsbetrekking. Waar Israël zijn toestemming aan die inzetting, aan die geboden had gegeven, daar was het verbond gesloten, en daarom kon de Heere God ook straks met de instelling van den schaduwdienst komen.

Maar wijl Israël nu de Wet verwierp en daarmee de fundamenteën had omvergestoten, daarom had de Heere ook geen welbehagen aan de slacht- en brandofferen.

Ook Samuël had reeds gezegd: Gehoorzaamheid is beter dan offerande (1 Sam. 15:22).

24. Doch zij, deze uwe vaders, wier ontaarde kinderen gij zijt, hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, om op het gebod in gehoorzaamheid (vs. 23) te letten, maar zij hebben gewandeld in de raadslogen, in a) het goeddunken van hun boos hart (Hoofdst. 3:17; 11:8. Jes. 65:2; en zij zijn achterwaarts gekeerd en niet voorwaarts, 1) in plaats van hun aangezicht hebben zij Mij den rug toegekeerd (Hoofdst. 2:27).

a) Jes. 16:12. b) Jer. 32:33.

1) Hij toont hun, dat de ongehoorzaamheid de enigste zaak was, waarover Hij een twist men hen had. Hij wilde hen niet straffen over hun offeranden, wegens de nalatigheid daarvan, want zij waren gedurig voor Hem geweest, daarmee wilden zij God te vreden stellen, en ene vrijheid van Hem verkrijgen, om in de zonden voort te gaan. Derhalve was hetgeen, hetwelk God hen al lang ten laste had gelegd, het verbreken van Zijne geboden, in den loop huns levens, terwijl zij die in sommige stukken onderhielden in den loop van hun godsdienstigheden.

25. Van dien dag af, dat uwe vaders uit Egypteland zijn uitgegaan, tot op dezen dag, nu gij, de kinderen, in der vaders plaats zijt getreden, zo heb Ik tot u gezonden al Mijne knechten, de profeten, dagelijks vroeg op zijnde en zendende (vs. 13),

26. Doch zij, de kinderen even zo min als de vaders, die van den beginne af een weerspanning volk geweest zijn (Exod. 32:9. Deut. 10:16), hebben naar Mij niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar zij hebben hunnen a) nek verhard (Hoofdst. 17:23; 19:15): zij hebben het erger gemaakt dan hun vaders (Hoofdst. 16:11 vv.).

a) Neh. 9:17, 29.

27. Ook zult gij, Jeremia, al deze woorden tot hen spreken, maar zij zullen naar u niet horen; gij zult wel tot hen roepen, maar zij zullen u niet antwoorden (Hoofdst. 6:10).

Het is ene droevige zaak en de aller grootste beproeving voor de predikers, wanneer zij met zulk ene onverschilligheid worden behandeld, dat hun wel is waar niets in den weg wordt gelegd, maar hun eigenlijk ook in 't geheel geen gehoor wordt gegeven. Dan zit de satan het vastste, dan is zijne zaak het diepst ingeworteld, wanneer hij tot zulk ene onverschilligheid gebracht heeft. Maar ook zulk een tijd moet worden doorstaan.

28. Daarom spreek Ik het eindoordeel uit over hun bestaan, zo als dat uit de gehele geschiedenis van het begin af tot op dezen dag duidelijk blijkt, en zeg tot hen: Dit is het volk, dat naar de stem des HEEREN, zijns Gods, niet hoort, en de tucht niet aanneemt. a) De waarheid, waarnaar de Heere vraagt, en niet naar uitwendige offeranden of werken (Hoofdst. 5:3), is ondergegaan en uitgeroeid van hunnen mond

1) want wanneer die mond nog spreekt, alsof men Mij beled en diende, zo is dat niets dan huichelarij.

a) Jer. 5:1.

1) Er staat niet, uit het hart maar, uit den mond. Het is duidelijk waarom. Met het hart hadden zij al lang den Heere vaarwel gezegd, maar in hunnen mond hadden zij den Naam des Heeren nog. Maar ook dit zou als leugen, als valsheid openbaar worden.

29. a) Scheer dan uw hoofdhaar af 1) o Jeruzalem! koningin en moeder des volks! en werp het weg ten teken van ontwijding en diepen rouw over die straf, welke tengevolge van dat eindoordeel over uwe kinderen komt, en verhef ene weeklacht op de hoge plaatsen; want de HEERE heeft het geslacht Zijner verbolgenheid verworpen (Hoofdst. 6:30) en verlaten.

a) Job 1:20. Jes. 15:2. Jer. 16:6.

1) Als de Nazireër zich verontreinigd had (Num. 6:9) moest hij zijn hoofdhaar afscheren, als teken van ontwijding. Zo wordt ook hier tot de dochter Zions gezegd, dat zij haar hoofdhaar, haar kroon moest afscheren, niet alleen als teken van rouw, maar bovenal als teken van ontwijding, dewijl zij zich door hare zonden had verontreinigd. De kroon was haar van het hoofd gevallen, van wege haar zonde en ontrouw.

Het woord in den grondtekst nezer, wordt ook gebruikt voor den diadeem van den Hogepriester.

30. Want de kinderen van Juda hebben gedaan dat kwaad is in Mijne ogen, spreekt de HEERE; zij hebben, zo als dat onder Manasse en Ammon geschied is (2 Kon. 21), hun verfoeiselen gesteld in het huis, dat naar Mijnen naam genoemd is, om dat te verontreinigen.

31. En zij hebben gebouwd de a) hoogten van Tofeth (2 Kon. 23:10), dat in het dal des zoons van Hinnom (1 Kon. 1:35) is, om hun zonen en hun dochteren met vuur te verbranden, hetwelk Ik niet heb geboden, maar uitdrukkelijk en ernstig verboden (Lev. 18:21), noch in Mijn hart is opgekomen 1) (Hoofdst. 19:4 vv. 19:34 vv.).

a) Jer. 2:23.

1) Dit ziet op de zonden van Manasse. In Hoofdst. 15:4 wordt dan ook uitdrukkelijk gezegd, dat dit alles zou geschieden om de zonden van Manasse. Dit was dan ook ene verfoeilijke zonde in de ogen des Heeren. Als Hij dan ook zegt dat Hij het niet geboden heeft, wil de Heere daarmee zeggen, dat Hij het strengelijk heeft verboden.

32. Daarom ziet, de dagen komen, waarin God bezoeken zal, dat die gruwel, hoewel een vrome koning tot boete riep (2 Kon. 23), door het volk niet ernstig is betreurd, noch uit het hart gebannen. De tijd komt, spreekt de HEERE, dat het dal, gelegen ten zuiden van Jeruzalem en tot een dal van afschuw gemaakt, niet meer zal geheten worden Tofeth, alsof met dien naam reeds de zonde geboet en voor altijd bedekt ware, noch dal des zoons van Hinnom, als ware de gehele landstreek, waartoe het behoort, weer eerlijk geworden, maar ter blijvende gedachtenis aan de grote slachting daar geschied, zal het moorddal 1) worden genoemd; en zij zullen ze in Tofeth, dus op ene onreine plaats (Hoofdst. 19:11 vv. begraven, omdat er gene plaats zal zijn, om al de lijken der verslagenen te verbergen.

De spreekwijze bedoelt gene absolute vernietiging van den naam, maar zulk ene, welke deze plaats, nevens den vorigen naam, door den nieuwen tot ene ware verschrikking zou maken. (J. LANGE).

Tofeth werd tot ene begraafplaats der verharde Joden, daar de meesten, die ten tijde der belegering door de Babyloniërs aan de pest stierven (2 Kon. 25:2 vv.) over de muren werden geworpen in het dal van Hinnom.

33. a) En de dode lichamen dezes volks, waarvan nog steeds het grootste gedeelte onbegraven zal blijven, zullen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijs zijn, en niemand zal ze afschrikken (Hoofdst. 9:22 19:7 vv. 34:20.).

a) Deut. 28:26.

34. a) En Ik, de Heere, zal uit de steden van Juda en uit de straten van Jeruzalem doen ophouden de stem der vrolijkheid en de stem der vreugde, zo als dat gehoord wordt in de dagen van voorspoed (Openb. 18:22 vv.), de stem des bruidegoms en de stem der bruid, de pijpen en het vreugdegeschrei, welke ten tijde der bruiloft weerklinken; want het zal b) tot ene verwoesting worden (Hoofdst. 16:9-25:10 vv.).

a) Jes. 24:7. Ezech. 26:13. Hos. 2:11. b) Jer. 6:8.

Die door Gods genade niet willen genezen worden van hun ijdele vrolijkheid, zullen door Gods rechtvaardigheid van alle blijdschap beroofd worden. Hoevelen zijn wreed tegen zich zelve, hun families, hun kinderen! zij verwoesten hun gezondheid en vooruitzichten. Alle bevelen des Heeren zijn heilig, rechtvaardig en goed, maar Satan is een wreed tiran in deze wereld en zal een pijniger in de volgende zijn, waar alle blijdschap voor eeuwig zal wijken van de werkers der ongerechtigheid. Mochten wij dan leren behagen te hebben in heilige en geestelijke vreugde, en los te zijn van alle andere, hoewel geoorloofde vermaken. .

HOOFDSTUK 8.

1. Terzelve tijd, waarvan in 7:32 vv. sprake was, spreekt de HEERE, zullen zij de beenderen der koningen van Juda¹), op wie het in vs. 2 gezegd doelt, en die aanstonds buiten de graven der koningen (1 Kon. 2:10) gebleven zijn (2 Kron. 28:27. 2 Kon. 21, 18 en 26 de beenderen hunner vorsten, die door bozen invloed hen op 't dwaalspoor hebben geleid (2 Kon. 21:9), en de beenderen der priesteren, en de beenderen der profeten, die beide deze gruwelen hebben ondersteund (Hoofdst. 6:13 vv.), en de beenderen der inwoners van Jeruzalem, die Mijne stem niet wilden gehoorzamen (Hoofdst. 6:16 vv.), uit hun graven uithalen, zo als Josia met de beenderen der priesters van Bethels hoogte gedaan heeft (2 Kon. 20:16).

De Chaldeëen zijn bij hun wreedheid door ene geheime besturing en macht Gods geleid, om Gods wil aan de goddelozen te volvoeren. (J. LANGE).

De graven der vromen bleven veilig; want op Davids graf beroept zich nog Petrus in Hand. 2:29.

2. En zij, die Mijne gerechtigheid aan de beenderen van al deze afgodendienaars hebben voltrokken, zullen ze uitspreiden voor de zon en voor de maan, en voor het ganse heir des hemels, die zij, de afgodendienaars, in verachting van Mijn woord (Deut. 4:19 vv. 17:3) lief gehad, en die zij a) gediend, en die zij nagewandeld, en die zij gezocht hebben, en voor welke zij zich nedergebogen hebben (2 Kon. 22:11 vv. zo verstrooide beenderen, zullen niet verzameld, noch later op eerlijke wijze begraven worden; tot mest op den aardbodem zullen zij zijn 1) (2 Sam. 22:43. 1 Kon. 14:10. 2 Kon. 9:37).

a) Jer. 7:18; 19:13.

1) Over degenen, die reeds dood zijn, zal de dood als in nieuwe gedaante komen; de beenderen der begravenen zullen namelijk worden opgegraven, en, uitgestrooid in 't aangezicht der sterren, hun machteloze goden, tot stinkende mest worden. Men lette op de ironie: machteloos zien de sterren op de beenderen hunner vereerders, terwijl deze hun stank tot hen doen opwaarts rijzen.

Bij de Oosterse volken, en wel bij de afgodische, was het de gewoonte, om de doden met veel kostbaarheden te begraven. Vandaar dat bij inname der steden de vijanden ook de graven openen, om de kostbaarheden te roven.

Dit zou ook geschieden door de Chaldeëen, daardoor zouden zij deze profetie vervullen.

Schrikkelijk zou derhalve de belegering en verwoesting zijn.

Zelfs de doden zouden niet met rust gelaten worden in hun graven; de smaad der wegwerping van hun beenderen zou hun te beurt vallen.

3. En de dood zal voor het leven verkozen worden van wege den smaad en de ellende, waaronder men moet zuchten (Lev. 26:17; 26:39) bij het ganse overblijfsel der overgeblevenen uit dit boze geslacht, die bij het moorden (Hoofdst. 7:32) zijn gespaard en nu in ballingschap zijn weggevoerd (2 Kon. 25:5 vv. 11 vv.), in al de plaatsen der overgeblevenen, waar Ik hen heengedreven zal hebben, spreekt de HEERE der heirscharen.

4.

DE ONBOETVAARDIGE JODEN WORDEN MET DEN INVAL DER CHALDEEN BEDREIGD.

II. Vs. 4-11. Hoofdst. 9:1 Met ongehoorde hardnekkigheid volhardt het volk op den eenmaal ingeslagen verkeerden weg. Het wil niet inzien, dat die weg een verkeerde is, maar beweert op den waren, in de Schrift geboden weg te zijn, daar het zich door valse Schriftgeleerden laat bedriegen. Daarom moeten ook zulke leraars te schande worden, en zullen zij door het gericht op den dag der vergelding het hardst worden getroffen. Nu staat deze dag der bezoeking met al zijne verschrikkingen en angsten, met al zijne gevolgen en voorspellingen van ene latere nog zwaardere straf, den Profeet zo helder en duidelijk voor de ziel, dat hij zijnen toehoorders voor de ogen kan schilderen wat hen wacht, maar ook in diep medelijden over het ondraaglijk wee en den hopeloozen jammer van zijn volk in smartelijke klachten uitbreekt.

4. Zeg wijders tot hen, om nog alles te beproeven, ten einde hen tot nadenken te brengen voordat de gedreigde tijd van verschrikking komt, hoewel Ik u gezegd heb, dat zij u toch niet zullen horen (Hoofdst. 7:27): Zo zegt de HEERE: Zal men in het dagelijks leven vallen en niet weer opstaan? Zal men afkeren op ene verkeerde straat, en niet wederkeren op den rechten weg?

5. Waarom keert dan daar het in geestelijke zaken toch oneindig gevaarlijker is op enen verkeerden weg gekomen te zijn, dit volk te Jeruzalem af, met ene altoosduurende afkering? Zij houden vast aan bedrog, aan hunnen valschen godsdienst; zij weigeren weer te keren 1) hoewel Ik den enen Profeet na den anderen tot hen zend, om hen terecht te brengen.

1) In deze woorden is opzettelijke tegenstand tegen de opwekking tot bekering uitgesproken, die dan begint, wanneer God sterk bij ons aandringt, en waarvan in den grond der zaak de bedoeling is: wij willen omkomen; wij willen ons niet laten bekeren.

6. Ik heb geluisterd en toebehoord, al hun spreken en handelen gadegeslagen, en moet getuigen: zij spreken dat niet recht is, maar onwaarheid, leugen; zo versterkt de een den ander in het kwaad. Er is niemand, die berouw heeft over zijne boosheid zodat hij er aan zou denken, zich daarvan af te keren, zeggende: Wat heb Ik gedaan, om mij zo moedwillig in het verderf te storten? Een ieder keert zich om in zijnen loop¹⁾, gaat de eenmaal ingeslagene verkeerde richting in, die hem ten laatste aan den afgrond des verderfs brengt; gelijk een onbesuisd paard in den strijd, zonder aan enig gevaar te denken (Job 39:19 vv.), jagen zij in dolle drift op den zondeweg voort.

1) In plaats van zich te bezinnen, berouw te gevoelen, gaan zij voort op hun boze loopbaan (Hoofdst. 23:10) even als zij begonnen zijn, zonder ophouden, even als paarden der ruitery bij den aanval in den slag.

Zij denken òf dat hun leven, hun handel en wandel, hun doen en laten reeds zo goed zijn, dat er gene verbetering nodig is, òf hun zonden hebben niets te betekenen. Zij zondigen steeds voort op genade, even als kwade schuldenaars altijd laten opschrijven en er niet aan denken, wat het einde zal zijn.

In het Hebr. Kullah schaab bimroetsatham. Beter: Zij allen keren weer tot hun loop, d. w. z. : zij allen zetten hun boze plannen voort, zodat zij volstrekt geen berouw hebben over hun zonden. Vandaar dat de Profeet ook het beeld gebruikt van het paard, hetwelk onbesuisd, zonder enig gevaar te duchten zich in den strijd werpt.

7. Zelfs een ooievaar aan den hemel weet zijne gezette tijden, en trekt heen en komt weer ter juister tijd, en ene tortelduif, die in het Oosten eveneens tot de trekvogels behoort (Hoogl. 2:12), en kraan en zwaluw nemen den tijd hunner aankomst waar; maar Mijn volk a) weet het recht des HEEREN niet (Jes. 1:3), hoewel in Mijn woord zo bepaald en duidelijk gezegd is, wat goed en nuttig is (Micha 6:8).

a) Jer. 5:4, 5.

God slaat voor ons het boek der natuur open, niet alleen, opdat wij daaruit Zijne wijsheid en almacht zouden leren kennen, maar ook, opdat wij daaruit goede lessen zouden trekken tot onze verbetering. Wanneer wij vele voorbeelden in de natuur aanzien, zo moeten wij ons met reden schamen, dat de redeloze schepselen zo gewillig en gehoorzaam zijn, en doen, waartoe zij zijn geschapen; maar wij mensen, die toch naar Zijn evenbeeld zijn geschapen, zijn zo weerspanning, oproerig en ongehoorzaam. Dat zal zeker, indien er gene verandering komt, een duivels boog einde nemen.

Dit wijst aan de grote domheid der Joden, die minder verstand schenen te hebben dan de vogelen des hemels, wijl zij niet kenden den zomer van voorspoed, om goed gebruik te maken van de Goddelijke gunstbewijzen. noch den winter van tegenspoed, om den toorn Gods, die hen boven het hoofd hing, af te keren en te voorkomen (Jes. 5:12. Luk 19:42, 44). Zij wisten niet den tijd der bekering, om hunnen vrede met God te maken, in welk opzicht zij ook vergeleken zijn bij de beesten des velds (Jes. 1:3). Een dergelijk verwijt doet de Zaligmaker aan de Farizeën (Matth. 16:2, 3).

8. Hoe zegt gij dan, alsof Ik u ten onrechte beschuldigde: Wij zijn wijs en de wet des HEEREN is bij ons; 1) onze Schriftgeleerden leggen ons die uit, en naar die uitlegging richten wij ons leven? Ziet, waarlijk te vergeefs werkt de valse pen der schriftgeleerden 2) (Hoofdst. 7:8).

1) Vanwege dat niet-achten van de rechten des Heeren, pochen zij te vergeefs op de kennis en het onderwijs van de wet Gods. Zij, die zeiden, wij zijn wijs enz. zijn hoofdzakelijk de

Priesters en de valse profeten. Onder de wijsheid waarop deze leiders zich beroepen, is, zoals het volgende lid van dit vers aangeeft, de kennis van de wet te verstaan. Zij pochten op het bezit van de Wet, waaruit zij meenden hun wijsheid geput te hebben.

Dat de geschrevene Wet bedoeld is, leert de tweede helft van het vers. De wet is bij ons, is niet bloot van het uiterlijk bezit te verstaan, maar bevat tegelijk het innerlijke bezit, de toegeëigende kennis, het inwendig bezit van de Wet. De wet des Heeren in de vijf boeken van Mozes, geeft niet enkel aanwijzing, omtrent de verhouding van den mens tegenover God, maar ook onderwijzing omtrent de verhouding Gods tegenover Zijn volk. De kennis van deze wet bevat levenswijsheid, zodat men weet hoe God te vereren en Zijne genade te verwerven, Zijn toorn te stillen is.

2) In Jeremia's woord ligt opgesloten, dat er toen reeds een geschrijf plaats had, dat werd uitgegeven voor wet Gods, voor van God uitgaande onderwijzing, maar niet met waarheid. Want wat zij als in Jehova's naam zeker ook met beroep op de wet schreven, was menschenverzinsel en leugen.

Of: Tot leugen maakt het de valse pen of griffel der Schriftgeleerden. Deze Schriftgeleerden zijn hier inzonderheid de Priesters, wier roeping het was om het volk in de Wet te onderwijzen. In plaats van nu waarlijk het volk te zeggen wat de wet eist, waren zij heengegaan om de wet in overeenstemming te brengen met hun valse, leugenachtige redeneringen. Uit de Wet trachtten zij hun ongerechtigheid goed te praten.

9. Het moest vóór alles openbaar worden, dat het niets dan leugen was, wat zij u hebben gezegd. De wijzen zijn beschaamd, als hetgeen Mijne profeten gezegd hebben geschiedt; zij zijn verschrikt en gevangen, daar zij radeloos staan met hun ingebeelde wijsheid, en even als de eersten door de straf worden getroffen (2 Kon. 24:14 vv.). Ziet, zij hebben des HEEREN woord verworpen voor zichzelf, en nu is het hun belang, dat ook anderen niet tot kennis der waarheid komen (Matth. 23:13), wat wijsheid zouden zij dan hebben?

Hoe kunnen zij zeggen wijs te wezen, daar zij niet bezitten de vreze des Heeren, die het beginsel der wijsheid is (Spr. 1:7), daar zij in het geheel gene achting hebben voor Gods woord, om het te brengen tot ene heilige betrachting, waarin de bron van alle wijsheid bestaat (Deut. 4:6. Ps. 19:8. 2 Tim. 3:15)

Zij geven zich voor goede zielenartsen uit en willen de wonden van anderen met woorden (van eigene wijsheid) helen, terwijl zij toch zelf uit vele wonden van eigene schanddadens bloeden.

10. Daarom zal Ik, gelijk reeds in Hoofdst. 6:12-15 gezegd is, hun vrouwen als slavinnen aan anderen geven, hun akkers aan andere bezitters; want van den kleinste aan tot den grootste toe a) pleegt een ieder van hen gierigheid, zij zijn vol van winstbejag. Van den Profeet aan tot den priester toe bedrijft een ieder van hen valsheid door leugenachtige uitlegging, van Mijn woord.

a) Jes. 56:11.

11. En zij genezen de breuk van de dochter Mijns volks op het lichtste. Zij maken het volk wijs, dat geen kwaad te vrezen is, terwijl Mijne Profeten het als zeer nabij voorstellen. Zij stellen gerust, zeggende: Vrede, vrede! laat u niet bevreesd maken, alles zal goed aflopen, doch daar is geen vrede, het is geen tijd voor gerustheid, er is het grootste gevaar.

Het valse Evangelie bestaat voornamelijk in den valschen troost, dien men geruste zondaars toespreekt, daar men ze in hunnen onboetvaardigen toestand toch zalig prijst. O, zulke valse troosters doen in de gemeente onuitsprekelijk veel schade; maar zij zullen ook eens te schande worden en in het gericht des Heeren vallen.

Zij vleiden het volk in hun zonden, en zo vleiden zij hen in hun verderf. Zij gaven voor de geneesmeesters van den staat te zijn, maar wisten geen geneesmiddelen aan te wenden tegen deszelfs toenemende ziekte. Zij brachten de lijders om het leven met strelende middelen, door een zachte geneeswijze, hun vreze en klachten stillende met te roepen vrede, vrede, alles is wel en zonder gevaar, toen de God des hemels reeds met hen voortging in dezen tucht zodat er geen vrede voor hen zijn kon.

12. Zijn zij beschaamd, omdat zij gruwel bedreven hebben? omdat zij door valschen troost Mijn volk hebben bedorven? Het tegendeel is waar. Ja, zij schamen zich in het minste niet, en weten niet schaamrood te worden; zij houden zich onbeschaamd aan hun leugenen vast. Daarom zullen zij vallen onder de vallenden, ten tijde hunner bezoeking zullen zij struikelen, zegt de HEERE. Het zal hun niet gelukken zichzelf te redden.

13. Ik zal bij die bezoeking, die Ik bedoel en die aan ene aflezing der wijnstokken zal gelijken, hen allen, verleiden en verleiders, voorzeker wegrapen, spreekt de HEERE, die wel weet, dat de verleiden evenveel schuld hebben als hun verleiders (Hoofdst. 6:16). Er zijn na die aflezing gene druiven aan den a) wijnstok meer, en gene vijgen aan den b) vijgeboom. Ja, het blad is afgevallen en de geboden, die Ik hun gegeven heb, die overtreden zij.

a) Jes. 5:1, 7. b) Matth. 22:19 Luk. 13:6 vv.

De schilderij van den ziener neemt ene herfstachtige kleur aan. De Heere wil de onboetvaardigen laten verzamelen als de vruchten van den wijnberg en den tuin. Wij zien nu in ene treurige dorheid; de bladeren zijn verwelkt, geen druif is meer aan den stok, geen vijg meer aan den boom, alles is den vijanden prijsgegeven, die de Heere over de velden liet trekken.

De laatste woorden van het vers zijn duister. Onze overzetters verstaan het van de hardnekkige boosheid der Joden, te midden van Gods geduchte oordelen. zij lassen daarom de woorden "de geboden, " enz. in. Eigenlijk staat er: "Ik zal hun geven, die hen overtreden zullen. " Het Hebreeuwse woord door "overtreden" vertaald, zegt eigenlijk het opzwellen van ene overstromende rivier, en kan daarom zeer eigenaardig worden overgebracht tot het invallen van een vijandig leger, hetwelk het ganse land als overstroomt en alles wegvoert. De

mening is derhalve deze, dat de Heere de Chaldeënen zou doen komen, om het Joodse land als een watervloed te overstromen.

Ook hier vinden we het beeld van den wijnstok, maar versterkt met dat van den vijgeboom. Geen vrucht wordt meer gezien, ja wat meer zegt, het blad is afgevallen (letterlijk: verwelkt) en een boom, wiens bladeren verwelkt zijn, is der versterving nabij. Zo was ook de toestand van Juda.

Gelijk hierboven is aangemerkt, zijn de laatste woorden van het vers duister. Onze Staten-Overzetters volgen de Vulgata en andere oude oversettingen, maar, zoals Klinkenberg terecht aanmerkt, kan hier ook sprake zijn van vijanden, die het land zullen overstromen. Dewijl het volk geen vrucht meer droeg en der versterving als natie nabij was, zou de Heere den vijand doen aanrukken om het in ballingschap mee te nemen.

14. Waarom blijven wij zitten, wanneer het ongeluk (vs. 11) ons overvalt. Is er geen vluchten uit de versterkte plaatsen nodig? Verzamelt u, en laat ons ingaan in de vaste steden (Hoofdst. 4:5; 6:1), en aldaar stilzwijgen. 1) Immers heeft ons de HEERE, onze God, doen stilzwijgen en ons met a) gallewater gedrenkt, uit den kelk Zijns toorns, dien wij moeten ledigen, omdat wij tegen den HEERE gezondigd hebben, 2) en ons verstokten tegen al Zijn roepen tot boete en bekering.

a) Jer. 9:15; 23:15.

1) In het Hebr. Nidmah-schaam. Beter: Laat ons daar ondergaan. Want wel betekent het woord in een anderen vorm, zwijgen, maar wij hebben hier den passieven vorm: tot zwijgen gebracht worden, d. i. sterven. De Profeet voert hier het mismoedige en benauwde volk sprekende in, het volk, hetwelk den vijand ziet aanrukken en nu volstrekt geen hoop meer heeft op behoud.

Den Naam des Heeren hadden zij verworpen als volk. Die Naam kon voor hen een sterke toren zijn ten dage der benauwdheid. Het is daarom, nu er geen geloof aanwezig is in de trouwe Gods, dat zij in wanhoop en treurigheid ter neer zitten.

Het tweede doen stilzwijgen, heeft dan ook de betekenis van: den ondergang besloten.

2) Is dat de taal des wrevels of der belijdenis dat God rechtvaardig is. Het is in elk geval een belijden dat God rechtvaardig is, en dat al het onheil overkomt vanwege de zonde en schuld.

14. Waarom blijven wij zitten, wanneer het ongeluk (vs. 11) ons overvalt. Is er geen vluchten uit de versterkte plaatsen nodig? Verzamelt u, en laat ons ingaan in de vaste steden (Hoofdst. 4:5; 6:1), en aldaar stilzwijgen. 1) Immers heeft ons de HEERE, onze God, doen stilzwijgen en ons met a) gallewater gedrenkt, uit den kelk Zijns toorns, dien wij moeten ledigen, omdat wij tegen den HEERE gezondigd hebben, 2) en ons verstokten tegen al Zijn roepen tot boete en bekering.

a) Jer. 9:15; 23:15.

1) In het Hebr. Nidmah-schaam. Beter: Laat ons daar ondergaan. Want wel betekent het woord in een anderen vorm, zwijgen, maar wij hebben hier den passieven vorm: tot zwijgen gebracht worden, d. i. sterven. De Profeet voert hier het mismoedige en benauwde volk sprekende in, het volk, hetwelk den vijand ziet aanrukken en nu volstrekt geen hoop meer heeft op behoud.

Den Naam des Heeren hadden zij verworpen als volk. Die Naam kon voor hen een sterke toren zijn ten dage der benauwdheid. Het is daarom, nu er geen geloof aanwezig is in de trouwe Gods, dat zij in wanhoop en treurigheid ter neer zitten.

Het tweede doen stilzwijgen, heeft dan ook de betekenis van: den ondergang besloten.

2) Is dat de taal des wrevels of der belijdenis dat God rechtvaardig is. Het is in elk geval een belijden dat God rechtvaardig is, en dat al het onheil overkomt vanwege de zonde en schuld.

15. Men wacht naar vrede, maar er is niets goeds, zo blijkt het troostwoord der profeten bedrog te zijn (vs. 11), naar tijd van genezing, maar ziet, er is verschrikking. Zij zijn arme bedrogenen; er is slechts verderf (Hoofdst. 14:19).

1) In deze woorden ligt een ontzettende beschuldiging tegen de valse profeten. Zij hebben immers geroepen van vrede en geen gevaar en, ziet nu dreigt ernstig gevaar. De vijand staat voor de poort. Overal is het ellende. Straks komt de verwoester.

Zo gaat het ook op geestelijk gebied. De arme zondaar, die dwazelijk immer geluisterd heeft naar het vrede vrede roepen van de leugen-profeten, zal het eenmaal schrikkelijk ondervinden, dat hij met een leugen is gepaaid en op bedrieglijke gronden der hope de eeuwigheid is ingegaan.

16. Van Dan af (Hoofdst. 4:15) wordt het gesnuif Zijner paarden gehoord, want de vijanden komen er wel van het Noorden (Hoofdst. 6:22 vv.); het ganse land heeft van het geluid der brieschingen Zijner sterken (Hoofdst. 47:3; 50:11), der hengsten, die begerig zijn naar den strijd en van de overwinning zeker. En zij komen daarhenen, dat zij het land opeten en diens volheid, de stad en die daarin wonen. 1)

17. Want ziet, om het nog onder een ander beeld te zeggen, wat u bescheiden is, Ik zend u de verdervers, die over u komen, slangen, basiliken 1) (Jes. 11:8) onder ulieden, tegen dewelke gene bezwering is (Ps. 58:5 vv.), die door gene bezwering en kunsten (Exod. 7:9) onschadelijk kunnen gemaakt worden, die zullen u bijten, zonder dat uwe profeten en waarzeggers (Hoofdst. 27:9) iets daartegen verrichten, spreekt de HEERE. 2)

1) De basilisk hier bedoeld is de serpens-regulus, een kleine, maar zeer vergiftige slang, wier beet immer dodelijk is. Hiermede wordt den ook de algehele verwoesting van stad en tempel aangekondigd.

2) Men zou ene strofe als deze kunnen vergelijken met de variaties van een muzikaal thema; hoe meermalen het thema van gedachte verandert, des te beter uitdrukking verkrijgt het, en des te meer wegen van ingang openen zich er voor.

18. Mijne verkwikking is in droefenis, in klagen; zuchten slechts gaven mij lucht, mijn hart is flauw in mij, kwijnt in mij weg, zo moet ik, de profeet, uitroepen, omdat mij het ongeluk van mijn volk diep in het hart snijdt.

Hij zou het zo gaarne redden, al zijn streven heeft dat op het oog, maar te vergeefs. Geen berouw, gene bekering volgt, het oordeel moet beginnen; hij ziet het reeds in zijn gehelen omvang voor zich, en daarom is hij troosteloos. Te meer daar achter de dagen van angst en schrik een donkere nacht zich vertoont, een nacht van verstoting zijns volks in het verre land, van godverlatenheid en hopeloosheid, waaraan het daar zal zijn overgegeven.

19. Ziet, de stem van het geschrei der dochteren mijns volks (Hoofdst. 4:11; 6:23) is uit zeer verren lande, waarheen zij in ballingschap zijn weggevoerd, en waar zij nu eerst erkennen, hoe goed zij het hadden kunnen hebben in dit land onder haren God. Dat geschrei is: Is dan de HEERE niet te Zion, dat Hij ons niet wederhaalt in het land, waarvan gezegd is, dat het 't onze is (Hoofdst. 2:7). Is haar Koning niet bij haar, 1) niet bij Zion, dat Hij ons zo onder vreemde heerschappij laat zuchten? Daarop zal de Heere antwoorden: Ik wil ze niet terughalen, Ik wil hun Koning niet zijn. Waarom hebben zij Mij, toen zij Mijne weldaden ondervonden, vertoornd met hun gesnedene beelden, die zij dienden in plaats van Mij, met ijdelheden der vreemden, die zij zich kozen in de plaats van het door Mij bevolene?

1) Zij twisten met God alsof Hij onvriendelijk met hen had gehandeld, door hen te verlaten, daar zij zelf Hem door hun afgoderij van zich verdreven hadden. Zij hebben zich onttrokken van hun verbintenis aan Hem, en zo hebben zij zich buiten Zijne bescherming geworpen.

Israël in de ballingschap klaagt hier over zijn ellende der ballingschap, beschuldigt God, den Heere, dat Hij Zijnen arm niet uitstrekt om hen te helpen. Nu de nood zo groot is, nu de druk zo zwaar is, herinneren zij zich wel de macht en sterkte des Heeren, maar in plaats van berouwvol en met diepe schuldbelijdenis tot Hem te komen, twisten Zij met Hem. Het is daarom dat de Heere God ook dadelijk wijst op de oorzaak van hun ellende, n. l. dat zij Hem verlieten en zich gewend hebben tot de afgoden, welke Hij hier in al hun nietigheid openbaart maakt door ze te noemen, ijdelheden der vreemden.

20. Wederom zal het volk zijne klacht verheffen, nadat de ene tijd na den anderen, van welken zij bepaald hun verlossing en wederaanneming verwachtten, voorbijgaat, zonder dat hun verwachting vervuld wordt: De oogst is voorbijgegaan, de zomer (Jes. 16:9; 29:4) is ten einde; nog zijn wij niet verlost. Zulk een vergeefs hopen en die gedurige teleurstelling zullen hen ten laatste tot een toestand van gehele radeloosheid brengen, waarin men het zelfs niet meer waagt, enige hoop te koesteren.

De Joden klagen hier, dat de zomer, de rechte tijd voor den optocht van een leger, ten einde was gelopen, terwijl zich nog niets voordeed van den onderstand der Egyptenaren, of van hun andere bondgenoten.

Niet verlost, lieve lezer! is dit uw treurig lot? Gewaarschuwd om den toekomenden toorn te ontvlieden, vermaand om te vluchten, om uws levens wil, en och! op dezen ogenblik niet verlost. Gij kent den weg der zaligheid, gij leest dien in den Bijbel, gij hoort dien van den kansel verkondigen, gij ziet dien aangewezen door vrienden, en toch verwaarloost gij dien weg; daarom zijt gij nog niet verlost. Gij zult niet te verontschuldigen zijn, wanneer de Heere de levenden en de doden zal oordelen. De Heilige Geest heeft in meerdere of mindere mate Zijn zegen gegeven op het woord, dat in uw oor werd gepredikt; tijden van verlevendiging zijn van het aangezicht des Heeren over u gekomen, en toch zijt gij buiten Christus. Al deze hoopvolle tijden kwamen en gingen, uw oogst en uw zomer zijn voorbijgegaan, nog zijt gij niet verlost. Jaren hebben elkaar gedrongen naar de eeuwigheid, spoedig zal het uw laatste jaar hier zijn; de jeugd is verdwenen, de mannelijke leeftijd gaat voorbij, en nog zijt gij niet verlost! Laat mij u vragen zult gij ooit verlost worden? Is dit waarschijnlijk? De meest geschikte gelegenheden hebben u onbehouden gelaten; zullen andere omstandigheden uw toestand veranderen? Middelen faalden, de beste middelen met volharding en liefde aangewend; wat kan er meer voor u worden gedaan? Lijden en voorspoed maakten even weinig indruk op u, tranen en gebeden en predikingen werden op uw onvruchtbaar hart verspild. Staan niet al de kansen u tegen om ooit verlost te worden? Is het niet meer dan waarschijnlijk, dat gij blijven zult wat gij thans zijt, totdat de dood de deur der hope voor eeuwig sluit? Deinst gij voor deze gedachte terug? Toch is zij niet van grond ontbloot. Hij, die door zovele wateren niet is rein gewassen, zal naar alle waarschijnlijkheid, onrein het einde bereiken. De gelegene tijd kwam tot hiertoe niet, waarom zou hij ooit komen? Het is gans niet onredelijk te vrezen, dat die gelegenheid nooit voor u zal aanbreken, en dat gij even als Felix, dien niet zult vinden, totdat gij uwe ogen in de hel openen zult. O bedenk toch wat die hel is, en stel u de ontzettende waarschijnlijkheid voor, dat gij daar spoedig in geworpen zult worden. Lezer! veronderstel, dat op sterven zoudt zonder verlost te zijn; gene woorden zouden uwe ellende kunnen beschrijven, Schrijf uwen ontzettenden toestand in bloed en tranen, spreek er van met wenen en knersen der tanden; gij zult worden gestraft met het eeuwige derven van de heerlijkheid des Heeren en van de heerlijkheid Zijner kracht. De stem van een broeder wilde u zo gaarne tot ernst doen opwaken. O word wijs, wordt wijs in tijds.

22. Is er geen balsem 1) tot genezing der wonden in Gilead? Is er geen heelmeeester aldaar? 2) Heeft niet juist het heilige land boven alle andere landen den voorrang, dat daar de echte balsem gevonden wordt (Gen. 37:25), en kundige artsen genoeg om die te bereiden en aan te wenden? Want waarom is de gezondheid der dochter mijns volks niet gerezen? Wanneer ook in geestelijk opzicht het heilige land juist dat is, dat boven alle landen der heidenen Gods woord bezit en in de door God gezondene Profeten de ware uitleggers (Deut. 4:7 vv. 18:14 vv. Ps. 147:19. Rom. 3:2), is het den niet hoogst beklagenswaardig, dat zij, ondanks alle middelen der zaligheid nochtans verloren gaat?

1) Eigenlijk, de hars van den mastikboom, die gebruikt werd tot heling der wonden. De Profeet wijst hiermede den rouwklagenden in Babel op de enige genezing, op den geestelijken

balsem, die alleen in staat is om de schreiende wonden des harten te genezen. En die balsem is, dat Israël, in schuldbelijdenis terugkerende tot den Heere, door Hem, en door Hem alleen worde genezen.

2) De Heere is inderdaad in Zijne genade onze geneesmeester geworden. Het bloed van Christus en de invloed des Heiligen Geestes is meer geschikt om het gewonde geweten te genezen en het ontroerde hart, dan enige geneesmeesters, om de ziekten der lichaams te genezen. Waarom zijn de zondaars dan niet gered? Is er geen Verlosser, geen Heiland? Helaas! zij veroordeelden zichzelf, of beminnen de krankheden, of haten den Geneesheer en Zijne geneesmiddelen, of misschien zoeken zij in hun dwaasheid naar andere middelen van herstel. Daarom sterven zij zonder vergiffenis en bekering, want zij willen niet tot Christus komen om gered te worden. .

In tijden van groten druk der kerk geeft onze tekst (vs. 19-22) aanleiding om te spreken over
1). Zions klacht 2) Zions schuld 3) Zions redding.

HOOFDSTUK 9.

KLACHT VAN JEREMIA OVER DE ZONDEN ZIJNS VOLKS EN HARE STRAFFEN.

1. Och a) dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een onverdroogbare springader van tranen! zo zou ik dag en nacht bewenen de verslagenen van de dochter mijns volks, die er zullen zijn, wanneer het gedreigde ongeluk aanwezig is (Klaagl. 2:11).

a) Jes. 22:4. Jer. 4:19.

Waar is wel de drang tot het uitstorten van smart in verzachtende tranen door enen dichter meer waar en sterk aangewezen, dan wanneer de Profeet zegt: "Och dat mijn hoofd water werd, en mijn oog ene springader van tranen! Dat is het grondwoord der lange treurzangen van Jeremia. Zo gij onder zijne beeltenis ene spreuk wilt lezen, kiest deze.

Zeker, wie zag en bedacht, hoe vele zielen dagelijks, door de begeerlijkheden dezer wereld verleid, verloren gaan, hij zou dergelijke spreken.

In het Hebreeuws betekent hetzelfde woord: "het oog" en de "fontein," alsof in dit land van zorgen de ogen meer bestemd waren om te wenen dan om te zien.

In de Hebr. Bijbels eindigt het vorige Hoofdstuk met dit vers, en volkomen terecht, wijl met vs. 2 een nieuwe rij van gedachten begint. De Profeet spreekt hier uit dat het innerlijke van zijn hoofd zich in water moge oplossen, zodat het oog tot een immervloeiende bron van tranen werd.

Letterlijk staat er: wie mocht geven mijn hoofd tot water.

2.

III. Vs. 2-26. Alle middelen, ook de zorgvuldige proeven tot bekering van zijn volk, baten niets. Onder zulke omstandigheden blijft den Profeet niets over, dan zich te storten in de zee van droefheid, die hem de volgende dagen zijnen brengen. Reeds nu zou hij dag en nacht wenen, wanneer zijn hoofd water genoeg daartoe wilde geven, en de beek zijner ogen niet al te spoedig verdroogde. Daar de gedachte aan de toekomst in hem aanstonds weer door de gedachte aan het tegenwoordige wordt verdrongen, dat die toekomst veroorzaakt, heeft hij het op nieuw met Juda's zonde te doen. Zulk een vreselijk verderf mede te moeten aanzien, maakt hem het verblijf onder zijn volk onverdraaglijk. Liever zou hij wonen in de woestijn, waar alles tot levensgenot ontbreekt, dan hier. Alleen de roeping des Heiligen Geestes houdt hem nog terug van het werkelijk heengaan. Zulk ene roeping gevoelt hij nogmaals, en wederom betoont hij zich een echt Profeet te zijn, die het volk uit zijne valse dromen van de toekomst wakker schrikt.

2. Och, dat ik in de woestijn ene herberg der wandelaars had, waarheen ik vluchten kon uit een toestand, die zoveel ellende zal baren (vs. 1)! zo zou ik mijn volk verlaten en van hen

trekken, om niet langer hun handelwijze te moeten aanzien; want zij zijn allen overspelers in den geestelijken zin van het woord (Hoofdst. 3:8 vv.); een trouweloze hoop, die het verbond met God op roekeloze wijze verbreekt. (Hoofdst. 2:20 vv.).

Het is geen goed teken voor ene gemeente, wanneer getrouwe predikers wenen, zuchten en naar ene andere plaats verlangen. (Hebr. 13:17).

Zulk ene geringe hut, als men gewoon is op eenzame plaatsen, waar gene huizen staan, op te richten voor de reizigers, om daarin te rusten en zich te verfrissen (Jer. 24:19, 20).

In dit vers spreekt de Profeet het uit, dat hij wel wenste, dat hij in de woestijn een woning had, dewijl hij moede was te wonen onder zulk een volk. Dit kwam niet voort uit vrees voor hun vervolgingen, maar dewijl zij zijne ziele kwelden met hun zonden en ongerechtigheden. Had Jesaja geklaagd dat het een volk was van verdervende kinderen, Jeremia velt geen ander oordeel over hen. Hetzelfde wat Jesaja, als de mond des Heeren, had te betuigen, dat had ook Jeremia te verkondigen, gelijk uit de volgende verzen blijkt. Had de Profeet in Hoofdst. 5 over de hoofdzonde van echtbreuk gesproken, hier geldt het die van trouweloosheid. Trouweloosheid zowel jegens God als jegens de mensen. De grondtekst wijst den ook duidelijk aan, dat de zonde van trouweloosheid een voleindigde daadzaak is.

3. En zij spannen hun tong als hunnen boog, waarmee zij als met vergiftige pijlen het hart der vromen wonden (Ps. 11:2; 58:8; 64:4 vv. tot a) leugen, terwijl toch de plicht dier groten en machtigen was, naar waarheid en recht alles te besturen; zij worden geweldig in het land, doch niet tot waarheid, terwijl zij de geringen verdrukken en benadelen (Hoofdst. 23:10); want zij gaan voort van b) boosheid tot boosheid, maar Mij kennen zij niet, dat zij nog iets van Mij en Mijne woorden willen weten (Ps. 12:5. Jes. 30:1), spreekt de HEERE.

a) Jes. 59:4, 13, 15), b) Jer. 6:7.

4. Wacht u, zo moet gij, de Profeet, volgens eigene ervaring (Hoofdst. 11:19; 12:6) waarschuwen, een iegelijk van zijnen vriend, en vertrouwt niet op enigen broeder; want elk broeder doet niet dan bedriegen, en elk vriend wandelt in achterklap; zo ver is het reeds gekomen met het verval van waarheid en gerechtigheid onder dit volk (Micha 7:5 vv.).

5. En zij handelen bedrieglijk 1) een ieder met zijnen vriend, en spreken de waarheid niet; zij leren oefenen hun tong om leugente spreken, zij maken zich moede met verkeerdelijk te handelen; het wordt van kwaad tot erger, en het doet hun leed, dat zij nog geen groter meesterschap hebben in leugen en bedrog.

1) Zij waren valschaards. Op deze zonde wordt hier meest uitgewijd. Zij, die ontrouw jegens God waren geweest, waren het ook tegen elkaar en het was een gedeelte van hun straf, zowel als hun zonde, want zij die zelf gaarne bedriegen, haten nochtans bedrogen te worden.

6. Uwe woning is in het midden van bedrog, midden onder bedriegers en leugenaars; door bedrog weigeren zij Mij te kennen 1) door allerlei middelen schroeien zij hun geweten en dat van anderen toe, spreekt de HEERE.

1) Zij, die zo handelen, alsof zij onkundig van God en Zijne wetten waren, worden in de Schriften gezegd Hem niet te kennen. (ENG. GODGELEERDEN).

7. Zulk een diep geworteld en zo algemeen verbreid verderf kan alleen door een proces van gehele omsmelting weggenomen worden. Daarom zegt de HEERE der heirscharen alzo: Ziet Ik zal hen in den oven der ellende (Jes. 48:10) smelten, en zal hen beproeven, het zilver van het schuim zuiveren want hoe zou Ik anders doen, als de rechtvaardige God, ten aanzien der dochter Mijns volks? 1)

1) Wie den Heere niet willen erkennen als hun Wetgever zullen Hem moeten erkennen als hun Rechter. De Heere zegt den ook hier dat Hij met Zijne oordelen zal komen, dezen tot verderf en genen tot redding. Hij zou komen, opdat het boze zou worden weggedaan en de dochter Zions als gelouterd te voorschijn kwamen. Ook het diepgezonken Juda blijft de dochter Zijns volks, de dochter Zions. Maar opdat de dode en verkankerde rank worde weggedaan, zal Hij het snoeimes diep in den boom zetten, opdat overblijve wat in waarheid Zion was.

8. Hun a) tong is, gelijk reeds in vs. 3 vv. gezegd is, een moordpijl; zij spreekt bedrog; een ieder spreekt met zij een naaste van vrede met zijnen b) mond, maar in zijn binnenste legt hij zijne lagen (Ps. 28:3; 55:22; 62:5. 3:2 vv).

a) Ps. 120:4. Spr. 30:14. Ps. 12:3; 28:3

9. Zou Ik hen, om hier het woord in Hoofdst. 5:9, 29 weer op te nemen om deze dingen niet bezoeken? spreekt de HEERE. Zou Mijne ziel zich niet wreken aan zulk een volk, als dit is 1)?

1) In elk volk, dat enige betekenis heeft gehad, is de leugenachtigheid, wanneer zij algemeen wordt, een zeker voorteken van het einde, een van de meest betekende bewijzen van de onherstelbaarheid van het volk. Het Griekse volk is door de leugen ten ondergegaan.

Naast de zonde van afgoderij, waardoor de Joden de straf der ballingschap te Babel verdiend hadden, kwamen ook veel in zwang: ontrouw, leugen, valsheid, vijandschap, haat en nijd; alle liefde verkoudde en werd uitgeblust. Wanneer dat geschiedt, dan is God uit een land en ene stad weg, ja uit de harten der mensen. En daarop volgt de ondergang.

Een vader kastijdt zijne eigene kinderen omdat zij zijn eigen zijn. Merkt hier wanneer God Zijn volk verdrukt, is zulk met een genadig oogmerk om hen rein te maken en terecht te brengen. Het geschiedt maar als het nodig is, en als Hij weet dat dit de beste wijze is, die Hij kan gebruiken.

10. Ik, de Profeet, die in alles wat ik spreek, mij zo geheel één weet met den Heere, dat ik in Zijne eigene rede kan ingrijpen (Jes. 21:10; 40:26. Deut. 11:14 daar mij de toekomstige verwoesting van het heilige land voor den geest treedt, als ware die reeds tegenwoordig, een geweest en ene weeklage opheffen over de bergen, en een klaaglied over de herdershutten 1) (Luk. 2:8; 15:4) der woestijn. Want zij, die tot hiertoe zo vol leven waren, en zozeer bevolkt door blijde en talrijke kudden, zijn afgebrand, dat er niemand doorgaat, en men hoort er gene stem van vee; van de vogelen des hemels aan tot de beesten toe zijn zij weggezworven, doorgegaan (Hoofdst. 4:25 vv).

1) In het Hebr. Al-neooth midbar. Beter: Over de weiden der woestijn. Ook de weiden der woestijn zullen verlaten worden, dewijl er de brand was ingestoken door de horden der Chaldeëen, zodat zelfs geen vogel er voedsel kon vinden.

11. En Ik, spreek de Heere, Zijne wraak (vs. 9) nader verklarende, en reden gevende van mijn geweest (vs. 10), zal Jeruzalem stellen tot steenhopen (Ps. 79:1), tot ene woning der draken, van slangen, die zich onder de puinhopen ophouden (volgens ene andere verklaring van jakhalzen, Jes. 13:22) en de steden van Juda zal Ik stellen tot ene verwoesting, zonder inwoner.

Men heeft niet zelden het vermoeden uitgesproken, dat later bij de wegvoering naar Babel een aanzienlijk gedeelte des volks in het land is achtergebleven, en de verbanning dus slechts ene gedeeltelijke zou geweest zijn. Deze bewering mist allen grond. Overal komt de ontvolking en verwoesting van het land als ene totale voor (bijv. Hoofdst. 44:6, 22. 2 Kron. 36). Hoe ernstig de Chaldeëen het meenden met de wegvoering van geheel Juda, blijkt uit de aantekening in Hoofdst. 52:30 : "In het 23ste jaar van Nebukadnezar voerde Nebuzaradan gevangelijk weg van de Joden 745 zielen. " Zonder twijfel waren dit de zodanigen, die zich langzamerhand weer in het land hadden verzameld. De laatste Joodse bewoners na de wegvoeringen waren ten gevolge van het vermoorden van Gedalia naar Egypte gevlucht (Hoofdst. 40:13 vv.), en van de rondom wonende heidense volken had het niemand gewaagd zich van het land meester te maken buiten de heersers aan gene zijde van den Eufraat, van wie men verwachtte, dat zij ene kolonie naar het land zouden zenden, even als ook het land der tien stammen nog geruimen tijd na de wegvoering was gekoloniseerd. Daartoe hadden die volken ook te minder aanleiding, daar zij zelf door de tochten van Nebukadnezar zeer verzwakt waren en overvloedig genoeg aan hun eigene verblijfplaatsen hadden. Zij hebben waarschijnlijk wel het land doorkruist en tot weiden gebruikt, toen zij echter na het verstrijken van den tijd der ballingschap van het bevel van Cyrus (Ezra 1:1 vv.) hoorden, trokken zij zich aanstonds met vreze terug. De terugkerende ballingen kwamen dus in een geheel verwoest en onbebouwd land (Ps. 107:33 vv.), en er wordt niet het minste spoor gevonden van landslieden, die zij daar reeds aantroffen. Het Boek Ezra gaat overal uit van de veronderstelling, dat de teruggekeerden de enige bewoners des lands waren.

12. Wie is nu onder ons de wijze man, a) die dit, wat ons zal overkomen (Deut. 32:29), versta? en tot wien heeft de mond des HEEREN gesproken, dat hij het verkondige? 1) Waarom het land vergaan, verdord, en afgebrand, verwoest zij als ene woestijn, dat er

niemand doorgaat? Hij ware een echt Profeet, en zou ons waarlijk goed doen, daar wij ons nog ter rechter tijd konden bekeren; maar helaas! zulk een ware Profeet ontbreekt.

a) Hos. 14:10.

1) De Heere verwacht hier het antwoord op, dat er geen enkel wijze man is en geen enkele tot wie de Heere gesproken heeft. Wie werkelijk wijs was kon zien, dat zulk een afval noodzakelijk moest gevolgd worden door verwoesting van stad en tempel.

Helaas! niemand lette er op, en de valse profeten riepen al door van vrede en geen gevaar. En waarin de valse profeten en het misleide volk niet wijs waren of was, daarop geeft de Heere in vs. 13 en 14 het antwoord. Het was, omdat zij de Wet des Heeren hadden verlaten en gewandeld naar het goeddunken hunner harten. De Wet des Heeren leert den slechten, den onkundigen wijsheid.

13. Zij, die zich voor wijzen uitgeven, en beweren Goddelijke openbaringen te bezitten, zijn in leugen en met blinden waan bevangen, en wiegen het volk in dromen van eigen gerechtigheid in. En de HEERE zei, oorzaak en reden, zowel als zwaarte en diepte zelf verkondigende: Omdat zij Mijne wet, die Ik voor hun aangezicht tot richtsnoer van geloof en leven gegeven had (Deut. 4:8), verlaten hebben, en naar Mijne stem niet gehoord, noch daarnaar gewandeld hebben.

14. Maar hebben gewandeld naar het goeddunken huns harten (Hoofdst. 3:24), en naar de Baäls (Hoofdst. 2:8, 23. Deut. 4:3), hetwelk hun vaders hun geleerd hadden door hun voorbeeld in de woestijn (Exod. 32), en hun latere verkeerdheid (Richt. 2), als ene heilloze traditie tot hen gekomen.

15. Daarom zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, alzo: Ziet, Ik zal dit volk, dat de mate der vaders vervuld heeft, spijzen met alsem, en Ik zal hen drenken met gallewater, door al de ontzaglijke ellende, die Ik over hen breng (Hoofdst. 23:15. Klaagl. 3:19).

16. En Ik zal hen verstrooien onder de heidenen, die zij niet gekend hebben, zij noch hun vaders, en Ik zal het zwaard achter hen zenden, totdat Ik hen hoewel niet geheel en al (Hoofdst. 5:18; 30:11. Lev. 26:33) verteerd zal hebben¹⁾ (Hoofdst. 42:16; 44:27).

1) Dit wil niet zeggen, gelijk sommigen menen, dat zij nog in Babel zouden gedood worden, maar dat zij, door uit het land te vluchten naar Egypte, om de ballingschap te ontkomen, nog door het zwaard zouden achterhaald worden, zie Hoofdst. 44:27. Ook wordt hier niet mede bedoeld, dat er niemand zou overblijven, maar dat de grote meerderheid zou omkomen. De toorn des Heeren was over Zijn volk en diens gevolge zou de straf schrikkelijk zijn.

17. Zo 1) zegt de HEERE der heirscharen, bij Wien ons verderf zo vast is besloten, als waren wij door den dood reeds weggenomen: Merkt daarop, ziet om, en roept klaagvrouwen (2 Sam. 3:31), dat zij komen, en zendt henen naar de wijze vrouwen, dat zij komen, zij, die het houden ener dodenklacht goed verstaan.

1) Wegens de aanstaande gevangenschap en de verwoesting van Jeruzalem gebiedt de Heere klaagsters te bestellen, die met klagelijk geluid de handen wringen en zamenslaan zouden, om het volk tot tranen te bewegen. Want dit gebruik bestaat nog in Judea, dat vrouwen met losse haren en ontblote borst door klaagzangen allen tot schreien opwekken.

In deze strofe wordt de voltrekking van het strafgericht verder uitgevoerd, en op dichterlijke wijze de geweldige oogst, welken de dood in Zion houden zou, geschilderd. De burgers van Zion worden opgeroepen acht te geven op den in uitzicht gestelden staat der dingen, d. i. op het gedreigde strafgericht en zullen klaagvrouwen te zamenroepen, opdat deze klaagliederen over de doden zouden aanheffen.

18. En dat zij zich haasten, en ene weeklage over ons opheffen, dat zij nu reeds aanvangen onze harten week te maken, dat onze ogen van tranen nederdalen, en onze oogleden van water vlieten.

Anders roept men de klaagvrouwen, opdat zij weeklagen over reeds gestorvenen, die daarom juist andere personen moeten zijn den de roepende; hier moeten zij hun weeklacht verheffen over degenen, die hen roepen, en wel over den toekomstigen ondergang van deze.

Anderen, zoals Keil, zien in ons de gehele natie, en o. i. terecht. De klaagvrouwen worden opgeroepen, om hun treurlieder te zingen over het volk, als volk, dewijl de dood er zo velen zou wegmaaien, dewijl de ellende zo vreselijk zal zijn.

19. Want er is ene stem van weeklage gehoord uit Zion, terwijl wij allen tot klagers bij onze eigene begrafenis worden, namelijk deze: Hoe zijn wij verstoord! wij zijn zeer beschaamd (Hoofdst. 4:13; 51:51), omdat wij het land hebben verlaten, omdat zij, de vijanden, onze woningen hebben omgeworpen en ons medeslepen.

20. Alle klaagvrouwen van beroep zijn te zamen niet voldoende voor zo vele offers des doods. Hare menigte moet worden versterkt. Hoort dan des HEEREN woord, gij vrouwen onder het volk! en uw oor ontvange het woord Zijns monds, dat Hij u later (vs. 22) laat verkondigen; en leert met het oog daarop uwe dochters weeklagen, dat zij ook tot de zodanige worden, die het beklagen van doden verstaan (vs. 17), en elk ene lere hare metgezellin klaagliederen,

21. Want de dood is als een dief in den nacht plotseling onverwacht geklommen in onze vensteren (Joël 2:9), om zijne offers uit de bijzondere families te nemen; hij is in onze paleizen gekomen, om de kinderkens uit te roeien van de wijken, de jongelingen van de straten, zodat de vrije plaatsen der stad van de drukte der jeugd geheel en al beroofd zijn.

22. Spreek: zo spreekt de HEERE: Ja een dood lichaam 1) des mensen zal bij den ondergang der stad liggen als mest op het open veld, daar zij onbegraven moeten blijven (Hoofdst. 7:33, 8:2), en als ene garve achter den maaier, die niemand opzamelt 2) zo menigvuldig zullen zij zijn.

1) Beter: de dode lichamen, of de lijken der mensen. Want niet een enkel dood lichaam zou onbegraven blijven, maar vele.

Was het begraven worden een ere en het niet begraven worden ene schrikkelijke onere, bij den nood en den dood zou ook nog de oneer komen, dat de lijken onbegraven bleven liggen.

2) Dit is de rechterlijke uitspraak des Heeren, op wiens vreselijk oordeel vs. 17-21 moest voorbereiden, om nog des te krachtiger op te wekken tot bekering.

23. Zo zegt de HEERE 1) nog ten laatste het enige redmiddel aangevende, om het zo even voorzegt verder te ontkomen: a) een wijze van de boven (Hoofdst. 8:8 v.) beschrevene soort beroeme zich niet in zijne vermeende wijsheid 2) in welke hij Mijn woord verwerpt, en zich op eigen verstand verlaat (Spr. 3:5), en de sterke, wat lichaamskracht hem ten dienste staat, beroeme zich niet in zijne sterkheid, alsof hij zich over Mijn gebod kon heenzetten, en naar eigen goeddunken handelen (Hoofdst. 5:26 vv.); een rijke beroeme zich niet in zijnen rijkdom 1) alsof het uit den overvloed der goederen ware, dat iemand leefde (Luk. 12:15).

a) 1 Kor. 1:31. 2 Kor. 10:17.

1) De Profeet had tot hiertoe getracht dit volk tot ene heilige vreze voor God en Zijne oordelen te brengen, om hen van zonde en van gerechtigheid te overtuigen, maar zij hadden nog altoos de toevlucht tot de een of andere uitvlucht, waaronder zij zich voor de overtuiging verbergden, en waarmee zij zich in hun hardnekkigheid en zorgeloosheid zochten te verschonen; hier zet hij zich toe, om hen uit deze toevluchten van leugen te verdrijven en hun de ongenoegzaamheid daarvan aan te tonen.

2) Burgerlijke wijsheid, staatkunde of enige andere wetenschap of kennis, welke het ook zij, die door menselijken arbeid of oefening kan verkregen worden, schijnt hier te worden bedoeld, en welke in tegenstelling gebracht wordt tegen de kennis van God, dat is de Goddelijke openbaring, welke alleen door Gods goedheid en barmhartigheid aan de mensen gegeven was, zonder enigen bijstand of arbeid van het menselijk verstand, of zonder dat hetzelfde iets daartoe doet, dewijl God hun dezelve gegeven heeft, zonder dat zij er eens Hem om gevraagd hebben. (ENG. GODGELEERDEN).

24. Maar die zich beroemt, zo er geroemd moet worden, beroeme zich hierin, dat hij verstaat en Mij kent, en dit niet meer naar den naam, maar Mij in Mijn heilig Wezen en handelen, dat Ik de HEERE ben, de eeuwige, alleen waarachtige God, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op de aarde; want in die dingen, wanneer een mens waarlijk die kennis ontvangen heeft, heb Ik lust, spreekt de HEERE: het doen en laten van zulk enen zal ook overeenkomstig Mijnen heiligen wil zijn.

De rechte kennis Gods, die wat hoog is vernedert en wat nederig is verhoogt, maakt aan allen ijdel en roem en aan alle zelfbehagen een einde. Moet er dan al geroemd worden, zo beroem u daarop, dat gij God hebt leren kennen, en God alleen groot is in uw hart, maar dat gij arm, zwak en dwaas zijt in uwe ogen. Doch dat is een werk der genade, dat men zich verheugt in

Gods ere en slechts daarin roemt, dat God zich niet schaamt onze God te zijn. vgl. 1 Kor. 1:31. Rom. 5:11. Alle eigen roem berust op miskenning en verachting Gods, en leidt tot den val en tot het oordeel, gelijk de Joden ondervonden en de wijze naar God het inziet. (Jer. 9:12).

Noch de goederen der ziele, noch die des lichaams noch de rijkdommen kunnen een mens behouden, zo hij niet in de eerste plaats God tot zijn deel heeft. Eerst dan, wanneer de krachten der ziele en des lichaams, wanneer de aardse goederen ten dienste des Heeren gesteld worden, zullen zij het menskenkind voordelig kunnen zijn.

In de vreze Gods is het al gelegen, en alleen zij, die door inwerkende en overheersende genade den Heere God leren kennen en dienen, zullen voor tijd en eeuwigheid gelukkig kunnen zijn.

25. Ziet echter hoe het tot zulk ene erkentenis van Mij niet komt; de dagen komen spreekt de HEERE, dat Ik bezoeking zal doen, met Mijne straffen over alle besnedenen met degenen, die de voorhuid hebben, daar zij even boos en verkeerd zijn als deze.

26. Namelijk over Egypte, en over Juda, en over Edom, en over de kinderen Ammons, en over Moab en over allen, die aan de hoeken afgekort zijn, die de hoeken van het hoofdhaar aan de slapen hebben afgeschoren, die in de woestijn wonen (Hoofdst. 25:23 vv. 49:28 vv.), want al de Heidenen hebben de voorhuid, maar het ganse huis Israëls heeft, even als vroeger het rijk der tien stammen, zo ook die van Juda, a) de voorhuid des harten. 2) Hoewel besneden in het vlees, staat de gezindheid en wandel op gelijken trap met die der Heidenen.

a) Lev. 26:41. Rom. 2:28 en 29.

1) De uitdrukking ziet op die Arabieren, die het haar van het voorste deel van het hoofd rond afschoren en het van achteren lang lieten wassen. Van dit gebruik vindt men melding gemaakt bij Herodotus (III:8), die ook zegt, dat zij het ter ere van Bacchus deden. Anderen hebben opgemerkt, dat bij de Saracenen mede de gewoonte geweest is, hun haar, door hen aan Saturnus gewijd, op dezelfde wijze te dragen. Plutarchus verhaalt in het leven van Theseus, dat deze zijn haar ook op dergelijke wijze heeft gesneden, toen hij het aan Apollo heiligde. Het is waarschijnlijk, dat het bevel Lev. 19:27 : "gij zult de hoeken uws hoofds niet rond afscheren, " ziet op dit gebruik, hetwelk in enige landen nabij Judea ene plechtigheid was, waarmee zij zich wijdden tot den dienst van den een of anderen afgod.

2) Een duidelijk getuigenis, dat de heilige sacramenten gene kracht hebben per opus operatum d. i. om des werke wil alleen! Want de Joden waren wel in het vlees besneden, dat moest hun een teken der gerechtigheid zijn, dat zij zich in geloof en goede werken geestelijk moesten besnijden. Daar echter zulk ene geestelijke besnijding niet volgde, en zij in hun hart onbesneden bleven, baatte hun de vleselijke besnijdenis niet, maar maakte die hun zonde integendeel groter.

Dit is het ware Israël, dat God dient in den Geest, zich verheugt in Jezus Christus, en geen vertrouwen stelt op vlees. Laat ons deze vlijtig zoeken, want de tijd komt, dat de onbesnedenen van harte, ondanks hun uitwendige vormen en kentekenen, met Heidenen en ongelovigen zullen gestraft worden door ene eeuwige verwerping van voor het aangezicht des Heeren.

HOOFDSTUK 10.

NIET DE AFGODEN MAAR GOD ALLEEN MOET MEN VREZEN EN AANROEPEN.

IV. Vs. 1-25. Volgens het slot der vorige reden had het kunnen schijnen, alsof de besnijdenis, het teken van het verbond Gods met Israël (Gen. 11:7 vv.) niets betekende; alsof de besnedenen met de onbesnedenen van hoop waren zonder onderscheid; alsof God iets vergeefs had gedaan met een eigen volk te roepen uit de menigte der Heidenen. In zijnen tijd had de Apostel Paulus op de vraag, tot welke hem zijn woord over den inwendigen toestand van Israël gebracht had (Rom. 2:17-3 :1.) "Wat is dan het voordeel van den Jood, of welke is de nuttigheid der besnijdenis?" het antwoord dadelijk gereed (Rom. 3:2): "Veel in alle manieren. " Zo kent ook onze profeet den voorrang van zijn volk en diens roeping onder de Heidenen. De Geest der profetie leert hem, dat juist de tijd, die komt, dat de Heere allen, besnedenen en onbesnedenen, zal zoeken, en wel naar den regel Zijns raads eerst de besnedenen, daartoe zal dienen, om deze geheel en al van alle afgoderij, van alle gelijkheid met de onbesnedenen te genezen (2 Kron. 36:21). Nu geeft hij in den naam des Heeren het geneesmiddel mede, een woord Gods, dat Israël aan zijne roeping herinnert, en het de dwaasheid van den afgodendienst duidelijk voor ogen stelt. De uitleggers kunnen meestal den Zusammenhang der afdeling vs. 1-16 met het voorafgaande niet vinden, maar beschouwen het als een vreemd, ingeschoven stuk. Luidde het slot der eerste reeks van redenen in Hoofdst. 6:28-30 zeer treurig, zo moet nu aan het slot van deze tweede reeks een blij uitzicht voor ons geopend worden: Israël gaat in de ballingschap ene vernieuwing van zijnen inwendigen mens te gemoet, in de tweede afdeling van het voor ons liggende Hoofdstuk (vs. 17-25 .) zien wij het in berouw en boete voor God liggen, en daarentegen het gericht zich over de onbesnedenen samenpakken.

1. Hoort, nu de bezoeking, van welke in Hoofdst. 9:25 v. sprake was, aan u, als het huis Gods, begint (1 Petr. 4:17) hoort het woord, dat de HEERE tot ulieden spreekt, o huis Israëls, Gij zijt onder de heidenen verstrooid (Hoofdst. 9:16), maar toch wil de Heere er u voor bewaren, dat gij den heidenen zoudt gelijk worden. In dit woord geeft Hij u op den weg naar de ballingschap het zaad mede, waaruit gij moet worden wedergeboren tot mensen met besneden harten.

2. Zo zegt de HEERE tot u: Leert den weg der Heidenen niet in het vreemde land, zodat gij hun Godsverering, hunnen dienst (Hand. 9:2) zoudt aannemen (Lev. 18:3), en ontzet u niet voor de tekenen des hemels, voor de verschillende constellaties, zons- en maansverduisteringen, verschijningen van kometen enz. dewijl zich de Heidenen en vooral die in Babylonië, het vaderland van sterrewichelarij, voor dezelfde tekenen ontzetten, daar zij daaraan invloed op de menselijke lotgevallen toeschrijven.

Voortreffelijk zegt Joh. Arnd in zijn boek over het ware Christendom: Hun, die uit God geboren zijn en in de nieuwe geboorte leven, kan de hemel en de gehele natuur geen schade doen, daarom hebben zij niet te vrezen voor de tekenen des hemels. (Ps. 112:7). Hier geldt het woord: Sapiens, dominabitur astris (de wijze heerst over de sterren). Want die uit de nieuwe geboorte zijn, zijn met hunnen wandel boven de hemelen, en zijn niet meer filii Saturni, Jovis,

Martis, of filii Solis, Mercurii, Lunae a) maar zijn filii Dei, kinderen Gods, en leven in geloof, waardoor zij zich aan de krachten en indrukken van den natuurlijken hemel onttrekken. Zij echter, die niet in de nieuwe geboorte, maar naar het vlees leven, moeten vrezen. Zij moeten de straffen des hemels ondergaan, omdat zij heidens leven.

a) Niet zonen van Saturnus, wien de Zaterdag, niet van Jupiter wien de Donderdag, van Mars, wien de Dinsdag bij de oude Grieken en Romeinen geheiligd was, ook niet van de zon (Zondag) van Mercurius (woensdag) van de maan (Maandag).

3. Want de inzetten der volken in godsdienstige zaken zijn ijdelheid, gelijk reeds het ontstaan hunner afgoden leert (Jes. 44:12 vv.); want het is hout, dat men uit het woud gehouwen heeft, een werk van des werkmeesters handen met de bijl.

4. Men pronkt het op met zilver en met goud; zij hechten ze met nagelen en met hameren, opdat het niet waggele (Jes. 40:19; 41:7).

5. Zij, die afgoden, zijn gelijk een palmboom van dicht werk 1) maar kunnen niet spreken; zij moeten gedragen worden, want zij kunnen niet gaan (Ps. 115:5 vv. Jes. 46:7). Vreest niet voor hen, want zij kunnen geen kwaad doen, ook is er geen goeddoen bij hen (Jes. 45:20).

1) De afgodsbeelden, opgericht zijnde, maken ene fraaie vertoning, als gemaakt volgens de regels der kunst, maar gelijk volgt, zij konden niet spreken, of enig bewijs van verstand geven. Beelden vindt men meermalen stomme afgoden genoemd. Zie Hab. 2:19. 1 Kor. 12:2.

In het Hebr. Kethomer mikschah. Beter: Zij zijn gelijk een gedraaide zuil. Want wel kan het eerste woord, palmboom beteken, maar ook kolom, zuil, gelijk Hoogl. 3:6. Joël 2:31. Het tweede woord heeft de betekenis van, gedraaid. Sommigen vertalen het ook hier gelijk in Jesaja 1:8 door, komkommerhof, zo o. a. Orelli. In deze verzen wordt door den Profeet Jeremia, evenals de Profeet Jesaja dit ook gedaan heeft, de nietigheid van de afgoden voorgesteld.

In de volgende verzen stelt Hij de hoogheid en verhevenheid des HEEREN tegen de ijdelheid en het nietige van de afgoden.

6. Omdat niemand u gelijk is, o HEERE! die Uzelven tot Israëls God begeben hebt, zo zijt Gij groot: en groot is Uw naam in mogendheid (Ps. 86:8. Hoofdst. 16:21).

7. a) Wie zou U niet vrezen, Gij Koning der heidenen (Ps. 47:8 v. 96:10)? want het komt U toe; omdat toch onder alle wijzen der heidenen en in hun ganse koninkrijk niemand u gelijk is, 1) zodat iemand Uwe raadsbesluiten zou kunnen doorzien, laat staan verijdelen. (Jes. 29:14; 40:13 vv.).

a) Openb. 15:4.

1) De Heere God staat boven alle volken en boven alle goden der volken. Niemand is Hem gelijk, niemand kan met Hem vergeleken worden. Voor de afgoden der heidenen heeft men niet te vrezen (vs 5), dewijl zij niets zijn, maar de Heere, de God van Israël is zeer te vrezen, dewijl Hij in Zijn toorn de volken ken vernietigen (vs. 19).

8. In één ding 1) zijn zij, die afgodische heidenen met hun wijzen, toch a) onvernuftig en zot; een hout dat men als god vereert, is een onderwijs der ijdelheden.

a) Jes. 41:29. Hab. 2:18. Zach. 10:2.

1) In het Hebr. Oebechaath. Dit kan wel betekenen, in één dag, maar ook ten enen male en die vertaling moeten we hier hebben. Ten enen male, zegt de Profeet van de afgoden, zijn zij onvernuftig en zot. Vandaar dat er ook volgt, dat het onderwijs, de opvoeding van de ijdelheid is het hout. De opvoeding der ijdelheid staat tegenover de opvoeding Gods, de leiding Gods met Zijn volk. De Heere God heeft Zijn volk opgevoed en geleid door krachtige daden, door tekenen van Zijn almachtige hulp en genade, maar wat zijn, wat kunnen de afgoden? zij zijn hout en zij blijven hout, een werk van mensenhanden. Vandaar dat zij geen bewijzen van macht en ontferming kunnen geven. Al trekt men het hout over met zilver van Tarsis of goud van Ufaz (vs. 9), de afgoden blijven in hun wezen hout.

9. Uitgerekt zilver wordt van Tarsis gebracht (Jes. 23:10), en goud van Ufaz (misschien hetzelfde als Ofir, 1 Kon. 9:28), tot een werk der werkmeesters en van de handen des goudsmids, hemelsblauw en purper is hun kleding, een werk der wijzen zijn zij al te zamen, alles wat zulk een afgod heerlijk heeft is een werk van des kunstenaars handen.

10. Maar de HEERE God is de Waarheid, 1) Hij is de levende God en een eeuwig Koning; van Zijne verbolgenheid beeft de aarde, en de Heidenen kunnen Zijne gramschap niet verdragen (Jes. 65:16; 37:4. Ps. 10:16. Nah. 1:5 v

1) Letterlijk: De HEERE is God, in waarheid. In waarheid, staat tegenover de ijdelheden. God in waarheid wordt versterkt door, de levende God en een eeuwig Koning. De afgoden zijn dood hout Zijn ijdelheden, maar de HEERE is de waarachtige en de levende en zullen de afgoden van de aarde en van onder den hemel worden verdreven, de HEERE blijft een eeuwig Koning, die van geen wankelen weet en van geen bezwijken.

11. (Aldus zult gijlieden, die van het huis Israëls zijt (vs. 1), tot hen, tot de arme blinde heidenen zeggen, in plaats van hen na te volgen (vs. 2): De goden, die den hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder dezen hemel).

Omdat Jeremia wist, dat de Joden naar Chaldea zouden worden weggevoerd, mengde hij onder zijne Hebreeuwse woorden een Chaldeeus vers, en zegt hij den Joden, hoe zij hun geloofsbelijdenis bij de Chaldeëen in hun eigene taal moesten afleggen.

Movers vindt met recht tussen de woorden "gemaakt hebben" en "vergaan" in het Hebreeuws (abadoe en Jebadoe) ene woordspeling.

De gedachte van dit vers voert een passend slot aan de vermaning, zich van de afgoden der heidenen te wachten. Niet slechts zullen de Israëlieten niet vrezen voor de nietige afgoden der heidenen, maar zij zullen aan de heidenen ook verkondigen, dat hun afgoden van de aarde en van onder den hemel zullen verdwijnen.

12. De Heere is de ware, levende God, en de eeuwige Koning (vs. 10), die a) de aarde gemaakt heeft door Zijne kracht, die de wereld bereid heeft door Zijne wijsheid, en den hemel uitgebreid door Zijn verstand 1) (Jes. 42:5; 45:12, 18; 40:22. 65:7; 104:2, 5).

a) Gen. 1:1. Jer. 51:15. b) Job 9:8. Jer. 44:24; 51:13.

1) Hij is de God der natuur, de bron van alle wezens, en alle de krachten der natuur zijn tot Zijn bevel en bestelling. De God, dien wij aanbidden is Hij, die de hemelen en de aarde gemaakt heeft, en een oppergezag over beiden heeft, zodat Zijne onzienlijke dingen openbaar en bewezen zijn uit de dingen, die gezien worden.

13. Als Hij Zijne stem geeft, Zijn donder wijd en zijd doet horen, zo is er een gedruis van wateren in den hemel, en de slagregen stort neer Hij doet de dampen uit de zee opklimmen van het einde der aarde. Hij maakt de bliksemen met den regen, dat die overgaan en zich in regen oplossen, en doet den wind voortkomen uit Zijne schatkamers¹⁾ waar Hij dien zo lang houdt besloten, totdat die op Zijn tijd wordt gehoord (Ps. 135:7).

1) De bliksem gaat gewoonlijk gepaard met regen en harden wind of met beide. Hier wordt dan ook niet van Gods werkzaamheid bij de Schepping gesproken, maar van Zijne Voorzienige zorg bij voortdurend. Hij is het die niet alleen op geestelijk maar ook op natuurlijk gebied de Bron en Oorsprong van alles is.

14. a) Een ieder mens is onvernunftig geworden, zodat hij gene wetenschap heeft, gelijk blijkt bij het onweder, wanneer ieder ontroerd is en geen raad weet (Job 38:22 vv); een ieder goudsmid is beschaamd van het gesneden beeld, dat zulke werken Gods, als een gewoon onweder is, onmogelijk te weeg ken brengen (Jes. 44:9, 11), noch de uitwerkselen daarvan kan beveiligen; want zijn gegoten beeld is leugen, en er is geen geest in hen).

a) Jer. 51:17, 18.

15. IJdelheid zijn zij, een werk van verleidingen van bespotting, daar ieder bedrogen wordt, die ze voor goden houdt; ten tijde hunner bezoeking (Jes. 46:1. Jer. 51:44), wanneer het gericht van God komt, zullen zij vergaan; 1) slechts zo lang zullen die goden bestaan, als de Heere het toelaat.

1) In vs. 14 en 15 hebben wij weer de tegenstelling tegenover het voorgaande. Hier wordt alleen de nietigheid van de afgoden en de domheid van den mens aangewezen, die zich op stenen afgoden, in plaats van op den levenden God verlaten.

16. Jakobs deel, zijn erfgoed en zijne bezitting, de hem ten deel geworden God (Deut. 4:19 v.), is niet gelijk die, want Hij is de Formeerder van alles; en Israël is de roede de steun Zijner erfenis, het volk, dat Hem toebehoort, en waarover hij den scepter voert (Ps. 74:2. Jes. 63:17). HEERE der heirscharen is Zijn naam (Jes. 51:15. Jer. 51:15-19 -).

Zien wij op den inwendigen toestand van het volk in de ballingschap, dan kan niet worden ontkend, dat er een groot onderscheid was tussen dit en de achtergeblevenen in Jeruzalem tot aan de laatste katastrofe, alsmede dergenen, die naar Egypte gevlucht waren. Volgens Hoofdst. 44 gaven deze zich met bijna waanzinnigen ijver aan den afgodendienst over, en leidden zij alle ongeluk af niet van hun goddeloosheid, maar van het nalaten van den afgodendienst. Reeds Jeremia noemt in Hoofdst. 24 de ballingen als de hoop van het Godsrijk. Dit verschil moet niet alleen verklaard worden uit de heilzame werking der ballingschap, zo als den ook ieder lijden op zichzelf gene verbeterende kracht bezit, maar evenzeer slechter als beter maakt. De eerste reden, waarop ook die plaats van Jeremia wijst, moet dieper liggen, en wel daarin dat juist het betere deel der natie naar de ballingschap werd weggevoerd, het mindere in het land achterbleef, en of daar door de gerichten des Heeren werd vernietigd, of later naar Egypte vluchtte, om daar door deze te worden achterhaald. Dit betere deel nu, dat vroeger slechts als ene partij kon bestaan, werd door de leiding des Heeren met het volk meer of min één, en zijne gezindheid de heersende. Daartoe droegen meerdere redenen bij, welke de gelovigen in hun getrouwheid aan den Heere versterkten, hunnen ijver omtrent alle afgodische besmetting opwekten, en tevens uitwerkten, dat van de goddelozen, die ter ballingschap waren weggevoerd, velen tot inkeer kwamen en alle heidendom verwierpen. Wat zij van de Heidenen leden nam hun vroegere sympathieën voor het heidendom weg; hoe zekerder alle hoop op menselijke hulp verdween, hoe zekerder volgens menselijke mening Israëls nationaliteit voor altijd was ten onder gegaan, des te meer hoorde men naar de belofte, die in de wet naast de bedreiging was uitgesproken, en door de Profeten bestendig werd herhaald, dat de Heere Zijn gevangen volk zou verlossen. Men zocht de door Hem gestelde voorwaarde dezer verlossing te vervullen, doordat men alle afgoderij verwijderde, en zich in waar berouw tot den Heere keerde. Men geloofde te meer de beloften hoe nauwkeuriger de bedreigingen vervuld waren, hoe meer men gelegenheid had gehad op smartelijke wijze Gods waarachtigheid te leren kennen. Verder maakte de val der heidense volken en godsdiensten, met welke de Israëlieten tot hertoe in verbintenis hadden gestaan, en voornamelijk de laatste grote gebeurtenis van dien aard, de val van de Chaldeeuse macht, die onoverwinnelijk scheen, hen wantrouwend omtrent de wereldse macht en godsdienst. Dit wekte hun geloof op aan de enige Godheid huns Heeren, die al deze omkeringen te voren door Zijne profeten had laten verkondigen, en op Zichzelven als den Bewerker had gewezen. Groten invloed hadden op het volk ook de bewijzen van voortdurende verkiezing, die het midden in zijne ellende ontving, en enen nog sterkeren indruk maakte ten laatste de bevrijding uit de ballingschap. Een niet gering aandeel aan de grote verandering moet dan ook zeker worden toegekend aan de krachtige en langdurige werkzaamheid van enen Ezechiël, die met zo rijke gaven was bedeeld, en om wien de ballingen zich als om hun geestelijk middelpunt verenigden (Ezech. 8:1; 11:25; 14:1; 33:31 vv.). Den machtigsten invloed oefende echter de ellende zelf uit, wel niet op ruwe gemoederen-deze werden door het lijden slechts nog te meer verhard-maar ook op diegenen, aan wie de genade reeds haar werk had begonnen, en tot deze behoorde, gelijk wij reeds zagen, het grootste gedeelte der weggevoerden. Aan hetgeen zij

leden zagen zij wat zij gedaan hadden, en zij werden tot berouw opgewekt. Wat in het vaderland, merkt Ewald op, alle beter gezinde koningen en profeten niet genoegzaam hadden kunnen bereiken, dat volbracht nu in korten tijd de onverbiddelijke ernst dier omstandigheden in den vreemde, zonder veel toedoen der mensen.

17. Maar keren wij tot het heden terug, nu de wegvoering nog moet plaats hebben. Raap uwe kramerij weg, uwe bagaadje, uit het land, pak het uwe bijeen, maak u gereed om te gaan (Hoofdst. 46:19) uit het land, waar gij niet meer blijven zult, gij inwoners der vesting! Jeruzalem dat zo lang zal belegerd worden, berg wat gij kunt, voor het den vijand in handen valt.

De Profeet ziet reeds tot Jeruzalem de belegeraars naderen en snijdt alle hoop af op bevrijding der stad (Hoofdst. 8:14).

Gewoonlijk bergen de mensen hun goederen, wanneer een vijandelijke inval te wachten is. Doch dit schijnt schimpsgewijze gezegd te zijn.

De profeten zijn gewoon in het vrouwelijk geslacht te spreken van en tot mensen, die in één lichaam te zamen leven, hetzij in ene stad of in een land; van daar de namen "dochter" en "jonkvrouwe, " die bij hen zo gewoon zijn.

18. Want zo zegt de HEERE: Ziet Ik zal de inwoners des lands, op ditmaal niet weer uit het gevaar redden (2 Kon. 18:13 vv.), maar wegslingeren, als met den slinger uit het land werpen, en Ik zal ze a) benauwen, nadat alle Mijne betogingen van genade aan hen vruchteloos zijn gebleven, opdat zij het vinden, of omdat men ze vinde, opdat zij tot den eindpaal komen, waarheen zij geslingerd zijn.

a) Jer. 6:24.

19. Dan als zij door de grootheid van haren nood, tot erkenning van hare zonde gekomen is (Deut. 4:30), zal de dochter Mijns volks uitroepen: O wee mij over mijne breuk! mijne plage is smartelijk; en ik had gezegd: Dit is immers ene ziekte, die ik rechtvaardig verdiend heb, waarom ik die wel dragen zal. 1)

1) "Zodat ik zeggen moet: ach welk een jammer! hoe zal ik dien dragen?"

Dit is de taal veeleer van ene morrende, dan van ene gewillige onderwerping, van een gedwongen geduld, geen lijdzaamheid uit een goed beginsel. Wanneer ik in verdrukking ben moest ik zeggen, dat is een kwaad, en ik zal het dragen, omdat het Gods wil is, dat ik het zal dragen, omdat Zijne wijsheid dat voor mij besteld heeft, en Zijne genade het voor mij ten goede zal doen werken. Dat is het kwade van Gods hand ontvangen. Maar te zeggen, dat is een kwaad, en ik moet het dragen, omdat ik het niet weren kan, is maar een onredelijke lijdzaamheid en bewijst gebrek van die goede gedachte van God, die wij altoos moesten hebben, zelfs onder verdrukkingen, zeggende niet alleen: God zal en kan doen al wat Hem behaagt, maar ook laat Hem doen al wat Hem behaagt.

20. Mijne tent is verstoord, zo roept het land in het voorgevoel van de verwoesting en ontvolking (vs. 17 v.), die het wacht, reeds nu uit, Nu gij, o Juda daaraan nog geen geloof wilt schenken, en al mijne zelen, waarmee zij aan den grond was gehecht (Exod. 16:14) zijn verscheurd. Mijne kinderen, die bij mij in mijne tent woonden, zijn van mij uitgegaan, en zij zijn er niet (Gen. 42:36). Er is niemand meer, die mijne tent uitspant, zodat ik weer een bewoond en bevolkt land zou worden, endie mijne gordijnen opricht; ik moet voor altijd in dezen verwoesten toestand blijven.

21. Het land weet ook niet, waarom het dit ondervindt; want de herders, die het volk op den rechten weg hadden moeten leiden en hadden moeten leiden op den weg van recht en gerechtigheid zijn onvernünftig geworden (Jes. 3:12), en hebben den HEERE niet gezocht (Hoofdst. 2:8), daarom hebben zij met verstandiglijk gehandeld ter afkering der ellende van het land, en hun ganse weide, de gehele kudde, die hun vertrouwd was, is verstrooid¹⁾ (Hoofdst. 23:2 v. 50:6).

1) Onder de herders hebben we ook hier de vorsten te verstaan, de Oversten, die het volk hadden moeten leiden op de paden van recht en gerechtigheid. Zij zelf rekenden echter niet met God, en hoe zouden zij dan het volk leren met den levenden God alleen te rekenen! Zij hadden God de gehoorzaamheid opgezegd, hoe zouden dan de onderdanen en die door hen geleid werden Gode gehoorzamen. Maar dewijl de herders zelf blind waren, zouden zij zelf met hen, die door hen geleid werden, in de put vallen, d. i. vergaan.

22. Ziet, er komt ene stem des gericht's van den aanrukkenden vijand, en een groot beven uit het land van het a) noorden (Hoofdst. 6:22; 8:16), waaruit dadelijk is op te merken, dat men de steden van Juda zal stellen tot ene verwoesting, ene woning der draken der sjakals. (Hoofdst. 9:11).

a) Jer. 1:14; 4:6.

23. Wanneer Israël eerst tot erkentenis der ware oorzaak van zijn ongeluk en tot de rechte verootmoediging (vs. 19) zal gekomen zijn, zo zal het op de klacht en aanklacht van zijn land (vs. 20 vv.) ten antwoord geven: Ik weet, o HEERE! a) dat bij den mens zijn weg niet is, zodat hij zelf zijn lot zou kunnen schikken, en dan kunnen afwenden, wat Gij over hem beschikt. Het is niet bij enen man, die wandelt, dat hij zijnen gang richte. Gij alleen bepaalt het doel, waarheen hij zal gaan (Spr. 5:21; 26:9; 19:21).

a) Spr. 15:1; 20:24.

"De toekomst ligt in onze hand, ieder maakt zijn eigen geluk", zegt de wereld. Dit is vals. Slechts in zoverre maken wij onze toekomst als wij de vergeving der zonden aannemen of verwerpen.

Het is zeker dat wanneer wij willen, wij willen, maar Hij maakt, dat wij het goede willen, waarom geschreven staat, dat de wil door den Heere wordt geleid (Spr. 8:35 naar de LXX). Het is zeker, dat zo wij handelen, wij handelen, maar Hij maakt dat wij handelen, door onze

krachten te geven, gelijk geschreven staat (Ezech. 36:26 v.): "Ik zal maken, dat gij in Mijne inzettingen zult wandelen, en Mijne rechten zult bewaren en doen. "

Daarom moeten wij bidden: Maak mij bekend den weg, dien ik te gaan heb, want ik hef mijne ziel tot U op. Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God; Uw goede Geest geleide mij in een effen land (Ps. 143:8, 10).

Wij zijn geen meesters van onze eigen wegen, noch kunnen wij niet met reden denken, dat alle dingen naar onzen zin zullen gaan. Wij moeten onszelfen daarom aan God overgeven en in Zijnen wil berusten.

24. Daar Gij mij nu in deze ellende tot straf voor mijne zonde hebt gebracht, bid ik U: Kastijd mij, HEERE! doch a) met mate, opdat mij niets zwaarders worde opgelegd, dan Uwe gerechtigheid eist, niet in uwen toorn, bij welken gene verschoning zou zijn, opdat Gij mij niet te niet maakt, gelijk Gij zoudt kunnen doen, wanneer Gij niet genade voor recht liet gaan (Ps. 6:2; 38:2. Hab. 1:12).

a) Jer. 30:11; 46:28.

Deze is de bede van den Profeet ten behoeve of in den persoon der Joden, alsof hij, het naderen van de macht der Chaldeënen ziende, zei: Heere! wij weten wel, dat dit leger niet tegen ons kan komen, of de overhand op ons hebben, dan alleen door Uwe toelating, ja. Uw bestel; maar naardien Gij besloten hebt ons daardoor te kastijden, zo bidden wij U in den toorn des ontfermens te gedenken (Hab. 3:3), en ons zo matig te kastijden, dat wij de kastijding kunnen dragen (1 Kor. 10:13), en niet met zulk ene hitte grimmigheid, dat wij geheel verteerd worden. (Jes. 57:16).

25. Stort uwe grimmigheid uit over de Heidenen, die U niet kennen, en over de geslachten, de volken, die Uwen naam niet aanroepen; want zij hebben, als Gij U van hen als werktuigen tot onze straf bediendet, boven mate en tegen alle recht (Jes. 47:6 vv.) Jakob a) opgegeten, ja, zij hebben hem opgegeten, alsof hij geheel moest vernietigd worden, en hem b) verteerd, en zijne woning verwoest. Daardoor hebben zij verdiend, dat Gij hen vernietigt (Hoofdst. 30:11; 46:28. Ps. 79:6 vv.).

a) Jer. 8:16. b) Jer. 9:16.

Beide delen van ons Hoofdstuk vormen ene krachtige verklaring der Spreuk: "Wie zich beroemen wil, die beroeme zich in de kennis des Heeren" (Jer. 9:24). In het eerste deel (vs. 1-16) wordt deze kennis blijmoedig genoemd (vs. 10); in het tweede deel (vs. 17-25) ligt zij verholten in de volledige bekentenis van 's mensen onmacht (vs. 23 Beide vormen, wat den geest betreft, dezelfde belijdenis; de erkenning van Gods heerlijkheid eist de erkenning van eigen onmacht; maar deze is eerst dan waar en goed, wanneer zij op de eerste gebouwd is.

HOOFDSTUK 11.

GODS VERBOND. OVERTREDING DER JODEN. JEREMIA'S LEVENSGEVAAR.

Aan de beide rijen van voorzeggingen uit Josia's tijd (Hoofdst. 2-6 en 7-10) sluit zich hier ene derde aan uit den tijd van Jojakim en Jojachin (van 610-598 v. C. 2 Kon. 23:31-24 :17), die eveneens een meer algemeen karakter heeft en tot Hoofdst. 20 voortgaat. In dezen cyclus komen meer de bij elkaar behorende stukken als onderdelen voor. Vooreerst hebben wij te doen met Hoofdst. 11-13, waar de profeet begint de vreselijke vervloeking der wet aan het volk voor te houden, die het zich op den hals heeft gehaald door zijne voortdurende ongehoorzaamheid. Hij doet dit met het smartelijk gevoel van een hart, dat verteerd wordt door verdriet over zijn volk. Wat Israëls naaste toekomst zal zijn, laat hij zien door ene van den Heere hem gegevene en ook werkelijk uitgevoerde symbolische handeling.

I. Vs. 1-23. Het eerste woord des Heeren, dat Jeremia in deze rij van redenen ontvangt, herinnert aan de opdracht, die tot hem kwam in het 18de regeringsjaar van Joas, om den bewoners van Juda en Jeruzalem overal de woorden des verbonds, dat zij toen op nieuw op zich hadden genomen, te verkondigen en hen te vermanen dat op te volgen, met aanwijzing, hoe zij eigenlijk de zware schuld van hun vaders hadden geërfd, en zich dus moesten haasten, hun ziel te redden. Hij heeft dan ook gedaan wat hem bevolen was. Maar hoe is den nu de toestand, nadat de vrome Josia met vrede in zijn graf is nedergedaald, en een zijner zonen op den troon zit? Ach, het huis van Juda heeft het verbond, dat het op nieuw bezworen heeft, ook weer op nieuw verbroken; het ongeluk komt steeds nader, want het volk heeft bewezen zo onverbeterlijk te zijn, dat gene voorbede er meer voor mag geschieden, maar alleen ene schrikkelijke verwachting des oordeels het wacht (vs. 1-17). Om den Profeet alle lust tot voorbede te ontnemen, wordt hem door den Heere geopenbaard, wat de burgers te Anathoth tegen hem voornemens zijn. Daaruit kan hij leren, hoe het den Heere te moede is bij de zamenzwering des volks tegen Hem, en hoe hier de gerechtigheid gebiedend haar recht eist (vs. 18-23).

1. Ongeveer 15 jaren later dan het in Hoofdst. 6:1-10 :25 medegedeelde, was het in Jojakim genoegzaam gebleken, in welken geest hij dacht te besturen (2 Kon. 23:36 vv.), terwijl de groten van het rijk van denzelfden geest waren. Dit is het woord, dat toen tot Jeremia geschied is van den HEERE, terwijl Hij mij aan den dag der verbondsvernieuwing onder Josia (2 Kon. 23:1-3) herinnerde, zeggende:

2. Ik gebood toen den priesters en al de oudsten in Juda en Jeruzalem, die met den koning in het verbond traden: Hoort gijlieden, geeft gehoor aan de woorden dezes verbonds, 1) die Josia heeft voorgelezen, en spreekt tot de mannen van Juda en tot de inwoners van Jeruzalem, opdat het ganse volk in het land wete, waartoe het zich door zijne plaatsbekleders verbonden heeft.

1) Al wat de Profeten, en daarom ook Jeremia, gesproken hebben, was gegrond op de woorden des verbonds, op wat de Heere in Zijn Wet had geboden. Het is altijd het oude, maar niet verouderde thema: Tot de Wet en tot het Getuigenis.

Israël was een volk des Verbonds.

3. Zeg den tot hen, zo heb Ik tot u Mijn Profeet gezegd, opdat, zo de priesters en oudsten nalaten, wat Ik hun opdroeg, Mijn gebod toch door uwen mond volbracht worde: Zo zegt de HEERE, de God Israëls, de gewichtigste plaatsen uit het voorgelezene kortelijk zamenvattende: a) Vervloekt zij de man, die niet hoort de woorden dezes verbonds (Deut. 27:26; 29:9).

a) Gal. 3:10.

4. Dat Ik uwen vaders geboden heb, ten dage als Ik hen uit Egypteland, uit den ijzeroven (Deut. 4:20), uitvoerde, zeggende bij de wetgeving op Sinaï: a) Zijt Mijner stem gehoorzaam, en doet dezelve, naar alles, wat Ik ulieden gebied; zo zult gij Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot enen God zijn (Exod. 19:3 vv.).

a) Lev. 26:3, 22.

Egypte wordt de ijzeroven genaamd van wege de veelvuldige rampen en zware verdrukkingen, welke de Israëlieten aldaar ondergaan hadden, met toespeling op enen smeltoven, geschikt om ijzer, hetwelk nog in de erts of daarvan reeds gezuiverd is, te doen smelten en vloeibaar te maken. Bij zulk een ijzeroven, waartoe een zeer heet en geweldig vuur vereist wordt, vergelijkt de Heere de hitte der verdrukkingen, aan welke de Israëlieten in Egypte waren blootgesteld geweest. Dit wordt hier herinnerd, om den Joden de schromelijke ondankbaarheid onder het oog te brengen, waarmee zij des Heeren uitnemende weldadigheid beantwoord hadden.

5. Opdat Ik, bij de verdere leidingen, die Ik van den Sinaï met u voor heb (Num. 10:10 vv.), den a) eed bevestige, dien Ik uwen vaders gezworen heb (Gen. 12:7; 26:3; 28:13), namelijk om hun te geven een land, vloeiende van melk en honing (Exod. 3:8, 17), als het is te dezen dage, gelijk gij u nu ook krachtens die toezegging in dit land bevindt. Daarom zal ook het woord in vs. 3 : vervloekt zij de man, die niet hoort de woorden dezes verbonds, met des te groter ernst tot vervulling komen. Toen de Heere mij die opdracht gaf, antwoordde ik en zei: Amen, o HEERE! 1) Ik herhaalde alzo in den naam van het volk van mijnen tijd, wat eens was uitgeroepen tussen den Ebal en Gerizim, en waarmee het zich verbonden had getrouw de Wet te houden (Deut. 27:11 vv. Joz. 8:30 vv.).

a) Deut. 7:12.

6. Zo erkende ik de wet, en de Heere vernieuwde de opdracht in vs. 3, en gaf mij tevens te kennen, hoe de tijd eigenlijk reeds was gekomen, waarin de vloek, over de overtreders gesproken, vervuld werd (vgl. vs. 8 met 2 Kon. 22:16 vv. En de HEERE zei tot mij: Roep al deze woorden, die bij de verbondsvernieuwing (2 Kon. 23:1 vv.) gelezen zijn, uit in de steden van Juda, en in de straten van Jeruzalem. Spreek, zo dikwijls gij hun een gedeelte uit de wet hebt voorgehouden, in Mijnen naam, zeggende: Hoort de woorden dezes verbonds, en doet

dezelve op het allerspoedigst, want de tijd dringt, het dreigende strafgericht ligt reeds voor de deur.

1) Deze zijn woorden van den Profeet, die uitdrukken de toestemming van zijn volk in het verbond. In dezen zin de woorden genomen zijnde, hebben zij betrekking op de verklaarde toestemming, die het volk gaf aan het Verbond, niet alleen ten opzichte der geboden van hetzelfde, maar ook ten aanzien der straffen.

7. Want Ik heb uwen vaderen ernstiglijk betuigd (Ps. 81:9), ten dage als Ik hen uit Egypteland opvoerde tot op dezen dag (2 Kon. 17:13), vroeg op zijnde, ijverig en onophoudelijk hen aansporende en betuigende, zeggende: Hoort naar Mijne stem!

a) Jer. 7:13, 25.

8. Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, om minstens voor het uiterlijke aan te horen, wat Ik hun had te zeggen (Hoofdst. 7:24 en 26) maar hebben gewandeld, een iegelijk naar het a) goeddunken van hunlieder boos hart, om te doen wat hun eigen lust was. Daarom heb Ik nu in u, hun kinderen, over hen gebracht al de woorden, al de oordelen in de wet gedreigd tegen de moedwillige overtreders en schenders dezes verbonds, dat Ik geboden heb te doen, maar zij niet gedaan hebben, zo dat het gekomen is tot volvoering van hetgeen gezegd is in Lev. 26:14 vv. en Deut. 28:15 vv.

a) Jer. 3:17; 9:14.

Misschien heeft de Profeet den koning Josia vergezeld op zijne rondreis, van welke in 2 Kon. 23:15 vv. sprake is, en toen gelegenheid gehad, het gebod Gods in alle getrouwheid te vervullen. Misschien heeft hij ook niet verzuimd het woord der profetes Hulda, dat den koning op zijne aanvraag ten deel was geworden (2 Kon. 22:12 vv.) bij zijne voordrachten te voegen. Het volk was dus overal in het land opmerkzaam gemaakt op den ernst van den tijd, waarin het leefde, en van alle zijden er op gewezen (Ps 95:8): "Heden, indien gij Zijne stem hoort, zo verhardt uwe harten niet. " Wat vrucht had nu de vermaning en waarschuwing tot op dien tijd, waarin de voor ons liggende rede ons volgens vs. 1 verplaatst, gehad? Geheel Israël, zo horen wij van het volgende vers af, rot tot ene zamenzwering tegen Hem zamen, in plaats van het verbond met den Heere te houden.

9. Voorts, zei de HEERE tot mij, mij na de herinnering, vs. 1 vv. ontdekkende, hoe het nu met het volk Zijns eigendoms was: Er is ene verbintenis bevonden onder de mannen van Juda en onder de inwoners van Jeruzalem tegen Hem, wien zij bij de vernieuwing des verbonds onder Juda op nieuw trouw en gehoorzaamheid toezegden, alsof zij allen hun woord hadden gegeven, om van Hem af te vallen.

10. Zij zijn wedergekeerd tot de ongerechtigheden hunner voorvaderen, die dadelijk op het sluiten van het verbond het verbreken van het verbond lieten volgen in de afgoderij met het gouden kalf (Exod. 32), en Mijne woorden geweigerd hebben te horen, en zij hebben andere goden nagewandeld om die te dienen. Op dezelfde wijze is men voortgegaan van geslacht tot

geslacht. Het volk, toen het nog één geheel vormde, en eveneens na de afscheiding, het huis Israëls en het huis van Juda hebben Mijn verbond gebroken, dat Ik met hun vaders gemaakt heb.

11. Daarom zegt de HEERE also: Ziet Ik zal een kwaad over hen brengen, over degenen, die nog van het Israëlietische volk overig zijn, namelijk over Juda en Jeruzalem (vs. 9), uit hetwelk zij niet zullen kunnen uitkomen, hoe zij zich ook inspannen. Als zij dan in den nood, die het ongeluk veroorzaakt, tot Mij zullen a) roepen, zal Ik naar hen niet horen, gelijk zij ook naar Mij niet wilden horen (Spr. 1:28. Jes. 1:15).

a) Jer. 14:12. Ezech. 8:18. Mich. 3:4.

12. Dan zullen, daar zij in Mij geen Helper meer hebben, de steden van Juda en de inwoners van Jeruzalem henengaan en roepen tot de goden, dien zij geroekt hebben; maar zij de dode goden, die zich zelve niet kunnen helpen, zullen hen gans niet kunnen verlossen ten tijde huns kwaads¹⁾ (Hoofdst. 2:28. Deut. 32:37 vv.).

1) De Heere wijst hier op de schrikkelijke en treurige positie, waarin Juda zich zelf gebracht heeft. Juda heeft den Heere, die alleen redden kan, verlaten en heeft zich bekeert tot de afgoden, die dode goden zijn, die dus niet kunnen helpen. Nu komt de ellende van Babels belegering en dan zal het openbaar worden, dat de afgoden niet kunnen en de Heere niet wil redden.

Dat is de vloek der zonde, des afvals van den Heere God.

13. Zeker is hun menigte al te veel; want naar het getal uwer steden zijn uwe goden geweest, o Juda! en naar het getal der straten van Jeruzalem hebt gijlieden altaren gesteld voor die schaamte of schande, voor dien afgodendienst, die u bijzonder tot schande verstrekke, altaren om Baäl te roken (Hos. 12:12), zodat ieder afgod of ieder beeld slechts een klein gedeelte had te redden.

14. Gij dan Jeremia! gelijk Ik reeds eenmaal tot u heb gezegd (Hoofdst. 7:16), bid niet voor dit volk, en hef geen geschrei noch gebed voor hen op; want het blijft, gelijk Ik Mij heb voorgenomen (vs. 11): Ik zal niet horen ten tijde, als zij over hun kwaad tot Mij zullen roepen, en daarom kan Ik ook u niet horen.

Is God dan niet oneindig in barmhartigheid? En hoe stroken deze woorden met Gods bemoedigende verklaring: "Roept Mij aan in den dag der benauwdheid, Ik zal er u uit helpen" (Ps. 50:15)? Hier wordt gezien op een bidden en roepen van het volk tot den Heere enkel uit verlegenheid, wanneer alle hoop op uitredding was afgesneden, op een roepen en smeken, niet om vergeving van zonden en bekering, maar enkel om verlossing van tijdelijke rampen. Wat het verbod aan den Profeet aangaat, om voor het volk te smeken: hij mocht niet bidden om verschoning van den gehelen ondergang, omdat die onherroepelijk was vast gesteld. Intussen is er geen twijfel aan, of de Profeet zal om schuldvergevende en bekerende genade

voor het volk gebeden hebben, alsmede om de bewaring van een overblijfsel (Hoofdst. 14:7-9).

15. Wanneer zij in den tempel hun hulpgeschrei tot Mij richten, zo zal Ik tot hen zeggen: wat heeft Mijn beminde, die zich daarvoor uitgeeft, zonder te vragen, of Ik haar ook daarvoor wil erkennen, in Mijn huis te doen? Daarin behoren slechts diegenen, die, als zij offeranden brengen zichzelf in die offeranden aan Mij geven (Lev. 1:2). Ik zie die offers niet aan, dewijl zij die schandelijke daad met velen doet, schandelijke afgoderij pleegt, en het heilige vlees van u geweken is, alle offeranden onrein zijn geworden door de boosheid uwer harten? Wanneer gij kwaad doet, dan springt gij op van vreugde; zó veracht gij al Mijne dreigingen.

Anders: "Zouden geloften of heilig offervlees uw onheil kunnen afwenden, dat gij het ontvlieden of weer vrolijk huppelen kondet?" Naar die uitlegging de opmerking van Cramer: "Dat is de aard der huichelaars, dat zij St. Martin een penning offeren en daarna een paard stelen, en wanneer zij zich op 't scherpst verzet hebben tegen God en Zijn woord, zich daarna wenden tot offeren, vasten en aalmoezen; daar mede willen zij zich wit maken. " .

Keil vertaalt: "Wat wil Mijn beminde in Mijn huis, zij, die arglist oefent! Zullen gelofte en heilig vlees uw onheil van u wenden? dan moogt gij jubelen. " .

Deze vertaling heeft veel voor. In elk geval wil de Heere Juda er op wijzen, dat uitwendige vormen, waaraan het wezen ontbreekt, den Heere niet welgevallig zijn. Het is hetzelfde als wat de Heere door Jesaja spreekt: Brengt mij niet te vergeefs offer, enz.

De Septuaginta heeft: mh eucai kai krea agia ayelousin apo sou tav kakiav sou.

16. Toen de HEERE u, o Israël! tot het volk Zijns eigendoms riep, had Hij uwen naam genoemd, met het oog op hetgeen gij naar deze roeping en door Zijne genade moest zijn en steeds meer worden: enen groenen olijfboom, schoon van lieflijke vruchten (Exod. 19:6. Ps. 52:10. Hos. 14:7. Rom. 11:24). Maar nu gij uwe bestemming zo geheel hebt vergeten en een dorre, lelijke, onvruchtbare olijfboom zijt geworden, heeft Hij met een geluid van een groot geroep, dat de invallende krijgslegers aanhieven, een vuur om denzelven aangestoken, en zijne takken zullen verbroken worden; 1) slechts een nietig overschot zal in den grond achterblijven.

1) Het aanleggen van het vuur aan den olijfboom Israëls geschiedde door de vijanden, die het ene deel van het rijk na het andere verbraken, het rijk der tien stammen reeds verwoest hadden en nu weldra ook Juda zouden verwoesten. Dat toch die woorden niet slechts op Juda, maar tegelijk ook op Israël slaan bemerkt men uit vs. 17, volgens hetwelk de Heere, die Israël geplant had, wegens de zonde van beide huizen, Israëls en Juda's onheil geopenbaard, dat is besloten heeft.

Altijd weer als de Heere Zijne straffen uitspreekt, of met Zijne bedreigingen komt, laat Hij voorafgaan de weldaden, de zorg en de genade, welke Hij aan Zijn volk heeft betoond.

De zonde van bondsbreuk was een zonde van de snoodste en zwartste ondankbaarheid.

Het was de zonde der getergde Liefde Gods en van daar dat de straf der zonde zwaar was.

Het zal daarom ook eenmaal voor de naam-Christenen veel schrikkelijker zijn in den dag des oordeels, dan voor de blinde Heidenen.

17. Want de HEERE der heirscharen, die u tot enen zoeten wijnstok (Hoofdst. 2:21) en tot enen schonen olijfboomgeplant heeft, heeft (om nu weer de beeldspraak te laten varen) een kwaad over u uitgesproken; om der boosheid wil van het huis Israëls en van het huis van Juda, die zij onder zich bedrijven, om Mij (Deut. 11:14) te vertoornen, rokende Baäl (Hoofdst. 19:15; 44:3).

18. De HEERE nu heeft, toen Hij over de zamenzwering onder de mannen in Juda en Jeruzalem tegen hen sprak (vs. 9 vv.), het mij te kennen gegeven, dat ik het wete, wat de mannen te Anathoth tegen mij, zijnen Profeet voornemens waren; toen hebt Gij mij hun handelingen doen zien. 1)

1) De mannen van Anathoth hadden een verbintenis tegen Jeremia in het geheim gemaakt. Zij wilden de bestraffende woorden Gods niet horen en van diens strafredenen niets weten. Daarom hadden zij besloten, hem van het leven te beroven. Maar de Heere had hem bekend gemaakt. wat zij heimelijk hadden bedacht.

19. En Ik was als een lam 1) dat; zich vertrouwend overgeeft, omdat het geen kwaad vermoedt, als een os, die geleid wordt om te slachten; want ik wist niet, dat zij gedachten tegen Mij dachten, zo als zij deden, zeggende: laat ons den boom met zijne vrucht, dezen Profeet met zijne zo lastige strafprediking, verderven, en laat ons hem uit het land der levenden uitroeien, dat zijn naam niet meer gedacht worde.

1) Dat deze woorden zien op de profetie omtrent Christus in Jes. 53:7 blijkt duidelijk, zo als dan ook werkelijk in de gehele persoonlijkheid van Jeremia, in 't bijzonder in zijn lijden en zijne vervolgingen ene voorafschaduw van Christus ligt. De oude kerkvaders sedert Justinus en Tertullianus hebben in de tweede helft van het vers ene nog meer bepaalde profetie omtrent Christus gezien, waarin het "uitroeien uit het land der levenden" aan Jes. 53:8 herinnert. Zij volgden ene andere lezing, die zij also vertaalden: "laat ons het hout op het brood leggen. " Onder hout verstonden zij het kruis, onder het brood den Heere Jezus als het brood des levens (Joh. 6:32 vv.). Zo werd de plaats tot ene tijdelijke profetie van den kruisdood van Christus, die zij ook tevens voor de leer van het sacrament gebruikten. Zij zeiden: even als de Heere reeds hier in het O. T. Zijn lichaam profetisch als het brood had voorgesteld, zo heeft Hij later in het N. T. de type vervullende, Zijn verheerlijkt lichaam in het aardse brood gelegd, En deelt Hij dit onder het brood aan ons mede, waarom ook het brood des Heeren lichaam wordt genoemd.

De vertaling "een lam, een os", zou beter vervangen worden door "een argloos lam", "een schootlam", "een tam gemaakt lam. " .

Bij de Arabieren en ook bij de Hebreëen had men veeltijds een huislam, dat zeer aan het huisgezin gewend was en zich gewillig liet leiden, ook zelfs dan als men het ter slachtbank voerde. Hierbij vergelijkt de Profeet zich, om daarmee te kennen te geven, dat hij er volstrekt geen erg in had gehad, dat men tegen zijn leven had zamengespannen.

20. Maar, o HEERE der heirscharen, Gij rechtvaardige Rechter, a) die de nieren en het hart proeft 1) (Ps. 7:10) en alzo weet, dat ik alleen om mijns ambts wil, en niet om mijne gerechtigheid dien haat en die vervolging van de lieden mijner vaderstad moet ondervinden (Hoofdst. 1:1)! laat mij Uwe wraak van hen zien, die in mij U haten en vervolgen; want aan U heb ik mijne twistzaak ontdekt (Hoofdst. 20:12. Rom. 12:19

a) 1 Sam. 16:7. 1 Kron. 28:9. 26:2. Openb. 2:23.

1) Het is een troost voor ons, als de mensen onrechtvaardig met ons handelen, dat wij een God hebben, tot wien wij gaan kunnen, die de zaak der beledigde onschuld handhaaft en wil handhaven en tegen de onrechtvaardigen opkomen. Want Gods rechtvaardigheid, die een schrik is voor de goddelozen, is een troost voor de godvruchtigen. Zijn oog is op Hem, als een God die de nieren proeft en de harten doorzoekt; die volkomen ziet wat in den mens is, wat zijne gedachten en voornemens zijn.

Het was geen zonde tegen Jeremia als mens, maar tegen hem als Profeet Gods, den gezant des Allerhoogsten, en daarom, opdat Gods eer zou gehandhaafd worden, bidt hij de straf af over zijne vijanden.

21. Daarom zo zegt de HEERE, terwijl Hij ook werkelijk de wraak in zijne hand neemt, van de mannen van Anathoth, die uwe ziel, (want Hij wendt Zich daarbij niet tot deze, maar tot mij) zoeken, zeggend tot u, al is het heimelijk, door hun raadslagen tegen u (vs. 19): Profeteer niet in den naam des HEEREN, daar gij toch niets anders dan ongeluk hebt te voorzeggen, opdat gij van onze handen niet sterft.

22. Daarom (om het begin van 't vorig vers na een langeren tussenzin weer op te vatten) zo zegt de HEERE der heirscharen, terwijl Hij nu Zijne bedreiging tegen de mannen van Anathoth werkelijk laat volgen: Ziet, Ik zal bezoeking over hen doen met Mijne wraak. De jongelingen, de tot den krijg geschikte mannen onder hen, zullen door het zwaard sterven, hun zonen en hun dochteren zullen van honger sterven.

23. En zij, die wilden, dat uw naam niet meer zou gedacht worden (vs. 19), zullen geen overblijfsel hebben; want Ik zal een kwaad brengen over de mannen van Anathoth, in het jaar hunner bezoeking, als Ik hun rekenschap zal vragen omtrent hun handeling tegen u.

Toen de Heere den Profeet de voorbede voor zijn volk verbood, kon het schijnen, alsof de goddelijke lankmoedigheid geringer was dan de menselijke barmhartigheid. Daarom wordt nu hier aan Jeremia een oog gegeven in de diepe verworpenheid van het volk, daar hij verneemt, dat zijne medeburgers te Anathoth tegen hem zelve zulke boze en schandelijke aanslagen gesmeed hadden. Nu verheft zich in hem het gevoel, dat Gods gerechtigheid hiertegen moet

ingaan en de tegenstanders moet vergelden, gelijk recht is. Hij bidt: "laat mij Uwe wraak over hen zien, " en daardoor komt aan het licht, dat menselijke barmhartigheid slechts zo lang groter is dan de Goddelijke lankmoedigheid, als de mens zelf nog niet de gekrenkte, vervolgde, slecht behandelde is, maar dadelijk voor het verlangen naar genoegdoening wijkt, zodra dit ondervonden wordt. Wat het bijzonder ongeluk aangaat, dat de burgers te Anathoth later bij de belegering en verwoesting van Jeruzalem getroffen heeft, zo hebben wij daarover gene nadere berichten. Misschien kwamen de inwoners van deze plaats tot op een gering getal om; dat zij niet allen omkwamen blijkt uit Ezra 2:23 en Neh. 7:27. De loop van het strenge vonnis is dus ook daar enigzins opgehouden, zoals bij het overige volk in 't algemeen (Hoofdst. 4:27). Misschien heeft Jeremia zelf later voor hen tot den Heere gebeden, dat de stad niet geheel zou vergaan, dat er niemand zou overblijven. Die voorbede was niet verboden.

De verwoesting zal volkomen zijn. Niemand die het zaad zal zijn tot een volgend geslacht; zij zochten Jeremia's leven en daarom zullen zij sterven; zij wilden hem met wortel en tak uitroeien, opdat zijn naam niet meer zou gedacht worden en daarom zal er geen overblijfsel van hen zijn. En daarin is de Heere rechtvaardig. Dus wordt het kwaad over hen gebracht in het jaar hunner beroving, en dit is kwaad genoeg, een vergelding overeenkomstig met hun verdienste.

HOOFDSTUK 12.

DER GODDELOZEN GELUK EINDIGT SPOEDIG.

I. Vs. 1-17. Het valt den Profeet zwaar te moeten zien, dat het juist den goddelozen zo wel gaat, terwijl hem zo veel ellende beschikt is. Hij moet den Heere daarover vragen, doch hij is zich wel bewust, hoe dit slechts kan geschieden onder voorwaarde dat de Heere het recht behoude in den strijd. Nauwelijks heeft hij dan ook zijne vraag gedaan, of hij heeft zelf het antwoord gereed, hoe het eigenlijk met der goddelozen voorspoed staat (vs. 1-3). Onder anderen vorm keert de vraag terug; om de boosheid der inwoners moet het land met al Zijne inwoners zoveel lijden, gelijk het heden is, maar de goddelozen spotten met de straffen in plaats dat zij zich bekeren. Nu wordt hij beschaamd door hetgeen de Heere hem voorhoudt, dat zijn geduld reeds is uitgeput, nu hij nog lang niet het zwaarste weet, dat hem wordt aangedaan. Het wordt hem gezegd, hoeveel meer leed hij van de vijandschap zijner eigene broeders en bloedverwanten nog verder zal moeten dragen (vs. 4-6). Nu is zijn besluit genomen, om zijn huis te verlaten en zijn erfgoed over te geven. Daardoor juist is hij ook een beeld des Heeren ten opzichte van diens betrekking tot Zijn huis en erve, zo als die in de tegenwoordige tijden is (vs. 7-13). Tegelijk wordt hij ook een Profeet voor die volken, die heden Gods eigendom aantasten. (vs. 14-17).

1. Gij zoudt, ik weet het vooruit (Job 9:2 v. 39:32. Ps. 51:6. Rom. 3:4; 9:20), rechtvaardig zijn {1} o HEERE! wanneer ik tegen of met U zou twisten over ene vraag, die mij dikwijls voor den geest staat; ik zal nochtans, om Mijne aanvechtingen te kunnen overwinnen, van Uwe oordelen met U spreken, een rechtstrijd met U aanvangen over Uwe Voorzienigheid en Uw wereldbestuur. a) Waarom is der goddelozen weg voorspoedig? waarom hebben zij rust allen, die trouwelooslijk trouweloosheid bedrijven (Job 21:7 vv. Ps. 73:3 vv. Mal. 3:15)?

a) Hab. 1:3.

{1} Er wordt omtrent de rechtvaardigheid der Regering Gods gevraagd: of de Goddelijke Rechtvaardigheid op alle wijze gezegd moet worden rechtvaardig te zijn. De reden van twijfeling is aan den enen kant, omdat Hij aan de Zijnen, n. l. aan de Godvruchtigen het ergste en kwaadste en aan Zijne vijanden of de goddelozen het allerbeste bedeeft. Wij antwoorden derhalve dat God in de regering van deze wereld in alles rechtvaardig is, en wij antwoorden dat God den zijnen of den godvruchtigen, nooit iets hetwelk waarlijk kwaad is toezendt, noch iets hetwelk waarlijk goed is aan Zijne vijanden of goddelozen toedient, maar alleen enig schijngoed. Dat het kwade, hetwelk Hij den Zijnen toezendt, in der daad goed zij, gelijk het goede, hetwelk Hij zijne vijanden toebrengt, in de daad kwaad is: omdat de godvruchtigen hun kwaad nuttig is en ten goede medewerkt, gelijkerwijs den goddelozen hun goed schadelijk is. Voor de eersten is het een vaderlijke kastijding, waardoor Hij de zonden, als het hoogste en enigste kwaad weert en uitsluit, of ene beproeving en oefening van lijdzaamheid en gebeden.

Jeremia begint met de verzekering dat God rechtvaardig is, dat er derhalve bij Hem geen onrecht is.

Hij laat dit voorafgaan om alle gedachten verre weg te bannen, dat hij den Heere God van iets onrechtvaardigs zou beschuldigen, al doorzag hij het verband niet tussen de Rechtvaardigheid Gods en wat hij zag en ondervond, n. l. dat het den goddelozen wèl ging en den rechtvaardige slecht. Hij weet het dat als Hij met God ging twisten, God het van hem zou winnen en hij de nederlaag zou lijden.

De Profeet wil dan ook niet met God twisten over Diens Rechtvaardigheid, maar het raadsel opgelost zien, waarom het den godvrezenden heel anders gaat als den goddelozen, gemeten naar den maatstaf van het kortzichtig menselijk verstand.

2. Gij hebt ze geplant, zij zijn ook ingeworteld, zij hebben diepe wortelen in de aarde geschoten, zij gaan voort, groeien welig op, ook dragen zij vrucht. Gij geeft ze een vast bestaan in het land, en rijken kinderzegen, dat alles toch den vromen als hun doel is toegezegd (Exod. 20:12. Ps. 128); Gij zijt wel nabij in hunnen a) mond, maar verre van hun nieren 1) hun mond moge U roemen, het is in valsheid, zij misbruiken dien slechts tot zonde (Hoofdst. 5:2); hun hart houdt zich verre van U, hun geweten is als toegeschroeid (Ps. 16:7).

a) Jes. 29:13.

1) De Profeet spreekt er van hoe de Heere hen ingezet heeft in de levensomstandigheden, waarin zij verkeren. Hoe Hij hen doet groeien en bloeien en toch is hun hart verre van Hem, terwijl hun mond Hem noch roemt.

De nieren zijn de zetel van de innerlijke, meest ware ondervindingen. Zij staan hier tegenover den mond, als de openbaring van hetgeen, waaraan het hart geen deel heeft.

3. Maar Gij, o HEERE! a) kent mij; Gij ziet mij, en b) proeft mijn hart, dat het met U is; maar hoewel gij weet, dat Ik U in oprechtheid toebehoor, laat Gij het mij toch zo kwalijk gaan. Waarom laat Gij die goddelozen niet omkomen? Ruk ze uit als schapen ter slachting, en heilig ze, wijd ze tot den dag der doding. 1)

a) Ps. 17:3; 139:1. b) Jer. 11:20.

1) Een goddeloze, wien het hier beneden zo wel gaat, is meestal door God overgegeven en verlaten. Hij ontvangt zijn deel in dit leven en heeft van het toekomstige geen deel, ja geen druppel waters te hopen. Hij is als een mestzwijn, dat gehouden en gespaard wordt, opdat het gedood worde (2 Petr. 2:12). Hij heeft zoveel met de wereld te doen, dat hij noch aan hemel noch aan hel kan denken. Hij is tevens lauw en koud in geestelijke zaken, daarna vervalt hij tot verachting, spotternij, ongeloof, gerustheid, en gaat zo met verblinde ogen en verstokt hart ter helle.

Zo spreekt Jeremia als advocaat in naam der Goddelijke wet en tevens tot welzijn van het gehele volk Gods tot God, den rechtvaardigen Rechter, die met Zijne beslissing toeft.

4. Sta op Heere! hef Uwe hand op (Ps. 10:12). Hoe lang zal het land nog treuren, gelijk het heden is (2 Kon. 23:1), en het kruid des gansen velds verdorren (Hoofdst. 14:1 vv)? Van wege de boosheid dergenen, die daarin wonen, vergaan de a) beesten en het gevogelte, zij moeten sterven van honger en dorst, dewijl zij, die goddelozen, in hun hart zeggen: Hij ziet ons einde niet; de Profeet weet er niets van, het einde door hem voorspeld, zal niet komen (Hoofdst. 5:12).

a) Jer. 4:25; 7:20; 9:10.

In de vorige afdeling hield den Profeet de vraag bezig, hoe het met Gods gerechtigheid kon bestaan, dat het den goddelozen zo wel ging, terwijl de weinige vromen dikwijls in lijden van het ergste soort waren: daar toch dezen het geluk was beloofd, dat genen te beurt valt. Aan het einde van vs. 3 dringt hij er bij God op aan, om het geluk, den goddelozen geschonken, te maken tot ene mesting tegen den dag der slachting, en, daar Hij ze den ondergang prijs gaf, ze te wijden tot offers Zijner gerechtigheid. Deze tot God gerichte drang om den God des gerichte te bespoedigen, wordt in het voor ons liggende vers versterkt door het wijzen op Gods goedheid. Die laat toch niet toe, dat het gehele land in 't bijzonder ook het redeloze schepsel onder de boosheid der goddelozen zou lijden. Reeds ten tijde van Josia bleef toch de vroege regen uit, en kwam er geen spade regen (Hoofdst. 3:3); doch tegenwoordig zijn de toestanden in het land nog veel verschrikkelijker, en de toenmalige plaag der droogte is weer in veel sterkere mate aanwezig, hoewel in de geschiedboeken ons gene verdere mededelingen over al deze onheilen zijn meegedeeld. Maar zo weinig lieten de inwoners des lands zich daardoor tot bekering brengen, dat hun boosheid integendeel een steeds hogeren graad bereikte, daar toch, gelijk reeds bij Hoofdst. 10:16 werd opgemerkt het lijden op zich zelf niet beter, maar evenzeer slechter maakt dan beter. Ook hier is de spreuk waar: "wie heeft, dien zal gegeven worden; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft." Het is later bij de Egyptische ballingen (Hoofdst. 44) weer evenzo. Nu is het de vraag, in welken zin het woord des goddelozen: "Hij ziet ons einde niet", bedoeld is. Of zij dit van God zeggen, dat Hij Zich niet om hen bekommert, zodat zij straffeloos kunnen doen, wat hun goeddunkt, of dat zij alzo spreken met het oog op den Profeet, wiens Profetie van het lot, dat hen wacht, zij daarmee bestrijden, als had hij niet Gods woord, maar zijne eigene gedachten verkondigd. Deze laatste opvatting verdient, onzes inziens, de voorkeur.

5. Het antwoord des Heeren op mijne vraag omtrent degenen, die mij bespotten en verachten, de mannen te Anathoth, is: Als gij loopt met de voetgangers, met wie het toch niet moeilijk is, gelijken tred te houden, zo maken zij u moede, hoe zult gij u dan mengen met de paarden, hoe zal het u dan zijn, wanneer gij nog veel ergere dingen hoort, die Ik u aanstonds zal noemen (vs. 6)? Zo gij alleenlijk vertrouwt in een land van vrede, zo gij in vredestijd, wanneer de tegenstand van enkelen nog niet veel te betekenen heeft, veiligheid zoekt, als ware uw leven in groot gevaar, hoe zult gij het dan maken in de verheffing van den Jordaan 1) wanneer in den tijd van nood, die over Jeruzalem komt, overmoedige tirannen op u aanvallen, even als leeuwen te voorschijn springen uit de rietbossen van den Jordaan (Hoofdst. 38 en 39; 49:18. Zach. 11:3)?

1) De mannen van Anathoth waren de wederpartijders van onzen Profeet. Deze verschilden echter zo veel in vermogen van de groten te Jeruzalem, als voetgangers zwakker zijn den paarden. Daar hij nu reeds bezweek onder de vervolging der mannen van Anathoth, hoe zou het hem dan gaan, wanneer hij te Jeruzalem profeteren moest, waar hij veel machtiger tegenstanders ontmoeten zou? Deze zelfde zaak wordt nog eens voorgesteld door het vergelijken van een land van vrede met de verheffing van den Jordaan. Zo de Profeet in een land van vrede, waarop hij vertrouwde en gerust leefde, moede werd en den moed liet zinken, hoe zou het hem dan gaan bij de overstroming van den Jordaan? Het een en ander geeft in zinnebeelden te kennen, dat de Profeet nog geheel andere en veel zwaardere vervolgingen te wachten had.

Tegen de mannen van Anothoth had Jeremia het reeds afgelegd. Reeds voor hun dreigen en honen, was deze heilige Ziener bezweken. Wat zou het den zijn als hij eens niet met de kleinere lieden van Anathoth, maar met de zoveel machtiger tegenstanders van Jeruzalem te doen kreeg?

Liepen die van Anathoth hem reeds te hard? Hadden die kleine lieden, die toch als gewone voetgangers gingen, hem reeds moe en half dood gelopen, wat zou hij dan in Jeruzalem aanvangen, waar hij zou moeten lopen met zo veel machtiger lieden, die als "paarden" draven en rennen konden, zo vraagt de Heere hem.

En Hij voegt er bij: Zo gij alleenlijk vertrouwt in een land van vrede, hoe zult gij het dan maken in de verheffing van den Jordaan?

Als het nog zo tamelijk gaat als er slechts even getornd wordt aan den rok zonder naad: als naar even de bedreiging van achter de deur gluurt en de spanning zich nauwelijks voelbaar maakt, dan bezwijkt ge reeds, o laffe Jeremia! Heb Ik u daarvoor als mijn dienstknecht geroepen en gesteld tot mijn getuigenis in het land? Is dit, is dit uw hoge moed, om te vertrouwen zolang alles wel loopt en alles vrede in den lande blijft en er dus niet te vertrouwen valt? Is nu uw kracht reeds uitgeput? Reeds gedooft uw moed? Ten einde uw geduld? En uw vermogen van geestelijken weerstand tot den laatsten druppel toe weggevloden?

O, Gij kleingelovige, gij onmannelijke, als ge reeds bezwijkt en nu reeds verzinkt, wat, wat zal het dan zijn, als straks heel het land in beroering raakt en de wateren bruisen gaan, wat, als het dan in uw dagen komen zal tot ene verheffing van den Jordaan? .

De Heere God troost niet, maar bestraft veeleer Zijn dienstknecht. En dit juist om bij Jeremia den moed er weer in te krijgen, om hem te doen zien om hem te laten gevoelen, dat hij nog voor veel heter vuur zal komen te staan, dat hij nog tegen veel breder golfslag zal hebben te worstelen.

Wat de Heere zijn Profeet hiermee wil leren is, om alleen van Hem, de Fontein van alle leven en levenskracht, alles te verwachten om in waarheid getrouw te zijn.

6. Want niet alleen de mannen van Anathoth, die Ik onder die voetgangers bedoelde (Hoofdst. 11:18 v.), die als uwe medeburgers niet uwe aller naasten zijn, maar ook uwe broeders, uwe medepriesters (Hoofdst. 1:1), en uws vaders huis. uwe bloedverwanten, ook die handelen trouwelooslijk tegen u, ook diezelfde roepen u met volle stem achterna, gelijk men achter enen dief of moordenaar roept, dien men vervolgt en onschadelijk wil maken. a) Geloof hen niet, wanneer zij vriendelijk tot u spreken, en hun verbintenis met de overige mannen van Anathoth nog onder het masker van vriendschap verbergen.

a) Spr. 26:25.

Het vreselijkste, dat gij zult ondervinden, is, dat niet alleen zij, die gij voor vijanden Gods houdt, u bestrijden in uw heilig werk; maar dat ook dezulken, die gij beschouwt als medearbeidende broeders en huisgenoten, trouweloos van u afvallen, en bij uitwendige vriendelijkheid zich achter uwen rug luide tegen u verklaren. Inderdaad een gevoeliger smart kan er niet zijn dan wanneer de strijder des Heeren zich verlaten ziet, ja bestreden door hen, op wier medewerking hij in den strijd voor Gods ere had gerekend.

7. Ik, de Profeet, heb, daar ik volgens het zo even medegedeelde woord des Heeren ook mijne broeders en mijns vaders huis niet meer mocht vertrouwen, mijn huis te Anathoth verlaten; ik heb mijne erfenis laten varen; ik heb de beminde mijner ziel in de hand harer vijanden gegeven, mijn dierbaar eigendom aan mijne belagers moeten afslaan. Daardoor heb ik gedaan, wat de Heere ten opzichte van Zijn huis, Zijne erfenis, Zijn dierbaar land, namelijk Juda en Jeruzalem, ook moet doen.

8. Mijne erfenis is mij geworden als een leeuw in het woud, dien ik ontmoet heb, zonder in mijne argeloosheid zijne gevaarlijke nabijheid te vermoeden; zij heeft hare stem tegen mij verheven, als om mij te verslinden, daarom heb ik haar gehaat, even als ook de Heere Zijne erfenis (Deut. 32:9) om dezelfde oorzaak moede is geworden (Ps. 106:48).

9. Mijne erfenis, het land van Juda, is Mij een gesprenkelde vogel, een onbekende, die vele vreemde verven heeft. De vogelen zijn rondom tegen haar, zij zijn allen en dien vreemden aangevallen om dien te vernielen, en zij roepen: komt aan, verzamelt, al gij gedierten des velds! Komt om te eten; haast u alle gij omliggende volken, om 't Joodse land te plunderen.

a) Jer. 7:33.

De woorden van den Profeet in de beide vorige verzen hebben een dubbelen zin, zodat wat hij van zichzelf omtrent zijn huis en erve zegt, door zijnen mond tevens de Heere van Zijne betrekking tot Juda en Jeruzalem zegt, dat ook tegen Hem een brullende leeuw is geworden, en waarop Hij vertoornd moet zijn. In het voor ons liggende vers zet de Heere de rede voort ten opzichte van Juda of Zijn land, en stelt in ene gelijkenis een toestand voor. Wanneer een vreemde vogel, bijvoorbeeld een nachtuil, of een met bonte kleuren getooide zich onder de gewone vogelen laat zien, vervolgen en bestrijden die de ongewone verschijning met een luid geschreeuw. Vervolgens onder ene andere beeldrijke uitdrukking de eerste gelijkenis verklarende, spreekt Hij nader over den toestand des lands gedurende de jaren 602-599 v. C.

(2 Kon. 24:2 vv.). Het is niet bepaald te erkennen, of de rede hier voorspellend wijst op de naaste toekomst, of reeds de aanwezige voorstelt. Het eerste is het waarschijnlijkste (vgl. in 2 Kon. 24:2 "naar het woord des Heeren, dat Hij gesproken had door de dienst Zijner knechten, de profeten"). Wij hebben dus gene noodzakelijkheid, om ons stuk wat zijn ontstaan betreft, eerst in dien tijd te verplaatsen. De Profeet kan zeer goed reeds enige jaren te voren zó in den naam des Heeren hebben gesproken, en daardoor nu en dan den koning gewaarschuwd hebben tegen een afvallen van de Chaldeeuse opperheerschappij als voor een opstand tegen God zelven (vgl. 2 Kon. 24:1 2 met ons 8ste vers: "zij heeft hare stem tegen hij verheven"). Intussen heeft ook de andere mening in vs. 11 hare rechtvaardiging. Bij de profeten is dikwijls de tijd, waarin zij ene rede hebben uitgesproken, moeilijk te bepalen.

10. Vele herders van zeer kwaden aard (Hoofdst. 6:2) hebben Mijnen wijngaard (Jes. 5:7) verdorven; zij hebben Mijnen akker vertreden (Deut. 32:9); zij hebben Mijnen gewensten akker gesteld tot ene woeste wildernis gesteld, 1) mijn land, dat voor Mij als een lusthof was (Joël 2:3).

1) Hier wordt van de uiterste verwoesting des lands door het Chaldeeuse leger gesproken, als van ene gebeurde zaak, zo zeker nabij was zij. God spreekt er van, als van ene zaak, die Hij vastgesteld had te zullen geschieden, en nochtans ook als ene zaak, waarin Hij geen behagen had, geen meer dan in den dood van andere zondaars.

Zie eens met welke tedere aandoening Hij van dit land spreekt, onaangezien deszelfs zondig bestaan, uit aanmerking van zijn Verbond, en de schatting van ere en heerlijkheid, die Hij vóór deze van hetzelfde ontvangen had. Het is mijn wijngaard, mijn akker, mijn gewenste akker. Merkt hierop, dat God ene tedere genegenheid en betrekking tot Zijn Kerk heeft, hoewel velen daarin verkeerd zijn, en Zijne kastijding van dezelve kan zeer wel bestaan met Zijn behagen in dezelve.

11. Men heeft hem gesteld tot ene woestheid, verwoest zijnde treurt Hij tot Mij; het ganse land is verwoest, omdat er niemand is, die het ter harte neemt. Allen leefden, toen het nog tijd was, in hun onbedachtzaamheid en lichtzinnigheid voort (Jes. 57:1).

12. Op alle hoge plaatsen in de woestijn zijn verstoorders gekomen; want het zwaard des HEEREN dat in de hand der vijanden woedt (Hoofdst. 25:29; 45:5), verteert van het ene einde des lands tot aan het andere einde des lands; er is geen vrede voor enig vlees, alles wat leeft, moet ten laatste omkomen.

13. Zij, de inwoners des lands, hebben a) tarwe gezaaid, maar doornen gemaaid 1); zij hebben zich gepijnigd, om hun velden in orde te brengen, hopen op betere tijden, maar zijn niet gevorderd, zij hebben geen voordeel behaald. Wordt alsoo beschaamd van wege ulieder inkomsten, van wege de hittigheid van den toorn des HEEREN. 2) (Deut. 28:30 vv. Jes. 62:8 vv.).

a) Lev. 26:16.

1) Het land is zo geheel vernield en blijft zo lang woest en onbewoond liggen, dat het voor de beteling geheel onbruikbaar wordt, en het onkruid daarin de overhand verkrijgt, zodat men tarwe zaaiende, doornen maait.

2) Ene krachtige wending! dat is het dan dat uw bedrijf u berokkend heeft! dat is dan uw oogst en inkomst: des Heeren toornegloed.

De profetie handelt in hetgeen nu volgt over die volken, welke nu het land van Juda verwoesten, de Syriërs, Moabieten, Ammonieten en ook de Edomieten. Omdat zij wederom verbonden zijn tegen het Verbondsvolk van God, dat van zijn God is afgevallen, moeten zij daarmee te zijner tijd dezelfde straf van verwerping uit het land, van wegvoering naar vreemde ballingschap ondergaan. Later als zij in de boete en bekering tot den Heere zich met Israël verenigen, zullen zij ook in de verlossing der wedergeboorte gelijk gesteld worden. Terwijl echter bij hen tevens de mogelijkheid van ongehoorzaamheid en tengevolge daarvan van gehele vernietiging in 't oog wordt gehouden, in dit met betrekking tot Israël niet het geval (vgl. Hoofdst. 30-34).

14. Alzo zegt de HEERE, wiens rede hier wordt voorbereid (vgl. Hoofdst. 14:15): Aangaande al Mijne, boze naburen 1), die Mijne erfenis aanroeren, welke Ik Mijnen volke Israël ingegeven, toegedeeld heb: Ziet, Ik zal hen uit hun land uitrukken (Hoofdst. 25:29), a) maar het huis van Juda zal Ik uit hunlieder midden uitrukken, aan de ene zijde om het voor voortdurende aanvallen te beveiligen, aan de andere zijde ook als tot een voorspel van hetgeen daarna aan henzelfen zal geschieden.

a) Deut. 30:3. Jer. 32:37.

1) De boze naburen, die Israël verleid hebben, zullen het land Juda niet erven, maar zelf even als Juda getuchtigd worden en uit hun land worden weggevoerd, nadat te voren Juda uit hun midden is weggerukt (Jer. 9:25-26 en de profetieën Hoofdst 46-49). Want het gericht moet beginnen met het huis Gods, maar gaat daarna voort tot de naburige vijanden, de lasteraars en de verleiders van Gods volk (vgl. 1 Petr. 4:17) .

In deze verzen geeft de Heere hem een volstrekt antwoord op zijn moedeloze vraag in vs. 1 gedaan.

De Heere zal zich wel degelijk als den Rechtvaardige openbaren, als Hij op zijn rechterstoel gaat zitten, om na lang geduld de goddelozen te straffen.

Dan zal het onderscheid gezien worden tussen dien, die God vreest, en dien, die Hem niet vreest.

Maar dan zal ook blijken dat de wegen van druk voor het ware Zion, waren wegen van liefde, en moesten dienen tot heil en zegen.

15. En het zal geschieden, nadat Ik hen zal uitgerukt hebben, zo zal Ik wederkeren en Mij hunner ontfermen, en Ik zal hen wederbrengen een iegelijk tot zijne erfenis, en een iegelijk tot zijn land.

16. En het zal geschieden, indien zij de wegen Mijns volks vlijtiglijk zullen leren, zwerende bij Mijnen naam (Hoofdst. 4:2. Deut. 6:13; 10:20): Zo waarachtig als de HEERE leeft! gelijk als zij Mijn volk geleerd hebben te zweren bij Baäl, zo zullen zij in het midden Mijns volks gebouwd worden, wanneer dit in zijn land zal teruggekeerd en tot het volle bezit zal gekomen zijn van alles, wat beloofd is (Hoofdst. 32:37 vv.); zij zullen er met Mijn volk verenigd zijn (Jes. 56:6 vv.).

Indien die heidense volken, zegt God, Mij toebrengen die ere en dien dienst, welke Mij als den Waren en levenden God toekomen, Mij alleen erkennende voor de Fontein des levens en den Onderzoeker van harten en nieren, zal Ik hen ook zegenen en gelukkig maken. Zij zullen niet alleen een erfdeel krijgen op de aarde, maar ook onder Mijn volk. Dit is heerlijk vervuld in de bekering der heidenen (Rom. 11:17). Zij, die van nature wilde olijfbomen waren, zijn onder de Joden ingeënt, en nevens hen des wortels en der vettigheid des olijfbooms deelachtig geworden.

17. Maar indien zij, na de vermaning tot boete en de uitnodiging, om zich van de dode afgoden tot Mij te bekeren, niet zullen horen, zo zal Ik diezelfde natie ten enemaal uitrukken en verdoen, spreekt de HEERE (Jes. 60:12).

Inhoud van vs. 14-16. De straf Gods ook over de goddeloze naburige volken zal in de eerste plaats ene tuchting zijn. Ook zij zullen uit de ballingschap in hun landen terugkeren. Wanneer zij dan Israëls geloof aannemen, zullen zij aan Israëls zegen, aan Christus' rijk deel hebben. Maar als zij niet willen horen, als zij volharden in hun afgoderij en zondedienst, dan zullen deze volkeren het oordeel der verwerping ondergaan, en ophouden als levende volken te bestaan, gelijk dan ook werkelijk gebeurd is.

Zij, die in het lot van Gods volk willen delen en wensen, dat hun einde zij als het hun, moeten hun wegen leren en daarin wandelen. Mochten wij dan ons zelve ijverig toeleggen om de wegen des Heeren te leren, en er naar streven om anderen te leiden tot de kennis der waarheid, die in Jezus is. Moge de Heere spoedig beide, Joden en Heidenen, verenigen tot ééne kudde onder éénen Herder, en iederen vijand vernielen, die kwaad doet in Zijn heiligdom! .

Zij, die niet willen geregeerd worden door Gods genade, die weigeren Hem te dienen, waar Hij met de lokstem Zijner liefde of in den weg Zijner beproevingen tot hen komt, zullen verbroken worden door de oordelen van Gods rechtvaardigheid.

HOOFDSTUK 13.

STRAF DER JODEN IN BEELTENISSEN VAN LINNEN GORDEL EN WIJNKRUIK.

III. Vs. 1-27. De Profeet heeft enigen tijd geleden het bevel van God ontvangen, om een linnen gordel te kopen, dien aan te doen en niet in het water te brengen. Nadat hij dit gedaan heeft, is hem aangewezen, naar den Eufraat te gaan en daar den gordel in de kloof ener steenrots te begraven. Na geruimen tijd wordt hij weer naar die plaats gezonden, om den begraven gordel te voorschijn te halen. Nu was die bedorven en onbruikbaar geworden (vs. 1-7). Hier sluit zich vervolgens de openbaring des Heeren aan Jeremia aan, die eigenlijk bedoeld was. De gordel is een beeld van Israël in zijn tegenwoordig diep bederf (vs. 8-11). Het bederf, dat daarom over het volk zal komen, wordt vervolgens onder het beeld van de gevulde wijnflessen voorgesteld, die tegen elkaar gestoten en tot scherven worden gemaakt (vs. 12-14). Nogmaals komt de vermaning tot boete en bekering, maar weer is zij te vergeefs. Het gezicht in zijne gehele zwaarte is voor den Profeet reeds zo goed als geschied, en hij ziet ook, dat het nog lang, zeer lang zal duren, voordat Israël komt tot Zijne volkomen reiniging (vs. 15-27).

1. Alzo heeft de HEERE tot mij gezegd, waarschijnlijk in het begin der regering van Jojakim, toen deze de vernieuwing des verbonds onder Josia weer deed achteruitgaan (2 Kon. 23:34 vv.): Ga henen en koop u enen linnen gordel, en doe dien aan uwe lenden, maar breng hem niet in het water, zo lang als gij hem draagt.

2. En ik kocht enen gordel naar het woord des HEEREN (1 Kon 20:42), en ik deed dien aan mijne lenden.

Het is bekend, dat de Oosterlingen zeer wijde klederen hebben. De gordel was dan ook bij de Hebreëen een der onmisbaarste kledingstukken, welks hoge waarde daaruit blijkt, dat hij als een aanzienlijk geschenk en als voorwerp van handel voorkomt (2 Sam. 18:11. Spr. 31:24). Er waren er natuurlijk van verschillenden aard, naar den stand, de leefwijze en het geslacht dergenen, die ze droegen. Arme mensen en streng ascetische profeten droegen er een van leder, ongeveer een half voet breed (2 Kon. 1:8. Matth. 3:4); rijken en voornamen bedienden zich van enen leren, van vier vinger breedte, van linnen, die bovendien kostbaar versierd was met god, edelgesteenten enz. (Dan. 10:5). De gordel der vrouwen die laag en losser werd gedragen, terwijl de gordel der mannen om de lenden (1 Kon. 2:5) en door de priesters nog hoger tegen de borst werd vastgemaakt, vormde een hoofdsieraad der vrouwelijke kleding (Jes. 3:20 en 24; 49:18). Deze gordel diende bovendien tot het zamenhouden van het onderkleed, om het uit elkaar waaien te beletten, waardoor men in het gaan en andere bewegingen verhinderd werd (2 Sam. 6:14) en om de slepende lengte in te korten, daar het onder den gordel werd opgehaald en zo vastgehouden, dat door het overhangen eens soort van zak ontstond tot het bewaren van geld (Matth. 10:9) en tot het dragen van dolk of zwaard en van schrijfgereedschap (Richt 3:16. Ezech. 9:2); voor soldaten was dus een vast sluitende gordel onontbeerlijk (Jes. 5:27. Ezech. 23:15) en "zich gorden" is zo veel als zich tot den strijd, tot ene reis uitrusten, gereed zijn (Luk. 12:35. Efeze. 6:13). Uit dit menigvuldig gebruik van den gordel blijkt, dat een overgeven daarvan aan enen vriend een teken was der innigste,

vertrouwelijkste verbintenis, evenals het 't symbool Was van installering van enen beambte, wanneer de vorst hem den gordel overgaf voordien van de bijzondere insignes van het ambt (1 Sam. 18:4 Jes. 22:21).

Even als onder alle kledingstukken de gordel de nauwst sluitende is, zo is Israël onder alle volken het nauwst met Jehova verbonden. Even als de schoon versierde gordel tot het sieraad van den man behoort, zo dacht de Heere Israël als een sieraad aan te doen. De Profeet moest een linnen gordel kopen, zonder twijfel, omdat een van lijnwaad de dracht der priesters was (Exod. 28:40 vv.), en omdat Israël een heilig, priesterlijk volk moest zijn (Ex. 19:6). Over de vraag, waarom hij den gordel niet in het water moest brengen, is veel gestreden. Duidelijk is daarbij verondersteld, dat de Profeet, wanneer de gordel onrein was geworden, hem zou hebben gewassen-enen linnen gordel brengt men slechts in het water om dien te wassen-anders is het met den lederen gordel, dien men nooit in het water doet, dewijl hij daarin ruw en hard zou worden en eindelijk verderven, en dat mocht niet geschieden; hij moest onzuiver blijven, als een onrein gewordenen naar den Eufraat worden gebracht. Dewijl nu de gordel het volk beduidt, zo moest daardoor voor ogen gesteld worden, wat het wachtte als onzuiver geworden en door God in Zijne onreinheid lang gedragen, .

3. Toen ik den gordel zo lang had gedragen, dat hij onrein was geworden, geschiedde des HEEREN woord ten tweede maal tot mij, zeggende:

4. Neem den gordel, dien gij op Mijn bevel gekocht heb, die aan uwe lenden is, en maak u op, en ga henen naar den Frath, den Eufraat in Babylonië (Gen. 2:14. 2 Kon. 20:12), en versteek dien aldaar in de kloof ener steenrots, om hem te verbergen, zodat niemand dien vindt, en gij later (vs. 6 vv.) u kunt overtuigen wat er van geworden is.

5. Zo ging ik henen, en verstak dien bij den Frath, gelijk als de HEERE mij geboden had, en ik onthield nauwkeurig de plaats, waar ik hem had verborgen.

6. Het geschiedde nu ten einde van vele dagen, waarschijnlijk tegen het einde der regering van Jojakim (2 Kon. 24:1-6), dat de HEERE tot mij zei in een derde openbaring: Maak u op, ga henen naar den Frath, en neem den gordel van daar, dien Ik u geboden heb aldaar te verstecken.

7. Zo ging Ik naar den Frath en groef in die kloof der steenrots (vs. 4) en nam den gordel van de plaats, alwaar ik dien verstoken had, en ziet, de gordel was verdorven, geheel verteerd, en deugde nergens toe (Ezech. 15:4).

Dat de Profeet werkelijk twee malen de verre reis naar Babel gemaakt heeft, en wij hier noch met een bloot visioen, noch met een allegorisch verhaal te doen hebben, dat slechts als zodanig en niet door werkelijke uitvoering betekenis had, komt ons volgens Hos. 1:2 als ene uitgemaakte zaak voor. "Men verwachtte echter niet, dat Jeremia zich zou moeite geven, om met vele woorden aan te wijzen, hoeveel hij met deze reizen Gods had gedaan. Wie zo eenvoudig, zonder alle uitroepen verhaalt, hoe men hem in den modderkuil had geworpen (Hoofdst. 38), die kon ook hier het wegen van het gewicht der feiten aan de lezers overlaten. "

De beide verre reizen moesten zeker mede daartoe dienen, dat de Profeet zijnen vervolgers, van welke wij in Hoofdst. 11:18 vv en 12:6 gehoord hebben, op ene geschikte wijze werd onttrokken, gelijk zij hem de moeite der ballingschap vooruit lieten smaken.

Anderen zijn van mening, ook onder de oudere uitleggers, dat de Profeet dit in een droomgezicht gedaan heeft. Onzes inziens ten onrechte. Er staat toch uitdrukkelijk in vs. 5, dat hij deed "gelijk als de Heere mij geboden had. "

Dewijl de kloof der steenrots bij hoog water gevuld werd en bij laag water leeg liep, moest die gordel spoedig verrotten.

8. Toen ik dien gordel alzo bevonden had, geschiedde des HEEREN woord tot mij, om de zinnebeeldige handeling te verklaren, zeggende:

9. Zo zegt de HEERE: Alzo, even als dezen vroeger zo prachtigen gordel, zal Ik verderven de hovaardij van Juda, en die grote hovaardij van Jeruzalem.

10. Ditzelve boze volk, dat Mijne woorden weigert te horen, dat in het goeddunken zijns harten wandelt, en andere goden navolgt, om die te dienen en voor die zich neer te buigen (Hoofdst. 7:24; 11:8) dat zal worden gelijk deze gordel, die nergens toe deugt.

11. Want gelijk als een gordel kleeft aan de lenden eens mans, alzo heb Ik het ganse huis Israëls en het ganse huis van Juda aan Mij doen kleven, spreekt de HEERE, om Mij te zijn tot een volk, en tot enen naam, een volk tot verheerlijking Mijns naams (2 Sam. 7:23), en tot lof en tot heerlijkheid; maar zij hebben niet gehoord. 1)

1) Zij was zijn eigen, zijn bijzonder volk, een koninklijk Priesterschap, hetwelk toegang tot Hem had boven alle andere volken. Hij zelf had hen aan zich doen kleven door de wet, die Hij hun gaf door de Profeten, die Hij hun zond, en door de gunsten, die Hij in Zijne Voorzienigheid aan hen betoonde. Dus had Hij hen zodanig aan zich doen kleven, zo gehecht aan Zich gemaakt, dat men zou gedacht hebben, dat zij niet van Hem zouden wijken of kunnen afgescheiden worden.

De zin is, dat God hun het aanzien, dat zij tot nu toe hadden gehad, zou ontnemen, en hun trotsheid, die zij daarop getoond hadden vernederen. De gordel was niet geheel verteerd of verrot, maar deszelfs aanzien en sterkte alleen bedorven. Daarin steekt deze lering dat God het volk zelf niet, maar alleen deszelfs hoogmoed verderven wilde. Het volk zou behouden, maar deszelfs hovaardij vernederd worden.

Het dragen van den gordel naar den Eufraat en het verbergen van dien in ene kloof zag slechts middellijk en niet dadelijk op de wegvoering van Juda naar Babel; dit blijkt daaruit, dat de verderving van het volk niet een gevolg was van de Babylonische ballingschap, maar deze integendeel ten gevolge van het voorafgegane verderf plaats had. Juda heeft echter reeds onder Hizkia (2 Kon. 20:13) en vervolgens onder Manasse en Ammon (2 Kron. 33:5 en 22) van de wateren van den Frath willen drinken (Hoofdst 2:18), daar het aan de ene zijde

bouwde op een verbond met Babylonië, aan de andere zijde bij den ouden afgodendienst nog den Assyrisch-Babylonischen sterrendienst voegde. Daardoor is het geheel verdorven geworden en rijp voor het gericht der wegvoering naar Babel, gelijk in 2 Kon. 20:17 vv. 21:11 vv. 23, 26 vv. gezegd wordt. "De door het water verdorven gordel is het met schuld bevleekte volk, dat, boelerende met de goden der vreemden, in zijnen hoogmoed zich van zijnen God heeft losgerukt. Tot den stroom der afgodische vreemde heeft de Profeet den gordel moeten dragen; dñr, aan zijne oevers, bij de goden van Chaldea, waande het trouweloze volk zich langen tijd wel geborgen, maar ofschoon de gordel in een rotsspleet was begraven, is toch het woeste water van den vijandelijken stroom doorgedrongen, en heeft hem verdorven. " Aan de andere zijde is ook niet te ontkennen, dat het beeld doelt op de ballingschap: "Juda's trotsheid moet daar worden afgelegd, het uitverkoren volk moet als de gordel worden, die nergens meer toe deugt; " en de ellendige kommervolle tijd, die het volk na het terugkeren uit de ballingschap heeft moeten doorleven, en waaruit het zich eigenlijk nooit weer tot een zelfstandig, machtig koninkrijk heeft verheven, is de geschiedkundige vervulling van deze profetie, die in ene symbolische handeling is gegeven (Zef. 3:11 vv.).

Gelijk een man zijn gordel met zorgvuldigheid om zijn lichaam windt, zo had de Heere Israël en Juda bevoorrecht, als ene ongerepte maagd had Hij dat volk uit de slavernij van Egypte losgekocht en met de banden der tederste liefde aan Zich verbonden. Gelijk een man zijn gordel behoedt, opdat gene vochtigheid of ander letsel hem beschadigt, alzo had de Heere Zijn uitverkoren volk beschermd, opdat generlei kwaad het wedervaren zou. Maar gelijk Jeremia's gordel in de rotsspleet aan de oevers van den Eufraat verborgen was geworden, zo had het nakroost van Abraham andere goden nagevolgd om die te aanbidden en te dienen, de goden der heidenen, wier hoofdzetel het grote Babylon aan den Eufraat was. Ook het verbergen van dien gordel aan dezen oever heeft ene treffende, zinnebeeldige betekenis. Had niet het volk, aan hetwelk de woorden Gods van den aanvang af toebetrouwd waren, zo luide de afkeurende stem des gewetens over zijn gedurigen afval gehoord, dat het zich, in den aanvang ten minste, niet den verborgen, schaamachtig en heimelijk den afgodendienst had kunnen overgeven? Gevoelde het niet dat het zichzelf onteerde en zijne eigenaardige heerlijkheid als volk van God daarmee schandelijk prijs gaf? Maar meer dan zijne ere en heerlijkheid had het door dezen afval verloren. Gelijk de gordel in die rotsspleet door het water bedorven en onbruikbaar geworden was, en zijne draden gemakkelijk uit elkaar getrokken en verbroken werden, zo was ook Israël en Juda door de gemeenschap met de afgoden geheel krachteloos en nietig geworden; niets kernachtigs noch gespierds was in het volksleven overgebleven: alles had den ontzenuwenden invloed van deze overspelige neigingen ondervonden. Het volk was rijp ten oordeel. Maar met welk oordeel werd het nu gestraft? Door nader bevestigde gemeenschap met juist datgene wat het door zijne zonden begeerd had. Naar Babel's afgoderij had het volk zich uitgestrekt met zijne neigingen: welnu, naar Babel, aan de oevers van den Eufraat zou het gevankelijk heengevoerd worden. Naar de richting, waarheen het volk zich in valschen vrijheidszin aan zijn God verwijderd had, naar diezelfde richting zou het strafgericht zijns Gods het heenvoeren; opdat in Juda's geschiedenis op treffende wijze deze waarheid afgespiegeld zou worden, dat, waarmee de mens zondigt, hij daarmee gestraft wordt.

12. Daarom, om het gericht, dat hen wacht, nog door ene andere zinnebeeldige handeling voor te stellen, zeg dit woord tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israëls: Alle flessen zullen met wijn gevuld worden. Dan zullen zij tot u zeggen, daar zij in hun onverstand omtrent geestelijke zaken niet bemerken, wat dit moet betekenen: Weten wij niet zeer wel, dat alle flessen, die er voor zijn om den wijn te bevatten, met wijn gevuld zullen worden, Wanneer geen andere onderwijzing van uwe lippen komt, hebben wij die niet nodig.

13. Maar gij zult, nadat zij door dat inleidend woord opmerkzaam zijn geworden op hetgeen gij hun hebt te verkondigen, tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal, gelijk gij uwe aarden kruiken met aardse wijn vult, alle inwoners dezes lands, zelfs de koningen, die den David op zijnen troon zitten, en wel deze in de eerste plaats, en vervolgens de priesters en de Profeten en eindelijk alle inwoners van Jeruzalem opvullen met den wijn Zijns toorns tot dronkenschap toe; van schrik en angst zullen zij niet weten, wat zij moeten doen en laten (2 Kon. 25:3 vv.).

14. En Ik zal hen, even als dronkenen tegen elkaar aanvallen, in stukken slaan, den enen tegen den anderen, zo de vaders als de kinderen te zamen, als wanneer kruiken tegen elkaar worden geworpen, spreekt de HEERE, zodat ze tot scherven worden, vallen en niet weer opstaan (Hoofdst. 19:11; 25:27; 51:57 Ik zal niet verschonen noch sparen, noch Mij ontfermen, dat Ik hen niet zou verderven; er zal gene ontferming zijn (Hoofdst. 21:7).

De kruiken zijn uitwendig opgeblazen, maar inwendig zijn zij hol en ledig en daarbij van broze stof. Zij zijn dus een juist beeld van dien vleselijken aristokratischen hoogmoed, waaraan inwendige verdienste ontbreekt.

De geest der dronkenschap, dien de Heere tot straf een goddeloos volk laat drinken, brengt hoogmoed, laatdunkendheid, oproerigheid, tweedracht, partijchap en scheuring te weeg en bereidt den ondergang voor.

De Heere spot met de trotse gerustheid van het volk. Als kruiken wil Hij alle bewoners van het land, de koningen, de onwaardige opvolgers van David, de priesters en profeten, met wijn vervullen; maar de wijn, die hen dronken maakt, is de brandende drank des goddelijken toorns; ene voortreffelijk gekozene gelijkenis, die de hoogmoedige mensen slechts als vaten Gods voorstelt.

In den naam des Heeren spreekt Jeremia: Alle flessen zullen met wijn gevuld worden. Het overmoedige volk, deze taal horende, spot er mede en vat de woorden des profeten in opzettelijk misverstand, letterlijk op. Weten wij niet zeer wel, zo beuzelen zij, dat de tijd des oogstes aanstaande is, en dat dan alle flessen als naar gewoonte met wijn gevuld zullen worden? Doch gij, o mijn Profeet (dus spreekt de Heere) gij zult hun de geestelijke betekenis dezer strafwoorden aanzeggen, eer zij de vervulling welhaast zullen ondervinden. Onder de flessen worden hier verstaan allen, die in Juda wonen, zelfs de aanzienlijksten, de koningen; priesters en profeten. De wijn, met welchen zij gevuld worden, is de wijn des toorns van God, waardoor zij dronken worden en in verbijsterde zwijmeling de een over den ander heenvallende en aanstotende, elkaar wederkerig verpletteren. Het is ene ook bij andere

profeten (b. v. Jesaja 51:17) en in ijzingwekkende verhevenheid ook bij onzen Profeet Hoofdst. 25:15-28 voorkomende beeldspraak van diepe en ontzettende waarheid, wanneer de verbijstering, waarin de zondaar voortgaat zich tegen God te verharderen, voorgesteld wordt als drinken van een zwijmelkelk des toorns, dien Gods gerechtigheid voorhoudt, wanneer de beker Zijner barmhartigheden volhardend afgewezen is. Ziet ook hier weer de grote waarheid, dat de inwendige aard en daaruit voortvloeiende noodzakelijke voortgang der dingen een en hetzelfde zijn met den heiligen wil en de wet Gods. De voortgaande verharding en verbijstering des zondaars is tevens een strafgericht van God, die heilige liefde is. (J. H. GUNNING).

Hiermede wil de Heere zeggen, dat Hij over hen zou brengen een geest van dwaling en onzinnigheid, zodat zij door hun eigen boze en onzinnige plannen zouden verdorven worden. In plaats dat de Heere God hen zou geven een geest des verstands, zodat zij als ten elfder ure van den ondergang zouden gered worden, zou Hij hen dus overgeven aan hun eigen onverstandige gedachten, zodat zij zelf de oorzaak werden van hun verderf.

15. Hoort nu gij allen die in dit land woont, en neemt ter ore, wat ik u van den wijnkruik ter waarschuwing heb gezegd: verheft u niet, dat gij u in trotse gerustheid daarover zoudt heenzetten. Het zal also zeker komen, want de HEERE heeft het gesproken.

16. Geeft eer den HEERE, uwen God, de ere, die Hem als den heiligen en rechtvaardigen God toekomt, terwijl gij u onder Zijne machtige hand verootmoedigt (Joz. 7:19. Ps. 68:35. Mal. 2:2). Bekeer u, eer dat Hij het duister maakt (Amos 8:9) en de gedreigde straf komt, en eer uwe voeten, een uitweg uit dien druk zoekende, zich stoten aan de schemerende bergen, aan de hoogten, die gij in zulk ene duisternis niet ziet, aan onvoorziene, onvermijdelijke, onoverkomelijke hinderpalen, die u ten val brengen (Hoofdst. 23:12. #Jer Jes. 59:10. Zach. 4:7). bekeert u, opdat niet de tijd kome, dat gij naar licht wacht, meent ieder ogenblik de redding te zullen zien, en Hij dat tot ene a) schaduw des doods stelle, en tot ene donkerheid zette 1) u steeds dieper en dieper in ellende storte, totdat Hij u geheel vernietigt heeft.

a) Ps. 44:20.

1) De Profeet waarschuwt hier nog zijn volk om, eer het te laat is, de heiligheid Gods te erkennen, zich tot Hem te bekeren en boete te doen over de zonde van afval. De bergen der schemering zijn hier het beeld van hindernissen, die men niet ziet en waaraan men zich te pletter stoot. Het volk meende dat er geen wolken van onheil aan de lucht waren, maar de Profeet zegt het hier, welke schrikkelijke ellende over hen zal komen.

Een ellende, die ook hier vergeleken wordt bij de schaduw des doods en bij de duisternis. En zo verdwaasd zal het volk zijn, dat het nog, niettegenstaande zijn zonden, naar licht wacht, menende dat de Heere nog wel uitkomst zou geven.

Hieruit blijkt dan ook wel hoe het volk de kennis had verloren, en hier wordt bevestigd wat de Heere ook elders zegt, dat het volk verloren gaat, dewijl het geen kennis heeft.

17. Zult gijlieden echter alle vermaningen en waarschuwingen in den wind slaan, die Ik, de Profeet, u in den naam des Heeren moet voorhouden? Zult gijlieden dat dan nog niet horen en Gode niet de ere geven, zo zal mijne ziel in verborgene plaatsen wenen van wege den hoogmoed, die zich niet wil laten zeggen, wat tot verbetering dient, en mijn oog zal bitterlijk tranen, daar er niets anders voor mij overblijft, ja van tranen nederdalen, of, overlopen, ik zal in tranen smelten (Hoofdst. 9:1; 14:17. Klaagl. 1:16 omdat des HEEREN kudde want het zo schandelijke afgefallen volk is en blijft toch altijd Zijne kudde (Ps. 77:21. Zach. 10:3) gevangelijk is weggevoerd.

18. Reeds zie ik in den eersten tijd een begin dezer wegvoering met de koningen gemaakt, die op Davids stoel zitten (vs. 13); want also zegt de Heere tot Mij: Zeg tot den koning, die na degene, die nu regeert, den troon zal bestijgen (2 Kon. 24:6) en tot de koningin-moeder, de Gebirah (1 Kon. 15:10): Vernedert u, daalt neer van uwen troon (Jes. 47:1 zet u neer in de laagte; want uw ganse hoofdsieraad zal u niet langer den 109 dagen tooien (2 Kon. 24:8 vv.); de kroon uwer heerlijkheid is nedergedaald, als moest die niet door u worden gedragen (Hoofdst. 36:30); het gaat eerst met u in de ballingschap (2 Kon. 24:10 vv.).

19. En hoe zal het er in het land uitzien een elftal jaren later! De steden van het zuiden, tot welke de vijand na Jeruzalems verwoesting (2 Kon. 25:8 vv.) is doorgedrongen, zijn toegesloten, men kan niet meer binnen die gaan van wege de puinhopen, die voor de huizen liggen, en er is niemand, die ze van binnen (Jes. 24:10) opent 1) omdat alle huizen geheel ledig zijn geworden; het ganse Juda is weggevoerd, het is geheel en al weggevoerd.

1) Dit wil niet zeggen dat die steden belegerd werden door den vijand, maar dat ze door de puinhopen ontoegankelijk waren geworden en van inwoners ontbloot, dewijl, zoals onmiddellijk volgt, gans Juda in zijn geheel was weggevoerd.

20. Hef, o Jeruzalem (vs. 13)! uwe ogen op, en zie de menigten der vijanden, die daar van het noorden komen, en eerst op u zullen aanvallen en vervolgens ook de overige steden van Juda zullen verwoesten. Waar is nu, nadat dit geschied is, de kudde, die u, Jeruzalem! de hoofdstad, in de overige steden gegeven was, om haar door een goed voorbeeld op den weg der zaligheid te leiden; waar zijn de schapen uwer heerlijkheid, die gij door uw kwaad voorbeeld op den dwaalweg bracht, en mede in het verderf hebt gevoerd?

21. Wat zult gij zeggen 1), dat ook maar naar den schijn den Heere, uwen God, daarvoor verantwoordelijk zou stellen, wanneer Hij bezoeking over u doen zal, door de vijanden van het noorden te doen komen, daar gij hen, deze volken, geleerd hebt tot vorsten tot een hoofd over u te zijn. Gij hebt uwen wettigen vorst, den Heere, en uw waar opperhoofd, den Koning in den hemel, verlaten en in de plaats daarvan met de Assyriërs en daarna met de Chaldeënen (Jes. 7 en 39) geboeleerd. Gij hebt door grote geschenken hun gunst gezocht, en daarom zal de Heere u door hen laten overheersen. Zullen u, wanneer nu de vrucht dier hoererij, dier overgave aan de wereldse machten openbaar worden, de smarten niet aangrijpen, als ene barende vrouw?(Hoofdst. 4:31; 6:24).

1) Zo zei Jozua (Joz. 7:8) "wat zal ik zeggen?" en Ezra (9:10): "Wat zullen wij zeggen?" Job riep uit (Job 31:14): "wat zou ik doen?" Zulke vragen geven te kennen grote verbaasdheid, als van mensen, die ten einde raad zijn, en niet weten wat ze zullen spreken of doen. (vs. 13).

Slechts het vasthouden aan den Heere, den waarachtigen God, kon aan het volk kracht en zelfstandigheid schenken. Doch daaraan had het reeds den vromen koning Hizkia ontbroken. Hem lachte een verbond met het buitenland, met Babel toe.

Anderen vertalen: "Wat zult gij zeggen, wanneer Hij over u stelt, aan wie gij u als uw vertrouwden, gewend hadt, tot een hoofd? De betekenis is dan vrij gelijk. Die vertrouwden zijn degenen, met wie Juda de afgoden had gediend. n. l. de Babyloniërs.

22. Wanneer gij dan bij uwe wegvoering in ballingschap in uw hart zult zeggen: a) Waarom zijn mij deze dingen bejegend, daar ik toch des Heeren vrouw ben, zodat Hij, mijn Man, mij nimmer had moeten laten komen tot een toestand, dat ik op 't ergste gehoond wordt (Nah. 3:5 vv. Jes. 47:3 vv.)? Om de veelheid uwer ongerechtigheid, zo luidt het antwoord op die vraag, zijn Uwe zomen, de slippen uwer klederen, ontdekt, zodat gij als slaven zult weggevoerd worden (vs. 26. Hos. 2:10), en uwe hielen hebben geweld geleden. 1)

a) Jer. 5:19; 16:10.

1) Dit kan niet anders betekenen, dan dat Israël barrevoets, gekleed als slaven, en met ketenen om de enkelen, naar Babel zou worden gevoerd.

Als een slavenvolk was Israël uit Egypte opgevoerd, als een volk van slaven zou het ook naar Babel worden gebracht, dewijl het den Heere had verlaten, het verbond verbroken en zich als slaven der afgoderij en der zonde had geopenbaard.

23. Gij wordt genoeg gewaarschuwd en vermaand. Maar zal ook een moorman zijne huid veranderen, dat hij een blanke wordt? of een luipaard zijne vlekken, dat hij slechts ééne kleur draagt? Evenmin als de moormannen blanke en de luipaard onbevlekt kan worden, zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen.

Hoe langer de mens zonder berouw en vrees de zonde aanhangt, des te meer beheerst zij zijn hart, des te gevaarlijker is zijn toestand. Eindelijk wordt zij tot gewoonte, welke maakt, dat men de zonde niet meer telt en niet voor zonde houdt.

Zondaars, die door ene langdurige gewoonte van kwaad te doen verhard zijn, kunnen zich evenmin bekeren, zelfs niet uitwendig, als een moorman zijne huid of een luipaard zijne vlekken zou kunnen veranderen; en daarom, o Joden! vermits gij door langdurig te zondigen in het kwaad geheel verhard zijt, zullen alle middelen om u te verbeteren geheel vruchteloos wezen; derhalve hebt gij niets anders dan enen gansen ondergang te wachten.

Kwade gewoonte wordt tot ene tweede natuur, en heeft haren diepsten grond in de oude zondige natuur. Alleen de wedergeboorte kan ze wezenlijk overwinnen.

Zonde is de zwartheid der ziel, hare misvorming! het is hare schande, hare miskleuring. Zij is ons van nature eigen, wij zijn er in geschapen, zodat wij er door gene lagere macht van kunnen gereinigd worden. Maar er is ene almachtige genade, geschikt om de Ethiopische huid te veranderen. Die genade zal niet onthouden worden aan hen, die in het gevoel van behoefte, er ernstig naar zoeken en haar gelovig aangrijpen. Noch natuurlijke bedorvenheid, noch de sterkste gewoonte van zondigen vormen een beletsel voor de werkingen van God, den herscheppenden Geest. .

24. Daarom, omdat toch alle vermaning en waarschuwingen te vergeefs zijn, zal Ik, zegt de Heere van u, hen verstrooien als enen stoppel, die doorgaat, door enen wind der woestijn, die door den wind wordt weggevoerd (Job 21:18. Ps. 1:4; 35:5; 83:14

25. Dit, wat den goddelozen is toegezegd, zal uw lot, het deel uwer maten, het toegemeten kwaad, zijn van Mij, spreekt de HEERE. Gij, Juda en Jeruzalem, die Mij, uwen rechtmatigen Man, hebt vergeten, en op leugen vertrouwt, daar gij u door valse raadgevers laat verleiden tot hoereren met de macht der wereld.

26. Zo zal Ik u nu als mijne vrouw vergeten en als ene boeleerster behandelen, en ook uwe zomen ontbloten boven uw aangezicht, geheel en al van onderen tot boven, en uwe schande zal gezien worden (Jes. 20:4).

27. Uwe overspelen in den geestelijken zin des woords (Exod. 34:16) en uwe hunkeringen (Hoofdst. 3:2), de schandelijkheid uws hoerdoms (Hoofdst. 3:7 vv.) op heuvelen, in het veld zijn Mij niet onbekend. Ik heb uwe verfoeiselen gezien, Wee u Jeruzalem! zult gij niet rein worden? hoe lang nog na dezen? 1) Er zal lange tijd en zware beproeving nodig zijn (Hoofdst. 3:18 vv. 12:14 vv.).

1) Gelijk ene langdurige ziekte ten laatste ongeneeslijk wordt, zo neemt eindelijk de duivel den zondaar geheel gevangen. Alleen Gods almacht kan nog redden en geheel herscheppen.

Merkt hieraan: het is een bewijs van Gods wonderlijk genade, dat Hij berouw en bekering van zondaars begeert, en dat de tijd hem lang valt eer zij daartoe gebracht worden. Maar het is ook een bewijs van de wonderlijke dwaasheid der zondaars, dat zij dat van tijd tot tijd uitstellen, hetwelk van een volstrekte noodzakelijkheid is, en hetwelk, als het niet ter eniger tijd wordt gedaan, hen zeker voor altoos doet verloren gaan.

Zij zeggen niet dat zij nooit willen gereinigd worden, maar nog niet; zij willen uitstellen tot een bekwaamer tijd, maar kunnen het ons niet zeggen wanneer het eens zijn zal.

HOOFDSTUK 14.

DROOGTE EN HONGERSNOOD. JEREMIA'S VOORBEDE.

Dit Hoofdstuk vormt met het volgende het tweede onderdeel der redenen, die met Hoofdst. 11 begonnen. De Profeet heeft het met ene grote droogte te doen, die hem aanleiding geeft tot zijne rede. Men vat deze droogte ook wel alleen in figuurlijken zin op van het wegnemen van alle genade en zegen, die daardoor wordt bedreigd. Al is het echter, dat de geschiedboeken des O. T. van ene droogte in dien tijd gene melding maken, zo is het toch het eenvoudigste bij de eigenlijke betekenis van het woord te blijven.

I. Vs. 1-18. Door het woord des Heeren wordt den Profeet de nood in het land voor ogen gesteld. Mens en dier versmacht onder den druk, zodat zij als voortekenen van ene nog zwaardere straf door hem worden beschouwd (vs. 1-6). Nu tracht hij door belijdenis van zonde en aanroeping der Goddelijke genade het ongeluk van zijn volk af te wenden (vs. 7-8). Maar alles, wat hij ten gunste voortbrengt, wordt door den Heere afgewezen. Men moet voor dat volk niet om genade bidden (vs. 10-16). Men moet integendeel aan het volk zijn ongeluk, dat de valse profeten uit het hoofd praten, voor de ogen schilderen als even zo vreselijk en ontzettend, als onvermijdelijk en algemeen (vs. 17 en 18).

1. Het woord de HEEREN, dat ten tijde van koning Jojakim tot Jeremia geschied is, over de zaken der grote droogte 1) (Hoofdst. 12:4), die nog zwaarder was dan de vorige plaag (Hoofdst. 3:3).

1) Dat deze droogte tussen het 13de en 18dejaar van koning Josia valt, besluit ik daaruit, dat in Hoofdst. 5:25 gezegd wordt: uwe ongerechtigheden wenden die dingen af, te weten den vroegen en den spaden regen. Want die predikaties zijn onder Josia en vóór zijn 18de jaar gedaan, en daarom wordt gezegd, dat de zonden der Israëlieten het verder in wanorde gebracht hadden, zodat de regen niet op den rechten tijd kwam; en dit werd niet als iets aanstaande gedreigd, maar als reeds geschied en bekend geschreven. Derhalve was er tussen het 13de en 18de jaar van Josia ene droogte geweest, en dit is, dewijl de droogten toch iets zeldzaams zijn, waarschijnlijk deze.

2. De Heere stelde mij den toestand op aanschouwelijke wijze voor ogen, en zei: Juda treurt, alle mannen liggen neer in jammerlijken toestand, en hare poorten zijn verzwakt, de inwoners der steden, die in de poorten zamenkomen (Gen. 19:1), zitten daar in rouwgewaad, zij zijn in het zwart gekleed ter aarde toe, 1) met de hoofden ter aarde gebogen, zodat men in diepe neerslachtigheid op den grond nederzit (Job 2:8, 13), en Jeruzalems geschrei klimt naar den hemel op.

1) Of: "zit elk op de aarde. " In tijden van openbaren rouw zat men op den bloten grond, en niet, gelijk anders, op tapijten en matrassen.

3. En hun voortreflijken, de rijken en voornaamsten des lands, zenden hun kleinen, de geringeren naar water; zij komen tot de grachten, zij vinden geen water, zij komen met hun

vaten ledig weer. Zij zijn beschaamd, ja worden schaamrood, als dezulken, wier hoop te schande wordt, en bedekken hun hoofd ten teken der diepe treurigheid (2 Sam. 15:30).

4. Omdat het aardrijk gescheurd is, dewijl er geen regen op de aarde is, is alles in rouw. De akkerlieden zijn beschaamd, zij bedekken hun hoofd van wege de vreeslijke droogte, die alle akkerbouw onmogelijk maakt.

5. Want ook (liever: Ja zelfs) de hinden in het veld werpen jongen; zij, die anders zo teerhartig en bezorgd voor hare jongen zijn (Ps. 22:1), worden door den angst uit de bossen gedreven en vóór den tijd tot het werpen der jongen gebracht (Ps. 29:9), en verlaten die, omdat er geen jong gras is ten einde ze in het leven te houden.

6. En de woudezels (Job 39:5), anders gewoon om dorst en hitte te verdragen, staan op de hoge plaatsen, zij snakken naar verfrissende licht en scheppen den wind gelijk de draken, 1) hun ogen versmachten van het vergeefs uitzien naar verkwikking, omdat er geen kruid is.

1) Bijv. krokodillen (Jes. 13:22), wanneer zij met opgesperden muil den kop boven het water steken.

Volgens de naspeuringen der oude natuuronderzoekers moeten de draken (ene soort van grote slangen) enige uren daags den kop met opgesperden muil oprichten, ten einde adem te halen, en tevens door hunnen adem de in hun nabijheid vliegende vogels aan te lokken.

De overeenstemming in de slotwoorden van vers 3 en 4 en de daarmee overeenstemmende gedachten aan het slot van vs. 5 en 6 schilderen de troosteloosheid van mensen, vee en wild, veroorzaakt door de ellende der droogte. Overal dezelfde ellende, overal om dezelfde oorzaak; want ook het redeloos gedierte zucht mede onder den vloek der mensen.

Ook de onbezielde schepping zucht van wege de zonde des volks. Dit is juist de vloek en de zwaarte der zonde, dat niet alleen de schuldige, maar ook de onschuldige lijdt om haar. Van daar dat ook de onbezielde schepping uitziert naar de verlossing der zonde, en daarom naar de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.

7. Hoewel onze ongerechtigheden tegen ons getuigen, met die bede wendde ik mij als voorbidder tot God: O HEERE! help ons toch, red uit die grote ellende, doe het om Uws naams wil. 1) Gij toch zijt Israëls God, en de heidenen zonden spoedig zeggen, dat wij enen slechten Helper hadden, zo Gij ons in onzen nood liet omkomen. Zeker, Gij hadt het recht om ons te vernielen, want onze afkeringen zijn menigvuldig, wij hebben tegen U gezondigd, daarom bidden wij: laat Uwe genade en barmhartigheid meer gelden dan Uwe gerechtigheid.

1) Deze bede spreekt de Profeet uit, uit naam van zijn volk. Zij begint met de belijdenis van de zware overtreding. Daarom hebben zij de kastijding, welke zij ondervinden, als rechtvaardige straf verdiend.

Maar de Heere moge om Zijns Naams wil helpen.

De Naam Gods, is de openbaring van het Goddelijk Wezen. Als Jehova heeft God zich van Mozes tijd af, als Redder en Heiland, aan de tot zijn volk aangenomen kudde Israëls bekend gemaakt, en wel is waar als God, die barmhartig en genadig is, geduldig en groot van genade en trouw. Als zodanig moge Hij zich ook nu tonen, dewijl zij hunnen afval en zonde bekennen en Zijne genade aanroepen.

De Profeet roept hier niet den Naam Gods aan omdat het Zijne ere geldt tegenover de Heidenen, maar omdat de Naam van Gods volk altijd gebleken is een sterke toren te zijn in dagen der benauwdheid. Daarom klinkt het ook in het volgende vers: "O Israëls verwachting, zijn Verlosser in tijd van benauwdheid.

8. O Israëls verwachting, zijn Verlosser in tijd van benauwdheid! waarom zoudt Gij, nu het met ons zo slecht gesteld is, en Gij niets doet om ons te troosten en te helpen, zijn als een vreemdeling in het land, die slechts doortrekt, en geen hart heeft voor het wel of wee zijner inwoners, en als een reiziger, die slechts inkeert om te vernachten ¹⁾ en er niet naar vraagt wat er zal worden van hen, van wie hij den volgenden morgen weer heengaat?

1) Een reiziger en een vreemdeling gevoelen geen betrekking op het land, waarin men voor een wijle vertoeft. Maar de Heere God had het volk tot Zijn eigendom verkoren. Het land van Juda was Zijn land in bijzondere mate, waarop Hij een bijzonderen betrekking had, de betrekking des Verbonds.

Daarop wijst hier de Profeet, om van den Heere afwending van de ellende te verkrijgen.

9. Met één woord kunt Gij onzen nood afwenden, waarom zoudt Gijdan zijn als een versaagd man, als een held, die vroeger grote daden verrichtte en nu niet kan verlossen. Gij zijt toch bestendig en altijd in het midden van ons, o HEERE! Gij zijt geen vreemdeling of gast in dit land, en wij zijn naar uwen naam genoemd, zodat de gehele wereld ons als Uw volk kent en noemt (Deut. 28:10). Verlaat ons niet, alsof Gij ons niet wildet overgeven en voor altijd laten nederliggen.

Waarom steekt Gij toch Uwe hand in den boezem, en ziet in stilte toe, alsof het U niets aanging?

Waarom wordt het land omgeploegd? Waarom wordt het ijzer op het aambeeld geslagen? Waarom wordt goud en zilver in het vuur gebracht? Waarom wordt de edelsteen gepolijst en geslepen? Waarom wordt de parel doorboord? Daarom, opdat het land vruchten zou dragen, het ijzer tot een goed werktuig zou dienen, het goud zou gelouterd en beproefd worden, het edelgesteente des te helderder zou schitteren, de parel aan de snoer geregen en voor sieraad gedragen zou worden.

10. Alzo zegt de HEERE van dit volk te antwoord op mijne bede: Zij hebben zo liefgehad te zwerven, van den enen vreemden god tot den anderen, zij hebben hun voeten niet bedwongen, maar zijn afgedaan van dien God, naar wiens naam zij genoemd zijn (Hoofdst. 2:27 v. 31 en 26). Daarom vergeldt, Hij hun naar hun eigene handelingen, en houdt zich als een

vreemdeling in het land, ja verlaat het zelfs geheel, daarom heeft de HEERE geen welgevallen in hen, nu zal Hij hun ongerechtigheden gedenken en hun zonden bezoeken 1) (Hos. 8:13; 8:9).

Zondaars zijn afzwervers van God, hun afzwerpingen verbeuren Gods gunst, maar het is hun liefhebberij om te zwerven, die hen ganselijk daarom afsnijdt. Zij waren gewaarschuwd, dat hun afwijkingen verder zouden gaan, dat de ene zonde hen in ene andere zou storten en alles tot hun verderf strekken. En nochtans hadden zij die waarschuwing niet in acht genomen, noch hunnen voet wederhouden.

De Profeet was voor zijn volk tussen getreden gelijk de wijngaardenier voor den onvruchtbaren boom. (Luk. 13:7). Maar de Heere spreekt niet meer van mijn volk, maar van dit volk. Hij erkent hen niet meer. Zij hebben het Verbond verbroken. Zij hadden den Heere getergd, zodat Hij hen in een worstelaar was verkeerd.

11. Wijders zei de HEERE tot mij: a) Bid niet, gelijk Ik u reeds meermalen gezegd heb (Jer. 7:16; 11:14) voor dit volk ten goede.

a) Ex. 32:10.

12. Uwe voorbede zou dan alleen door Mij kunnen verhoord worden, wanneer Ik uwe schuldbebelijdenis voor ene uitdrukking van den toestand des harten uws volks kon aanzien. Doch al ware uwe taal die des volks, het is bij hen niets dan huichelarij. a) Ofschoon zij vasten, Ik zal naar hun geschrei niet horen (Jes. 58:3 vv.), en ofschoon zij b) brandoffer en spijsoffer offeren in tijden van nood, wanneer het hun duidelijk wordt, dat hun goden hen niet kunnen helpen (Hoofdst. 11:12), Ik zal aan hen geen welgevallen hebben, omdat het ontbreekt aan een verslagen hart (Hoofdst. 6:20); maar door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie zal Ik hen verteren¹⁾ vervullende also de bedreigingen in Deut. 28:15 vv. uitgesproken.

a) Spr. 1:28. Jes. 1:15. Jer. 11:11. Ezech. 8:18. Mich. 3:4. b) Jer. 7:21, 22. c) Jer. 9:16.

1) Op Mozes bede had de Heere zich nog ontfermd over zijn volk, maar nu was aan het geduld Gods een einde gekomen. Gelijk God Samuël vermaande om niet meer leed te dragen over Saul, dewijl de Heere hem verworpen had, zo zegt de Heere ook hier tot Jeremia om niet meer voor dit volk te bidden. Het verderf was vastelijk besloten.

13. Toen trachtte ik het volk te verontschuldigen door te wijzen op hen, wier roeping het was het op den rechten weg te houden, en die in plaats daarvan het door voorspiegelingen gerust maakten. Daarom zei ik 1): Ach Heere HEERE! zie die profeten, door wie zij zich laten leiden, zeggen hun, wanneer Ik hen door uw gericht wil verschrikken en tot bekering brengen: Gij zult geen zwaard zien, en gij zult genen honger hebben; maar Ik, zo zegt de Heere door onzen mond, zal u enen gewissen vrede geven in deze plaats, in het heilige land, waaruit gij nooit zult worden verdreven.

1) Nog neemt de Profeet, als een herder met een warm hart voor zijne kudde, het op voor zijn volk en wijst er op dat het volk verleid is geworden door zijne valse profeten, maar de Heere snijdt ook dat af. Want het volk zou alleen te verschonen zijn, indien de Heere het niet altijd weer tegen de valse Profeten had gewaarschuwd.

14. Ook die verontschuldiging werd afgewezen, en de HEERE zei tot mij: Die profeten, zo als velen hunner spreken, profeteren vals in Mijnen naam, daar zij slecht genoeg zijn, zich te beroepen op ene van Mij ontvangene openbaring; a) Ik heb hen niet gezonden, noch bevel gegeven, noch tot hen gesproken; zij profeteren ulieden, die in onverantwoordelijke lichtzinnigheid hun geloof schenkt, zonder eerst naar hun geloofwaardigheid te vragen, een vals gezicht en waarzegging en nietigheid en bedriegerij huns harten, niets dan eigen verzinsel.

a) Jer. 23:21; 27:15; 29:8, 9.

15. Daarom, opdat het ook duidelijk worde, hoe al hun profeteren niets dan leugen is (vs. 13), zegt de HEERE also: Aangaande de profeten, die in Mijnen naam profeteren, daar Ik hen niet gezonden heb, en zij den nog zeggen, alsof zij een woord Gods hadden te verkondigen: Er zal geen zwaard noch honger in het land zijn, diezelfde Profeten zullen, vóór alle anderen onder het volk, dat zij bedrogen hebben, door het zwaard en door den honger verteerd worden, zodat niemand van hen in leven blijft.

16. En het volk, tot hetwelk zij profeteren, en dat gaarne misleid wordt, opdat het niet tot boete kome en zich bekere (Hoofdst. 5:31), zullen op de straten van Jeruzalem weggeworpen zijn van wege den honger en het zwaard; en er zal niemand zijn, die hen begrave, hen, hun vrouwen en hun zonen en hun dochteren. Zo zullen zij zelfs nog na den dood smaadheid ondervinden; also zal Ik hun boosheid over hen uitstorten, de straf voor hunnen gruwel op hun hoofd geven.

Hoewel predikers hun toehoorders verleiden, zijn toch daardoor de toehoorders niet verontschuldigd; maar wanneer zij zich laten verleiden, vallen de blinden en de leidslieden (Luk. 6:39) te zamen in de gracht.

17. Daarom zult gij, Mijn ware Profeet, dit woord tot hen zeggen: a) Mijne ogen zien niets van ene vreedzame toekomst, zo als de valse Profeten u die voorschilderen (vs. 13), zij zullenintegendeel van tranen nederdalen nacht en dag, van tranen vloeien om te wenen over hetgeen werkelijk zal geschieden (Hoofdst. 9:1 vv. 13:17) en niet ophouden; want de jonkvrouw (als waarvoor zij nog ten tijde van Sanherib werd gehouden (Jes. 37:22) der dochter Mijns volks (Hoofdst. 8:19) is gebroken met ene grote breuk, door het ongeluk, dat over haar komt (Hoofdst. 4:7; 6:1), ene plage, die zeer smartelijk is, zodat zij zich niet weer kan herstellen.

a) Klaagl. 1:16; 2:18.

18. Zo ik uitga in het veld, ziet daar liggen de verslagenen van het zwaard! en zo ik in de stad kom, ziet daar de zieken, gedurende de belegering van honger uitgeput (Klaagl. 4:9). Die in leven zijn gebleven ondervinden eerst in volle mate het ongeluk. Ja zowel de profeten als de priesters, zelfs die standen, die in de naaste betrekking tot den Heere staan (Lev. 19:3), en er het eerst of zouden kunnen rekenen, dat zij verschoond zouden blijven, lopen om in het veld, of in een land en weten niet, 1) zij zijn in ballingschap gegaan in een land, hetwelk zij niet kenden.

1) De Heere wijst de bede van den Profeet niet alleen af, maar laat hem ook zeggen, welke ellende over Juda zal komen. Op drieërlei ellendige toestanden wijst Hij hier. Op de verslagenen in het open veld door het zwaard, op degenen, die van honger ziek zijn in de steden, en eindelijk op degenen, die weggevoerd zijn in een land der ballingschap, hetwelk zij niet kenden.

Betere vertaling toch van de laatste woorden is: Zowel de Profeten als de Priesters gaan in een land, hetwelk zij niet kennen. De Heere noemt hier de profeten en de priesters, dewijl deze niet alleen als het ware de bloem der natie vormden, maar ook de hoofdoorzaak waren geweest van het verderf des volks.

De Engelse vertaling heeft: Zij, de Profeten en de Priesters zelfs, gaan uit in een land, dat zij niet kennen.

19.

II. Vs. 19-Hoofdst 15:9. Nogmaals beproeft de Profeet, even als in vs. 7-9 voor zijn volk in de bres te treden. Hij belijdt Israëls zonde en zware schuld. Hij erkent, dat de Heere alleen Helper en God is. Hij beroept zich om Hem tot hulp te bewegen, op de ere Zijns naams, op het zinnebeeld Zijner genadige tegenwoordigheid en de onverbrekelijkheid van Zijn verbond. Maar de Heere geeft hem ten antwoord: zelfs wanneer een Mozes of Samuël tussen beide traden, en tussen Hem en Israël middelaars wilden zijn, zo zou het toch niets baten. "Weg met hen van Mijn aangezicht" is Zijn onveranderlijk woord over dit onverbeterlijke, huichelachtige volk. Zo zullen zij dan ook in het over hen besloten verderf storten, en dit verderf zal overeenkomstig hunnen zwaren en misdadigen afval ook zwaar zijn.

19. Op nieuw trachtte ik het hart des Heeren te bewegen en zei: Hebt Gij dan ook Juda ganselijk verworpen? 1) Heeft Uwe ziel ene walging aan Zion? Waarom hebt Gij ons geslagen, dat er gene genezing voor ons is? Men wacht naar vrede, maar daar is niets goeds, en naar tijd van genezing, maar ziet, daar is verschrikking 1) (Hoofdst. 8:15. Job 30:26).

1) Hij staat op om voor hen tussen te treden, want wie weet of God zich nog wenden wil en berouw hebben? Zo lang er leven is, zolang is er hope en plaats voor de gebeden. En alhoewel er velen onder hen waren, die zelf niet baden, noch achting hadden voor deszelfs gebeden, zo waren er toch enigen, die beter gezind waren, die zich bij hem in zijne gebeden zouden voegen en het zegel van hun Amen daarop zouden zetten.

2) Zion was toch de plaats der ruste, door den Heere uitverkoren, maar zie, nu blijkt het, dat de Heere Zion gram was. Was er gewoonlijk weer gunste gevolgd na straoefening en genezing na het slaan van pijnlijke wonden, nu was van dit alles niets merkbaar. In plaats van vrede niet anders dan ellende, in plaats van genezing, verergering van de kwaal, verschrikking overal. Het in daarom, dat de Profeet in den naam van zijn diep ellendig volk komt met ootmoedige schuldbelijdenis, opdat de Heere in den toorn des ontfermens nog gedachtig zou zijn.

20. HEERE! wij kennen onze goddeloosheid en onzer vaderen ongerechtigheid, want wij hebben a) tegen U gezondigd (2 Kron. 12:6. Dan. 9:7).

a) Ps. 106:6.

21. Versmaad ons niet, om Uws naams wil, naar welken wij genoemd zijn, werp den troon Uwer heerlijkheid, 1) den tempel, waar Gij tussen de Cherubim woont (Jes. 37:16) niet neer; gedenk aan hetgeen Gij beloofd hebt (Lev. 26:11 vv.); vernietig niet Uw verbond met ons (Deut. 4:31).

1) Jeruzalem wordt de stad Gods genoemd (Ps. 48:1). Dewijl Hij op een bijzondere wijze de Koning der Joden was, en deze de zetel en hoofdstad van het Koninkrijk, zo kan men die stad ook als Gods troon aanmerken, gelijk ze ook uitdrukkelijk zo genoemd wordt. Maar evenwel zijn de woorden voornamelijk van den tempel te verstaan en de Profeet smeekt God, dat Hij dien niet wil overgeven, om door de ongelovigen ontheilgd te worden, dewijl hij toch de plaats was, in welken Hij verkoren had, gediend te worden. (ENG. GODGELEERDEN).

22. Zijn er onder de afgoden, die ijdelheden der Heidenen, die doen regenen? Of kan de hemel van zich zelven druppelen geven? Gij alleen zijt onze Heiland (Hos. 13:4). Zijt a) Gij die 1) niet, o HEERE! onze God? Daarom zullen wij op U wachten,) want Gij doet al die dingen. Gij geeft den regen en alle goede gaven (Job 5:10; 38:25 vv.).

a) Ps. 135:7; 147:8. Jes. 30:23. Jer. 5:24; 10:13.

1) De troon der Goddelijke heerlijkheid is oorspronkelijk en eeuwig de zetel der majesteit in de hoogte (Jes. 6:1), maar vervolgens ook door de verkiezing der genade het allerheilige in den tabernakel en den tempel, waar de arke des Verbonds stond (Ex. 40:34. Jer. 17:12 #Jer), en eindelijk naar de belofte, die in Christus vervuld worden zou, geheel Jeruzalem en het heilige volk Gods (Jer. 3:17). In dit drievoudig opzicht was de troon Gods aan de miskennis en aan den spot blootgesteld, wanneer de Heere in de hoogte niet hielp, alsof Hij onmachtig ware, zo Hij het gebed in Zijnen tempel niet verhoorde, Alsof Hij afwezig ware van de blijvende plaats Zijner openbaring, wanneer Hij het volk verwierp, dat Hij tot den toekomstigen troon Zijner heerlijkheid verkoren had.

Het woordje "hoe" door "die" vertaald is soms gelijkkluidende met de benaming van den waren of eeuwigen God. Zie Deut. 32:39. Jes. 43:10, 13; 48:12 en vooral Ps. 102:28, waar onze

overzetters het vertalen door "dezelfde. " Deze woordjes geven te kennen de eeuwige en onveranderlijke natuur van God.

2) In onze tegenwoordige behoefte en verlegenheid zullen wij ons tot niemand keren den tot U (Zach. 10:1), en geduldig wachten totdat het U behage ons deze weldaad te bewijzen. (Jes. 8:17; 30:18).

HOOFDSTUK 15.

STRAF OVER DE ONBOETVAARDIGEN.

1. Maar de HEERE wees deze mijne voorspraak nog beslister af dan in Hoofdst. 14:10 vv. en zei tot mij: a) Al stond Mozes en Samuël, die ten tijde hunner werkzaamheid door hun gebedskracht het meest bij Mij vermochten (Ps. 99:6. Sir. 45:1; 55:16) voor Mijn aangezicht 1), Zo zou toch Mijne ziel tot dit volk niet wezen; drijf ze, die met vasten en gebed, met brandoffer en spijsoffer voor Mij durven treden (Hoofdst. 14:12) weg van Mijn aangezicht, in plaats dat gij door uwe voorspraak hen zoudt ondersteunen, en laat ze uitgaan naar hun plaats, waar ze behoren.

a) Ezech. 14:14.

1) De voorbede is de eigenlijke wijding en de kroon van het gebedsleven, waarbij wat Paulus, in 1 Kor. 13 van de liefde zegt, op de heerlijkste wijze openbaar wordt. Juist in tijden, waarin het volks- en staatsleven voor den mens onheelbare wonden vertoont, en de ellende duidelijk gezien wordt, wanneer elk aan zijne kracht tot helpen moet wanhopen, is de voorbede dikwijls het enige, dat hem overblijft. Luther, wiens zaak wel het allerm minst quiëtisme (niets doen onder voorgeven, dat God toch alles doen moet) geweest is, wil dat alle slagen door enen koninklijken veldheer gewonnen, niet aan diens wapenen worden toegeschreven, maar aan de voorbede der gelovige onderdanen.

Door het ganse O. Testament vinden wij de gedachte, dat God om de rechtvaardigen, die tusschentreden, genade schenkt aan een ten gerichte overgegeven geslacht. Dit tusschentreden der rechtvaardigen wordt op verschillende wijzen opgevat: te midden van ene verdorvene menigte bewerken zij dat sparen door hun gerechtigheid, opdat niet de rechtvaardige met den goddeloze worde weggerukt (Gen. 18:23 vv. Ezech. 22:30 v.). De rechtvaardige daad van een man, die in ijver, welke niets ontziet, voor de ere van Jehova tussenbeide treedt, kan den ban breken, die ten gevolge van zware zonde op de menigte rust (Num 25:10 vv.). Eindelijk is ook de voorbede der vromen voor het zondige volk werkzaam op de wijze van Mozes, die, nadat de Heere het schuldoffer niet heeft aangenomen, waartoe hij zichzelve voor het volk stelde, door zijn gebed de Goddelijke ontferming verwerft (Ex. 32:32 vv. Ps. 106:23. Amos 7:1 v.). Wanneer echter de zonde van het volk ongeneeslijk is geworden, geldt ene intercessie (voorbede) van Gods knechten niet meer; want de plicht der Profeten, om in de bres te gaan staan (Ezech. 13:5) heeft zijne grenzen.

De voorbede van gestorven heiligen voor levenden kan niet uit bovenstaande plaats worden bewezen; deze wordt door de Rooms en aangenomen, die zich de zaak zo voorstellen, als ware hier gedacht aan de tussenkomst van Mozes en Samuël na hunnen dood, als ene bijzonder werkzame en krachtige.

De gehele uitspraak doelt slechts daarop, dat als Mozes en Samuël nog leefden, en dus op aarde hun voorbede voor het volk inbrachten, zoals de eerste in Ex. 32 en de andere in 1 Sam. 7 gedaan heeft, dit niets zou uitwerken.

God zelf verlaat en verfoeit hen. Hoe kan het bedacht worden, dat de heilige God nog enig overgebleven behagen zou hebben in degenen, welke zulk een ingewortelde afkeer van Hem hebben. Het is niet in een drift, maar met een heilige, rechtmatige verontwaardiging, dat Hij zei: Werpt hen uit Mijn gezicht als iets, hetwelk in de hoogste mate hatelijk en walgelijk zij, en laat ze uitgaan, want Ik wil om hunnentwil niet meer lastig gevallen zijn.

2. En het zal geschieden, wanneer zij tot u zullen zeggen: Waarheen zullen wij uitgaan, waarheen wijst gij ons met dit vonnis der verwerping? dat gij tot hen zult zeggen: Zo zegt de HEERE: Wie ten dood ten dode, 1) en wie tot het zwaard ten zwaarde, en wie tot den honger ten honger, en wie ter gevangenis, ter gevangenis. Ieder moet het lot, dat over hem beschikt is, ondergaan; niets kan meer worden afgewend (Hoofdst. 43:11. Zach. 11:9 #Zec).

1) Op vierderlei strafoefening wordt hier gewezen. Als de Profeet vraagt, waarheen dan? antwoordt de Heere: Wie ten dood ten dode, d. i. wie door de pest zal sterven, die zal door de pest sterven. De dood hier is onderscheiden van den dood door het zwaard of dien door de hoger, daarom hebben wij onder dezen den dood door pestziekte te verstaan. In Hoofdst. 14:12 wordt dan ook van pestilentie gesproken.

3. Want Ik zal bezoeking over hen doen met vier a) geslachten (Ezech. 14:21), spreekt de HEERE: met het zwaard om te doden, en met de honden om te slepen, en met het gevogelte des hemels, en met het gedierte der aarde, om op te eten en te verderven.

a) Lev. 26:16.

Vers 2 en 3 geven te kennen, dat Israël onder de jurisdictie van vier verdervende machten zal gesteld worden. Vooreerst zijn het deze vier machten in 't algemeen, aan welke ieder haar werking wordt toegewezen; vervolgens wordt van hen, die het zwaard toevallen, wederom gezegd-door het zwaard gedood, het dode lichaam door de honden voortgesleept (1 Kon. 21:23), het vlees door de vogels verscheurd en dan eindelijk door de roofdieren verslonden, terwijl niemand ze afschrikt (Jer. 7:33). Zeer treffend klinkt vs. 2 in het Hebreeuws: asjer lammßwethlammàweth, weasjer lachéreb-lachéreb, weasjer laràablarßab, weasjer lasjebi-lasjebi.

4. En Ik zal hen overgeven tot ene a) beroering aan alle koninkrijken der aarde, van wege Manasse, zoon van Jehizkia, koning van Juda, om hetgeen hij te Jeruzalem gedaan heeft (2 Kon. 21:11 vv. 23:26; vv. 24:3

a) Deut. 28:25.

Wat Manasse had gedaan staat aangetekend 2 Kon. 21:11, namelijk "dat hij gruwelen pleegde erger doende dan alles wat de Amorieten gedaan hadden, die vóór hem geweest waren; ja ook deed hij Juda door zijne dreggoden zondigen;" en vs. 16 : "daartoe vergoot Manasse ook zeer veel onschuldig bloed, totdat hij Jeruzalem van het ene einde tot het andere vervuld had; behalve zijne zonde, die hij Jeruzalem deed zondigen enz. " Sommigen nemen in bedenking, of God hier meent de personele zonde van Manasse en zijne hovelingen, of alleen de zonden

van gelijke soort met de zijne, waarin de Joden nog volhouden zovele jaren naderhand; want Manasse had geregeerd vijf en vijftig jaren; zijn zoon Amon twee jaren, diens zoon één en dertig jaren; en het was thans Jojakim, Josia's zoon, welke slechts elf jaren in het geheel geregeerd heeft, en waarschijnlijk in het vijfde jaar van zijne heerschappij, wijl hij volgens Hoofdst. 36:9 in dat jaar een vasten liet uitroepen, ter zake ener grote droogte. Zie Hoofdst. 14:1. Maar schoon het volk thans nog dwaas genoeg was, kan men echter niet denken dat het zo overgegeven goddeloos geweest is, als ten tijde van Manasse. Het is bekend, dat Josia, vader van den tegenwoordigen koning Jojakim, het land hervormd had, hoewel hij dat zo volkomen niet had kunnen doen, dat er niet nog veel was overgebleven van den ouden zuurdesem der afgoderij en bijgelovigheid. Wat dan sommigen ook denken mogen, ik oordeel, dat God hier zeker het oog heeft op de schuld, welke Manasse en zijne onderdanen veertig jaren (of liever zeventig of tachtig jaren) te voren op zich hadden gehaald; en ik zie gene reden, waarom in bedenking zou komen of het niet bestaanbaar is met de rechtvaardigheid van God, de onrechtvaardigheden der vaderen te straffen aan hun nazaten; want dit zien wij dagelijks zelf onder ons geschieden, in het straffen van verraders en andere zware overtredders, te weten dat de goederen hunner kinderen worden verbeurd verklaard; gelijk zulks mede gebruikelijk is in den oorlog, bij het innemen van steden en vestingen. Ook is dit niet meer dan God zelf heeft gedreigd in het tweede gebod Zijner wet (Exod. 20:5), en laten uitroepen als een gedeelte van Zijnen naam (Exod. 34:7), om van andere plaatsen der Schrift niet te spreken. Manasse wordt hier tot zijne schande, een zoon van Hizkia genoemd; omdat hij geheel ontaard was van zulk enen vromen vader. In 2 Kon. 23:26 vindt men uitdrukkelijk, dat de Heere Zich niet afkeerde van den brand Zijns groten toorns, waarmee Zijn toorn tegen Juda brandde, om al de tergingen, waarmee Manasse Hem getergd had. " (POOLE en GATAKER).

5. Want wie zou u a) verschonen, wanneer Ik, de Heere, het niet meer doe, o Jeruzalem? Of wie zou, wanneer Ik u zonder verschoning aan de verdiende straf overgeef, medelijden met u hebben? Of wie zou, wanneer Ik u tot een voorwerp van afkeer voor alle volken maak, aftreden, heengaan, om u naar vrede te vragen, om naar uwen welstand te vernemen.

a) Jer. 51:19.

6. Gij hebt Mij a) verlaten, spreekt de HEERE; gij zijt achterwaarts gegaan, van Mij afgevallen (Jes. 1:2 en 4); daarom zal Ik Mijne hand, met welke Ik u zo dikwijls heb geholpen tegen u uitstrekken en u verderven; Ik ben des berouwens moede geworden, zodat Ik niet weer berouw zal hebben over hetgeen door Mij gedreigd is.

a) Jer. 5:7.

De rede doelt hier reeds mede, even als in Hoofdst. 18 het geval was, op de laatste straf, die nog heden op het volk drukt en berekent daarnaar de uitdrukkingen.

7. En Ik zal hen, als stro van den dorsvloer (Ps. 1:4) a), wannen met ene wan in de poorten, op de grenzen des lands, om ze alzo in vreemde landen te verstrooien; Ik heb Mijn volk van

kinderen beroofd, alle jonge mannen zijn gevallen, en Ik heb het verdaan, zodat het geen volk meer is; zij zijn van hun wegen niet wedergekeerd, dat is de reden dier harde straf.

a) Jer. 4:11.

8. Ook de mannen zijn omgekomen; hun weduwen zijn Mij meerder geworden den zand der zeeën; Ik heb hun over de moeder doen komen enen jongeling 1), een verwoester op den middag, wanneer men anders het minst behoeft te vrezen overvallen te worden. Ik heb hem haastelijk hen doen overvallen, en de stad met verschrikkingen vervuld.

1) In het Hebr. Al'eem bachoer. Beter: over de moeder des jongelings, d. w. z. over de moeder van jonge, krachtige strijders. In het volgende vers wordt van een moeder gesproken, die zonen heeft gehad en wier zoon is ondergegaan, dewijl al hare zonen op het slagveld zijn gebleven. In beide verzen wordt gezegd, dat geen geslacht, geen ouderdom zal gespaard worden, den ondergang zal ontkomen. De Heere God heeft het verderf van Juda gewis besloten. De zonden zijn ten hemel gestegen de ongerechtigheid heeft de overhand genomen, de maat der gruwelen is vol.

9. Zij, die zeven baarde, is zwak geworden; zij heeft hare ziel uitgeblazen, hare zoon, de zoon van haar geluk, haar in zovele zonen ten deel geworden, is ondergegaan (Amos 8:9), als het nog dag was en niemand het verwachtte; zij is beschaamd en schaamrood geworden, en hunlieder overblijfsel, die bij de belegering en verovering nog het leven hebben behouden, zal Ik aan het zwaard overgeven voor het aangezicht hunner vijanden, spreekt de HEERE, zodat zij bij de wegvoering naar de ballingschap omkomen (Micha 6:14).

Hoewel de goddelozen het ene ongeluk ontgaan, zo geraken zij toch spoedig weer in een ander, waarin zij hun ondergang vinden.

10.

III. Vs. 10-21. Dat de Profeet met zijne voorbede niets bij God kan veranderen, maar het ongeluk, dat over Israël besloten is, met al zijne verschrikkingen en kwellingen onophoudelijk over Israël moet worden uitgestort, maakt zijnen toestand tot een hoogst bedenkelijken. Hij ziet vooruit, dat de gehele woede des volks zich tegen hem zal richten, die niets dan ellende en ondergang kan voorspellen, alle hoop op verschoning en ontferming moet afsnijden, en also als een vijand des volks zal voorkomen, die in zijn verderf zich verheugt. Daarom zou hij liever niet zijn geboren, dan voor zulk ene roeping, waarbij hem het hart breekt (vs. 10 #Jer). Nu doet hem echter de Heere verstaan, dat er wel enigen zouden overblijven, wien het weer zou welgaan, en na de dagen van het ongeluk een dag van hulp en redding uit de ijzeren gevangenis van Babel zou komen (vs. 11 en 12). Vooraf moesten echter Israëls goederen en schatten, waarop zij zich verlieten, tot een roof worden overgegeven, en moest het zo zondige volk in den vreemde gaan. Daar zal dan ook de omkering, die thans niet te bewerken is, daar zal ware belijdenis van zonden en oprecht gebed plaats hebben (vs. 13-18). Daarom moest de Profeet getrouw volharden in zijne roeping.

10. Wee mij, mijne moeder! dat gij mij a) gebaard hebt(vgl. Hoofdst. 20:14 vv.), enen man van twist en enen man van krakeel den gansen lande. 1) Ik heb hun niet op woeker gegeven, ook hebben zij mij niet op woeker gegeven, nog vloekt mij een ieder van hen, 2) alsof ik de onaangenaamste en onuitstaanbaarste man ware.

a) Job 3:1 vv.

1) Jeremia is nu weergekeerd van zijn openbaar werk en tot zijne afzondering in zijn huis. Van hetgeen daar tussen hem en zijn God is omgegaan, wordt ons in deze verzen en in de volgende een bericht gegeven, hetwelk hij naderhand openlijk bekend maakt, om het volk door het gewicht en belang van zijne boodschap aan hen te bewegen.

Een man van twist en krakeel betekent hier niet iemand, die geneigd is tot twisten en krakeel en met ieder twist en geschil zoekt, als Job 31:35. Jes. 41:11; maar iemand, dien al het volk tegenstaat en met wien het ganse land geschil zoekt, als Richt. 12:2. Dit is het lot geweest van den Zaligmaker zelve, toen Hij op aarde was (Ps. 2:1, 2 Luk. 2:34. Hand. 4:27, en is dat van Zijne dienaren en gezanten. Luk. 21:17. Hand 28:22.

Ik ben, wil de Profeet zeggen, het voorwerp van den algemenen haat, een ieder zoekt gelegenheid om met mij te twisten, omdat ik waarheden verkondig, die zij niet gaarne horen (zie Hoofdst. 11:19 vv. 20:7, 8).

2) De Profeet leent niet van anderen, wat hij als een slecht schuldenaar niet terugbetaalde; noch leent hij geld uit, dat hij als een streng schuldeiser met hardheid invorderde.

Jeremia had zich in genen wereldden handel gewikkeld, en geen aards verkeer met de mensen, waardoor tweespalt voorkomt; vrij en onafhankelijk stond hij alleen in den dienst der waarheid, en toch werd hij vervloekt door degenen, die hij wilde zegenen.

Wat de Profeet te lijden had kan men denken zonder de geschiedenis te ondervragen. Al ware hij ook van allen persoonlijken tegenstand vrij gebleven, welk ene smart moest het zijn onder zulk een geslacht te wonen; het verderf van zijn volk steeds te zien toenemen, het steeds nader aan den afgrond te zien ondanks alle zijne getrouwe waarschuwingen, en alzo zijne gehele werkzaamheid, ten minste wat de massa des volks betrof, als ene vergeefse! "Och, dat ik in de woestijn ene herberg der wandelaars had!" zo spreekt hij reeds onder Josia (Hoofdst. 9:1) "zo zou ik mijn volk verlaten, en van hen trekken, want zij zijn allen overspelers, een trouweloze hoop. " Die persoonlijke tegenstand bleef echter niet uit, en kon niet uitblijven; spot, haat, beschimping, vervolging, vervloeking, kerker, banden waren zijn deel. Zulk een last te dragen moet ieder zwaar vallen, maar het meest zulk enen als Jeremia. "Een teder hart heeft diepe smart. " Hij was geen tweede Elia; hij had een zacht gemoed, een tederen aard; de ogen liepen hem licht over. En hij, die zo gaarne met allen in vrede en liefde leefde, moet, daar hij in den dienst der waarheid getreden is, een tweede Ismaël worden; zijne hand moet tegen allen en de hand van allen tegen hem zijn (Gen. 16:12). Hij die zijn volk zo vurig bemint, moet deze liefde miskend zien, moet zich van hen, die zelf verraders des volks waren, als verrader

gebrandmerkt zien. Dat alles brengt hem in zwaren strijd, dien hij ons dikwijls voorlegt, omdat door de overwinning de Heere verheerlijkt werd, die hem deze alleen kon verschaffen.

11. Toen richtte de HEERE mij weer op uit mijne smart, en toonde mij dat achter alle gedachten van leed, die Hij voor het tegenwoordige omtrent Israël zou volbrengen, toch nog gedachten lagen voor de verdere toekomst (Hoofdst. 29:11). Hij den zei: Zo niet uw overblijfsel uit den ondergang, die u wacht, ten goede zal zijn (Jes. 6:13 2)! Zo Ik niet in tijd des kwaads en in tijd der benauwdheid, waarin Ik thans uw land breng (vs. 14), bij den vijand voor u tussen kome. Ik zweer, dat uit de duisternis licht zal voortkomen en de verdrukking u ten goede zal zijn. Men vergelijke hier Jer. 40:1-9.

12. Zal ook enig ijzer het ijzer van het noorden of koper verbreken? (vgl. Jes. 45:1-4 1-).

a) Jer. 6:28.

Verskillend worden deze woorden uitgelegd. Sommigen verklaren ze van de Goddelijke raadslagen en oogmerken, alsof gevraagd werd: "kan zulk een ijzer verbroken worden?" Dat is, zeggen sommigen, zal enig vermogen in staat zijn tot het wederstreven der handelingen van Mij, die God ben? Zullen zij de uitvoering van Mijn woord en Mijn welbehagen beletten, daar die veel sterker zijn den ijzer, ja dan het hardste en fijnste staal (Hoofdst. 23:29). Of volgens anderen: zal de macht of de boosheid des vijands in staat zijn om te vermogen tegen u, Mijnen Profeet, dien Ik als ijzer en staal gemaakt heb (vs. 20. Hoofdst. 1:18). Anderen verklaren het van de Chaldeëen, die gezegd worden uit het noorden te komen (Hoofdst. 1:14; 4:6). Het Joodse volk toch, hoe sterk het ook schijnt in eigen verbeelding, zal niet in staat zijn tot het weerstaan van de macht die Ik uit het noorden tegen hen verwek (vs. 8). Anderen van den Profeet zelve, als of God tot hem zei: Schoon dit volk, 't welk zich tegen u verheft, ten aanzien van hun inwendige hardnekkigheid of uitwendig vermogen, zo hard en taai zij als ijzer of diergelijk metaal (Hoofdst. 6:28 Jes. 48:4), zo zullen zij echter zo min in staat zijn u te verbreken, of de overhand op u te behouden, als gewoon ijzer kan verbreken dat taaie ijzer, dat uit het noorden komt, of zeer vast en hard staal (zie vs. 20. Hoofdst. 1:18, 19. Ezech. 2:7-9).

13. Ik zal, vóórdát zulk ene redding kan komen, uw vermogen o Juda! en uwe schatten, waarop gij vertrouwd hebt, tot enen roof geven voor de vijanden (Hoofdst. 17:3. Ezech. 23:16), zonder prijs, zonder dat iets u daarvoor ten goede komt, en dat om al uwe zonden en uwe afgoderijen in al uwe landpalen gepleegd.

14. En Ik zal, u voeren met (tot) uwe vijanden in een land, dat gij niet kent; want een vuur is aangestoken in Mijnen toorn; het zal over u branden (Hoofdst. 17:4. Deut. 32:22).

De gedachtengang van vs. 12 en 13 is de volgende: Het volk, hetwelk wegens de dreiging met het gericht zo vijandig tegen u zich betoont, zal de ijzeren macht der Chaldeëen niet breken, maar door dezelve overweldigd worden. Het zal geschieden, zoals gij het in Mijn naam verkondigd hebt. Zijn vermogen en zijne schatten zal Ik den Chaldeëen tot een buit geven, niet voor een koop prijs, d. i. om niet. Zoals God zijn volk om niet verkoopt, d. i. den vijanden

prijs geeft, zo dreigt Hij het tevens, dat Hij diens schatten den vijanden om niet, als buit, zal prijsgeven.

15. O HEERE! Gij weet het, of er enig ijzer is, dat dat van het noorden zou kunnen verslaan. Gedenk mijner en bezoek mij met Uwe goedertierenheid, en a) wreek mij van mijne vervolgers. Neem mij niet weg in Uwe lankmoedigheid over hen; weet, dat ik om Uwentwil versmaadheid drage.

a) Jer. 11:20.

De Profeet smeekt in de bekommering zijner ziel om de verhaasting der straf, die God door hem over de slechten onder het volk heeft gedreigd, opdat deze door geen uitstel gelegenheid zouden verkrijgen den Profeet der waarheid te doen omkomen (vgl. Jer. 12:1-6). Wie zich in de plaats van Jeremia weet te stellen, wie bij gelijke trouw jegens den Heere een soortgelijk lot heeft te dragen gehad, en daarbij zonder twijfelmoedigheid is gebleven, hij werpe den eersten steen op hem.

De Profeet is door de woorden des Heeren nog niet gerust gesteld. Hij is nog bezorgd, dat hij, dewijl de Heere in zijne lankmoedigheid over Zijne vijanden, hen nog zal sparen, of niet dadelijk verdelen, zal omkomen. Het is daarom dat hij smeekt dat de Heere hem wreke, terwijl hij er zich op beroept, dat hij om des Heeren wil versmaadheid draagt.

Hij wijst er op, dat Gods ere in zijne zaak betrokken was, overtuigd als hij is, dat de Heere Zijne ere met die van zijn Profeet zal handhaven.

16. Als Uwe woorden gevonden zijn, 1) zo heb ik ze opgegeten, en Uw woord is mij geweest tot vreugde en tot blijdschap mijns harten 2) (Ps. 19:11; 119:103 1.); want ik ben naar Uwen naam genoemd, ik heet en ben Uw eigendom, Uw knecht en Profeet, O HEERE, God der heirscharen!

Dierbare bijbel! Geschenk van onberekenbare waarde! Geschenk, waarbij al het goud van Peru en al de topazen van Morenland, op geen éenen dag te noemen zijn! Dierbare bijbel! eigen woord mijne Vaders! Mijn bijbel, hoe gewichtig is uw inhoud! Het geheim ontwikkeld: God zaligt zondaren in een weg, waarin voor Zijne eer en hun belang volmaakt gezorgd is. God oefent genade zonder enige krenking van Zijn recht. God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende. God heeft Hem voorgesteld tot ene verzoening door het geloof in Zijn bloed. Zes van wonderen! Ontwerp voor alle geschapene vernuften onuitvindelijk! Glansen, daar engelen zich blind op zien! Geheimen, die in aller eeuwen eeuwigheid aan de verrukking en bewondering van al de gezaligden, en aan mijne stof, onuitputbare stof leveren zullen! Mijne rede verlaat mij. Zelfs de berichten, die deze mij van mijne ellende en van mijn gevaar, van den aard en de verdienste der zonde, beschikt, zijn diep gebrekkig. Van het uitzicht op verlossing spreekt zij niets met enige zekerheid. Mijn Bijbel doet mij en den aard, en de bron, en den trap van mijne rampzaligheid van nabij beschouwen, niet om mij door die diep bedroevende waarheden te dompelen in mistroostigheid, maar om mij belang te doen stellen in de verblijdende waarheden, die zij er in één adem bij voegt, en om mij van die ene

gebruik te doen maken, dat zamenstemt met de weldadige inzichten van Hem, die de onschatbare openbaring gaf. Mijn Bijbel! Uiterste wil mijns Vaders, waarin mij van de onverderflijke, onbevlekelijke, onverwelklijke erfenis gesproken is! Mijn Bijbel! waarin al de beloften, die de God der waarheid immer ten mijnen behoeve deed, in duurzaam schrift te lezen staan! .

2) Dit nu is te verstaan, van de boodschap zelf, die hij moest overleveren. Alhoewel hij het verderf van zijn vaderland, hetwelk hem dierbaar was, moet voorzeggen, nochtans werden alle natuurlijke aandoeningen verzwolgen in den ijver voor Gods ere, en deze boodschappen zelf van toorn, omdat het goddelijke boodschappen waren, waren hem tot genoegen. Ook verheugde hij zich in het eerst in de hope, dat het volk de waarschuwing zou in acht nemen en het onheil voorkomen.

Buitendien had hij er vermaak in, dewijl hij daarin zijn God kon dienen. Jeremia is hier een voorbeeld van Hem, die zeggen kon, dat het Zijne spijs was, den wil te doen Desgenen, die Hem gezonden had.

17. Ik heb in den raad der a) bespotters, in het gezelschap der lachers, niet gezeten, noch van vreugde opgesprongen; van wege Uwe hand, 1) die mij gezegend had, heb ik alleen gezeten, afgescheiden van al wat vreugde zocht; want Gij hebt mij met de mededelingen Uwer gramschap vervuld, Uwe geduchte majesteit neemt mijne gehele ziel in (vgl. Ps. 137:1-6).

a) Ps. 1:1.

1) Dit wil niet zeggen dat de hand des Heeren hem leed en ellende had berokkend, gelijk sommigen menen, dit was het gevolg geweest-maar de hand des Heeren is hier de goddelijke macht, die hem had aangegrepen, om te profeteren tegen zijn volk. Daarom is hier onder gramschap Gods ook te verstaan, de toorn, welke de Profeet verkondigde van wege de zedelijke verdorvenheid des volks. Daarom had de Profeet geen plaats kunnen vinden onder de vrolijke lieden, maar was hij als een eenzame geweest, dewijl hij niet anders dan woorden van ontzetting en schrik over het volk had kunnen spreken.

18. Waarom is a) mijne pijn over het naderende gericht, steeds durende en mijne plaag, die Gij ons geslagen hebt, smartelijk? zij weigert geheeld te worden, zij is ongeneeslijk; zoudt Gij mij ganselijk zijn als een leugenachtige beek als wateren, die niet b) bestendig zijn, maar in den zomer, wanneer de grootste behoefte is, verdroogd zijn?

a) Jer. 30:15. b) Job 6:15 vv.

De Profeet bidt hier om bespoediging van de straf, waarmee God door hem het onverbeterlijke volk bedreigd heeft, opdat niet door uitstel daarvan de bozen tijd zouden hebben, om hem wegens zijn getuigenis om te brengen. (Hoofdst. 11:19; 12:6).

19. Het is echter Gods doel om uit de verdorven grote menigte een heilig zaad te redden, dat het gericht doorstaat en zich tot bekering laat leiden. Daarom zegt de HEERE alzo: Zo gij,

zonder het moeilijke van uwe roeping (vs. 10) te vrezen, tot Mij zult wederkeren, uwe mismoedigheid zult afleggen, zo zal Ik u doen wederkeren. Ik zal u herstellen in uw profetisch ambt: gij zult voor Mijn aangezicht staan, en zo gij het kostelijke van het snode uittrekt, { } zult gij als Mijn mond zijn. Laat hen tot u wederkeren, maar gij zult tot hen niet wederkeren{3}, alsof zij in hun meningen en gedachten recht hadden; uw naam zal integendeel eens groot en hoog geëerd in Israël zijn (Matth. 16:14).

{1} De Heere berispt Zijnen gezant over diens moedeloze taal, en vermaant hem om daarvan terug te komen, indien hij nog verder de eer der profetische bediening wilde waardig blijven.

{2} Wacht u vooral, dat gij tot bevordering uwer heiligheid en rust enigen vernederenden stap doet bij het volk, of bij de groten: zij moeten uwe gunst en achting, gij niet de hun zoeken.

{3} Het scheiden van het edele en slechte, van tarwe en kaf, van zilver en schuim, van het echte en onechte, van het ware en valse, van het menselijke en goddelijke, van zondaren en rechtvaardigen, dat is het werk van Gods gericht en van Gods genade, dat is het werk der waarheid. Wanneer gij deze wijsheid Gods bezit en gebruikt, zo zult gij Gods mond zijn, zo hebt gij als het ware de rechte goddelijke spraak (Openb. 2:16), en het woord, dat gij spreekt, heeft de waarde en de kracht van Gods woord (vgl Ex. 4:16). De mensen mogen dan schimpen en smalen zo veel zij verkiezen, gij zijt en blijft een waarachtig Profeet.

20. Wees dan getrouw; want Ik heb u, gelijk gij van uwe roeping af weet (Hoofdst. 1:18 vv.), tegen dit volk gesteld tot enen koperen vasten muur. Thans vernieuw Ik de belofte, die aan u gegeven is: zij zullen wel tegen u strijden, maar u niet overmogen; want Ik ben met u, om u te behouden, en om u uit te rukken uit uwe ellende, spreekt de HEERE. 1)

1) Hij zal God tot zijn beschermer hebben en tot zijn machtigen Verlosser. Zij die God mee hebben, hebben een behoeder bij zich, die wijsheid en sterkte genoeg heeft, om met de ontzaglijkste vijanden in het strijdperk te treden, en zij die met God zijn en getrouw aan Hem zijn zullen door Hem behouden worden, hetzij van onrust, of uit en door de moeite. Zij mogen misschien in de handen der goddelozen vallen en deze mogen hun verschrikkelijk voorkomen, maar God zal hen uit hun hand verlossen. Zij zullen niet in staat zijn hen te doden, totdat zij hun getuigenis vervuld hebben; zij zullen hun de gelukzaligheid niet beletten.

21. Ja, Ik zal u rukken uit de hand der bozen; en Ik zal u verlossen uit de handpalm der tirannen, van wier gewelddadigheden gij nog veel meer zult te lijden hebben, dan gij tot hiertoe van de zijde des volks geleden hebt (Hoofdst. 12:5 vv.).

Hierbij moet worden opgemerkt, dat men, om de mond des Heeren te zijn, juist gene standplaats behoeft te hebben.

Een leraar, die zich aan Gods woord vasthoudt en in gemeenschap met God leeft, heeft ten laatste zeker den zegen, dat zijne tegenstanders te zijner tijd den glans der goddelijke waarheid moeten erkennen, en dien niet meer kunnen weerstaan. (2 Tim. 2:25 v.) .

God kan Zijne uitverkorenen en knechten uit alle ongeluk redden. (2 Petr. 2:9).

HOOFDSTUK 16.

DE JODEN MOETEN NAAR BABEL GEVOERD EN VAN DAAR WEER VERLOST WORDEN.

In het derde onderdeel der redenen uit den tijd van Jojakim en Jojachin handelt de Profeet over het volk, dat ten gevolge zijner vleselijke gerustheid en halstarrige onverbeterlijkheid reddeloos verloren is. Er blijft voor hen niets meer over dan ene schrikkelijke verwachting des gerichts, dat de wederspanningen zal verteren.

I. Vs. 1-21. De profeten in Israël hadden de roeping, om niet alleen met woorden te prediken, maar om tevens in hun persoonlijk optreden, in hun gehele leefwijze en toestand voor te stellen, wat de mond sprak. Dien overeenkomstig wordt aan Jeremia door den Heere verboden, om in dit ten verderve bestemde land eerst nog ene vrouw te nemen en kinderen te verwekken. Het zou toch slechts voor een korten tijd zijn, want vrouwen en kinderen wacht een ellendig verterend einde (vs. 1-4). Evenzo wordt aan Jeremia te kennen gegeven, dat hij voortaan noch aan enigen rouw over doden, noch aan enige vrolijke zamenkomst van families mocht deelnemen. Daardoor moest hij het volk onder het oog brengen, dat hun alleen een sterven wachtte zonder dat ene eerlijke begrafenis of ene rouwklacht over hen zou plaats hebben, en dus hun vrolijke feesten een einde zouden nemen (vs. 5-9). Bij deze spraak door tekenen moet dan ook van de zijde van den Profeet ene prediking met woorden komen, die de mensen hun zonde en straf zonder beeld en gelijkenis voorhoudt, maar hen ook middellijk en van verre het heil ene latere toekomst laat zien, om hen ten minste in de wegen van lijden iets te laten gevoelen van het genadig bedoelen Gods (vs. 10-21).

1. En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:

2. Gij moet in uw persoon en in al uw handelen ene prediking tot Mijn volk zijn (1 Kon. 20:42 vgl. Jes. 7:3; 9:3 en 18). Gij zult u daarom gene vrouw nemen, en gij zult gene zonen noch dochteren hebben in deze plaats, te Jeruzalem en in geheel Juda.

3. Want zo zegt de HEERE van de zonen en van de dochteren, die in deze plaats geboren worden; daartoe van hun moeders, die ze baren, en van hun vaders, die ze gewinnen in dit land.

4. Zij zullen een ieder op zijne wijze (Hoofdst. 15:2 vv.) pijnlijke doden sterven; zij zullen niet beklagd noch begraven worden (Hoofdst. 14:16); Zij zullen tot mist op den aardbodem zijn (Hoofdst. 8:2); en zij zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden (Hoofdst. 14:12 en 15 vv.), en hun a) dode lichamen zullen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijs zijn (Hoofdst. 7:33).

a) Jer. 34:20.

De papisten zijn belachelijk, die hierop een artikel van hunnen godsdienst omtrent den ongehuwden staat der priesters bouwen. Vooreerst is de gehele zaak op onze plaats slechte typisch geweest, en zinnebeeldige of voorafschaduwende theologie heeft gene bewijskracht voor algemeen geldende voorschriften volgens de stelling van Thomas Aquino zelven. Ook wordt den Profeet niet in 't algemeen het huwelijk verboden op elke plaats, maar alleen op deze.

Hoewel het huwelijk aan niemand, die huwen kan en wil, verboden is, zo kan er toch een tijd komen, dat het beter is alleen te zijn, dan gehuwd te wezen. (Matth. 24:19. 1 Kor. 7:26 1Co).

De Christen moet dan niet huwen, wanneer dit door de omstandigheden gevaarlijk wordt, als het den echtgenoot moeilijk te overwinnen bestrijdingen bereid en in gevaar brengt, om van het geloof af te vallen. De mens mag God niet verzoeken.

5. Maar ook werd ik in mijn overig gedrag, afgezien van mijn eigen huiselijk leven, tot een teken en voorteken voor het volk gemaakt (Ezech. 12:11; 24:24 en 27 zo zegt de HEERE: Ga van nu aan niet in het huis desgenen, die enen rouwmaaltijd houdt, en ga niet henen om te rouwklagen, en heb geen medelijden met hen, door ene betuiging van smartgevoel, want Ik heb van dit volk (spreekt de HEERE), weggenomen (Openb. 6:4) Mijnen vrede, goedertierenheid en barmhartigheden.

6. Zodat groten en kleinen in dit land zullen sterven; zij zullen niet begraven worden (vgl. Hoofdst. 22:18 vv.), en men zal hen niet beklagen, noch naar de wijze der heidenen zich zelven insnijden, noch kaal maken om hunnentwil (Deut. 14:2).

In de wet was uitdrukkelijk verboden bij de begraafing der doden insnijdingen in het vlees te maken, of zich kaal te maken (Lev. 19:28; 21:5. Deut. 14:1). Ondanks dit verbod schijnen deze gebruiken, onder andere heidense plechtigheden ook bij de Joden ingevoerd te zijn. Maar, zegt God, Ik zal deze gewoonten doen ophouden: de mensen zullen zo schielijk en in zulk ene grote menigte sterven, dat de levenden geen tijd zullen hebben om insnijdingen te maken over de doden, of om ander plechtig rouwbedrijf te maken. Zie over de beschering van het hoofd Hoofdst. 7:29.

7. Ook zal men hun van de zijde hunner vrienden en bloedverwanten niets uitdelen 1) over den rouw, om iemand te troosten over enen dode, er zullen gene rouwmaaltijden gehouden worden (2 Sam. 3:31), gelijk men dat bij begrafenis gewoont is, noch hun te drinker geven uit den troostbeker over iemands vader of over iemands moeder, die zij ten grave brachten.

1) Behalve het beklagen, insnijden en kaal maken door het scheren van het hoofd en het uittrekken van den baard, waren er nog andere tekenen van rouwbeklag, bijv. wanneer men aan zulk een huisgezin, dat treurde over enen dode, en waarvan men onderstelde, dat het door die treurige omstandigheden noch gelegenheid noch lust had om spijzen te bereiden, delen van de aangenaamste spijzen ter verkwikking toezond. Hiermede ging nog ene andere gewoonte gepaard, dat men aan de sterfhuizen versterkende dranken in daartoe gebruikelijke troostbekers toezond, om de treurigen op te beuren en te verkwikken.

In het Hebr. Lo-jifresoe lahem. Beter vertaling is: Zij zullen hen geen brood breken. In deze betekenis komt het werkwoord ook voor Jes. 58:7. In het tweede gedeelte van dit vers wordt van te drinken geven gesproken uit den troostbeker. De Heere God wijst in al deze verzen op den beslistten ondergang van land en volk. Geen huwelijk mag de Profeet sluiten, geen kinderen verwekken. Hij mag niet gaan in een huis der rouw en hij mag niet neerzitten in een huis der vrolijkheden. Geen vrouw nemen en kinderen verwekken, dewijl dat geslacht staat uitgeroeid of verbannen te worden. In geen sterfhuis gaan, want straks zou de ganse plaats een sterfhuis zijn, in geen huis der vreugde, want van wege het gericht dat komen zou, zou er geen reden zijn om vrolijk te wezen.

De Profeet moet derhalve niet alleen door zijn woorden, maar ook door zijne daden een prediker der strafgerichten Gods zijn.

8. Nog op andere wijze zult gij wat hen wacht hun voor ogen houden. Ga ook niet in een huis des maaltijds, een huis, waar men om enige blijde gebeurtenis feest houdt; ga er niet in om bij hen te zitten, om te eten en te drinken, om in de vreugde te delen.

9. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ziet a) Ik zal van deze plaats voor ulieder ogen en in ulieder dagen doen ophouden de stem der vreugde en de stem der blijdschap, de stem des bruidegoms en de stem der bruid. Men zal geen blijden dag, in 't bijzonder geen bruiloftsdag (Richt. 14:11) meer vieren (Hoofdst. 7:34).

a) Jes. 24:7. Jer. 25:10. Ezech. 26:13.

Wee ons, wanneer de Heere Zijnen vrede van ons wegneemt! Zie toch toe, o mijne ziel! dat gij boven alle dingen dezen dierbaren vrede bewaart, en dat deze uwe zinnen in Christus Jezus beware ten eeuwigen leven (Filip. 4:7. Luk. 10:6).

10. En het zal geschieden, als gij dit volk al deze woorden(vs. 4 en 9) zult aanzeggen, en zij, zich houdende als onschuldigen en zich voordoende als vrome en rechtvaardige mensen, tot u zeggen (vgl. Hoofdst. 5:19; 13:22):Waarom spreekt de HEERE al dit grote kwaad over ons, en welke is onze misdaad, en welke is onze zonde, die wij tegen den HEERE, onzen God, gezondigd hebben 1) dat Hij zulke zware straffen over ons wil brengen?

1) Zij zeggen niet, dat zij helemaal onschuldig zijn, slechte werpen zij voor, dat zij niet zó zwaar hebben overtreden, dat God zo onmenselijk tegen hen moet woeden en met zo grote straf hen moet kastijden. Zij stellen derhalve de straf vergroot voor, om zich enigszins te verontschuldigen. Vervolgens zeggen zij niet, dat zij zuiver en vrij zijn van enige schuld, maar zij spreken over de onbillijkheid en over de misdaden, alsof zij willen zeggen: wij bekennen wel dat er iets is, wat God berispen moet, maar wij erkennen niet, dat er zo grote opeenhoping is van onbillijkheden en misdaden, dat Hij zo verpletterend tegen ons moet optreden.

11. Dat gij tot hen zult zeggen: Omdat uwe vaders Mij verlaten hebben, spreekt de HEERE, en hebben andere goden nagewandeld, en die gediend; en zich voor die neergebogen; maar Mij verlaten en Mijne wet niet gehouden hebben;

12. En gijlieden erger gedaan hebt dan uwe vaders(Hoofdst. 7:26; 11:16); want ziet, gijlieden wandelt een iegelijk naar het a) goeddunken van zijn boos hart, om naar Mij niet te b) horen (Hoofdst. 3:17; 7:24).

a) Jer. 9:14; 13:10. b) Jer. 13:10; 17:23.

13. Daarom zal Ik ulieden uit dit land werpen in een land, dat gij niet gekend hebt, gij, noch uwe vaders (Hoofdst. 7:15; 9:16); en aldaar zult gij, daar gij bij den afgodendienst zo verzot zijt, als kondet gij zonder hem niet leven (Hoofdst. 3:2; 8:2), andere goden dienen dag en nacht, zolang en zoveel gij wilt. Ja veel meer en veel erger dan u lief is (Deut. 4:28; 28:36, 64); omdat Ik u gene genade zal geven; 1) Ik zal er mij verder niet om bekommeren wien hij dient, en hoe het u bij dien dienst gaat.

De zin is deze: daar kunt gij dan ondervinden, of de afgoden, aan welke gij lust hadt, helpen zullen, nadat Ik u Mijne genade onttrokken heb. Er wordt gene vergunning en veel minder nog een bevel hier bedoeld.

Wanneer een mens op den duur weigert Gods genade te volgen, is het dan onrechtvaardig, dat God hem overgeeft in enen verkeerden zin, om te doen dingen die niet betamen (Rom. 1:28)?

.

Dit betekent, dat de Heere niet alleen om hun afgodendienst Juda zal wegzenden in slavernij en ballingschap, maar Hij zal ook de Heidenen op schrikkelijke wijze over hen doen heersen. Zij zullen het ervaren, dat dewijl zij den Heere hebben verlaten, zij in de handen der mensen zijn gevallen, die geen barmhartigheid zullen betonen.

14. Reeds eenmaal was Israël in 't land der slavernij, en het bewaart de herinnering daarvan in zijn gehele volksleven; ook van deze ballingschap zal op dezelfde wijze gedachtenis worden gehouden. Daarom, ziet de dagen komen, spreekt de HEERE, dat er niet meer zal gezegd worden: Zo waarachtig als de HEERE leeft, die de kinderen Israëls uit Egypteland heeft opgevoerd!

15. Maar: Zo waarachtig als de HEERE leeft, die de kinderen Israëls heeft opgevoerd uit het land van het noorden, en uit al de landen, waarhenen Hij hen gedreven had (Hoofdst. 23:7 v.); want Ik zal hen wederbrengen in hun land, dat Ik hunnen vaders gegeven heb.

Gij weet van waar uwe vaders zijn uitgetogen, namelijk uit den ijzeroven (Hoofdst. 11:4), en als het ware uit den dood; daarom moest ook de verlossing daaruit in herinnering blijven tot aan het einde der wereld (Exod. 12:16; 13:3). Maar nu zal God u in een afgrond werpen, die veel dieper is dan die slavernij van Egypte, waaruit uwe vaders zijn uitgerukt. Want wanneer Hij u daaruit weer verlost, zal zulk een wonder als een veel heerlijker tot de nakomelingen

worden gebracht, zodat het bijna de herinnering aan de vroegere verlossing te niet doet, ten minste verduistert.

Derhalve is de inhoud van vs. 14 niet een vertroostende maar een treurige; deze bevestigt toch de aankondiging der ballingschap.

Wonderbaar is dit woord van den Profeet midden in de aardse ellende, die Hij in de eerste plaats moet verkondigen, als het ware den hemel der goddelijke genade aan den verst verwijderden horizon openende met onophoudelijke bliksemstralen; maar spoedig sluit zich die hemel weer en wij moeten nog in de duisternis vertoeven. Voordat men kan zweren bij dien God, die de kinderen Israëls uit het land van het noorden heeft uitgeleid en uit alle landen, waarheen Hij ze verdreven heeft, moeten zij eerst in de ballingschap van het noorden heengaan; voordat zij wederkeren op hunnen grond, dien de Heere hunnen vaders gegeven heeft, moeten zij eerst de dagen beleven, dat zij het met treurigheid verlaten.

Trapsgewijze is de voorzegging: "Ik zal hen wederbrengen in het land, dat Ik hunnen vaders gegeven heb" vervuld. Op lichamelijke wijze voerde de Heere Israël uit de ballingschap, uit Babel; op geestelijke wijze volbracht Jezus de verlossing uit de Babylonische gevangenis. Beide waren echter wel niet door den genadigen wil Gods, maar door de ongehoorzaamheid van den mens onvolkomen gebleven. Israël keerde slechts voor het kleinste gedeelte naar het land der vaders terug, en slechts voor het kleinste gedeelte liet het zich geestelijk verlossen door Christus. Daarom werd het grootste, het ongehoorzame gedeelte door ene nieuwe straf over Jeruzalem vernietigd of verbannen aan de einden der aarde. Maar eens, wanneer de volheid der Heidenen in het rijk van God zal zijn ingegaan (Rom. 11:25 vv.), zal geheel Israël weer door den Heere worden bezocht en op geestelijk-lichamelijke wijze zal het volk der belofte naar zijn land worden teruggevoerd (Openb. 16:12 vv.). Dan zal dit vers op volkomene, op de heerlijkste wijze vervuld zijn.

16. Ziet, Ik zal de verbanning uit het land (vs. 13) zo inrichten, dat bij de wegvoering naar den vreemde niemand achterblijft; Ik zal zenden tot vele vissers, spreekt de HEERE, die vissers, namelijk de Chaldeërs, zullen hen vissen; en daarna zal Ik zenden tot vele jagers, die zullen hen jagen, van op allen berg en van op allen heuvel, ja uit de kloven der steenrotsen 1) zodat geen schuilhoek veilig genoeg zal zijn om Mijn oordeel te ontvlieden.

1) Alzo vergelijkt hij de Chaldeërs bij vissers, die zich zo over het gehele land zullen verspreiden, opdat zij schier niemand overlaten, behalve enig onaanzienlijk gemeen, hetgeen ook later van daar is weggevoerd. Daarom laat hij op de vissers de jagers volgen. Dat nu sommigen onder vissers verstaan de gewapende vijanden, die met het zwaard de overwonnenen doden en onder jagers, die liever het leven sparen van velen, en ze in ballingschap zenden, deze spitsvondigheid behaagt mij niet. Eenvoudiger is wat ik gezegd heb, n. l. dat de Chaldeërs genoemd worden vissers, vervolgens worden dezelfde jagers genoemd, dewijl nadat de Joden her- en derwaarts waren verspreid en gevlucht, zij ze echter in de steenrotsen hebben gevonden.

Even als vissers en jagers, die naar de regelen der kunst handelen, de dieren weten op te jagen uit al hun schuilhoeken, zo zullen de vijanden der Israëlieten doen.

17. Want Mijne a) ogen zijn op al hun wegen; zij zijn voor Mijn aangezicht niet verborgen (Hoofdst. 23:24.), noch hun ongerechtigheid verholten van voor Mijne ogen, zodat zij niet zullen ontkomen, als Ik die zal bezoeken (Hoofdst. 52:28-30).

a) Job 34:21. Spr. 5:21. Jer. 32:19.

Dit luidt slechts als ene bedreiging. Maar even getrouw aan den grondtekst kan men verklaren: "want Mijne ogen zien op al hun wegen; zij u niet verborgen voor Mijn aangezicht, en (zó) is ook hun misdaad niet verborgen voor Mijne ogen. " Daarin ligt opgesloten: "Ik zie hen in hun ellende om hen te helpen, maar Ik zie ook hun zonden om ze te bezoeken.

18. Dies zal Ik, vóór de belofte, die tevens in deze bedreiging ligt opgesloten, eerst hun ongeschiktheid en hun zonde dubbel(Jes. 40:2) vergelden, omdat zij Mijn land a) ontheiligd hebben, zij hebben Mijne erfenis met de b) dode lichamen hunner verfoeiselen, met hun afgoden, die dood en nietig zijn, wier aanraking, even als die van een aas, onrein maakt, en het plegen hunner gruwelen vervuld.

a) Jer. 3:2. b) Ezech. 43:7

Het woord "eerst" laat doorschemeren, dat er achter de Babylonische ballingschap nog ene andere ligt, die, in welke Israël zich sedert de tweede verwoesting van Jeruzalem en zijne verstrooiing door de gehele wereld bevindt. Inderdaad was die straf veel zwaarder en doortastender dan de eerste, welke het volk ten tijde van den Profeet wachtte, en die reeds voor ene dubbele betaling kon gelden. Daardoor valt dan ook op de belofte, verborgen in vs. 18 en 17 een nieuw licht. Daar wordt van die dienaren en werktuigen Gods gesproken, die werkzaam zullen zijn tot bekering van Israël, zo als die in Openb. 11:11 vv. volgens onze mening is aangewezen. Daardoor wordt gezegd, dat ook nog in den tijd van zijne tegenwoordige verstoting de ogen des Heeren op Israël gericht zijn, om het eindelijk weer in genade aan te nemen.

V. d. Palm vertaalt: "eenmaal (en) andermaal" en past het toe op de dubbele wegvoering. Gataker verklaart, "eer Ik het overblijfsel der Joden weer in genade aanneem. " Hitzig's uitlegging is "vooreerst-want nog in langen tijd komt het niet tot terugkeren-betaal Ik het dubbele van hun schuld door de verschrikkingen van den oorlog en het lijden der ballingschap. "

19. In tegenoverstelling van het zo dwaze en verblinde volk zeg ik, de Profeet: O HEERE! Gij zijt mijne Sterkte en mijne Sterkheid en mijne Toevlucht ten dage der benauwdheid (Hoofdst. 17:17). Ik ben met alle vromen van den voortijd in gemeenschap des geloofs (Ps. 28:8; 59:17. 2 Sam. 22:3). Tot u zullen de Heidenen, die thans van den levenden God nog niet weten, komen van de einden der aarde, nadat zij tot de rechte kennis van U gekomen zijn. Enzij

zullen zeggen: Immers hebben onze vaders leugen erflijk bezeten en ijdelheid, waarin toch niets was, dat nut deed.

20. Zij zullen verbaasd staan, hoe dwaas en verblind zij geweest zijn, om zo lang zulke goden te dienen. Zij zullen verwonderd vragen: Zal een mens zich Goden maken? Zij zijn toch gene Goden. 1)

1) Zal een mens zo dwaas zijn, zo volkomen van alle reden ontbloot, dat hij zich goden zal maken, schepsels van zijn eigen verbeelding, het werk zijner eigen handen, daar ze inderdaad geen goden zijn. Kan een mens zo zot zijn, zo volkomen ontbloot van menselijk verstand, dat hij enige Goddelijke gunst of zegen zou verwachten van datgeen, hetwelk geen andere godheid kan voorwenden, dan die hij er zelf eerst aan gegeven heeft? .

Ene grote hoofdzonde van het oude Israël was afgoderij, en het geestelijke Israël heeft ene neiging tot dezelfde dwaasheid. Het gesternte van Remphan schijnt niet langer, en de vrouwen bewenen den Thammuz niet meer; maar Mammon heeft nog zijn gouden kalf, en de altaren van den hoogmoed zijn niet verlaten. Het eigen ik poogt onder allerlei vormen de uitverkorenen onder zijne heerschappij te brengen, en het vlees richt zijne altaren overal op, waar het er ene plaats voor vindt. Geliefkoosde kinderen zijn dikwijls de oorzaak van vele zonden in gelovigen; het bedroeft den Heere, wanneer Hij ziet, dat wij hen boven mate liefhebben; zij zullen ons tot ene even grote smart worden als Absalom voor David was, of zij zullen van ons genomen worden en onze huizen ledig laten. Indien Christenen doornen wenssen te kweken om hun slapeloze oorkussens mede te vullen, dat zij dan afgoden van hun kinderen maken.

Het is met recht gezegd, dat zij toch gene goden zijn, want de voorwerpen onzer dwaze liefde zijn zeer twijfelachtige zegeningen; de troost, dien zij ons nu geven, is gevaarlijk, en de hulp, welke zij ons in de ure der beproeving kunnen toedienen, inderdaad gering. Waarom zijn wij dan toch zo door de ijdelheden betoverd? Wij hebben medelijden met de arme Heidenen, die een god van steen aanbidden en wij eren een god van goud; waar is de grote voortreffelijkheid van een vleses god boven een god van hout? Het beginsel, de zonde, de dwaasheid is in ieder geval hetzelfde; maar voor ons is de zonde des te zwaarder, omdat wij meer licht hebben ontvangen, en in het gezicht van dat licht zondigen. De Heiden buigt zich voor ene valse godheid neer, doch den waren God heeft hij nooit gekend; wij bedrijven twee boosheden, voor zover wij den levenden God verlaten en ons tot de afgoden keren. Dat de Heere ons allen van deze smartelijke ongerechtigheid reinige!

Ruk elken afgod van den troon, Dat 'k U alleen mijn hulde toon! .

21. Op die belijdenis, dat de Heere alleen God is, geeft Hij mij ten antwoord: Daarom ziet, Ik zal terwijl Ik Israël onderwerp aan de zware straf, van welke Ik in vs. 13 heb gesproken, hun bekend maken op ditmaal, hoe nietig hun goden zijn. Op den weg der genade wilden zij zich tot die kennis niet laten brengen, nu zullen zij het leren, dat er geen ander Helper is dan Ik, op den weg des toorns. Ik zal hun bekend maken Mijne hand en Mijne macht door de straffen, die Ik over hen beschik: en zij zullen weten, dat a) Mijn naam is HEERE (Ezech. 12:16).

a) Jer. 33:2.

Zonder twijfel heeft de Heilige Geest den Profeet getoond, hoe de verstrooiing van Israël onder de Heidenen een middel tot hun bekering zou zijn. Zo geschiedde het later, toen niet alleen vele Heidenen tot het Jodendom bekeerd werden, maar ook de Christelijke kerk in de heidense landen, waar verstrooide Joden waren, het best kon worden geplant. De Heidenen hadden namelijk daar reeds enige kennis van de Joden gekregen, en de synagogen waren altijd de eerste en beste werfplaatsen der Apostelen, zo als Lukas aantoonst in de Handelingen der Apostelen.

Dat de schepselen den Heere erkennen, dat is het doel van alle wegen en oordelen Gods. Daarom wordt dit doel zo dikwijls herhaald: Exod. 6:7; 7:17; 8:10. 11:15 en 16 en elders.

Zij zullen weten dat Jehova Mijn naam is (Jes. 42:8), dat ik niet ben als hun afgoden (Jes. 43:11), maar een God, die Mijn wezen van Mij zelven heb, en het leven en wezen geef aan alle andere dingen, die alle kracht en vermogen in Mijne hand heb, waarom Ik kan doen wat Mij behaagt, en tevens den wil heb om alles, wat Ik beloof of bedreig, te volbrengen.

HOOFDSTUK 17.

AFGODERIJ, VERTROUWEN OP SCHEPSELEN, ONTHEILIGING VAN DEN SABBAT ENZ. ZIJN OORZAKEN VAN ONGELUK.

II. Vs. 1-18. Juda's zonde, zo begint de Profeet met heilige ontroering in Gods naam te betuigen, is op drieërlei wijze opgetekend. Zij is met een ijzeren griffel en diamanten punt geschreven in de geschiedenis van het volk, maar zij is ook in hun eigen schuldbewustzijn gegraveerd op de tafel des harten, en onuitwisbaar is de herinnering daaraan gedrukt aan de hoornen van hun altaren door het offerbloed hunner kinderen. Nu komt hierbij aanstonds de getuigenis des Heeren, wat Hij om deze zonde met alles, wat Juda bezit, doen zal en hoe het met Juda zal gaan (vs. 1-4). Daaraan sluit zich een stuk aan, dat dezen gehelen kring van redenen aanwijst als afstammende uit den tijd van Jojakim en Jojachin. Het spreekt den vloek uit over degene, die als het hoofd van Juda diens afval naar alle zijden heeft doen uitkomen en nu ook in zijn eigen lot dien afval bestendig moet voorstellen (vs. 5-13). Het bevat ene bede van den Profeet om versterking voor hem in zijn moeielijken toestand, en de redding van de ere zijns ambts (vs. 14-18).

1. De zonde van Juda, die het met zijne steeds erger wordende afgoderij (Hoofdst. 16:11 vv. 7:30 vv.) misdreven heeft, is geschreven met een ijzeren griffie, zodat de herinnering niet meer kan worden uitgewist, met de punt eens diamantster eeuwige gedachtenis (Job 19:24); gegraven in de tafel van hunlieder hart, zodat zij daardoor een brandmerk in 't geweten hebben (1 Tim. 4:2), en aan de hoornen Uwer altaren, die zij bezoedeld hebben met het bloed van 't afgodenoffer (Exod. 27:2).

Onder de altaren verstaat men meestal de afgodsaltaren, deels wegens het meervoud, "dewijl er slechts één altaar van Jehova was" (Nägelsbach), deels wegens. vs. 2, waar "hun altaren" ten onrechte afgodsaltaren zijn. Maar de eerste rede bewijst niets, wijl ook de tempel des Heeren twee altaren had, aan wier hoornen offerbloed gesprengd werd. Het bloed der zondoffers kwam niet slechts op het brandofferaltaar, maar ook op de hoornen van het reukofferaltaar (Lev. 4:7; 18:16). Ook de tweede grond is niet overwegend, dewijl men zonder zwaarigheid aan den door godendienst verontreinigde altaren van Jehova kan denken. Dit moet reeds daarom, wijl de afgodenaltaren door Josia verwoest waren, hier echter de altaren als voorhanden getuigen van den afgodendienst vermeld worden.

De meeste uitleggers menen echter, dat met deze uitdrukking gezinspeeld wordt op het bloed der offerdieren, dat gewoonlijk gesprengd werd op de hoornen van het altaar, welke plechtigheid, door God ingesteld, door de afgodendienaars in hunnen dienst van de valse goden gevolgd was. Want Gods altaar was vierkant en aan elk der vier hoeken rees een staaf van koper op in de gedaante van een hoorn, om te beletten, dat de offerstukken, die op het altaar lagen te branden, daarvan afvielen (Exod. 27:1, 2; Ezech. 43:15, 16). Op deze hoornen nu moest ter verzoening van de zonden des offeraars een gedeelte van het bloed der offeranden gedaan worden (Exod. 29:12. Lev. 4:7; 16:13). Dat nu de afgodische Joden mede gebruik maakten van die plechtigheid, was ene openbare betuiging van hun afgoderij, en wordt hier gemeld als een krachtig blijk en bewijs tegen hen. (GATAKER en POOLE).

2. Gelijk hun kinderen hunner altaren gedenken; 1) want het is zelfs tot het offeren van kinderen gekomen (2 Kon. 21:6), en hunner bossen, de Ascherazuilen, die tot den dienst van Moloch in betrekking stonden, bij het groen a) geboomte, op de hoge heuvelen; want reeds bij den eersten aanblik van groene bomen en hoge heuvelen moet in hen de herinnering aan die verschrikkelijke altaren ontwaken.

a) Jer. 2:20.

1) Anderen vertalen: gelijk zij hun kinderen gedenken, also gedenken zij hun altaren. De zin is dan deze, dat, even lief als hun kinderen hun zijn, even lief is hun de afgodendienst.

3. Maar Ik zal Mijnen berg met het veld, den tempelberg, die als een berg in het veld (Hoofdst. 21:13) verre zichtbaar is, uw vermogen en al uwe schatten ten roof geven (Hoofdst. 15:13), mitsgaders uwe hoogten, om de zonde in al uwe landpalen (Hos. 10:8).

De Heere zegt hiermede, dat Hij alle eigendommen van Zijn volk, bewegelijke en onbewegelijke, goddelijke en menselijke, ook wat aan Zijnen dienst is gewijd, zowel als wat den dienst der afgoden is geheiligd, ten roof zal overgeven, daar alles geschandvlekt is door de zonde, welke door 't ganse land verbreid was.

4. Alzo zult gij aflaten, gelijk u in Lev. 25:1 vv. geboden is, maar dat gij niet hebt willen doen (en dat om uzelf, door uwe eigene schuld) van uwe erfenis, die Ik u gegeven heb. Het woest liggende land zal zijne rust hebben (Lev. 26:33 vv.), zodat dit verkrijgt wat Ik uitdrukkelijk bedongen heb (Lev. 25:7), en niet voortdurend in den dienst der zelfzucht en der zonde zij. En Ik zal u uwe vijanden doen a) dienen in een land, dat gij niet kent (Hoofdst. 5:19); want gijlieden hebt een vuur aangestoken in Mijnen toorn; tot in eeuwigheid zal het branden (Hoofdst 15:14).

a) Deut. 28:68. Jer. 16:13.

1) Vgl. 2 Kron. 36:21.

5. Zo zegt de HEERE, die in de nabijzijnde oordelen duidelijk wil aan het licht brengen, welk onderscheid er is tussen den rechtvaardige en den goddeloze, tussen dien, die God dient en dien, die Hem niet dient (Mal. 3:18): Vervloekt is de man, die op enen mens vertrouwt in plaats van op den levenden God (Ps. 118:8; 146:3), en vlees, machteloze, nietige mensenkinderen met hun uitwendige, tijdelijke middelen. (Ps. 56:5. Jes. 31:3) tot zijnen arm stelt 1) opdat die hem beschermen en verdedigen (Jes. 32:2. 2 Kron. 32:8 Ch), en wiens harte van den HEERE, den troost en Helper Israëls (Hoofdst. 14:8; 16:19) afwijkt!2)

1) De zonde, die hier veroordeeld wordt, is het vertrouwen op een mens, dat vertrouwen in de wijsheid, de goedertierenheid, macht en getrouwheid van mensen te stellen, welke alleen in die eigenschappen van God moet geplaatst worden. Ons tot mensen te wenden, en onze verwachting van hen te verheffen, als van voorname bewerkers van ons geluk, daar zij slechts werktuigen in de hand der Voorzienigheid zijn: dat is vlees tot onzen arm te stellen, waarop

wij steunen, tot den arm waarmee wij hopen onze zaak te zullen uitwerken, den arm, waaronder wij verschuilen en op welken wij vertrouwen tot bescherming God is Zijns volks arm. (Jes. 33:2) .

Waar op het vlees vertrouwen wordt gezet, daar wordt God van zijn eer beroofd. Dit zijn twee dingen waar tussen niet minder verschil is, dan tussen licht en duister. Daarom wil de Profeet hier aantonen, dat deze twee niet kunnen verenigd worden, vertrouwen te stellen op het vlees en op God. Indien het water met het vuur verenigd wordt gaat het uit, derhalve indien iemand aan de ene zijde op God wil hopen en aan de andere zijde op de mensen, is dat als wil men de aarde met den hemel verenigen en alles onderstboven keren.

Doch dit is de orde der natuur vernietigen, waar de mens zich met tweeërlei hoop wil misleiden, en de ene helft toeschrijven aan God en de ander helft aan zichzelf en aan andere mensen.

6. Want hij zal zijn als de hinde 1) in de wildernis, die het niet gevoelt, wanneer het goede komt, dat Israël nog van zijnen God te wachten heeft (Ps. 27:13; 106:5); maar blijft in dorre plaatsen in de woestijn, in zout en onbewoond land (Ps. 68:7; 52:7 vv); hij zal zijn als iemand, die de brandende plaatsen bewoont, die vertoeft in een land door ieder verlaten, omdat het volstrekt onvruchtbaar is.

1) Het woord in den grondtekst komt, behalve hier en Hoofdst. 48:6 nog slechts voor in Ps. 103:18 en geeft daar te kennen enen verlatenen, eigenlijk naakten, ontbloten, die zonder huis, macht en ere, die voor mensen ogen zonder uitzicht en hoop in het leven staat. Dit begrip van enen geheel maakten, verlatenen of aan zijne ellende prijs gegevenen kan ook hier worden vastgehouden; eveneens in Hoofdst. 48:6. De Griekse overzetting heeft op beide plaatsen een ander woord volgens den samenhang opgemaakt, en daar den wilden ezel, hier de veldtamariske gevonden.

7. a) Gezegend daarentegen, is de man, die op den HEERE vertrouwt, en wiens vertrouwen de HEERE is (Ps. 146:5 v. Jes. 30:18).

a) Ps. 2:12; 34:9. Spr. 16:20).

8. Want hij zal zijn als een boom, die aan het water geplant is, en zijne wortelen uitschiet aan ene rivier (Ps. 1:3. Ezech. 47:12): en gevoelt het niet, wanneer er ene hitte komt, daar er water genoeg tot verfrissing is, maar zijn loof blijft groen, en houdt niet op van vrucht te dragen, daar het rijkelijk vloeiend water der beek, waarheen zich zijne wortelen uitstrekken, altijd nieuwe levenskracht schenkt.

Verlaat u niet, o mens! op mensenhulp en gunst; zij is te vergeefs, de vloek kleeft daaraan. Gelukkig hij, die hulpe zoekt bij Jezus Christus.

Bij een geplanten boom wordt de mens vergeleken die op den Heere vertrouwt, geplant aan waterbeken. De betekenis is duidelijk. Niet de mens van natuur vertrouwt op den Heere God,

maar hij die uit den ouden bodem der zonde overgeplant is op den nieuwen bodem der gerechtigheid. De op God vertrouwende mens is een plantinge Gods, een plantinge des H. Geestes. En de waterbeken zijn niet anders dan de heilsgoederen, dan de genadegaven, die God zelf verordend heeft. De door Gods Geest wedergeboren zondaar, in wien waarlijk het geloof is ingestort, zal niet wegwijnen. Het zaad blijft in hem. Voor een ogenblik moge het schijnen, dat het geloof geweken is, maar straks zal het zich door Gods machtige ontferming weer heerlijk openbaren.

9. Wanneer nu het vertrouwen op den Heere alleen zegen aanbrengt, maar dat op mensen daarentegen enkel ellende, hoe komt het dan, dat zo weinigen den weg der zaligheid inslaan, en daarentegen de meesten in vals vertrouwen en in vervreemding van God voortgaan. Ziet, arglistig is het hart van den mens, meer dan enig ding, ja dodelijk is het, wie zal het kennen, wie zal het doorgronden in zijne listen, die het aanwendt om zich aan hetgeen goed en recht is te onttrekken (Pred. 7:29)?

Er is in de wereld niets zo arglistig als het menselijk hart, dat zeer voortreffelijk de kunst verstaat, om onder den schijn van het goede te willen (Hoofdst. 5 en 9:2 vv.), toch alleen maar het slechte te bedoelen. Die arglistigheid nu is een teken van het diep bederf, van de ongeneeslijke ziekte, waardoor de harten zijn aangetast.

Wie kan beschrijven hoe kwaad het hart is? Wij kunnen onze eigen harten niet kennen, noch weten wat het doen zal in een ure van verzoeking. Hizkia wist het niet. Petrus wist het niet, wij weten niet welke verdorven dingen daarin zijn, noch in hoeveel dingen wij ter zijde afgeweken zijn, wie kan zijne afdwalingen verstaan? waarmee kunnen wij weten, wat in het harte van anderen is, of enigzins op hen vertrouwen? .

Daarin openbaart zich vooral de arglistigheid en verkeerdheid van het hart, dat het tegenover het onvermijdelijk aangezicht der Goddelijke waarheid uitvluchten zoekt om de zonde te verschonen en die in menigte weet, maar zichzelf in die vindingrijkheid een eeuwig raadsel blijft. De mens in zijn natuurlijke toestand vertoont zich daarom nooit volgens zijn doen, volgens de vruchten zijner werken (vs. 10); hij zou een groene boom aan waterbeken willen zijn (vs. 8), waar hij een dorre in de woestijn is (vs. 6).

De heilige Basilius erkende, toen hij als kluizenaar in de woestijn leefde, dat, hoewel hij alles verlaten had, hij toch zijn hart niet kwijt kon worden. Luther zegt op ene plaats, dat hij banger was voor zijn eigen hart, dan voor den paus met al zijne kardinalen. Niemand kan zijn eigen hart recht zien of kennen. Ja, het hart is dikwijls onze grootste vijand, en ieder, wie hij ook zij, heeft er genoeg aan te doen om zijn eigen hart in bedwang te houden en stil te doen zijn en een weinig van het boze te bestrijden, gelijk alle heiligen dat tot in het graf ervaren hebben, en dat beleden.

Vele godzalige zielen hebben er over geklaagd, dat zij hun leven moede geworden zijn van wege de aangeborene boosheid van het hart, en daarom hebben zij ernstig gebeden, dat zij, zo God het wilde, te eerder mochten sterven, opdat zij van zich zelf verlost, zonder zonde mochten leven.

10. Ik de HEERE, zo spreekt God a) doorgrond het hart, en proef de nieren, zodat menselijke arglistigheid en huichelarij Mij niet kan bedriegen, maar het alles naakt en open is voor Mijne ogen (Ps. 7:10. Hebr. 4:13). Alzo ken Ik het verborgene des harten, en dat, om een rechtvaardig gericht te kunnen richten (1 Kor. 4:5), om een iegelijk te geven naar zijne wegen, naar de vrucht zijner handelingen (Rom. 2:6).

a) 1 Sam. 16:7.

Welke zonde er in het hart zij, God ziet die. Dit is waar van alle gedachten, zelfs wanneer ze door ons worden voorbijgezien, zelfs wanneer die op het kunstigst zijn verborgen, en nauwlettend voor anderen worden bedekt. Mensen kunnen worden bedrogen, maar God niet. Hij onderzoekt niet alleen het hart, maar proeft de beginselen; Hij doorziet het ware karakter van allen en vergeldt het. Hij schenkt leven aan degenen, die wandelen in de wegen des levens, en dood aan degenen, die volharden op de paden van den moordenaar der zielen, en overeenkomstig eens ieders daden. God is in Zichzelven de Gerechtigheid en Hij alleen, omdat Hij en niemand anders de harten kent van de kinderen der mensen. God weet meer kwaad van ons, dan wij van ons zelve weten; daarom moeten wij ons zelve niet vleien, maar altijd staan in ontzag voor het oordeel Gods. .

11. Daarom gaat het nu ook inzonderheid den hebzuchtigen en onrechtvaardigen kwalijk, want gelijk een veldhoen eieren vergadert, die zij niet zelf gelegd heeft, maar broeit ze niet uit, daar zij nog vóór het einde van den broeitijd er van verjaagd wordt, alzo is hij, die rijkdom vergadert, doch niet met recht; in de helft zijner dagen zal hij dien moeten verlaten, en in zijn laatste een dwaas zijn; zijne erfgenamen zullen hem bespotten, en hij zal gene winst hebben van hetgeen hij heeft zamengebracht (Ps. 39:7. Luk. 12:20)

Gelijk de Profeet van hem, die onrechtvaardig goed bijeen schraapt, zegt, dat hij in zijn laatste een dwaas zal zijn, zo noemt de Heere Jezus ook enen dwaas den rijken man, die in 't midden zijner dagen werd weggerukt, toen hij zich beloofde, zijne goederen nog vele jaren te genieten (Luk. 12:20) .

12. Maar een troon der heerlijkheid, ene hoogheid van het eerste aan, van ouds, is de plaats onzes heiligdoms. 1) Nooit zijn beschaamd geworden, die daarheen hun toevlucht hebben genomen en biddende handen hebben opgeheven (Ps. 121:1).

1) Of en beter: Gij troon der heerlijkheid. Gij Hoogheid van den beginne aan. Gij plaats van ons heiligdom. In vs. 12 wordt dus de plaats aangesproken waar de Heere zich openbaart, n. l. in den Tempel op Zion, en in vs. 13 de Heere zelf, die op Zion troonde.

De Profeet wil hiermede aan de ene zijde de grote gunst Gods vermelden, door Zion te verkiezen tot Zijn woonplaats, maar ook de grote ondankbaarheid van het volk door Hem te verlaten, die Zich op zulk een heerlijke wijze aan Zijn volk had geopenbaard.

13. O HEERE, Israëls verwachting! a) allen, die U verlaten, zullen beschaamd worden, en die van Mij afwijken, zullen in de aarde geschreven worden, zodat hun namen spoedig door den

wind worden uitgewist; want zij verlaten den HEERE, de springader des levenden waters (Hoofdst. 5:13).

a) Ps. 73:27. Jes. 1:28.

Het is niet te ontkennen, dat in deze rede wordt bedoeld op koning Jojakim, op zijn leven en handelen en dood; want 1) was deze koning hebzuchtig, heerszuchtig en verkwistend (2 Kon. 23:35), 2) is hij in de helft zijner dagen afgesneden, daar hij slechts een ouderdom van ongeveer 36 jaren bereikte (2 Kon. 23:36),

3) heeft hij veel vergeefse moeite gedaan, en bijeenvergaderd zonder te weten wie het zou krijgen, daar zijn zoon Jojachin slechts drie maanden op den troon zat (2 Kon. 24:8), en heeft hij bij zijn einde smaad genoeg daarvan gehad (2 Kon. 24:6);

4) staat hij als afvallige, die zijn vertrouwen stelde op Egypte en zijn paarden (vs. 6), vlak tegenover Hizkia, wiens vertrouwen in den nood de tempel des, Heeren was, die ook hem gebleken was een veilige burg te zijn (2 Kon. 19:14 vv.); 5) eindelijk is Jojakims naam, dien hij in zijne zelfverblindings schijnt te hebben aangenomen volgens de aanmerking bij Matth. 1:11 werkelijk in de aarde geschreven en uit het boek van Davids geslacht uitgewist. Volgens Hitzig behoort het stuk in den tijd onmiddellijk na den dood des konings: "uit de woorden spreekt dat verhoogde gevoel en dat vertrouwen, waarmee wij aan het graf van den machtigen zondaar, dien God strafte, is aanbidding staan, in stille vreugde ons vertroostende met de gemeenschap, die er is tussen God en ons.

14. Genees mij HEERE! zo zal ik genezen worden van de wonden, die mijn eigen volk mij slaat met scherpe spotredenen en schandelijke vervolgingen (Ps. 25:3); behoud mij, zo zal ik behouden worden; want Gij zijt mijn lof 1), waarin ik mij, tegenover hen beroem (Hoofdst. 9:24. Ps. 71:5 v.).

1) Hier verbergt de Profeet verschrikt als hij is, zich als het ware onder de vleugelen Gods, dewijl hij ziet dat het verderf wijd en zijd zich verspreidt en alle soort van misdaden in het land worden gevonden; hij ziet, dat alle voornamen van zijn volk snode verachters Gods zijn en nutteloze pochers op hun uitkomst. Dewijl hij nu ziet, dat het land zo besmet is, wendt hij zich tot God, opdat het verderf niet tot hem mocht doordringen, alsof hij zei: Wat zal mij geschieden, o Heere, ik ben nu zo omringd met misdaden, waarheen ik mij ook wend, niets vind ik, wat mij niet aftrekt en afvoert van godsvrucht en den zuiveren dienst van Uwen Naam. Wat zal mij geschieden, indien Gij mij verlaat? .

Het komt Gode alleen toe, de geestelijke ziekte te genezen. Hij eigent Zich dit toe als een aan Hem toekomend recht. Een der meest geliefkoosde namen van den Heere is Jehova-Rofi: "de Heere die u geneest. " "Ik zal u genezen van uwe wonden" is ene belofte, die niet kon komen van menschenlippen, maar alleen uit den mond des eeuwigen Gods. Daarom riep de Psalmist uit: "Geneest mij, Heere! want mijne beenderen zijn verschrikt, " en wederom: "genees mijne ziel, want ik heb tegen U gezondigd. " Daarom ook verheffen de godvruchtigen den naam des Heeren, waar zij zeggen: "die al onze krankheden geneest. " .

15. Ziet zij zeggen tot mij (Jes. 5:19): a) Waar is het woord des HEEREN, dat gij zo lang hebt aangekondigd, maar dat nog nooit tot vervulling is gekomen? Laat het nu komen! Het wordt tijd, dat het geschiede, zo wij u voor geen leugen-Profeet zullen houden (Ezech. 12:22).

a) 2 Petr. 3:4

16. Ik heb toch niet aangedrongen op het bedreigen van Uw volk, meer dan enen herder achter U betaamde; ook heb ik den dodelijken dag niet begeerd; ik had er geen behagen in ellende aan te kondigen. Gij, Heere! weet het; wat uit mijne lippen is gegaan, is voor Uw aangezicht geweest, daarmee wil ik mij vertroosten (1 Kor. 4:3).

1) De Lutherse vertaling, door Dächsel gevolgd, heeft: "Maar ik ben echter niet van U gevloten, U als herder te volgen." v. d. Palm vertaalt: "Ik echter heb bij U niet aangedrongen op 't geen geen herder betaamde" en geeft deze verklaring: "De landgenoten van den Profeet beschuldigden hem, dat hij er behagen in schepte, om onheil te voorspellen, alsof hij zelf bij God aanhield, om dergelijken last te ontvangen; ene handelwijs, die zij meenden, genen Profeet te betamen, als die liever de voorspraak bij God moest zijn. Hiertegen verdedigt hij zich. Het best drukt onzes inziens den zin uit de Engelse vertaling, die te Geneve gemaakt is: "ik heb mij zelven niet ingedrongen tot enen herder achter U; " hij had de bediening niet begeerd, die hem noodzaakte zoveel kwaad te dreigen.

Met de waarheid, dat vertrouwen op des Heeren zegen aanbracht scheen de ervaring, welke Jeremia in zijn beroep opdeed, in tegenspraak te staan, dewijl de verkondiging van het Woord Gods hem slechts vervolging en lijden had berokkend: Daarom bidt hij den Heere deze tegenspraak te ontzenuwen en ook aan hem die waarheid te bevestigen.

Aanleiding tot deze bede geven de vijandelijkheden der vijanden, die honend vragen, waar dat toch, wat hij als Woord des Heeren had verkondigd, bleef, waarom het niet vervuld werd. Hieruit zien wij, dat de reden, waarvan het slot deze klacht vormt, vóór de eerste woorden van de Chaldeërs in Juda gekomen is geworden.

Zo lang zijn prediking niet vervuld werd, konden de ongelovigen hem als een valschen profeet vervolgen, zijne profetieën voor ingeving van persoonlijke gevoelens tegen zijn volk uitgeven. Daarentegen verklaart hij in vs. 16. dat hij in zijn ambt noch eigenwillig heeft gehandeld, noch het ongeluk van het volk gewenst, maar alleen naar Goddelijke ingeving heeft gesproken.

17. Wees Gij mij niet tot ene verschrikking; Gij zijt Mijne a) toevlucht ten dage des kwaads; stel nu Gij Uzelven, o God! niet tegenover mij.

a) Jer. 16:19.

De voortreffelijkste van Gods kinderen moeten den alsem drinken; de liefste Zijner kinderen moeten het kruis dragen. Geen enkel Christen ondervond een altoosdurenden voorspoed; geen enkel gelovige, die zijne harp niet soms aan de wilgen moet hangen. Wellicht beschikte de

Heere u in het begin een effen en onbewolkt pad, omdat gij zwak en schroomvallig waart. Hij matigde den wind voor het geschoren lam, maar nu gij krachtiger zijt in geestelijk leven, moet gij de rijpere en meer moeilijke ondervinding van Gods volwassen kinderen opdoen. Wij hebben winden en stormen nodig om ons geloof te oefenen, om den doden tak van zelfvertrouwen te verbreken en ons dieper in Christus te doen wortelen. De dag des kwaads openbaart ons de waardij van onze heerlijke hoop.

18. a) Laat mijne vervolgers beschaamd worden en vervul de bedreiging aan hen, maar laat mij niet door haar onvervuld te doen blijven beschaamd worden; laat hen verschrikt worden, wanneer komt wat ik hun nu moet verkondigen; maar laat mij niet verschrikt worden doordat mijn woord niet komen zou; breng over hen den dag des kwaads, en verbreek hen met ene dubbele verbreking, zo als zij dat verdiend hebben door Uw heilig woord te honen.

a) Ps 35:4; 40:15. Jer. 15:15.

Ziet, hoe de kinderen Gods ene tegenstelling maken tussen God en de wereld, hoe zij gaarne en blij de wereld willen verlaten en vergeten, alles geduldig lijden, alles gemakkelijk overwinnen, wanneer zij slechts God en Zijne genade behouden, tot Hem een vrijen toegang in den nood hebben en met het licht van Zijn aangezicht verheugd worden.

Behoort dit ons stuk werkelijk, gelijk wij boven hebben aangenomen, tot den tijd dadelijk na Jojakim's dood, toen den koning nog ene eervolle begrafenis ten deel werd (2 Kon. 24:6), en zijn zoon Jojachim de verering overnam, dan zijn het zeker de profetieën in Hoofdst 22:13 vv. en 36:29 vv. die naar de letter nog niet vervuld schenen te zijn, hoewel zij naar den inhoud volkomen bewaarheid waren. Men hoonde en bespotte nu den Profeet, en voor dezen was het misschien zelven een raadsel, waarom alles niet nauwkeurig was gekomen, zo als hij het had voorgezegd, hoewel hij vertrouwde, dat het recht bij den Heere was.

19.

Van de rede, die met Hoofdst 11 begint, is het gedeelte, dat hier begint en tot Hoofdst. 20 voortgaat, het laatste stuk. De rede stelt ene reeks van daden en ervaringen voor, waaruit blijkt, dat bij den verdorven toestand des volks iedere poging ijdel geweest is, om het tot bekering te bewegen. Dit stuk ziet zonder twijfel op den tijd onder Jojakim en Jojachim.

II. Vs. 19-27. Jeremia krijgt eerst bevel van den Heere, om onder ene bepaalde poort van den tempel te gaan, en van daar de markt te overzien, vervolgens naar de poorten der stad te gaan. Wanneer hij nu ziet, hoe daar op den sabbat een lastdragen en aanvoeren van waren voor die markt plaats heeft, moet hij, het volk herinneren aan het goddelijk gebod omtrent den sabbat. Daarbij moet hij vervolgens in den naam des Heeren de belofte uitspreken van een voortdurend bestaan voor koninkrijk en stad, bijaldien men door nauwkeurige waarneming van zijn heilig gebod zich werkelijk tot Hem bekeert, maar ook voor het tegenovergestelde geval, wanneer men zal voortgaan den sabbat te ontheiligen, met een onuitblusbaar vuur bedreigen, dat de poorten en huizen van Jeruzalem zal verteren. De Profeet zegt niet, wat het gevolg van zijne prediking geweest is, maar de lezer kan het weten, ook zonder dat het hem

uitdrukkelijk gezegd wordt. De koningen van Juda en het volk in het land, en de inwoners te Jeruzalem hebben zich ganselijk niet om de prediking bekommerd, maar voor en na hun weg voortgezet. Zo is dan ook het gedreigde vuur na weinige jaren uitgebroken en het heeft een einde genomen met het koningshuis van David.

19. Alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Ga henen naar den tempelberg, en sta in de poort van de kinderen des volks, in de poort die van den tempelomtrek naar den voorhof des volks leidt, door welke (1 Kon. 10:12) de koningen van Juda ingaan, wanneer zij uit hun paleis op Zion de godsdienstoefening in den tempel gaan bezoeken, en door welke zij uitgaan, zodat zij bij hun dubbel gaan door de plaats rondom den tempel wel kunnen zien wat daar voorvalt. Ja, ga dan van den tempelberg af in de stad in alle poorten van Jeruzalem, die van buiten naar de stad, of uit de stad naar den tempelomtrek voeren;

20. En zeg tot hen: Hoort des HEEREN woord, gij koningen van Juda, en gans Juda en alle inwoners van Jeruzalem, die door deze poorten ingaat!

21. Zo zegt de HEERE! Wacht u op uwe zielen; weest zeer op uwe hoede; weest bezorgd voor uw leven en draagt genen last op den sabbatdag, noch brengt in door de poorten van Jeruzalem,

a) Neh. 13:19

De meeste uitleggers geven goede juiste verklaring van de uitdrukking "poort van de kinderen des volks, " daar zij nu ene aan de Middelpoort in Hoofdst. 39:3, dan aan de poort tussen de twee muren in Hoofdst. 39:4, dan aan de Waterpoort in Neh. 3:26, dan aan de Dalpoort in 2 Kron 20:20 en 32:6, dan aan de Fondamentpoort in 2 Kron. 23:5 denken. Even als echter de Profeet in Hoofdst. 7:2 in ene poort aan het huis des Heeren moet treden, zo ook hier. Daar was het de poort tussen den voorhof des volks en dien der priesteren, hier is het de poort, die uit den buitensten omtrek des tempels naar den voorhof des volks voert, en met het oog daarop poort van de kinderen des volks wordt genoemd. Daar moest niet alleen het volk in den benedensten, maar ook de priesterschap in den hogeren voorhof het woord des Heeren vernemen. Hier daarentegen heeft de Profeet niet onder de poort des tempels te spreken, maar te zien; zijn spreken heeft eerst later plaats onder alle poorten der stad. Wat hij nu onder de oostpoort van den tempel (bij den Herodiaanse tempel "de Schone poort" (Hand. 3:2 en 10) genoemd) voor zich moest zien, is de markt in den buitensten tempelomtrek, die men (even als ten tijde van Jezus in den voorhof der Heidenen, die toen de plaats van den tempelomtrek innam (Joh. 2:14 vv. Matth. 21:12 vv.) daar hield voor hetgeen in den tempel en voor den godsdienst nodig was. Daarheen brachten de mensen uit andere plaatsen hun goederen ten verkoop door de stadspoort of Fondamentpoort. Zo verstoorde zij de heilige rust van den sabbath op snode wijze, zonder dat de koningen tegen die verkeerdheid zich verzetten. Nadat hij het gezien had, en ooggetuige van dat markthouden geweest is, moet hij zich tot al die poorten van de stad begeven, waardoor de mensen hun waren brengen, om ze op heterdaad te betrappen in het breken van den sabbath en hun voor te houden, hoe zij, die voorgeven met hunnen waren tempel en godsdienst te verzorgen, integendeel het gericht van God over den tempel en over de heilige stad doen komen. Bij het gaan onder de poort van de kinderen des

volks is uitdrukkelijk op den voorgrond gesteld, dat hier de koningen in en uitgaan, dus tweemaal gelegenheid hadden, bij het bezoeken van den tempel kennis te nemen van die verkeerdheid, omdat zij door dat toe te laten het vonnis over zich brachten, dat het Davidische koningschap een einde zou doen nemen.

22. Ook zult gijlieden genen last uitvoeren uit uwe huizen op den sabbatdag, om dien op de markt boven bij den tempel te brengen, nochzult gij enig werk doen op dien dag; maar gij zult den sabbatdag heiligen, gelijk als Ik (Exod. 20:8 vv.) uwen a) vaderen geboden heb.

a) Exod. 23:12; 31:13. Ezech. 20:12.

23. Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd naar Mijn gebod, om den sabbath te gedenken. Zij hebben gedaan gelijk hun vaderen, die evenmin wilden horen (Hoofdst. 7:24 vv.). Dat bewijst die van de vaderen overgeërfde slechte gewoonte om markt te houden in den tempel, gelijk gij, Mijn profeet van de Oostpoort (vs. 19) voor uwe ogen hebt gezien. Zij hebben het beschouwd als ware het door de traditie geheiligd, hoewel zij de gruwelen daarvan bij in en uitgaan door diezelfde poort genoeg konden opmerken. Maar zij hebben hunnen nek verhard, om niet te horen, en om de tucht niet aan te nemen; zij hebben zich niet willen laten bewegen, om in heiligheid en gerechtigheid te wandelen.

a) Jer. 11:10; 13:10; 16:12.

De Joden waren een zeer winzuchtig volk; hun gierigheid, gepaard met andere zonden, verlokte hen tot het ontheiligen van de sabbaten des Heeren.

De Heere neemt slechts een der geboden der tweede tafel, maar juist die, waaruit de gezindheid des volks zou blijken, omtrent het waarnemen van den dienst des Heeren. Des volks gezindheid jegens God moest juist uitkomen in het al of niet vasthouden aan het wettelijk vieren van den Sabbatdag. Hieraan voldeed Israël niet, gelijk ook hun vaderen er niet aan voldaan hadden.

Hierop wijst de Heere om daarmee te doen uitkomen, dat deze zonde een diep ingewortelde volkszonde was, welke daarom riep om strafoefening.

24. Nog heeft het woord Mijner belofte, aan Salomo na het bouwen van den tempel (1 Kon. 9:3 vv.) gegeven, zijne kracht. Het zal dan geschieden, indien gij vlijtiglijk naar Mij zult horen, spreekt de HEERE, en gij een einde maakt aan dat zo diep geworteld kwaad, dat gij genen last door de poorten dezer stad op den sabbatdag inbrengt, en gij den sabbatdag heiligt, dat gij geen werk daarop doet (Jes. 58:13. Neh. 13:15 vv.).

25. a) Zo zullen door de poorten dezer stad, nu niet meer ontheiligd door het schenden van den sabbat (1 Kon. 3:7), ingaan koningen en vorsten, de koningen met de groten des rijks, zittende op den troon van David, rijdende op wagenen en op paarden (Jes. 27:1), zij en hun vorsten, de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem; en deze stad zal bewoond

worden in eeuwigheid; zij zal niet worden uitgeroeid, maar de koningen zullen onafhankelijk, de burgers vrij zijn.

a) Jer. 22:4.

26. En zij zullen komen uit de steden van Juda, en uit de plaatsen rondom Jeruzalem, en uit het land van Benjamin, en uit de laagte(vgl. Jes. 9:1 en de), en van het gebergte(Num. 13:25) en van het zuiden (Num. 13:21), uit dankbaarheid voor alle zegeningen, die zij van Mij ondervinden, aanbrenge de brandoffer, en slachtoffer, en spijsoffer, en wierook, en aanbrenge de loffer ten huize des HEEREN 1) (Lev. 26:3 vv. Deut. 28:1 vv. 26:1 vv.).

1) Welke zegening God nog voor hen overig had, indien zij een geweten wilde maken van het heiligen der Sabbatten. Alhoewel hun vaders schuldig waren aan de ontheiliging van den Sabbat, zo zouden zij daarvoor niet lijden, maar ook zou hun stad en volk den ouden roem weer bekomen, indien zij den Sabbat beter onderhielden. Laat hen zorg dragen, dat zij den Sabbat heiligen en geen werk daarop doen en dan zal het hof bloeien.

De koningen bij opvolging, of de verscheiden takken der koninklijke familie te gelijker tijd zullen rijden in grote statie door de poorten van Jeruzalem, sommigen op wagens en sommigen op paarden, vergezeld van een talrijk gevolg der mannen van Juda.

De stad zal bloeien. Laat te Jeruzalem het aanzien van den Godsdienst opgehouden worden, door de heiliging van den Sabbat, opdat zij moge beantwoorden aan haren titel van de heilige stad en dan zal zij blijven tot in eeuwigheid; zij zal voor eeuwig bewaard worden.

Het land zal bloeien. De steden van Juda en het land van Benjamin zal weer vervuld worden met grote menigte van inwoners en deze zullen overvloed van volheid hebben en in vrede leven.

De Kerk zal bloeien. Spijsoffers en reukwerk en loffers zullen ten huize des Heeren aangebracht worden tot onderhouding van den dienst van dat huis en de dienaren, die daarin dienen.

Gods instellingen zullen daar gemoedelijk onderhouden worden, geen offerande of wierook zal aan de afgoden geofferd worden en van God onttrokken, maar alles zal in den rechten weg gaan.

27. Maar indien gij naar Mij niet zult horen, om den sabbatdag te heiligen en om genen last te dragen, als gij op den sabbatdag door de poorten van Jeruzalem ingaat, zo zal Ik, Mijne bedreiging vervullende (1 Kon. 9:6 vv.), een vuur in hare door u zo lang en zo snood ontheiligde poorten aansteken, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren en niet worden uitgeblust. (Amos 1:14 v; 5:6. Hos. 8:14. Ezech. 23:47)

De ontheiliging van den sabbath door dagelijks werk in tegenspraak met de wet des Heeren, was een openlijk misdrijf en een teken van afval van God. Het sabbatsgebod kan wel door

farizese wetsvervulling worden overdreven en misbruikt, gelijk Joh. 5:10 geschiedde, maar het misbruik der wet heft de wet niet op, en schaft het recht gebruik niet af; het bevordert beide slechts te meer.

Er zijn ten allen tijde zekere hoofdzaken, die, wanneer zij worden erkend, tot verandering van bijzondere personen en van het volk leiden. Door de heiliging van den sabbath zou het volk getoond hebben, dat het de wet nog als ene goddelijke beschouwde.

Het verminderen der nauwgezetheid, waarmee deze ordening Gods omtrent den sabbat wordt waargenomen, of de verwaarlozing daarvan is een zeker bewijs van achteruitgang der ware godsvrucht in een land. .

Van dien tijd af was dus nog redding mogelijk. Daar het volk echter alles in den wind sloeg en zijne koningen niet letten op hetgeen de Heere hun liet zeggen, staat hier deze rede als een gedenkteken en getuigenis van de onbekeerlijkheid van Juda en van de noodzakelijkheid van het gericht, dat later over hen gekomen is.

HOOFDSTUK 18.

WAAR BEROUW BEHOUDT, ONBOETVAARDIGHEID LEIDT TEN VERDERVE.

II. Vs. 1-23. De vorige rede werd besloten; vooreerst met ene belofte en vervolgens met ene bedreiging. In de rede, die nu volgt, wordt door ene gelijkenis aanschouwelijk gemaakt, hoe het van des volks gedrag afhangt of het tot verwezenlijking zal komen van de belofte of van de bedreiging. Het heeft dus geen recht om te menen, dat de Heere Zich door Zijne belofte voor ieder geval zou verbonden hebben, alleen zogen te geven; dat Gods waarachtigheid niet duldde dat het enig ongeluk overkwam, dat het daarom zonder enige vrees elke vermaning tot bekering van zijne boze wegen kon verachten, en niet nodig had enig geloof te slaan aan de aanmoediging van de naderende gerichten door den Profeet, omdat er toch niets van zou komen. De gelijkenis is die van enen pottbakker, die op zijne draaischijf het leem tot een zeker vat begint te vormen, doch dadelijk, als het leem den door hem bedoelden vorm niet aanneemt, dien weer tot den vorigen klomp zamendrukt, om dien tot een ander vat te vormen. Jeremia moet uitdrukkelijk eerst tot enen pottbakker in diens werkplaats gaan, opdat diens wijze van handelen, waarmee bij Gods almacht voor het volk moet tekenen, hem duidelijk voor ogen sta (vs. 1-12). Het volk laat zich echter niet tot erkenning der waarheid brengen. Ondanks zijn even zo ongehoord als onnatuurlijk afvallen, ondanks zijn gedrag, dat zo openbaar God tot straffen noodzaakt, vertrouwt het op de leugenachtige redenen van zijne valse leidlieden en raadgevers, en zweert het te zamen tegen dien Profeet, die het in waarheid des Heeren woord verkondigt, om hem tot zwijgen te brengen (vs. 13-18). Deze kan alzo slechts klagen tegen het volk, en het aanklagen, dat het diegenen wil verderven, die het verderf van hen wil afwenden. Die aanklacht wordt van zelf een gebed om bespoediging der gerichten, opdat Gods gerechtigheid en waarheid geëerd worde (vs. 19-23).

1. Het woord, dat tot Jeremia waarschijnlijk in de eerste dagen der regering van koning Jozakim geschied is van den HEERE, zeggende:

2. Maak u op en ga af naar het dal Gihon (1 Kon. 1:33), dat ten zuiden van Jeruzalem ligt, in het huis des pottbakkers, en wel van een van hen, die in dat kleiachtige dal (Matth. 27:7 vv.) hun werkplaats hebben; en aldaar zal Ik U Mijne woorden doen horen.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik, om hier iets mede te delen omtrent de meest gebruikelijke handwerken bij de oude Hebreëen, voor zo ver dat tot een recht verstaan der Heilige Schrift nodig is. Enige handwerken van eenvoudigen aard werden door de huisvaders zelf uitgeoefend, namelijk het grovere werk in hout enz. zelfs het bouwen der huizen. De bezigheden tot het eigenlijk levensonderhoud nodig, bijv. het bakken (2 Sam 13:3), het weven (Ex. 35:25. Spr. 31:24), het maken van vrouwen- en mansklederen (Spr. 31:21. 1 Sam 2:19, 9:39) werd door vrouwen en slaven verricht, zelfs nog in latere tijden, toen zich ook voor deze werkzaamheden zelfstandige handwerken hadden gevormd, ten minste gedeeltelijk. Alle handwerken echter, die velerlei moeilijke manipulaties en diensvolgens bijzondere geschiktheid vorderden, werden reeds vroeger uitgeoefend door bijzondere personen, die zich later bij wijze van gilden aaneensloten. In Egypte waren de handwerkslieden in bijzondere kasten verenigd, en dit werd later zo uitgewerkt, dat de bijzondere kasten niet naast elkaar

stonden, maar de een aan de andere ondergeschikt was. Onder alle handwerken van deze soort staat bovenaan het bewerken van metalen, en wel daarom omdat dit handwerk het oudste is, daar het kan teruggebracht worden tot den Kainiet Tubal-Kain, den vader van allen die koperen ijzer werken (Gen. 4:22), en tevens het belangrijkste is voor akkerbouw, jacht en oorlog. Daarom heet in het Hebreeuws de bewerker van metalen slechts handwerksman, en eerst door bijvoeging van het materiaal, dat geen metaal was, werden de bewerkers van steen en hout genoemd. Wij beginnen dus de rij der handwerkslieden met de arbeiders van metaal.

1) De goud- en zilversmeden. Gouden sieraden werden reeds door Eliëzer aan Rebekka als bruidsgeschenken gegeven (Gen. 24:22, 53), kostbare vaten worden in Richt. 5:25. 1 Kon. 10:21. Ezra 5:14. Esth. 1:7 vermeld. Deze goud- en zilversmeden staan met hun kunst in de dienst van Jehova (Ex. 37-39. 1 Kon. 6:21 vv.), bij het vervaardigen van tabernakel en tempel, maar veel menigvuldiger in dienst der afgoderij (Ex. 20:23, 32:2. Richt. 17:4). Hun verschillende werkzaamheden van louteren en smelten (Jes. 1:22, 25. Hand 19:24), het keuren (Spr. 17:3) mengen (Ezech. 1:4, 27. Openb. 1:15; 2:18), gieten van beelden (Jes. 40:19) en vaten (Ex. 25:12), het bereiden van dunne platen (Jes. 44:12), het maken van dicht werk (Ex. 25:31, 36. Num. 10:2) het overtrekken met uitgerekte goud of zilver, het inzetten, het snijden van gouddraden (Ex. 39:3), inleggen van edelstenen (Ex. 28:11, 17), koralen (Job. 38:18), paarlen (Hoogl. 1:10), worden soms genoemd en gedeeltelijk in de profetische Schriften tot gelijkenissen van het rijk Gods gebezigd: Aambeeld, hamer, tang, bijtel, blaasbalg, smeltkroes waren hun werktuigen, smeltovens en smidse hun werkplaatsen.

2) De arbeiders in erts of koper of ijzer. De wapen- en grofsmeden mochten ten tijde der onderdrukking door de Filistijnen niets werken (1 Sam. 13:19. Richt. 5:8); des te meer ontwikkelde zich die tak ten tijde der koningen. Men sloeg het ijzer tot platen, goot zuilen, spiegels (1 Kon. 7:46. Job 37:18), vervaardigde allerlei vaten, kookpotten (Lev 6:28. Num. 16:39. Jer. 52:18), verder wapenen, helm, pantsier, speer (1 Sam. 17:5. 2 Sam. 21:16 ketenen (Richt. 16:21). Slotenmakers en fijnsmeden zijn waarschijnlijk eerst in later tijd gekomen (2 Kon. 24:16. Jer. 29:2), hoewel slot en sleutel reeds vroeger worden vermeld (Richt. 3:25). Staalwerkers zijn vermeld in Nah. 2:3-4.

3) steenhouwen (Ex. 28:10 vv. 21). Dit hadden de Hebreërs van de Egyptenaren geleerd.

4) Werklieden in hout, beeldsnijders, schrijnwerkers, timmerlieden, wagenmakers worden zeer dikwijls vermeld, zowel als hun gereedschappen, grote akse, bijl, schaaf, bijtel, krijt, zaag, passer, richtsnoer, waterpas.

5) De steenhouwers (1 Kon. 7:9. 2 Kon. 12:13. 2 Sam. 5:11), ook zeer ervaren in het gladmaken van marmer.

6) De metselaars (1 Kon. 13:1. 2 Kon. 12:13. 13:5 en stukadoors (Ezech. 13:11).

7) De pannebakkers, fabrikanten van bakstenen (bij gebrek aan bouwstenen) komen minder in Palestina dan in Babylonië (Gen. 11:3) en Assyrië (Nah. 3:14) voor; die werkzaamheden bleven in onuitwisbare herinnering bij de Joden uit hun verdrukking in Egypte (Ex. 5:7.). De

stenen, die uit leem en stro waren bereid, werden of in de zon gedroogd, of men brandde ze in den ticheloven (2 Sam. 12:31. Jer. 43:9).

8) De pottbakkers (Ps. 94:9. 1 Kron. 4:23. 29:16; 45:9. 64:1. 1 Job 10:9. Matth. 27:7, 10; Sir. 38:32 vv.), maakten kruiken, flessen, potten, schalen (voornamelijk voor de armen); zij verglaasden die soms (Spr. 26:23 Waarschijnlijk woonden verscheidene pottbakkers in de nabijheid van de Zonnepoort (Hoofdst. 18:2); zij werkten op de schijf, die uit twee platen bestond, welke zich boven elkaar bewogen en door den voet in draaiende beweging werden gebracht.

9) Glasblazers worden in den Bijbel niet genoemd maar wel in den Talmud; men mag echter uit het verkeer der Joden met Fenicië wel besluiten, dat zij met het maken van glas bekend zijn geweest. In Job 28:17 wordt waarschijnlijk het glas (volgens anderen het bergkristal) vermeld.

10) Lederbereiders. De looiers, die om den lelijken reuk hunner werkplaatsen en om het meestal met hun werk verbonden villen niet zeer in achting waren, woonden vóór de stad aan rivieren of aan de zee (Hand. 10:6). De Talmud maakt het eerst van schoenmakers melding; van een priem wordt daarentegen reeds in Ex. 21:6 melding gemaakt.

11) De wevers. Het vlas werd op houten kammen gehekeld; de afval (grof vlas) werd voor tonder (Jes. 1:31) gebruikt, of zaamgevlochten tot strikken en touwen (Joz. 2:15; 19:9. Richt. 15:13. Ps. 18:6). De wol werd gekamd. Men kende spinrok, spil, weverspoel, trok de draden van de spoel op den weversboom en weefde staande den inslag in (vgl. 1 Sam 17:7). Byssus-, kameel- en geitehaar werd verwerkt, het laatste voor rouwkladeren, gordels, deksels van tenten. De maker van tenten-doeck (Hand. 18:3) had als materiaal het haar der ruige Cilicische geiten. De Apostel Paulus was zulk een tentendoekmaker of een tentmaker (Hand. 18:3). Verschillende stoffen mochten niet door elkaar worden geweven (Lev. 19:19. Deut. 22:11). Het bontweven maakte alleen ene uitzondering. Dit geschiedde door verbinding van gouddraden, blauwe en rode purperdraden, karmozijndraden enz. (Ex. 26:36; 27:16; 28:39. 16:10. Ps. 45:15). Het damastweven deden in 't bijzonder de Feneciërs (Exod. 26:1, 31; 28:6; 35:35 enz.) bontgewerkte klederen en tapijten waren oude artikelen van weelde.

12) De vollers, die het pas gegevene en de gedragen klederen, door wassen in water, door slaan en stampen in een trog, door salpeter en vegetabilisch loog en as (Jer. 2:22. Mal. 3:2 vv.) van vet reinigden, alsmede door urine en vollersaarde schoon maakten. Dat werk werd op het werk der vollers in het westen der stad boven aan den vijver gedaan, en Was niet bijzonder in aanzien bij de Joden (2 Kon. 18:17. Jes. 7:3; 36:2).

13) De ververs komen in de Heilige Schrift niet voor, de Talmud vermeldt ze.

14) De zalfbereiders (Ex. 30:25, 35. Pred. 10:1. 1 Sam. 8:13. 3:8.) mengden meestal fijne olijfolie met andere welriekende oliën en hars en galbanum, wierook en mirre. Slavinnen verstonden die kunst (1 Sam. 8:13); ook mannen deden dit. Zij worden in onze overzetting ook apothekers genoemd.

15) De bakkers bezaten in Jeruzalem hun straat, ene soort van bazar (Jer. 37:21). De Profeet Hosea (8:4 vv.) vermeldt het bakken als zelfstandig ambacht, dat dit vroeger niet was. In Egypte waren de bakkers reeds ene afzonderlijke kaste (Gen. 40:2 wordt de overste daarvan genoemd)

16) De barbiers komen reeds in den tijd van Ezechiël voor (Ezech. 5:1). Ook hadden

17) de kaasmakers hun bijzonder kwartier (1 Sam. 17:18. 2 Sam. 17:29).

18) De kledermakers kent de Heilige Schrift niet, maar wel de Talmud. Het maken van klederen was meestal vrouwenwerk.

De meeste handwerken leerden de Hebreëen waarschijnlijk van de Egyptenaren in den tijd hunner dienstbaarheid; vele ook van de Kanaänieten, de vroegere bewoners van Palestina, die nog gedeeltelijk onder hen leefden; zo ook van de Filistijnen, maar de bijzonder kunstige handwerken leerden zij van de Feniciërs, wier raad en hulp de Joodse koningen in lateren tijd dikwijls vraagden. Vernederend was over 't algemeen het uitoefenen van een handwerk niet, slechte enige handwerkslieden waren minder geacht dan andere. Behalve de als zodanig vermelde looiers en vollers behoren tot de minder aanzienlijke de barbiers, de zalfmakers (waarschijnlijk wegens hun enigzins ongebonden omgang met het vrouwelijk geslacht), en de wevers. De laatsten waren wegens hun armoede en gemene zeden tot een spreekwoord geworden. Deze vijf handwerken mocht een Hogepriester niet uitoefenen. Overigens werd het aanleren van een handwerk, ook voor de grootste geleerden niet voor een smaad, maar voor eer en plicht gehouden (Mark. 6:3. Hand. 18:3) tot in de laatste tijden van het Joodse volk.

3. Zo ging ik, gehoorzaam aan dit Goddelijk bevel en in gespannen verwachting welke woorden de Heere mij zou laten horen, af in het huis des pottebakkers, en ziet, hij maakte een werk op de schijven, op de beide houten schijven, waarop pottebakkers de vaten vormen.

4. En het vat, dat hij maakte, werd verdorven, als leem, in de hand des pottebakkers, het mislukte, het verkreeg den vorm niet, dien men bedoeld had. Toen drukte hij de klei weer tot een klomp zamen en begon den arbeid weer van voren af, en maakte hij daarvan weer een ander vat, gelijk als het recht was in de ogen des pottebakkers te maken.

5. Toen ik die handelwijze van den pottebakker ene poos had aangezien, geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:

6. a) Zal Ik ulieden niet kunnen doen, gelijk deze pottebakker, o huis Israëls! spreekt de HEERE. Zal Ik de klei, die niet tot het eerst bedoelde vat wilde worden, niet tot het maken van een ander vat kunnen bezigen? Ziet, b) gelijk leem in de hand des pottebakkers niets is dan ene stof, welke niets te bepalen heeft over de gedaante, die het moet aannemen, alzo zijt gijlieden in Mijne hand, o huis Israëls. 1) Ik alleen heb over uw volgend lot te beslissen. Ik zal van u maken wat Ik wil, en u tot iets anders vormen, wanneer gij Mij niet deugt tot hetgeen, waartoe Ik u oorspronkelijk heb willen vormen.

a) Jes. 45:9. Rom. 9:20. b) Jes. 64:8.

1) In hoofdsom vermaant God, dat al hun heil afhangt van de genadige goedertierenheid Gods. Niets zult gij als uw eigendom hebben, maar wat God u toeschikt, dat is uw tot wederopzeggens toe verleend bezit. Heden kan Hij u ontnemen, wat Hij u gisteren gaf.

Het symbool stelt ons voortreffelijk voor ogen hoe het volk geheel in de hand van God is, die er vrij over beschikt, hoe Hij onvermoeid bezig is na vele mislukte proeven een vat ter ere daaruit te vormen. Buig uwe trotsheid, o mens, die waant uw leven te kunnen vormen tot een kunstwerk naar uw eigen welgevallen, en niet bedenkt, hoe gij slechts een pot zijt op de eeuwigen Gods, dien Hij verandert, wanneer Hij wil.

Er is hier eigenlijk geen sprake van het buigen van 's mensen hart door Gods Geest, maar hiervan, dat de Heere door Zijne vroegere bedreigingen of beloften niet gehouden is, om den mensheid of onheil te zenden, hen tot vaten des lijdens of der vreugde te maken, maar dat Hij de gedaante van hun lot wijzigen kan, gelijk de pottbakker de gestalte der klei verandert, die hij nog onder handen heeft. De plaats Rom. 9:21 bespreekt, al is het onder het beeld van een pottbakker en van klei, ene geheel andere vraag.

7. In een ogenblik zal Ik spreken door den mond van enen profeet over een volk en over een koninkrijk, gelijk bijv. over Ninevé door den mond van Jona (Jona 1:1 vv. 3:4 Jon), dat Ik het zal a) uitrukken, en afbreken, en verdoen.

a) Jer. 1:10.

8. Maar indien datzelfde volk, over hetwelk Ik zulks gesproken heb, gelijk de mannen te Ninevé deden (Jona 3:5 vv. Matth. 12:41), zich van zijne boosheid bekeert, zo zal Ik berouw hebben over het kwaad (1 Sam. 15:11), dat Ik het gedacht te doen, want het is Mij niet om ongeluk, maar om bekering, te doen geweest (Ezech. 18:23).

9. Evenzeer kan het omgekeerde plaats hebben. Ook zal Ik in een ogenblik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal bouwen en planten. (Jer. 1:10).

10. Maar indien het, gelijk het huis van Israël, doet, dat kwaad is in Mijne ogen, dat het naar Mijne stem niet hoort, die door genadige belofte het tot des te groteren ijver in goed doen heb willen brengen, zo zal Ik berouw hebben over het goede, met hetwelk Ik gezegd had hetzelfde te zullen weldoen. Ik ben door de uitgesprokene belofte geenszins verplicht, zo als het huis van Israël meent, goed te doen, alhoewel het van zijne zijde voor Mijne ogen kwaad doet.

Gelijk God de Joden, die het Evangelie weigerden aan te nemen, met recht verworpen heeft, ondanks de algemene beloften aan hun natie gedaan, zo kan ook gene bijzondere Christelijke gemeente zich toeëigenen Gods algemene belofte, dat Hij Zijne kerk bewaren zal, dan vóór zo verre zij bij dien regel van geloof en leven blijft, dien Hij haar in de Boeken des Nieuwen Verbonds heeft voorgeschreven.

Hieruit ziet men, dat de Heere altijd in de oefening van Zijn gezag en bekwaamheid naar vaste regels van gerechtigheid en goedheid te werk gaat. Hij besteedt inderdaad gunsten op ene oppermachtige wijze, maar straft nooit naar willekeurige macht. Zijn Rechterhand is hoog, doch Hij regeert niet met een hoge hand.

God verzekert Zijne wijze macht en zegt ons wat Hij kan doen, maar Hij verzekert ons ook te gelijk, dat Hij als een rechtvaardig en barmhartig Rechter zal handelen.

11. Het huis van Israël heeft misbruik van Mijne belofte gemaakt en die voor een vrijbrief tot alle kwaad aangezien; toch worde nog door bedreiging van straf beproefd het op den tegenovergestelden weg te brengen (vs. 7). Nu dan, spreek nu tot de mannen van Juda en tot de inwoners van Jeruzalem, gelijk uwe roeping van den beginne af geweest is (Hoofdst. 7:1 vv; 26:1 vv.), zeggende, zo zegt de HEERE: Ziet Ik formeer een kwaad tegen ulieden, en denk tegen ulieden ene gedachte om u te straffen. Ik ben echter een God, die berouw heb over het kwade, dat Ik heb gesproken; zo a) bekeert u nu een iegelijk van zijnen bozen weg, en maakt uwe wegen en uwe handelingen goed. 1)

a) 2 Kon. 17:13. Jer. 35:15.

1) De Heere heeft gewezen op Zijn vrijmacht, om met Zijn volk te wandelen in zegeningen, als het zich aan het Verbond houdt en in tegenheden als het Zijn Verbond verbreekt.

Hij heeft het beeld van den pottbakker en het leem gebruikt, om daardoor het duidelijk te maken, dat Hij de Souvereine God is, die kan en mag doen naar Zijn welbehagen.

Nu komt de Heere met de dreiging van straf, met de aankondiging van Zijne oordelen, maar geeft het volk nog tijd, om zich te bekeren en alzo de gedreigde oordelen af te wenden.

In den weg, dit spreekt de Heere hier uit, van nationale bekering zou er nog redding van stad en volk zijn.

12. Doch zij verwerpen aanstonds door hun misdadige beslistheid die poging tot hun geluk, en zeggen, zo dikwijls Ik, de Profeet, volgens des Heeren aanwijzing tot hen spreek: a) Het is buiten hoop. Er komt niets van dat wij ons van onzen weg zonden afkeren (Hoofdst. 6:16); maar wij zullen integendeel onbekommerd over Gods gedachten (vs. 11), naar onze gedachten wandelen (Jes. 65:2), en wij zullen doen, een iegelijk naar het goeddunken van zijn boos hart 1) (vgl. Jes. 28:14) aan 't einde).

a) Jer. 2:24.

1) Het is zeker, dat zij dit wel niet openlijk hebben uitgesproken. En niet met opzet pochen zij er op, dat zij zo goddeloos waren en zulke verachters Gods, maar de profeet ziet niet op wat zij hadden gezegd, maar veeleer op hun daden. De Joden toch waren gewoon hunnen verdichtsels en bedriegerijen van Satan te stellen tegen Gods Woord. Het is derhalve niet te verwonderen, dat de Profeet hen die goddeloze en Godonterende woorden in den mond legt,

omdat zij veeleer liever hun eigene gedachten willen volgen en de boze overleggingen van hun hart, dan zich aan God onderwerpen en Zijn Woord gehoorzamen.

13. Daarom, zo zegt de HEERE: Vraagt nu onder de Heidenen, wie heeft al zulks gehoord? De jonkvrouw Israëls (Hoofdst. 31:4, 21. Amos 5:2), van welke men naar hare hoge roeping om verloofde te zijn van den enig waren God, het meest getrouwheid en gehoorzaamheid zou verwachten, doet ene zeer afschuwelijke zaak. Bij welk ander volk is het gehoord, dat het zijne goden verliet, gelijk Israël zijnen God verlaten heeft (Hoofdstuk 2:10 vv.).

14. Zal men ook om enen kalen rotssteen des velds verlaten de velden, welke de sneeuw van Libanon bevochtigt (Ps. 133:3)? Zullen ook voor de vreemdewateren koude, frisse, vlietende wateren verlaten worden? 1)

1) Zal iemand dwaas genoeg zijn, om enen dorren rotssteen, op welken niets kan groeien, te verkiezen boven de bergen van Libanon, die met de smeltende sneeuw de vruchtbaarheid rondom verspreiden? Kan men groter dwaasheid zich verbeelden, dan dat iemand de verkoelende wateren, welke in zijne nabuurschap stromen, verlaten zal, om in een vreemd land wateren te gaan opzoeken? En evenwel aan zulk ene verregaande dwaasheid, welke geen voorbeeld kent, maken zich de hardnekkige Joden schuldig.

Men kan ook vertalen en o. i. is die vertaling juister: Verlaat ook van den rotssteen van het gebergte, of de sneeuw van den Libanon, of drogen de vreemde, koud vlietende wateren uit?

Onder den rotssteen is den de top van den Libanon te verstaan.

De Profeet wil zeggen, de sneeuw van den Libanon blijft immer liggen en de ruisende wateren van den Hermon drogen niet uit, zij vertonen het beeld van standvastigheid, maar Zijn volk, de jonkvrouw Israëls, vertoont een heel ander beeld, het beeld der onstandvastigheid, der wispelturigheid.

In plaats van standvastig den Heere achter aan te kleven, had het (vs. 15) den Heere vergeten en de ijdelheid, d i. de afgoden gezocht.

15. Nochtans heeft Mijn volk Mij a) vergeten, de springader des levenden waters (Jer. 2:13). Zij roken der ijdelheid, die nietige afgoden; want zij hebben hen doen aanstoten op hun wegen, zij hebben anderen misleid en doen struikelen door hun leer en door hun voorbeeld; zij hebben hen doen vallen op b) de oudewelbedroefde paden van 's Heeren dienst, zodat zij die hebben verlaten. Zij hebben de menigte verleid, opdat zij mogen wandelen in stegen van enen weg, die niet opgehoogd is, in de sporen van een ongebaanden weg, waarvan men vooraf kon weten waarheen zij ten laatste voeren (Spr. 12:28).

a) Jer. 2:32; 3:21; 13:25. b) Jer. 6:16.

De aanbidding van de afgoden had de Joden afgeleid van het wandelen op den ouden gebaanden weg, die duidelijk was afgebakend in de wet van Mozes en in de voorbeelden in

vorige tijden, en hen daarentegen gebracht op wegen, die zouden uitlopen op hun volkomen verderf.

16. Om, wel niet naar hun bedoelen en hun mening, maar naar het door Mij besloten gericht hun land te stellen a) tot ene ontzetting, tot eeuwige aanfluitingen tot schimp; al wie daar voorbij gaat zal zich ontzetten, en met zijn hoofd schudden als hij de plaats ziet, waar eens Jeruzalem stond en den slechts puinhopen zijn (Hoofdst. 19:8; 22:8. Klaagl. 2:15 vv. 1 Kon. 9:8 vv.).

a) Jer. 12:11; 49:13; 50:13

17. Als een a) oostewind (Hoofdst. 4:11 vv. 13:24) zal Ik hen verstrooien voor het aangezicht des vijands. Ik zal hun tot rechtvaardige vergelding van hetgeen zij Mij gedaan hebben (Hoofdst. 2:27), den nek en niet het aangezicht laten zien ten dage huns verderfs, 1) wanneer het gedreigde ongeluk komt.

a) Jer. 27:8; 29:6.

1) Gelijk een kwade oostewind de stoerste eiken velde en verwoestend optrad, zo zou ook de straf over zijn volk schrikkelijk zijn. De vijanden zouden komen en op vreeslijke wijze met Jeruzalems inwoners en Juda's bewoners handelen. En geen hulp des Heeren zou hen geworden, geen vriendelijke bestraffing van Gods aangezicht zou hen ten deel vallen. Want de Heere zou hun Zijn nek, d. i. zijn rug doen zien. Hij zou zich van hen afwenden tot hun verderf.

18. Zo dikwijls sprak ik, de profeet, van dat verderf, dat naakte, maar zij wilden niet horen naar den raad, dien Ik hun gaf. Toen zeiden zij: Komt aan, laat ons gedachten tegen Jeremia denken. Laat ons overleggen, hoe wij van dien lastigen profeet bevrijd worden, die steeds zulke geheel andere meningen voordraagt dan onze wettige leidlieden en regenten ons voorstellen (Hoofdst. 8:8 vv.). Wat die zeggen is toch zeker het ware; want a) de wet zal niet vergaan van den priester (zij zijn de personen tot verklaring daarvan gesteld), noch de raad van den wijze, van des konings staatsraad, noch het woord van den Profeet, die ons des Heeren woord naar onzen wens verkondigt (Hoofdst. 6:13 vv.). Zij kunnen ons toch niet bedriegen! Komt aan en laat ons hem, Jeremia, die meer wil zijn den onze priesters, wijzen en Profeten, slaan met a) de tong, laat ons hem een leugenprofeet noemen (Hoofdst. 5:13), en laat ons niet luisteren naar enige zijner woorden.

a) Matth. 2:7 b) Jer. 9:8.

Om het woord van den Profeet niet aan te nemen beriepen zich de Joden op de goddelijke instelling en den ouderdom van het priesterschap, zo als ook de Rooms en ondanks alle getuigenis der Schrift zich achter dit schild verbergen: de kerk kan niet dwalen; de paus, de bisschoppen, de geestelijken vertegenwoordigen de kerk, en zijn de opvolgers der Apostelen, wier geest zij hebben. Alzo maakten het de Joden. Zou die enkele man optreden, zo spraken zij, en zijn mond opendoen tegen Gods woord en belofte, dat dit goddelijk koninkrijk, dit

priesterschap, dit uitverkoren volk zou worden weggeworpen, dat een vreemde, goddeloze koning den tempel en de stad zou slopen en alles wegvoeren? Daarop bleven zij stijf staan, en zij hielden niet op den Profeet om zulk ene prediking te verdoemen en te vervolgen, totdat zij daarover heenkwamen en zij leerden geloven. Zo is het den Profeten altijd gegaan, dat zij werden tegengestaan door den schijn en den naam van de kerk en het volk Gods; want zij hebben hen altijd daarmee tegengesproken.

19. HEERE! luister naar mij, wanneer zij van het door Mij hun verkondigde woord zeggen: het is buiten hoop (vs. 12), en zij mij zoeken om te brengen. Laat mij niet bezwijken onder hun aanslagen, en hoor naar de stem mijner twisters.

20. Zal dan kwaad voor goed vergolden worden? Dat doet men mij, want zij hebben uit dankbaarheid voor alle liefde, die ik hun bewees, mijne ziel enen kuil gegraven; zij hebben getracht mij heimelijk om het leven te brengen (Ps. 35:7). Gedenk, dat ik voor Uw aangezicht gestaan heb met mijne voorbede, om goed voor hen te spreken, om Uwe grimmigheid van hen af te wenden (Hoofdst. 7:16; 11:14; 14:7 vv. Hoe had Ik hen meer goed kunnen doen? En daarvoor belonen zij mij met listige aanslagen.

21. Doe daarom, gelijk Gij hen zo dikwijls hebt laten bedreigen, geef hun zonen den a) honger over, en doe ze wegvloeien door het geweld des zwaards, en laat hun vrouwen van kinderen beroofd en weduwen worden, en laat hun mannen door den dood omgebracht en hun jongelingen met het zwaard geslagen worden in den strijd.

a) Ps. 109:10.

22. Laat er een geschrei uit hun huizen gehoord worden, wanneer gij haastelijk ene bende over hen zult brengen; dewijl zij enen kuil gegraven hebben om mij te vangen, en strikken verborgen voor mijne voeten, om mij ten val te brengen.

23. Doch Gij, HEERE! weet al hunnen raad tegen mij ten dode; maak gene verzoening over hun ongerechtigheid, en delg hun zonde niet uit van voor Uw aangezicht (Ps. 109:14). Maar laat hen nedergeveld worden voor Uw aangezicht; handel also met hen ten tijde Uws toorns(vgl. Hoofdst. 11:23).

De Profeet, die anders voor de zondaren bad (vs. 20), wien God meermalen verdere voorbede verbood, is nu ook in zijn hart vertoornd over de zondaren, want hij erkent dat hun zonde doodzonde is, ongeneeslijke verharding. En toch is hij in 't verborgen in zijn hart bedroefd (Hoofdst. 13:17). Of bij dezen heiligen toorn, die in Gods gericht toestemt, ook iets menselijke zich gemengd heeft, dat te bepalen mogen en moeten wij overlaten aan den Kenner der harten, opdat wij niet gelijk worden aan dien, die den splinter zag in zijns broeders oog.

Nu was eindelijk aan Jeremia de zaak geheel duidelijk geworden. Nu kon hij Ja en Amen zeggen op de onherroepelijke dreigingen over Juda en Jeruzalem. Hun antwoord: "het is buiten hoop" (vs. 12) en hun vijandschap tegen Jeremia zelfden maakten het hem na lang

prediken en smeken duidelijk, dat zij de mislukte pot waren, dien de Heere van rechtswege verbrak, en het koninkrijk, dat hij rechtmatig verdierf. Hij verenigde dus zijnen wil met den wil van God, en sprak zelf het oordeel uit, dat bij den Heere reeds te voren besloten was.

Tot hiertoe had Jeremia zich de boosheid der Joden nog niet zo ontzettend voorgesteld als zij was, totdat hij het omtrent zich zelven ondervond en den Heere geheel moest toestemmen. Stem ook zo van harte in met de oordelen en bedreigingen Gods tegen degenen, die halstarrig en boosaardig in 't ongeloof blijven, en wil niet op valse wijze en tegen Gods geopenbaard woord in jegens dezulken barmhartig zijn.

Men moet niet vergeten, dat de Profeet hier door den Geest des Heeren werd geleid. Hij heeft gebeden voor het volk, hoewel de Heere hem gezegd had, dat hij er niet meer voor bidden mocht. Hij heeft aangehouden, om genade en geen recht te smeken. Maar hij ziet nu, dat de plage dodelijk, dat de breuke ongeneeslijk is. Hij ziet dat het volk zelf zijn verderf kiest, den vloek boven den zegen, en daarom legt de H. Geest dit gebed op zijn lippen, waarmee hij uitspreekt. dat hij zich volkomen met de wille Gods verenigt.

HOOFDSTUK 19.

DE VERWOESTING VAN JERUZALEM VOORGESTELD DOOR HET VERBREKEN VAN ENE AARDEN KRUIK.

III. Vs. 1-15. Wederom wordt Jeremia gezonden tot denzelfden pottenbakker, bij wien hij volgens 't vorige hoofdstuk moest gaan zien hoe zulk een werkman met zijn klei handelt. Hij moet van hem ene aarden kruik kopen. In tegenwoordigheid van de oudsten des volks en van de priesters, die hij met zich heeft genomen, moet hij in het dal van Ben-Hinnom gaan naar de plaats der gruwelen, naar Tofeth, waar, door de koningen van Juda, kinderen aan Moloch worden ten offer gebracht, welke plaats met den naam Moorddal wordt bestempeld met het oog op hetgeen daar zou geschieden. Daarop moest hij de kruik in stokken stoten onder verkondiging van het woord Gods: "Alzo zal Ik dit volk en deze stad verbreken" (vs. 1-13). Teruggekeerd uit het dal in het zuiden der stad naar den voorhof des tempels herhaalt Jeremia in verkorten vorm voor al het volk, wat hij te voren aan zijne vertegenwoordigers heeft moeten zeggen (vs. 14 en 15).

1. Zo zegt de HEERE tot mij: Ga henen in des pottbakkers huis (Hoofdst. 18:1), en koop ene pottbakkers kruik, en ga echter thans niet alleen daar heen, maar neem tot u enigen van de oudsten des volks en van de oudsten der priesteren, die gij eerst tot getuigen moet nemen van hetgeen gij doet, voordat gij hun Mijn woord verkondigt.

Wij zien, dat de profeet door God gezonden werd om het volk te tonen, dat er niets vast was in dien toestand, waarop de hypocrieten pochten, dewijl God, die het volk Israëls verwaardigd had met bijzondere weldaden, niet minder recht bij Zich zelve had als de pottbakker. De profeet toonde aan de Joden een pottbakker, die vaten naar zijn believen formeerde. Vervolgens, waar hij klei had genomen en het vat hem niet behaagde er anderen formeerde. Die Godsspraak bedoelt ene gelijkenis. Want de profeet wordt hier bevolen een gebakken vat te nemen van den pottbakker en dat vat in de vergadering des volks te breken, opdat allen begrijpen zouden, dat zij gelijk zijn aan gebroken vaten, en zo herinnerd werden aan hun zwakheid, om niet trots te zijn alsof hun geluk een vast en eeuwigdurend geluk zou zijn.

Ware de mens slechts een Platonische apanthropos, woonde hij in geen vlees, maar was hij enkel geest en ziel, zo als de Schwenkfeldianen (volgelingen van Schwenkfeld, geboren te Ossig 1490) zulk een mens dromen, dan hadden zij zulke zichtbare tekenen niet nodig. Omdat de mens uit lichaam en ziel bestaat, gebruikt God benevens den H. Geest ook woorden en sacramenten en andere tekenen.

Zolang Juda nog met weke klei kon worden vergeleken kon daarvan nog een vat der barmhartigheid worden; maar de hard gebrande aarde is onherroepelijk een vat des toorns, dat verbroken wordt, en waarvan de scherven op verre afstand over het land verstrooid worden.

2. En ga, nadat gij de kruik gekocht hebt, uit naar het dal des zoons van Hinnom (1 Kon. 1:33), dat voor de deur der Zonnepoort is, dezelfde als de Mistpoort (Neh. 2:13), en roep aldaar uit voor de oudsten, die u vergezellen, de woorden, die Ik tot u spreken zal.

3. En zeg: Hoort des HEEREN woord, gij koningen van Juda en inwoners van Jeruzalem (Hoofdst. 17:20)! Alzo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ziet, Ik zal een kwaad brengen over deze plaats, van hetwelk een ieder, die het hoort, als van een ontzettend geluid (1 Sam. 3:11. 2 Kon. 21:12 oren klinken zullen. 1)

1) Dit is elk, die de voorzegging daarvan, of het verhaal en de voorstelling daarvan hoort, bij dien zal het zulk een indruk van schrik maken, dat hij altoos zal denken het nog in zijne oren te horen klinken en niet in staat zal zijn, om het uit zijne gedachten te verzetten.

4. Omdat zij Mij a) verlaten en deze plaats vervreemd, en anderen goden daarin geroookt hebben, die zij niet gekend hebben, van wie zij nooit enig bewijs van bestaan, van macht of van hulp hebben ontvangen, zij, noch hun vaders, noch de koningen van Juda, en zij hebben deze plaats vervuld met het bloed der onschuldigen. 1)

a) Jes. 65:11. Jer. 2:13 vv. 5:7, 19; 15:6; 17:13. b) Jer. 7:6.

1) Namelijk de stad Jeruzalem door onderdrukken en doodslaan (1 Kon. 21:16; 2 Kon. 24:4. Zie Jer. 7:6; 22:3) en het dal van Hinnom, waarin wij thans zijn, door het offeren van onnozele kinderen aan verfoeilijke afgoden (Ps. 106:37, 38). Het eerste is hier voornamelijk bedoeld, gelijk ook Hoofdst. 2:34; want het laatste wordt afzonderlijk gemeld in vs. 5.

5. Want zij hebben de hoogten van Baäl gebouwd, om hun zonen met vuur te verbranden, aan Baäl tot brandoffer, hetwelk Ik niet geboden, noch gesproken heb, noch in Mijn hart is opgekomen (Hoofdst. 7:31).

Wat Ik, de ware, enige God, nooit voor Mijnen dienst vraagde, gaven zij vrijwillig aan de ingebeelde goden, die hen toch niet konden helpen. "De duivel drijft degenen, die God en Zijn woord verachten en verlaten, tot verschrikkelijke zonden. " .

6. Daarom, omdat Ik hun de in Hoofdst. 7:32 v. uitgesprokene dreiging; herhale, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat deze plaats niet meer zal genoemd worden het Tofeth, of dal des zoons van Hinnom, maar, van wege de menigte der daar gedoden (vs. 11), Moorddal.

7. Want Ik zal den raad van Juda en Jeruzalem in deze plaats verijdelen; Ik zal den door hen aan deze plaats gehouden godsdienst (vs. 4 v.) te niet maken, en zal hen voor het aangezicht hunner vijanden doen vallen, door het zwaard en door de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en Ik zal hun dode lichamen a) het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde ten spijs geven.

a) Jer. 15:3; 16:4.

De Profeten noemen gewoonlijk afgoderij en valse godsdienst ijdelheid (vgl. Matth. 15:9), ook raad en leer der goddelozen (Ps. 1:1). Ook kan men onder raad van Juda en Jeruzalem verstaan de verwachtingen en gedachten, die men op grond van de voorzegging der valse

Profeten (Hoofdst. 18:18) zich maakte. Deze wil de Heere ledigmaken, uitgieten gelijk in den grondtekst staat. Terwijl de Profeet bij dit woord werkelijk met de kruik doet, even als wanneer men ene fles uitgiet, spreekt hij daardoor uit, dat al die verwachtingen en gedachten op die plaats zullen worden uitgegoten als water, dat Juda en Jeruzalem gans radeloos zullen worden.

Het is letterlijk vervuld, dat de raad der Joden in deze plaats, in dit zelfde dal zou verijdel worden. Toen de Chaldeën de stad Jeruzalem stormenderhand innamen, vluchtten alle krijgslieden naar de vlakke velden van Jericho. Te dien einde moesten zij door het vijandelijk leger heenbreken, en bij die gelegenheid zijn er zeer velen verslagen in dit zelfde dal Hinnoms (2 Kon. 4:5) en dat in zulk ene grote menigte, dat het in Tofeth aan begraafplaatsen ontbrak en er al een aantal lijken op het veld bleef liggen. Men merke er in op de rechtvaardige straf volgens de wet der vergelding. Ditzelfde dal, dat de Joden door den verfoeielijksten afgodendienst verontreinigd en den Heere walgelijk gemaakt hadden, kon nu door hun lijken verontreinigd worden. Tofeth zou een moorddal genaamd worden, een dal der verslagenen, niet van onnozele kinderen, maar van hen, die den Heere door de snoodste gruwelen getergd hadden.

8. En Ik zal ter vervulling van de bedreiging gen in Lev. 26:32. Deut. 29:22 vv. 1 Kon. 9:7 v. deze stad zetten tot ene ontzetting en tot ene aanfluiting; al wie voorbij haar gaat zal zich ontzetten en fluiten over al hare plagen.

9. En Ik zal tot vervulling ook van het woord in Deut. 28:52 vv. hunlieden het vlees hunner zonen en het vlees hunner dochteren doen eten, en zij zullen eten een iegelijk het vlees zijns naasten in de belegering, en in de benauwing, waarmee hen hun vijanden, en die hun ziel zoeken, benauwen zullen (Klaagl. 2:20; 4:10).

10. Dan als gij dit zult gesproken hebben, zult gij de kruik verbreken voor de ogen der mannen, die met u gegaan zijn, voor de oudsten (vs. 1).

Dit is de tweede trap der zinnebeeldige handeling. De voortgang bestaat daarin, dat door het verbreken van de kruik de gehele ondergang van stad en volk, en door het wegwerpen in Tofeth het woest en onrein worden, met andere woorden het zelfs tot een Tofeth worden der heilige stad wordt gesymboliseerd.

11. En gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Alzo zal Ik dit volk en deze stad verbreken, gelijk als men een pottbakkers vat verbreekt, dat niet weer geheeld kan worden, en zij zullen hen in Tofeth begraven, omdat er gene plaats geen ruimte genoeg zal zijn om te begraven 1) (Hoofdst. 7:32).

1) In deze verzen wordt de volkomenheid der straf en ellende aangekondigd. Een pottbakkersvat, wat verbroken is, kan niet meer geheeld worden. Alzo zou het ook met Juda geschieden. Al mochten de valse profeten roepen van vrede, vrede en geen gevaar, het gevaar zou hen gewis bereiken en zo groot zou de slag zijn, dat ook in het dal Tofet begraven zou

worden, dewijl er anders geen rustplaats zou zijn. De gewone begraafplaatsen zouden ontoereikend zijn, om de gedoden te ontvangen.

12. Zo zal Ik deze plaats, Jeruzalem, doen, spreekt de HEERE, en hare inwoneren, en dat om deze plaats te stellen als een Tofeth, ene plaats van afschuw.

13. En de huizen van Jeruzalem en de huizen van de koningen van Juda zullen gelijk de plaatsen van Tofeth, (zie 2 Kon. 23:10) onrein worden met al de huizen, op welker daken (Deut. 22:8) zij aan al het heir des hemels gerookt en aan vreemde goden drankofferen geofferd hebben (Hoofdst. 7:18).

Er was geen openlijker en tergender afgoderij dan die gepleegd werd op de platte daken der huizen. Een voorbeeld daarvan vindt men 2 Kon. 23:12.

14. Toen nu Jeremia van Tofeth in het dal van Ben-Hinnom kwam, waarheen hem de HEERE gezonden had om te profeteren (vs. 2), stond hij in het voorhof des HEEREN huis, in de poort tussen den buitensten en binnensten voorhof even als in Hoofdst. 7:2, en zei tot al het volk, dat in het voorhof verzameld was.

15. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ziet Ik zal over deze stad en over al hare steden al het kwaad brengen, dat Ik zo lang en zo dikwijls over haar gesproken heb, om hen tot berouw en bekering te brengen, waardoor het nog had kunnen worden afgewend; nu echter zal het komen, omdat zij hunnen nek verhard hebben om Mijne woorden niet te horen (Hoofdst. 17:23).

God noemt zich een God van Israël, omdat Hij door Zijne vele weldaden een bijzonder recht op Israël had verkregen, dat de Joden, hoewel zij van Hem waren afgeweken, niet konden opheffen.

Door halstarrigheid en ongehoorzaamheid omtrent goddelijke bedreigingen richt men niets uit, maar men maakt dat God die nog hoe langer hoe scherper maakt.

Hieruit volgt derhalve, dat hoe duidelijker God Zijn waarheid openbaart, hoeveel te meerder er een reden is van verontschuldiging, dewijl als dan het meest de goddeloosheid en ontembare verachting ontdekt wordt.

HOOFDSTUK 20.

JEREMIA KONDIGT DE BALLINGSCHAP AAN, KLAAGT OVER ZIJN AMBT EN DEN DAG ZIJNER GEBOORTE.

IV. Vs. 1-18. Pashur, de opzichter van den tempel, die zelf een van die Profeten was, welke valselyk zegen verkondigden welke het volk in zijne verderfelijke gerustheid hielden (Hoofdst. 7:4), heeft de woorden van Jeremia, die hij in den voorhof des tempels sprak (Hoofdst. 19:14 vv), mede aangehoord. Deze grijpt hem als enen, die door Zijne bedreigingen zich misdadig vergrepen heeft aan het heiligdom des Heeren, laat hem als enen misdadiger slaan en in het blok leggen, maar wil hem den volgenden dag weer uit zijnen kerker vrijlaten. Nu verkondigt de Profeet zijnen vervolger het gericht, dat hem in 't bijzonder wacht (vs. 1-6). Als Jeremia weer alleen is stort hij zijn bestreden, zijn overkropt hart voor den Heere uit, dat de verzoeking gevoelt om te wensen: Ach, hadt gij nooit de roeping van enen Profeet aangenomen! (vs. 7-13). Ja, de aanvechting stijgt zo hoog, dat hij zelfs den dag zijner geboorte vervloekt (vs. 14-18). Hij deelt dit echter mede als een, die ook deze zwaarste aanvechting reeds overwonnen heeft en haar meester is geworden.

1. Als Pashur (= edelste), de zoon van Immer (= Hij beloofde), de priester, een lid der priesterkaste (1 Kron. 24:14), dus niet een van de in Ezra 2:39 genoemden (deze nu was bestelde voorganger in het huis des HEEREN, tempelvoogd), Jeremia hoorde, diezelfde woorden profeterende.

Deze Pashur wordt alleen hier genoemd (een andere is de zoon van Malchia, die in Hoofdst. 21:1; 38:1 en 1 Krom 10:12 genoemd is-de vader van Gedalja, die ook Pashur heet (Hoofdst. 38:1), kon wel dezelfde als de hier genoemde zijn. Hij behoorde tot die van de 24 priesterklassen, welke naar Immer genoemd is (Ezra 2:37), en bekleedde het ambt van een hoofd der tempelopzichters. Dat hij als zodanig enen zeer hogen stand had, blijkt daaruit, dat de priester Zefana, die later dit ambt bekleedde (Hoofdst. 29:26) in Hoofdst. 52:24 als de eerste na den hogepriester wordt genoemd. Hij behoorde also tot die vorsten van het heiligdom (Jes. 43:28), of overstap onder de priesters (2 Kron. 36:14 die mede den ondergang van staat en heiligdom veroorzaakten. Het oppertoezicht over den tempel gaf aan Pashur ene bepaalde politie-macht, en een recht om te straffen, dat hij op Jeremia toepaste! De behandeling, die hij hem aandeed, is juist dezelfde, als later (Hand. 16:22 vv. 35 vv.) Paulus en Silas van de hoofdmannen te Filippi moesten ondervinden. Hij sloeg hem, d. i. hij liet hem slagen geven, waarschijnlijk volgens het voorschrift Deut. 25:3 (vgl. 2 Kor. 11:24), en liet hem vervolgens tot den volgenden dag in de gevangenis werpen, waar zijne voeten in den stok worden gesloten .

In dezen voornamen priester wordt het toppunt van de onverbeterlijkheid des volks voorgesteld: men wil de voorspelling niet horen, er moet niet geprofeteerd worden van het einde. De Profeet is ook het voorbeeld voor allen in het Godsrijk, die te voren de vrees voor ondergang moeten ondervinden.

2. Zo sloeg Pashur den Profeet Jeremia, hij deed hem slagen toedelen, en hij stelde hem in de gevangenis (liever: sloot hem in den stok 2 Kron. 16:10), welke is de bovenste poort van Benjamin, die aan het huis des HEEREN is.

De tempel stond gedeeltelijk op grond van den stam van Juda, gedeeltelijk op grond van den stam van Benjamin (vgl Joz. 15:5 vv. met 18:15 vv.), zegt Kimchi. De hier genoemde bovenste poort van Benjamin, die door de bijvoeging "die aan het huis des Heeren is" van de stadspoort Benjamin (Jer. 7:13; 38:7) is onderscheiden, door de bijvoeging "bovenste" nader wordt aangewezen als behorende tot den bovensten en binnensten voorhof, is waarschijnlijk dezelfde als de hoge poort aan 's Heeren huis, die aan de noordzijde van den binnensten voorhof was. Deze had de koning Joram groter en schoner hersteld (2 Kon. 15:35) en wordt nu in Hoofdst. 26:10; 36:10 de "nieuwe" poort geheten. Volgens 2 Kon. 12:9 kwam door deze het volk menigvuldig den tempel binnen, waarom ook daar de offerkist werd geplaatst.

3. Maar het geschiedde des anderen daags, dat Pashur Jeremia uit de gevangenis voortbracht, opdat deze nu zijnen weg zou gaan, maar niet weer op die wijze tegen tempel en altaar en tegen de heilige stad en het volk Gods zou spreken. Toen zei Jeremia tot hem: De HEERE noemt uwen naam niet Pashur, maar Magor-missabib.

De betekenis van den naam Pashur is vrij duister. Wij zetten dien in den tekst over door "edelste" als zamengesteld uit vwp = toenemen en rxw = edele. Anderen leiden het af van yp = mom en rwhv = zwart. Nog anderen van hvp = zich uitspreiden en rxw = bleek worden. "Magoër" betekent "vrees, " zodat de nieuwe naam zal betekenen "vrees van rondom. " Luther, die de laatste verklaring van den naam Pashur volgt, tekent hierbij aan: "Jeremia wilde zeggen: gij zult niet zo groot, wit en breed zijn als uw naam te kennen geeft, maar vrees en schrik zal om u zijn, zodat het nauw en zwart genoeg om u is. " Pashur wordt gesteld tot enen Magor van rondom, tot enen die altijd door schrik omringd is, maar juist daardoor, dat hij door het verschrikkelijkste zelf niet wordt aangeroerd, maar ten laatste naar Babel wordt gevoerd om daar te sterven, zodat hij moet aanzien wat anderen overkomt, niet uit de kwellingen uitkomt. Ook geeft men aan den naam Pashur de betekenis van "uitbreiding of vreugde van rondom, " daar de man als vals Profeet het volk bestendigen vrede en onveranderlijke welvaart predikte.

4. Want zo zegt de HEERE: Ziet Ik stel u tot enen schrik voor uzelf en voor al uwe liefhebbers, zodat gij altijd voor uw leven moet vrezen Die, uwe vrienden, zullen vallen door het zwaard hunner vijanden, dat het uwe ogen aanzien, en gij alzo nog in voortdurenden angst zult zijn. En Ik zal gans Juda geven in de hand des konings van Babel, die hen naar Babel gevankelijk zal wegvoeren, en slaan hen met het zwaard (2 Kon. 25:20 vv.).

Pashur's straf bestaat daarin, dat hij den ontzettenden jammer mede moet lijden en aanzien zonder te kunnen sterven; hij is een voorbeeld van den eeuwigen Jood.

Even als onder de Christenen het verhaal zich heeft gevormd, dat de lievelingsdiscipel des Heeren niet zou sterven (Joh. 21:23 vv.), zo vinden wij als tegenbeeld daarvan van enen vijand des Verlossers, die tot aan het einde der dagen, door onrust des gewetens

rondgedreven, tot een eeuwig rondwandelen veroordeeld is tot aan de wederkomst des Heeren. Deze sage van den eeuwigen Jood komt, even als alle sagen, onder verschillende vormen voor. De oudste Christelijke schrijver, die er melding van maakt, is de Benictijner en Engelse chronist Matth. Parisius (overl. 1259) Volgens het verhaal, dat hij zegt uit den mond van enen Armenischen bisschop te hebben, wien de eeuwige Jood zelf weer zijne geschiedenis verhaald heeft, heette deze eerst Carthaphilus, en was portier van het paleis in dienst van Pilatus. Toen nu de Joden den ter dood veroordeelden Christus uit het paleis sleepten, sloeg de portier Hem onder de poort met de vuist in den hals, en sprak spottend tot Hem: "ga heen Jezus! ga wat sneller, wat talmt gij?" Jezus zag om met een strengen blik en sprak: "Ik ga, maar gij zult wachten tot Ik wederkom. " De portier was toen ongeveer 30 jaren oud, maar telkens als hij 100 jaren oud geworden is: wordt hij door ene verzwakking aangegrepen en valt hij in onmacht. Dan wordt hij weer gezond en komt tot den ouderdom, dien hij had ten tijde toen hij zich aan den Heere vergreep. Carthaphilus werd later door Ananias gedoopt en ontving toen den naam van Jozef, wat aanleiding gaf, dat zijne geschiedenis ook met die van Jozef van Arimathea is verward. Hij leidde als Christen een vroom, streng, boetvaardig leven in de hoop eens begenadigd te worden. De schouwplaats van dezen Jood is het Oosten, voornamelijk de beide Armeniën. Anders luidde de sage in het Westen. Hier wordt de eeuwige Jood eerst in de 16de eeuw vermeld, en wel onder den naam van Ahasveros. Hij moet het eerst in 1547 te Hamburg, spoedig daarop te Dantzig, later in verscheidene steden in en buiten Duitsland gezien zijn. Het oog viel en hem door zijne ouderwetse kleding en zijn zonderling gedrag. Dr. Paulus van Eigen, bisschop van Sleswijk, verklaart uit zijn eigen mond het volgende vernomen te hebben: Ahasverus leefde ten tijde van Christus, als schoenmaker te Jeruzalem, en was een van degenen, die het luidste "kruist Hem" riep. Toen Jezus naar Golgotha werd gevoerd, leidde de weg voorbij het huis van den schoenmaker. Afgemat van den last des kruises leunde de Heiland aan de deurpost, maar de schoenmaker, die met het kind op den arm in de deur stond, wees Hem met harde woorden weg (volgens sommige berichten sloeg hij Hem Zelfs met de leest), waarop Jezus zich omkeerde en tot hem zei, terwijl Hij hem strak aanzag: "Ik zal hier staan en rusten, maar gij zult wandelen tot den jongsten dag. " Aan 't einde der 17de en in het begin der 18de eeuw keerde de sage terug tot de oorspronkelijke Oosterse mededeling. Een vreemdeling werd gezien, die zich uitgaf voor enen officier van den Hogen raad te Jeruzalem en van zich zelven verhaalde wat de oude sage van Carthaphilus meldt; hij had namelijk Jezus, toen deze het paleis van Pilatus verliet, enen stoot gegeven en gezegd: "ga, pak u weg, waarom vertoeft gij nog hier?" De beide Engelse lands-universiteiten zonden de geleerdsten van hun professoren tot dezen vreemdeling. Hij wist hen in alles te woord te staan, verhaalde veel van de apostelen ook van Mahommed, Tamerlan, Soliman, die hij verzekerde allen te hebben gekend; hij kende de juiste data der kruistochten enz. sommigen hielden hem voor een bedrieger en dweper, anderen geloofden hem.

5. Ook zal Ik geven al het vermogen dezer stad, en al hare arbeid, en al hare kostelijkheid, en alle schatten der koningen van Juda(Jes. 39:6); Ik zal ze geven in de hand hunner vijanden, die zullen ze a) roven, zullen ze nemen en zullen ze brengen naar Babel.

a) Jer. 15:13; 17:3.

6. En gij, Pashur en alle inwoners van uw huis! gijlieden zult gaan in de gevangenis, en gij zult te Babel komen, en aldaar sterven, na dat alles wat Ik u in 's Heeren naam heb geprofeteerd, zal vervuld zijn, en aldaar begraven worden, gij en al uwe vrienden, welken gij valselijk geprofeteerd hebt 1) en die te voren nog hun leven hadden behouden.

1) Tot een gruwel en schrik voor zich en alle zijne vrienden zal Pashur worden door zijn en zijner vrienden ellende, dewijl hij zijne vrienden door het zwaard der vijanden zal zien vallen en dan zelf met de bewoners van zijn huis en de niet gedode vrienden naar Babel in ballingschap gaan en daar sterven. Zo zal hij niet slechts, wat zijn persoon aangaat, maar geheel voor zijn omgeving een oorzaak van gruwel worden.

Zijne vrienden, op welk hij enig vertrouwen stelde en mogelijk trachtte te verplichten, in hetgeen hij aan Jeremia deed, zullen hem allen verlaten. God sloeg hem niet aanstonds dood, om hetgeen hij tegen Jeremia had gedaan, maar liet hem ellendig leven als Kaïn in het land der scheiding. In zodanige gedwongene verslagenheid zal hij een blijvend gedenkteken van Gods rechtvaardigheid zijn, en als men vraagt, wat doet die man in zulk een gestadigen schrik komen? Dan zal het antwoord zijn: Het is Gods hand op hem, omdat hij Jeremia in den stok gedaan heeft.

7. HEERE! Gij weet, dat ik gene blijdschap heb om den Joden ellende aan te kondigen. Ik had gene begeerte naar het ambt van Profeet. Gij hebt mij overreed, en ik ben overreed geworden; Gij zijt mij te sterk geweest, dan dat ik Uwe uitdrukkelijke roeping zou hebben kunnen weerstaan, en Gij hebt overmocht 1) zodat ik alle tegenbedenkingen heb moeten laten varen (Hoofdst. 1:4 vv.). En wat is nu het gevolg van mijne werkzaamheid? Ik ben den gansen dag tot een belachen, een ieder van hen bespot mij, wanneer ik mijne roeping vervul.

1) Ik zocht het ambt van een profeet te ontgaan; ik zei dat ik te jong en voor dat ambt niet bekwaam was. Gij hebt mij toch beloofd te zorgen, dat ik sterker zou zijn dan mijne tegenstanders, en dat Gij mij tot een koperen muur en tot een ijzeren pilaar zoudt stellen.

De Profeet zegt hier, dat God de Autheur is van zijne voorspelling, en dat hij zelf niets heeft kunnen voortbrengen, wat niet bij God zelven resideerde. Alsof hij wilde zeggen, dat de Joden te vergeefs twistten, alsof het een strijd met een sterveling was. Hij zegt derhalve dat hij is overreed geworden, niet omdat het met zijn gevoelens overeenkwam. Want hij was zich zeer goed bewust. En niet slechts had hij den Geest Gods tot getuige van zijn roeping, maar in zijn hart gevoelde hij een vast bewijs voor zijn profeet zijn.

8. Want sinds ik spreke, roep ik uit 1), ik roep geweld en verstoring, die Israël voor zijne zonde zal ondervinden. Zo ben ik geheel teleurgesteld in mijne verwachting, die ik had, toen ik 't profetisch ambt aanvaardde, omdat mij des HEEREN woord den gansen dag a) tot smaad en tot schimp is, en ik in ieders ogen een leugen-Profeet ben.

a) Jes. 57:4.

Die tegen over den zwakken mens zo onverschrokken had gesproken, klaagt mismoedig tegenover zijn God? Maar ook daarin horen wij de taal der waarheid (vgl. Gen. 15:3). Onbuigbaar staat de Profeet, zijn aangezicht heeft hij vrij opgeheven en tegenover de spottende wereld gekeerd; maar voor Hem, die de harten en nieren proeft, stort hij zijn ziel met onbegrensde overgave in lijden en strijden uit.

Dit ganse gesprek met God moet juist tonen, dat de dienaar Gods in zijn aanvechting, en ieder gelovige bij moeilijke verplichtingen met bidden en waken zijn vlees overwinnen moet.

Jeremia riep uit: "Wie in rustige tijden der kerk zou willen roepen en schreeuwen, die zou slechts schade veroorzaken; maar wanneer de duivel alles in zijn woede wegsleurt, dan kan men niet zacht spreken. " .

Beter: Zo dikwijls ik spreek moet ik schreien. De Profeet spreekt hiermee uit, dat hij niet alleen verwoesting en ellende moet verkondigen, maar dien tengevolge ook een voorwerp is van smaad en schimp.

9. Dies zei Ik: ik zal Zijnen niet gedenken, en niet meer in Zijnen naam spreken. Ik zal de mensen aan hun lot overlaten, zonder meer te trachten hen door bedreiging van goddelijke straffen tot bekering te dringen; maar het werd in mijn hart als een brandend vuur, besloten in mijne beenderen; en ik bemoeide mij om te verdragen, maar konde niet (vgl. Ps. 32:3).

1) De Profeet zegt hier, dat hij geen vrucht ervaart op zijn arbeid, zodat hij ziet dat alle pogingen en alle bemoeiingen het tegenovergestelde ten gevolge hebben, dewijl hij alle Joden verbittert, vervolgens hun razernij opwekt en hen drijft tot meerder zucht om te zondigen.

Het is een sterke bezoeking voor Gods volk daartoe te besluiten of voor te nemen, dat zij niet meer zullen spreken, wanneer zij hun prediking veracht en geheel vruchteloos zien. Maar laat een volk vrezen dat zijn dienaren in zulk een verzoeking brengt. Laat hun werk niet ijdel bij ons zijn, opdat wij hen niet tergen om te zeggen, dat zij geen moeite meer om ons willen doen en God niet tergen om te zeggen, dat zij geen moeite meer moeten doen. Nochtans moeten de dienaars geen gehoor geven aan deze verzoeken maar in hun plaats voortgaan niettegenstaande hun ontmoediging, want dat is te meer dank waardig, en alhoewel Israël niet verzameld wordt, zo zullen zij toch verheerlijkt worden.

De bedoeling hiervan is: terwijl ik een tijd lang streefde om af te laten van Gods woord te verkondigen, werd ik inwendig zo gepijnigd en gefolterd, als of een brandend vuur besloten was in mijn binnenste, in mijne ingewanden, mijne beenderen, zodat ik niet machtig was mij te bedwingen, maar mijne bediening weer moest aanvaarden. (Vgl. Hoofdst 6:11. Job 32:18, 19. Ps. 39:4. 1 Kor. 9:27)

Het is beter het vuur der vervolging uitwendig te lijden voor de verkondigde waarheid, dan inwendig het verterende vuur van een onrustig geweten bij verzwijging der waarheid te ondervinden (Ezech. 3:18).

Wie de waarheid met goddelijke zekerheid kent, die kan en mag niet zwijgen, want daardoor zou hij den H. Geest tegenstaan en een vuur Gods in zijn geweten ontsteken dat hem inwendig zou verteren (vgl. 1 Kor. 9:16, 17).

10. Want ik heb gehoord de naspraak van velen, van Magor-missabib 1) Ik heb velen horen schimpen en mij den naam horen geven, die ene profetie was voor Pashur. Zij roepen mij na: Schrik van rondom, zeggende: Geef ons te kennen, en wij zullen het te kennen geven. Zegt, waarmee wij hem zullen betichten! Al mijne vredegenoten 2), al mijne bekenden, nemen acht op mijne hinking, letten er op of zij enig kwaad bij mij kunnen vinden. Zij zeggen: Misschien zal hij overreed worden, misschien zal hij zich in menig opzicht te buiten gaan, dan zullen wij hem overmogen en onze wraak van hem nemen. Allen, zelfs mijne naaste betrekkingen niet uitgesloten, staan tegen mij op en leggen mij lagen.

1) Het is zeer waarschijnlijk, dat men de laatste profetie van Jeremia (vs. 3 vv.) daardoor trachtte te ontzenuwen, dat men haar belachelijk zocht te maken, en den Profeet als "rondom schrikman, pessimist, zwartkijker, " door luid naroeppen dier woorden, hoonde. Tevens dreigde men hem aan te klagen, omdat hij den priesterstand in zijnen plaatsbekleder, en den koning zelven door zijne woorden beledigd had.

2) Wanneer ook vrienden en broeders enen dienaar Gods niet meer begrijpen en hem beschuldigen, doet dat dubbel zeer, en het is ene zware beproeving.

De Profeet is ook hierin een voorbeeld van onzen Heiland. Pashur is de Iskarioth van Jeremia, en misschien zijn dat nog vele anderen uit zijnen priesterstand, vele ambtsbroeders, vele bloedverwanten. Maar verschrikkelijk is het, wanneer men de verkondiging van Gods woord alleen daarom bezoekt, om ware het mogelijk iets in de prediking te vinden, waarbij men den prediker zou kunnen vatten, een woord waarop men hem van ambt en brood zou kunnen beroven. En toch zijn er van die soort van kerkgangers heden niet weinigen en is het belasteren heden aan de orde van den dag, even als ten tijde van Jeremia.

Mijne geveinsde vrienden moedigen elkaar aan tot het verspreiden van valse geruchten van mij, of wensen uit mijnen mond meer profetieën te horen, op hoop daaruit stof van beschuldiging tegen mij te rapen, ten einde mij van het leven te beroven en daardoor wraak op te nemen.

11. Maar de HEERE is met mij als een verschrikkelijk held¹⁾, getrouw aan Zijne belofte (Hoofdst. 1:8, 19; 15:20. Jes. 41:10), als mijn Immanuël a), daarom zullen mijne vervolgers struikelen en niets vermogen. Zij zijn zeer beschaamd geworden, omdat zij niet verstandiglijk gehandeld hebben. Het zal ene eeuwige schande zijn; zij zal in de kerk van God niet vergeten worden. (Ps. 27:2).

a) Jer. 17:18. b) Jer. 23:40.

1) Nu heeft het geloof overwonnen, dewijl hij den Heere in de beproeving getrouw gebleven is, waartoe God zelf hem versterkt heeft.

Juist dat, wat in God verschrikkelijk is, is vertroostend voor Zijne dienaren, die op Hem vertrouwen. Het zal zich keren tegen degenen, die Zijn volk zoeken te verschrikken. De verschrikkelijkste vijanden komen ons nietig voor, wanneer wij den Heere voor ons zien als den alleen Machtige (Neh. 4:14). .

Het is de treurigste verblinding, de ergste dwaasheid, de waarheid te wederstreven.

De vervolgers van Gods knechten hebben altoos ondervonden, dat de Heere bij Zijne dienaars is volgens Zijne belofte (Matth. 28:20), dat zij hebben gestruikeld op hunnen weg zonder ten einde toe te overmogen, dat zij niet verstandig gehandeld hebben tot welzijn van zichzelf en van de hunnen, en dat ene eeuwige schande heeft gekleefd aan de gedachtenis van hen, die zich hebben laten gebruiken tot werktuigen der vervolging. Tot hiertoe staat geschandvlekt de gedachtenis van diegenen, die Jesaja, Jeremia enz. de Apostelen en andere getrouwe knechten des Heeren in vervolg van tijd verdrukt en geplaagd hebben.

Wijl de Heere hem redding uit de hand der gewelddadigen heeft toegezegd, zo noemt hij Hem een geweld oefenend held, en zet daarop de hope, dat de vervolgers niets zullen uitrichten, maar ten val zullen komen, te schande en met eeuwigen, onvergetelijken smaad zullen overdekt worden.

12. Gij dan, o HEERE der heirscharen, die den rechtvaardige a) proeft 1), die de nieren (Ps. 7:10 v.) en het hart ziet! laat mij b) Uwe wraak van hen zien), want Ik heb U mijne twistzaak ontdekt 3) (Hoofdst. 11:20).

a) Jer. 12:3. b) Jer. 15:15; 18:19 vv.

1) Er zijn gene grotere heiligen, het zijn Gods liefste kinderen, die zulke beproevingen en kastijding gen doorstaan, gelijk wij in Job (Hoofdst. 42:2 vv.) David en Jeremia (Jer. 20:12 v.) zien. Deze leren het geloof in de rechte school. De teerhartige heiligen, die het kruis schuwen, denken, dat zij het geloof op kussens zonder kruis zullen leren. (J. ARNDT).

2) Anderen vertalen: "Ik zal uwe wraak enz. " zo dat het niet zozeer een wens als wel ene voorzegging zou zijn. Hij spreekt echter zeer voorzichtig en godzalig, dat hij niet zijne maar des Heeren wraak wil zien, om Zijne gerechtigheid te prijzen.

3) Mijne zaak is de uwe, Uwe wraak is de mijne; ene andere wil ik niet.

13. Zingt den HEERE, prijst den HEERE; want Hij heeft de ziel des nooddruftigen uit de hand der boosdoeners verlost. Hij heeft mij uit de handen van Pashur gered.

De Profeet laat den lof des Heeren voorafgaan, om aan het volgende elken schijn van lastering te ontnemen.

14. Ik was op het punt om in de verzoeking te bezwijken, en zo de Heere niet bij mij ware geweest, had ik zeker uitgeroepen, wat satan mij in het oor fluisterde: Vervloekt zij de dag, op

welken ik geboren ben (Hoofdst. 15:10. Job 3:1. Hoofdst. 10:18) de dag op welken mijne moeder mij gebaard heeft, zij niet gezegend!

Deze verzen (14-18) schijnen in lijnrechte tegenspraak te staan met den lof Gods (vs. 12 en 13). Daarom is dit gedeelte door de meeste uitleggers beschouwd als ene vreemde bijvoeging, dezen Profeet en elken vromen mens onwaardig. Anderen, die de echtheid niet betwijfelen, beproefden op andere wijze Jeremia vrij te spreken van het verwijt van lastering. Zo liet men deze verzen slaan op Pashur en vulde in: "zo zal Pashur in zijn nood spreken, " dat te gezocht is om voor waarschijnlijk gehouden te worden. Anderen menen, dat de Profeet deze woorden zal gesproken hebben in den persoon van den wanhopig geworden Jood, en het dus ene profetie is van de aanstaande vervloeking der wanhopige Joden. maar hierover ontbreekt elk aanknopingspunt, hiertegen spreekt het verband. Zij die den Profeet deze woorden in den mond leggen als klacht over eigen leed, als verwensing van eigen leven en geboorte scheiden zich weer in verschillende groepen: 1) Men houdt deze woorden voor werkelijk zo gesproken in de verzoeking, een bewijs, dat ook vrome mannen in zware zonden vallen, en zelfs tot lastering van God komen, maar dan ook weer door Gods genade kunnen gered worden. In dat geval zouden deze woorden ene oprechte openlijke belijdenis zijn voor den Heere, ene uiting van droefheid en hartelijk berouw voor God, wiens hulp reeds in vs. 13 geprezen, en van wiens vergeving de Profeet zeker is. De woorden zelf moeten echter worden beschouwd als fantasiën van enen zieke, die in brandende koortsen zijn uitgesproken. De verzoeking toch is een vuur, ook elders hitte genaamd, en de graad der verzoeking voor den Profeet kan men gemakkelijk denken als buitengemeen groot. 2) Ene andere uitlegging neemt aan, dat de Profeet in vs. 11 zijnen moed weer heeft opgewekt, zich getroost heeft, ja vs. 13 zelfs in opgewekten moed heeft gejubeld, doch vervolgens-in ene zielkundig wel te verklaren tegenstelling-van den hoogsten trap van vreugde in ene nieuwe verzoeking vervallen is, groter en dieper dan de vorige, en dat de Profeet in deze zo ver is gevallen, dat hij Jobs zonde bedreef (Job 3:4 vv.). Maar dan mist men aan het slot de aanwijzing, dat en hoe de Profeet ook deze nieuwe en zware verzoeking meester geworden is. Bovendien is deze afdeling een zo kunstmatig zamengestelde vloek- en klaagzang, dat hij niet kan beschouwd worden als ene klacht, die onmiddellijk zo uit de borst is voortgekomen, maar slechts als het geformuleerd klaaggeschrei van de menselijke natuur, die onder haren last bezwijkt. De Profeet kon eerst toen hij boven de verzoeking stond, aan den vloek dezen poëtischen vorm geven, en het ligt voor de hand, om aan te nemen, dat hij gedurende de verzoeking zelf deze woorden in 't geheel niet zal hebben gesproken, maar slechts vs. 9, terwijl wij dit leed moeten aanzien als ene nadere verklaring daarvan. Daarom moet men echter den Profeet, die zulk een vloekzang heeft gedicht, noch aanklagen, noch beschuldigen; want niemand kan beslissen, in hoeverre hij zich aan de zondige vertwijfeling, die daarin is uitgesproken, persoonlijk heeft overgegeven, en in zoverre dit mag geschied zijn, zo kunnen wij nog veel minder de mate der beproeving bepalen, waaronder hij een ogenblik bukte, om des te krachtiger op te staan. Want de Heere heeft hem opgericht. Maar dat de diepste verbrijzeling van alle menselijke kracht ene zo sterke en zo gepaste uitdrukking heeft gevonden, dat de meest inwendige en zwaarste beproeving van den lijdenden dienaar Gods zo uit de duisternis tot het helderst licht is gebracht, dat mogen wij vrij aan den invloed des H. Geestes toeschrijven, die alleen het hart doorgronden en in de diepste verborgenheid openbaren kan.

Dit zou dan de 3de opvatting der plaats zijn. Het is ene dichterlijk opgesierde schildering van de diepte en zwaarte der aanvechting, uitgesproken in den tijd, toen de aanvechting overwonnen en de onderwerping aan den raad des Heeren teruggekeerd was, het einde voorstellende, dat zulk ene aanvechting moest hebben, wanneer de mens daarin op zich zelven moest steunen en wanneer de hulp Gods hem niet van den eigenlijken ondergang bewaarde. Zo hebben wij in de opgave van den inhoud van dit hoofdstuk en bij de verklaring van het vers de zaak opgevat. Dat Jeremia in de verzameling zijner profetieën aan dit vloekgezag hier juist ene plaats heeft ingeruimd, is geschied, omdat hij juist bij het beslissend keerpunt van zijn profetisch leven openbaren wilde, dat de kracht, waarmee hij verder en ten einde toe den Heere diende, niet de zijne maar Gods kracht was.

Zij, die hevig gekweld worden, zijn gewoon de omstanders te schelden en met de handen terug te stoten, en soms, wanneer de smart zeer erg is, de handen te wonden. Zo gaat het hier den Profeet.

Jeremia staat daarin tot een waarschuwend voorbeeld voor alle getuigen der waarheid, dat zij wegens de verwerping, verachting, spot en hoon, zo die hun om der waarheid wil ten deel wordt, niet ongeduldig moeten worden, ook dan niet, wanneer de grote lankmoedigheid Gods zo lang duldt, en nog altijd toeft met Zijne gerichten, wanneer de ene droevige wolk na de andere weer voorbij gaat, en het niet zo gaat als men gevreesd heeft, of zich heeft voorgesteld. De onnaspeurlijke rijkdom van Gods lankmoedigheid en geduld heeft ook zijne grenzen; doch zo lang zij duurt is zij met dankzegging te erkennen en moeten wij aanhouden in gebed en voorbede, of nog hier en daar ene ziel als een brandhout uit het verderf mocht worden gered.

15. Vervloekt zij de man, die mijnen vader geboodschapt heeft, en dacht een loon voor dat bericht te ontvangen, zeggende: U is een jonge zoon geboren, verblijdende hem grotelijks.

De Rabbijnen en Hiëronymus menen, dat deze man Pashur zelf geweest is, maar dat is ene weinig geloofbare conjectuur (gissing). Dat is meer ene verdrinking in het lied, en waarachtiger is er in 't geheel geen bode geweest, zo als Theodoretus meende.

16. Ja dezelve man zij, als de steden Sodom en Gomorra (Gen. 19), die de HEERE heeft omgekeerd, en het heeft Hem niet berouwd, en hij hore in den morgenstond een geroep, en op den middagtijd een geschrei.

In den morgenstond een geroep en op den middag een geschrei te horen geeft te kennen ene gedurige verontrusting door den schrik van vijandige invallen.

Men heeft gemeend, dat het geschrei der inwoners te Sodom en Gomorra tot aan den middag zou hebben geduurd. Jeremia wenste nu dezen man een dergelijk lot toe voor hem en voor zijn gehele huis.

17. Dat Hij mij niet gedood heeft van de baarmoeder af, of mijne moeder mijn graf geweest is, of hare baarmoeder als van ene, die eeuwiglijk zwanger is. O ware mijne moeder vóór mijne geboorte gestorven, en had zij mij aanstonds met zich in het graf genomen. Nu moet

haar een zwaard door de ziel gaan, en de droefheid haar hart verbreken, zulk enen met smaad overladen man haren zoon te moeten noemen.

HOOFDSTUK 21.

VAN JERUZALEMS VEROVERING EN ZEDEKIA'S GEVANGENNEMING.

Tegen het einde van Zedekia's heerschappij, als de Chaldeënen reeds de stad begonnen te belegeren, vond Jeremia, door den koning zelven gedrongen, ene gelegenheid, om zich uitdrukkelijk uit te spreken over de toekomst, zowel van het gehele rijk als ook voornamelijk van het koninklijk huis en van de groten en leidslieden des volks. In de reeks van redenen, die hier voor ons ligt (Hoofdst. 21-24) maakt hij zich die aanleiding ten nutte, om al de gewichtigste uitspraken zamen te vatten, welke hij over de leidslieden des volks, zowel over de koningen en wereldse vorsten, als ook omtrent de profeten en priesters openlijk had voorgedragen. Juist hier, nu de strafredenen ten einde lopen, is het de meest geschikte plaats tot zulke ene zamenstelling. Van al de zedelijke verkeerdheden en gevaren des volks, welke in de vorige delen zo veelvuldig voorkomen, zijn toch voornamelijk de herders dezer kudde, de wereldlijke en geestelijke leidslieden, vooral dus de koningen met hun raadgevers en profeten de schuld. Eveneens kan ook ene blijvende verandering des volks alleen uitgaan van ene waarachtige bekering der leidslieden. Daarom verheft zich dan ook de reeks der strafredenen tot die krachtig werkende oorzaken van het tegenwoordige grote kwaad. De bijl wordt gelegd aan den wortel van dien kwaden boom, en het wordt volkomen duidelijk hoe weinig Jeremia gevreesd heeft de waarheid duidelijk uit te spreken ook tegenover de machthebbenden en de veel vermogende valse Profeten.

I. Vs. 1-14. Op verlangen van den koning Zedekia, dat de Profeet, even als eens Jesaja bij de belegering van Jeruzalem door Sanherib gedaan had (2 Kon. 19:1 vv.), ook nu bij de belegering door Nebukadnezar voorbidder zou zijn bij den Heere, opdat de vijand weer aftrekke, geeft Jeremia in den naam des Heeren antwoord. Alle pogingen om de nader komende krijgslagers van den vijand met ene krijgsmacht terug te honden en de belegering te voorkomen, zouden te vergeefs zijn. Integendeel zou Israëls krijgsmacht, wanneer zij, buiten de muren geslagen, zich binnen in de stad zou terugtrekken, slechts dienen om den nood daar binnen op het hoogst te doen stijgen; en wat dan van de pestilentie, het zwaard en den honger zou overblijven, zou tegelijk met het koninklijk geslacht in de handen van Nebukadnezar vallen (vs. 1-7). Nog is een uitweg voor het volk mogelijk, om het leven te behouden (vs. 8-10), maar niet voor het huis des konings (vs. 11-14).

1. Het woord, dat van den HEERE geschied is tot den Profeet Jeremia in het jaar 590 v. C. als Nebukadnezar begonnen was de stad te belegeren (Hoofdst. 34:1 vv. 2 Kon. 25:1 Ki 1), als de koning Zedekia tot hem zond Pashur, den zoon van Malchia (= koning van Jehova), enen priester uit de klasse Malchia (1 Kron. 24:9), dus niet de in Hoofdst. 20:1 genoemde bestelde voorganger van het huis des Heeren, en Zefanja (= verborgen door Jehova), den zoon van Maäseja (= schuilplaats van Jehova), uit de klasse Maäseja of Maäzja (1 Kron. 24:18), den priester, die de hoogste plaats naast den hogepriester had (2 Kon. 25:18), zeggende:

2. Vraag toch den HEERE voor ons, want Nebukadnezar (= Nebo is de vorst der goden). de koning van Babel, strijdt tegen ons: misschien zal de HEERE met ons doen naar al Zijne

wonderen, op dezelfde wijze, als Hij reeds dikwijls wonderbaar uit zware noden heeft gered, dat hij van ons optrekke.

Wanneer de goddelozen Gods hulp begeren, verlangen zij gewoonlijk niet Zijne hulp tot verbetering, maar Zijne wonderdadige hulp tot redding bij hun onveranderlijke onboetvaardigheid.

Bij de vermelding van Gods vorige wonderen heeft Zedekia misschien in het bijzonder het oog gehad op des Heeren werk, toen hij Sanherib het beleg van Jeruzalem deed opbreken ten tijde van zijn grootvader Hizkia. De herdenking van Gods vorige wonderen is van groten dienst, om in ons de hoop te verwekken ter verkrijging van toekomstige verlossingen, maar alleen hij de onderstelling, dat wij ons in dezelfde omstandigheden bevinden van gehoorzaamheid aan Zijnen wil, anders niet. Hierom zegt Zedekia ook "misschien. " Overtuiging van zonde belet het vertrouwen en de heilige vrijmoedigheid ook in den beste, en naar mate de schuld der zonde groter is, is de hoop en het vertrouwen in ieder met recht ook minder.

3. Toen zei Jeremia tot hen, tot de beide afgezanten des konings: zo zult gijlieden tot Zedekia zeggen:

4. Zo zegt de HEERE, de God Israëls: Ik zal uw leger daar buiten, dat het vijandelijke leger wil tegenhouden, niet bijstaan. Integendeel ziet, Ik zal de krijgswapenen omwenden, die in ulieder hand zijn, met welke gij strijdt tegen den koning van Babel en tegen de Chaldeën, die u belegeren, van buiten aan den muur. Gij zult eerst daarbuiten worden geslagen en vluchten, en Ik zal ze, al die vluchtende krijgslieden, verzamelen in het midden van deze stad, zodat u eindelijk niets overblijft dan ene verdediging binnen de muren.

5. En Ik zelf zal het daarbij niet laten blijven, maar, wanneer gij tot Jeruzalem alleen zijt beperkt geworden, zal Ik eerst recht tegen ulieden strijden met enen uitgestreken hand en met enen sterken arm, ja met toorn en met grimmigheid en met grote verbolgenheid, zodat bij den nood van buiten nog veel grotere nood van binnen komt (2 Kon. 25:3).

6. En Ik zal de inwoners dezer stad slaan, zowel de mensen als de beesten; door ene grote pestilentie zullen zij sterven.

7. En daarna, spreekt de HEERE, zal Ik Zedekia, den koning van Juda en zijne knechten en het volk, en die in deze stad overgebleven zijn van de pestilentie, van het zwaard en van den honger, geven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en hij zal ze slaan met de scherpste des zwaards; hij zal ze niet sparen, noch verschonen, noch zich ontfermen (2 Kon. 25:4-7).

8. En tot dit volk zult gij zeggen, volgens het bevel Gods aan mij: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik stel voor ulieder aangezicht den weg des levens en den weg des doods door hetgeen ik vervolgens door Mijnen profeet u laat verkondigen.

Dit woord is in de eerste plaats in lichamelijken zin op te nemen; toch heeft het ook zijne betekenis in geestelijken zin (Deut. 11:26) in zoverre nu in hetgeen de Heere zegt beslist wordt, wie onder het volk nog ter laatster ure zich in geloof en gehoorzaamheid tot den Heere zou wenden.

9. Die in deze stad blijft, denkende dat het niet tot het uiterste zal komen, zal sterven door het zwaard, of door den honger, of door de pestilentie. Maar die er uitgaat en valt tot de Chaldeënen (Jes. 3:24), die ulieden belegeren, omdat hij besloten is zich onder Mijne machtige hand te verootmoedigen, die zal leven, en zijne ziel zal hem tot enen buit, zijn (vgl. Hoofdst. 38:2) vv. 19; 38:9; 52:15).

10. Want Ik heb Mijn aangezicht tegen deze stad gesteld ten kwade en niet ten goede, spreekt de HEERE: zij zal gegeven worden in de hand des konings van Babel, en hij zal ze met vuur verbranden (2 Kon. 25:8).

Het is duidelijk, dat den Profeet de wil van God hoger moet wegen, dan hetgeen volgens beperkte menselijke mening de eer en het belang van zijn land vordert, ja dat hij juist door gehoorzaamheid aan dien Goddelijken wil die eer en dat belang het best bevordert.

Nog stelt God den weg ten leven en ten dode voor. De weg ten leven is echter tegen menselijk inzicht in die, waarop men enkel dood en schande ziet. Wilt gij u redden, zo moet gij het valse Jeruzalem verlaten, dat aan het gericht is overgegeven (Openb. 18:4 vv.), en daar uw leven zoeken, waar niets dan de dood u voorkomt. Wie zijn leven wil behouden, die moet het verliezen, en wie het om de wil der waarheid overgeeft, zal het behouden.

Nebukadnezar zou niet slechts overwinnaar van het volk zijn en zijn triumftocht houden in de veroverde stad, maar de stad was bestemd ten ondergang. Dit nu is zeer erg, wanneer een welgefundeerde stad wordt verwoest. Dikwijls worden de steden ingenomen en de overwinnaar voert de inwoners her- en derwaarts heen, maar de plaats zelf blijft bewaard. Doch God verkondigt hier, dat Hij zeer zwaar zou handelen met de stad Jeruzalem, dewijl zij door vuur verwoest zou worden.

11. En aangaande het huis des konings van Juda, dat den weg ten dode koos, en waarvoor geen tijd meer is om den weg des levens te kiezen, hoort des HEEREN woord.

12. Tot Jojakim is dit woord door den Profeet gekomen, dat ook Zedekia in de negen jaren zijner regering niet heeft geacht: O huis Davids! zo zegt de HEERE: Richt des morgens recht, iederen dag, van den vroegen morgen af, om den tijd der genade nog uit te kopen, en verlost den beroofde uit de hand des verdrukkers (Hoofdst. 22:3), opdat Mijne gramschap niet uitvare als aan vuur, en brande, dat niemand blussen kunne, van wege de boosheid uwer handelingen. 1) (Hoofdst. 4:4; 7:20).

1) Hieruit blijkt zo duidelijk mogelijk, welke een van de grote zonden van Davids opvolgers was, n. l. dat het recht gebogen werd, dat men de wezen en de weduwen verdrukte. Een zonde gruwelijk in de ogen van den Heere God.

Daarom komt de Heere met de vermaning, om deze zonde te laten, om te wandelen in de paden van recht en gerechtigheid, om recht en gerechtigheid te doen, opdat Zijn toorn niet ontbrandde tegen Juda's koning en Jeruzalems inwoners.

13. Maar die waarschuwing hebt gij niet gehoord. Ziet Ik wil aan u, gij inwoneres des dals, gij inwoners van Jeruzalem! gij rots van het plein! spreekt de HEERE; gijlieden, die meent in zulk ene stad als in ene onverwinlijke vesting te wonen, en zegt: Wie zou tegen ons afkomen? Of wie zou komen in onze woningen?

Dat Jeruzalem bedreigd wordt is onwedersprekelijk; doch het is tevens waarschijnlijk, dat het slechts een gedeelte der stad is, waarvan bepaald wordt gesproken, en wel het volkrijkste, waar het meeste bedrijf en welvaren heerste, het dal namelijk tussen Zion en Akra, naderhand het Kaasmakersdal geheten. Met "rots der vlakte" wordt bedoeld: vlakte, die door de bergen, die u beschermen, even sterk en onverwinbaar schijnt, alsof gij ene rots waart.

14. En Ik, voor wien geen berg te vast is, dat Ik dien niet zou kunnen innemen, zal over u lieden bezoeking doen naar de vrucht uwer handelingen, spreekt de HEERE a), en Ik zal een vuur aansteken in haar woud, dat zal verteren al wat rondom haar is.

a) Jer. 17:27).

Deze uitspraak staat in geen samenhang met het vorige gedeelte van dit hoofdstuk; zij moet naar den inhoud tot een vroegeren tijd behoren dan de tijd der belegering, toen het hier gedreigde gericht reeds was begonnen, toen de inwoners van Jeruzalem zich niet meer tegen iederen aanval geborgen achtten, en toen het te laat was aan het huis van David gerechtigheid aan te bevelen.

Door de verwantschap van ons stuk met Hoofdst. 22:3 vv. zijn wij geheel in den tijd van Jojakim (of liever van Joahaz) verplaatst; het vormt den overgang tot de rede, welke tot dien koning gericht is.

En waarom worden wij in dien tijd verplaatst? Om aan te horen hoe het huis van David ernstig en duidelijk genoeg op den rechten weg gewezen is, en dus het gericht, dat daaraan wordt voltrokken, verdiend is. Het heeft de vermaning gehoord: "bekeert u nu een iegelijk van zijnen bozen weg, en maakt uwe wegen en uwe handelingen goed. " Toch is het volk voortgegaan in het "het is buiten hoop, maar wij zullen naar onze gedachten wandelen" (Hoofdst. 18:11 vv.). De verbintenis van dit stuk met de afdeling vs. 8-10 geeft dan te kennen, dat terwijl aan het volk nog heden den weg ten leven wordt voorgehouden, er voor het huis van den koning van Juda geen uitweg meer is, ook niet slechts om het leven te behouden, zo als in vs. 7 reeds uitdrukkelijk is gezegd. Vgl. bij dat Hoofdst. ook het 30ste en 31ste.

2. En zeg: Hoor het woord des HEEREN, gij koning van Juda, gij, die zit op Davids troon! gij en uwe knechten, uwe hovelingen, uwe militaire en burgerlijke beambten, en uw volk, die door deze poorten ingaan!

3. Zo zegt de HEERE: Doet gij koning en gij, zijne vorsten en raadgevers! recht en gerechtigheid door het kwade te straffen en de vromen te beschermen, en redt den beroofde uit de hand des verdrukkers(Hoofdst. 21:12); en onderdrukt den vreemdeling niet, den wees noch de weduwe (Hoofdst. 7:6. Exod. 22:21 vv.). Doet geen geweld en vergiet geen onschuldig bloed in deze plaats 1) door het vellen van een onrechtvaardig vonnis.

1) Dit is eigenlijk op de rechters van toepassing. Doch het is als het ware een verschrikkelijk verschijnsel, dat de zetel van David zo bezoedeld was, dat zij als het ware was een spelonk der moordenaars. Overal waar ook maar enig soort van vierschaar wordt gespannen, daar moet altijd enige eerbied en schaamte zijn, hoeveel te meer waar die vierschaar in het bijzonder aan God was geheiligd.

4. Want, indien gijlieden deze zaak ernstiglijk zult doen, en u daardoor met uw gehele hart en uwen wandel getrouw zult betonen aan het verbond, dat gij onder Jozua op nieuw met Mij hebt gesloten (2 Kon. 23:3), zo zullen door de poorten van dit huis koningen ingaan, zittende den David op zijnen troon, rijdende vol kostelijke pracht en heerschappij (Hoofdstuk 17:25) op wagens en op paarden, hij en zijne knechten en zijn volk, opdat aan David, gelijk Ik hem heb toegezegd, geen man afgesneden worde, die op den troon van Israël zitte (1 Kon. 2:4; 8:25).

5. Indien Gij daarentegen deze woorden niet zult horen, maar de wegen der goddeloosheid en ongerechtigheid zult verkiezen, en Ik voorzie dat dit zal geschieden, zo heb Ik bij Mij gezworen, en zal het ook zeker doen komen, gelijk Ik nooit meinedig ben geworden, spreekt de HEERE, dat ditprachtige huis des konings, waarin zich thans ene zo grote menigte verzamelt, tot ene woestheid worden zal.

6. Want zo zegt de HEERE, die, gelijk Hij alles voorziet wat de mensen tegen Hem en Zijn woord ondernemen, zo ook Zijne raadsbesluiten daarnaar inricht van het huis des konings van Juda, van dit koninklijk paleis op Zion: Gij zijt Mij een Gilead, ene hoogte van Libanon. 1) In uwe hoog en schijnbaar veilige ligging, in uwe trots en met cederenbalken zo krachtig versierde gebouwen prijkt gij thans voor Mij als de bosrijke en ontoegankelijke gebergten van Gilead en Libanon, de grenswachter des lands in het oosten en noorden. Maar wat baat het ons? Ik ben geen God, zo Ik u niet zette als ene woestijn en onbewoonde steden. Zij zullen louter puinhopen zijn; zij zullen niet alleen verwoest worden, maal ook onopgebouwd blijven liggen.

1) Hun lot was gevallen in een lieflijke plaats, die rijk en vermakelijk was, als Gilead, en Zion was een sterke vesting, zo statelijk als de Libanon. Daarop betrouwden zij als hun veiligheid. Maar dit zou hen niet beschermen. Het land, dat nu vruchtbaar is als Gilead, zal tot een woestheid worden. De steden, die nu sterk waren als de Libanon, zullen onbewoonde steden worden, en als het land woest gemaakt is, moeten de steden ontvolkt worden. Zie hoe gemakkelijk Gods oordelen een volk kunnen verderven, en hoe zeker de zonde dit doen zal.

7. Want Ik zal de krijgslieden van den koning Nebukadnezar, a) als verdervers tegen u heiligen, elk met zijn gereedschap, als de werktuigen, waardoor bomen worden uitgeroeid.

Die zullen doen wat eens de overmoedige Sanherib dreigde te doen, toen Ik de jonkvrouw, de dochter Zions, tegen hem in bescherming nam (2 Kon. 19:21 vv.), namelijk uwe uitgelezene cederen omhouwen en in het vuur werpen; zij zullen het prachtige paleis omver rukken en de gehele stad met vuur verbranden.

a) Jer. 15:6.

8. Dan zullen de bedreigingen vervuld worden, die Ik door Mozes (Deut. 29:22 vv.), en tot Salomo (1 Kon. 9:7 vv.) gesproken heb, vele Heidenen zullen voorbij deze stad gaan, en zullen zeggen een ieder tot zijnen naaste: Waarom heeft de HEERE also gedaan aan deze grote stad?

9. En zij zullen zeggen, op grond van Mijn heilig en waarachtig woord: Omdat zij het verbond des HEEREN, huns Gods hebben verlaten, en hebben zich voor andere goden nedergebogen en die gediend.

De koning Joahaz, bij wiens troonsbeklimming de Profeet de hier voor ons liggende profetie moest spreken, deed ondanks alle waarschuwing toch wat den Heere onwelgevallig was (2 Kon. 23:32). Reeds na drie maanden werd hij den ook door Faraö Necho afgezet, en in boeien naar Egypte gevoerd (2 Kon. 23:33 vv. 2 Kron. 36:2 vv. toen nu in zijne plaats zijne oudere broeder Jojakim den troon beklom, en er dus weer een feest op den Zion plaats vond, ontving naar onze mening de Profeet ene nieuwe, nadere openbaring des Heeren, die wij in vs. 10-12 voor ons hebben. Die wordt alleen daarom zo onmiddellijk aan de vorige rede aangesloten, zonder dat in het minst wordt te kennen gegeven, dat die eerst drie maanden later voorkomt, omdat die geheel op diezelfde wijze is uitgesproken. De harten van het volk, dat bij de kroning tegenwoordig was, waren ditmaal droevig gestemd. Men kende Jojakim reeds als van een geweldig, hebzuchtig en zwelgend karakter (2 Kon. 23:30). Daarom had men Joahaz na den dood van Josia tot koning gemaakt, en nu was deze van den boon ontzet; zijn gevreesde, oudere broeder was in zijne plaats koning geworden, en wel tegen hem opgelegde schatting (2 Kon. 23:33). Toen openbaarde zich de smart over het verlies van Josia (2 Kon. 23:30) des te heviger, daar deze door den veldtocht, waarin hij was gevallen, de opperheerschappij van Necho van het land had willen afwenden. Men troostte zich echter met de verwachting, dat de gevangenschap van Joahaz niet van langen duur zou zijn; de Heere zou hem weten te bevrijden en aan zijn volk weer geven; om de gehoopte toekomst verdroeg men den druk van het tegenwoordige. Juist die gedroomde toekomst moet de Profeet wegnemen door zijn nu volgend woord tot het volk.

10. Weent, gij burgers van Jeruzalem en bewoners van het ganse land! niet over den dode, niet over koning Josia, dat die zo vroeg zijne loopbaan heeft geëindigd, en beklaagt hem niet; want die vrome, die rechtvaardige koning is daardoor tot vrede gekomen en vóór de ellende weggerukt (Jes. 57:1 vv.). Weent vrij over dien, die weggegaan is als een gevangene, over Joahaz, die naar Egypte is gevoerd; want hij zal nimmer meer weer komen, dat hij het land zijner geboorte zie, laat staan, dat hij uwe verwachtingen ooit zou vervullen.

11. Want zo Zegt de HEERE van Sallum, van Joahaz, gelijk gij zijnen oorspronkelijken naam Johanan bij zijne troonsbeklimming hebt veranderd; doch de Heere stelt een anderen naam Sallum daarvoor in de plaats (2 Kon. 23:30 en 1 Kron. 3:15), zo zegt de Heere van hem, die drie maanden in de plaats van Zijnen vader Josia regeerde, die uit deze plaats is uitgegaan, afgezet van den troon en veroordeeld tot verbanning: hij zal daar nimmermeer wederkomen.

12. Maar in de plaats, waarhenen zij hem gevankelijk hebben weggevoerd, zal hij sterven, en dit land zal hij niet meer zien.

Enigen tijd daarna (volgens onze mening, waarvoor wij bij vs. 19 nader reden zullen geven: een jaar later), toen Jojakim het gewelddadig, hebzuchtend en pronklievend karakter zijner regering reeds openlijk aan den dag legde, en zijne trotse gedachten deels in het aannemen van zijnen zoon als mede-regent, deels in zijn prachtig bouwen deed zien, werd met het oog op hem den Profeet een woord des Heeren ten deel. Dit was echter niet bestemd, gelijk de beide vorige redenen in vs. 1 vv. en vs. 10 vv. om openlijk voor den koning en het volk gesproken te worden, maar om in het boek zijner voorspellingen als Michtab (= geschrift Jes. 38:9), doch tevens als Ik Michtam (= lied vol diepen, voor de grote menigte niet bevattelijken inhoud Ps. 16:1) op te tekenen. Het is hier onmiddellijk bij de vorige woorden gevoegd, omdat het volgens het woord in vs. 10 vv. den inhoud van vs. 1 vv. verder ontwikkelt. Het moet echter, naar Hoofdst. 17:14 vv. te oordelen, toch onder het volk bekend geworden zijn, misschien ten gevolge van hetgeen in Hoofdst. 36 verhaald wordt.

13. Wee a) dien, die, gelijk Jojakim doet, zijn huis bouwt met ongerechtigheid, en zijne opperzalen met onrecht; die geheel vergeet dat ook op enen koning ten opzichte van zijne onderdanen toepasselijk is, wat in Lev. 19:13 gezegd wordt, en zijns naasten dienst om niet gebruikt, en geeft hem zijn arbeidsloon niet (Jak. 5:4).

a) Deut. 24:14, 15. Hab. 2:9.

14. Die daar slechts aan pracht en grootheid denkt en zegt: Ik zal mij een zeer hoog huis bouwen en doorluchtige opperzalen. En hij, zijn voornemen volbrengende, houdt zich vensteren uit naar de grootte van het ontworpen huis, en het is in zijne zalen en vertrekken bedekt met ceder en prachtvol aangestreaken met menie, kostbare verf, gelijk men die tot het aanstrijken van gebouwen bezigt.

15. Zoudt gij regeren, menen ene lange en gelukkige regering te hebben, omdat gij u mengt 1) met den ceder, omdat gij in een prachtig cederen huis woont, zonder dat het er op aan zou komen, hoe gij regeert? Heeft niet uw vader Josia gegeten en gedronken, de vreugde van ene koninklijke tafel genoten, en recht en gerechtigheid gedaan, en het ging hem toen wel?

1) Beter: Omdat gij wedijvert in cederen. Het is duidelijk, dat de Heere hier doelt op Salomo, dat de koning van Juda met Salomo wedijverde in het bouwen van prachtige paleizen. Evenwel dit zou hem niet baten, dewijl hij geen recht en gerechtigheid had gedaan, d. w. z. dewijl de godsvrucht in dit paleis niet woonde en dewijl de vreze Gods er niet heerste, zou God Zijn aangezicht er voor verbergen.

16. Hij heeft de rechtzaak des ellendigen en noodduftigen gericht, toen ging het hem wel. Is dat niet Mij te kennen? spreekt de HEERE(Hoofdst. 9:24). Is dat niet de ware godsdienst?

17. Maar uwe ogen en uw hart zijn niet dan op uwe gierigheid, gij denkt er niet aan om recht en gerechtigheid te doen, maar om zo veel mogelijk schatten te verzamelen; en uwe gedachte is op onschuldig bloed, om dat te vergieten, en op verdrukking en overlast, om die te doen. 1)

1) Hier drukt de profeet het helder uit, hoewel Jojakim van zijn vader Josia verschilde. Hij toont derhalve het zeer grote verschil, dewijl Josia zich beijverd had om de billijkheid te bewaren, doch deze had al zijn zinnen gezet op bedrog en roof en had zich geworpen op woestheid. Want door oog en hart verstaat hij alle delen der ziele en des lichaams.

18. Daarom zegt de HEERE alzo van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda: a) Zij zullen, wanneer hij na enige jaren zijn leven eindigt, hem niet beklagen, gelijk men bij den dood van betrekkingen klaagt (1 Kon. 13:30): Och mijn broeder, of: Och zuster. Zij zullen hem niet beklagen gelijk zijnen vader (2 Kon. 23:30) Och heer! of: och zijne majesteit. 1)

a) Jer. 16:4 vv.

1) Zijn bloedverwanten zullen hem niet bewenen neen zelfs niet met de gewone uitdrukkingen van droefheid, die gebruikelijk zijn bij een begrafenis van den geringste, waarbij zij uitroepen: ach, mijn broeder of ach, mijn zuster. Zijne onderdanen zullen hem niet beklagen, noch uitroepen gelijk zij plegen te doen bij de graven hunner vorsten: Ach Heere, of ach zijne Hoogste. Het is droevig zo geleefd te hebben, dat als men sterft niemand droevig is van hem te scheiden.

19. Integendeel met ene ezelsbegrafenis, wanneer het lijk op de vilplaats wordt geworpen, waar het door zijn stank de lucht verpest (Jes. 34:3), zal hij begraven worden; men zal hem a) slepen en daarhenen werpen, verre weg van de poorten van Jeruzalem (2 Kon. 24:6).

a) Jer. 15:3.

Ene andere profetie van gelijken inhoud vinden wij in Hoofdst. 36:3 vv. "De onzen beschouwen wij, gelijk wij reeds hebben opgemerkt, als gesproken in het jaar 609 vóór Chr. van welken tijd af de regering van Jojakim in Dan. 1:1 gerekend wordt. Het schijnt, dat de koning, die Eljakim heette, door Faraö Necho tot verandering van zijnen naam gedrongen is. Hij veranderde dien nu in "Jojakim", (2 Kon. 23:34), menende de door God beloofde oprichting van het Davidische koningshuis (2 Sam. 7:12 vv.) op die wijze in ene nog nadere betrekking tot Jehova, den Verbonds-God te zullen stellen, en het voortbestaan zijner dynastie te verzekeren. Misschien ook, dat hij met hetzelfde doel zijnen zoon, die toen acht jaren oud was, tot mederegent aannam; daarop doelt tenminste 2 Kron. 36:9 : "Acht jaren was Jojachin oud als hij koning werd" (vgl. 2 Kon. 24:8), wanneer dat niet op een schrijffout berust. In plaats van zijnen oorspronkelijken naam "Jechonia" (1 Kron. 3:16) gaf hij hem den omgezetten naam "Jojachin", omdat de betrekking, op 2 Sam. 7:12 vv. die in het woord lag, scherper op den voorgrond scheen te treden. maar met alle deze pogingen, om voor zich en

zijn geslacht de koninklijke heerschappij te behouden, en de profetische bedreigingen van ene nabij zijnde vernedering van het Davidische koningshuis te niet te doen, bedroog Jojakim, die in alles juist het tegendeel van zijn vader was, slechts zichzelf. (2 Kon. 22:11 vv.). De rede van Jeremia in vs. 2-9 van ons hoofdstuk was door hem geheel en al is den wind geslagen, zo als dadelijk het begin zijner regering bewees. Daarom komt, nadat in vs. 18 vv. over hemzelf het vonnis is uitgesproken, in het volgende ook een woord over zijn zoon, op wien zijne dwaze verwachtingen gebouwd waren.

20. Wanneer het zo even (vs. 18) gezegde vervuld wordt, en daarmee de tijd van andere gebeurtenissen gekomen is (2 Kon. 24:1 vv.), klim dan, dochter Zions, volk van Jeruzalem! op den Libanon 1) in het noorden des lands, en roep, gelijk ene jonkvrouw die van haren verloofde beroofd is, en op de bergen over hem klaagt (Richt. 11:37 vv.), en verhef uwe stem op den Basan, op het oostelijk daartegenover liggende gebergte van Hauran. Roep ook van Abarim, de veren 2), van de bergen van het Moabietische hoogland (Num. 31:20 #Nu); maar al uwe liefhebbers, dewelken, die met u verbonden waren, daar zij in u hun residentie hadden, zijn verbroken.

1) De Profeet bespot de Joden en belacht hun trotsheid, omdat zij menen dat zij behouden zullen blijven, hoewel zij God tot een tegenstander hebben. Hij leert hun derhalve, dat zij zichzelf zeer bedriegen, waar zij zich straffeloosheid beloven. Hij beveelt hen den berg Libanon te beklimmen en hun stem te laten horen op den berg Basan, opdat zij zullen begrijpen dat er geen hulp is, waar het oordeel Gods op hen rust. Doch dit gehele vers is ironisch tot het einde toe. Want te vergeefs was hun uitroepen en hun gehuil. Maar de Profeet handelt zo met hen, dewijl hij zag dat zij geheel in de war waren. Zij waren derhalve onwaardig om aan hen een raad te geven, om hen vertrouwelijk te vermanen. Daarom moest hij ironisch hun zinneloosheid bespotten, omdat zij zich heil beloofden, terwijl zij niet aflieten het vonnis Gods over zich in te roepen.

2) Onze Staten-Overzetters tekenen bij hun vertaling aan: "te weten der rivieren, die men passeren moest naar Egypte, dat de Egyptenaars u te hulp komen. " v. d. Palm vertaalt: "van alle zijden. " Hitzig: "van de tegenoverliggende hoogten, " en verklaart: "men moet op de bergen stijgen, opdat men het klaaggeschrei, zo als dit bij een zo groot ongeluk past, verre verneme. Men moet schreien, zodat men het van den enen berg tot den daaraan tegenoverliggenden kan horen. "

Beter is het te vertalen van Abarim. De bergen, welke Palestina begrenzen, worden hier genoemd. De Libanon in het Noorden, Basan in het Noordoosten en het gebergte Abarim in het Zuid-Oosten. Tot laatstgenoemd gebergte behoorde ook Nebo, bekend uit de geschiedenis van Mozes.

21. Ik sprak u aan in uwen groten voorspoed en voorspelde de ellende, die toen nog had kunnen worden afgewend, maar gij zeidet: Ik zal a) niet horen. Dit is uw weg van uwe jeugd af, reeds van Mozes tijden af, toen gij begonnen zijt een zelfstandig volk te zijn, dat gij Mijner stem niet hebt gehoorzaamd.

a) Jer. 5:23; 7:23-28; 11:7, 8; 13:10, 11; 16:12:17:23; 18:12; 19:15.

22. De wind zal al uwe herders weiden, al uwe leidslieden en koningen voortsleuren, en uwe liefhebbers, die vorsten, wier verloofde gij zijt, zullen in de gevangenis gaan; dan zult gij zeker beschaamd en te schande worden van wege al uwe boosheid, dewijl gij naar Mijne stem niet hebt willen horen.

Gods oordelen zullen als een verzengende wind (zie Hoofdst. 4:11) alle uwe overheden, zo burgerlijke als kerkelijke vernielen. Hun aanzien en gezag zullen ophouden, en de ganse vorm onzer regering zal gesloopt worden.

23. O gij, die nu op den Libanon woont, in huizen met zuilen en balken (Hoofdst. 21:14), en in de cederen nestelt, gij inwoners van Jeruzalem, die u in uwe prachtige gebouwen bevindt! hoe begenadigd (1 Kon. 15:22) zult gij zijn, wat zal uwe pracht u baten, als u de smarten zullen aankomen, het wee als ener barende 1) vrouw; als al het onheil wordt geboren, waarvan gij nu zwanger gaat.

1) Merkt hieraan, zij, die hoogmoedig zijn op hun wereldse voordelen, zouden weldoen, indien zij bedachten, hoe zij er uit zouden zien, wanneer benauwdheden over hen komen, en hoe zij dan al hun schoonheid zullen verloren hebben.

24. Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de HEERE, ofschoon Chonia 1), de zoon van Jojakim, den koning van Juda, een zegelring ware aan Mijne rechterhand, zo nauw aan Mij verbonden, als de ring zich eng om den vinger sluit (Hoogl. 8:6), zo zal Ik u toch van daar, van Mijnen vinger, wegrukken. 2)

1) Volgende gewone verklaring zou door deze verkorting van naam het "zal, " dus de belofte voor de toekomst, worden uitgewist; wij vinden echter daarin meer ene symbolische versterking van de bedreiging: "Ik zal u wegrukken. "

2) De godvruchtige koningen van Juda waren geweest als zegelringen aan Gods rechterhand, na en dierbaar bij Hem. Hij had roem op hen gedragen en gebruik van hen gemaakt als werktuigen Zijner regering, gelijk een vorst doet van zijn zegelring, of van zijn handtekening. Doch Chonia had zich die ere ten uiterste onwaardig gemaakt en daarom zullen de voorrechten van zijn geluk hem ook niet beveiligen. Hij zal desniettemin verworpen worden. Juist tegengesteld tegen deze bedreiging tegen Jojachin, is Gods belofte aan Zerubbabel, toen Hij hem tot den leidsman zijn volks maakte bij hun wederkering uit Babels gevangenis (Haggai 2:24). Zij die zichzelf beschouwen als zegelringen aan Gods rechterhand, moeten niet gerust zijn, maar vrezen, dat zij van daar zullen weggerukt worden.

25. En Ik zal u geven in de hand dergenen, die uwe ziel zoeken, en in de hand dergenen, voor welker aangezicht gij schrikt, namelijk in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en in de hand der Chaldeëen.

26. En Ik zal u en uwe moeder Nehustha (Hoofdst. 13:18), die u gebaard heeft, en door wier invloed gij u bij uw bestuur laat leiden (2 Kon. 24:8), uitwerpen in een ander land, waarin gijlieden niet geboren zijt, en daar zult gij beiden sterven (2 Kon. 24:12, 15; 25:27 vv.).

27. En in het land, naar hetwelk hun ziel verlangt om daar weer te komen, in het land hunner vaders, naar Palestina, daarhenen zullen zij niet wederkomen.

28. Is dan deze man Chonia, zo zal men dan moeten uitroepen, een veracht, verstrooid, afgodisch beeld, of werkstuk? Of is hij een vat, waaraan men genen lust heeft? dat in de ogen des Heeren niets anders waard was dan verbrijzeling? Waarom hij en zijn zaad uitgeworpen, ja weggeworpen in een land, dat zij niet kennen (Hoofdst. 5:19)?

Het vraagsgewijze voorstel in dit vers tekent de algemene verslagenheid, die er zijn zou over het noodlot van Jechonia. Men zou het zich nauwelijks kunnen verbeelden: hij, die men eerde en lief had, waarom moest hij na weinige maanden regerens een zo droevig en verachtelijk lot ondergaan? Het antwoord op deze vraag wordt verzwegen, doch Juda's einde naderde met rasse schreden, en van zulk een monster als Jojakim geweest was, moest geen afstammeling op Davids troon zitten.

29. O land, land, land! dat om uwen koning klaagt, hoor des HEEREN woord, 1) dat het u het Goddelijk raadsbesluit verklare, het welk in zulk een bitter lot aan hen vervuld wordt.

1) met het driemaal herhaalde woord land, bedoelt de Heere de aanspraak zo krachtig mogelijk te maken, opdat Juda nog als ter elfder ure zou luisteren naar Zijn woord. Juda moest weten dat het oordeel zeker zou komen, indien het des Heeren woord bleef verachten en niet leerde luisteren naar Zijne vermaningen.

30. Zo zegt de HEERE: schrijf dezen zelve man voor kinderloos, wiens geslacht dus met hem te niet gaat, enen man, die niet voorspoedig zal zijn in zijne dagen, en niet verkrijgen zal wat hij zich voorstelt, namelijk dat zijne kinderen na hem op den troon in Juda zouden zitten. Want er zal, al ontbreekt het hem ook niet aan zonen, niemand van zijn zaad voorspoedig zijn, zittende op den troon Davids, en heersende meer in Juda; met hem zal de koningstroon voor zijn geslacht voor altijd verloren zijn.

De koning Zedekia, die op Jojachin volgde en elf jaren te Jeruzalem regeerde, was niet zijn zoon, maar een broeder van zijn vader Jojakim (2 Kon. 24:18-25:7). Na deze heeft geen nakomeling van David meer op den troon gezeten. Hoe slechts op tweevoudigen buitengewonen weg, ene door toepassing van de wet omtrent de erfdochters, en verder door het sluiten van een Leviraatshuwelijk, Jojachin de stamhouder der koninklijke geslachtslijn geworden is, zie daarover 1 Kron. 3:19 en Matth. 1:12.

HOOFDSTUK 23.

DE VERKEERDE HERDERS EN VALSE PROFETEN WORDEN BESCHREVEN EN BESTRAFT. CHRISTUS, DE GOEDE HERDER EN GROTE PROFEET WORDT BELOOFD.

III. Vs. 1-40. Het oordeel, uitgesproken over de drie eerstvolgende opvolgers van Josia in 't bijzonder, wordt nog eens in een algemeen wegeroep over de herders zamengevat, die de hun toevertrouwde kudde verwaarloosd, verdorven en verstrooid hebben. De verdiende straf zal hen daarvoor treffen, doch daarna zal de Heere het overschot der verstrooide kudden weer verzamelen en op de weide terugvoeren, waar het onder goede herders veilig en zonder vrees weiden, op nieuw voorspoedig zijn en zich uitbreiden zal. Een rechtvaardige spruit van David zal met wijsheid en gerechtigheid als Koning over Juda en Israël regeren. "De Heer, onze gerechtigheid zal Zijn naam zijn. " Dan zal ene verlossing komen uit het land van het noorden, welke de vroegere verlossing uit Egypte verre overtreft en doet vergeten (vs. 1-8). Daar echter de valse Profeten ook tot de leidslieden van het volk behoren, die het verleiden en verderven, zo is aan de bestraffende rede tegen die herders dadelijk ene tegen deze Profeten verbonden. Vooreerst worden zij in hun pogen geschilderd als verleiders des volks (vs. 9-15): vervolgens wordt het volk voor hun bedrog gewaarschuwd (vs. 16-24). Daarop wordt hun snood misbruik van den naam des Heeren voorgesteld (vs. 25-32), en ten laatste het volk bestraft, omdat het de ware voorzeggingen Gods spottend en boosaardig een last des Heeren noemt (vs. 33-40).

1. Wee den herderen, den overheden (Hoofdstuk 2:8; 3:15; 10:21 die de schapen Mijner weide, de kudde die Mijn eigendom is, en aan welke Ik een land gegeven heb, waar zij verzorgd zijn (Hoofdst. 13:17. Ps. 74:1; 100:3), ombrengen en verstrooien, door hun gewelddadigheden en verdrukkingen te gronde richten (Hoofdst. 22:13 vv.), en door het geestelijk verderf, dat van hen uitgaat, maken, dat zij uit het land worden verbannen (Hoofdst. 15:4), spreekt de HEERE (vgl. Ezech. 34).

2. Daarom zegt de HEERE, de God Israëls, dit algemene (vs. 1) op de laatste koningen van Israël in 't bijzonder toepassende, alzo van de herderen, die Mijn volk weiden, van Joahaz, Jojakim en Jojachin: Gijlieden hebt door uwe goddeloze, zelfzuchtige regering Mijne schapen verstrooid, en hebt ze verdreven, zo ver gebracht, dat zij moeten verstoten en verdreven worden, en gij hebt ze niet bezocht, er geen acht op geslagen, zo als uwe roeping meebracht (Ezech. 34:2 vv.). Ziet, Ik zal over u bezoeken (Jes. 26:1) de boosheid uwer handelingen, waarin gij integendeel allerlei ongerechtigheid hebt gepleegd (Hoofdst. 21:12), spreekt de HEERE. 1)

1) Hier geeft God de oorzaken aan, waarom Hij zo zeer verontwaardigd is over deze verwoesters, dewijl waar zij tyrannie oefenden over het volk, niet slechts des mensen leed hebben aangedaan, maar God zelven, die in Zijn trouw het uitgeredde volk had aangenomen. Wel is het waar dat zij allen die verwoesting zich waardig hadden gemaakt. Want wij hebben uit vele plaatsen gezien, dat het volk niet kon verontschuldigd worden, waar het bedrogen werd door slechte en goddeloze leidslieden, dewijl op deze wijze allen een rechtvaardig loon

werd vergolden, daarom, omdat van den minste tot den grootste allen zich den toorn Gods op den hals hadden gehaald. Maar daarmee was de goddeloosheid der slechte leiders niet te verontschuldigen, dewijl zij hadden moeten berekenen, waartoe hun die last was opgelegd, vervolgens door Wien zij waren aangesteld.

3. En Ik zal het overblijfsel Mijner schapen, wat van de straf der verstoting en verbanning overblijft (Jes 6:13; 10:22) redden en zelf vergaderen uit al de landen, waarhenen Ik ze verdreven heb. En Ik zal ze wederbrengen tot hun kooien (Jes. 13:20), d. i. tot de steden en vlekken van het heilige land, en zij zullen vruchtbaar zijn en door grote vruchtbaarheid, die Ik ze zal geven, vermenigvuldigen.

4. En Ik zal a) herderen over hen verwekken, die in getrouwe en nauwgezette waarneming van hun ambt ze weiden zullen in den waren zin des woords (Hoofdst. 3:15), en zij zullen nu recht geregeerd en goed geleid in Mijne genade blijven, en Mijn verbond bewaren; zij zullen niet meer vrezen, noch verschrikt worden voor herhaling van de gerichten Mijns toorns, noch gemist, uit hun land verbannen worden, spreekt de HEERE.

a) Ezech. 34:11, 12.

Deze belofte is wel aanvankelijk vervuld ten tijde der bevrijding uit de ballingschap en de wederoprichting van het Joodse rijk, toen zij in Zerubbabel, Jozua, Nehemia, Ezra, ook in de Profeten Haggai, Zacharia, Maleachi, en dergelijken hun goede herders of bestuurders en leraars hadden. Men kan echter niet zeggen, dat zij daardoor geheel is vervuld, want het Joodse volk is na dien tijd geenszins buiten alle vrees en verschrikking, buiten alle vijandige bezoeking en verontrusting gebleven, gelijk hier wordt beloofd. Wat zij, in de volgende tijden tot op Christus deels van de Egyptische, deels van de Syrische koningen, in 't bijzonder van Antiochus Epifanes en ook van de Romeinen hebben geleden, is bekend. Voegt men nu ook hierbij de eerste tijden van het Nieuwe Testament, zo kwam in plaats van de hier beloofde vergadering bij verreweg de meesten de verstrooiing met de inwendige verstokking, in welken toestand hun nakomelingen zich nog heden bevinden. Deze voorspelling behoort dus ten opzichte van hare volledige vervulling tot de laatste en nu nog toekomstige tijden.

5. Ziet, dit is het voornamelijk, waarop de in vs. 4 uitgesprokene voorzegging uitloopt a) de dagen komen spreekt de HEERE, dat Ik aan David in den aan hem beloofden Zoon 2 Sam. 7:12 vv.) ene rechtvaardige spruit (Jes. 11:1; 53:2. Zach. 3:8; 6:12) zal verwekken; die zal, koning zijnde, regeren en voorspoedig zijn (Jes. 52:13), en recht en gerechtigheid doen op de aarde (Jes. 32:1. Ezech. 34:23).

a) Jes. 4:2; 40:11. Jer. 33:14, 15. Dan. 9:24. Luk. 1:32, 33.

Het: "Ziet, de dagen komen" betekent volgens het gewone spraakgebruik van Jeremia niet een vervolg in den tijd met betrekking tot het voorgaande, maar het vestigt ook de aandacht op de grootte van hetgeen verkondigd wordt. Tevens wordt gewezen op de tegenstelling der hoop tegenover het zichtbare, dat in het geheel geen aanleiding tot haar geeft. Moge het tegenwoordige nog zo droevig zijn, zo komt toch de tijd.

De Heere wil niet, dat de schapen, die door de schuld hunner herders moesten verjaagd worden naar een vreemd land, altijd de straf daarvoor zouden dragen. De overgeblevenen moeten terugkeren op hun weiden en op nieuw vermenigvuldigen. Hij zal hun nieuwe herders geven, onder wier leiding zij veilig zullen zijn van vrees en siddering en herhaling der vlucht. De blik des zieners door den Geest vervrolijkt, vestigt zich op de zich verheffende gedaante van Hem, die gezegd heeft: "Ik ben de goede Herder. " Hij ziet den gezalfde des Heeren uit Davids stam, die komt, die recht en gerechtigheid uitoefent op aarde en zegen geeft.

Hier wordt van Christus gesproken als van een Spruit. Zijn voortkomen, Zijn begin zal gering zijn, als van een lot of spruit, en zijn opkomen als uit de aarde, maar voortgroeïende groent, groot wordt en met vrucht beladen is. Christus is de wortel en het geslacht Davids. Hij is een spruit van Gods planting. Hij verwekt hem. Hij heiligde hem en zond hem in de wereld, gaf hem zijn last en hoedanigheid.

Hij is een rechtvaardige spruit, want Hij is zelf rechtvaardig en door Hem worden velen, ja allen die de Zijnen zijn, rechtvaardig gemaakt; een Voorspraak is hij, Jezus Christus, de rechtvaardige.

6. In zijne dagen zal Juda verlost worden, zodat het tot waarachtigen en voortdurenden voorspoed komt, en Israël zal, gelijk de voorzegging in Deut. 33:28 belooft, zeker wonen. En dit zal Zijn naam zijn, de naam van dezen Koning, den rechtvaardigen Spruit van David, de naad, waarmee men Hem zal noemen: DE HEERE (Jes 45:17), ONZE GERECHTIGHEID (1 Kor. 1:30, vgl. Hoofdst. 30:21 vv.)

1) Hij kondigt Hem derhalve aan als den waren God en echter als den Zoon Davids. Vervolgens beveelt Hij om van Hem de gerechtigheid te verwachten en al wat tot het volmaakte en volle geluk dienen kan.

Het is een symbolische bijnaam, die zich daardoor van enen gewonen naam onderscheidt, dat hij niet tot werkelijk gebruik dient, maar tot objectieve karakterisering, tot een ideaal opschrift. Daarom wordt aan dezen naam ook een object toegevoegd, dat reeds zijnen naam heeft. Op gelijke wijze geeft David aan zijn zoon den naam Jedidja (2 Sam. 12:25). dien hij in werkelijkheid nooit heeft gedragen.

De bijzondere veel betekenende naam moet zeker op den hoofdpersoon van het vers, op den Messias zien in wiens dagen Juda gered zou worden en Israël zeker zou wonen, maar niet op Israël, zo als velen willen. Door den beloofden Koning wordt vervuld wat in Deut. 6:25 gezegd is. Op die plaats lezen wij: "het zal ons gerechtigheid zijn, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden voor het aangezicht des Heeren, onzes Gods, gelijk Hij ons geboden heeft. " maar wie heeft de wet volkomen onder het Oude Verbond vervuld? De vrome David? de wijze Salomo? of wie? Daarom komt hier de Messias voor in de gehele noodzakelijkheid Zijner verschijning, in het volle licht Zijner betekenis. Hij, de enig Rechtvaardige, maakt velen rechtvaardig, die in Hem geloven (Jes. 53:11). In Zich het heilige, goddelijke leven werkelijk openbarende, verschaft Hij aan degenen, die in Hem geloven, Gods gerechtigheid, ja wordt zelf tot deze.

Hebr. : "Jehova Tzidkenoe, " woordelijk vertaald: "de Heere (Jehova), onze Gerechtigheid. " Daarmee komt de verklaring (Jer. 33:16) zeer overeen: "In dien tijd zal Juda geholpen worden en Jeruzalem veilig wonen, en men zal haar noemen: de HEERE onze gerechtigheid (Jehova-Tzidkenoe). " Hier is het ontwijfelbaar, dat de naam Jehova niet aan Jeruzalem kan zijn toegezegd, maar alleen de gehele spreuk: Jehova (is) onze gerechtigheid. De stad Gods wordt daardoor aangeduid als zulk ene die voor al hare bewoners gene gerechtigheid bezit en kent dan die uit het geloof in den Heere (Jehova) komt, vermits dßr alle tongen belijden, gelijk in Jes. 45:24 gezegd wordt: "in den Heere heb ik gerechtigheid en sterkte. " Dezelfde verklaring zou zich nu ook in deze plaats laten toepassen, wanneer zij van den beloofden Koning luidde: "Jehova mijne gerechtigheid. " (Hebr. "Jehova Tzidki, " wat van gelijke betekenis ware met den naam Zedekia). Maar vermits het toevoegende "onze gerechtigheid" niet op den koning, maar op het volk slaat, zo zou de naam voor den beloofden koning zelve zonder betekenis zijn, en hem slechts als zinnebeeld des volks toegevoegd worden, wanneer niet het hoofdwoord "Jehova" van hem gebezigd ware. De zin is dus in deze onze plaats een andere dan in Jer 33:16, omdat de naam op een geheel anderen persoon slaat. Wij verstaan ze zo: "Deze (de beloofde koning) is Jehova, die onze gerechtigheid is. " Luther heeft dus goed vertaald: dat is zijn naam-"Heere, die onze gerechtigheid is. " De te wachten Messias wordt hier werkelijk Jehova genoemd, als de tweede persoon, het ander Ik der Godheid. Wanneer op één altaar (Exod. 17:15) geschreven stond: "Jehova, mijne banier" en op een ander (Gen. 33:20): "God Israëls God, " zo was dit wel een bloot herinneringsteken, en zulk een altaar is niet Jehova of God, maar het is geheel wat anders, dan wanneer de rechtvaardige Spruit, waarop Israël als op zijnen Verlosser wacht, wanneer die Koning die recht en gerechtigheid op aarde sticht, den naam ontvangt "Jehova onze gerechtigheid. " Dat kan niet anders worden verstaan dan dat Hij is wat Hij heet, dat Hij als Jehova onze gerechtigheid is. Hem dus, dien wij nu Jezus Christus noemen, dien noemt Jeremia op profetische wijze naar Zijn wezenlijk karakter Jehova onze Gerechtigheid; en wel daarom, omdat Hij, als God in het vlees verschenen, de enige bron der gerechtigheid voor Zijn rijk en voor Zijn volk is.

Het zal den Christen steeds ene grote kalmte, rust en vrede geven, als hij peinen mag over de volmaakte gerechtigheid des Heeren Jezus. Hoe menigwerf zijn Gods heiligen ter nedergedrukt en treurig! Ik geloof niet, dat zij dit mogen zijn. Ik geloof niet, dat zij het zouden kunnen, wanneer zij steeds hun volmaaktheid in Christus zagen. Sommigen spreken altijd over het bederf en de arglistigheid des harten en de natuurlijke boosheid der ziel. Dit is alles zeer waar; maar waarom gaat men niet wat verder en herinnert zich, dat wij "volmaakt zijn in Christus Jezus. " Het is niet te verwonderen, dat zij, die bij hun eigene verdorvenheid altijd blijven stilstaan, zo gedrukt zijn; maar het kan niet anders of er zal vreugde in ons hart komen, zo wij ons herinneren dat Christus onze gerechtigheid is geworden. Al moet ik veel droefheid ondervinden, al valt satan mij aan, al heb ik nog veel door te worstelen, eer ik in den hemel kom, ik sta in het verbond der Goddelijke genade; ik heb alles in mijnen Heer; Christus heeft alles volbracht. Aan het kruis riep Hij uit: "het is volbracht!" en daar alles volbracht is, ben ik volmaakt in Hem, en mag ik mij verheugen met ene onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, niet hebbende mijne rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die uit het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is, door het geloof. Aan deze zijde van den hemel zult gij geen heiliger volk vinden dan zij, die in hun hart de leer van Christus' gerechtigheid ontvangen. Als de gelovige zegt: "mijn leven is Christus alleen, in

Hem rust ik voor mijne zaligheid, en ik geloof dat, hoe onwaardig ook, ik in Jezus verlost ben, " dan rijst deze gedachte uit dankbaarheid in het hart op: "zal ik dan niet voor Christus leven, Hem niet liefhebben en dienen, daar Hij mij door Zijne verdiensten heeft gered?" "De liefde van Christus dringt ons, opdat degenen, die leven niet meer zich zelve zouden leven, maar Dien, die voor hen gestorven is. " Eerst als wij door de toegerekende gerechtigheid verlost zijn, zullen wij de ons medegedeelde gerechtigheid op prijs stellen.

Deze voorspelling is te merkwaardiger, omdat de Profeet aan het einde van het vorige hoofdstuk met ene vernedering van het Davidisch stamhuis had moeten dreigen, die bijna aan vernietiging grensde. Maar ook afgezien van haar historisch verband, mag zij ene der ondubbelzinnigste aankondigingen van den aanstaanden Messias genoemd worden. Of zou het mogelijk zijn, gelijk een der beroemdste uitleggers voorsloeg, dat hier onder den naam van spruite Zerubbabel, de beroemde nazaat van David, zou voorgesteld zijn? Maar wie zal beweren, veel minder bewijzen, dat onder zijne weldadige leiding de herstelling van al de twaalf stammen van Juda en Israël plaats gehad heeft, en wie acht het gene snode godslastering op hem, of op éniĝ zondig aardbewoner de verhevene beschrijving toe te passen, hier van de Spruite gegeven? Geen wonder, dat reeds oude Joodse uitleggers hier aan niemand dan den Messias gedacht hebben. De luister Zijner regering wordt hier met trekken getekend, ten dele uit het gewijd geschiedverhaal van Davids leven ontleend; en niet onwaarschijnlijk achten wij het, dat de eigenaardige spreekwijs dien spruit aan David verwelken, ene zijdelingse toespeling op de belofte behelst aan dit stamhuis door Nathan gedaan. Wat de benaming betreft waarmee men Hem zal noemen: "Jehova onze gerechtigheid, " zij schijnt ons toe den David-spruit aan te kondigen als degene, in en door wien Jehova ene volkomene gerechtigheid aan Zijn volk zou verlenen. Zo duidt in het oud geschiedverhaal de naam des altaars "Jehova mijne Banier" met andere woorden aan, dat aan Jehova als banier van Zijn volk, dit altaar toegewijd was. Zo wordt door den naam Immanuël, aan den zoon der maagd bij Jesaja toegekend, te kennen gegeven, dat Hij, die hem draagt, voor het volk een teken en onderpand van Gods gunstrijke bescherming zou wezen. Dat hier ene dergelijke verklaring moet gevolgd worden, en alzo geen persoonlijke eigen naam ter aanduiding van den Messias zelve gevonden wordt, blijkt zonneklaar uit Hoofdst. 33:15, 16, waar dezelfde naam van Jehova ook aan de stad Jeruzalem toegekend wordt. Ziet, zo luidt het op die plaats, de tweede der bovenbedoelde: ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik het goede woord verwekken zal, dat Ik tot het huis Israëls en over het huis Juda gesproken heb. In die dagen en te dier tijd zal Ik den David ene spruit der gerechtigheid doen uitspruiten, en Hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde. In die dagen zal Juda verlost worden, en Jeruzalem zeker wonen, en-aldus zo staat er letterlijk-zal men haar noemen "Jehova, onze gerechtigheid!" Hoe zouden deze woorden, indien zij ene opzettelijke beschrijving van de natuur en het wezen van den Messias, als vlees geworden Jehova, behelsden, met hetzelfde recht tot ene beschrijving van Zijne rijkstad gebruikt kunnen worden? De duidelijke bewijzen voor de erkenning der Goddelijke natuur van den Messias ook in het Oude Verbond zijn veel te talrijk, dan dat wij deze heilige waarheid zouden behoeven te staven alleen door de klank van een woord. Intussen moest het den dieper denkende niet moeilijk vallen, ook op grond van dergelijke uitspraken tot de gedachten te komen, dat Hij, door wien zulk een heil zou tot stand gebracht worden, en die zulk een naam waardig kon dragen, boven alle aardbewoners oneindig verheven moest zijn. Wat soortgelijke toezeggingen voor den vromen Israëliet uit

die dagen inzonderheid aantrekkelijk maken moest, het was boven alles het uitzicht, zowel hier als elders ontsloten, op ene gelukkige hereniging der beide koninkrijken onder éénen Davidischen scepter; een uitzicht, tot dusver nimmer volkomen verwezenlijkt, en waarvan dus de invulling voor latere eeuwen bewaard blijft. Zo helder staat het den Profeet voor den geest, dat hij, na de eerstgenoemde voorspelling een tijd te gemoet ziet, waarin men niet meer de verlossing van Israël uit Egypte, maar de hereniging van het verstrooide volk uit alle streken der aarde, als de roemrijkste openbaring van Gods trouw, bij zijne plechtige eden vermelden zal.

De vraag, of de heiligen onder het Oude Testament wel het Evangelie gekend hebben, is zoveel, alsof men ze vroeg: Hebben zij onder het Oude Testament wel brood gehad en gegeten? Indien er gene belofte des levens en der heerlijkheid onder het Oude Testament geweest ware, dan zouden de Profeten nog veel meer dan de apostelen gezegd kunnen worden: de ellendigste van alle mensen te zijn. Doch altijd hing er, al was het ook maar een lampje (zo als in Ps. 88), in de lange donkere tempelzaal; de lamp van David, de belofte Gods. Dat was hun bestendig licht, waarbij, zij arbeidden en leefden. De Heere onze gerechtigheid. Zo hebben wij dan ene levende, persoonlijke bron van de vergeving der zonde, en een altijd bij ons blijvenden Trooster, door wien wij altijd vergeving der zonde hebben; want de Heilige Geest en Jezus zijn niet te scheiden. Wij hebben tweeërlei voorspraak, de ene in den hemel: Christus; de ander in ons hart. De Heilige Geest. De Heere. Jehova: De spruit uit Davids stam zou dus niet enkel mens en koning, maar ook mens en God zijn. Doch hoe nu Jezus te gelijk waarachtig God en waarachtig mens kan zijn, dat kan den ene mens den anderen niet leren. Zulke dingen leert men alleen van God. Wien God het geloof geeft, dien onderwijst Hij zelf, en die weet de dingen Gods voor zichzelf, al kan hij ze ook den ongelovige niet wiskunstig bewijzen. De zalving des Heiligen Geestes, die ons alle dingen leert, is daarom waarachtig en gene leugen. Wij zouden ook het geloof het proefondervindelijk weten der geestelijke dingen kunnen noemen. Zelfs de Schrift kan niet meer doen, dan het brood des eeuwigen levens aanbieden en aanprijzen; doch hoe dat brood smaakt, en welke krachten het geeft, dat moet de mens zelf leren door het eten, door het geloven. Onze gerechtigheid. Gerechtigheid is onzondigheid. In de tegenwoordigheid Gods kan gene zonde bestaan. Zullen wij voor God bestaan, zo moeten wij ontzondigd worden. Dit geschiedt in de vergeving onzer zonden door God. Op welk een grond? Op grond der offerande van Christus, welke ene verzoening der zonde is bij God. De gerechtigheid is dus buiten ons, maar voor ons. Het is hiermede als met de zon. Is zij niet buiten en hoog boven ons; maar is zij niet voor ons; verlicht, verwarmt zij ons niet, en maakt zij niet al onze vruchten rijp? .

Hier wordt niet alleen van den Christus getuigd dat Hij is God, boven allen te prijzen tot in eeuwigheid, maar ook wordt Hij als de Middelaar aangekondigd, die een eeuwige gerechtigheid zou aanbrengen, voor alle de zijnen. En dat de Profeet Hem noemt onze gerechtigheid, daaruit blijkt zo duidelijk mogelijk dat deze weet, dat niet alleen onder het N. maar ook onder het O. Verbond al de verbondelingen door Hem hun zaligheid, of liever hun gerechtigheid bij God hadden.

7. Daarom, om aan de bedreiging in Hoofdst. 16:14 vv. nu ook ene troostvolle voorzegging toe te voegen, ziet de dagen komen, spreekt de HEERE, dat zij niet meer zullen zeggen: Zo waarachtig als de HEERE leeft, die de kinderen Israëls uit Egypteland heeft opgevoerd!

8. Maar zo waarachtig als de HEERE leeft, die het zaad van het huis Israëls heeft opgevoerd, en die het aangebracht heeft uit het land van het noorden en uit al de landen, waarhenen Ik ze gedreven had! Want zij zullen wonen in hun land.

De heerlijke verschijning van den Herder aller herders is slechts als voorbijgaande; het oog van den Profeet wendt zich daarom terug tot de kudde, welke de Heere zeker eens uit Babel op haren grond zal doen wederkeren.

Gods wonderbaar werk in de herstelling van het Joodse volk na zijne verstrooiing over de ganse aarde, gepaard met de toebrenging der Heidenen, welke door dat middel ook zal worden teweeg gebracht, zal zo verre overtreffen de wonderen, door God gewrocht bij de uitvoering van de Joden uit Egypte, dat deze niet zou verdienen genoemd of vergeleken te worden bij de andere. De Apostel noemt (Rom. 11:15) deze herstelling van de Joden een leven uit den dood.

9. Aangaande of tegen de Profeten, die valselijk in den naam des Heeren profeteren en met de priesters het volk in het verderf storten, even als de koningen en regenten (Hoofdst. 14:13 vv.), volgt nu het verdiende wee.

Dit heeft al het voorkomen van het opschrift te zijn ener nieuwe godsspraak, wier inhoud door dit woord wordt aangeduid, als handelende van de valse profeten, van hun roekeloosheid en het lot, dat zij daardoor zich zelven en hun volk bereidden, waaraan Jeremia niet denken kan zonder de hevigste ontroering, waarvan het overige van dit vers gewaagt.

Mijn hart wordt hij hetgeen Ik tegen die Profeten heb te zeggen, in mijn binnenste gebroken van wege het vreeslijke der ontvangene openbaring; al mijne beenderen bewegen zich daarover van ontzetting. Ik ben als een dronken man, die zich zelven niet meer machtig is, en als een man, dien de wijn te boven gaat; van wege den HEERE, en van wege de woorden Zijner heiligheid, die Hij mij heeft opgedragen, om ten opzichte der toestanden, die Zijne gerichten noodzakelijk maken te verkondigen.

De grote liefde maakt den knecht Gods zo ijverig, dat hij geweldig op de verleiders loslaat. Hij denkt er niet aan, dat hij nu in een wespennest geslagen heeft, en voor altijd zijn leven verbitterd heeft; want hij heeft nog een hoger leven en het mindere geeft hij gaarne om der liefde wil. Toch zal de gehele wereld hem gehouden hebben voor enen onverbeterlijken en dollen ijveraar, die niets verschoont. Hij zegt zelfs, dat hij van God en Zijn woord als bedwelmd is, wanneer hij het land daarbij beschouwt.

De toorn Gods heeft zijn hart verbroken en al zijn gebeente aangegrepen, zodat hij krachteloos wankelde en hij een dronken man gelijkt, die niet meer vast op zijn voeten kan staan. Hij gevoelt zich innerlijk geheel verslagen, waar hij niet slechts den schrik van het

gericht ondervindt, hetwelk over de valse profeten en de valse priesteren, welke het volk tot dwaling hebben vervoerd, maar ook het schrikkelijk lijden, hetwelk over zijn volk zou komen.

10. Want het land, zo spreekt de Heere, is door die profeten en priesters vol overspelers (Hoofdst. 29:23), want het land treurt over de gruwelen van zijne bewoners (Hoofdst. 12:4; 14:2 vv.) van wege den vloek, die om de overtreding der geboden daarop is gelegd (Deut. 28:15 vv.). De weiden der woestijn, waarop het vee weidt, verdorren (Hoofdst. 9:10), omdat hun loop boos is, hun leven onophoudelijk in slechtheid is (Hoofdst. 5:8; 9:2. Jes. 59:7), en hun macht niet recht; zij zijn sterk in leugen en ontrouw (Hoofdst. 8:6).

11. Want beiden, profeten en priesters, zijn a) huichelaars(Hebr. onheiligen, heiligschenners); zelfs in Mijn huis vind Ik hun boosheid, spreekt de HEERE; zelfs op de heilige plaats bedrijven zij de zonde der ontucht.

a) Jer. 6:13; 8:10; 14:18.

Tot zulk ene ontucht boden de nissen en cellen van den tempel gelegenheid (vgl. 1 Sam. 2:22); en de priesters, dienstdoende naar de orde in hun klasse, waren van hun vrouwen verwijderd (Luk. 1:8 vv. 23 vv.). Den profeten, die veel in den tempel verkeerden, en die wellicht juist meer door vrouwen dan door mannen werden geraadpleegd (1 Kon. 14:2 vv. 2 Kon. 4:1, 8 wordt in vs. 14 uitdrukkelijk echtbreuk verweten).

12. Daarom, tot rechtvaardige straf voor zulk een verborgen zondigen, zal hun weg hun zijn als zeer a) gladde plaatsen in de b) donkerheid; zij zullen aangedreven worden en daarin vallen (Ps. 35:6. Spr. 4:19): want Ik zal een kwaad over hen brengen in (liever: namelijk) het jaar hunner bezoeking(Hoofdst. 11:23), spreekt de HEERE.

a) Ps. 73:18. b) Jer. 13:16.

13. Ik heb wel ongerijmdheid (Ps. 14:1) gezien in de profeten van Samaria, de hoofdstad van het rijk van Israël sedert het ontstaan van het goddelooste koningshuis (1 Kon. 16:33 vv.), profeten, die door Baäl profeteerden, en Mijn volk Israël verleidden (1 Kon. 16:33), en men zou menen, dat iets ergers niet kon bestaan.

14. Maar in de profeten van Jeruzalem zie Ik afschuwelijkheid(Hoofdst. 5:30), die veel ontzettender is; zij bedrijven overspel en gaan om met valsheid, en sterken door hun bedrieglijke voorstellingen (vs. 17; Hoofdst. 6:14; 14:13) de handen der boosdoeners, opdat zij zich niet bekeren, een iegelijk van zijne boosheid. In plaats van zich tot berouw te laten opwekken door de straffen, welke door Mijne profeten worden aangekondigd, verleiden zij niet alleen door hun voorbeeld tot het kwade, maar doen het ook door hun gezag daarin blijven, en houden het van het geloof terug (Ezech. 13:22). Zij allen zijn Mij, wat het gericht aangaat, dat Ik over hen zal doen komen, als Sodom en hare inwoners, de bewoners van Jeruzalem, die door hen zijn verdorven en op hun beurt de overige bewoners des lands hebben bedorven, als Gomorra (Deut. 32:32. Jes. 1:10).

15. Daarom zegt de HEERE der heirscharen, terwijl Hij overgaat tot de volvoering van het vonnis, van deze profeten also: Ziet, Ik zal aan hen voor alle anderen en in bijzondere mate doen, wat Ik in Hoofdst. 9:15 het gehele volk heb bedreigd. Ik zal hen met alsem spijzen en met a) galwater drinken, Ik zal hun de bitterste en smartelijkste rampen toezenden, want van Jeruzalems profeten is de huichelarij uitgegaan in het ganse land, zodat het afvallige Israël nog voor vroom kan gehouden worden bij het verstokte Juda (Jer. 3:11-11).

a) Jer. 8:14.

Dat is een natuurlijk gevolg der superioriteit, welke de akademiën, ministeriën enz. hebben en in hun mate moeten hebben. Wanneer zij op verkeerde wegen gaan, deelt het gehele land mede in hun verderf. Men bemerkt het in het gehele land, welke Theologen aan het roer zitten.

16. Zo zegt de HEERE der heirscharen tot degenen, die te Jeruzalem zijn en in het ganse land: Hoort niet naar de woorden der profeten, die u profeteren, zodat gij aan hun voorzegging geloof zoudt schenken, en naar hun woorden uw gedrag zoudt regelen (Hoofdst. 27:14 vv.). Zij maken u ijdel, zij vervullen u met een dwaas, nietswaardig vertrouwen op ene gelukkige toekomst (Ezech. 11:2 vv.); zij spreken het gezicht huns harten niet uit des HEEREN mond, als had de Heere hun werkelijk iets geopenbaard en hun een bevel gegeven (Hoofdst. 14:14).

17. Zij a) zeggen steeds tot degenen, die Mij lasteren door verachting van Mijn waarachtig woord: De HEERE heeft het gesproken, gijlieden zult vrede hebben; en tot al wie naar zijns harten goeddunken, in ongeloof en volharding wandelt, zeggen zij: Ulieden zal geen kwaad overkomen. Aan de tegenspraak tussen den inhoud van hun woord, en den toestand van hen, tot wie zij zich wenden, is duidelijk te zien, dat zij leugenprofeten zijn.

a) Jer. 6:14; 8:11. Ezech. 13:10. Zach. 10:2.

18. Want wie van ons-die profeten met hun aankondigingen van geluk, of ik met mijne bedreigingen in den naam van God-heeft in des HEEREN raad gestaan, en Zijn woord gezien of gehoord? Wie heeft Zijn woord aangemerkt en gehoord en nu ook de waarheid gezegd?

Men kan dit tweeledig opvatten, of als woorden van Jeremia aangaande de valse profeten: Wie hunner is in den raad des Heeren tegenwoordig geweest? Wie heeft Zijn woord verstaan en gehoord? Geen hunner! hun voorgewende Godspraken zijn louter verzinsels! Voor deze opvatting pleit de tekstlezing, welke in plaats van "Zijn woord" heeft: "mijne woorden. " Of als een gezegde in den mond der valse profeten, die in het slot van het vorig vers reeds sprekend worden ingevoerd; waarmee zij te kennen geven, dat het een louter voorgeven van Jeremia was, dat hij zijne profetieën van Godzelven had ontvangen; het was immers ene ongerijmdheid, dat iemand in den raad van God zou gezeten en daar iets gezien of gehoord hebben! En voor deze opvatting pleit de gemakkelijheid der verklaring en de gestrenge uitspraak in het onmiddellijk volgende vers. Het is dan opmerkelijk, dat sommige hedendaagse uitleggers der oude profeten dezelfde taal voeren, die Jeremia aan de valse profeten toeschrijft.

19. Spoedig genoeg zal het openbaar worden. Ziet, een a) onweder, een alles verwoestend oordeel des HEEREN, ene grimmigheid is uitgegaan, ja een pijnlijk onweder: het zal blijven op der goddelozen hoofd.

a) Jer. 30:23, 24.

20. Des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij zal hebben gedaan en totdat Hij zal hebben daargesteld de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen (liever: in latere dagen) zult gij met verstand daarop letten. Bij de uitkomst zal het blijken, wie in des Heeren raad heeft gestaan en wie Zijn woord heeft gehoord (Hoofdst. 30:23).

21. Maar reeds nu laat de Heere u weten, hoe het is met degenen, die u enkel geluk beloven; wanneer gij slechts Zijn getuigenis wilt aannemen? Ik heb die profeten niet gezonden, zo heeft de Heere uitdrukkelijk tot Mij gesproken, en ik heb het u getrouw overgebracht (Hoofdst. 14:14), nochtans hebben zij gelopen om hun gewaande openbaringen te verbreiden: Ik heb tot hen niet gesproken, nochtans hebben zij geprofeteerd.

22. Maar zo zij in Mijnen raad hadden gestaan, zo als zij voorgeven (vs. 18), zo zouden zij Mijn volk Mijne woorden, die Ik werkelijk gesproken heb, hebben doen horen, en zouden hen, omdat een goede boom slechts goede vruchten kan voortbrengen, en een waar Profet alleen heilzaam op het volk kan werken (Matth. 7:15 vv.), afgekeerd hebben van hunnen bozen weg, en van de boosheid hunner handelingen. Nu zij echter de boosaardigen sterken, opdat niemand zich bekere van zijne boosheid (vs. 14), is het duidelijk, dat zij met leugen omgaan.

Zij zouden getracht hebben de menigte af te trekken en terug te roepen van hun boos gedrag, gelijk Mijne andere getrouwe boden en Profeten doen (Hoofdst. 25:3-5), en (vs. 17 Zo versta men de plaats liever dan ze met anderen, de Vulgata volgende te verklaren, dat, indien de valse Profeten den volke Gods woord getrouw hadden voorgedragen, het dan zou zijn bekeerd geworden; want dit is niet altijd het lot van getrouwe knechten en Gods ware Profeten (Jes. 49:4; 53:1), ja is dat niet geweest van den Heiland zelve, toen Hij op aarde was (Matth. 11:20. Joh. 12:36, 38).

23. Zouden die Profeten misschien denken, dat Ik niet hoorde en zag wat zij doen? Ben Ik aan God van nabij, zodat Ik alleen zou weten wat er in den hemel geschiedt, spreekt de HEERE, en niet een God van verre, zodat Ik onkundig zou wezen van hetgeen op aarde voorvalt?

1) Hier verwijt Hij aan de hypocrieten hun aanmatiging, dewijl zij zo gevoelloos waren in hun ondeugden, dat zij meenden, dat zij op allerlei manier God de ogen konden verblinden. Niet dat zij aldus hebben gesproken. Maar nooit zou de slaperigheid bij de mensen zo groot zijn, indien zij er van overtuigd waren, dat voor God niets verborgen is, maar dat Hij doordringt tot de verborgenste overleggingen van het hart, onderscheidt tussen de overleggingen en aandoeningen en van de verborgene drijfveren niet onkundig is. Indien dit derhalve bij allen vast stond zouden zij met te groter eerbied aan God zich onderwerpen en vervolgens vreze koesteren voor Zijne bedreigingen.

Hiermede wil de Heere God zich doen kennen als degene, die niet alleen weet wat nabij, maar ook wat van verre is. De leugenprofeten deden het voorkomen alsof de Heere God hen niet zag, hen niet hoorde, van hen daarom geen kennis nam. En hiertegen komt de Heere God op. Daarom zegt Hij ook in het volgende vers: Ik heb wel gehoord enz.

24. Zou zich, o dwaze mens! iemand in verborgene plaatsen kunnen verbergen, dat ik hem niet zou zien (Hoofdst. 16:17. Ps. 139:7 vv. Amos 9:2 vv.)? spreekt de HEERE. Vervul Ik niet den hemel en de aarde? (1 Kon. 8:27. Jes. 66:1) spreekt de HEERE.

25. Ik heb het wel gehoord, wat de Profeten zeggen, alsof Ik ze tot Mijne predikers had geroepen (Hoofdst. 1 5:19), die in Mijnen naam leugen profeteren, zeggende: Ik heb gedroomd, Ik heb gedroomd 1), en in dien droom ene openbaring gehad.

1) Onder de vormen der Goddelijke openbaring, die in Num. 12:6 vv. genoemd worden, neemt de droom de minste plaats in, want daarin kunnen het gemakkelijkst de bedrieglijke voorstellingen van het eigen hart den schijn van Goddelijke openbaring aannemen. Bovendien onttrekt zich de droom het meest aan de controle van anderen; niets is daarom gemakkelijker, dan te zeggen: "ik heb dit of dat gedroomd. " Met het oog daarop wordt dan ook reeds in Deut. 13:1 vv. een dromer voorgesteld als ongeveer hetzelfde als een valse Profeet. In het geval, dat voor ons ligt, moet nu de voorgewende openbaring reeds zeer verdacht maken, dat zij slechts wisten te zeggen: "ik heb gedroomd. " Vooral in lateren tijd gingen, zo als het schijnt, de dromen hand in hand met de waarzeggerij (Zach. 10:2). Geen van de Profeten, van welke wij geschriften bezitten, beroept zich daarom later op dezen vorm van goddelijke mededeling. Eerst in Matth. 1:20; 2:13 en 19; 27:19 wordt hij weer gevonden; het laatste geval behoort echter slechts gedeeltelijk hiertoe.

Zij dachten dat God zo veel te doen had met de andere wereld, dat Hij geen gelegenheid had om kennis te nemen van deze, of zich te bemoeien met hetgeen daar gebeurt. Maar God wil hen doen weten, dat Hij al hun bedriegerijen, al de schande weet die zij op de wereld gebracht hebben, onder den schijn van goddelijke openbaring. Wat zij het volk wilden inboezemen, geven zij voor in een droom van God ontvangen te hebben, daar ondertussen hun nooit zo iets gebeurde. Dit kan het volk niet ontdekken, want als een mens mij verhaalt hij heeft zo en zo gedroomd, kan ik hem niet tegenspreken, en hij weet dat ik dat niet kan doen. Maar God ontdekt het bedrog.

26. Hoe lang zal dit duren? Hoelang zullen zij met die bedriegerijen voortgaan in Mijnen naam? Is er dan een droom in het hart der Profeten, die de leugen profeteren? Neen, Ik gaf ze nimmer zulk een droom in het hart. Ja, het zijn Profeten van huns harten bedriegerij. 1)

1) De zin is deze. De Heere vraagt hoe lang nog? Hoe lang zullen deze leugenprofeten nog de leugen profeteren, in den naam des Heeren? Hun bedoeling was, om den naam des Heeren in vergetelheid te brengen, in den zin, dat het volk de wonderdaden Gods zouden vergeten, zouden vergeten dat het de Heere was, die hen geleid had en tot een zelfstandig volk had gemaakt.

27. Die daar denken, het doel hebben, om Mijn volk Mijnen naam te doen {a} vergeten door hun dromen, die zij, een ieder zijnen naaste, vertellen. Niet de ene Profeet verhaalt het den anderen, maar de Profeet aan een zijner naasten, die het dan weer aan anderen verkondigt. Zij zoeken dat, gelijk als hun vaders, die Mijnen naam vergeten hebben door Baäl, dien zij willen dienen, alsof zij op hem verzot waren.

{a} Richt. 3:7; 8:33, 34.

28. De Profeet, bij welken een droom is, die vertelle den droom, wanneer hij daarop verzot is, maar geve dien niet voor enen goddelijke openbaring uit; en bij welken Mijn woord is, die spreke Mijn woord waarachtiglijk. Wat heeft het stro met het koren te doen? Dromen zijn toch inderdaad slechts stro, Mijn woord, dat de goede tarwe is, mag daarmee niet vermengd worden, spreekt de HEERE.

Hij late mijnen naam met vrede en zegge niet, dat het Mijne woorden zijn wat hij gedroomd heeft, maar dat het zijn woord is en zijnen naam draagt. Luther zegt: "Wie zijn mond niet kan houden, die storte zijn hart uit, maar hij zegge het open en eerlijk, dat het zijne dromen zijn, die hij predikt. " De valse Profeten weten wel, dat enkel leugens niets dan stro is; zij mengen er daarom altijd iets van het ware woord van God onder; zo is er tarwe onder het stro. Ene heilloze vermenging! In dit vermengen bestaat de grootste kunst van den satan, waardoor hij tevens zijn werk alleen bevordert en tegen zich zelve getuigt.

De Profeet maakt een juist en nauwkeurig onderscheid tussen droom en woord, tussen verhalen en spreken; den droom behandel men als een droom, en men verhaale dien; het woord spreke men getrouw en beslist.

29. Is Mijn woord niet also als een vuur? spreekt de HEERE, en als een hamer, die ene steenrots te morzel slaat? 1) (Hebr. 4:12).

1) Hij bevestigt hier wat Hij gezegd heeft over het stro en het hooi, maar met andere woorden. Die vergelijking was geschikt, waar Jeremia het woord Gods vergelijkt met het koren en de verdichtselen van den mens met stro. Maar dewijl de Joden om hun ondankbaarheid bewerkt hadden dat zij geen vrucht uit het woord Gods hadden ontvangen, n. l. dat het hun tot geestelijk voedsel was geworden, daarom zegt de Profeet dat het zou zijn als vuur en als een hamer, alsof hij wil zeggen, dat de Joden zich beroofd hadden van den smaak er in, dewijl zij in hun boosheid waren verstompt geworden, maar dat zij het woord Gods echter niet konden uitroeien, noch veel minder de indrukken er van konden wegnemen, dewijl zoals Paulus zegt (2 Kor. 2:16) indien het niet een reuk des levens ten leven, het ten minste is een reuk des doods ten dode voor hen, die verloren gaan.

Men kan mijn woord gemakkelijk onderscheiden van de menselijke mening; want mijn woord heeft ene bijzondere kracht en werking. Het ontvlamt het hart tot geestelijk leven, tot liefde jegens God en den naaste, zodat de mens brandend wordt in den geest; het reinigt en loutert steeds meer de harten der goddelozen, en verslaat als een hamer de harten en gewetens der goddelozen, daar zij er krachtig onder bewogen, overtuigd en overwonnen worden.

Gods woord bekeert, elke andere leer verdwaast.

Daar is een zeer groot verschil tussen de verdichtselen der mensen en het zuivere woord van God, als tussen het kaf en het koren. Zo volgt er in vs 29 : Is Mijn woord niet anders als een vuur, spreekt de Heere? Is hun woord zo? Heeft het die kracht en uitwerking die het woord Gods heeft? Neen niets dat daaraan gelijkt. Daar is geen meer gelijkenis in, dan in een geschilderd vuur en in een waar vuur. Dit is een dwaallicht, dat de mens van den weg af op bijpaden leidt, en in gevaarlijke diepten.

Het vuur heeft tweeërlei uitwerking. Het reinigt en zuivert of het verteert. De hamer vermorzelt, indien het hart niet smelten wil door het vuur van Gods woord. Wie hier niet buigen wil zal moeten bukken voor den hogen God. Men moge zich tegen het woord Gods verzetten: God en Zijn woord zullen toch ten slotte het laatste woord hebben.

30. Daarom ziet, a) Ik wil aan de Profeten, Ik zal tot hen komen met Mijn gericht (Jes. 5:8), spreekt de HEERE, die Mijne woorden stelen, een ieder van zijnen naaste. Uit oude Godspraken nemen zij woorden en spreekwijzen over, om zo aan hun woorden den schijn te geven, of zij ze van Mij hadden ontvangen en de een leert dat van den ander.

a) Deut. 18:20. Jer. 14:14, 15.

1) Op drieërlei zonden wordt hier gewezen. Vooreerst dat zij, de valse Profeten, wijl zij niet geïnspireerd waren door den H. Geest, van anderen stalen wat zij spraken, om daarmee aan hun redenen nog een goddelijk karakter te geven. Ten tweeden dat zij hun tongen gebruikten om wat zij spraken voor echte woorden Gods uit te geven. Ten derden dat zij voorgaven openbaringen door dromen te hebben ontvangen, terwijl het toch dromen der leugens waren.

31. Ziet, Ik wil aan de Profeten, spreekt de HEERE, die hun tong nemen, hun eigen woord voortbrengen, en om hun eigene mening tot een woord van God te bestempelen, spreken: Hij, de Heere, heeft het gesproken.

32. Ziet, Ik wil aan degenen, die valse, gelogene dromen profeteren, spreekt de HEERE, en vertellen die, en verleiden Mijn volk met hun leugenen en met hun a) lichtvaardigheid (Exod. 21:22); daar Ik hen niet gezonden en hun niets bevolen heb, en zij dit volk gans geen nut doen, maar het slechts te meer in slaap wiegen en in zijne boosheid sterken, spreekt de HEERE.

a) Zef. 3:4.

Drie zonden van leraars en Profeten worden in vs. 30 en 31 vermeld. 1. Eigen liefde, die met vreemde veren wil pronken, waar de een den ander Gods woord ontsteelt en zich ten nutte maakt wat den ander gegeven is, om er mede te schitteren. 2. Ontrouw, die Gods woord veracht, en naar willekeur er eigene menschenwoorden voor in plaats stelt. 3. Geestdrijverij of dweperij, die met dromen en visioenen de verbeelding bevredigen en bewondering wekken wil, in stede van met Gods waarheid de gewetens gezond te houden.

Niemand kan Gods zegen over zijn ambt verwachten, die niet door Hem tot den heiligen dienst geroepen en gezonden is.

Niemand stote zich daaraan, wanneer valse leraars nog niet van wege hun valse leer door God gestraft worden; zij zullen niet ongestraft blijven, maar op hunnen tijd ontvangen, wat hun daden verdienden.

33. Wanneer dan dit volk of een profeet of priester in het vervolg u, Jeremia, weer op spottende wijze vragen zal, zegende: Wat is des HEEREN last, dien gij ons te brengen hebt? zo zult gij tot hen zeggen: Wat is de last? dat Ik 1) ulieden verlaten zal als een last, dien Ik niet langer kan dragen (Hoofdst. 7:29 12:7. Jes. 1:14), spreekt de HEERE.

1) Uit deze plaats, blijkt duidelijk genoeg, dat er zeer grote weerspanning bij de Joden is geweest, zodat zij zich van alle zij den stof tot zorgeloosheid vermeerderden, alsof zij ongestraft God konden verachten, waar zij Zijn woord verwierpen. Want ook door dat kunstmiddel bedriegt de duivel de goddelozen, waar hij of het woord Gods hen hatelijk maakt of verachtelijk. En wanneer hij hun gemoederen kan verbitteren om de woorden Gods niet aan te horen zonder haat en bitterheid, heeft hij verkregen wat hij wilde.

Het schijnt ene gewoonte geweest te zijn, dat men de Profeten, als zij zich vertoonden, vroeg, of hun ook ene nieuwe openbaring was ten deel geworden. Daarbij gebruikte men voor "openbaring" waarschijnlijk het woord massa, dat volgens de opmerking bij Jes. 13:1 in 1 't algemeen ene Godsspraak betekent (Klaagl. 2:14). Daar echter het woord ook "last" betekent, en het voornamelijk Jeremia's roeping was, om dreigende gerichts-uitspraken van God tegenover de valse Profeten te verkondigen, zo wendde men bij hem hetzelfde slechts in dezen laatsten zin aan, om daardoor te kennen te geven, dat elke nieuwe voorzegging in zijnen mond niets, dan een nieuwe last was, dien hij over het volk bracht, dat er alleen iets lastigs en nooit iets verblijdens van dien God kwam, in wiens dienst hij zich had gesteld, en men vroeg spottend: Nu, Jeremia wat massa hebt gij weer te brengen? Voor zulk ene misdadige bespottung van het woord Gods, die dat zoekt af te slaan, wordt nu de weg daardoor afgesneden, dat op het verder gebruik van het misbruikte woord een plechtig verbod wordt gelegd.

Als het woord van God den mensen onverdraaglijk voor den Heere, onzen God; zij zijn den niets anders den een nutteloze last, dien het land niet meer kan dragen, daarom moeten zij worden uitgeroeid.

34. En aangaande den profeet of den priester of het volk, datten opzichte van ene door u hun medegedeelde (Godsspraak zeggen zal: Des HEEREN last, dat Ik bezoeking zal doen over dien man en over zijn huis, behalve het algemene oordeel nog in 't bijzonder over dien.

35. Aldus zult gijlieden zeggen, opdat het zo schandelijk misbruikte woord geheel vermeden worde, Een iegelijk tot zijnen naaste en een iegelijk tot zijnen broeder: Wat heeft de HEERE geantwoord, en wat heeft de HEERE gesproken?

36. Maar des HEEREN last zult gij bij de Godspraken, die tot u komen, niet meer gedenken; want een iegelijk zal zijn eigen woord een last zijn 1), dewijl gij verkeert de woorden van den levenden God, den HEERE der heirscharen, onzen God, die in een geheel verkeerd gezichtspunt stelt.

1) Uwe spotternij zal u lastig genoeg worden en rampzalige gevolgen hebben.

37. Aldus zult gij zeggen tot den profeet, dien gij door die uitdrukking wildet honen en ergeren, gelijk reeds in vs. 35 omtrent alle profeten is opgemerkt: Wat heeft u de HEERE geantwoord? en wat heeft de HEERE gesproken?

38. Maar dewijl (liever: wanneer) gij ondanks Mijn verbod zegt: Des HEEREN last, daarom zo zegt de HEERE: Omdat gij dit woord zegt: Des HEEREN last, daar Ik tot u gezonden heb, zeggende: Gij zult niet zeggen: Des HEEREN last.

39. Daarom ziet, Ik zal u ook ganselijk vergeten (liever: opnemen, gelijk men een last opheft, dien men wil wegwerpen), en u mitsgaders de stad, die Ik u en uwen vaderen gegeven heb, van Mijn aangezicht laten varen.

40. En Ik zal u eeuwige smaadheid aandoen en eeuwige schande, die niet zal worden vergeten (Hoofdst. 29:11).

Helaas zelfs het Evangelie is voor velen een last, het aandringen op veranderen van hart en leven ten minste, en toch moest het ons een zacht juk zijn (Matth. 11:30). Welk het gevolg van zulk ene gezindheid is blijkt uit vs. 30 v. en 38-40.

De woorden van God, hoewel dus verkeerd, zullen vervuld worden. Indien zij vroegen: wat is de last des Heeren, laat de Profeet hen vragen wat voor last zij menen. Het is die: Ik zal u laten varen en geen gedachten hebben, om tot u weer te keren. Zodanige zijn inderdaad ellendig, die van God vergeten en verlaten zijn, en het spotten van de mensen met Gods oordelen zal dezelve niet stuiten. Gods woord zal verhoogd worden en geëerbiedigd, wanneer zij, die hetzelfde bespotten, veracht en versmaad zullen zijn.

HOOFDSTUK 24.

GEZICHT VAN GOEDE EN KWADE VIJGEN, EN WAT ZIJ BETEKENEN.

IV. Vs. 1-10. In het jaar 598 voor C. voerde Nebukadnezar den koning Jojachin met de kern des volks naar Babel, en stelde over de achtergeblevenen in het land Mathanja, onder den naam van Zedekia tot koning aan (2 Kon. 24:10 vv.). Deze achtergeblevenen schijnen zich te hebben ingebeeld, dat zij, door hun gespaard worden van het ongeluk der wegvoering daadzakelijk waren verklaard voor de beteren in des Heeren ogen; dat het gericht nu voorbij, het achtergeblevene volk reeds verzoend en gereinigd, en er zo weinig meer te vrezen was, dat integendeel spoedig de nieuw tijd des heils zou beginnen. Zedekia heeft waarschijnlijk dien naam "gerechtigheid van Jehova" aangenomen in de dwaze verwachting, dat de Heere door hem en onder zijne regering de aan het verbondsvolk in Hoofdst. 23:5 vv. gegevene belofte zou vervullen (2 Kon. 24:17). Daarom zond hij ook spoedig na zijne aanstelling een gezantschap naar Babel (Hoofdst. 29:3), dat hoofdzakelijk ten doel had, om het terugkeren der gevangenen bij Nebukadnezar te bewerken. De Heere stelt Zich in dit gezicht der twee korven met vijgen tegenover dat gevaarlijk zelfbedrog met zulk ene beslistheid, dat Hij integendeel degenen, die reeds naar het land der Chaldeën waren weggevoerd, voor het betere deel des volks verklaart, dat zich bekeren, bij Hem genade vinden en naar het heilige land terugkeren zal, om de belofte te verkrijgen. Zedekia daarentegen maakte met de nog in Juda achter gelatenen, of naar Egypte vertrokkenen het minste gedeelte des volks uit, dat door zijne verdere verstokking nog ten laatste den vloek, in Deut. 28:36; vv. uitgesproken over zich brengen zal.

1. De HEERE deed mij een gezicht (2 Kon. 6:17) zien, en ziet, er waren twee vijgekorven, gezet voor den tempel des HEEREN, op de plaats, bestemd voor het brengen der eerstelingen van vruchten (Exod. 23:19. Deut. 26:4), nadat Nebukadnezar a), koning van Babel, gevangelijk had weggevoerd Jechonia, den zoon van Jojakim, den koning van Juda, mitsgaders de vorsten van Juda (2 Kon. 24:15) en de timmerlieden en de smeden (2 Kon. 24:14 en 16) van Jeruzalem en hem te Babel gebracht had (Hoofdst. 29:2).

a) 2 Kron. 36:10.

2. In den enen korf waren zeer goede vijgen, als de eerste rijpe vijgen zijn, ene zachte en welsmakende lekkernij (Jes. 28:4); maar in den anderen korf waren zeer boze zeer slechte vijgen, die van wege de boosheid, slechtheid, niet konden gegeten worden (Hoofdst. 29:17).

3. En de HEERE zei tot mij, even als bij het gezicht in Hoofdst. 1:11 en 13, om vooraf mij de hoofdzaak, waarop het eigenlijk aankwam juist in het oog te doen nemen: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zei: Vijgen; de goede vijgen zijn zeer goed, en de boze zeer boos, die van wege de boosheid niet kunnen gegeten worden.

De vijgeboom is een profetisch zinnebeeld van het volk Israël (Hos. 9:10. Luk. 13:6 vv.). De Israëlieten zijn elk in 't bijzonder de vruchten van dezen boom en hun wandel voor God beslist, of zij goede of boze vruchten zijn, of de Heere ze aanneemt of verwerpt. De

eerstelingen der vijgen werden Gode, volgens de wet in den tempel getracht, even als de eerstelingen van andere vruchten (Deut. 25:2), als een beeld van den gelovigen Israëliet, die zich zelven den Heere heiligt. Dit heeft men te bedenken bij het hier medegedeelde gezicht, en bij de verklaring in het oog te houden.

De gevangenen hebben hunnen hoogmoed tegenover God afgelegd. Zij zijn afgezonderd uit het getal der volken, die voor de wereld bestaan. In politiek opzicht zijn zij gestorven en nu bij den inwendigen toestand bepaald. Nu wil God aan hen tonen, wat Zijne liefde vermag; zij zullen wederkeren en in ware nabijheid van God Zijn waar Israël zijn.

4. Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, om mij het gezicht ook te verklaren, zeggende:

5. Zo zegt de HEERE, de God Israëls: Gelijk die goede vijgenin de ogen van ieder, die ze ziet, goed zijn, en hij ze met welgevallen beschouwt, also zal Ik kennen de gevankelijk weggevoerden van Juda, die Ik uit deze plaats naar het land der Chaldeënen heb weggeschikt, ten goede. Ik zal hun Mijn welgevallen doen ondervinden en Mijne belofte aan hen vervullen.

6. En Ik zal Mijn oog op hen stellen ten goede, om aan hen te doen, wat Ik ten opzichte van de overigen Mijner kudde in Mijne gedachte heb (Jer. 23:3 vv.), en Ik zal hen wederbrengen in dit land (vgl. Hoofdst. 30): en Ik zal hen bouwen, wanneer zij zijn teruggevoerd, en niet afbreken; en Ik zal hen planten en niet uitrukken (Hoofdst. 12:15 vv. 17:7 vv.).

1) Ofschoon God over geheel de wereld heerst, zo verzekert Hij echter de God van de kerk te zijn en de gelovigen welke Hij aangenomen heeft, verwaardigt Hij door deze uitspraak dat zij zijn Zijn volk, opdat zij, op Hem hun heil stellen, hetwelk bij Hem is weggelegd, zoals gezegd wordt bij Habakuk (Hoofdst. 1:12). Gij zijt onze God, wij zullen niet sterven. Want Christus is ook een der beste uitleggers van deze uitspraak, wanneer Hij zegt, dat God niet is een God der doden maar der levenden.

Hier belooft de Heere, dat zij dus weer bij God in het verbond zullen aangenomen worden. God zal hen erkennen als de zijnen gelijk voor deze, als Zijn volk zo wel in de ontdekkingen van Zich aan hen als in het aannemen van hun dienst en in Zijne genadige verschijning ten goede. En zij zullen de vrijheid hebben, om Hem voor hun God te erkennen, in hun gebeden tot Hem en in hun verwachtingen van Hem.

Hier verzekert de Heere God, aan het overblijfsel naar de verkiezing der genade, dat Hij gedachten des vredes over hen heeft. Dat Hij hen niet in de ellende zal doen omkomen, maar gelouterd als door het vuur der beproevingen hen zal stellen op de hoogten des heils. Dat Hij hun God, en zij Zijn volk zullen zijn, en dat zij uit de volheid Zijner genade en uit de veelheid Zijner zegeningen zullen genieten, wat niet alleen voor hun tijdelijk, maar bovenal voor hun geestelijk heil zal nodig zijn.

7. a) En Ik zal hun, gelijk in Hoofdst. 31 nader zal worden gezegd, een hart geven om Mij te kennen, dat Ik de HEERE ben b), en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot enen God zijn; want zij zullen zich tot Mij met hun ganse hart bekeren. 1)

a) Deut. 30:6. Jer. 32:39. Ezech. 11:19; 36:26, 27. b) Jer. 30:22; 31:33; 32:38.

1) Tot deze eerste weggevoerden behoren in het bijzonder de zegeningen, den Joden bij de wederkering uit de gevangenis beloofd, als de kennis en de vreze van God en de genade om in gehoorzaamheid aan Zijne geboden te leven. Enigermate zijn deze beloften vervuld in de tijden na de gevangenis; toen de Joden volstandig bleven bij hunnen godsdienst en zich zeer wachtten voor het verval tot afgoderij. Ik houd het echter daarvoor, dat de volkomene vervulling dezer profetie te wachten is bij de algemene herstelling van dat volk, zo dikwijls gemeld bij de Profeten.

8. En gelijk de boze vijgen, die van wege de boosheid niet kunnen gegeten worden, maar die men moet wegwerpen (Hoofdst. 29:17), (want aldus zegt de HEERE), also zal Ik maken Zedekia, den koning van Juda, mitsgaders zijne vorsten en het overblijfsel van Jeruzalem, die in dit land zijn overgebleven en die in Egypteland wonen, waarheen zij gevlucht zijn. Het woord in Hoofdst. 15:11 ziet dus geenszins op hen, gelijk zij zich inbeelden.

9. a) En Ik zal hen tot volvoering Mijner bedreiging in Hoofdst. 15:3 vv. overgeven tot ene beroering ten kwade aller koninkrijken der aarde. Zij zullen gelijk in Deut. 28:37 gezegd is, zijn tot smaadheid en tot een spreekwoord, tot ene spotrede en tot enen vloek 1) in al de plaatsen, waarhenen Ik hen gedreven zal hebben.

a) 1 Kon. 9:7. 2 Kron. 7:20. 15:4; 29:18; 34:17; 42:18.

1) Tot in den laatsten tijd toe heeft het volk der Joden, dat onder den vloek zuchtte, de boze elementen van zijne rationale eigenaardigheid op allerlei wijze ontwikkeld ten verderve der volken, onder welke het werd verstoten.

10. En Ik zal onder hen zenden het zwaard, den honger en de pestilentie, totdat zij verteerd zullen zijn uit het land, dat Ik hun en hunnen vaders gegeven had.

Van dezelfde gedachte, als die hier is uitgesproken, is later de brief van Jeremia aan de weggevoerden doortrokken, dien hij zelf in Hoofdst. 29 ons mededeelt. Eveneens heeft hij zich volgens deze grondstellingen gedragen tegenover diegenen die, na den moord van Gedalja, naar Egypte wilden vluchten (Hoofdst. 42 en 44). Uit dit oordeel over Zedekia zien wij tevens, waarom in de verschillende redenen van Hoofdst. 2-20 volstrekt niet van dezen koning wordt gesproken, en hij zelfs in Hoofdst. 22 geheel buiten aanmerking is gebleven. Volgens het standpunt van den Profeet wordt hij niet meegedeeld in de rij van Juda's koningen, maar staat hij buiten de eigenlijke geschiedenis des heils. Door het aannemen toch van den naam: "gerechtigheid des Heeren" heeft hij wederrechtelijk de profetie op zich toegepast, die wij in Hoofdst. 15:11 vinden nadat hij die toch slechts door middel van enen valschen Profeet had gestolen (Hoofdst. 23:30), en daardoor had hij zich op de grofste wijze aan

des Heeren heiligdom vergrepen. In den kring der redenen, die voor ons ligt (Hoofdst. 21-24), hebben wij ene bestraffing van de aanmatiging van dien eretitel, terwijl in Hoofdst. 23:6 daartegenover wordt gesteld die titel, welken de Heere zelf draagt, die in waarheid onze gerechtigheid (zidkenoe) is. Aan de andere zijde wordt meegedeeld het einde, dat hij zal hebben, daar hem in Hoofdst. 21:7 niets anders wordt voorgesteld dan gehele overgave in de hand van Nebukadnezar tot reddelozen ondergang. In het nu volgende gedeelte van onze profetie (Hoofdst. 25:29), waarin ene samenvoeging van gezegden van geheel bijzonderen inhoud gevonden wordt, die vooral betrekking hebben op den ondergang van Jeruzalem door de Chaldeën en de dienstbaarheid van Juda onder de Chaldeën, worden wij geheel in den tijd van Zedekia verplaatst, terwijl die van Jojakim in Hoofdst. 25 en 26 slechts tot blad daarvoor dient.

HOOFDSTUK 25.

ZEVENTIGJARIGE BALLINGSCHAP IN BABEL.

Het opschrift in Hoofdst. 25:1, waarop eerst weer in Hoofdst. 30:1 een daarmee overeenkomstig volgt, bewijst, dat wij in Hoofdst. 25-29 een bij elkaar behorend geheel van redenen voor ons hebben, waarvan de bijzondere delen in verschillende opzichten met elkaar samenhangen.

I. Vs. 1-38. In het zo belangrijke jaar, waarin de overwinning van Nebukadnezar bij Carchemis of Circesium aan den Eufraat plaats heeft (Hoofdst. 46:2), en daardoor de eerste van de vier wereldmonarchieën, waarover de Profeet Daniël in Hoofdst. 2 en 7 handelt, gevestigd werd, ontving Jeremia ene openbaring des Heeren, waarin met Juda wordt gerekend. Het heeft nu gedurende 23 jaren de werkzaamheid van den Profeet ondervonden, maar de roepstem tot bekering onopgevolgd gelaten. Opzettelijk heeft het den toorn Gods steeds erger tot zijn ongeluk opgewekt. Die ellende zal dan ook nu over het ontheiligde land komen tot gehele verwoesting, het ongehoorzaam volk zal gestraft worden met zeventigjarige slavernij onder den koning van Babel (vs. 1-11). Na die zeventig jaren komt ook de tijd der bezoeking over den koning van Babel en over al zijne volken, zodat nu ook de beurt van dienen aan hen komt, en zij de vergelding ontvangen, die zij verdiend hebben (vs. 12-14). De rede van den Profeet gaat daarop over tot den toon van een gezang, dat aan alle volken op de rij af het gericht van God verkondigt; alsdan ziet het oog des Profeten reeds in den tijd van het laatste oordeel (vs. 15-38).

1. De rede, die in dit hoofdstuk voorkomt, vooral het eerste gedeelte daarvan (vs. 3-11), is het woord, dat tot Jeremia geschied is over het ganse volk van Juda en de overige volken, die er mede in betrekking stonden (vs. 9 en 15 vv.), in het vierde jaar der regering van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda, d. i. 606 v. C. (dit vierde jaar van Jojakim was het eerste jaar van Nebukadnezar, koning van Babel).

2. Het is het woord, hetwelk de Profeet Jeremia in nauwkeurige gehoorzaamheid aan des Heeren bevel en in getrouwe waarneming van zijn ambt, onmiddellijk na den slag bij Carchemis (2 Kon. 24:1) en nog vóór de inneming van Jeruzalem, gesproken heeft tot het ganse volk van Juda, en tot al de inwoners van Jeruzalem, zeggende:

Dit is de eerste maal, dat ene tijdsbepaling van ene profetie bij onzen Profeet wordt vooraan geplaatst; wij vinden alleen algemene tijdsbepalingen in de vorige profetieën, en zelfs, die slechts zelden (Hoofdst 3:6; 14:1). Eerst bij de intrede der grote katastrofe en met de hoofdstadiën van haar verloop overeenkomstig, vinden wij nauwkeurige chronologische opgaven (Hoofdst. 28:1; 32:1; 36:1; 39:1 enz.). Hier noemt zich Jeremia ook voor de eerste maal Profeet (want Hoofdst. 20:2 valt in lateren tijd); het is alsof hij dezen titel heeft verzwegen, totdat hij het begin van zijne dreigende profetie kon aankondigen (Deut. 18:21 v.). In dit jaar begon Jeremia tevens volgens Goddelijk bevel zijne voorzeggingen op te tekenen (Hoofdst. 36:1 vv.). Hij deed het, of hij misschien nog ter elfder ure door den gehelen

indruk zijner profetische redenen de harten mocht bewegen, waarmee tevens is uitgesproken, dat een tijdpoint van eindigen en van onherroepelijke beslissing nabij was.

3. 1) Van het dertiende jaar der regering van Josia, den zoon van Amon, den koning van Juda tot op dezen dag toe d. i. van 629 v. C. af (Hoofdst. 1:2) (dit is het drie en twintigste jaar van mijne werkzaamheid onder u, dus drie en twintig jaren lang) is het woord des HEEREN tot mij geschied; en ik heb het al dien tijd tot ulieden gesproken, ijverig en onophoudelijk, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt niet gehoord.

1) In vs. 3-11 wordt het volk van Juda aangekondigd, dat, nadat hij 23 jaar lang het volk onafgebroken des Heeren woord tot boete heeft verkondigd, zonder dat Juda op zijne redenen acht gaf, en op de vermaningen van alle andere Profeten, nu alle koningen van het Noorden onder aanvoering van Nebukadnezar, den koning van Babel, en de nabij wonende volken zullen komen, alles verwoesten en deze landen den koning van Babel 70 jaar lang zullen dienstbaar maken.

4. Ook heeft de HEERE ten tijde der vaderen (Hoofdst. 7:25 vv. 11:7 vv.) tot u gezonden al Zijne knechten, de profeten, vroeg op zijnde en zendende, met alle vlijt en zonder ophouden); maar gij hebt a) niet gehoord, noch uw oor geneigd om te horen. 1)

a) Jer. 11:7, 8, 10; 13:10, 11; 16:12; 17:23; 18:12; 19:15; 22:21. 1

1) Merkt hieraan, dat God rekening houdt hetzij wij het doen of niet, hoe lang wij de middelen der genade genoten hebben, en hoe langer wij het genot daarvan gekend hebben, hoe zwaarder onze verantwoording zal zijn, indien wij er geen goed gebruik van gemaakt hebben.

5. Zeggende, wat in 't bijzonder mijn eigen profetisch werk aangaat (Hoofdst. 18:11; 7:3 vv.)

a) Bekeert u toch, een iegelijk van zijnen bozen weg, en van de boosheid uwer handelingen, en woont in het land, dat de HEERE u en uwen vaderen gegeven heeft, van eeuw tot eeuw.

a) 2 Kon. 17:13. Jer. 35:15; Jon. 3:8.

6. En wandelt andere goden niet na, om die te dienen en u voor die neer te buigen, en vertoornt Mij niet door het werk uwer handen, opdat Ik uin Mijne rechtvaardige oordelen geen kwaad doe.

7. Maar gij hebt naar Mij niet gehoord, spreekt de HEERE; het was alsof gij opzettelijk het er op toeleget, opdat gij Mij vertoorndet door het werk uwer harden, uzelf ten kwade.

8. Daarom, 1) zo zegt de HEERE der heirscharen: Omdat gij Mijne woorden niet hebt gehoord en geweigerd hebt u te bekeren;

1) Hier volgt de aankondiging der straf. De Profeet zegt derhalve dat God niet meer door woorden zou handelen, dewijl hun ongerechtigheid vol was geworden, zoals Hij zegt (Gen.

6:3): Mijn Geest zal niet twisten of niet langer twisten met den mens. Wanneer God zich aangordt om wraak te nemen over de misdaden der mensen, zegt Hij dat het niet meer de tijd is om te twisten.

9. Ziet, Ik zal de bedreiging in Hoofdst. 1:14 vv. vervullen, en zenden, en nemen alle geslachten van het noorden, spreekt de HEERE, en, gelijk Ik nog meer bepaald noem, tot Nebukadnezar, den koning van Babel, Mijnen knecht (Dan. 2:1); en zal ze brengen over dit land en over de inwoners daarvan, en over al deze volken rondom; en Ik zal ze verbannen, en zal ze stellen tot ene ontzetting, en tot ene aanfluiting, en tot eeuwige woestheden (Hoofdst. 18:16; 19:8).

10. En Ik zal van hen (Jer. 7:34; 16:9) doen vergaan {a} de stem der vrolijkheid, en de stem der vreugde, de stem des bruidegoms en de stem der bruid, het geluid der molens (Exod. 16:24) en het licht der lamp, {a} alles wat er op wijst, dat daar mensen wonen.

{a} Jes. 24:7. Ezech. 26:13.

1) Hiermede wordt weer aangekondigd, dat het ganse land ledig zou worden, dat alle inwoners zouden worden verbannen, dat er geen blijdschap en geen vrolijkheid meer zou zijn, geen arbeid meer zou worden verricht in het land der vaderen, dewijl allen verbannen zouden worden naar Babel.

Geheel Juda en Jeruzalem zou gevankelijk worden weggevoerd, opdat het volk in den vreemde zou leren, wat het betekent het verbond met den Heere te hebben verbroken, en opdat er een zoeken zou gewekt worden naar den Heere om erbarming en redding.

11. En dit ganse land met zijne gehele omgeving zal worden tot ene woestheid, tot ene ontzetting; en deze volken zullen den koning van Babel, de koningen der Chaldeeusch-Babylonische Dynastie (2 Kon. 25:27). dienen zeventig jaren.

Wanneer in deze voorzegging, die niet zonder reden zo nauwkeurig chronologisch is beschreven, ene zeventig jarige dienstbaarheid bedreigd wordt, kan het tijdpunt, van waar men moet tellen, slechts in dat jaar geplaatst worden, waarin de profetie werd uitgesproken, in het vierde jaar van Jojakim (606 v. C). Over het einde kan geen twijfel zijn, de natuurlijke grens der 70 jaren is het eerste jaar van Cyrus, waarin Israël tot zijn vaderland mocht gaan (536 v. C. Ezra 1:1 vv.). In de voorzegging, die reeds in het midden van de 70-jarige tijdruimte werd uitgesproken en tot de Joodse ballingen gericht werd (Hoofdst. 29:10), wordt geen nieuw punt van begin, dat in den tijd van het uitspreken der profetie zou moeten worden gezocht, aangegeven, maar het wordt gezegd in uitdrukkelijke aansluiting aan de vroeger beroemd geworden profetie, dat de daarin vastgestelde 70 jaren volgens onveranderlijk Goddelijk raadsbesluit eerst moesten voorbijgegaan, voordat aan een terugkeren der gevangenen kon worden gedacht, dat het daarom dwaas was den valschen Profeten gehoor te geven. Deze vleiden hen, met het oog op ene vereniging, die zich onder de leiding van Egypte tegen de heerschappij der Chaldeënen vormde, den ballingen met ijdele verwachtingen van ene nabijzijnde terugkering; zij wekten hun gemoederen op en brachten hen in gevaren; wat

echter nog erger was, zij leidden hen af van de hun gestelde voorwaarde, om door oprecht berouw de verzoening met den Heere is zoeken.

12. Maar het zal geschieden, als de a) zeventig jaren vervuld zijn, dan zal Ik over den koning van Babel, dien alle volken gedurende dien tijd zullen dienen (Hoofdst. 27:7), en over dat volk der Chaldeën, (vs. 9) spreekt de HEERE, hun ongerechtigheid bezoeken, waarmee zij Mijn volk boven Mijnen last hebben verdrukt (Jes. 47:6), mitsgaders over het land der Chaldeën, en zal dat stellen tot eeuwige verwoestingen (Hoofdst. 51:26, 62).

a) 2 Kron. 36:22. Ezra 1:1. Jer. 29:10. Dan. 9:2.

13. En Ik zal over dat land brengen al Mijne woorden, die Ik daarover gesproken heb; al wat in dit boek (Hoofdst. 46-51) geschreven is, wat Jeremia geprofeteerd heeft over al deze volken.

De afdeling van vs. 12 af kan oorspronkelijk niet gevoegelijk behoord hebben bij de rede, zo als die den Profeet in het vierde jaar van Jojakim werd ingegeven. Zij is ene uitbreiding van deze bij de latere zamenvoeging van alles, wat aan Jeremia door den Heere bevolen was te spreken en te schrijven, tot een bijzonder boek, en wel ene door hemzelfen gemaakte uitbreiding, volgens de orakelen, die hem in Hoofdst. 46-51 ten deel waren geworden; deze trekt hij hier in ééne somma bij elkaar. Reeds bij Ex. 20:6 werd opgemerkt, hoe het wedergeven van het vroeger ontvangen woord Gods bij de mannen Gods evenzeer een uitvloeisel schijnt te zijn van den levendmakenden Geest, als de vroegere verkondiging. Ene uitbreiding, door bijvoeging van latere openbaring Gods kan ons dus niet bevreemden; deze is voor de lezers, wier gezichtskring ook een ruimere is, dan die der vroegere hoorders. Nevens dergelijke veranderingen van het oorspronkelijke woord Gods, welke degenen, die het ontvingen en spraken onder de leiding des Heiligen Geestes zelf gemaakt hebben, komen op sommige plaatsen der Bijbelboeken ook korte opmerkingen voor, die niet van henzelfen afkomstig zijn, maar van die mannen Gods, die de Bijbels boeken verzameld en tot één geheel verenigd hebben. Zulk ene opmerking hebben wij hier in de woorden: "al wat in dit boek geschreven is, wat Jeremia geprofeteerd heeft over al deze volken." Misschien is het evenzo met het slot van het 18de vers: "gelijk het is te dezen dage;" hoewel dat ook ene toevoeging van Jeremia's eigen hand bij de vervaardiging van zijn Boek zou kunnen zijn.

14. Want a) van hen, van de volken en koningen van Chaldea, zullen zich doen dienen, die ook machtige volken en grote koningen zijn; also zal Ik hun vergelden naar hun doen, en naar het werk hunner handen 1) (Jes. 13:1-14 :27).

a) Jer. 27:7.

1) De Profeet zet hier denzelfden last voort, n. l. dat God eindelijk inderdaad zal tonen, dat, waar Hij vertoornd is geweest over Zijn volk, echter alle hoop op ontferming niet was verdwenen, dewijl Hij Zijn verbond gedachtig zou zijn. Hij matigt op deze wijze de hardheid van de vorige uitspraken, terwijl hij iets beters belooft dan de ellendige Joden in deze uiterste ellende zouden kunnen hopen. Weer mag men uit de woorden van den Profeet opmaken, dat

zo God den arbeid van Nebukadnezar en anderen heeft gebruikt, deze niet enige gehoorzaamheid hebben betoond op een wijze, die lofwaardig was. Want indien zij zonder schuld waren geweest, zou God zeker onrechtvaardig hen gestraft hebben. Derhalve betekent deze plaats dat wanneer de duivel en de goddelozen de oordelen Gods uitvoeren, zij geen lof wegens gehoorzaamheid verdienen, dewijl dit hun oogmerk niet was.

Nebukadnezar straft Juda niet om daarmee God een dienst te doen, in het bewustzijn van daardoor Gods Raad te vervullen, maar om eigen zin en lust te volgen, om zijn wereldrijk te vergroten. En waar hij nu op wrede wijze te werk ging, zich op onbehoorlijke wijze vergreep aan het volk des Verbonds, daar zou God op zijn tijd hem zijn zonde thuis bezoeken.

De Profeet moet dit verkondigen, opdat Juda zou weten, dat toch eenmaal aan de ellende een einde zou komen.

15. Want alzo heeft de HEERE, (om hier bij het gericht over Babel ook dat over de andere volken te voegen) de God Israëls tot mij gezegd: Neem dezen beker des a) wijns der grimmigheid van Mijne hand, en geef dien te drinken al den volken, tot welke Ik u zende (Hoofdst. 1:7).

a) Jer. 13:12.

16. Dat zij drinken, en, ten gevolge van den drank des toorns, dien zij genomen hebben (vs. 27), beven en dol worden van wege het zwaard, dat Ik onder hen zal zenden. 1)

1) Hier scherpt de Profeet nog dieper in, dat het geen ijdele schrikbeelden zijn, waar hij de oordelen Gods tegen alle volken voorspelt, zoals wij de kinderlijke bedreigingen noemen, die geen gevolg hebben.

Maar de Profeet bevestigt hier, dat hoe sterk de Joden en de andere volken er zich tegen verzetten, zij deze noodwendigheid niet kunnen ontvluchten, dat God rechter is van allen. Den Profeet wordt derhalve bevolen den beker te nemen en te doen drinken.

17. En ik nam den beker van des HEEREN hand, en ik gaf te drinken al den volken, tot welke de HEERE mij gezonden had, wel niet persoonlijk, maar volgens het mij opgedragen woord, als ook hun profeet.

18. Namelijk in de eerste plaats volgens den regel (1 Petr. 4:17): Jeruzalem en de steden van Juda, en haren koningen en haren vorsten, om die te stellen tot ene woestheid, tot ene ontzetting, tot ene aanfluiting, en tot enen vloek (Hoofdst. 9:11; 24:9), gelijk het is te dezen dag (vgl. vs. 13).

19. Faraö, den koning van Egypte a) en zijnen knechten, en zijnen vorsten, en al zijn volk;

a) Jer. 46.

In Hoofdst. 47-51 volgen de bedreigende voorzeggingen in de orde op elkaar: 1) tegen Egypte (46); 2) tegen Filistea, Tyrus en Sidon (47); 3) tegen Moab (48); 4) tegen Ammon (49:1-6); 5) tegen Edom (49:7-22); 6) tegen Damascus (49:23-27); 7) tegen Kedar en Hazor (49:28-33); 8) tegen Elam (49:34-39); 9) tegen Babel (50 en 51).

De optelling der heidense volken begint met Egypte en gaat dan noordwaarts zo, dat de in het Oosten en Westen van Juda wonende volken nevens elkaar worden opgesteld.

20. En den gansen gemengden hoop, 1) en allen koningen des lands van Uz (Job 1:1 1), en allen koningen van der a) Filistijnen land, en Askalon, en Gaza, en Ekron, en het overblijfsel van Asdod (Joz. 2:13); a)

a) Jer. 47:4 v.

1) In Egypte hadden zich vele vreemde volkstammen neergezet, anders "het ganse westen" de kust van Afrika langs de Middellandse zee.

21. a) Edom en b) Moab, en den kinderen c) Ammons in het zuiden en oosten der Dode zee;

a) Jer. 49:7 v. b) Jer. 48. c) Jer. 49:31 v.

22. En allen koningen van a) Tyrus, en allen koningen van Zidonin Fenicië (2 Sam. 5:11), en den koningen der eilanden, der landen aan de kusten, die aan gene zijde der Middellandse zee zijn, uit Cyprus en tot Tartessus in Spanje;

a) Jer. 47:4.

23. Dedan (Gen. 10:7; 25:3) en Thema (Gen. 25:15. Jes. 21:14. Job 2:11 en 6:19), en Buz (Gen. 22:2. Job 32:2) en allen, die aan de hoeken afgekort zijn, de Kedarenen (Hoofdst. 9:25);

24. En allen koningen van Arabië, en allen koningen des gemengden hoops, die in de Syrisch-Arabische woestijn wonen;

Hier worden onderscheiden de stad-bewonende en de woestijn-bewonende Arabieren.

25. En allen koningen van Zimri (waarschijnlijk hetzelfde als Jun van Gen. 25:2, tussen Arabië en Perzië, en allen koningen van Elam, en allen koningen van Medië (Jes. 21:2);

26. En allen koningen van het noorden, als Ararat, Meni en Askenas (Hoofdst. 51:27) die nabij en die verre zijn, den enen met den anderen; ja allen koninkrijken der aarde, die op den aardbodem zijn; want zonder enige uitzondering zal Mijne straf over hen allen komen. En de koning van Sesach zal na hen drinken.

Deze Sesach komt later In Hoofdst. 51:41 nog eens voor, en geeft daar volgens het parallelisme der leden (2 Sam. 1:27) duidelijk den koning van Babel te kennen. Dezelfde naam komt ook voor wanneer wij het zogenaamde Athbasch te baat nemen, het Kabbalistische alfabet, volgens hetwelk de letters van het gewone alfabet in omgekeerde orde voor elkaar staan (A is de eerste letter, daarvoor komt de laatste de Ph = Ath; evenzo vóór de tweede letter B de voorlaatste, de Sch = basch enz.), want volgens deze omgekeerde op elkandervolging staat vóór B beide keren de S(ch) en voor L ene Ch, dus Babel = Sesach (de vocalen komen niet in aanmerking, daar zij in het Hebr. niet mede worden geschreven). Wij behoeven gene bedenking te maken, hier een soortelijk geheimschrift aan te nemen, waar de profetie een apocalyptisch karakter (Dan. 7:1) aanneemt. In Openb. 13:18 toch vinden wij eveneens ene Kabbalistische symboliek (de Gematria, die met behulp van getalswaarde der letters den verborgen zin van den tekst aangeeft). Bovendien is de Kabbala niet zo geheel en al verwijderd van den geest der Schrift, dat wij die voor enkel woordspeling of dwaasheid zouden moeten houden, maar leidt werkelijk in vele opzichten tot erkenning van de wonderbare inrichting van het woord Gods en de diepte der wijsheid daarvan, gelijk zij ook op profetischen grond rust. In Hoofdst. 51:1 bedient Jeremia zich nogmaals van het Athbasch en schrift in dien zin: "Ziet Ik zal enen verdervenden wind opwekken tegen Babel en tegen degenen, die daar wonen Casdim (d. i. Chaldeën vs 24 en 35), Cardun (Nr. 11, 21, 4, 10, 13 van het alfabet) wordt leb-kamai (Nr. 12, 2, 19, 13, 10), waardoor de zin wordt: "in het hart van degenen, die tegen Mij opstaan. " Babel is daar voorgesteld als het middelpunt of het centrum van alle vijandschap tegen den Heere (andere profetische namen voor het land der Chaldeën en Babel zie in Hoofdst. 50:21 en 31 v.). Desgelijks is ook op onze plaats de alzo verkregen naam Sesach voor Babel niet zonder diepere betekenis; het woord moet zonder twijfel zo veel zijn, als "verootmoediging, onderwerping, " en kondigt vooraf het lot aan, dat den trotsen verdrukker van Israël wacht (Jes. 13:19 vv. 14:3 vv. 47:1 vv.

27. Gij zult dan tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Drinkt den voor u ingeschonken beker, vol van den wijn des toorns (vs. 15), en wordt dronken, en spuwt gelijk een dronken man, en valt neer, dat gij niet weer opstaat, van wege het zwaard, dat Ik onder u zenden zal, en waarmee Ik u zal nedervellen.

Het beeld van enen drinkbeker des toorns komt veelvuldig voor in de Heilige Schrift (Jes. 51:17, 22. Ezech. 23:31 vv. Hab. 2:16. Ps. 60:5; 75:9); het drinken van den kelk is het beeld van het ondergaan der straf, de werking van het drinken, bedwelming en dronkenschap is een beeld van gebroken kracht, van verloren verstand en nadenken.

Het is een stout beeld, volgens hetwelk al deze volken als tot een drinkgelag zijn vergaderd, waar zij niet den wijn der vreugde, maar den zwijmeldrank van Gods strafgericht moeten drinken. Het is slechts een profetisch beeld, maar een beeld, dat zijne vreselijke waarheid heeft. De geschiedenis toont ons ook thans nog dergelijke gebeurtenissen; slechts de Profeten ontbreken, ofschoon niet geheel. God doet van waarschuwend stemmen nog steeds Zijne strafgerichten voorafgaan, zo de volkeren er slechts naar willen luisteren.

28. En het zal geschieden, wanneer zij weigeren zullen den beker van uwe hand te nemen om te drinken, dat gij tot hen zeggen zult: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Gij zult zeker drinken! hoe gij u ook tegen den beker Mijns toorns moogt verzetten!

29. Want ziet, in de a) stad, die naar Mijnen naam genoemd is, in Jeruzalem en de steden van Juda (vs. 18) begin Ik te plagen, en zoudt gij enigzins onschuldig gehouden worden? 1) Gij zult niet onschuldig worden gehouden (Hoofdst. 49:12); want Ik roep het zwaard over alle inwoners der aarde, spreekt de HEERE der heirscharen.

a) 1 Petr. 4:17

Zeer waar is het gezegde naar een woord van Clemens van Alexandrië: wie Gode het naaste is, dien treft Hij het eerst. Daarbij moet men echter het woord voegen van den heiligen Bernhard; die hier niet staan onder de plaag der mensen, komen daar onder de plaag der duivelen.

Laat God Zijne liefste kinderen niet ongestraft, wanneer zij zondigen, hoe zou Hij dan diegenen ongestraft kunnen laten, die Zijne ware kinderen niet zijn, en door moedwillige zonden Hem dagelijks vertoornen! .

30. Gij Jeremia, zult dan den wijn des toorns van Mijne hand nemen en daaruit allen volken schenken, tot welke Ik u zend (vs. 15 vv.). Wanneer zij echter dien van uwe hand niet willen aannemen en drinken, zult gij (vs. 28) al deze woorden tot hen profeteren, en gij zult tot hen zeggen: De HEERE zal, gelijk reeds in Joël 3:21 en Amos 1:2 gezegd is, brullen uit de hoogte 1) en Zijne stem verheffen uit de woning Zijner heiligheid; Hij zal schrikkelijk brullen over Zijne woonstede, Zijne schaapskooi. Zijn volk, dat Hij ten Herder had willen zijn, verscheurt Hij nu als een leeuw. Hij zal, om hier ook de profetie in Jes. 63:1-6 weer op te vatten, een vreugdeschrei, als de druiven-treders, uitroepen tegen alle inwoners der aarde.

1) De Heere zal brullen uit de hoogte, niet van den berg Sion en Jeruzalem als Joël 3:16 maar van den hemel, van zijn heilige woning aldaar. Want Jeruzalem is een van de plaatsen tegen welke Hij brult. Hij zal schrikkelijk brullen over Zijne woonstede op de aarde, uit die van boven.

Hij had lang gezweven en scheen geen acht te geven op de goddeloosheid der volken. God overzag de tijden der onwetendheid, maar nu zou Hij een geschal maken, gelijk de aanvallers in een veldslag doen, tegen alle de inwoners der aarde, voor welke het een geschal van schrik zal zijn en nochtans is er een geschal van vreugde in den hemel, als dergenen die druiven-treden. Want als God rekening houdt met de trotse vijanden van Zijn koninkrijk onder hen, wordt er een grote stem van vele volken in den hemel gehoord. Openb. 19:1. Re 1 .

Even als de leeuw plotseling brullend uit het bosschaadje te voorschijn treedt en verwoestend invalt in de zorgeloos nederliggende kudde (vs. 38. Hoofdst. 49:19; 50:44 brult Jehova uit de hoogte en laat uit Zijne heilige woning, den hemel, in een onweder naderende, Zijne stem klinken. Hij dondert voor Zijn leger uit (Joel 2:11). Terwijl de krijgslieden, wien de

volvoering van Zijn gericht is opgedragen, als brullende leeuwen naderen, en met wild strijdgeschreeuw zich baden in het bloed der nedergehouden volken, is Hij het enigermate zelf, die brult tegen dat veld, waar Zijne kudde nederligt, tegen de Hem geheiligde woonplaats Zijns volks (Hoofdst. 10:25. Ex. 15:13). Hij is het, die een juichen aanheft, even als dat der druiventreders, over al de bewoners der aarde, een Hedad (Jes 16:9 vv.), dat niet alleen het ver klinkend geroep der druivenlezers is, maar ook het woest gewoel der strijdenden, wanneer zij vol bloedgierigheid op den vijand aanvallen (Hoofdst. 48:33; 51:14), terwijl Hij de volken vermaalt en in hun bloed baadt, even als de druiventreder de druiven met zijne voeten stampt en door het bloed van den wijnstok bespat wordt.

31. Het geschal zal komen, het gedreun van dien aangeheven kreet zal doordringen tot aan het einde der aarde; want de HEERE heeft enen twist met de volken; Hij zal gericht houden met alle vlees; de goddelozen heeft Hij aan het zwaard overgegeven, spreekt de HEERE (Jes. 66:16 vv.).

Het oog van den Profeet ziet hier reeds die gebeurtenissen, die in Openb. 14:14 vv. en 19:11 vv. omtrent het gericht over den Antichrist en zijne legerscharen worden geprofeteerd. Zo is ook het volgende alleen goed te verstaan met het oog op die gebeurtenissen; de bijzonderheden zijn echter voor ons nog vrij duister, totdat de dag der vervulling ze ons in het volle licht zal stellen. Een voorspel zal daarvan zijn wat in Openb. 16:12-16 bedoeld is, en niet zo verre van onzen tijd in de toekomst ligt.

32. Zo zegt de HEERE der heirscharen omtrent de wijze van uitvoering van het zooeven voorzegde gericht: ziet een kwaad gaat er uit van volk tot volk, en een groot onweder zal er verwekt worden van de zijden der aarde, even als een onweerstorm, wanneer die aan den horizon opkomt, van het uiterste eind schijnt te komen (Hoofdst. 10:13).

33. En de verslagenen des HEEREN zullen, wanneer het onweder des gerichts zich heeft ontlast (Jes. 66:16), te dien dage liggen van het ene einde der aarde tot aan het andere einde der aarde (Hoofdst. 12:12); zij zullen niet beklagd, noch opgenomen, noch begraven worden; tot mest op den aardbodem zullen zij zijn (Hoofdst. 8:2; 16:4. Jes. 34:3; 66:24).

34. a) Huilt gij, herders! gij koningen en machthebbers der volken (Hoofdst. 2:8; 10:21; 22:22; 23:1 vv.), en schreeuwt en wentelt u in de as, gelijk dezulken doen, die in den hoogsten nood om hulp en genade smeken (Hoofdst. 6:26), gij heerlijken van de kudde! want uwe dagen zijn vervuld, dat men b) slachten zal, en de tijd van uwe c) verstrooiingen is gekomen; dan zult gij vervallen als een kostelijk vat 1) in het eeuwig verderf.

a) Jer. 4:8 b) Jes. 65:12. Jer. 12:3 c) Jer. 9:16; 13:14, 24; 18:17.

1) Hiermede wordt verzekerd dat geen stand zal worden verschoond. Noch die der vorsten, noch die der aanzienlijken, noch die der geringen. Het gehele volk en alle volken hebben tegen den Heere overtreden van den grootste tot den kleinste toe, van den aanzienlijkste tot den geringste. Dan zal de Heere niemand verschonen van hen, die zich tegen Hem hebben verzet.

35. En de vlucht zal vergaan 1) van de herders en de ontkoming van de heerlijken der kudde; zelfs voor de machtigen zullen er gene middelen ter ontkoming overblijven (Amos 2:14).

1) Beter: En de toevlucht der herders zal vergaan. Met andere woorden, er zal noch voor de herders, noch voor de heerlijken onder de kudde een toevlucht zijn en een plaats voor ontkoming. Als God, de Heere zich opmaakt om te vernietigen, waar zal dan een verberging zijn tegen Zijn toorn? Zijne ogen doorlopen de ganse aarde. Nergens, noch in den hemel, noch op de aarde, noch in de hel, is er een plaats, waar men zich tegen zijn toorn verbergen kan, indien men het kruis van Golgotha veracht en door woord en daad getuigd heeft: Wij willen niet dat Gij koning over ons zult zijn.

36. Er zal zijn ene stem des geroeps der herderen, en een gehuil der heerlijken van de kudde, omdat de HEERE hun weide verstoort, de velden, waarop zij tot hertoe zo ongestoord en veilig konden grazen.

37. Want de landouwen des vredes zullen uitgeroeid worden 1), van wege de hittigheid des toorns des HEEREN.

1) Zelfs de vreedzame woningen zijn ter neer geworpen. Zij, die gewoon waren gerust te zijn en niet ontrust te worden, de woningen in welke gij lang in vrede gewoond hebt, zullen nu niet langer zodanig zijn, maar door den oorlog terneer geworpen.

38. Hij, de Heere, heeft, als een jonge leeuw, zijn leger, Zijne hutte, Zijne heilige woning in den hemel (vs. 30) verlaten; want hunlied land is geworden tot ene verwoesting, van wege de hittigheid des verdrukkers (Hoofdst. 46:16; 50:16), ja van wege de hittigheid Zijns toorns.

De rede vermaant ons, het zachte suizen Gods in Zijn heilig predikambt niet achteloos voorbij te gaan, noch de oren daarvoor te stoppen; anders zou de tijd komen, dat wij het brullen Gods zouden moeten horen, waarvoor God ons moge bewaren.

HOOFDSTUK 26.

JEREMIA'S BOETPREDIKING, AANKLACHT, VERANTWOORDING EN BEWARING.

II. Vs. 1-24. De openbaring, die de Profeet overeenkomstig het vorige Hoofdstuk in het vierde jaar van Jojakim ontving, wees duidelijk op den nabijzijnden ondergang van Juda door Nebukadnezar en op ene zeventigjarige slavernij onder den koning van Babel. Er moet nu wel een tegenstand ontstaan bij de ongelovige koningen en het volk tegen zulk ene toekomst, en ene tegenspraak der valse Profeten tegen zulk ene voorzegging. Dientengevolge moest ook weer Jeremia des te nadrukkelijker optreden, om datgene te bevestigen, wat nu eenmaal als onveranderde besluit des Heeren vaststond. Zijn handelen op zinnebeeldige wijze, zijn daadzakelijk verzekeren en zijn vermanend schrijven zullen wij later in Hoofdst. 27-29 vernemen. Wij zullen dan zien, dat de Heere op in het oog vallende wijze aan hem de belofte vervult, die hem bij zijne roeping tot Profeet was gegeven (Hoofdst. 1:19): "Zij zullen tegen u strijden, maar tegen u niet vermogen, want Ik ben met u, om u uit te helpen. " De Heere deed dat echter niet slechts van dezen tijd af, reeds vroeger, nog in het begin van het koninkrijk van Jojakim, was de bescherming Gods op de allerduidelijkste wijze aan Jeremia gebleken, toen hij werd aangeklaagd en Zijn dood werd geëist (vs. 1-19). Wat zonder die bijzondere bescherming met hem zou geschied zijn, blijkt uit het lot van een anderen Profeet, die eveneens tegen de stad en het land in des Heeren naam had geprofeteerd, en ten gevolge van des konings vervolging als offer viel. (vs. 20-24).

1. In het begin des koninkrijks van Jojakim, den zoon van Josia, koning van Juda (misschien bij het Paasfeest van het jaar 609 vóór C.), geschiedde dit woord van den HEERE, zeggende:

2. Zo zegt de HEERE: Sta in het voorhof van het huis des HEEREN, even als in Hoofdst. 7:2 in de poort tussen den buitensten en binnensten voorhof, en spreek tot alle steden van Juda, die in den buitensten voorhof komen, om aan te bidden in het huis des HEEREN, al de woorden, die Ik u in hetgeen vs. 4-6 volgt geboden heb tot hen te spreken, doe er niet één woord af (Deut. 4:2; 12:32).

Dit gebod is hier van gewicht tot rechtvaardiging van Jeremia. Het is van even groot gewicht als het andere: "doe er niets bij" (Openb. 22:19). Wanneer de mens tot het woord van God en Zijnen Geest niets toedoet, noch er iets van afdoet, maar getrouw zegt, wat hij van den Heere ontvangt, dan alleen predikt hij Gods woord zuiver.

3. Misschien zullen zij horen en zich bekeren, een iegelijk van zijnen bozen weg; zo zou Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik hun denk te doen van wege de boosheid hunner handelingen 1) (Hoofdst. 18:8; 36:3).

1) Hoewel God reeds dikwijls door de mensen werd afgewezen, wanneer Hij ze tot bekering liet opwekken, zo begint Hij toch steeds weer op nieuw, en beproeft Hij of Hij ze eindelijk tot bekering zou kunnen bewegen, Matth. 23:37.

God was er niet onkundig van, dat de Joden zouden volharden in hun tegenstreven en in de verharding hunner harten. Dit woord dient om ons te tonen, dat zij hun verderf aan zich zelve zouden te wijten hebben. God zou hun tijd en ruimte en middelen geven om zich te bekeren, ten einde de oordelen te voorkomen, die hen naderden. Het berouw, toegeschreven aan een mens, geeft zowel te kennen ene verandering van zijn hart en van zijne raadsragen, als van zijne daden en handelingen. In den onveranderlijken God geeft het alleen te kennen de verandering van de handelingen Zijner voorzienigheid, dat Hij over de mensen niet het kwaad doet komen, verdiend door de boosheid hunner handelingen, dat Hij, zo ze in de zonden bleven volharden, ten volle besloten had over hen te brengen.

In dit vers toont God heerlijk aan tot welk doel Hij zijn profeet zendt. Het zou niet genoeg zijn geweest om Zijn last voor te stellen tenzij de wille Gods bekend was geweest. Hier verzekert God, dat Hij het volk genadig zou zijn, indien het deed wat Hij van hen vorderde, n. l. dat zij zich bekeerden. Zo getuigt Hij, dat deze last hun nuttig zou zijn, dewijl zij rekening hielden met hun heil. Doch ene Godsspraak kan niet meer beminneijk gegeven worden, dan waar wij erkennen, dat zij tot ons heil strekt. Dewijl God derhalve zag dat het volk in blinde verwarring tot alle ongerechtigheid voortvaarde, heeft Hij hen het gevaar doen zien of er nog enigen te genezen zouden zijn.

Ook hier blijkt het zo duidelijk mogelijk dat God wacht om genadig te zijn. Zijn toorn was nog af te keren door een waarachtig berouw en een verlaten van de paden der zonde en van afval.

God straft niet dan nadat de maat der ongerechtigheid vol is. Waar Hij ziet dat men tot hem terug komt, daar steekt Hij het zwaard in de schede of houdt de roede in, waar Hij het kan doen, zonder de eer van Zijn rechtvaardigheid en heiligheid te schenden.

4. Zeg den tot hen: Zo zegt de HEERE: Zo gijlieden naar Mij niet zult horen, dat gij wandelt in Mijne wet, die Ik voor uw aangezicht gegeven heb;

5. Horende naar de woorden Mijner knechten, de profeten, die Ik tot u zende, zelfs a) vroeg op zijnde en zendende, altijd door en onophoudelijk; doch zult gij voortgaan in uw verzet tegen Mij, zodat het einde zal zijn, dat gij niet gehoord hebt (Hoofdst. 35:14 en 17);

6. Zo zal Ik dit huis stellen als a) Silo, dat het ondanks de arke des verbonds, die daarin is, zal vernietigd worden (Hoofdst. 7:14), en deze stad zal Ik stellen tot enen vloek allen volken der aarde (Hoofdst. 24:9; 25:18).

a) 1 Sam. 4:12. Ps. 78:60. Jer. 7:12, 14.

Zo als in Hoofdst. 7:2 is opgemerkt is het bevel, hier aan den Profeet gegeven, niet te verwarren met dat, hetwelk hij ten tijde van den koning Josia dus ongeveer 16 jaren vroeger ontving, alhoewel de inhoud der Godsspraak, en de plaats waar zij werd uitgesproken, in de hoofdzaak dezelfde zijn. De uitleggers verwarren gewoonlijk beide op zulk ene wijze, dat zij de tijdsbepaling in vs. 1 op Hoofdst. 7 overbrengen, vs. 2-6 voor ene korte recapitulatie van

den inhoud van dat hoofdstuk houden, vs. 7-15 als een geschiedkundig aanhangsel beschouwen. Intussen was reeds ten tijde van Josia ene rede, als Hoofdst. 7 bevat, op hare plaats; zij moest voor valse gerustheid waarschuwen. Hier daarentegen is zij meer ene betoning van de lankmoedigheid en goedheid Gods, waarin Hij nog ter elfder ure tot bekering wil leiden.

7. En de priesters, en de profeten, en al het volk, allen, zowel die in den binnensten als die in den buitensten voorhof waren, hoorden Jeremia deze woorden spreken in het huis des HEEREN.

8. Zo geschiedde het, als Jeremia geëindigd had te spreken alles, wat de HEERE geboden had tot al het volk te spreken, daar de hem opgedragen last ene nog veel meer omvattende verkondiging bevatte dan boven in vs. 4-6 is meegedeeld, dat de priesters en de Profeten (vs. 11) en al het volk, dat zich aan hen aanstoot, hem grepen; zeggende: Gij hebt lasterlijke woorden gesproken tegen deze heilige plaats (Hand. 7:13), daarom zult gij den dood sterven. (Lev. 24:15 vv.).

9. Waarom hebt gij in den naam des HEEREN geprofeteerd, zeggende: Dit huis zal worden als Silo, en deze stad zal woest worden, dat er niemand wone? En het ganse volk werd vergaderd tegen Jeremia, in het huis des HEEREN, om wegens de vermeende lastering de handen aan hem te slaan.

De priesters en Profeten komen hier voor als de eigenlijke tegenstanders van Jeremia; hoogst waarschijnlijk waren de meesten der valse profeten zelf priesters (Hoofdst. 20:1 vv.). Het volk laat zich mede verleiden en is evenzo geneigd op het gezag der vorsten voor Jeremia tegen de priesters en Profeten partij te nemen (vs. 16), als het onder andere omstandigheid kon bereid geweest zijn, het vonnis des doods aan hem te volvoeren.

10. Als nu de vorsten van Juda deze woorden hoorden, waarmee hun werd geboodschapt, dat in den tempel een oploop was ontstaan, gingen zij op uit het huis des konings, waar zij zich bevonden, dus van den berg Zion, naar het huis des HEEREN 1); en zij, die als plaatsbekleders van den koning nu gericht wilden houden, zetten zich bij de deur der nieuwe poort des HEEREN (Hoofdstuk 20:2).

1) Er was een afzonderlijke weg van gemeenschap tussen het paleis en den tempel.

11. Toen spraken de priesters en de profeten, die als aanklagers tegen den gevangen Jeremia optraden, tot de vorsten en tot al het volk, zeggende: Aan dezen man is een oordeel des doods, want hij heeft geprofeteerd tegen deze stad, gelijk als gij met uwe oren gehoord hebt

1) Alzo heeft men zich aan lastering schuldig gemaakt.

1) De aanklagers doen hier een beroep op het volk, dat hem gehoord had en alzo getuigenis kon geven.

12. Maar Jeremia sprak tot al de vorsten die als rechters gezeten waren, en tot al het volk als getuigen, zeggende: de HEERE heeft mij gezonden, om tegen dit huis en tegen deze stad te profeteren al de woorden, die gij gehoord hebt:

13. Nu dan, maakt uwe wegen en uwe handelingen goed, en gehoorzaamt de stem des HEEREN, uws Gods; zo zal het den HEERE berouwen over het kwaad, dat Hij tegen u gesproken heeft; Hij zal dan deze stad niet verderven, maar hier bij u wonen (Hoofdst. 7:3).

14. Doch ik, ziet ik ben in uwe handen, doet mij, als het goed, en als het recht is in uwe ogen.

15. Maar weet voorzeker, dat gij, zo gij mij doodt, gewis onschuldig bloed zult brengen op u, en op deze stad, en op hare inwoners. Daarvoor zult gij des te zekerder het voorspelde gericht over u brengen, in plaats van het te ontgaan, gelijk gij meent. Want in der waarheid, de HEERE heeft mij tot u gezonden, om al deze woorden voor uwe oren te spreken, 1) en daarom zou ook mijn bloed aan u gewroken worden.

1) Merkt hieraan: het betaamt Gods knechten die vurig zijn in het prediken, dat zij stil zijn in het lijden en dat zij het verdragen met onderwerping aan de machten, die over hen gesteld zijn, alhoewel het vervolgende mochten zijn.

Maar wat hen zelf aangaat, hij zegt hier dat het op hun eigen gevaar is, indien zij hem ter dood brengen, zij mogen denken dat het doden van den Profeet zal helpen om de profetieën te smoren, maar zij zullen zich ellendiglijk bedrogen vinden. Het zou de schuld maar vermeederen en derzelver verderf verzwaren.

Het was dezelfde beschuldiging die later tegen den Heere Christus is ingebracht en welke Stefanus den dood deed vinden.

Jeremia is hier een type van den Christus Gods. Want ook dat was hier een gezochte aanleiding, om zich van den Profeet te ontdoen, die de gerechtigheid Gods handhaafde tegen de zonde en den afval van de mensen.

16. Toen zeiden de vorsten en al het volk, nadat het rechtsonderzoek ten einde was, en een der oudsten ten zijnen gunste gesproken had (vs. 17 vv.), tot de priesters en tot de profeten, die de aanklagers waren: Aan dezen man is geen oordeel des doods, want hij heeft tot ons gesproken in den naam des HEEREN, onzes Gods.

17. Ook stonden er, om hier over den loop van het rechtsgeding nog het gewichtigste mede te delen, mannen op, van de oudsten des lands, die de zitting der vorsten (vs. 10) bijwoonden, en spraken tot de ganse gemeente des volks, zeggende:

18. Micha, de Moraschtiet, (dezelfde, van wien wij nog een profetisch boek bezitten Micha 1:1), heeft (Micha 3:12) in de dagen van Hizkia, koning van Juda, geprofeteerd, en tot al het volk van Juda gesproken, zeggende: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Zion zal als een

akker geploegd, en Jeruzalem tot steenhopen worden, en de berg dezès huizes tot hoogten eens wouds, tot ene woeste hoogte.

19. Hebben ook Hizkia, de koning van Juda, en gans Juda hem ooit gedood? Hebben zij hem, omdat hij tegen de heilige stad en tegen den tempel gesproken had, als een godslasteraar veroordeeld? Vreesde hij, Hizkia met zijn volk, niet den HEERE? en smeekte hij niet des HEEREN aangezicht, gelijk uit 2 Kon. 19:1 vv. blijkt, zodat het den HEERE berouwde over het kwaad, dat Hij tegen hen gesproken had? Wij dan doen een groot kwaad tegen onze zielen, en laden bloedschuld op ons, wanneer wij Jeremia ter dood brengen.

Wanneer gij een geleden onrecht bij God nederlegt, dan is Hij de Wreker; een verlies, dan is Hij de Vergoeder, ene smart, dan is Hij de Geneesheer, uwen dood, zo is Hij de opwekker.

20. Er was ook, om hier ene gebeurtenis mede te delen uit denzelfden tijd van deze aanklacht van Jeremia, doch die een gans ander einde nam, een man, die in den naam des HEEREN profeteerde, Uria, de zoon van Semaja, van Kirjath-Jearim, dat ten westen van Jeruzalem ligt (1 Sam. 6:21): die profeteerde tegen deze stad en tegen dit land, naar al de woorden van Jeremia.

Zou het volgende (vs. 20-23) gelijk sommigen menen, misschien een antwoord zijn van de aanklagers van Jeremia, waarin zij met een later tegenovergesteld voorbeeld het vorige zullen wederleggen en hun vonnis rechtvaardigen, ja billijken? Daar het in de tijden van Jojakim geschied is zou dan moeten worden aangenomen, dat bij het begin van dit vers iets zou zijn uitgevallen; bijv. : "anderen echter zeiden. " Dit is echter gedwongen, ook kon de gebeurtenis aan het begin der regering van Jojakim (vs. 1) nauwelijks reeds geschied zijn, daar toch de zending naar Egypte en het terughalen van daar in elk geval langeren tijd vorderde, Anderen menen, dat de verdedigers van Jeremia (vs. 17) nog voortspraken en dat zij door Uria's voorbeeld wilden aantonen, wat men moest vermijden. Maar de verdediger van Jeremia en de vorsten zouden, terwijl Jojakim nog leefde, moeilijk zo tegen hem hebben gesproken. De mening van hen is dus waarschijnlijkst, die het voor een verhaal van Jeremia houden, bij het opschrijven der gehele geschiedenis bijgevoegd. als iets, dat later geschied was. Hij heeft daarmee willen te kennen geven, dat het met Jeremia even als met Uria zou gegaan zijn, zo niet Ahikam het onder Gods bestuur had verhinderd.

21. En als de koning Jojakim, mitsgaders al zijne geweldigen, en al de vorsten zijne woorden hoorden, zocht de koning hem te doden; als Uria dat hoorde; zo vreesde hij, en vluchtte en kwam in Egypte.

22. Maar de koning Jojakim zond mannen naar Egypte, Elnathan(= God gaf), den zoon van Achbar (= muis), gelijk het schijnt des konings zwager (2 Kon. 24:8) en in 2 Kon. 22:12 genoemd, en andere mannen met hem, in Egypte.

23. Die voerden Uria uit Egypte, wiens koning Faraö Necho niets tegen de uitlevering had, daar Jojakim zijn vazal was, en brachten hem tot den koning Jojakim, en hij sloeg hem met

het zwaard, en hij wierp zijn dood lichaam in de graven van de kinderen des volks aan de zuid-oostzijde der stad (2 Sam. 15:23).

Uria, een getrouw profeet, predikte evenals Jeremia, daarom wilde de koning hem laten doden; hij ontvluchtte naar Egypte, maar het kon hem niet redden. Jeremia vluchtte niet en hij bleef verschoond. Ons vluchten en zorgen baat niets: de boosheid der wereld moet zich toch tot haar eigen oordeel aan Gods knechten openbaren, en deze moeten zich daartoe overgeven. Wie het eerst zal getroffen worden, dat heeft God in Zijne hand, en wij kunnen alle vluchten en zorgen ons besparen.

24. Het was alle wel ene bijzondere zaak, dat het Jeremia niet even als Uria ging; maar de hand van Ahikam (= verheven broeder), den zoon van Safan (= konijn) 2 Kon. 22:12). was met Jeremia. Hij was het vooral onder de vorsten (vs. 16 vv.), die de zaak ten gunste van den Profeet wendde, en er waarschijnlijk opmerkzaam op maakte, dat dezelfde rede reeds onder Josia was gehouden, zonder dat het er toen ene vervolging had plaats gehad. Zo was hij in Gods hand het middel, dat men hem, Jeremia, niet overgaf in de hand des volks om hem te doden.

Ons wordt hier herinnerd, dat God Zijne getrouwe knechten soms enen beschermer toezendt, gelijk aan Jeremia hier Ahikam, en in Hoofdst. 38 Ebed-Melech, aan Elia en den profeten van zijnen tijd Obadja (1 Kon. 18:7 vv.), aan Luther den keurvorst van Saksen, Frederik den Wijzen, Johan den Standvastige, Johan Frederik den Grootmoedige.

De vreze Gods dreef bij Ahikam de vreze der mensen buiten. Hij wilde liever in ongenade vallen bij Jojakim en gehaat zijn bij het volk dan den rechtvaardige in nood verlaten.

HOOFDSTUK 27.

JUDA EN ZIJNE NABUREN MOETEN ONDER HET JUK VAN DEN KONING VAN BABEL.

III. Vs. 1-Hoofdst 28:17. Toen koning Zedekia na het eerste derde deel zijner regering door afgezanten der omliggende volken werd aangezocht, om gemeenschappelijk tegen de overheersing der Chaldeënen op te staan en het juk van Nebukadnezar af te schudden, wordt aan Jeremia door den Heere opgedragen die onderneming met allen nadruk tegen te werken. Hij moet daartoe een juk maken en zich zelven opleggen. Zo moet hij aanschouwelijk voorstellen, dat het juk der Chaldeeuse opperheerschappij door den Heere aan Juda en den naburigen volken is opgelegd, en alle poging om het af te schudden tegen des Heeren raad en wil is. Vervolgens moet hij ook nog met profetische woorden verklaren wat de handeling betekent, en dat op het hart drukken (vs. 1-22). Wat Jeremia sprak droeg goede vruchten. De voorgenomen vereniging tegen Babel bleef achter, en niet lang daarna reisde Zedekia zelf tot den koning, om hem van zijne gehechtheid te verzekeren. Toen echter kort na bovengenoemde gebeurtenis een valse Profeet Hananja zich in den tempel aanstelde, alsof hij beter den Jeremia des Heeren gedachten en raadsbesluiten wist, wordt hem voor de priesters en het volk zijn einde aangekondigd, en verkrijgt hij na twee maanden voor zijn liegen het loon. (Hoofdst. 28:1-7).

1. In het begin des koninkrijks van Jojakim 1) (beter: van Zedekia vs. 3, 12 en Hoofdst. 21:1)zoon van Josia, koning van Juda, en wel in het vierde jaar zijner regering (Hoofdst. 28:1), toen de Moabieten Edomieten en Feniciërs onderhandeling met hem aanknoopten tot ene zamenzwering tegen de Chaldeeuse heerschappij (2 Kon. 24:20.) geschiedde dit woord tot Jeremia, van den HEERE, zeggende:

1) De lezing "Jojakim" kan niet anders zijn dan ene vergissing van den afschrijver, die meende dat met dit vers Hoofdst. 26:1 weer werd opgevat. Ene dergelijke vergissing zagen wij in 2 Kon. 22:2.

In de dagtekening dezer profetie komt enige zwaarigheid voor. Dit woord wordt gezegd tot Jeremia geschied te zijn in het begin der regering van Jojakim (vs. 1) en nochtans werden de gezanten, aan wien hij de jukken der dienstbaarheid moest hangen in vs. 3 gezegd tot Zedekia, den koning van Juda te komen, die eerst elf jaar na het begin van Jojakims regering koning werd. Sommigen houden dit voor een fout des afschrifts en dat men in vs. 1 lezen moet: in het begin der regering van Zedekia, waarvan een achteloos afschrijver zijn oog op den titel van het voorgaande kapittel hebbende schreef, Jojakim. En indien men een schrijffout ergens zal mogen toelaten zal het hier zijn, want in vs. 2 wordt Zedekia weer genoemd en vervolgens de profetie wordt in hetzelfde jaar gedagtekend, en nochtans gezegd geschied te zijn in het begin der regering van Zedekia (Hoofdst. 28), gevolgelijk moet deze ook onder Zedekia geschied zijn.

2. Alzo zei de HEERE tot mij Maak u banden en Jukken van hout (vs. 13), en a) doe die aan uwen hals.

a) Jer. 28:10.

3. En zend ze middelijk, door het voor te houden aan degenen, die uwe opdracht moeten ten uitvoer brengen, tot den koning van Edom, en tot den koning van Moab, en tot den koning der kinderen Ammons, en tot den koning van Tyrus, en tot den koning van Zidon, door de hand der boden, die te Jeruzalem tot Zedekia, den koning van Juda, komen 1) tot het sluiten van een verbond.

1) Dat de profeet door zijne eigene verschijning aan de boden het juk voor ogen stelde, dat hunnen koningen zou worden opgelegd, en het hun enigermate zinnebeeldig mede op weg gaf, was genoegzaam tot het doel zijner profetie, die toch eigenlijk alleen op zijn eigen volk indruk moest en kon maken. Het zenden van het juk kan dus niet anders worden opgevat dan als het overreiken van den beker des toorns aan alle volken in Hoofdst. 25:15.

Sommige uitleggers zijn van mening dat Jeremia alleen zich zelf een juk om den hals lag en dat dit een zinnebeeld was van hetgeen de genoemde koningen zou overkomen.

Wij voor ons zijn echter van mening dat wel degelijk de Profeet aan de gezanten dier volken hier genoemd, en die hoogstwaarschijnlijk kwamen om met den koning een verbond te sluiten tegen Babel, jukken mee heeft gegeven, om daarmee te verkondigen dat een verbond tegen Babel hun niets zou geven, dewijl de Heere God had besloten hen in de hand van Babel te geven.

4. En beveel hun aan hun heren te zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Zo zult gij tot uwe heren zeggen:

5. Ik heb gemaakt de aarde, den mens en het vee, die op den aardbodem zijn, door Mijne grote kracht, en door Mijnen uitgestrekte arm (Hoofdst. 32:17), en Ik geef ze aan welken het recht is in Mijne ogen 1) (Dan. 2:21; 4:14, 17, 25).

1) Over de macht Gods wordt gesproken en over Zijn hoogste regering, dewijl de koningen, ofschoon zij bekennen dat God het bestuur der wereld in handen heeft, echter niet kunnen vatten, dat Hij hen in een ogenblik kan ontronen en uit hun rang stellen. Want zij schijnen aan hun nesten te zijn vastgehecht, zo beloven zij zich een eeuwigdurende stand en verbeelden zich dat zij niet onderworpen zijn aan het gewone lot der stervelingen. Dewijl derhalve de koningen zo door trotsheid zijn opgeblazen, zegt God hier, dat Hij gemaakt heeft de aarde en alle stervelingen. Van den hemel spreekt Hij niet, maar stelt vast dat Hij alles gemaakt heeft, én den mens én de dieren, welke op de aarde zijn.

6. En nu, Ik heb al deze landen gegeven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, Mijnen knecht (Hoofdst. 25:9); zelfs ook het gedierte des velds heb Ik hem gegeven, om hem te dienen, (Dan. 2:37 vv. 4:19).

7. En alle volken zullen hem, en zijnen zoon, en zijns zoons zoon (2 Kon. 25:27 en Dan. 5:1) dienen, totdat ook de tijd zijns eigenen lands kome 1), als het ook daarmee een einde zal

nemen (Hoofdst. 25:12, 25); dan zullen zich machtige volken en grote koningen van hem doen dienen, zo heb ik in Mijnen raad besloten.

1) Wanneer de door den Heere bepaalde tijd voor Babels koning komt, dat hij zijne overwinnaars vinden zal en zijn rijk aan vreemde vorsten en volken zal onderdanig worden. Vóór dien tijd baat alle menselijke inspanning tegen de Chaldeënen niet.

Al de gemelde volken zouden Nebukadnezar en zijnen zoon en zijns zoons zoon dienen. In de kanon van Ptolemeus worden na Nebukadnezar de volgende alleenheersers van Babel opgeteld: Evilmerodach, Neriglissar, Laborosoarchod en Nabonnedus, welke of dezelfde is, die in de Heilige Schrift Belsazar genaamd wordt, of een mederegeerder met Belsazar, welke, terwijl deze zich aan de hofvermaken overgaf, de klem der regering had. Men dient te weten dat Neriglissar en Laborosoarchod niet rechtstreeks uit de koninklijke linie van Nebukadnezar waren voortgesproten. Neriglissar was de schoonbroeder van Evilmerodach, en Laborosoarchod de zoon van Neriglissar. Wanneer wij derhalve deze beide om de gemelde reden uit de geslachtslijst weglaten, hebben wij de drie Babelse alleenheersers, van welke de Profeet melding maakt: Nebukadnezar, Evilmerodach en Nabonnedus of Belsazar.

8. En het zal geschieden, het volk en het koninkrijk, die hem, Nebukadnezar, den koning van Babel, niet zullen dienen, en dat zijnen hals niet zal geven onder het juk des konings van Babel: over dat volk, dat zich alzo tegen Mijn raadsbesluit zal verzetten, zal ik, spreekt de HEERE, bezoeking doen door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie, totdat Ik ze zal verteerd hebben door zijne hand. 1)

1) Nebukadnezar was zeer onrechtvaardig en barbaars om dus de rechten en rijkdommen zijner naburen aan te tasten en hen tot onderwerping aan zich te dwingen. Nochtans had God rechtvaardige en heilige oogmerken om dit toe te laten, om deze volken te straffen wegens hun afgoderij en grove zondenschuld. Zij, die den God, die hen gemaakt heeft niet willen dienen, worden rechtvaardiglijk genoodzaakt hun vijanden te dienen, die hen zochten te verderven.

9. Gijlieden dan hoort niet naar uwe profeten, en naar uwe waarzeggers, en naar uwe dromers, en naar uwe guichelaars, en naar uwe tovenaars, dewelke tot u spreken, zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen. 1)

1) Benevens de afgoderij der naburige volken hadden de Joden ook geleerd hun waarzeggerijen en andere kunsten tot het voorzeggen van toekomstige dingen. Dit had God uitdrukkelijk in de wet verboden (Deut. 18:11 vv.), en Jesaja had daarover het volk scherp bestraft (Jes. 2:6). De honenim, bij ons guichelaars uitgedrukt, worden geacht sterrekundigen geweest te zijn.

10. Want zij profeteren u valsheid, om u, hoewel niet met dat bewuste doel, toch met dat zekere gevolg (Hoofdst. 11:17; 18:16), verre uit uw land te brengen, en dat Ik u uitstote, en gij omkomt. 1)

1) Het behoort tot onze verdorvene natuur, dat wij gemakkelijker de leugen geloven dan de waarheid; want wanneer Jeremia en zijne geestverwanten predikten, zo was er niemand die geloofde; zodra daarentegen de valse profeten kwamen en hun mond opendeden, dan was alles wat die spraken door den hemel gesproken. Wat zij zeiden moest waar zijn op aarde (Ps. 93:5); wat daarentegen Jeremia zei was zonder kracht. Het voorbeeld van onze moeder Eva: wat God zei werd niet geloofd, wat de slang zei was iets kostelijks.

Dewijl Jeremia zowel aan den koning als aan den burgers voorzegd had, dat zij de straf niet konden ontvluchten, die vaststond, ontnemt hij hun alle ijdel vertrouwen, hetwelk een beletsel was, om op de bedreigingen te letten en de waarachtige waarschuwingen aan te nemen. De valse profeten bedrogen hen door hun valse leugens en beloofden dat alles gelukkig zou aflopen. Dewijl derhalve de Profeet zag dat zowel de oren van den koning als van het volk gesloten waren en daarom, zowel vermaning als bedreiging weinig of niets geen nut deed, voegt hij er aan toe, wat noodzakelijk was. n. l. dat het louter bedriegerijen waren, welke de valse profeten hun voorwierpen.

11. Integendeel is werkelijk het beste, zich gehoorzaam te onderwerpen aan Mijnen wil; want wie zich daartegen verzet, zal te meer moeten lijden; maar het volk, dat zijnen hals zal brengen onder het juk des konings van Babel, en hem dienen, dat zal Ik in zijn land laten, spreekt de HEERE, en het zal dat bouwen en daarin wonen. 1)

1) De profeet beveelt dit aan als de weg van een ootmoedigen geest, die door zich stil te onderwerpen aan de hardste slagen der Voorzienigheid het beste van het kwade kiest. Menigeen zou de besturingen Gods ter verwoesting zijn voorgekomen door zich aan de besturingen Gods ter verootmoediging te onderwerpen. Het is beter een licht kruis op ons te nemen, dan een zwaarder op ons eigen hoofd neer te halen. De arme van geest, de zachtmoedige en nederige zal voor zichzelf bijzonderen troost genieten en menig ongeluk ontgaan, waaraan de hogen van geest zijn blootgesteld. Wanneer elke zegen of ellende volgens de goddelijke beschikking is, moet het in elk geval ons belang zijn te gehoorzamen. Zij, die dit niet willen geloven, zullen door de uitkomst worden overtuigd van de valsheid der listen, door welke zij werden aangemoedigd om het geluk te zoeken in het volgen van hun eigene meningen. .

Hiermede wil de Heere zeggen, dat wie zich onder het recht Gods buigt, genade zal vinden. Zich verzetten tegen de roede, vermeedert den toorn Gods en verergert de straf. Maar wie de roede leert kussen zal barmhartigheid vinden, zal ervaren dat de Heere God in den toorn nog des ontfermens gedachtig is.

Dit geldt niet alleen voor volken maar ook voor personen. God in zijn recht laten, is de weg tot erbarming. Want dit gaat gepaard met belijdenis van zonde en schuld, van een erkennen, dat wat God toezendt niet anders is, dan wat volk en personen zich waardig hebben gemaakt. Indien echter de zonde beleden wordt, bekend, zal God haar vergeven en waar God vergeeft neemt Hij niet alleen de zonde, maar ook de gevolgen der zonde weg.

12. Daarna sprak ik alles, wat ik den boden der andere koningen moest zeggen. Ook tot Zedekia, den koning van Juda, naar al deze woorden; ik wendde wij daarbij tevens tot de omgeving des konings, zeggende; Brengt uwe halzen onder het juk des konings van Babel, en dient hem en zijn volk, zo zult gij leven.

13. Waarom zoudt gij sterven, gij en uw volk, door het zwaard, door den honger, en door de pestilentie? Er zal toch zeker zulk ene straf komen, gelijk als de HEERE gesproken heeft van het volk, dat den koning van Babel niet zal dienen (vs. 8).

14. Hoort dan niet naar de woorden der profeten, die tot u spreken (Hoofdst. 14:13 vv. 23:16 vv.), zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen, want zij profeteren u a) valsheid. 1)

a) Jer. 29:8.

1) Hij herhaalt dezelfde woorden, welke wij te voren hebben gehoord. De herhaling is echter niet overbodig dewijl voor hem de strijd met de valse profeten moeilijk was, daar zij zulk een groot gezag hadden verkregen. Dewijl dus één Jeremia die menigte moet tegengaan, had het grootste gedeelte ten opzichte van de dubbelzinnige zaken kunnen tegenwerpen dat er niets zekers of helders aan was. Verder, dewijl het niet gemakkelijk was de Joden te overtuigen, die liever de valse profeten geloofden, daarom was het noodzakelijk meermalen hetzelfde te zeggen, zoals wij naderhand ook zullen zien.

15. Want Ik heb ze niet gezonden, spreekt de HEERE, en zij profeteren valselijk in Mijnen naam; opdat Ik u uitstote (vgl. vs. 10), en gij omkomt, gij en de profeten, die u profeteren. 1)

1) De Heere verzekerde hier door den profeet op zo duidelijk mogelijke wijs, dat Hij die valse profeten niet had gezonden, dat zij leugentaal spraken, opdat toch eindelijk het misleide volk zich zou laten gezeggen.

Helaas het heeft niet willen luisteren naar het woord des Heeren en daarom is het het gewis verderf niet ontkomen.

16. Ook sprak ik tot de priesteren en tot dit ganse volk, nadat ik bij den koning en zijne vorsten mijn werk had volbracht, zeggende: Zo zegt de HEERE: Hoort niet naar de woorden uwer profeten, die u profeteren, zeggende: Ziet de vaten van des HEEREN huis, die Nebukadnezar, de koning van Babel, van deze plaats heeft weggenomen, en naar Babel gevoerd (Hoofdst. 28:3), zullen nu haast uit Babel wedergebracht worden; want zij profeteren u valsheid.

17. Hoort niet naar hen, maar dient den koning van Babel, zo zult gijlieden leven, waarom zou deze stad tot ene woestheid worden?

18. Maar zo zij profeten zijn, en zo des HEEREN woord bij hen is, laat hen nu bij den HEERE der heirscharen voorbidden, opdat de vaten, die in het huis des HEEREN, en in het

huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven, niet naar Babel komen. Dit toch is reeds bij den Heere ene beslotene zaak (2 Kon. 25:13 vv.). Misschien zullen zij den Heere bewegen, en zal Hij berouw hebben over het kwaad. Daardoor zullen zij zich betonen Zijne ware Profeten te zijn.

1) Merk dit op: wie Gods woord heeft, die kan ook bidden; wie het niet heeft, die kan ook niet bidden; maar gelijk zijne prediking vals is, zo is ook zijn bidden niets.

Hiermee bespot de Profeet het dwaze vertrouwen waarvan de valse profeten vol waren, waar zij alle mogelijk geluk voor de toekomst beloofden. Hij zegt derhalve dat men hen niet moest geloven omtrent dat gelukkig gevolg, waarvan zij getuigden, dat men veeleer een veel strenger straf moest vrezen. Zij beloven dat de vaten zullen terugkomen, die naar Babel waren overgebracht. Maar wat nog overig was in den tempel en in het koninklijk paleis en in de gehele stad, dat alles zal naar Babel worden gebracht. De Profeet vergelijkt den toekomenden tijd met den voorbijgeganen en toont aan, dat de bedriegers zo dwaas iets beters beloven, terwijl het zwaardere oordeel Gods hen boven het hoofd hangt, dewijl als het ware stad en tempel geheel zullen vergaan.

19. Want zo zegt de HEERE der heirscharen van de pilaren, en van de zee, en van de stellingen, en van het overige der vaten, die in deze stad zijn overgebleven,

20. Die Nebukadnezar, de koning van Babel, niet heeft weggenomen, als hij Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, van Jeruzalem naar Babel gevankelijk wegvoerde, mitsgaders al de edelen van Juda en Jeruzalem (2 Kon. 24:10),

21. Ja, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, van de vaten, die in het huis des HEEREN, en in het huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven:

22. Naar Babel zullen a) zij gebracht worden, en aldaar zullen zij zijn tot den dag toe, dat Ik ze bezoeken zal, spreekt de HEERE; dan zal Ik ze opvoeren en zal ze b) wederbrengen tot deze plaats (Ezra 1:1-11).

"Om der zonden wil laat God toe, dat de uitwendige godsdienst in de kerk een tijd lang wordt verboden. Wordt nu dit aangewend tot verbetering en het inwendige des te nauwkeuriger in acht genomen, zo kan God wel maken, dat ook de uitwendige godsdienst wordt vrijgelaten; " ene aanwijzing voor hen, wien het bereid is de nabij zijnde toekomst van den tijd, die ons wacht volgens Openb. 11:7-10 te beleven; daarop volgt dan spoedig die andere tijd, waarvan Openb. 11:13 meldt.

De Heere schijnt Jeremia te hebben gemaakt tot een wonder van waarheid te midden der valsheid. Is het niet dikwijls alzo? en hoe worden de waarheden van het Evangelie door de grote menigte ontvangen? Worden zij geloofd? Laat ons bidden om genade en om de leringen des Heiligen Geestes, om het in het hart te brengen en op het gemoed te drukken.

De Heere God verbindt Zijne oordelen met een belofte. Hij laat voorspellen dat de tijd der bezoeking zal komen, maar tevens dat die tijd der bezoeking niet altijd zal duren. Eenmaal op zijn tijd zal het weer geschieden dat Jeruzalem zal herbouwd en de tempel zal hersteld worden.

HOOFDSTUK 28.

JEREMIA HEEFT EEN IJZEREN JUK; HIJ KONDIGT HANANJA, DEN VALSEN PROFEET, EEN ZEKEREN DOOD AAN.

1. Voorts geschiedde het in dat jaar v. C. in het begin des koninkrijks van Zedekia, koning van Juda, in het vierde jaar, in de vijfde maand Ab (Exod. 12:2), (want het komt hier niet alleen op den tijd in het algemeen, maar om vs. 17 in 't bijzonder ook op de maand aan), dat Hananja (= gift van Jehova) zoon van Azur, (= helper) de Profeet, die van Gibeon, ene priesterstad van den stam Benjamin (Joz. 9:3; 21:17) was, tot mij sprak, in het huis des HEEREN, voor de ogen der priesteren en des gansen volks, zeggende, ten opzichte van hetgeen ik kort te voren koning en volk in den naam des Heeren had voorgehouden:

2. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, zeggende (Hoofdst. 29:14 vv.): Ik heb het juk des konings van Babel verbroken.

3. In nog a) twee volle jaren (vs. 12) zal Ik tot deze plaats wederbrengen al de vaten van het huis des HEEREN, die Nebukadnezar, de koning van Babel, uit deze plaats heeft weggenomen, en dezelve naar Babel gebracht (2 Kon. 24:13).

a) Jer. 27:16.

4. Ook zal Ik Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, en allen, die gevankelijk weggevoerd zijn van Juda, die te Babel gekomen zijn (2 Kon. 24:14 vv.), tot deze plaats wederbrengen, spreekt de HEERE; want Ik zal het juk des konings van Babel verbreken.

"Waar God Zijn tempel bouwt plaatst de duivel zijne kapel daar naast. " Deze Hananja toont ons duidelijk wat het is bij den naam Gods te liegen en te bedriegen. O Heere! Uw dierbare naam moet der valsheid ten deksel zijn!" .

5. Toen sprak de Profeet Jeremia tot den valsen profeet Hananja, voor de ogen der priesteren, en voor de ogen des gansen volks, die in het huis des HEEREN stonden, voor allen, in wier tegenwoordigheid hij zijne profetie had voorgedragen (vs. 1 vv.).

6. En de Profeet Jeremia zei: Amen (Hoofdst. 11:5), de HEERE doe also, gelijk gij hebt gezegd! de HEERE bevestigte uwe woorden, die gij geprofeteerd hebt, dat Hij de vaten van des HEEREN huis en allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, van Babel wederbrengt tot deze plaats! Kwam het op menselijk wensen aan, zo zou uwe voorzegging mij aangenaam zijn en zou ik de mijne gaarne terugnemen.

7. Maar hoor nu dit woord, dat ik overeenkomstig den Geest des Heeren (Deut. 18:22) spreek voor uwe oren, en voor de oren des gansen volks:

8. De Profeten, die vóór mij en vóór u van ouds geweest zijn, die hebben tegen vele landen en tegen grote koninkrijken geprofeteerd van krijg, en van kwaad, en van pestilentie, en wat van

oude tijden af en zo veelvuldig is verkondigd, dat heeft in die eenstemmigheid van getuigen reeds een bewijs der waarheid in zich;

9. De Profeet, die tegenover alle voorzegging van ongeluk door anderen geprofeteerd zal hebben van vrede, als het woord van dien Profeet komt, dan zal die Profeet bekend worden, dat hem de HEERE in der waarheid gezonden heeft (Deut. 18:22 vv.).

Bij de aankondiging der gerichten Gods kwam het wel aan op de uitkomst tot bevestiging der voorzegging. Men kon echter ook een profeet, die zulke onaangename bedreigingen in den mond had, te voren reeds zo veel gemakkelijker geloven, als die daartoe een bevel en ene ingeving van God moest hebben, daar toch iemand er niet uit eigen lust toe zou komen om zich vijanden en lijden te berokkenen. Van enen prediker van vrede kon men daarentegen zoveel te eer vermoeden, dat hij handelde uit eigen aandrang en om mensen te behagen.

Er zijn altijd valse profeten, die lieflijk troosten, al zijn de mensen ook boos.

10. Toen nam de profeet Hananja, als geheel zeker van zijne zaak en als ware voor zijne profetie de bevestiging door de uitkomst niet nodig, het juk van den hals van den Profeet Jeremia (Hoofdst. 27:2), en verbrak het.

11. En Hananja, de betekenis van die handelwijze verklarende, sprak voor de ogen des gansen volks zeggende: Zo zegt de HEERE: Alzo, gelijk nu Jeremia's juk verbroken is, zal Ik verbreken het juk van Nebukadnezar, den koning van Babel, in nog twee volle jaren (vs. 3) van den hals al der volken. En de Profeet Jeremia, die hier niet volgens den Geest wilde spreken (vs. 7 vv.), maar wachtte totdat hij in en door den Geest kon spreken, ging zijns weegs.

Hij kon niet langer horen, dat Hananja zulke grote valsheden en leugens in den naam van God sprak, even als de boden van Sanherib. (Jer. 36:20) .

12. Doch des HEEREN woord liet ook niet lang op zich wachten; het geschiedde tot Jeremia waarschijnlijk dadelijk nadat de Profeet Hananja het juk van den hals van den Profeet Jeremia verbroken had, zeggende:

13. Ga weer henen naar den tempel, waar de priesters en al het volk nog te zamen zijn (vs. 1), en spreek tot Hananja, zeggende: Zo zegt de HEERE: Houten jukken hebt gij verbroken (vs. 10), nu zult gij in plaats van die ijzeren jukken maken ¹⁾ wanneer gij in waarheid zinnebeeldig wilt uitdrukken wat er zal komen (Deut. 28:48).

1) Een houten juk was nog te verbreken, maar een ijzeren niet. Het is daarom, dat de Heere dit woord tot Hananja laat zeggen, opdat het volk het wel zou weten dat het oordeel Gods zeker en zwaar zou komen.

Hananja meende zich tegen den raad Gods te verzetten of te kunnen verzetten, maar ziet, de Heere God laat het hem hier zeggen, dat dit een bij den mens onmogelijke zaak was.

14. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ik heb in de plaats van het houten juk, dat gij niet wildet dulden (Hoofdst. 27:8 vv.), een ijzeren juk gedaan aan den hals van al deze volken, om Nebukadnezar, den koning van Babel te dienen, en zij zullen hem dienen; ja, Ik heb hem ook het gedierte des velds gegeven (Hoofdst. 27:6), en duld niet, dat zich iemand tegen Mijn raadsbesluit verzette.

15. En de Profeet Jeremia zei tot den profeet Hananja, in den naam des Heeren hem zijn oordeel aankondigende: Hoor nu, Hananja! de HEERE heeft u niet gezonden, gelijk gij op misdadige wijze voorgeeft (vs. 2 en 11), maar gij hebt gemaakt, dat dit volk op leugen vertrouwt, en alzo den wil van God tegenstreeft.

16. Daarom, zo zegt de HEERE: Zie Ik zal u door een plotselingen dood wegwerpen 1) van den aardbodem; dit jaar zult gij sterven, omdat gij enen a) afval gesproken hebt tegen den HEERE, dat zij Zijn waarachtig woord tot hun grote schade niet hebben geloofd.

a) Deut. 13:5. Jer. 29:32.

1) In den grondtekst hebben de woorden "u niet gezonden" en "u wegwerpen" een overeenkomstigen klank en vormen ene opmerkelijke woordspeling.

17. Alzo, daar het in der daad geschiedde, gelijk Jeremia gezegd had, stierf de Profeet Hananja in dat zelfde jaar, in de zevende maand, dus twee maanden na het in vs. 1 vv. en 10 vv. medegedeelde, als ene tegenstelling tot de door hem aangekondigde twee jaren.

Ware hij eerder weggenomen, zo zou het volk daarover niet zo tot nadenken zijn gekomen, als het zal geschied zijn, nu zij twee maanden tijd hadden, om reeds vooraf over de zaak na te denken. Intussen kon het aangekondigde sterven ook vooraf aan het gehele land bekend worden, en de uitkomst, nadat die was verwacht geworden, des te meer nadenken opwekken. Ware daarentegen de straf langer uitgesteld, zo zou men daar omtrent gerust zijn geworden. (J. LANGE).

Hier wordt de straf bijgevoegd, welke het gesprokene van Jeremia zal bevestigen. God nu wilde voor de onwetendheid van velen, die overigens altijd weifelden of een voorwendsel voor hun onwetendheid zochten aan te voeren, zorg dragen, dewijl zij niet konden uitmaken, wie door God gezonden was, Hananja of Jeremia. God heeft derhalve in Zijn vaderlijke goedertierenheid Zijn hand over hen willen uitstrekken. Hij heeft ook de ongelovigen onverdedigbaar willen maken, die reeds aan den duivel waren verbonden, hoe het ook zou uitvallen. Want het grootste gedeelte werd niet bewogen door deze merkwaardige uitkomst.

HOOFDSTUK 29.

ZENDBRIEF VAN JEREMIA AAN DE GEVANGENE JODEN TE BABEL, HOE ZIJ ZICH MOETEN GEDRAGEN.

IV. Vs. 1-32. Het optreden van onzen Profeet bij de gelegenheid in de vorige afdeling gemeld, had tengevolge dat koning Zedekia geen verbond maakte met de afgezanten der Edomieten, Moabieten en Feniciërs tegen de Chaldeeuwse opperheerschappij, Hij zend integendeel een gezantschap naar Nebukadnezar, om dezen van zijne trouw en gehechtheid te verzekeren en alle verdenking van ene geheime instemming met de oproerigen van zich af te weren (2 Kon. 24:20). Zo had Jeremia in zijn eigen land het volk bewaard voor de verleiding der valse Profeten, en de in Hoofdst. 25 medegedeelde openbaring ingescherpt, dat de 70 jaren der Babylonische ballingschap in het raadsbesluit van God vaststonden, en dat alleen verootmoediging onder Zijne machtige hand tot het doel van ene latere verhoging kon leiden. Nu gevoelt hij zich gedrongen om datzelfde in een schrijven aan degenen, die reeds in ballingschap waren, mede te delen, daar die eveneens gevaar liepen door valse Profeten met bedrieglijke en verderflijke verwachtingen op verkeerde wegen geleid te worden. Hij geeft daarom aan de beide gezanten van Zedekia enen brief mede (vs. 1-3), waarin hij aan den Goddelijken last voldoet met vermaning en onderwijzing, uit vertroosting en belofte (vs. 3-14). Nadrukkelijk waarschuwt hij nu ook voor de beide leugenprofeten Achab en Zedekia, en profeteert hij hun verschrikkelijk einde. (vs. 15-23). De derde van de dwaalleraars onder de gevangenen, Semaja van Nechelem, die over den brief verstoord is, schrijft aan den opziener des tempels te Jeruzalem, waarom hij dezen Jeremia van Anathoth niet in de gevangenis en banden had geworpen, zodat het zenden van brieven naar Babel hem onmogelijk ware. Ook ten opzichte van Semaja wordt aan Jeremia het oordeel Gods bekend gemaakt, dat aan ons hoofdstuk in een aanhangsel wordt toegevoegd (vs. 24-32).

1. Voorts zijn dit de woorden des briefs, dien de Profeet Jeremia zond van Jeruzalem tot de overige 1) oudsten, die onder de ellenden der wegvoering in ballingschap nog niet waren omgekomen, die gevankelijk waren weggevoerd, mitsgaders tot de priesteren, en tot de Profeten, en tot het ganse volk, dat Nebukadnezar in het jaar 598 vóór Christus ten getale van 10. 000 van Jeruzalem gevankelijk had weggevoerd naar Babel.

1) Hebr. : "de keur" of "voortreflijksten der oudsten. " De weggevoerden naar Babel stonden onder opzieners uit hun eigen volk, hier aldus genoemd. De vertaling "overige" is minder gepast.

2. (Nadat de koning Jechonia, en de koningin, en de kamerlingende hofbeambten, de vorsten van Juda en Jeruzalem de stam-, geslacht- en familiehoofden, mitsgaders de timmerlieden en smeden van Jeruzalem waren uitgegaan (2 Kon. 24:10-16)).

3. Door de hand van Elasa, (= dien God maakt), den zoon van Safan, (= konijn), en Gemarja, (= voltooid door Jehova), den zoon van Hilkea (= deel van Jehova), twee overigens onbekende mannen, die Zedekia, de koning van Juda, ongeveer in het 5de jaar zijns koninkrijks, 593 v.

C. naar Babel zond tot Nebukadnezar, den koning van Babel. De inhoud van dien brief was overeenkomstig den last des Heeren, zeggende: 1)

1) Het volle hart van den verheven vriend van zijn volk laat zijne alomvattende liefde door de zwakkere pennen tot de ver af wonenden stromen, nu het zich niet in het levende woord van mondelinge rede voor hen ken openen. Toch verloochent de Profeet zich niet in dezen vorm van mededeling. Wij zouden zeggen: hij schrijft nauwelijks maar hij spreekt den brief uit.

4. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, tot allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, die Ik gevankelijk heb doen wegvoeren van Jeruzalem naar Babel:

5. Bouwt huizen en woont daarin, en plant hoven en eet de vrucht daarvan; 1)

1) God heeft niet gewild dat hun gemoederen in Chaldea zouden neergebogen zijn, zelfs behoorde het veeleer, dat zij altijd op terugkeer letten, maar Hij heeft gewild dat tot het einde van zeventig jaren zij rustig zouden zijn en niet op dit of dat zouden zinnen, maar hun zaken behandelen en zo zouden leven alsof zij in het vaderland waren.

De valse profeten en waarzeggers verkondigen, even als die te Jeruzalem (Hoofdst. 27:9; 28:2 vv.), dat het juk van den koning van Babel spoedig zou verbroken zijn, en de verbanning slechts korten tijd zou duren. Zij hielden door zulke bedrieglijke verwachtingen de weggevoerden in een toestand van onrust en opwekking, die hen hinderde in vaste nederzetting en werkzaamheden.

6. Neemt vrouwen, en gewint zonen en dochteren, en neemt vrouwen voor uwe zonen, en geeft uws dochteren aan mannen, dat zij zonen en dochteren baren, en wordt aldaar vermenigvuldigd en wordt niet verminderd, overeenkomstig den zegen, die nog van kracht is gebleven! (Gen. 13:16; 15:5; 17:2)

Geen mens is aan een zeker land gebonden: waar God hem leidt en maakt, dat hij daar kan blijven, daar is zijn vaderland.

7. En zoekt den vrede der stad, waarhenen Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren, en bidt voor haar tot den HEERE; want in haren vrede zult gij vrede hebben.

Ons wordt hier herinnerd, dat wij voor de overheden moeten bidden, en niet alleen voor die, welke onzen godsdienst zijn toegedaan, en leden der ware kerk zijn, maar ook voor die, welke buiten de kerk zijn, zelfs voor heidense bestuurders als Nebukadnezar en keizer Nero (2 Tim. 2:2). Op de welvaart toch van den staat rust ook de welvaart en de veiligheid der kerk. Luther zegt zeer juist: de staat dient (servit) de kerk, maar de kerk behoudt (servat) den staat.

8. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Laat uwe profeten en uwe waarzeggers, die in het midden van u zijn, u niet a) bedriegen, en hoort niet naar uwe dromers, die gij doet dromen. 1)

a) Jer. 14:14; 23:21; 27:15.

1) Velen der gevangen Joden, bedrogen zijnde door de valse profeten, die hun in den naam van God ene spoedige wederkering beloofden naar hun vaderland, verzuimden de plaatsen rondom Babel te bebouwen en te beplanten, die hun waren toegewezen, omdat zij niet gezind waren kosten en moeite te doen tot voordeel van anderen, dewijl zij zich vleiden dat zij schielijk naar Judea zouden wederkeren. Daarom zond Jeremia hun dezen brief, om hen te vermanen, dat hun verblijf in de gevangenis lang genoeg voor hen zou zijn, zelfs voor hun kinderen en kindskinderen, om de vruchten van hun arbeid aldaar te zien, en dat zij derhalve, indien zij op hun eigen gemak en vermaak wilden zien, hun best moesten doen om de plaats hunner gevangenis zich zo gemakkelijk te maken en zo aangenaam als zij konden. (ENG. GODGELEERDEN).

9. Want zij profeteren u valselijk in Mijnen naam; Ik heb hen niet gezonden, spreekt de HEERE.

10. Want zo zegt de HEERE: Zeker als zeventig jaren te Babel zullen vervuld zijn, zeventig jaren sedert het begin der in Hoofdst. 25:11 voorzegde dienstbaarheid, niet eerder, maar dan ook zeker zal Ik ulieden bezoeken en ik zal Mijn goed woord over u verwekken, u wederbrengende tot deze plaats.

Dit is het voorname woord, dat in dien tijd het volk heeft getroost en in Dan. 9:2 geprezen wordt.

Het woord der belofte rust of slaapt als het ware tot den tijd der vervulling, en het is gelijk een kiem die in de aarde ligt en haren tijd afwacht, waar in het openbaar wordt, dat die niet dood, maar slechts bedekt was. In de vervulling ontkiemt en schiet de belofte op als ene plant, die in de lente uit den winterslaap ontwaakt.

11. Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de HEERE, gedachten des vredes en niet des kwaads. Ik bedoel uwe welvaart en uw heil, niet uw verderf. Het is Mijn Goddelijk besluit, dat Ik u geve het einde 1) en de verwachting, zulk een einde van deze treurige wegen, dat gij gene heerlijker en schoner kunt denken.

1) Tegenover de eigenmachtige en van allen grond ontblote voorstelling der valse profeten stelt de profeet niet een hard en streng klinkend, maar een zeer zacht en troostrijk woord, waarin ook het hardste, de zeventigjarige duur der ballingschap op de meest verschonende wijze is uitgedrukt. De Heere wil den door valsen troost weerspanning gewordenen gemoederen door het voorhouden van den waren troost week maken en winnen; daarom de zo lieflijke gedachte in dit vers: "Ik weet Mijne gedachten nog, Ik heb ze niet vergeten noch ter zijde gesteld. " .

Ook te midden der kastijding heeft God gedachten des vredes; laat ons daarom Zijne roede in ware boete des harten en in gelatenheid vereren.

De gedachten des Heeren over ons: 1) het zijn gedachten des vredes en niet des lijdens: 2) men moet op hare verwezenlijking wachten-de Heere stelt de volvoering uit, toch vergeet Hij ze niet.

In het Hebr. kan dit wel betekenen, het einde, maar ook de toekomst en die betekenis is hier beter. De Heere zegt hier dat Hij gedachten des vredes over hen heeft, dat Hij hun zal geven een heerlijke toekomst en hope op wegneming van den druk, op redding en verlossing. Gelijk Hij in de ellende heeft gestort, zo zal Hij ze uit de ellende weer ophalen. Ja, de Heere kastijdt wel, maar geeft ook weer verademing.

12. Wanneer gij in den nood zult gekomen zijn tot erkentenis van uwe zonden, en tot bekering (Deut. 30:1 vv.), dan zult gij Mij {a} aanroepen en henengaan en tot Mij bidden, en Ik zal naar u horen.

{a} Dan. 9.

13. En gij zult Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart. 1)

1) Hoewel dit tot de Israëlieten wordt gezegd, zo moet deze vermaning toch uitgestrekt worden tot geheel de kerk, zoals God wijd en zijd getuigt, dat Hij in alles een verhorend God wil zijn, die tot Hem de toevlucht nemen. Maar dewijl de hypocrieten genoeg roepende zijn en de heiligen zelfs in brandenden ijver schijnen te overtreffen, indien men afgaat op de uitwendige belijdenis, voegt de Profeet er bij: wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart. Want er is geen twijfel aan, of de Joden hebben in die enkele jaren duizendmaal gezucht, waar zij zo hard door de Chaldeërs werden verdrukt. Alle ellenden duldden zij. Vervolgens niets was voor hen veilig of behouden. Het was derhalve noodzakelijk, dat indien zij niet harder waren dan ijzer, zij enige gebeden uitbrachten. Maar God toont hier, dat de tijd er nog niet rijp voor was, totdat hun gebeden ontstonden uit een ernstige gemoedsaandoening. Dit verstaat Hij onder het gehele hart. Het is waar, dat men nooit met het gehele hart tot God zich wendt, noch ook dat het gehele hart ook zo met ijver is aangedaan, om te bidden zoals het behoort, maar de Profeet stelt het gehele hart tegenover dubbelhartig. Hier wordt derhalve niet de volmaaktheid verstaan, welke bij geen enkel mens wordt gevonden, maar meer de zuiverheid of de ernst.

God zou zelf over hen de Geest des gebeds uitstorten, hen tot gebed aanzetten, hun een hart geven, wat recht voor Hem was. En waar nu God zelf het ernstig, het oprecht bidden in hen zou verwekken, daar kon het niet anders, of Hij zou ook hen horen en verhoren.

Zo handelt God altijd met de gelovigen in het bijzonder, met de Kerk in het algemeen.

14. En Ik zal van ulieden gevonden worden, spreekt de HEERE, en Ik zal uwe gevangenissen wenden, en u a) vergaderen uit al de volken, en uit al de plaatsen, waarhenen Ik u gedreven heb, spreekt de HEERE, en Ik zal u wederbrengen tot de plaats, vanwaar Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren.

a) Jer. 23:3.

Het is zeker, dat deze belofte van de wending der gevangenis ook betrekking heeft op den tijd van straf; waarin Israël zich sedert Jeruzalems verwoesting bevindt, op zijne latere bekering en wederaanneming en de terugvoering in het heilige land. Wanneer de duur van den tijd, gedurende welke de heilige stad door de heidenen zal vertreden worden (Luk. 21:34) in Openb. 11:2 op 42 wordt gesteld, zo hebben wij dit op te vatten van profetische maanden (gelijk de gewone maand door elkaar 30 dagen bevat, zo de profetische 30 jaren, vgl. Dan 9:24 vv), en moeten dus 1260 jaren rekenen. Dit is inderdaad een getal door 70 deelbaar; het zijn 18 maal 70 jaren. De voorzegging van Jeremia omtrent 70 jaren van ballingschap blijft dus ook voor de tegenwoordige verstoting des volks van kracht, met dit onderscheid dat de 70 jaren 18 maal zijn genomen. Dit 18 malen heeft zijn zinnebeeldige betekenis (de zes als zinnebeeld van moeite en arbeid, van slavernij en dienstbaarheid is verdrievoudigd); het wordt afgespiegeld door het woordgebed der Joden, het zogenaamde achttien- (schemonch-esreh) gebed, dat uit drie oorspronkelijke gebeden van voren en achteren bestaat, doch in het midden 12 invoegsels van lateren tijd bevat. Het ongelovige Jodendom heeft bij Nr. 11 nog een 19de stuk gevoegd, een gebed tegen de Christenen en de gedoopte Joden. Michaëls strijd tegen den draak in Openb. 15:7 vv. zal in zijne overwinning ook dat gevolg hebben, dat dit gebed weer worde weggenomen, en met het herstelde 18-tal zullen dan ook de 18 maal 70 = 1260 jaren van Israëls dienstbaarheid een einde nemen, en het zal geschieden, wat in Openb. 11:11 v. en 16:12 vv. geprofeteerd is.

Wanneer God op het punt is Zijn volk het verwachte goed te geven, dat Hij tot hen komt in genade. Beloften worden gegeven, niet om het gebed te verdrijven, maar om het te verhaasten en aan te moedigen; en wanneer de bevrijding komt, moeten wij door het gebed voortgaan om die te ontmoeten (Dan. 9:2, 3). Wij bevinden, dat de Heere dikwijls ene grote herleving van den godsdienst geeft, door Zijn volk op te wekken tot ernstige gebeden en smeking. Wij moeten voortgaan te zoeken met ons gehele hart, met vuur, alles in het gebed uitdrukken wat in ons is; degenen, die God aldus zoeken, zullen Hem vinden, en zullen in Hem vinden hunnen weldadigen Beloner (Hebr. 11:6). Hij heeft nooit tot dezulken gezegd: "Zoekt Mij te vergeefs. "

15. Wat ik u in den naam des Heeren gezegd heb zal zeker wel tegen uwen wens zijn, omdat gij zegt: De HEERE heeft ons profeten naar Babel verwekt, en die spraken toch van ene nabijzijnde terugkering naar het heilige land; terwijl ik u moet wijzen op ene zeventig jarige dienstbaarheid.

16. Maar laat u niet misleiden door den uitwendigen schijn, als sprak die voor de waarheid van hetgeen u uwe profeten verkondigen. Daarom zegt de HEERE alzo van den koning, die op Davids troon zit, en van al het volk dat in deze stad woont, te weten uwe broederen, die met u zijn uitgegaan in de gevangenis.

Jeruzalem en zijne achtergeblevene bevolking met den theokratischen koning aan het hoofd bleef voor de ballingen natuurlijk steeds de zon van hun geluk en van hun hoop. Zo lang Jeruzalem en de tempel stond was de hoeksteen der theokratie ongedeerd, was dus de hoop

levendig, dat aan het tegenwoordige ongeluk ieder ogenblik ene wending ten goede kon worden gegeven. Daarom moesten dan ook de voorzeggingen der valse profeten steeds boven alles het voortbestaan van Jeruzalem tot onderwerp hebben. Ook de tegenwoordige ellende, de gedeeltelijke wegvoering van het volk en van de heilige gereedschappen, hoewel zij dat alles niet hadden verwacht, konden zij verklaren voor ene blote episode (tusschen-handeling), die den hoofdinhoud hunner beloften niet weerlegde, zo lang Jeruzalem en de tempel stond, zo lang er nog een kring en een volk te Jeruzalem was. Daarom neemt Jeremia aan de valse profeten den grond onder de voeten weg, wanneer hij (vs. 16-19) aan Jeruzalems tegenwoordige bevolking met den koning verdrijving en gehele vernietiging aankondigt.

17. Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal het zwaard, den honger en de pestilentie onder hen zenden; en Ik zal ze maken als de afschuwlijkste vijgen, die van wege de boosheid niet kunnen gegeten worden (Hoofdst. 24:8 vv.)

18. En Ik zal ze achterna dagen met het zwaard, met den honger, en met de pestilentie, en Ik zal ze a) overgeven tot ene beroering allen koninkrijken der aarde, tot enen vloek, en tot enen schrik, en tot ene aanfluiting en tot ene smaadheid, onder al de volken, waar ik ze henen gedreven zal hebben.

a) Deut. 28:25, 37. Jer. 15:4; 24:9 v.

19. Omdat zij naar Mijne woorden niet gehoord hebben, spreekt de HEERE, als Ik Mijne knechten, de Profeten, tot hen zond, vroeg op zijnde en zendende, maar gijlieden hebt niet gehoord, spreekt de HEERE.

20. Gij 1) dan hoort des HEEREN woord, gij allen, die gevankelijk zijt weggevoerd, die Ik van Jeruzalem naar Babel heb weggezonden! Hoort Zijn woord omtrent de beide voornaamste onder de profeten, die bij u zijn (vs. 8, 15).

1) Hierom roept God het volk in de ballingschap op, om te vernemen het oordeel over de valse profeten in Babel, die hen aldus bedriegen, opdat zij zouden weten, dat deze niet profeten Gods, maar valse profeten waren.

Men kan hieruit zien, welk een vriendelijke zorg God had voor Zijn volk, hoe Hij hen gedurende die ellende wilde opleiden voor het ontvangen der zegeningen der herstelling.

21. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls van Achab, (= broeder en vader), zoon van Kolaja (= geroosterd) en van Zedekia, zoon van Maäseja (= schuilplaats van Schosah) die ulieden in Mijnen naam valselijk profeteren (beide mannen zijn overigens niet bekend): Ziet, Ik zal hen geven in de handen van Nebukadnezar, den koning van Babel, en hij zal ze van wege hun prediking, die de gemoederen ophitst, voor uwe ogen slaan.

22. En van hen zal een vloek genomen worden bij al de gevankelijk weggevoerden van Juda, die in Babel zijn, dat men zegge: De HEERE stelle u als Zedekia en als Achab, dien de koning van Babel aan het vuur braadde, in enen vurigen oven liet verbranden. (Dan. 3:6)

De doodstraf door langzaam vuur worde hiermede aangeduid, die zij waarschijnlijk als oproerstokers ondergingen, doch die hen door Gods bestelling overkwam ook wegens andere misdaden, bij God alleen bekend en waaraan in het volgende vers gewaagd wordt.

Hoogstwaarschijnlijk heeft Nebukadnezar hen in den brandenden oven laten werpen, om hun oproerige taal en om hun aanzetten van de Joden tot terugkeer naar Palestina.

23. Omdat zij ene dwaasheid deden in Israël (Gen. 34:7. Deut. 22:21. Richt. 20:6, 10. 2 Sam. 13:12 en overspel bedreven met de vrouwen hunner naasten, en spraken het woord valselijk in Mijnen naam, dat Ik hun niet geboden had; en Ik ben degene, die het weet, en een getuige daarvan, waarom Ik het ook aan het licht breng, spreekt de HEERE.

Valse profeten, vleselijke zonden en opstand tegen de van God gestelde machten worden opmerkelijk genoeg ook in den brief van Judas (1:8) te zamen gevat. Desgelijks zijn ook deze dromers, die het vlees bevleken en de heerschappijen verachten en de majesteiten lasteren! De teugelloosheid der wetverachters zondigt tegen de rechten en wetten van kerk en staat en huisgezin.

24. Hierbij wil ik nog een woord omtrent enen anderen Babylonischen valsen profeet voegen, dat mij later ten deel is geworden. De Heere droeg mij het volgende op: Tot Semaja 1) (= gehoord door Jehova) den Nechelamiet (= dromer; de plaats Nechlam is onbekend), zult gij spreken, zeggende:

Jeremia ontving dit woord van God, nadat ter zijner kennis gekomen was een brief van dien Semaja, waarin deze hem om bovengenoemd schrijven te Jeruzalem aanklaagde; waarschijnlijk werd Semaja's brief den terugkerenden gezanten medegegeven.

Tegenover de mening van sommigen, dat dit woord niet bij wijze van een brief aan Semaja zelve behoefde geschreven te worden, staat uitdrukkelijk, dat de Profeet tot Semaja spreken moest.

25. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, zeggende: Omdat gij brieven in uwen naam gezonden hebt, zonder enige opdracht te hebben van de gemeente der ballingen, tot al het volk, dat te Jeruzalem is en tot Zefanja, den zoon van Maäseja, den priester (Hoofdst. 21:1), en tot al de priesteren, zeggende:

26. De HEERE heeft u, Zefanja, na het aftreden van Pashur (Hoofdst. 20:1 vv.) tot priester gesteld in plaats van den priester Jojada, die het eerst het ambt van een eigenlijken opziener des tempels heeft bekleed (2 Kon. 11:18), dat gij opzieners zoudt zijn in des HEEREN huis over allen man, die onzinnig is, over iederen volksredenaar, die zich voordoet als een door een profetischen geest bezielde (1 Sam. 10:10), en die zich voor een profeet uitgeeft, dat gij dien stelt in de gevangenis en in den stok, gelijk te voren Pashur gedaan heeft (Hoofdst. 20:2).

27. Nu dan, waarom hebt gij Jeremia, den Anathotiet, niet gescholden, die zich bij ulieden voor een profeet uitgeeft! Waarom hebt gij hem niet in den kerker gesloten?

28. Want daarom heeft hij tot ons naar Babel enen brief (vs. 1-23) gezonden, zeggende: Het zal lang duren voordat gij weer uit Babel zult wederkeren; bouwt dus in het land uwer ballingschap huizen en woont daarin, en plant hoven en eet de vrucht daarvan.

De zin is deze: dat aan Jeremia gene hindernis in den weg gelegd is, en dat gij uw plicht om opzicht in den tempel te houden niet hebt vervuld, blijkt daaruit, dat Jeremia heeft onderstaan ene boodschap naar Babel te zenden. De tempel was de gewone, zo niet de enige plaats, waar de profeten openlijk voor het volk optraden; in zoverre kon Semaja zeker geloven, dat het bestuur van den tempel zijne profetische werkzaamheid zou hebben kunnen verhinderen. De valse profeten, zo als hier Semaja, stelden dus voor, dat men hen vrij moest laten voortgaan; niemand moest ondernemen iets tegen hen te zeggen of te schrijven; maar Gods ware Profeet moest als een waanzinnige worden behandeld en in kerker en stok worden gesloten! .

29. Zefanja nu, de priester had dezen brief gelezen voor de oren van den Profeet Jeremia, dien hij niet ongenegen was (Hoofdst. 21:1; 37:3), zodat die alles wist wat daarin omtrent hem geschreven stond.

30. Daarom, omdat zulk een hoon, den waren profeet Gods aangedaan, en zulk ene beweging tegen zijn werken niet ongestraft kon blijven, geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:

31. Zend ene boodschap henen tot allen, die gevankelijk weggevoerd zijn, zeggende: Zo zegt de HEERE van Semaja, den Nechlamiet: Omdat Semaja ulieden geprofeteerd heeft, daar Ik hem niet gezonden heb, en heeft gemaakt, dat gij op a) leugen vertrouwt.

a) Jer. 28:15.

32. Daarom zegt de HEERE alzo: Ziet Ik zal bezoeking doen over Semaja, den Nechlamiet, en over zijn zaad; hij zal niemand hebben, die in het midden dezes volks wone; zijn geslacht zal in Juda uitsterven, en hij zal het goede niet zien, dat Ik Mijnen volke doen zal. Hij zal den tijd van terugkeren niet beleven, spreekt de HEERE; want hij heeft enen afval gesproken tegen den HEERE (Hoofdst. 28:16).

Die zichzelf vertroosten zonder God moeten eeuwig den waren troost missen, dien God dengenen verleent, welke zich aan deze zijde des grafs voor Hem verootmoedigen. Die valschen troost prediken versterken den tegenstand tegen Gods leiding en prediken dus ook den afval, daar zij menen recht conservatief zich te gedragen. Zij zien echter niet in hun blindheid, welke tijd het is.

Hoe meer leraren en predikers om des woords wil, dat zij in Gods naam leren en verkondigen, door hun vijanden benijd worden, des te meer zoekt God ze daarin te bevestigen (Hand. 12:1 en 24) Wat goddeloze leraars niet met woorden kunnen doen zoeken zij door geschriften te verrichten, en wat zij niet in hunnen naam kunnen doen, daartoe bedienen zij zich van Gods naam.

De uitroeiing van een geslacht is in de wet van Mozes de straf voor elke grote en hardnekkig volgehoudene zonde, ene uitroeiing, die zonder toedoen of medewerken van enige menselijke overheid door God zelven wordt volvoerd (vgl. Ps. 34:17).

Dit is ijverig op te merken, dat wij deze les leren omhelzen, welke ons onderwijst, om niemand te vertrouwen dan God alleen, en laten wij alle verdichtselen verwerpen, die ons zelfs maar zo weinig daarvan zouden afwenden, dat wij ons ergens anders zouden keren en her- en derwaarts geslingerd worden.

HOOFDSTUK 30.

BELOFTE OMTRENT HET JOODSE VOLK IN DE LAATSTE TIJDEN DES NIEUWEN VERBONDS.

In den vorigen kring van redenen werden enkel uitspraken gevonden, die ten doel hadden de verwachting door valse profeten opgewekt en onderhouden, omtrent den korten duur van den tegenwoordigen tijd van straf en een spoedig terugkeren der gevangenen tot des te heerlijker wederoprichting van den Joodsen staat, te vernietigen, en de harten des volks tot ootmoedige en geduldige onderwerping onder het juk van den koning van Babel te bewegen. Nu volgen vier hoofdstukken, waarin de gedachten des vredes, die de Heere over Israël heeft, nader uit elkaar worden gezet, en het einde, dat men moet wachten, in het helderste licht der Goddelijke openbaring treedt. De beide eerste hoofdstukken bevatten besluiten, welke de Profeet tot bevestiging van zijn eigen geloof en ter gedachtenis voor volgende tijden ontvangen heeft, en die hij daarom in een boek moet schrijven. De beide laatste hoofdstukken bevatten daarentegen redenen, die hem op enen tijd in den mond worden gelegd, als de stad door de belegering reeds veel heeft geleden en de verovering en verwoesting door de Chaldeëen, die voor de deur staat, tot onfeilbare zekerheid was geworden.

Vs. 1-24. Vooraf gaat ene inleiding, waarin den Profeet het bevel tot het nederschrijven van de thans hem toevertrouwde profetie wordt gegeven, en tevens het doel in het algemeen wordt aangewezen (vs. 1-3). Daarop volgt het woord van God, dat tot troost en tot onderwijzing der volgende geslachten bestemd is. Dadelijk in den beginne ziet men, dat dit woord op beide delen van het uitverkoren volk, op Israël zowel als op Juda, betrekking heeft (vs. 4). Het woord verplaatst ons dadelijk midden in den angstigen toestand, die reeds begonnen is en zich binnen kort tot de ontzettendste katastrofe zal ontwikkelen, wanneer de mannen in Jakob gelijken zullen aan vrouwen, wanneer de barensweeën over hen zullen komen. Inderdaad zal ook die tijd van angst en schrik in zijne uitkomst een tijd van weeën der geboorte voor de heerlijke toekomst worden. Dan heeft Jakobs dienstbaarheid haar einde voor altijd, en Gods volk dient alleen den Heere, zijnen God, en zijnen koning David (vs. 5-9). Hierop wordt het woord tot ene vriendelijke toespraak, dat men in den nood tot loutering niet wanhope, de ziekte in hare gehele diepte peile, maar nu ook den toestand van heerlijkheid, die daaruit zal voortkomen, en de herstelling, die daarop zal volgen, recht in het oog houde (vs. 10-17 #Jer). Op eens staat vervolgens het beeld van het nieuwe Jeruzalem en van de verkorene gemeente, maar vooral van den vorst, die hen regeren zal, en hun betrekking tot den Heere als volkomen priesters zal bewerken, in zijne gehele schoonheid voor ogen (vs. 18-22). Nu keert het einde tot het begin terug en laat op nieuw de verschrikkingen van het gericht gevoelen, door welke de toekomst van het heden gescheiden is (vs. 23 en 24).

1. Dit is het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, waarschijnlijk in het negende jaar van de regering van koning Zedekia, nadat hij diens gezanten met slechte uitzichten voor de naastbij zijnde toekomst had moeten laten gaan (Hoofdst. 21:1 vv.) zeggende:

1) Dit alles moest geschieden niet alleen, opdat het volk in de ballingschap hoopvol op de toekomst zou zien, wetende, dat er eenmaal een einde zou komen aan de ellende, maar bovenal, opdat het geloof in God daardoor zou bevestigd worden.

De nakomelingschap zou zien, dat God alle dingen weet, dat Hij is een Alwetende, die alles weet, overeenkomstig den Raad van Zijn wil, en dat Hij daarom de enige God is, de God van hemel en aarde, Die te eren is tot in eeuwigheid.

2. Zo spreekt de HEERE, de God Israëls tot u, Zijnen profeet, wien Hij tot vertroosting het oog wil openen voor ene gehele andere toekomst, dan die den koning moest worden voorgehouden, zeggende: Schrijft uter bewaring voor volgende geslachten al de woorden, die Ik naar dit en het volgend hoofdstuk tot u gesproken heb, in een boek.

3. Want zie, het zal zijn gelijk Ik u reeds vroeger (Hoofdst. 3:12 vv. 16:15; 23:3 en 29:14) heb te kennen gegeven, en nu nog meer in het bijzonder zal voorstellen. De dagen komen (Hoofdst. 23:5), spreekt de HEERE, dat Ik de gevangenis van Mijn volk in zijn geheel, van de beide delen Israël en Juda, wenden zal, zegt de HEERE; en Ik zal hen, Israël zowel als Juda, wederbrengen in het land, dat Ik hunnen vaders gegeven heb, en zij zullen het op nieuw innemen en erfelijk bezitten 1).

1) In deze profetie worde de wegvoering van Juda naar Babel reeds verondersteld. Daaruit heeft men willen afleiden, dat zij ook werkelijk moet zijn voorafgegaan. Ene onjuiste redenering? Immers het woord Gods verplaatst de profeten in den geest menigmaal in toekomende tijden alsof deze reeds tegenwoordig waren.

De tijd, wanneer Jeremia deze woorden ontvangen heeft, laat zich niet bepalen. Zeker is het daarentegen, dat de Heere ze hem in ogenblikken van treurigheid wegens de onvermijdelijke verwerping van het tegenwoordig geslacht tot zijne vertroosting heeft ingegeven.

De God der genade belooft reeds, als de nacht nauwelijks is aangebroken, aan de zijnen den morgen der vrijheid: zij zullen wederkeren in het land, dat Jehova hunnen vaders ten erve heeft gegeven, en wel het zolang gescheiden Israël en Juda aan den band van vreedzame vereniging.

Deze troostvolle uitzichten op ene schone toekomst, die na langen tijd van beproeving aan het ware volk van God geluk en heil zou aanbrengen, kon de profeet aan het volk niet mondeling voordragen; want het volk, dat daarbij belang had, was noch op ééne plaats verzameld, zodat hij daarvoor zou hebben kunnen optreden, noch werd een invloed uitoefenen voor dit ogenblik bedoeld. Integendeel moest den beangstigden en in vreemde landen weggevoerden of verstrooide volksgenoten, een troost- en hoopvol beeld van toekomstige tijden worden geopend, en het aan de nog verwijderde vervulling als een bepaald en zeker getuigenis der Goddelijke beloften worden voorgelegd. Daarom had het daartoe de schriftelijke voorstelling nodig, in welke het in de handen van allen kon komen. (Verg. Hoofdst. 22:12).

4. En dit zijn de woorden, die de HEERE na de zo even gemelde toespraak tot mij gesproken heeft van Israël en van Juda.

5. Want, om nu ook die woorden te melden, zo zegt de HEERE, als Hij mij midden in den angstigen tijd verplaatst, die de door Hem beslotene verlossing moet voorafgaan, en het angstgeschrei van hen, die dien tijd beleven zullen, voor den geest stelt: Wij horen van alle zijden ene stem der verschrikking; er is vrees en geen vrede 1), er is nergens uitzicht op redding en hulp.

1) De valse profeten zeiden hun, dat zij vrede zouden hebben, maar daar is verschrikking en geen vrede. En geen wonder dat, wanneer van buiten krijg, van binnen vrees is. De mannen, zelfs de krijgslieden zullen ganselijk overstelpt worden van de rampen des volks, zij zullen er onder wegzinken en er uitzien als vrouwen in barensnood, welke de weeën overkomen in haar uiterste, en die weten, dat zij ze niet kunnen ontwijken. Maar deze smart wordt vergeleken bij die van ene barende vrouw, niet bij die van een doodsbed, omdat dezelve in het laatst in vreugde zal eindigen en de smart, gelijk die van ene barende vrouw, zal vergeten worden.

6. Vraagt toch en ziet, gij die dien tijd van angst voor ogen hebt, en ziet hoe die mannen zich allen gedragen als vrouwen, die daar krommen, vraagt, of een manspersoon baart? Wanneer van gene lichamelijke geboorte sprake kan wezen, waarom zie Ik dan eens iegelijken mans handen op zijne lenden, alsof zij zich in weeën bevonden (Jes. 13:8; 21:3; :37:3) als van ene a) barende vrouw, en alle aangezichten uit vrees des harten veranderd in bleekheid.

a) Jer. 4:31; 6:24.

Ene hoogst dichterlijke voorstelling: wat ijselijke nood heeft dan dit volk getroffen, dat de kloekste mannen het uiterlijk voorkomen hebben van vrouwen in barensnood? Dat hier den Joden hun lafhartigheid en moedeloosheid in het dragen van de rampen der ballingschap zou verweten worden is min waarschijnlijk.

7. O wee! Want inderdaad die dag is groot, daar het gericht de wereld doorgaat (Hos. 1:11. Joël 2:11. Zef. 1:14), zo groot, dat zijns gelijken niet geweest is van den aanvang der wereld af (Matth. 24:21); en het is een tijd van benauwdheid voor Jakob, met wien, als het huis Gods, het gericht zijn aanvang neemt (1 Petr. 4:17); nog zal hij daaruit verlost worden. 1) In tegenoverstelling van andere volken, die in het gericht omkomen, zal Israël nog tot den vollen zegen komen (Hoofdst. 23:6).

1) Anders zou men het Hebreeuwse woord, dat de onzen voor ene klagende uitroeping nemen, en door "o wee" overzetten, in enen opwekkenden zin kunnen nemen, gelijk het zo voorkomt Jes. 55:1 : "O alle gij dorstigen, enz. " Het volgende "want" kan ook de betekenis hebben van "ofschoon, " zodat de mening deze zij: "O worde niet geheel moedeloos, worde toch niet wanhopig, ofschoon die dag, op welken wij uit ons vaderland verbannen zijn, zo groot en vreselijk geweest zij, dat zijns gelijken niet geweest is, sedert dat wij een volk hebben uitgemaakt, en het thans een tijd is van grote benauwdheid voor het nageslacht van Jakob, zal het evenwel uit die ellende zeker eens verlost worden.

Het is de komende grote dag des gericht. Die dag wijst op de toekomst heen en sluit de mening uit, dat van den dag der verwoesting van Jeruzalem sprake is.

De woorden, die grote dag, wijzen op Joël 2:11 terug en, zo groot, dat zijns gelijken niet gezien is, zijn gevormd naar Joël 2:2, waar Joël op grond van het beleefde gericht van een over Juda gekomen verwoesting door sprinkhanen, vooreerst de idee van den groten gerichtsdag over de volken, door welken de Heere Zijn rijk op aarde zal voleinden, tot middelpunt der profetische verkondiging maakt. Deze dag is ook voor Jakob, d. i. het gescheiden Israël een tijd van schrik, want de schrik gaat niet alleen over de heidense volken, maar tegelijk ook over de goddeloze lieden van het bondsvolk, om hen uit de gemeente des Heeren uit te delgen. Het gericht is daarom ook voor Israël een krisis, waaruit het Israël Gods, de gemeente der vromen, gered wordt. Deze redding wordt nader in vs. 8 vv. geschilderd.

8. Want het zal, gelijk reeds door den profeet Jesaja (10:27; 14:25) is voorzien: te dien dage geschieden, spreekt de HEERE der heirscharen, dat Ik zijn juk, het juk van den vijandelijken heerser, van uwen hals verbreken zal, o Jakob! en uwe banden, waarmee hij u gebonden heeft, verscheuren zal; en vreemden zullen zich niet meer van hem, van Jakob, doen dienen.

9. Maar zij zullen dienen den HEERE, hunnen God, en hunnen koning a) David, dien Ik hun in Davids groten Zoon, den Messias, verwekken zal, en die een tweede David, maar in den hoogsten en volkomensten zin, zal zijn (Hoofdst. 23:5).

a) Ezech. 34:23, 24; 37:24. Hos. 3:5.

De profetie laat de beide grote dagen in elkaar vloeien, de dag, waarop Jeruzalem valt en het volk met zijn koning in ballingschap gaat, en de dag, op welken het woord Gods tot wederopbouwning der stad en tot wederkering der ballingen zal worden gehoord. Hij laat ons de stem van verschrikking horen en vertoont ons de krachtige mannen als sidderende vrouwen, wanneer zij weeën hebben en het uur van baren nadert. Zij leggen de handen van pijn op de heupen; hun aangezichten zijn bleek geworden. Maar hierin zien wij ook de hand des Verlossers, die van den hals des volks het juk en de banden verbreekt, en horen de belofte van Zijnen mond, dat zij nooit meer de vreemden zullen dienen, maar alleen Jehova, hunnen God, en den nieuwen David, dien Hij hun verwekken zal.

10. Gij dan (om de vriendelijke toespraak tot het volk in de ballingschap weer op te nemen, Jes. 44:1 vv. en 51:7), vrees niet 1) a), o Mijn knecht Jakob! spreekt de HEERE, ontzet u niet, Israël! voor den tijd van druk, dien gij moet doorstaan, want zie, Ik zal u uit verre landen verlossen, in welke gij verdreven zijt, en uw zaad uit het land hunner gevangenis; en Jakob zal wederkomen tot het land zijner vaderen, en stil en gerust zijn, het zal in het bezit wezen van alles, wat tot geestelijke en lichamelijke welvaart behoort, en er zal niemand zijn, die hem verschrikke 2), het behoeft nimmermeer te vrezen, dat het uit zijn land en zijne bezitting zal worden verjaagd.

a) Jes. 41:13; 43:5. Jer. 46:28.

1) De Profeet bevestigt zijn onderwijs met een vermaning. Want het is niet voldoende eeuwig verzekerd te zijn van de vaderlijke gunst en Zijn welbehagen, indien wij niet aangemoedigd worden om te hopen, dewijl de ondervinding leert hoe lastig wij zijn en traag om de belofte Gods te omhelzen. Dit is derhalve de reden, waarom de Profeet met de vermaning komt om de gelovigen aan te raden om een goede hope te koesteren. Indien er in ons die geschiktheid was en vlugheid, welke moest, zouden we met één woord tevreden zijn. Wat nu kan boven het bewijs van Gods genade verlangd worden? Maar onze stompheden maakt dat wij veel prikkelen nodig hebben. Waar derhalve het onderwijs tot ons komt is het noodzakelijk dat er vermaningen bij komen, die het onderwijs zelf bevestigen, opdat de genade Gods in onze harten te overvloediger kracht uitoefene.

2) De weldaad, waarvan hier de Profeet profeteert, betreft inzonderheid het rijk van Christus. Maar sedert Christus de wereld regeert zien wij dat de aarde door vele stormen beroerd wordt, ja alles schier in wanorde is. Waaruit volgt dat deze uitspraak niet kan uitgelegd worden ten opzichte van de uitwendige rust, of van aardse veiligheid. Dewijl dus het rijk van Christus van geestelijken aard is, volgt dat hier een vredige en rustige toestand beloofd wordt, niet omdat er geen vijanden zijn die ons belagen of het ons niet lastig maken, maar dewijl wij meest die rust genieten bij God en ons leven veilig is, dewijl het beschermd wordt door de hand en de macht Gods. Derhalve moet een geestelijke rust verstaan worden waarvan de gelovigen in hun consciëntien genieten, ofschoon de wereld hen altijd bestrijdt, gelijk ook Christus gezegd heeft: Mijnen vrede geef ik u, niet gelijkewijs de wereld u die geeft. Vervolg ons: in de wereld zult gij vele verdrukkingen hebben, maar hebt goeden moed, ik heb de wereld overwonnen.

11. Want Ik ben met u ook daar in verre landen, in het land uwer ballingschap (Hoofdst. 42:11. Jes. 43:1 vv.) spreekt de HEERE, om u te verlossen; want Ik zal, wanneer de tijd Mijner oordelen komt, ene voleinding maken met al de Heidenen, waarhenen Ik u verstrooid heb; a) maar met u zal Ik gelijk reeds in Hoofdst. 4:27; 5:10 en 18 gezegd is geen voleinding maken; maar Ik zal u kastijden met mate, en u niet gans onschuldig houden, b) opdat gij uwe misdaad belijdt, dat gij tegen den Heere, uwen God, gezondigt hebt (Hoofdst. 3:13).

a) Jer. 22:28. b) Jes. 27:8.

12. Want zo zegt de HEERE, daar Hij de gehele ellende en de volstreckte troost- en hulpeloosheid van u wel erkent: Uwe breuk is dodelijk, uwe plaag is smartelijk.

a) Jer. 10:19; 15:18.

Van hier tot vs. 17 wordt het volk voorgesteld en aangesproken onder het zinnebeeld ener vrouw, die door toegebrachte slagen jammerlijk is verwond en gekneusd, maar die door de hand, waardoor zij geslagen werd, ook gered en genezen zal worden.

13. Er is niemand, die uwe zaak oordeelt aangaande het gezwel, er is niemand, die het zelfs beproeft uwe wonden te zuiveren en te verbinden (Jes. 1:6); gij hebt gene heelpleisters. Ieder weet, dat genezing onmogelijk is, en laat u daarom aan uwe eigene ellende over.

1) Het woord lema'azor schijnt te betekenen: "tot zamendrukking, " altoos zou de gelijkenis ontleend zijn aan het uitdrukken der verdorven stoffen, welke men in zweren vindt en waarvan zij moeten worden gezuiverd, voordat genezing te wachten is.

De toestand der verbannen Israëlieten wordt zinnebeeldig vergeleken bij dien van enen zieke, die met wonden, breuken, plagen en stinkende gezwollen bezocht, en voor menselijk vermogen geheel ongeneesbaar is.

14. Al uwe liefhebbers (Hoofdst. 22:28) hebben u vergeten; zij vragen niet naar u; zij zien dat er niets meer met u te doen is, want Ik heb u geslagen met eens vijands plage, even als enen vijand, dien Ik voor altijd meende te verderven; met de kastijding eens wreden, die van geen medelijden weet. Dat deed Ik om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uwe zonden machtig veel zijn, waardoor gij zulk ene behandeling verdiendet. (Hoofdst. 13:22).

De bedoeling van het tweede gedeelte is: uwe ongerechtigheden hebben Mij genoodzaakt u te straffen, zodat het naar wreedheid lijkt, en alsof ik Mij een volslagen vijand van u verklaard had.

15. Wat a) krijgt gij dan, daar gij wel reeds lang uwen druk hebt gevoeld, maar toch de oorzaak niet erkent, en den Bewerker niet wilt opmerken, over uwe breuk, dat uwe smart dodelijk is? Meent gij dat gij met enen vreemden God te doen hebt, die juist voor u boven alle volken der aarde de vreeslijkste slagen heeft uitgezocht? om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uwe zonden b) machtig veel zijn, heb Ik u deze dingen gedaan.

a) Jer. 13:17. b) Jer. 5:6.

Al is Uwe breuk groot en uwe smart dodelijk, gij hebt nochtans gene reden van klagen over Mij, daar het verderf uit uzelf is. Ik ben rechtvaardig in Mijne handelingen. In zulk een geval heeft geen levend mens reden tot klagen. (Klaagl. 3:39).

De Heere wijst er hier op, dat alle die plagen en al die ellende hun was overkomen, vanwege hun zonde. Zij moesten het niet vergeten, ja zij hadden het te belijden voor den Heere, dat die straf rechtvaardig was, dat de Heere geen onrecht deed.

In Hem was er geen onrecht, maar de schuld lag bij het volk, omdat zij Hem hadden verlaten, en tegen Hem hadden gerebelleerd.

Maar de Heere zou het ook hier bewijzen, dat Hij niet alleen rechtvaardig en heilig, maar ook barmhartig en genadig was, die den lijdensbeker van de hand zou nemen en Zijn vriendelijk aangezicht over hen zou doen lichten.

Ja, hoewel hun vijanden machtig waren en hun onderdrukkers vele, toch zou Hij zich tonen de machtige God te zijn, die doet boven bidden en denken en boven verdienste.

16. Juist daarin, dat Ik het gedaan heb, ligt ook de mogelijkheid, dat het eens weer anders met u zal worden, wanneer het eerst zo ver met u zal gekomen zijn, dat gij uzelf niet meer voor onschuldig houdt (vs. 11). Merk daarom op, dat het nog eens anders zal worden, opdat gij u door de kastijding tot boete moogt laten bewegen. Allen, die u opeten, u als roofdieren verslinden (Hoofdst. 2:3), zullen a) opgegeten worden, en al uwe wederpartijders, zij allen zullen gaan in gevangenis; en die u beroven, zullen ter beroving zijn, en allen, die u plunderen, zal Ik ter plundering overgeven. (Jes. 33:1; 41:11 vv.).

a) Ex. 23:22. Jer. 10:25.

17. Want Ik zal u, wiens zaak niemand wilde voorstaan (vs. 13), de gezondheid doen rijzen, en u van uwe plagen, die zo ongeneeslijk schenen, dat mensen niet aan de mogelijkheid ener genezing konden geloven, genezen, spreekt de HEERE; omdat zij u noemen, als zij u voorbijgaan (Hoofdst. 18:16; 19:8): De verdrevene. Het is Zion zeggen zij, als zij van u spreken, in verachting: niemand vraagt naar haar. Zo heb Ik de meeste aanleiding en de beste gelegenheid om Mijne gedachten des vredes (Hoofdst. 29:11) in hare gehele grootte, gelijk zij alle gedachten te boven gaan, geheel onverwacht te openbaren.

1) Alhoewel de wonde ongeneesbaar schijnt, zal God ze toch genezen. Al is de ziekte nog zo gevaarlijk, zo is de lijder toch veilig, als God de genezing onderneemt.

Wanneer wij deze stof in het algemeen beschouwen, zo worden wij gewaarschuwd tegen onmatige vrees en droefheid, want in deze dierbare belofte is genoeg om beiden te stillen.

Zij moesten niet beven, als die geen hope hebben, uit aanmerking van toekomstige verdere smarten, die hun mochten dreigen.

Laat ons hier opmerken, zij, die Gods knechten zijn moeten geen plaats geven aan ontrustende vreze, welke zwarigheden of gevaren hun ook mogen voorkomen.

Zij moesten niet bedroefd zijn als zulken, die geen hope hebben wegens de smarten waarin zij liggen. Het is waar, ons vleeslijk vertrouwen ontvalt ons, schepselen zijn geneesmeesters van geen waarde, maar Ik zal uw breuk genezen en waarom krijt gij dan? Waarom zucht en klaagt gij dan? Het is om uwe zonde (vs. 14, 15), en daarom moest gij in plaats van u te verpijnigen boetvaardig zijn. Waarom zou een mens klagen over de straf zijner zonde, De uitkomst zal eindelijk goed wezen en daarom verblijdt u in de hope.

18. Zo zegt de HEERE, nu ook nader verklarende, wat Hij onder gezond maken en genezen bedoelde: Ziet, Ik zal de gevangenis der tenten Jakobs 1), der weggevoerden, wenden, en Mij over hun woningen ontfermen, dat zij niet meer verwoest en verlaten zullen zijn; en de stad des Heeren (Hoofdst. 31:38) zal herbouwd worden op haren hoop 2) op de plaats, waar zij vroeger gestaan heeft (Joz. 15:63), en het paleis zal liggen) naar zijne wijze, ook zullen de paleizen van Jeruzalem zich weer op hun plaats verheffen en de overige steden van het land op nieuw verrijzen.

1) De uitdrukking van "Jakobs tenten" is hier gebruikt, gelijk die van tenten van Israël (2 Sam. 20:1. 1 Kon. 12:16 en van "Davids tabernakel" (Amos 9:12), te weten in zinspeling op het wonen in tenten door de aartsvaders (Hebr. 11:9), en door de kinderen Israëls in de woestijn (Num. 24:5).

2) Beter: op hare heuvelen. De Heere belooft hier de gehele herstelling van de stad der vaderen. Vandaar dat er ook volgt dat het paleis naar zijn wijze, dat is naar zijn recht, zoals het behoort zal worden bewoond.

3) In het Hebr. Jeescheeb. Beter: zal bewoond zijn. Hier wordt dan voorspeld dat niet alleen de stad maar ook het paleis weer zal bewoond worden door degene, die aan het hoofd van het volk zal gesteld zijn.

19. En van hen zal dankzegging uitgaan, en ene stem a) der spelenden, ene stem van de gelukkige en blijde bewoners, die hun dansfeesten hebben of bruiloften houden (Hoofdst. 33:11); en Ik zal hen vermeerderen en zij zullen niet verminderd worden, als in den tijd hunner bezoeking, en Ik zal hen in de ogen van alle volken verheerlijken, en zij zullen niet gering worden, zo als het geval geweest is, toen ieder verachtelijk op hen zag.

a) Jer. 31:4

20. En zijne zonen zullen zijn als eertijds onder Davids en Salomo's roemrijke regering (Klaagl. 5:21). talrijk en krachtig, en zijne gemeente, alles wat tot het volksbestaan behoort, zal voor Mijn aangezicht onder Mijne zorg en bescherming bevestigd worden; en Ik zal bezoeking doen over al zijne onderdrukkers, zodat voortaan niemand het meer zal wagen, hen aan te tasten.

21. En zijn Heerlijke, 1) die regeert en van geheel anderen aard is dan andere regenten, een Koning in den vollen zin des woords, zal uit hem zijn (Deut. 17:15), en zijn Heerser, die het voor altijd zijn en blijven zal (Micha 5:1), zal uit het midden van hem voortkomen, als afstammeling naar het vlees (Rom. 9:5,); en Ik zal hem, als tot Mij in de nauwste verbintenis staande en zelf waarachtig God zijnde (Zach. 13:7. 1 Joh. 5:20 doen naderen, zodat nu door dezen koning tussen hem en mij ene volkomene gemeenschap, tot stand komt, die vroeger, sedert den tijd des Ouden Verbonds, niet heeft bestaan, en Hij zal tot Mij genaken. Hij is een enig Hogepriester, want wie is hij onder alle priesters en koningen, die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken? Wie heeft het volle bewustzijn in zijn hart, dat hij het zou mogen, zonder met zijn leven daarvoor te moeten boeten (Exod. 33:20), spreekt de HEERE.

1) De spreekwijs "zijn hart verpanden" (met zijn hart borg worden) duldt tweeërlei uitlegging: de eerste: "wie zou zo stout durven zijn, zo roekeloos om het te wagen?" De andere: "wie zou er den wil toe hebben, indien Ik zelf hem daartoe niet gewillig maakte? wie tot Mij vaderen, zo Ik zelf hem niet naderen deed. "

Dit vers ziet op Christus, onzen Beheerser, David onzen Koning; Hij is uit ons, Hij is ons, Zijnen broederen, is alles gelijk geworden. Christus' werk en roeping is tot God te vaderen,

niet voor zichzelf alleen, maar voor ons, als de Hogepriester onzer belijdenis. Christus gesteld door den Vader om tot Hem als Middelaar te genaken, is met Zijn hart borg geworden om dit te doen. Zijne eigene vrijwillige overgave, in overeenstemming met Zijns Vaders wil en in liefde voor gevallen mensen, bewoog Hem. Dit geeft dus te kennen, dat Hij daartoe vast besloten was en het met vreugde deed. Jezus Christus was in dit alles waarlijk wonderlijk; wij mogen wel vragen met bewondering: wie is deze, die Zich tot zodanig iets verbond? .

Daar ligt de waarheid, dat het heerscherschap van het herstelde Israël in het koningschap van den Messias wortelt.

Het is niet twijfelachtig, of hier verklaart de Profeet met verscheid en woorden, wat hij onlangs heeft gezegd over de vernieuwing van de Kerk. Want wij weten dat de Joden zo duidelijk geleerd zijn, dat zij hun geheel vertrouwen op het heil in David moesten stellen, n. l. in den koning, welken God over hen had aangesteld. Het geluk der kerk derhalve en het heil is altijd gefundeerd geweest in den koning, met wiens standhouden de zaak der kerk in het nauwste verband stond, zoals gezegd wordt: Christus, de Heere, in wiens adem de onze is. Derhalve heeft God van den beginne aan altijd gewild dat het volk zijn aandacht gevestigd zou houden op den koning, dat het daaraan hing, niet omdat David gemakkelijk zijn volk door zijn dapperheid kan behouden, maar om reden hij den Persoon van Christus afbeeldde. Heden hebben we geen aards koning, die het beeld van Christus vertoont, maar Christus houdt daarom zelf de kerk levendig. Doch hier was dat schaduwachtig, omdat de koning als het ware de ziel was van het gemene leven. En te voren hebben we gezien, hoe de Profeet de Joden tot goede hope bezielde, hun David heeft voorgesteld, daarna den Zoon van David. Daarvan is ook in deze plaats gesproken.

22. En gij zult dan nu, daar gij in uwen Priester-koning geheel met Hij verenigd zijt, a) Mij tot een volk zijn in den vollen zin des woords, en Ik zal U ter vervulling van hetgeen in het O. T. als in een beeld en als belofte gezegd was (Exod. 19:5 vv. Lev. 26:12) tot enen God zijn.

a) Jer. 24:7; 31:1, 33; 32:38.

De stem der belofte verheft zich in vreugde; met bijzondere liefde vestigt zich de blik op den nieuwen Heerser in de plaats van God. Hij moet uit hun midden in heerlijkheid verrijzen (het woord "Heerlijke" (vs. 21) wordt van God zelven in Zijne indrukwekkendste Majesteit gebezigd. (Ps. 93:4. Jes. 10:34). Van bijzondere betekenis is ook het woord, dat God Hem tot Zich laat komen, omdat Hij Zijn hart verpand heeft, tot Hem te naderen. En onder zulk enen Koning wordt eerst het oude woord tot volle waarheid: "Gij zult Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een God zijn. " .

Ongetwijfeld belooft God, de Heere hier aan zijn volk de heerlijke belofte, van weer de heilsgoederen des Verbonds te zullen genieten, maar ook zeker is het dat de Profeet hier beslist ziet op de dagen des N. Verbonds, ja op de einden der eeuwen. De herstelling Israëls is het beeld van de herstelling der kerk, en wat hier gezegd wordt, dat God hun God en zij Zijn volk zullen zijn, het geldt in de hoogste mate ook van het geestelijk Israël, van hen, die in waarheid Abrahams zaad zijn, door het geloof in Christus.

Christus Jezus is degene, die in waarheid Borg is geworden voor zijn volk, en door wien nu alle zijn gelovigen tot God vrijelijk mogen naderen, om van Hem te ontvangen de goederen van het genadeverbond, om te genieten dat de breuke geheeld is, de zonde verzoend, de schuld betaald, en ontrouw vergeten.

23. Doch tussen het treurige heden en de u zo even voorzegde heerlijke toekomst ligt een zeer zware tijd van straf, gelijk reeds in Hoofdst. 23:19 vv. is aangetoond: Ziet, een onweder des HEEREN, ene grimmigheid is uitgegaan, een aanhoudend onweder; het zal blijven op het hoofd der goddelozen, en alzo het in Hoofdst. 21:3 vv. voorzegde bevestigen.

24. Achter dien eersten tijd van straf ligt nog een andere veel zwaardere. De hittigheid van des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij gedaan, en totdat Hij daargesteld zal hebben de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen, gedurende de eeuwen van Jeruzalems tweede verwoesting tot het begin van den tijd van zegen, zult gij daarop letten. 1)

1) Tegen het heil, hetwelk Gods volk zal verkrijgen, stelt de Heere hier het kwaad en de straf, welke de zondaars ontvangen.

Alle verdrukken van Gods volk zullen het eenmaal ondervinden, dat de Heere geen ledig toeschouwer is geweest van al het leed den zijnen aangedaan.

Hij zal zeker recht doen allen Zijnen uitverkorenen, als eenmaal de grote oordeelsdag komt.

HOOFDSTUK 31.

VERDERE VOORZEGGING VAN DEN ZEGEN, DIE HET JOODSE VOLK NOG WACHT.

II. Vs. 1-40. Bijna met dezelfde woorden, als met welke de belofte van het vorige Hoofdstuk in vs. 22 eindigde, om vervolgens in vs. 23 en 24 eerst weer op den oordeelstijd te wijzen, die tussen het heden en de vervulling ligt, wordt ons hoofdstuk begonnen. Alzo wordt hier vooral gedrukt op "alle geslachten van Israël, " en treedt dus de hereniging der vroeger gescheidene stammen tot één volk aanstonds op den voorgrond (vs. 1.) Spoedig spreekt de profetie echter in 't bijzonder van de overgeblevenen van Efraïm. of van de tien stammen, en vertoeft nu bij deze het langst en uitvoerigst, omdat zij, naar het uitwendige te zien, het meest reddeloos verloren en voor altijd door den Heere verworpen schenen (vs. 2-22); hierop wendt zij zich tot Juda (vs. 23-26), eindelijk keert zij van de beide delen des volks tot het geheel terug. (vs. 27-40). Zij komt daardoor tot haar toppunt, doordat de kroon der beloften, de kern en het middelpunt van dit alles in dit slot (vs. 33 gevonden wordt, namelijk: "Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mijn volk zijn. "

1. Ter zelve tijd, van welken in Hoofdst. 30:18-22 sprake was, spreekt de HEERE, zal Ik, om hier nog meer bepaald te noemen, wien het aangaat, allen geslachten Israëls, Efraïm zowel als Juda, wanneer zij beide zich bekeerd hebben en weer van ééne gezindheid zijn geworden, (Hoofdst. 3:18. Jes. 11:12 vv.), tot enen God zijn; en zij zullen Mij tot een volk zijn. 1)

1) God verzekert hier zijn volk, dat Hij hen weer voor zich in een verbondsbetrekking zal aannemen, waaruit zij schenen vervallen en afgeweken te zijn. Terzelfder tijd spreekt de Heere, wanneer Gods toorn zal uitbreken tegen de goddelozen, zal zijn volk door Hem geëigend worden als Zijne kinderen, als de kinderen Zijner liefde: zal Ik zijn, dit is, zal Ik Mij tonen te zijn, de God van alle geslachten Israëls.

Onder alle geslachten hebben we het gehele volk te verstaan. De scheiding is weg. Israëls volk is weer één volk geworden voor den Heere God. En voor dat gehele volk zal de Heere weer de Bonds-God zijn, in wiens ogen het genade heeft gevonden. Na den druk de bevrijding, en met de bevrijding de volle bestraling van Gods vriendelijk aangezicht.

Als God de zonde vergeeft, heft Hij niet alleen de roede op, maar geeft ook weer de lieflijke vrucht van de zondevergeving te genieten. Het is daarom dat het verlore volk ook in het volgende vers jubelend wordt ingevoerd.

2. Zo zegt de HEERE, in de eerste plaats voorstellende wat hij aan Efraïm wil doen, daar Hij ons dadelijk verplaatst in den tijd, waarin de wederbrenging zal plaats hebben, als ware die reeds aanwezig: Het volk der tien stammen, voor zoverre zij gedurende den langen tijd Mijner gerichten overgeblevenen zijn van het zwaard, en het in zijn bestaan nog geheel voorkomt als zeer ellendig en bijna te niet gegaan, heeftvoor Mij genade gevonden in de woestijn, waarin Ik het had uitgestoten, en waarin Ik het heb opgezocht, opdat Ik er Mij over zou ontfermen,

namelijk Israël, als Ik henenging om hem tot rust te brengen, want Ik heb Mij opgemaakt om het weer te brengen in het land der vaderen, opdat het weer kome tot vastheid en vrede.

3. De HEERE is mij verschenen van verre tijden, zo zal Israël dan roemen; want Hij was zeer verre van Mij gegaan in den tijd mijner straf, zodat Hij geheel uit mijne ogen was verdwenen, maar nu is de hulpe uit Zion gekomen (Ps. 14:7). Ja, Ik heb u liefgehad, zo spreekt Hij, terwijl Hij mij verschijnt. Hij wil ook den tijd van toorn als een middel Zijner liefde en Zijner onverbreekelijke verbondstrouw laten erkennen. Ik heb u liefgehad met ene eeuwige liefde, daarom heb Ik u door middel der kastijding getrokken 1) met goedertierenheid 2), opdat Gij eindelijk uwe misdaad zoudt erkennen en met berouw en leedwezen u van uwe verkeerde wegen tot Mij zoudt wenden, opdat Ik u weer zou kunnen aannemen (Jes. 54:7 vv.).

1) Over de trekkingen der liefde Gods aan de Zijnen: zij zijn 1) ontelbaar, en worden toch zo dikwijls voorbijgezien; 2) zeer krachtig, en worden toch zo dikwijls weerstaan; 3) zo zegenrijk en worden toch zo dikwijls niet ten nutte gemaakt.

Reeds ziet de gemeente in den geest, hoe de Heere Zijne besluiten uitvoert. Van verre, spreekt de Profeet, in naam van de gemeente, waarmee hij zich één gevoelt, is mij de Heere verschenen. Zo lang Israël in de ballingschap zuchtte, had de Heere zich van hen teruggetrokken, zich verre gehouden. Nu ziet hij Hem weer verschijnen van verre, d. i. van Zion, waar Hij als de God van Zijn volk gedacht wordt als op Zijn troon zittend, om het in zijn land te brengen. De Heere echter verzekert tegelijk aan het zijn komst verwachgend volk, Zijn eeuwige liefde. Wilt Hij zijn gemeente met ene eeuwige liefde bemint, daarom heeft Hij het met Zijnen arm behouden, zodat het niet verdelgd werd.

Daarom is deze lering vast vooreerst nuttig, dewijl de Profeet aantoont, dat al wat God voor goeds aan het oude volk heeft bewezen, dit moet teruggebracht worden tot het genadeverbond. Doch dat verbond was eeuwig en daarom moet men er niet aan twijfelen, of God is heden bereid om alle volken met zijn heil te begiftigen. Want Hij blijft altijd dezelfde en is onveranderlijk. Vervolgens wil Hij zijn Trouw en standvastigheid in het Verbond doen schitteren, wat hij met de kerk heeft opgericht. Waar derhalve het verbond Gods onverbreekelijk is en niet kan verbroken worden ook al werden hemel en aarde veranderd, laten wij daarom er zelf van overtuigd zijn, dat God altijd voor ons een redder is. Waarom? Zijn verbond blijft eeuwig en daarin ligt Zijn macht om ons te bewaren.

De Heere verzekert derhalve dat de redding van zijn volk in het nauwste verband staat met zijn eeuwige liefde. Dewijl zijn liefde een eeuwige liefde is en van geen verandering weet noch van bezwijken, daarom ook alleen zal Hij Zich ontfermen.

Dit is een grote troost voor alle gelovigen van alle tijden. De gelovige verandert, maar de Heere God verandert nooit. De gelovige moge ontrouw worden, Gods trouw wordt nooit vernietigd. Hij is en blijft dezelfde tot in eeuwigheid.

2) Of "de goedertierenheid voortaan over u uitgestrekt, " òf "daarom vervolg of continueer Ik de goedertierenheid aan u, " en zal bij u doen als volgt (vgl. Ps. 36:11; 85:7. Pred. 2:3). (STATEN OVERZ.).

Ik heb alle gelegenheden waargenomen om u tot Mij te brengen door voorkomende bedrijven van genade en goedertierenheid. Het woord "trekken" is in de Schrift gebruikt van Gods voorkomende genade (Hoogl. 1:4. Hos. 11:4. Joh. 6:44).

Soms zegt de Heere Jezus aan Zijne gemeente de gedachten Zijner liefde. Gene stem wordt uit de wolken gehoord, geen nachtelijk visioen wordt gezien, maar wij ontvangen veel zekerder getuigenis dan een van deze beide. Ondervraag de kinderen Gods, die het dichtst bij de poorten des hemels vertoefd hebben, en zij zullen u zeggen, dat zij tijden gekend hebben, waarin de liefde van Christus zo klaar en zeker voor hen was, dat zij er evenmin aan konden twijfelen als aan hun eigen bestaan. De donders der wet en de verschrikkingen des oordeels zijn allen om ons tot Christus te brengen, maar de eindelijke overwinning wordt door goedertierenheid te weeg gebracht.

Hetgeen Mozes met zijne stenen tafelen nooit kon doen, doet de Heere Jezus Christus met Zijne doorboorde hand. Dit is de leer der vrije verkiezing.

4. Welaan, zo gaat de Heere ten opzichte van het in vs. 2 gezegde verder voort: Ik zal u weer bouwen, wanneer gij in uw land zult teruggekeerd zijn, en gij zult gebouwd worden voor altijd, daar gij niet weer zult worden afgebroken (Hoofdst. 24:6), o jonkvrouw Israëls! want tot die ere van heiligheid voor den Heere en van onschendbaarheid voor de wereld (2 Kon. 19:21) zijt gij weer verheven. Gij zult op de vreugdefeesten, die u in rijken overvloed zullen bescheiden zijn, weer versierd zijn met uwe trommelen, u weer tooien tot feestelijken optocht, en uitgaan uit de poorten uwer steden met den rei a) der spelenden (Exod. 15:20 Richt. 21:21).

a) Jer. 30:19.

5. Gij zult weer, gelijk in vorige dagen geschied is, wijngaarden planten op de bergen van Samaria (Hos. 2:15); de planters zullen planten, en de vrucht genieten 1) (Jes.

1) Het woord, "wehilleloe" hier gebruikt, betekent eigenlijk: "en zullen ontheiligen, " namelijk de vrucht der wijngaarden; maar het pronomen, daarop ziende, is weggelaten even als Hoofdst. 24:6. Na den tijd van de voorhuis der wijnstokken, welke drie volle jaren na de planting duurde, en na de heiliging van deze, waarmee nog een jaar verliep, zouden zij, die ze geplant hadden, de vrucht daarvan in het vijfde jaar gerust genieten. Zie de wet daaromtrent Lev. 19:23, 25. Deut. 20:6. Zij, wil God zeggen, die de wijngaarden planten, zullen die ter juister tijd genieten en niet beroofd worden van de vrucht van hunnen arbeid. Datgene, waarvoor zij moeite gedaan hebben, zullen vreemden niet beroven noch verslinden. (Jes. 65:21, 22).

6. Want er zal een dag zijn, waarin de hoeders, de wachters, op Efraïms gebergte 1), zij, die zijn aangesteld om aan het volk het terugkeren van het feest der nieuwe maan of enig ander godsdienstig feest aan te kondigen, zullen roepen: a) Maakt ulieden op, en laat ons opgaan naar Zion, tot den HEERE, onzen God, om Hem in Zijn heiligdom den dank toe te brengen voor de zegeningen, waarin ons land zich verheugt (Hos. 3:5).

a) Jes. 2:2, 3. Micha 4:2.

1) Men ging bij het houden der grote feesten af van het zichtbaar worden der nieuwe maan: was deze werkelijk gezien, zo stak men vuren aan, waarop de wachters, die op hoogten en bergen geposteerd waren, acht gaven.

Het geroep: Welaan! naar Jeruzalem tot aanbidding van Jehova! zal weer gehoord worden even als vóór de scheuring. Israël en Juda zullen weer in den Heere verenigd zijn.

De samenhang is de volgende: Dit geluk van Efraïm zal vast zijn, want de zonde van Jerobeam, de losscheuring van de tien stammen van het heiligdom des Heeren zal niet voortduren, maar Efraïm zal in de toekomst weer tot den Heere, zijn God, naar Zion komen.

7. Want zo zegt de HEERE, ons ten tweeden male verplaatsende in den tijd, waarin Zijn raadsbesluit begint volvoerd te worden (vs. 2): Roept luide over Jakob met vreugde, en juicht van wege het hoofd der Heidenen, of der volken, namelijk van wege Israël (Amos 6:1. Deut. 4:7 vv. 2 Sam. 7:23 doet het horen, lofzingt, en zegt: O HEERE! behoud uw volk, het overblijfsel van Israël, 1) het overschot of heilig zaad, dat tot bijzondere verheerlijking bewaard is (Jes. 6:13).

1) De herstelling van Jakob zal opgemerkt worden bij alle de naburen, het zal een stoffe van vreugde voor hen allen zijn, en zij zullen zich allen met Jakob in zijn blijdschap verenigen, en hem daardoor eerbied bewijzen en een vermaardheid over hem brengen.

8. Ziet, Ik zal ze aanbrengen uit het land van het noorden, waarheen zij verdreven zijn (Hoofdst. 16:15), en zal hen vergaderen van de zijden der aarde (Deut. 34:4); onder hen zullen zijn blinden en lammen, zwangeren en barenden te zamen. Niet alleen de gezonden, die de bezwaren, aan zulk ene reis verbonden, kunnen verdragen, maar ook de zwaksten en gebrekkigsten, die door Mijne almacht boven alle moeilijkheden zullen worden verheven, (Jes. 35:3) zullen wederkeren; met ene grote gemeente zullen zij herwaarts wederkomen. 1)

1) Alhoewel velen van hen onbekwaam zijn tot de reize, zal zulks hun toch niet hinderen, de blinde en lamme zal komen, zulk een goeden wil zullen zij hebben om hun reizen te doen en zulk een goed hart daarop, dat zij hun blindheid en lamheid niet tot een verschoning zullen nemen, om te blijven daar zij zijn. En hun metgezellen zullen gereed zijn om hen voort te helpen, zij zullen ogen zijn voor de blinden en benen voor de lammen, gelijk goede Christenen voor elkaar behoren te zijn op hun reize naar den hemel. Maar bovendien zal hun God hen helpen, en laat dan niemand klagen of voorwenden dat hij blind is, die God tot zijn Leidsman heeft, of dat hij lam is, die God tot zijn sterkte heeft.

9. Zij zullen komen met geweën, en met smekingen, met de tranen der doorgestane smarten over de scheiding, en van oprecht berouw, onder ernstige gebeden tot den wedergevonden God-want zo keert steeds de verloren zoon in de armen des vaders terug-zal Ik hen voeren 1); Ik zal hen leiden aan de waterbeken, in enen rechten weg,) waarin zij zich niet zullen stoten³⁾ (Jes. 35:6 vv. 49:10 vv.): want Ik ben Israël, allen den stammen (Hoofdst. 3:19. Jes. 63:16) tot enen Vader, en Efraïm, het volk der tien stammen, is a) mijn eerstgeborene, 1) waaraan Ik Mijne liefde en genade in de eerste plaats betoon (Hoofdst. 3:11 vv.).

a) Ex. 4:22.

1) Dit duidt op de boetvaardige gestalte en op het feit, dat zij nu alleen van den Heere God verwachten heil en zaligheid. Hun zonden zullen zij niet alleen belijden maar ook hun afval diep betreuren en van den Heere smeken, dat Hij de zonde vergeve en hen bestrale met Zijn heil. Dit geldt inzonderheid van het geestelijk Israël, van het volk, hetwelk de Heere zich tot een erve heeft verkoren. Het leven des geloofs is een leven van belijden der zonde en schuld, maar ook een zich vertrouwend overgeven aan den Heere God, er van verzekerd, dat Hij het alles wel zal maken.

2) De weg zou leiden door de woestijn, dor en mat, maar de Heere zou het niet laten ontbreken aan water voor den dorstigen. De weg was niet geleid, maar de Heere zou een rechten weg maken. Op den weg zouden vele struikelblokken liggen, maar de Heere zou er voor zorgen dat zij zich niet zouden stoten. Als de Heere de Leidsman is, ja, de voor- en achtertocht, dan komt het altijd goed uit, hoe duister ook de weg moge schijnen.

3) Hier wordt een reden opgegeven, waarom God alle deze zorg van Zijn volk op zich wil nemen. Een Vader, die hem gewonnen heeft en daarom hem beschermen zal, die de zorg en het medelijden van een Vader voor hem heeft. Efraïm zelfs, die van God afgeweken zijnde, niet meer waardig was een zoon genaamd te worden, zal nochtans erkend worden als een eerstgeborene, bijzonder dierbaar, en erfgenaam van een dubbel deel der zegeningen.

Israël is het beeld van de kerk in haar bloeienden, levendigen toestand. Efraïm in haar afgezakten. Nochtans zegt de Heere hier, dat Hij niet alleen Israël maar ook Efraïm in genade en ontferming zal aannemen. Gods genadegiften zijn onberouwelijk.

10. Hoort des HEEREN woord, gij Heidenen, voor wie Israël door zijn ontzettend lot een voorwerp van ontzetting en van hoon was geworden (Hoofdst. 18:16), en verkondigt in de eilanden, die verre zijn, de kustlanden en eilanden der Middellandse zee, en zegt: Hij die Israël verstrooid heeft, zal hem weer vergaderen, en, nadat hij hem in de schaapskooi heeft weer gebracht, hem bewaren als een herder zijne kudde (Hoofdst. 23:3. Ps. 80:2)

11. Want de HEERE heeft Jakob vrijgekocht, en Hij heeft hem verlost uit de hand desgenen, a) die sterker was dan hij, uit de hand van den wereldbeheerser, die hem tot hier toe in zijne macht had, om zelfs als Koning over hem te heersen (Jes. 52:7).

a) Jes. 40:10; 49:24, 25.

12. Dies zullen zij komen en op de hoogte van Zion juichen, waarmee zij het toppunt van hun terugkeren naar het vaderland bereikt hebben (Jes. 51:11), en zij zullen van daar zich door het gehele land verbreidende, om het weer te bebouwen, toevloeien tot des HEEREN goed, dat in rijken overvloed hun zal toestromen (Deut. 8:8 vv.), tot het koren en tot den most, en tot de olie en tot de jonge schapen en runderen; en hun ziel zal zijn als een gewaterde hof vol blijdschap en frisse levenskracht (Jes. 58:11), en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn, zij zullen over gene ellende of nood meer klagen.

a) Jes. 61:11.

13. Dan zal zich de jonkvrouw verblijden in den rei (Ps. 30:12), daartoe zullen de jongelingen en ouden te zamen vreugdeliederen zingen (Ps. 148:12 vv.); want Ik zal hunlieder rouw in vrolijkheid veranderen en zal hen troosten en zal hen verblijden naar hun droefenis. (Joh. 16:12).

14. En Ik zal de ziel der priesteren met vettigheid dronken maken, hun ziel verzadigen met vet ten gevolge der menigvuldige dankoffers, die nu gebracht worden; en Mijn volk zal met Mijn goed verzadigd worden, spreekt de HEERE 1) Ps. 36:9).

1) Gods volk heeft een overvloedige vertroosting in Gods goedheid. Laat hen voldaan zijn met Gods goedertierenheid, en zij zullen er van voldaan worden en niets meer begeren om hen gelukkig te maken. Dit alles is ook toepasselijk op de geestelijke zegeningen, welke de verlost des Heeren door Jezus Christus genieten, oneindig dierbaarder den koren, den most en klei, en de vergenoeging der zielen, welke zij in de genietingen daarvan hebben.

15. Zo zegt de HEERE: Er is ene stem gehoord in Rama 1) (1 Sam. 1:1), ene klage, een zeer bitter geweën; Rachel weent over hare kinderen; zij weigert zich te laten troosten over hare kinderen, de door Efraïm en Benjamin vertegenwoordigde leden van het rijk der tien stammen, omdat zij niet zijn.

1) Van het blijde uitzicht in Israëls heerlijke toekomst, en voornamelijk van Efraïm wendt zich het oog van den profeet weer terug op het treurige heden van dezen laatsten. Thans in het land van Efraïm verwoest en verlaten; Rachel treurt om hare zonen, maar zij zal vertroost worden, hare zonen zullen weer terugkeren; want Efraïm is door zijn ongeluk tot inzicht en tot berouw over zijne zonden gekomen; het verlangt naar verzoening met zijnen God, en de Heere is met innig medelijden vervuld, en komt hem liefdevol te gemoet. Het terugkeren is aanstaande, de lange verwijdering moet nu ophouden, en ene nieuwe betrekking tussen Israël en zijnen God beginnen.

16. Zo zegt de HEERE: Bedwing uwe stem van geweën, en uwe ogen van tranen; want er is loon voor uwen arbeid, waarin gij wederom uwe kinderen met angsten zoekt te baren (Gal. 4:19), spreekt de HEERE; want zij zullen uit des vijands land wederkomen, waarheen zij verstrooid zijn.

17. En er is verwachting voor uwe nakomelingen (of voor de toekomst) spreekt de HEERE; want uwe kinderen zullen wederkomen tot hun landpale, en het heilige land bezitten.

Om deze plaats menen vele latere uitleggers, dat het graf van Rachel niet, gelijk uit Gen. 35:16 vv. en Matth. 2:18 blijkt, in het zuiden van Jeruzalem, in de nabijheid van Bethlehem zich zou bevonden hebben (vgl Ruth. 1:22), maar integendeel noordelijk van Jeruzalem bij Rama van Samuël. Men verklaart dan het in Gen. 35:16 vv. genoemde Efratha van de plaats Efron of Efraïm (2 Kron. 13:19 Joh. 11:54; in Joz. 18:23 Ofra genoemd). Men verkrijgt dan zeker in zo verre een gepasten zin, als sedert de wegvoering der tien stammen in de Assyrische ballingschap Rachel als het ware in haar graf bij Rama gene rust meer had, maar daar een nachtelijk geweën en bitter weeklagen werd gehoord. Intussen moet men dan niet alleen de aanmerking omtrent Efratha in Gen. 35:19 en 48:7 "hetwelk is Bethlehem" voor een later toevoegsel houden, dat op dwaling berust, maar ook beweren, dat de Evangelist in Matth. 2:18 geen recht had, om onze plaats met den kindermoord te Bethlehem in verband te brengen. De gehele aanhaling valt dan van zelf met de herstelling der dwaling, waarin ook Mattheüs deelde, in duigen, en heeft op zijn hoogst alleen de betekenis van een algemeen terugzien op het troosteloze klagen en wenen ener moeder om het verlies harer kinderen. Zij is dan ene herinnering aan die profetische plaats, die den Schrijver in de gedachte is gekomen, maar van de vervulling ener profetie zou eigenlijk gene sprake kunnen zijn. Wij zullen aanstonds gevoelen, dat de dwaling integendeel bij die nieuwere uitleggers is; juist daarom, omdat Rachel niet bij Rama, maar bij Bethlehem begraven lag, had de Evangelist recht, om haar om zo te spreken uit haar graf te laten opstaan, om als vertegenwoordigster der moeders van Bethlehem de kinderen te bewenen, die gedood waren. Men heeft nu wel aangenomen, opdat bij den Profeet ten minste iets dergelijks zou bestaan, dat Rama hier voorkomt als de vergaderplaats der ballingen, van waar zij naar Babels ballingschap gevoerd werden (Hoofdst. 40:1. 2 Kon. 25:11 Tot op die plaats zou als het ware de oude stammoeder des volks, in haar graf bij Bethlehem gene rust meer vindende, hare kinderen zijn nagegaan, om ze daar te bewenen, totdat zij eens zouden zijn teruggekeerd. Men ziet voorbij, dat op onze plaats niet over de wegvoering naar Babel gehandeld wordt; Efraïm, het volk der tien stammen, is het, waarop de profetie betrekking heeft. Nu kan Rama midden in den stam van Benjamin gelegen (Joz. 18:25 grensvesting van het rijk van Efraïm naar de zijde van Juda (1 Kon. 15:17) in aanmerking komen. De stammoeder van Jozef en Benjamin lag in het gebied van Juda, in de nabijheid van Bethlehem begraven. Dat had voor Efraïm ene bestendige herinnering moeten zijn, hoe nauw het met Juda en het huis van David verbonden was, zodat het, ook nadat het zich onder Gods toelating tot een bijzonder rijk gevormd had, toch nooit zulk ene grenslijn had moeten trekken, waardoor niet alleen de tien stammen zich afzonderden, maar ook de stem van Benjamin in twee delen gescheiden werd (1 Kon. 11:39).

Daar het nu echter toch in dat Rama om zo te zeggen aan het rijk van Juda den afscheidsbrief schreef, veroordeelde het zich tot den ondergang, waarbij het met Rachels kinderen voor altijd en onwidersprekelijk scheen gedaan te zijn, sedert zij in de Assyrische ballingschap waren weggevoerd. Deze schijnbaar gehele en onherstelbare ondergang, en niet alleen de wegvoering in de ballingschap, is het, wat de stammoeder van de grenzen van het Joodse rijk uit, in welk gebied zij begraven lag, overziende naar dat van het noordelijke, beklagt en beweent, en waarover zij zich niet wil laten troosten. De 78ste Psalm in den zin, waarin wij

dien hebben opgevat, is zulk een klagen en wenen, waarin Rachel als het ware spreekt. Deze Psalm eindigt alleen met klacht en aanklacht, de hoop op ene "wederoprichting" (Hand. 3:21) bevat hij nog niet; daarentegen volgt de voorspelling daaraan op onze plaats, zodat Rachel in dien tijd, waarop de voorzegging doelt, voor haar klagen en wenen, voor haren arbeid in den geest, haar verlangen en smeken, haar loon zal vinden in het terugkeren der tien stammen en in de vereniging met Juda. Bij Mattheüs schijnt juist dat, wat bij Jeremia als ten eindenspoedende op den achtergrond wordt gedrongen, Rachels klagen en wenen over het verlies harer kinderen op den voorgrond te stellen, ja uitsluitend het punt van vergelijking te vormen. Blijft men nu hierbij staan, zo komt men alleen tot ene vergelijking en begrijpt men niet, hoe de Evangelist van ene vervulling der profetie kon spreken. Wij moeten daarom de gedachte hieraan toevoegen, dat even als bij Jeremia Rachels klagen en wenen alleen als een weg tot des te grotere vreugde worde voorgesteld, zo ook Mattheüs het weeklagen en jammeren der Bethlehemitische moeders wil stellen in het licht van het einde der geschiedenis van 't koninkrijk Gods. Het bloed dier onschuldig gedode kinderen is niet te vergeefs gevloeid; een ander kind is geborgen en ten prijs van dat bloed gered, en dit kind zal voor het tegenwoordig gejammer der Bethlehemitische moeders niet alleen, maar ook voor Rachels veel oudere en grotere smart ene overvloedige vergoeding en volkomen troost aanbieden. Het is de Redder en Verlosser, door wien het woord van Jeremia in zoverre het de profetie van ene zeer heerlijke toekomst bevat, tot vervulling komt, en voor deze vervulling ligt daarin ene zekerheid, dat dit woord in zoverre het den grond voor de profetie vormt, reeds in de Bethlehemitische moeders zijne vervulling heeft gevonden.

18. Ik heb, wanneer nu de tijd der grote bekering van Israël (Jes. 63:7; 64:12) zal begonnen zijn, wel gehoord, dat zich Efraïm, hetwelk met die bekering een begin maakt (Hoofdst. 3:12 vv. 18:22 vv.), beklaagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf 1) (Hos. 10:11 11). Bekeer mij, zo roept het, zijne hulp ook tot ware verandering alleen van Mij verwachtende (Klaagl. 5:21), zo zal ik bekeerd zijn, want gij zijt de HEERE, mijn God 1), en overigens heb ik geen helper of redder, tot wien ik mij zou kunnen wenden.

1) Eer ik getuchtigd werd, was ik als ene onhandelbare var, die het juk niet wilde op zich nemen, noch daarin trekken (Ps. 119:67, 71).

2) De goddelijke kastijding heeft doel getroffen. Efraïm juicht nu Gods wegen toe en zegt: "Bekeer Gij mij, " leid mij, breng mij door Uwe kastijding onder het juk Uwer wet terug, Ik zou mij zonder Uwe tucht niet tot u hebben kunnen keren en U gehoorzaam worden, nadat ik Uw juk afgeworpen had. maar Gij hebt mijn weerspanning hart gebroken. Ga voort met mij tot U terug te leiden en mij te bekeren. "Zo word ik bekeerd, want Gij Heere! zijt mijn God, wien ik toebehoor en onder wiens heilig juk alleen ik voorspoedig zijn kan.

19. Zeker, a) nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mij zelven ben bekend gemaakt, heb ik, vol smart over mijn afkeren van U, op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb, den hoon, dien ik tot straf voor de zonden mijner jeugd gedragen heb, toen ik nog in verbond met U stond, maar aan die betrekking zo ontrouw was.

a) Deut. 30:2.

Dat wil zeggen, de last mijner vorige zonden weegt mij zwaar op het harte, en ik ben overtuigd, dat al de ellenden en smaadheden, die ik ondergaan heb, slechts de vergelding mijner werken geweest zijn. De profeet, een geheel volk als een enkelen persoon voorstellende, spreekt van zijn vorige zonden alsof die buitensporigheden waren der jeugd.

Wij moeten ons dikwijls de zonden onzer jeugd herinneren met berouw en schaamte. Hij is toornig op zichzelf van wege zijne zonde en dwaasheden. Hij gevoelt, dat hij gedrongen wordt om van God af te wijken, en kan niet door enige eigene macht zichzelf bij God houden, veel minder, wanneer hij is afgeweken, zich tot God wederbrengen. Daarom bidt hij: "bekeer Gij mij, en Ik zal bekeerd zijn". Dit sluit in zich, dat zo God hem niet door Zijne genade bekeerd had, hij nooit zou zijn teruggekeerd, maar eindeloos zou hebben gedwaald. Hij verblijdt zich in zijne ervaring van de gezegende uitwerking der goddelijke genade: "Zeker nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad. " Al de godsdienstige richtingen van onze harten tot God zijn de vruchten en het gevolg van de machtige werken Zijner genade in ons. Merk op: hij was teruggekeerd, hij was onderwezen, zijn wil was gebogen naar Gods wil. De weg, dien God kiest om zielen tot zich te bekeren, is doordat Hij de ogen opent om te kunnen verstaan, en al het goede is daarvan het gevolg. Wanneer zondaars komen tot ene rechte kennis, zo zullen zij komen tot een rechten weg. Efraïm was gekastijd, maar dat bracht de verlangde uitwerking niet voort; maar wanneer de onderwijzingen van Gods Geest de tuchtigingen van Zijne voorzienigheid vergezelden, dan was er een gezegend gevolg. .

21. Richt u in stenen zuilen merktekenen, wegwijzers, op, stel u spitse pilaren, die tot wegwijzers dienen, zet uw hart op de baan, op den weg, dien gij gewandeld hebt, en gij zult dien zeker wedervinden; keer weer, o jonkvrouw Israëls (vs. 4)! keer weer tot deze uwe steden, die gij nu op nieuw zult bouwen.

Daar hier gesproken wordt van de tien stammen, die als vernietigd en verloren zijn, zodat niemand onder de mensen ze weer weet te vinden, zo zal wel door de voor ons liggende opwekking zijn uitgesproken, dat zij voor den Heere niet verborgen zijn, maar Hij ze, in zo verre zij nog in 't bijzonder bestaan en niet reeds met de eigenlijke Joden zijn zaamgesmolten (2 Kon. 17:23), langs denzelfden weg zal terugbrengen, waarop zij eens in de landen hunner ballingschap gebracht zijn (vs. 10). De voorzegging in Openb. 16:12 vv. heeft dan zijne betekenis. Die wordt door de uitleggers meestal verkeerd verstaan, daar zij, de "koningen, die van den opgang der zon komen zullen" voor helpers van den Antichrist houden, in plaats van voor gelijken aan Cyrus, en werktuigen in de hand des Heeren tot verwezenlijking van Zijne raadsbesluiten over Efraïm.

De voorstelling is hier weer hoog dichterlijk: aan Israël wordt beloofd, dat zij zeker zullen wederkeren in hun vaderland, en dit wordt op deze wijze uitgedrukt: "stel bij uw heengaan merktekens op den weg, dien gij gaat; let wel op elk pad, dat gij inslaat, want gij zult langs dienzelfden weg wederkeren; doet als reizigers, die bij hun uitgaan reeds denken aan hun terugkomen, en maatregelen nemen voor de terugreis. Het woord "merktekenen" is eigenlijk "graftekenen" en het volgende "herinneringszuilen, " eigenlijk "droefheids"- of

"bitterheidsmonumenten, " t. w. wanneer van ene karavaan iemand op de reis sterft, wordt hij aan den weg begraven, en een zuil of steenhoop of ander gedachtenis-teken daar ter plaatse opgericht. Deze gedenktekens of grafmonumenten werden langzamerhand merk- en wegtekenen voor latere reizigers, en van daar hebben, ook andere zodanige tekenen, tot herkenning van den weg denzelfden naam gekregen.

22. Hoe lang zult Gij u onttrekken, gij afkerige dochter?Zijt gij het omzwerven niet moede? Talm dan niet langer en houd u niet van verre; want de HEERE heeft wat nieuws op de aarde geschapen: de vrouw zal den man omvangen.

Om het ongeduld van de liefde des Heeren, die Zijn volk, nadat Hij Zich weer in genade daartoe heeft gewend, gaarne op het spoedigst in volle mate wil zaligen, en enigermate door des te groteren spoed den tijd wil inhalen, die is voorbijgegaan, volgt Efraïm de uitnodiging om terug te keren niet spoedig genoeg. Het heeft de terughouding, waarin het niet recht vertrouwt de hem voorgehoudene erfenis in bezit te nemen, als een overblijfsel van zijn vroegeren afval, gelijk zij dan ook inderdaad in bewustzijn van vroegere schuld haren oorsprong heeft. Daarop, zo komt het ons voor, rust de vraag in de eerste helft van het vers en de enigszins vreemde aanspraak: "gij zijt toch de afvallige niet meer (Hoofdst. 3:6 vv.) maar de bekeerde, gij, behoeft dus ook nu niet meer u verre te houden. Omtrent de tweede helft van het vers heeft den uitleggers de vraag veel bezig gehouden, wat dit nieuwe, dat de Heere in het land wil scheppen: "de vrouw zal den man omvangen" betekent. Er zijn daarover gehele boeken geschreven. Luther zegt: "Ik werp de opvatting der ouden niet weg, die zeggen: "Christus is de man door Maria omgeven, d. i. ontvangen en geboren. " Dan zouden wij hier de vervulling hebben van de profetie in Jes. 7:14 (vgl. Gen. 4:1). Intussen is, gelijk Starke juist opmerkt, hier geen sprake van de eerste maar van de laatste tijden des N. T. Dan geeft Openb. 14:1-5 de verklaring; de nieuwe verbondsbetrekking, in welke Israël na zijn terugkeren in het heilige land tot den Heere zal staan, is hier bedoeld.

V. d. Palm tekent aan: "Dit gezegde, dat de gedaante van een spreekwoord heeft, betekent, die de zwakste was, is de sterkste geworden: of, de zwakste in schijn zal de sterkste zijn inderdaad. Ene bemoediging voor Israël tegen de gevaren der wederkering. "

23. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, ten opzichte van Juda, dat Hij bij de uitvoering Zijner raadsbesluiten over Efraïm geenszins zal vergeten: Dit woord zullen zij nog, even als voorheen bij voorbeeld in het optochtslied, Ps. 122, geschied is, zeggen in het land van Juda, en in zijne steden, namelijk dan, als Ik hun gevangenis wenden zal(Hoofdst. 29:14; 30:3, 18): De HEERE zegene u, Jeruzalem, gij woning der gerechtigheid, gij berg der heiligheid(Hoofdst. 50:7; 23:6. Jes. 66:20; 9:16).

1) Hij bevestigt met andere woorden dezelfde verzekering, en deze herhaling is niet overbodig. Want het was moeilijk den Joden te overtuigen, omdat zij reeds hadden vastgesteld dat, het niet gebeuren kon. Want door hun hardnekkigheid hadden zij alle toegangen voor Gods woord afgesloten. Dewijl derhalve de wanhoop hen zo in bezit had genomen en hun gevoelens had omwonden, was het noodzakelijk met vele woorden hen er bij te bepalen, opdat zij innerlijk de belofte van het heil toegang verleenden.

Bij de beloften van toekomstigen zegen, voornamelijk aan Efraïm gegeven, kon het schijnen, dat Juda bij het overige Israël was achtergesteld. Daarom worden als tot geruststelling deze beloften nog uitdrukkelijk ook tot Juda uitgebreid, daar toch uit alle stammen van Israël te zamen het ene volk van God moest bestaan en niet één van den aanstaanden zegen zou zijn uitgesloten.

Ook Juda zal in zijn land terugkeren; het heiligdom, het middelpunt en de bron van allen zegen zal weer met zegenwensen worden begroet. Het gehele land zal weer worden bewoond, akkerbouw en veeteelt zullen in bloei zijn: want de Heere wil voor allen nood hulp, voor elke behoefte bevrediging geven.

24. En Juda, mitsgaders al zijne steden met alle bewoners zijner steden (Hoofdst. 11:12) zullen te zamen daarin, in het land van Juda, (vs. 23) wonen; de akkerlieden en die met de kudden reizen, 1) zodat men zich ongestoord op den vreedzamen akkerbouw en de veeteelt toeleegen kan, even als Samaria op den wijnbouw (vs. 5).

25. Want ik heb de vermoeide ziel dronken gemaakt, en Ik heb alle treurige versmachtende ziel vervuld. 1) Ik zal Mijn volk, dat zo lang door nood en zorg, door honger en dorst van allerlei aard gekweld en gedrukt werd, bovenmate bevredigen en zaligen.

1) Hiermee belooft de Heere een volheid van genade, een overvloed van zegeningen. Hij is de Rotssteen, wiens werk volkomen is. Als de Heere Zijne zegenende en reddende hand ontsluit in den weg van schulduitdelgende en schuldvergevende genade, stort Hij ook den vollen stroom Zijner genade uit, zodat zijn volk het ervaren mag, dat Hij een overvloeiende mate van zegeningen schenkt. Dat zou Zijn geestelijke kudde op bijzondere wijze ondervinden.

26. (Hierop ontwaakte ik (vs. 25) uit mijnen slaap, en ik zag toe als een, die bij het ontwaken er over denkt, wat hem nu te doen staat, en mijn slaap was mij zoet; want ik wist, dat ik den rechten tijd niet zou verslapen, noch verzuimen).

Door de meesten worden deze woorden op Jeremia toegepast. Zo onze Staten-overzetter: "Dit zijn woorden van Jeremia, die hij hier invoegt, om zijne geestelijke vreugde te betuigen over deze heerlijke profetie van den Messias, die God hem in den slaap openbaarde. " In denzelfden zin spreken Gataker, Poole, Henry en Scott, Klinkenberg, v. d. Palm enz. De laatste zegt: "Jeremia vergelijkt de profetische verrukking, waarin hij geweest was, en waarvan al het voorgaande in toon, in stijl, in afgebrokenheid en vastheid der wendingen getuigenis draagt, gelijk hij die ook in vs. 3 had aangekondigd; hij vergelijkt deze verrukking, waaruit hij nu voor een poos terug komt bij een zoeten slaap, uit welken hij ontwakende rondom zich ziet; een beeld, waarvan ook Zacharias (4:1) zich bedient, misschien in navolging van onzen Profeet. Dit blijft toch altijd verre weg de natuurlijkste en gemakkelijkste verklaring van deze plaats, en als zodanig te verkiezen boven ene andere, volgens welke het Joodse volk hier sprekende zou worden ingevoerd, verrukt over de voorrechten, die aangekondigd zijn; doch die bezwaarlijk bij een slaap of ontwaken uit enen slaap konden vergeleken worden. Keil zegt terecht: "Mijn slaap was mij zoet, zou in den mond Gods ongepast wezen, wijl God niet slaapt, nergens in de Schrift God een slapen wordt

toegekend, en de eis tot ontwaken slechts het niet ingrijpen Gods in de aangelegenheid van zijn volk veronderstelt. "

27. Ziet, de dagen komen 1) (Hoofdst. 23:5), spreekt de HEERE, dat Ik het huis van Israël en het huis van Juda, die weer tot één volk vergaderd zijn (Hoofdst. 3:18), bezaaien zal met zaad van mensen en zaad van beesten (Hoofdst. 33:10 vv. Ezech. 36:9 vv.).

1) Wij zien dat de Profeet niets nieuws voortbrengt, maar slechts den Joden moed inblaast, om te vertrouwen op hun bevrijding en terugkeer. Doch hij gebruikt een andere vergelijking dat n. l. de Heere weer op de aarde zou zaaien, zodat Hij voortbracht zowel mens als vee en alle ziel van gedierte. Wij hebben gezegd dat het land tijdelijk braak lag en verlaten. Waar derhalve God op die wijze het land had veroordeeld, zodat alle heidenen meenden dat het Overgegeven was aan eenzaamheid en verwoesting, daar zegt de Profeet, dat God zou bewerken dat het weer bewoond werd, zowel door mens als door vee. En die vergelijking versiert te meer de genade Gods.

De zin hiervan is duidelijk: Ik zal het land van al de geslachten Israëls zo vermenigvuldigen en vervullen met mensen en vee, alsof het ganse land met zaad van beide bezaaid was, en het zo vele vruchten voortbracht als koren, in een vetten grond geworpen, gewoon is te doen.

28. En het zal geschieden, wanneer Mijne oordelen zullen worden volvoerd, gelijk als Ik over hen gewaakt heb (Jer. 1:12), om uit te rukken en af te breken, en te verstoren, en te verderven, en kwaad aan te doen: also zal Ik over hen waken om te bouwen en te planten, (Hoofdst. 18:7 vv.), spreekt de HEERE. 1)

1) Hiermee verzekert de Heere, dat Hij de macht had om uit te rukken, maar ook de macht heeft om weer te herstellen. Dat Hij het is, die om hunner zonden wil hen in ellende had gebracht, maar hen ook nu weer in vrijheid zou heenzenden, dat derhalve zowel het kwade als het goede van Hem was.

Bovendien wil de Heere hierdoor het vertrouwen bij hen wekken. Zijne dreigingen, Zijne oordelen zijn uitgekomen, derhalve zo zeker zullen ook Zijne beloften van uitredding vervuld worden.

29. In die dagen 1) zullen zij niet meer zeggen, gelijk men dit tot hertoe dikwijls in verkeerden zin gezegd heeft, maar ook in juisten zin wel met reden kon zeggen: De vaders hebben onrijpe druiven (Jes. 5:2) gegeten, en der kinderen tanden zijn stomp geworden (Ezech. 18:2. Klaagl. 5:8).

1) De Profeet zegt derhalve dat dit spreekwoord niet meer gebruikt zou worden, dewijl, waar zij door rampen waren overheerst, zij zeker zouden gewaar worden dat God niet zo streng was geweest, zonder rechtvaardige oorzaak. Doch hij zegt: in die dagen, n. l. nadat God rechtvaardige straffen had gezonden over hen en vervolgens hen omhelsd had met Zijn mededogen. Want beide was noodzakelijk, n. l. dat de hardnekkigheid en woestheid van het

volk werd ten onder gebracht en zij zouden ophouden met God te twisten, vervolgens dat de genadevolle gunste Gods in hen zou openbaar worden.

30. Maar een iegelijk zal om zijne ongerechtigheid sterven; een ieder mens, die de onrijpe druiven eet, zijne tanden zullen stomp worden (Deut. 24:16).

Het spreekwoord van de zure druiven en het stomp worden der tanden, hier voor de eerste maal vermeld, kan een dubbelen zin hebben. Het kan betekenen: De vaderen zijn begonnen onrijpe druiven te eten maar eerst zijn den kinderen de tanden daarvan scherp geworden, d. i. de straf treft niet altijd dadelijk den eersten schuldige, maar dikwijls eerst den schuldigen van de tweede, derde of vierde generatie. Het kan echter ook betekenen: de straf treft niet altijd den schuldigen vader, maar dikwijls eerst den onschuldigen zoon of kleinzoon. In den laatsten zin bestrijdt Ezechiël in Hoofdst. 18 het spreekwoord als ene lastering der gerechtigheid Gods. In den eersten zin bevat het gene godslastering, maar drukt slechts hetzelfde uit wat de wet zelf uitspreekt met de woorden: "Ik ben een ijverig God, die de ongerechtigheid der vaderen bezoek tot in het derde en vierde lid dergenen die Mij haten (Ex. 20:6; 34:7. Num. 14:18. Deut. 5:9. Jer. 32:18. Klaagl. 5:7). Deze grondstelling der Goddelijke gerechtigheid berust op de veronderstelling, dat het niet alleen ene individuele, maar ook ene corporatieve zonde, ene zonde van families, van geslachten, van generaties, volken en staten is. Alzo heeft iedere zodanige aan veler gemene zonde hare geschiedenis; zij ontwikkelt zich als elke andere kiem, totdat zij hare verste uitbreiding en volle rijpheid verkregen heeft, met de rijpheid valt ook het gericht te zamen. Den dan levenden worden de tanden stomp, mogelijk wel den minder schuldigen (men denke aan Lodewijk XVI van Frankrijk), maar altijd zeker als den kinderen van hun vaders in dien zin als de uitdrukking in Matth. 23:31 v. gebruikt is, d. i. als den appel, die niet ver van den stam valt, als de organische voortzetting en volmaking van de zedelijke richting, door de raderen ingeslagen.

Gerechtigheid en gericht zal in het heilige land zo worden onderhouden en gekweekt, dat zonde en straf niet meer gehele reeksen van geslachten treffen, maar ieder zondaar terstond de rechtmatige straf ontvangt.

31. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken (Hebr. 8:8 vv.). Met de verschijning van den Messias zal het worden opgericht, maar eerst ten volle tot stand komen bij de eindpaal der eeuwen (Hos. 2:16 vv. Openb. 11:12);

32. Niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, zodat ook aan dit eerste verbond grote betoningen van genade voorafgegaan waren, en het ook zijne heerlijkheid had (2 Kor. 3:7 vv.), welk Mijn verbond zij vernietigd hebben, door hun onvernieuwd gebleven hart, hoewel Ik hen getrouwd had 1), spreekt de HEERE.

1) Of het verbond der genade in alle eeuwen der wereld hetzelfde is in Zijn wezen? Wij antwoorden: Ja. De vaders vóór Christus hebben geen ander verbond gehad dan wij; hetzelfde verbond der genade gaat ons te zamen aan. Dit blijkt, omdat zij vooreerst dezelfde belofte

gehad hebben, ten tweeden zij hebben die op denzelfden grond gehad, door hetzelfde geloof in Jezus Christus (Joh. 8:56.) Waarin bestaat dan het onderscheid tussen de Oude en Nieuwe bedeling van het verbond der genade? Zij zijn onderscheiden: 1) in het voorwerp. In de Oude bedeling was Christus beloofd, maar in de Nieuwe is Christus gegeven. 2) In de bondsgenoten. Onder de Oude bedeling worden zij vergeleken bij een minderjarigen erfgenaam, in de Nieuwe bij enen erfgenaam, die tot zijne jaren gekomen is (zie Gal. 4:1-7).

3) In de manier van kunnen godsdienst In het N. V. is onze godsdienst meer geestelijk. 4) In den last der ceremoniën, "een juk hetwelk noch onze vaders noch wij hebben kunnen dragen" (Hand. 15:10), maar Christus nodigt: "Neemt Mijn juk op u, want Mijn juk is zacht, en mijn last is licht." (Matth. 11:29, 30). 5) In de zwakheid der wet. De wet was onmachtig om het leven te geven, de consciëntiën te reinigen. Gods toorn te verzoenen. Daar was ene minder krachtige invloeiing des H. Geestes. De Geest was toen niet gegeven in zo ruime mate als nu, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was (Joh. 7:39). 6) In de duisternis der bediening van ouds. Christus was des Vaders, maar alleen afgebeeld door schaduwen, voorbeelden en voorzeggingen, maar nu zien wij Hem "met ongedekten aangezichte" (2 Kor. 3:18). 7) In het getal der deelgenoten dezes verbonds. Nu is de middelmuur des afscheidsels tussen Joden en Heidenen gebroken; het verbond der genade is gemaakt met alle volken, "Hij is ook een God der Heidenen en niet alleen der Joden" (Rom. 3:29).

33. Maar dit is het verbond 1), dat Ik na die dagen, die eerst moeten voorbijgaan, vóórdát de nieuwere tijd in vs. 31 kan aanbreken, met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven (Ezech. 36:26 vv. 2 Kor. 3:3 en Ik zal hun tot een God zijn (Hoofdst. 24:7; 30:21 vv.), en zij zullen, terwijl hetgeen reeds bij het eerste verbond geëist werd (Hoofdst. 7:23) nu ook werkelijk door hen geschiedt, Mij tot een volk zijn 2).

1) Hij wijst hier het onderscheid aan tussen Wet en Evangelie, dewijl het Evangelie met zich brengt de genade der herschepping en dus niet is een letterlijke kennis, maar doordringt tot hun harten en alle hartstochten reformeert tot gehoorzaamheid aan de gerechtigheid Gods. De vraag kan nu wel te berde gebracht worden, of dan onder de wet de genade der herschepping heeft ontbroken. Doch dat is al te ongerijmd. De vaderen, die eertijds zijn wedergeboren, hebben dit ontvangen door de genade van Christus, wij zouden zo kunnen zeggen als het ware bij wijze van vroegere overbrenging. Deze deugd resideerde derhalve niet bij hen, zodat zij hun gemoederen binnendrong, maar het was een van het Evangelie tot de Wet zelf overgebracht goed.

2) God vat hier de hoofdzaak van Zijn verbond in het generale samen. Zo dikwijls nu God zich aan ons verklaart onze God te zijn, bindt Hij tegelijk zijn Vaderlijken gunst aan en verklaart dat Hij zorg draagt voor ons heil. Hij geeft ons vrije vergunning tot gebed, beveelt ons op Zijne genade zich te verlaten, kortom deze belofte bevat in zich alle delen van ons heil.

34. En zij zullen niet meer, gelijk vroeger het geval was, toen men tot openbaring Mijner kennis bijzondere middelaars en profeten nodig had, aan iegelijk zijnen naaste, en een iegelijk zijnen broeder leren, zeggende: Kent den HEERE! want zij zullen, daar zij zelf tot dragers van Mijnen Heiligen Geest en tot profeten zijn geworden (Joël 3:1 vv.), Mij allen kennen, van

hunnen kleinste af tot hunnen grootste toe (Jes. 54:13. Joh. 6:45. 1 Joh. 2:20, 27 spreekt de HEERE: a) want (vgl. Hebr. 10:16 vv.) Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hunner zonden niet meer gedenken (Jes. 43:25; 44:22.)

a) Jer. 33:8. Micha 7:18. Hand. 10:43.

Dat de profeet des Nieuwen Verbonds dit tegelijk aanschouwt met de herstelling van Israël op den grond van het land der belofte is geheel naar de orde, toch wordt in de uitdrukking vs 33 : "na die dagen" reeds aangeduid, dat de nieuwe tijd niet alleen moet gekomen zijn, maar binnen dien tijd ook de gezochte plaats moet gevonden zijn.

De ware bedoeling van het verbond, door de Schrift voorgesteld, is deze, niet dat er een verdrag tussen God en den mens wordt gesloten, maar dat van den Heere het initiatief, de oprichting van het verbond, en juist daarom de vaststelling van de orde des verbonds uitgaat; met andere woorden: het verbonds Gods is wezenlijk ene stichting. Aan de andere zijde kan nu echter ook elke door God tussen Zich en de mensen gestichte betrekking, even als de aan David geschonken belofte van genade (Ps. 89:4) ja elke door Hem aan het schepsel opgelegde regeling en beperking (Hoofdst. 33:20. Hos. 2:18. Zach. 11:10), in 't bijzonder elke theokratische instelling, zoals die van den sabbat (Exod. 31:16), een verbond worden genoemd. Nog meer bepaald heeft het verbond des Evangelies het karakter van ene stichting, rijk in genade, in zekeren zin erfgift (men zie daaromtrent vooral de plaats Luk. 22:29 als terugslaan op vs. 20); daardoor wordt de bewijsvoering in Gal. 3:15 vv. Hebr. 9:16 v. die zich aan de laatste betekenis over het woord aansluit, gerechtvaardigd.

De eerste meer bijzondere belofte (Hebr. 8:6), op welke het nieuwe Verbond komt te staan, is deze, dat in de plaats van de uitwendige, van buiten af dringende en alzo de tegenspraak opwekkende letter moet komen de Goddelijke wil, die in 't binnenste gelegd wordt, en inwendig dringt, en die de band moet worden, die met God verenigt. De tweede is deze, dat ten gevolge van inwendige, voor ieder waarneembare openbaring van God levende kennis van God het eigendom van allen zal zijn. De derde is deze, dat alle zonden, zonder dat er ene voorwaarde voor de zijde der mensen is, tegemoetkomende genade van eeuwig geldende vergeving vinden. Deze laatste belofte is het fundament en tevens de hoeksteen van alle; vgl. het slotwoord der rede van Jes. 33.

Let op: wie in den tijd des Nieuwen Verbonds nog leeft naar de wijze des Ouden en niet in het geloof in Jezus een nieuw hart ontvangt, die wordt ook naar de wijze des Ouden Verbonds behandeld. In zo verre duurt het Oude Verbond voor ongelovige Christenen en Joden, nog altijd tot aan het jongste gericht voort, maar het heeft volstrekt gene beloften meer, vermits deze te gader in het Nieuwe Verbond vervuld zijn.

Hier is ene onpeilbare zee van zaligheid, een strandeloze oceaan van genot; kom, baad uwen geest daarin; al zwemt gij ene eeuw, een oever vindt gij niet; peil door de eeuwigheid heen, en gij zult geen bodem voelen. "Ik zal hun tot een God zijn. " Als dit uwe ogen niet doet glinsteren, uw hart niet hoorbaar van geluk doet kloppen, dan is uwe ziel zeker in geen gezonden toestand. Maar gij behoeft meer dan tegenwoordige genietingen-gij reikhalst naar

iets, waarop gij uwe hope bouwen kunt, en waarop kunt gij meer hopen, dan op de vervulling dezer heerlijke belofte: "Ik zal hun tot een God zijn?" Dit is het meesterstuk aller beloften; de zekerheid en het gevoel daarvan maakt een hemel hier beneden en zal een hemel daarboven maken.

Rechte kennis van, herstellende gemeenschap met oprechte toewijding van God, ziet daar de zegeningen, die hier met kracht op den voorgrond treden! Bedenkt men, wat waarde voor Jeremia, den priesterzoon, bepaaldelijk de uitwendige godsdienstplichten en plechtigheden van zijn volk moesten hebben, dan wordt men gedrongen-niet zozeer om de hoogte zijner ontwikkeling te bewonderen, als ware die het werk van eigen wijsheid en kracht, maar om de kracht van den geest der profetie op het diepst te vereren, die zijn uitverkoren volk zover boven het gewone standpunt verhief, en hem de volheid der tijden deed malen met kleuren zo rijk en zo stout, dat wij thans, na achttien eeuwen, nog slechts de aanvankelijke vervulling Zijner godsspraak aanschouwen. Heeft Jesaja bij voorkeur de weldaad der schuldvergiffenis door het bloed der verzoening, Joël, die der vernieuwing door den Heiligen Geest, als vrucht der Nieuwe bedeling geschetst. Jeremia vat beide te zamen, leert ons niet onduidelijk de tweede als vrucht der eerste beschouwen, en doet ons Gods eigen eed, als onwankelbare waarborg voor de dubbele toezegging horen!

In het eerste deel van dit vers wordt ene zeer overvloedige kennis onder Jakobs overblijfsel beloofd. Er zijn er, die menen, dat men de tweeërlei uitdrukking "een iegelijk zijn naaste, " en "een iegelijk zijnen broeder, " onderscheiden moet opvatten, zodat door de "naasten" de Heidenen, en door de "broeders" de Joden zouden bedoeld worden; dan zou de zin deze zijn: niemand zal Heiden of Jood behoeven te leren, zeggende: "kent den Heere enz. " Men geeft er twee redenen van: deels omdat de latere Joden gewoon waren de Jodengenoten, die uit de Heidenen tot de gemeenschap van hun kerk overkwamen, hun naasten, maar de geboren Joden hun broeders te noemen; deels omdat er andere ene nutteloze herhaling van woorden zou plaats hebben. Maar deze onderscheiding schijnt ons te spitsvondig en ongegrond. In de ganse Godsspraak wordt van de Heidenen gene de minste melding gemaakt. Zij handelt alleen van de algemene bekering der Joden, en de onderscheiding tussen de namen naasten en broeder, voor Heidenen en Joden, is in de Heilige Schrift geheel onbekend. Onzes inziens zal de kracht der oorspronkelijke woorden de mening van de Godsspraak duidelijk genoeg kunnen aanwijzen. Het woord "een iegelijk" betekent enen man, en wel enen man van gezag en aanzien, en het werkwoord leren zegt eigenlijk met sporen steken, aansporen en aandrijven, zodat de zin deze is: de Joodse wetleraars, die gestreng voogden en tuchtmeesters waren onder het Oude Verbond, zullen de Israëlieten niet meer op enen gebiedenden toon belasten, en nog veel minder met geweldige middelen aandrijven, om den Heere te kennen en te dienen. Alle aansporingen zullen eenvoudig in zachte en overredende drangredenen bestaan. Ook zullen de Israëlieten tot het kennen en dienen van den Heere zulk harde aansporingen niet meer nodig hebben; alleen zullen zij daartoe met de uiterste bereidwilligheid volvaardig wezen. Trouwens ter nadere bevestiging wordt er bijgevoegd: "want zij zullen Mij allen kennen van hunnen kleinste af tot hunnen grootste toe, spreekt de Heere. " Dat is niet van het kleinste kind tot den volwassen man; de pas ontluikende vermogens der tedere jeugd zullen altoos door een redelijk onderwijs moeten beschaafd worden. Maar de Heere bedoelt mensen van allerlei rangen en standen, edel en onedel, rijk en

arm, van den meest verachten tot den aanzienlijksten, van den dagloner tot den vorst (vgl. Hoofdst. 6:13). Deze allen zouden den Heere kennen. Niet alsof de maat van kennis bij alle Israëlieten even groot wezen zou. Zulk ene opvatting is alleszins strijdig met de natuur der zaak zelf. Haar de Heere wil dit zeggen: "Elk Israëliet zal, naarmate van zijne verschillende vermogens en omstandigheden ene genoegzame en opgehelderde kennis hebben van den Heere en Zijnen dienst, en deze kennis zal aan ieders hart door de genade van den Geest geheiligd wezen. " Maar wat zou den Heere bewegen, om aan gans Israël zulke grote weldaden te bewijzen? Zouden zij het zich waardig maken? Neen, de beweegreden zou gene andere wezen dan deze, dat de Heere Zijnen toorn niet in eeuwigheid behoudt, en Israël alle ongerechtigheden vergeven zal. Dit vinden wij vs. 34b "want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hunner zonden niet meer gedenken. " Het ganse beloop van zaken wijst ons naar ene bepaalde ongerechtigheid en zonde bij uitnemendheid, namelijk den Messiasmoord, de zwaarste van alle ongerechtigheden, aan welke de Israëlieten zich ooit hebben schuldig gemaakt. De mening is derhalve onzes inziens deze, dat de Heere aan Jakobs nageslacht hun schromelijke ongerechtigheden in het smadelijk verwerpen en vermoorden van den Messias, onder welke geduchte gevolgen deze hardnekkige natie eeuwen lang zuchten zou, eindelijk eens volkomen vergeven en die niet meer gedenken zal, even alsof zij zich daaraan nimmer hadden schuldig gemaakt. Door den Messiasmoord zouden de Joden eindelijk eens de maat van hun ongerechtigheid dermate vervullen, dat de Heere hen als een onwaardige Lo-Ammi geheel en al verstoten, en onder al de heidenen verstrooien zou. Zo lang nu de Messiasmoord hun niet vergeven was, zouden zij op des Heeren gunst en zegen niet kunnen hopen. Maar evenwel eigenlijk zou de Heere, die Zijnen toorn niet tot in eeuwigheid behoudt, deze ongerechtigheid ene vergeven en vergeten, en hen uit dien hoofde met ene algemene bekering, en enen groten overvloed van allerlei heil rijkelijk verwaardigen. Uit al hetgeen wij gezegd hebben over vs. 31-34 ziet een iegelijk, dat de dagen waar in deze godsspraak volledig zal vervuld worden, nog niet gekomen zijn. Het is waar, in het begin van den Evangeliedag heeft de Heere met Israël een nieuw verbond gemaakt, ook heeft Hij er enigen bekeerd door Zijne wet te geven in hun binnenste; sommigen hebben den Heere leren kennen en vergeving van hun zonden bekomen. Maar de Joden, die toenmaals met deze voorrechten verwaardigd werden, waren slechts weinigen in vergelijking met de gehele natie. De volledige vervulling is nog aanstaande in het laatste der dagen bij de algemene bekering der Joden (Rom. 11:27).

De Heere belooft een nieuw verbond. Welke is de betrekking tussen het Nieuwe en het Oude Verbond? Het Oude Verbond bestond van het ogenblik af, dat God de Israëlieten uit Egypte geleid, en, door enen prijs voor hen betaald, tot Zijne knechten gemaakt had. Alle voorrechten van de zijde Gods aan de kinderen der mensen geschonken, leggen hun tevens ene verplichting op, waaraan zij zonder schending van het Verbond, zich niet kunnen onttrekken. Het Nieuwe Verbond kan daarom niet een geheel ander Verbond zijn, dan hetgeen bij de wetgeving op Sinaï gesticht werd. Want ook het Oude Verbond was ene openbaring Gods, en ook in het Oude had God verklaard, de God van Israël te willen zijn. Ja het Nieuwe Verbond zelf zou genen waarborg voor zijn bestaan opleveren, indien het Oude, dat trouwens ook een Verbond Gods was, volkomen afgeschaft kon worden. "Jezus Christus, " zegt de Apostel der Heidenen, "is een dienaar geworden der besnijdenis, van wege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen der vaderen" (Rom. 15:8). Wat in het Oude Verbond slechts in de kiem voorhanden was, zal tot volle vrucht komen; wat in het Oude Testament

afgeschaduwd werd, zal verwezenlijkt; wat beloofd was, zal vervuld worden. Alzo zal het Oude Verbond ophouden, echter niet door oplossing, maar door vervulling. Zijn schijnbaar sterven is het begin van een nieuw, heerlijk leven, even als de Christus aan het kruis in de diepe vernedering sterft, om uit de opstanding der doden naar den Geest der heiligmaking krachtelijk bewezen te worden de Zoon van God te zijn. Het Oude is het Nieuwe, en is het ook niet, maar God zelf gelijkt in deze aan een iegelijk schriftgeleerde in het koninkrijk onderwezen, die uit zijnen schat oude en nieuwe dingen voortbrengt. God herhaalt nooit slechts het oude, en Hij doet nimmer iets dat volstrekt nieuw is. Hieraan getuigen Zijne werken in het rijk der natuur en Zijne wonderen in het rijk der genade. Verscheidene zegeningen worden in het nieuwe Verbond beloofd, niet in volstrekten, maar in betrekkelijke tegenstelling van het Oude, namelijk vergeving van zonden, verlichting van het verstand en vernieuwing van het hart. "Ik zal mijne wet, " spreekt de Heere, "in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven. " In plaats van op de tafelen der getuigenis, aan de hand van Mozes toebetrouwd, schrijft Jehova thans Zijne wetten in hun hart. Maar ook in het Oude Verbond wordt van de wet geroemd, dat zij de ziel bekeert en het hart verblijdt, en ook in de tijden der Oude bedeling wees de besnijdenis der voorhuid op de besnijdenis des harten, en vroeg David den Heere hem een nieuw hart te scheppen. Reeds aan Abraham werd beloofd dat Jehova zijn God en de God van zijn zaad wilde zijn. Indien nu van de dagen des Nieuwen Verbonds gezegd wordt, dat de wet in het hart geschreven zou worden, en God hun tot enen Heere zou zijn, dan kan slechts bedoeld zijn, dat de vervulling van deze toezegging zo krachtig en zo handtastelijk wezen zou, dat al hetgeen de Heere in vroegere dagen gedaan heeft, hierbij vergeleken, niet meer in aanmerking zou komen. Alzo zal ook van de ark niet meer gesproken worden, noch van het opvoeren uit Egypte (Jer. 3:16 en 13:7, 8). Een iegelijk, luidt een tweede belofte zal kennis vergaderen, niet door hetgeen hij van enen broeder, maar van den Heere zelven geleerd heeft. Door menselijk onderwijs weet men van God, door de onderwijzing des Geestes kent men God. Mensen kunnen op God wijzen, Hij moet Zich zelf bewijzen; mensen kunnen van Hem getuigen, Hij moet Zich zelven aan de harten betuigen. Niemand kent God, niemand kan Christus den Heere noemen, dan door den Heiligen Geest. In de tegenwoordige bedeling verklaart een leraar uit Israël, leert Israël de wet van enen sterflijken mens, daarom vergeet het haar. Want even als vlees en bloed voorbijgaan, vergaat ook zodanig een onderwijs. Eenmaal zullen allen uit de mond des Heeren zelven onderwezen worden, gelijk geschreven staat: "alle uwe kinderen zullen van den Heere geleerd worden" (Jes. 54:13). Wij behoeven hier niet bij te voegen, dat al de vromen des Ouden Verbonds door den Heere onderwezen werden, terwijl in de dagen des Nieuwen Verbonds zeer velen enkel van mensen leren. De Heere wil Zijne kennis door Zijn Geest schenken, moet echter er mede beginnen, iets weg te nemen, namelijk de zonde. Zolang de ongerechtigheden, die het volk en God van elkaar scheiden, niet weggenomen zijn, kan de Heere onmogelijk onder hen wonen. Maar ook vergeving der zonden was onder het Oude Testament niet onbekend, want de kinderen Gods prezen dengenen zalig, wiens zonden vergeven zijn, en verblijdden zich in enen God, bij Wien vergeving is, opdat Hij gevreesd worde. Het verstrooid en vertreden Israël kon wel vrezen, dat het voor altijd verworpen was en nooit meer vergeving zou ontvangen. Neen, antwoord God, de vergevende genade begint, wanneer gij haar geëindigd gelooft; twijfelt aan alles maar twijfelt nimmer aan de getrouwe en vergevende barmhartigheid van uwen Jehova. Waar de zonde machtig wordt ten dood, wordt de genade nog meer overvloedig. Is dat uitzicht misschien al te lieflijk om immer

vervuld te worden? Hoort des Heeren antwoord: "Indien de hemelen daar boven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse huis Israëls verwerpen. " Eer zal het onmetelijke gemeten en het onpeilbare gepeild worden, eer dat God Zijn verbond met Zijn volk verbreekt. De verwoeste stad zal herbouwd, en van het begin tot aan het einde een heiligdom des Heeren worden. Indien in vroegere dagen de vijanden het onreine in het heiligdom brachten, thans zal het eenmaal onreine geheilgd worden. De zegepraal, de volkomene overwinning is verzekerd, want er zal niets worden uitgerukt, noch afgebroken worden in eeuwigheid.

De zin is, dat allen, die in het verbond der genade zijn, zo van God geleerd zullen worden, dat een iegelijk van hen in de ene of andere mate God kennen zal, inwendig, duidelijk, ondervindelijk, zoet en zalig. Ik weet dat er verscheidene trappen van deze kennis zijn. God heeft verschillende vormen in Zijne school: er zijn vaders van wege de ervarenheid, jongelingen van wege de sterkte, en kinderen van wege de waarheid en het wezen der genade (1 Joh. 2:12). Gelijk de ene ster verscheiden is van de andere in heerlijkheid, zo is het ook met Christus' school. Maar hier ben ik van beide zijden bezet. a) Enigen zijn gereed om te klagen: helaas, zij kennen zo weinig van God. Geliefden! bedenkt: het is enkel genade, dat gij sterren zijt, al is het, dat gij juist gene sterren zijt van de eerste of tweede grootte. Indien gij nu maar weinig kent, met den tijd zult gij meer kunnen kennen. God leert al Zijne lessen niet bij de eerste intrede. Het is waar: de opening of de ingang Uwer woorden geeft licht (Ps. 119:130), maar dit is ook waar, dat God in Zijn licht ons leidt met trappen; het is niet te versmaden, als God het harte maar bezig houdt met heilige begeerten en verlangen naar kennis, zo dat het in oprechtheid kan zeggen: Mijne ziel is verbroken van wege het verlangen naar Uwe oordelen te aller tijd (Ps. 119:20). b) Anderen daarentegen houden zichzelve zo wel geleerd uit kracht dezer belofte, dat zij alle leerlingen van mensen buiten sluiten. Ik antwoord: deze woorden zien óf op de gronden van den godsdienst, en zo hebben de Christenen in den tijd des Evangelies niet nodig, om in deze grondstukken geleerd te worden, want nu kennen zij allen den Heere van den kleinste tot den grootste toe, óf anders deze woorden zijn alleen te verstaan bij vergelijking. Er zal zodanige overstroming en ene zee van kennis zijn onder het Nieuwe Verbond, boven het verbond met Zijn volk gemaakt, als Hij hen uit Egypte leidde, dat de mensen niet van node zullen hebben elkaar te leren bij vergelijking. Aldaar zal ene verhevene baan en een weg zijn, welke de heilige weg zal genaamd worden; die dezen weg wandelt, zelfs de dwazen zullen niet dwalen (Jes. 35:8). Hoe wordt God gezegd de ongerechtigheid te vergeven en de zonden nimmermeer te gedenken? Vooreerst, God wordt gezegd de ongerechtigheid te vergeven, als de schuld der zonde is weggenomen; en ten tweede: God wordt gezegd de zonden nooit meer te gedenken, naardien Hij den zondaar nooit meer aanmerkt als zondaar. Dit is immers het verbond, alsof Hij gezegd had: Ik zal uwe zonden wegnemen, en ze wegdoen alsof ze nooit geweest waren. Ik zal ze uitdoen uit Mijn gedenkboek; Ik zal het schrift doorstrijken dat niemand het zal kunnen lezen. Maar zoudt gij mogen zeggen: indien de zonde gedurig in de wedergeborenen blijft, hoe zijn zij dan zo vergeven, dat zij nooit meer gedacht worden? In onderscheidene opzichten zeggen wij, dat de zonde altijd blijft in de gelovigen, en dat de zonde niet blijft in de gelovigen. Vooreerst, zo wij spreken van de wet wij spreken van de wet der zonde, of van de welverdiende oorzaak der verdoemenis, dan blijft die altijd; maar zo wij spreken van de dadelijke verbinding des

zondaars tot de verdoemenis, dan blijft zij niet na de vergeving; maar de zondaar is zo vrij, alsof hij nooit gezondigd had.

35. Zo zegt de HEERE, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts (Gen. 1:14 vv. Ps. 136:7 vv.), die de zee klieft, dat hare golven bruisen, HEERE der heirscharen is Zijn naam (Job. 26:12. Jes. 51:15).

36. Indien deze ordeningen van voor Mijn aangezicht zullen wijken, dat Ik ze niet meer liet bestaan, wat echter nooit zal geschieden zolang deze tegenwoordige wereld bestaat (Hoofdst. 33:25 vv. Gen. 8:21 vv. 9:9 vv.); spreekt de HEERE, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk zij van zelfstandig en vast bestaan voor Mijn aangezicht, al de dagen 1).

1) Dat Hij, die belooft heeft zich een kerk te bewaren, Zich getrouw betoond heeft aan het woord dat Hij gesproken had, betreffende de vastigheid van de wereld. Hij nu, die getrouw is aan het verbond met Noach en zijne zonen, omdat Hij het ingesteld heeft tot een eeuwig verbond, zal niet vals bevonden worden, in zijn verbond met Abraham en zijn zaad, Zijn geestelijk zaad, want dit is ook, een eeuwig verbond. Zelfs hetgeen zij gedaan hebben, hoewel zij veel kwaad hebben gedaan, zal niet vermogen om de genadige oogmerken van het verbond te verijdelen.

37. Zo zegt de HEERE; indien de hemelen daarboven gemeten (Hoofdst. 33:22. Jes. 40:12), en de fondamente der aarde beneden doorgrond kunnen worden, wat niemand kan, zo zal Ik ook zijne barmhartigheid en genade laten eindigen (Ps. 36:6 en het ganse zaad Israëls verwerpen, om alles, wat zij gedaan hebben, dan zal weer een gericht als vroeger komen, spreekt de HEERE.

Door eeuwigen duur zal het Nieuwe Verbond zich boven het Oude onderscheiden. Het Oude is door Israël gebroken, en het volk is daarom door Jehova verworpen; dit zal onder het Nieuwe niet meer geschieden; en het zal als het ware een tweede regeling der natuur worden, het zal zo onbewegelijk bestaan als de grote natuurwetten.

Onder het Oude Verbond had de natie, gelijk ene overspelige, de heiligste banden verscheurd, en in de gevangenis van Babel dwaalde zij rond als ene vrouw, die door haren gemaal verstoten was. Maar thans, de scheiding zou door verzoening vervangen, en het zwakke aan het sterke, het volk van Jehova met onlosmakelijke liefdekoorden vastgesnoerd worden. Of zou wellicht dat uitzicht al te bekoorlijk zijn om immer vervulling te vinden? Het is alsof de profeet die bedenking in het kleinmoedige hart voorziet. Ene majestueuze beschrijving van Jehova's macht en trouw moet haar afsnijden, en op den sterkst mogelijken toon wordt verzekerd, dat het onmetelijke eerder gemeten, en het onpeilbare eerder gepeild worden zal, eer Gods verbond met Zijn uitverkoren volk wordt verbroken (vs. 35-37).

De vraag rijst op: Is den daarmee ook werkelijk een onvergankelijke duur van het Nieuwe Verbond met Israël uitgesproken, daar toch hemel en aarde inderdaad eenmaal zullen vergaan (Matth. 5:18; 24:35)? Wij moeten echter hierbij voegen, dat de Heere enen nieuwen hemel en ene nieuwe aarde schept, en gelijk de nieuwe schepping eeuwig voor Hem bestaat, zo zal ook

het zaad van Israël eeuwig bestaan (Jes. 54:10; 65:17 en 66:22). Uit onze plaats blijkt duidelijk, dat God Israëls bekering en wederaanneming niet dadelijk de ondergang der wereld, het laatste oordeel en het nieuwe Jeruzalem zal volgen, hetwelk het licht der zon en der maan niet meer behoeft.

38. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat deze stad den HEERE zal herbouwd worden, van den toren Hananeël af tot aan de Hoekpoort.

39. En het meetsnoer zal wijders westelijk nevens dezelve uitgaan tot aan den heuvel Gareb, gelijk die in Joz. 15:8 nader beschreven is, en zich naar Goath omwenden, waarschijnlijk een punt in het zuidoosten der stad, misschien bij den berg der ergernis (het woord schijnt rotsheuvel te betekenen).

40. En het ganse dal der dode lichamen en der as, het dal Ben-Hinnom met Tofeth (1 Kon. 1:33), en al de velden tot aan de beek Kidron, die door Josia verontreinigde velden van het dal Kedron (2 Kon. 23:4), tot aan den hoek van de Paardenpoort tegen het Oosten, zal den HEERE ene heiligheid zijn; er zal niets van dit heiligdom des Heeren, van deze den Heere van nu aan geheel gewijde stad (Hoofdst. 3:17), weer uitgerukt, noch afgebroken worden in eeuwigheid (Zach. 14:11).

Ene Paardenpoort hebben wij in 2 Kron. 23:15 (vgl 2 Kon. 11:16) leren kennen, die zich binnen de stadsmuur bevond en tot de gebouwen van het koninklijk paleis op Zion behoorde; niet verre daarvan hebben wij de in Neh. 3:28 genoemde Paardenpoort. Het is echter de vraag, of deze poort volgens onze plaats niet liever aan de westzijde van het dal Kedron beneden den oosthoek van den tempel, dicht bij den zuidhoek van den Ofel-muur moet worden gezocht, in welk geval ook de plaats bij Nehemia nog anders zou moeten worden opgevat dan door ons is geschied. Hoe dit ook zij, in elk geval moet door onze profetie niet juist ene uitbreiding van den uitwendigen omvang der stad, maar in de eerste plaats slechts zoveel te verwachten worden gegeven, dat Jeruzalem in zijne gehele vroegere uitgebreidheid zal worden hersteld (Zach. 14:10). Daarentegen zullen in het Zuiden en Oosten de vroeger voor onrein en onheilig gehouden plaatsen, die ontwijfd en ontheilgd zijn geworden, als weer gewijd en den Heere eveneens als heilig worden toegerekend, dus van alle gruwelen, die in Jeruzalems onmiddellijke nabijheid zijn bedreven (en daaronder ook in het bijzonder Akeldama, de akker des bloeds (Matth. 27:7 vv.), of die van het verraad, dat in Judas eens geheel Juda aan zijnen Heiland beging (Zach. 11:12 vv.), zal voor altijd worden uitgedelgd, en het ganse verledene zal van de zijde zijner schanddaden zijn vergeven en vergeten, zodat een herhaald oordeel der vernietiging voor Jeruzalem niet meer te vrezen is. Daarentegen zal het dal van Josafat (2 Kron. 20:26) de schouwplaats van het gericht over den Antichrist worden (Joël 3:6 vv. Jes. 66:23 vv. Openb 14:14 vv. 1:11 vv.). Deze schouwplaats zal zich uitstrekken van de velden van het dal Kedron in het noordoosten naar het zuiden, en om de zuidoostzijde heen tot aan de Paardenpoort, waar wij die eerst noemden, zodat de boven aangestipte moeilijkheid omtrent de bepaling van die poort is uit den weg geruimd, en nu ook de profetie in Zach. 14:3 vv. licht heeft verkregen.

Voorzeker bij het lezen van zulk ene belofte mag de Israëliet, wien het deksel van het aangezicht valt, naar Jeremia's eigen woord (Klaagl. 3:29) ootmoedig den mond in het stof steken, zeggende: misschien is er verwachting!

De Profeet ziet hier in het aardse Jeruzalem het beeld van het nieuwe, van het hemelse. Op Oud Testamentische wijze, of liever in een Oud-Testamentisch kleet, voorzegt Hij de volkomen zegenpraal van het eeuwig Godsrijk. Geen zonde zal er meer zijn, de ongerechtigheid zal volkomen vergeven wezen. Wat Jeremia hier voorspelt, zag de ziener van Patmos als voltooid.

2. Vraag toch den HEERE voor ons, want Nebukadnezar (= Nebo is de vorst der goden). de koning van Babel, strijdt tegen ons: misschien zal de HEERE met ons doen naar al Zijne wonderen, op dezelfde wijze, als Hij reeds dikwijls wonderbaar uit zware noden heeft gered, dat hij van ons optrekke.

Wanneer de goddelozen Gods hulp begeren, verlangen zij gewoonlijk niet Zijne hulp tot verbetering, maar Zijne wonderdadige hulp tot redding bij hun onveranderlijke onboetvaardigheid.

Bij de vermelding van Gods vorige wonderen heeft Zedekia misschien in het bijzonder het oog gehad op des Heeren werk, toen hij Sanherib het beleg van Jeruzalem deed opbreken ten tijde van zijn grootvader Hizkia. De herdenking van Gods vorige wonderen is van groten dienst, om in ons de hoop te verwekken ter verkrijging van toekomstige verlossingen, maar alleen hij de onderstelling, dat wij ons in dezelfde omstandigheden bevinden van gehoorzaamheid aan Zijnen wil, anders niet. Hierom zegt Zedekia ook "misschien. " Overtuiging van zonde belet het vertrouwen en de heilige vrijmoedigheid ook in den beste, en naar mate de schuld der zonde groter is, is de hoop en het vertrouwen in ieder met recht ook minder.

3. Toen zei Jeremia tot hen, tot de beide afgezanten des konings: zo zult gijlieden tot Zedekia zeggen:

4. Zo zegt de HEERE, de God Israëls: Ik zal uw leger daar buiten, dat het vijandelijke leger wil tegenhouden, niet bijstaan. Integendeel ziet, Ik zal de krijgswapenen omwenden, die in ulieder hand zijn, met welke gij strijdt tegen den koning van Babel en tegen de Chaldeën, die u belegeren, van buiten aan den muur. Gij zult eerst daarbuiten worden geslagen en vluchten, en Ik zal ze, al die vluchtende krijgslieden, verzamelen in het midden van deze stad, zodat u eindelijk niets overblijft dan ene verdediging binnen de muren.

5. En Ik zelf zal het daarbij niet laten blijven, maar, wanneer gij tot Jeruzalem alleen zijt beperkt geworden, zal Ik eerst recht tegen ulieden strijden met enen uitgestreken hand en met enen sterken arm, ja met toorn en met grimmigheid en met grote verbolgenheid, zodat bij den nood van buiten nog veel grotere nood van binnen komt (2 Kon. 25:3).

6. En Ik zal de inwoners dezer stad slaan, zowel de mensen als de beesten; door ene grote pestilentie zullen zij sterven.

7. En daarna, spreekt de HEERE, zal Ik Zedekia, den koning van Juda en zijne knechten en het volk, en die in deze stad overgebleven zijn van de pestilentie, van het zwaard en van den honger, geven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en hij zal ze slaan met de scherpste des zwaards; hij zal ze niet sparen, noch verschonen, noch zich ontfermen (2 Kon. 25:4-7).

8. En tot dit volk zult gij zeggen, volgens het bevel Gods aan mij: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik stel voor ulieder aangezicht den weg des levens en den weg des doods door hetgeen ik vervolgens door Mijnen profeet u laat verkondigen.

Dit woord is in de eerste plaats in lichamelijken zin op te nemen; toch heeft het ook zijne betekenis in geestelijken zin (Deut. 11:26) in zoverre nu in hetgeen de Heere zegt beslist wordt, wie onder het volk nog ter laatster ure zich in geloof en gehoorzaamheid tot den Heere zou wenden.

9. Die in deze stad blijft, denkende dat het niet tot het uiterste zal komen, zal sterven door het zwaard, of door den honger, of door de pestilentie. Maar die er uitgaat en valt tot de Chaldeënen (Jes. 3:24), die ulieden belegeren, omdat hij besloten is zich onder Mijne machtige hand te verootmoedigen, die zal leven, en zijne ziel zal hem tot enen buit, zijn (vgl. Hoofdst. 38:2) vv. 19; 38:9; 52:15).

10. Want Ik heb Mijn aangezicht tegen deze stad gesteld ten kwade en niet ten goede, spreekt de HEERE: zij zal gegeven worden in de hand des konings van Babel, en hij zal ze met vuur verbranden (2 Kon. 25:8).

Het is duidelijk, dat den Profeet de wil van God hoger moet wegen, dan hetgeen volgens beperkte menselijke mening de eer en het belang van zijn land vordert, ja dat hij juist door gehoorzaamheid aan dien Goddelijken wil die eer en dat belang het best bevordert.

Nog stelt God den weg ten leven en ten dode voor. De weg ten leven is echter tegen menselijk inzicht in die, waarop men enkel dood en schande ziet. Wilt gij u redden, zo moet gij het valse Jeruzalem verlaten, dat aan het gericht is overgegeven (Openb. 18:4 vv.), en daar uw leven zoeken, waar niets dan de dood u voorkomt. Wie zijn leven wil behouden, die moet het verliezen, en wie het om de wil der waarheid overgeeft, zal het behouden.

Nebukadnezar zou niet slechts overwinnaar van het volk zijn en zijn triumftocht houden in de veroverde stad, maar de stad was bestemd ten ondergang. Dit nu is zeer erg, wanneer een welgefundeerde stad wordt verwoest. Dikwijls worden de steden ingenomen en de overwinnaar voert de inwoners her- en derwaarts heen, maar de plaats zelf blijft bewaard. Doch God verkondigt hier, dat Hij zeer zwaar zou handelen met de stad Jeruzalem, dewijl zij door vuur verwoest zou worden.

11. En aangaande het huis des konings van Juda, dat den weg ten dode koos, en waarvoor geen tijd meer is om den weg des levens te kiezen, hoort des HEEREN woord.

12. Tot Jojakim is dit woord door den Profeet gekomen, dat ook Zedekia in de negen jaren zijner regering niet heeft geacht: O huis Davids! zo zegt de HEERE: Richt des morgens recht, iederen dag, van den vroegen morgen af, om den tijd der genade nog uit te kopen, en verlost den beroofde uit de hand des verdrukkers (Hoofdst. 22:3), opdat Mijne gramschap niet uitvare als aan vuur, en brande, dat niemand blussen kunne, van wege de boosheid uwer handelingen. 1) (Hoofdst. 4:4; 7:20).

1) Hieruit blijkt zo duidelijk mogelijk, welke een van de grote zonden van Davids opvolgers was, n. l. dat het recht gebogen werd, dat men de wezen en de weduwen verdrukte. Een zonde gruwelijk in de ogen van den Heere God.

Daarom komt de Heere met de vermaning, om deze zonde te laten, om te wandelen in de paden van recht en gerechtigheid, om recht en gerechtigheid te doen, opdat Zijn toorn niet ontbrandde tegen Juda's koning en Jeruzalems inwoners.

13. Maar die waarschuwing hebt gij niet gehoord. Ziet Ik wil aan u, gij inwoneres des dals, gij inwoners van Jeruzalem! gij rots van het plein! spreekt de HEERE; gijlieden, die meent in zulk ene stad als in ene onverwinnlijke vesting te wonen, en zegt: Wie zou tegen ons afkomen? Of wie zou komen in onze woningen?

Dat Jeruzalem bedreigd wordt is onwedersprekelijk; doch het is tevens waarschijnlijk, dat het slechts een gedeelte der stad is, waarvan bepaald wordt gesproken, en wel het volkrijkste, waar het meeste bedrijf en welvaren heerste, het dal namelijk tussen Zion en Akra, naderhand het Kaasmakersdal geheten. Met "rots der vlakte" wordt bedoeld: vlakte, die door de bergen, die u beschermen, even sterk en onverwinbaar schijnt, alsof gij ene rots waart.

14. En Ik, voor wien geen berg te vast is, dat Ik dien niet zou kunnen innemen, zal over ulieden bezoeking doen naar de vrucht uwer handelingen, spreekt de HEERE a), en Ik zal een vuur aansteken in haar woud, dat zal verteren al wat rondom haar is.

a) Jer. 17:27).

Deze uitspraak staat in geen samenhang met het vorige gedeelte van dit hoofdstuk; zij moet naar den inhoud tot een vroegeren tijd behoren dan de tijd der belegering, toen het hier gedreigde gericht reeds was begonnen, toen de inwoners van Jeruzalem zich niet meer tegen iederen aanval geborgen achtten, en toen het te laat was aan het huis van David gerechtigheid aan te bevelen.

Door de verwantschap van ons stuk met Hoofdst. 22:3 vv. zijn wij geheel in den tijd van Jojakim (of liever van Joahaz) verplaatst; het vormt den overgang tot de rede, welke tot dien koning gericht is.

En waarom worden wij in dien tijd verplaatst? Om aan te horen hoe het huis van David ernstig en duidelijk genoeg op den rechten weg gewezen is, en dus het gericht, dat daaraan wordt voltrokken, verdiend is. Het heeft de vermaning gehoord: "bekeert u nu een iegelijk van zijnen bozen weg, en maakt uwe wegen en uwe handelingen goed. " Toch is het volk voortgegaan in het "het is buiten hoop, maar wij zullen naar onze gedachten wandelen" (Hoofdst. 18:11 vv.). De verbintenis van dit stuk met de afdeling vs. 8-10 geeft dan te kennen, dat terwijl aan het volk nog heden den weg ten leven wordt voorgehouden, er voor het huis van den koning van Juda geen uitweg meer is, ook niet slechts om het leven te behouden, zo als in vs. 7 reeds uitdrukkelijk is gezegd. Vgl. bij dat Hoofdst. ook het 30ste en 31ste.

2. En zeg: Hoor het woord des HEEREN, gij koning van Juda, gij, die zit op Davids troon! gij en uwe knechten, uwe hovelingen, uwe militaire en burgerlijke beampten, en uw volk, die door deze poorten ingaan!

3. Zo zegt de HEERE: Doet gij koning en gij, zijne vorsten en raadgevers! recht en gerechtigheid door het kwade te straffen en de vromen te beschermen, en redt den beroofde uit de hand des verdrukkers (Hoofdst. 21:12); en onderdrukt den vreemdeling niet, den wees noch de weduwe (Hoofdst. 7:6. Exod. 22:21 vv.). Doet geen geweld en vergiet geen onschuldig bloed in deze plaats 1) door het vellen van een onrechtvaardig vonnis.

1) Dit is eigenlijk op de rechters van toepassing. Doch het is als het ware een verschrikkelijk verschijnsel, dat de zetel van David zo bezoedeld was, dat zij als het ware was een spelonk der moordenaars. Overal waar ook maar enig soort van vierschaar wordt gespannen, daar moet altijd enige eerbied en schaamte zijn, hoeveel te meer waar die vierschaar in het bijzonder aan God was geheiligd.

4. Want, indien gijlieden deze zaak ernstiglijk zult doen, en u daardoor met uw gehele hart en uwen wandel getrouw zult betonen aan het verbond, dat gij onder Jozua op nieuw met Mij hebt gesloten (2 Kon. 23:3), zo zullen door de poorten van dit huis koningen ingaan, zittende den David op zijnen troon, rijdende vol kostelijke pracht en heerschappij (Hoofdstuk 17:25) op wagens en op paarden, hij en zijne knechten en zijn volk, opdat aan David, gelijk Ik hem heb toegezegd, geen man afgesneden worde, die op den troon van Israël zitte (1 Kon. 2:4; 8:25).

5. Indien Gij daarentegen deze woorden niet zult horen, maar de wegen der goddeloosheid en ongerechtigheid zult verkiezen, en Ik voorzie dat dit zal geschieden, zo heb Ik bij Mij gezworen, en zal het ook zeker doen komen, gelijk Ik nooit meinedig ben geworden, spreekt de HEERE, dat dit prachtige huis des konings, waarin zich thans ene zo grote menigte verzamelt, tot ene woestheid worden zal.

6. Want zo zegt de HEERE, die, gelijk Hij alles voorziet wat de mensen tegen Hem en Zijn woord ondernemen, zo ook Zijne raadsbesluiten daarnaar inricht van het huis des konings van Juda, van dit koninklijk paleis op Zion: Gij zijt Mij een Gilead, ene hoogte van Libanon. 1) In uwe hoog en schijnbaar veilige ligging, in uwe trots en met cederenbalken zo krachtig versierde gebouwen prijkt gij thans voor Mij als de bosrijke en ontoegankelijke gebergten van

Gilead en Libanon, de grenswachter des lands in het oosten en noorden. Maar wat baat het ons? Ik ben geen God, zo Ik u niet zette als ene woestijn en onbewoonde steden. Zij zullen louter puinhopen zijn; zij zullen niet alleen verwoest worden, maal ook onopgebouwd blijven liggen.

1) Hun lot was gevallen in een lieflijke plaats, die rijk en vermakelijk was, als Gilead, en Zion was een sterke vesting, zo statelijk als de Libanon. Daarop betrouwden zij als hun veiligheid. Maar dit zou hen niet beschermen. Het land, dat nu vruchtbaar is als Gilead, zal tot een woestheid worden. De steden, die nu sterk waren als de Libanon, zullen onbewoonde steden worden, en als het land woest gemaakt is, moeten de steden ontvolkt worden. Zie hoe gemakkelijk Gods oordelen een volk kunnen verderven, en hoe zeker de zonde dit doen zal.

7. Want Ik zal de krijgslieden van den koning Nebukadnezar, a) als verdervers tegen u heiligen, elk met zijn gereedschap, als de werktuigen, waardoor bomen worden uitgeroeid. Die zullen doen wat eens de overmoedige Sanherib dreigde te doen, toen Ik de jonkvrouw, de dochter Zions, tegen hem in bescherming nam (2 Kon. 19:21 vv.), namelijk uwe uitgelezene cederen omhouwen en in het vuur werpen; zij zullen het prachtige paleis omver rukken en de gehele stad met vuur verbranden.

a) Jer. 15:6.

8. Dan zullen de bedreigingen vervuld worden, die Ik door Mozes (Deut. 29:22 vv.), en tot Salomo (1 Kon. 9:7 vv.) gesproken heb, vele Heidenen zullen voorbij deze stad gaan, en zullen zeggen een ieder tot zijnen naaste: Waarom heeft de HEERE alzo gedaan aan deze grote stad?

9. En zij zullen zeggen, op grond van Mijn heilig en waarachtig woord: Omdat zij het verbond des HEEREN, huns Gods hebben verlaten, en hebben zich voor andere goden nedergebogen en die gediend.

De koning Joahaz, bij wiens troonsbeklimming de Profeet de hier voor ons liggende profetie moest spreken, deed ondanks alle waarschuwing toch wat den Heere onwelgevallig was (2 Kon. 23:32). Reeds na drie maanden werd hij den ook door Faraö Necho afgezet, en in boeien naar Egypte gevoerd (2 Kon. 23:33 vv. 2 Kron. 36:2 vv. toen nu in zijne plaats zijne oudere broeder Jojakim den troon beklom, en er dus weer een feest op den Zion plaats vond, ontving naar onze mening de Profeet ene nieuwe, nadere openbaring des Heeren, die wij in vs. 10-12 voor ons hebben. Die wordt alleen daarom zo onmiddellijk aan de vorige rede aangesloten, zonder dat in het minst wordt te kennen gegeven, dat die eerst drie maanden later voorkomt, omdat die geheel op diezelfde wijze is uitgesproken. De harten van het volk, dat bij de kroning tegenwoordig was, waren ditmaal droevig gestemd. Men kende Jojakim reeds als van een geweldig, hebzuchtig en zwelgend karakter (2 Kon. 23:30). Daarom had men Joahaz na den dood van Josia tot koning gemaakt, en nu was deze van den boon ontzet; zijn gevreesde, oudere broeder was in zijne plaats koning geworden, en wel tegen hem opgelegde schatting (2 Kon. 23:33). Toen openbaarde zich de smart over het verlies van Josia (2 Kon. 23:30) des te heviger, daar deze door den veldtocht, waarin hij was gevallen, de opperheerschappij van

Necho van het land had willen afwenden. Men troostte zich echter met de verwachting, dat de gevangenschap van Joahaz niet van langen duur zou zijn; de Heere zou hem weten te bevrijden en aan zijn volk weer geven; om de gehoopte toekomst verdroeg men den druk van het tegenwoordige. Juist die gedroomde toekomst moet de Profeet wegnemen door zijn nu volgend woord tot het volk.

10. Weent, gij burgers van Jeruzalem en bewoners van het ganse land! niet over den dode, niet over koning Josia, dat die zo vroeg zijne loopbaan heeft geëindigd, en beklaagt hem niet; want die vrome, die rechtvaardige koning is daardoor tot vrede gekomen en vóór de ellende weggerukt (Jes. 57:1 vv.). Weent vrij over dien, die weggegaan is als een gevangene, over Joahaz, die naar Egypte is gevoerd; want hij zal nimmer meer weer komen, dat hij het land zijner geboorte zie, laat staan, dat hij uwe verwachtingen ooit zou vervullen.

11. Want zo Zegt de HEERE van Sallum, van Joahaz, gelijk gij zijnen oorspronkelijken naam Johanan bij zijne troonsbeklimming hebt veranderd; doch de Heere stelt een anderen naam Sallum daarvoor in de plaats (2 Kon. 23:30 en 1 Kron. 3:15), zo zegt de Heere van hem, die drie maanden in de plaats van Zijnen vader Josia regeerde, die uit deze plaats is uitgegaan, afgezet van den troon en veroordeeld tot verbanning: hij zal daar nimmermeer wederkomen.

12. Maar in de plaats, waarhenen zij hem gevankelijk hebben weggevoerd, zal hij sterven, en dit land zal hij niet meer zien.

Enigen tijd daarna (volgens onze mening, waarvoor wij bij vs. 19 nader reden zullen geven: een jaar later), toen Jojakim het gewelddadig, hebzuchtend en pronklievend karakter zijner regering reeds openlijk aan den dag legde, en zijne trotse gedachten deels in het aannemen van zijnen zoon als mede-regent, deels in zijn prachtig bouwen deed zien, werd met het oog op hem den Profeet een woord des Heeren ten deel. Dit was echter niet bestemd, gelijk de beide vorige redenen in vs. 1 vv. en vs. 10 vv. om openlijk voor den koning en het volk gesproken te worden, maar om in het boek zijner voorspellingen als Michtab (= geschrift Jes. 38:9), doch tevens als Ik Michtam (= lied vol diepen, voor de grote menigte niet bevattelijken inhoud Ps. 16:1) op te tekenen. Het is hier onmiddellijk bij de vorige woorden gevoegd, omdat het volgens het woord in vs. 10 vv. den inhoud van vs. 1 vv. verder ontwikkelt. Het moet echter, naar Hoofdst. 17:14 vv. te oordelen, toch onder het volk bekend geworden zijn, misschien ten gevolge van hetgeen in Hoofdst. 36 verhaald wordt.

13. Wee a) dien, die, gelijk Jojakim doet, zijn huis bouwt met ongerechtigheid, en zijne opperzalen met onrecht; die geheel vergeet dat ook op enen koning ten opzichte van zijne onderdanen toepasselijk is, wat in Lev. 19:13 gezegd wordt, en zijns naasten dienst om niet gebruikt, en geeft hem zijn arbeidsloon niet (Jak. 5:4).

a) Deut. 24:14, 15. Hab. 2:9.

14. Die daar slechts aan pracht en grootheid denkt en zegt: Ik zal mij een zeer hoog huis bouwen en doorluchtige opperzalen. En hij, zijn voornemen volbrengende, houdt zich vensteren uit naar de grootte van het ontworpen huis, en het is in zijne zalen en vertrekken

bedekt met ceder en prachtvol aangestreaken met menie, kostbare verf, gelijk men die tot het aanstrijken van gebouwen bezigt.

15. Zoudt gij regeren, menen ene lange en gelukkige regering te hebben, omdat gij u mengt 1) met den ceder, omdat gij in een prachtig cederen huis woont, zonder dat het er op aan zou komen, hoe gij regeert? Heeft niet uw vader Josia gegeten en gedronken, de vreugde van ene koninklijke tafel genoten, en recht en gerechtigheid gedaan, en het ging hem toen wel?

1) Beter: Omdat gij wedijvert in cederen. Het is duidelijk, dat de Heere hier doelt op Salomo, dat de koning van Juda met Salomo wedijverde in het bouwen van prachtige paleizen. Evenwel dit zou hem niet baten, dewijl hij geen recht en gerechtigheid had gedaan, d. w. z. dewijl de godsvrucht in dit paleis niet woonde en dewijl de vreze Gods er niet heerste, zou God Zijn aangezicht er voor verbergen.

16. Hij heeft de rechtzaak des ellendigen en noodduftigen gericht, toen ging het hem wel. Is dat niet Mij te kennen? spreekt de HEERE(Hoofdst. 9:24). Is dat niet de ware godsdienst?

17. Maar uwe ogen en uw hart zijn niet dan op uwe gierigheid, gij denkt er niet aan om recht en gerechtigheid te doen, maar om zo veel mogelijk schatten te verzamelen; en uwe gedachte is op onschuldig bloed, om dat te vergieten, en op verdrukking en overlast, om die te doen. 1)

1) Hier drukt de profeet het helder uit, hoewel Jojakim van zijn vader Josia verschild. Hij toont derhalve het zeer grote verschil, dewijl Josia zich beijverd had om de billijkheid te bewaren, doch deze had al zijn zinnen gezet op bedrog en roof en had zich geworpen op woestheid. Want door oog en hart verstaat hij alle delen der ziele en des lichaams.

18. Daarom zegt de HEERE also van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda: a) Zij zullen, wanneer hij na enige jaren zijn leven eindigt, hem niet beklagen, gelijk men bij den dood van betrekkingen klaagt (1 Kon. 13:30): Och mijn broeder, of: Och zuster. Zij zullen hem niet beklagen gelijk zijnen vader (2 Kon. 23:30) Och heer! of: och zijne majesteit. 1)

a) Jer. 16:4 vv.

1) Zijn bloedverwanten zullen hem niet bewenen neen zelfs niet met de gewone uitdrukkingen van droefheid, die gebruikelijk zijn bij een begrafenis van den geringste, waarbij zij uitroepen: ach, mijn broeder of ach, mijn zuster. Zijne onderdanen zullen hem niet beklagen, noch uitroepen gelijk zij plegen te doen bij de graven hunner vorsten: Ach Heere, of ach zijne Hoogste. Het is droevig zo geleefd te hebben, dat als men sterft niemand droevig is van hem te scheiden.

19. Integendeel met ene ezelsbegrafenis, wanneer het lijk op de vilplaats wordt geworpen, waar het door zijn stank de lucht verpest (Jes. 34:3), zal hij begraven worden; men zal hem a) slepen en daarhenen werpen, verre weg van de poorten van Jeruzalem (2 Kon. 24:6).

a) Jer. 15:3.

Ene andere profetie van gelijken inhoud vinden wij in Hoofdst. 36:3 vv. "De onzen beschouwen wij, gelijk wij reeds hebben opgemerkt, als gesproken in het jaar 609 vóór Chr. van welken tijd af de regering van Jojakim in Dan. 1:1 gerekend wordt. Het schijnt, dat de koning, die Eljakim heette, door Faraö Necho tot verandering van zijnen naam gedrongen is. Hij veranderde dien nu in "Jojakim", (2 Kon. 23:34), menende de door God beloofde oprichting van het Davidische koningshuis (2 Sam. 7:12 vv.) op die wijze in ene nog nadere betrekking tot Jehova, den Verbonds-God te zullen stellen, en het voortbestaan zijner dynastie te verzekeren. Misschien ook, dat hij met hetzelfde doel zijnen zoon, die toen acht jaren oud was, tot mederegent aannam; daarop doelt tenminste 2 Kron. 36:9 : "Acht jaren was Jojachin oud als hij koning werd" (vgl. 2 Kon. 24:8), wanneer dat niet op een schrijffout berust. In plaats van zijnen oorspronkelijken naam "Jechonia" (1 Kron. 3:16) gaf hij hem den omgezetten naam "Jojachin", omdat de betrekking, op 2 Sam. 7:12 vv. die in het woord lag, scherper op den voorgrond scheen te treden. maar met alle deze pogingen, om voor zich en zijn geslacht de koninklijke heerschappij te behouden, en de profetische bedreigingen van ene nabij zijnde vernedering van het Davidische koningshuis te niet te doen, bedroog Jojakim, die in alles juist het tegendeel van zijnen vader was, slechts zichzelf. (2 Kon. 22:11 vv.). De rede van Jeremia in vs. 2-9 van ons hoofdstuk was door hem geheel en al is den wind geslagen, zo als dadelijk het begin zijner regering bewees. Daarom komt, nadat in vs. 18 vv. over hemzelf het vonnis is uitgesproken, in het volgende ook een woord over zijnen zoon, op wien zijne dwaze verwachtingen gebouwd waren.

20. Wanneer het zo even (vs. 18) gezegde vervuld wordt, en daarmee de tijd van andere gebeurtenissen gekomen is (2 Kon. 24:1 vv.), klim dan, dochter Zions, volk van Jeruzalem! op den Libanon 1) in het noorden des lands, en roep, gelijk ene jonkvrouw die van haren verloofde beroofd is, en op de bergen over hem klaagt (Richt. 11:37 vv.), en verhef uwe stem op den Basan, op het oostelijk daartegenover liggende gebergte van Hauran. Roep ook van Abarim, de veren 2), van de bergen van het Moabietische hoogland (Num. 31:20 #Nu); maar al uwe liefhebbers, dewelken, die met u verbonden waren, daar zij in u hun residentie hadden, zijn verbroken.

1) De Profeet bespot de Joden en belacht hun trotsheid, omdat zij menen dat zij behouden zullen blijven, hoewel zij God tot een tegenstander hebben. Hij leert hun derhalve, dat zij zichzelf zeer bedriegen, waar zij zich straffeloosheid beloven. Hij beveelt hen den berg Libanon te beklimmen en hun stem te laten horen op den berg Basan, opdat zij zullen begrijpen dat er geen hulp is, waar het oordeel Gods op hen rust. Doch dit gehele vers is ironisch tot het einde toe. Want te vergeefs was hun uitroepen en hun gehuil. Maar de Profeet handelt zo met hen, dewijl hij zag dat zij geheel in de war waren. Zij waren derhalve onwaardig om aan hen een raad te geven, om hen vertrouwelijk te vermanen. Daarom moest hij ironisch hun zinneloosheid bespotten, omdat zij zich heil beloofden, terwijl zij niet aflieten het vonnis Gods over zich in te roepen.

2) Onze Staten-Overzetters tekenen bij hun vertaling aan: "te weten der rivieren, die men passeren moest naar Egypte, dat de Egyptenaars u te hulp komen. " v. d. Palm vertaalt: "van alle zijden. " Hitzig: "van de tegenoverliggende hoogten, " en verklaart: "men moet op de bergen stijgen, opdat men het klaaggeschrei, zo als dit bij een zo groot ongeluk past, verre

verneme. Men moet schreien, zodat men het van den enen berg tot den daaraan tegenoverliggenden kan horen. "

Beter is het te vertalen van Abarim. De bergen, welke Palestina begrenzen, worden hier genoemd. De Libanon in het Noorden, Basan in het Noordoosten en het gebergte Abarim in het Zuid-Oosten. Tot laatstgenoemd gebergte behoorde ook Nebo, bekend uit de geschiedenis van Mozes.

21. Ik sprak u aan in uwen groten voorspoed en voorspelde de ellende, die toen nog had kunnen worden afgewend, maar gij zeidet: Ik zal a) niet horen. Dit is uw weg van uwe jeugd af, reeds van Mozes tijden af, toen gij begonnen zijt een zelfstandig volk te zijn, dat gij Mijner stem niet hebt gehoorzaamd.

a) Jer. 5:23; 7:23-28; 11:7, 8; 13:10, 11; 16:12; 17:23; 18:12; 19:15.

22. De wind zal al uwe herders weiden, al uwe leidslieden en koningen voortsleuren, en uwe liefhebbers, die vorsten, wier verloofde gij zijt, zullen in de gevangenis gaan; dan zult gij zeker beschaamd en te schande worden van wege al uwe boosheid, dewijl gij naar Mijne stem niet hebt willen horen.

Gods oordelen zullen als een verzengende wind (zie Hoofdst. 4:11) alle uwe overheden, zo burgerlijke als kerkelijke vernielen. Hun aanzien en gezag zullen ophouden, en de ganse vorm onzer regering zal gesloopt worden.

23. O gij, die nu op den Libanon woont, in huizen met zuilen en balken (Hoofdst. 21:14), en in de cederen nestelt, gij inwoners van Jeruzalem, die u in uwe prachtige gebouwen bevindt! hoe begenadigd (1 Kon. 15:22) zult gij zijn, wat zal uwe pracht u baten, als u de smarten zullen aankomen, het wee als ener barende 1) vrouw; als al het onheil wordt geboren, waarvan gij nu zwanger gaat.

1) Merkt hieraan, zij, die hoogmoedig zijn op hun wereldse voordelen, zouden weldoen, indien zij bedachten, hoe zij er uit zouden zien, wanneer benauwdheden over hen komen, en hoe zij dan al hun schoonheid zullen verloren hebben.

24. Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de HEERE, ofschoon Chonia 1), de zoon van Jojakim, den koning van Juda, een zegelring ware aan Mijne rechterhand, zo nauw aan Mij verbonden, als de ring zich eng om den vinger sluit (Hoogl. 8:6), zo zal Ik u toch van daar, van Mijnen vinger, wegrukken. 2)

1) Volgende gewone verklaring zou door deze verkorting van naam het "zal, " dus de belofte voor de toekomst, worden uitgewist; wij vinden echter daarin meer ene symbolische versterking van de bedreiging: "Ik zal u wegrukken. "

2) De godvruchtige koningen van Juda waren geweest als zegelringen aan Gods rechterhand, na en dierbaar bij Hem. Hij had roem op hen gedragen en gebruik van hen gemaakt als

werktuigen Zijner regering, gelijk een vorst doet van zijn zegelring, of van zijn handtekening. Doch Chonia had zich die ere ten uiterste onwaardig gemaakt en daarom zullen de voorrechten van zijn geluk hem ook niet beveiligen. Hij zal desniettemin verworpen worden. Juist tegengesteld tegen deze bedreiging tegen Jojachin, is Gods belofte aan Zerubbabel, toen Hij hem tot den leidsman zijn volks maakte bij hun wederkering uit Babels gevangenis (Haggai 2:24). Zij die zichzelf beschouwen als zegelringen aan Gods rechterhand, moeten niet gerust zijn, maar vrezen, dat zij van daar zullen weggerukt worden.

25. En Ik zal u geven in de hand dergenen, die uwe ziel zoeken, en in de hand dergenen, voor welker aangezicht gij schrikt, namelijk in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en in de hand der Chaldeënen.

26. En Ik zal u en uwe moeder Nehustha (Hoofdst. 13:18), die u geboort heeft, en door wier invloed gij u bij uw bestuur laat leiden (2 Kon. 24:8), uitwerpen in een ander land, waarin gijlieden niet geboren zijt, en daar zult gij beiden sterven (2 Kon. 24:12, 15; 25:27 vv.).

27. En in het land, naar hetwelk hun ziel verlangt om daar weer te komen, in het land hunner vaders, naar Palestina, daarheen zullen zij niet wederkomen.

28. Is dan deze man Chonia, zo zal men dan moeten uitroepen, een veracht, verstrooid, afgodisch beeld, of werkstuk? Of is hij een vat, waaraan men genen lust heeft? dat in de ogen des Heeren niets anders waard was dan verbrijzeling? Waarom hij en zijn zaad uitgeworpen, ja weggeworpen in een land, dat zij niet kennen (Hoofdst. 5:19)?

Het vraagsgewijze voorstel in dit vers tekent de algemene verslagenheid, die er zijn zou over het noodlot van Jechonia. Men zou het zich nauwelijks kunnen verbeelden: hij, die men eerde en lief had, waarom moest hij na weinige maanden regerens een zo droevig en verachtelijk lot ondergaan? Het antwoord op deze vraag wordt verzwegen, doch Juda's einde naderde met rasse schreden, en van zulk een monster als Jojakim geweest was, moest geen afstammeling op Davids troon zitten.

29. O land, land, land! dat om uwen koning klaagt, hoor des HEEREN woord, 1) dat het u het Goddelijk raadsbesluit verklare, het welk in zulk een bitter lot aan hen vervuld wordt.

1) met het driemaal herhaalde woord land, bedoelt de Heere de aanspraak zo krachtig mogelijk te maken, opdat Juda nog als ter elfder ure zou luisteren naar Zijn woord. Juda moest weten dat het oordeel zeker zou komen, indien het des Heeren woord bleef verachten en niet leerde luisteren naar Zijne vermaningen.

30. Zo zegt de HEERE: schrijf dezen zelve man voor kinderloos, wiens geslacht dus met hem te niet gaat, enen man, die niet voorspoedig zal zijn in zijne dagen, en niet verkrijgen zal wat hij zich voorstelt, namelijk dat zijne kinderen na hem op den troon in Juda zouden zitten. Want er zal, al ontbreekt het hem ook niet aan zonen, niemand van zijn zaad voorspoedig zijn, zittende op den troon Davids, en heersende meer in Juda; met hem zal de koningstroon voor zijn geslacht voor altijd verloren zijn.

De koning Zedekia, die op Jojachin volgde en elf jaren te Jeruzalem regeerde, was niet zijn zoon, maar een broeder van zijn vader Jojakim (2 Kon. 24:18-25:7). Na deze heeft geen nakomeling van David meer op den troon gezeten. Hoe slechts op tweevoudigen buitengewonen weg, ene door toepassing van de wet omtrent de erfdochter, en verder door het sluiten van een Leviraatshuwelijk, Jojachin de stamhouder der koninklijke geslachtslijn geworden is, zie daarover 1 Kron. 3:19 en Matth. 1:12.

HOOFDSTUK 23.

DE VERKEERDE HERDERS EN VALSE PROFETEN WORDEN BESCHREVEN EN BESTRAFT. CHRISTUS, DE GOEDE HERDER EN GROTE PROFEET WORDT BELOOFD.

III. Vs. 1-40. Het oordeel, uitgesproken over de drie eerstvolgende opvolgers van Josia in 't bijzonder, wordt nog eens in een algemeen wegeroep over de herders zamengevat, die de hun toevertrouwde kudde verwaarloosd, verdorven en verstrooid hebben. De verdiende straf zal hen daarvoor treffen, doch daarna zal de Heere het overschot der verstrooide kudden weer verzamelen en op de weide terugvoeren, waar het onder goede herders veilig en zonder vrees weiden, op nieuw voorspoedig zijn en zich uitbreiden zal. Een rechtvaardige spruit van David zal met wijsheid en gerechtigheid als Koning over Juda en Israël regeren. "De Heer, onze gerechtigheid zal Zijn naam zijn. " Dan zal ene verlossing komen uit het land van het noorden, welke de vroegere verlossing uit Egypte verre overtreft en doet vergeten (vs. 1-8). Daar echter de valse Profeten ook tot de leidslieden van het volk behoren, die het verleiden en verderven, zo is aan de bestraffende rede tegen die herders dadelijk ene tegen deze Profeten verbonden. Vooreerst worden zij in hun pogen geschilderd als verleiders des volks (vs. 9-15): vervolgens wordt het volk voor hun bedrog gewaarschuwd (vs. 16-24). Daarop wordt hun snood misbruik van den naam des Heeren voorgesteld (vs. 25-32), en ten laatste het volk bestraft, omdat het de ware voorzeggingen Gods spottend en boosaardig een last des Heeren noemt (vs. 33-40).

1. Wee den herderen, den overheden (Hoofdstuk 2:8; 3:15; 10:21 die de schapen Mijner weide, de kudde die Mijn eigendom is, en aan welke Ik een land gegeven heb, waar zij verzorgd zijn (Hoofdst. 13:17. Ps. 74:1; 100:3), ombrengen en verstrooien, door hun gewelddadigheden en verdrukkingen te gronde richten (Hoofdst. 22:13 vv.), en door het geestelijk verderf, dat van hen uitgaat, maken, dat zij uit het land worden verbannen (Hoofdst. 15:4), spreekt de HEERE (vgl. Ezech. 34).

2. Daarom zegt de HEERE, de God Israëls, dit algemene (vs. 1) op de laatste koningen van Israël in 't bijzonder toepassende, alzo van de herderen, die Mijn volk weiden, van Joahaz, Jojakim en Jojachin: Gijlieden hebt door uwe goddeloze, zelfzuchtige regering Mijne schapen verstrooid, en hebt ze verdreven, zo ver gebracht, dat zij moeten verstoten en verdreven worden, en gij hebt ze niet bezocht, er geen acht op geslagen, zo als uwe roeping meebracht (Ezech. 34:2 vv.). Ziet, Ik zal over u bezoeken (Jes. 26:1) de boosheid uwer handelingen, waarin gij integendeel allerlei ongerechtigheid hebt gepleegd (Hoofdst. 21:12), spreekt de HEERE. 1)

1) Hier geeft God de oorzaken aan, waarom Hij zo zeer verontwaardigd is over deze verwoesters, dewijl waar zij tyrannie oefenden over het volk, niet slechts des mensen leed hebben aangedaan, maar God zelven, die in Zijn trouw het uitgeredde volk had aangenomen. Wel is het waar dat zij allen die verwoesting zich waardig hadden gemaakt. Want wij hebben uit vele plaatsen gezien, dat het volk niet kon verontschuldigd worden, waar het bedrogen werd door slechte en goddeloze leidslieden, dewijl op deze wijze allen een rechtvaardig loon

werd vergolden, daarom, omdat van den minste tot den grootste allen zich den toorn Gods op den hals hadden gehaald. Maar daarmee was de goddeloosheid der slechte leiders niet te verontschuldigen, dewijl zij hadden moeten berekenen, waartoe hun die last was opgelegd, vervolgens door Wien zij waren aangesteld.

3. En Ik zal het overblijfsel Mijner schapen, wat van de straf der verstoting en verbanning overblijft (Jes 6:13; 10:22) redden en zelf vergaderen uit al de landen, waarhenen Ik ze verdreven heb. En Ik zal ze wederbrengen tot hun kooien (Jes. 13:20), d. i. tot de steden en vlekken van het heilige land, en zij zullen vruchtbaar zijn en door grote vruchtbaarheid, die Ik ze zal geven, vermenigvuldigen.

4. En Ik zal a) herderen over hen verwekken, die in getrouwe en nauwgezette waarneming van hun ambt ze weiden zullen in den waren zin des woords (Hoofdst. 3:15), en zij zullen nu recht geregeerd en goed geleid in Mijne genade blijven, en Mijn verbond bewaren; zij zullen niet meer vrezen, noch verschrikt worden voor herhaling van de gerichten Mijns toorns, noch gemist, uit hun land verbannen worden, spreekt de HEERE.

a) Ezech. 34:11, 12.

Deze belofte is wel aanvankelijk vervuld ten tijde der bevrijding uit de ballingschap en de wederoprichting van het Joodse rijk, toen zij in Zerubbabel, Jozua, Nehemia, Ezra, ook in de Profeten Haggai, Zacharia, Maleachi, en dergelijken hun goede herders of bestuurders en leraars hadden. Men kan echter niet zeggen, dat zij daardoor geheel is vervuld, want het Joodse volk is na dien tijd geenszins buiten alle vrees en verschrikking, buiten alle vijandige bezoeking en verontrusting gebleven, gelijk hier wordt beloofd. Wat zij, in de volgende tijden tot op Christus deels van de Egyptische, deels van de Syrische koningen, in 't bijzonder van Antiochus Epifanes en ook van de Romeinen hebben geleden, is bekend. Voegt men nu ook hierbij de eerste tijden van het Nieuwe Testament, zo kwam in plaats van de hier beloofde vergadering bij verreweg de meesten de verstrooiing met de inwendige verstokking, in welken toestand hun nakomelingen zich nog heden bevinden. Deze voorspelling behoort dus ten opzichte van hare volledige vervulling tot de laatste en nu nog toekomstige tijden.

5. Ziet, dit is het voornamelijk, waarop de in vs. 4 uitgesprokene voorzegging uitloopt a) de dagen komen spreekt de HEERE, dat Ik aan David in den aan hem beloofden Zoon 2 Sam. 7:12 vv.) ene rechtvaardige spruit (Jes. 11:1; 53:2. Zach. 3:8; 6:12) zal verwekken; die zal, koning zijnde, regeren en voorspoedig zijn (Jes. 52:13), en recht en gerechtigheid doen op de aarde (Jes. 32:1. Ezech. 34:23).

a) Jes. 4:2; 40:11. Jer. 33:14, 15. Dan. 9:24. Luk. 1:32, 33.

Het: "Ziet, de dagen komen" betekent volgens het gewone spraakgebruik van Jeremia niet een vervolg in den tijd met betrekking tot het voorgaande, maar het vestigt ook de aandacht op de grootte van hetgeen verkondigd wordt. Tevens wordt gewezen op de tegenstelling der hoop tegenover het zichtbare, dat in het geheel geen aanleiding tot haar geeft. Moge het tegenwoordige nog zo droevig zijn, zo komt toch de tijd.

De Heere wil niet, dat de schapen, die door de schuld hunner herders moesten verjaagd worden naar een vreemd land, altijd de straf daarvoor zouden dragen. De overgeblevenen moeten terugkeren op hun weiden en op nieuw vermenigvuldigen. Hij zal hun nieuwe herders geven, onder wier leiding zij veilig zullen zijn van vrees en siddering en herhaling der vlucht. De blik des zieners door den Geest vervrolijkt, vestigt zich op de zich verheffende gedaante van Hem, die gezegd heeft: "Ik ben de goede Herder. " Hij ziet den gezalfde des Heeren uit Davids stam, die komt, die recht en gerechtigheid uitoefent op aarde en zegen geeft.

Hier wordt van Christus gesproken als van een Spruit. Zijn voortkomen, Zijn begin zal gering zijn, als van een lot of spruit, en zijn opkomen als uit de aarde, maar voortgroeïende groent, groot wordt en met vrucht beladen is. Christus is de wortel en het geslacht Davids. Hij is een spruit van Gods planting. Hij verwekt hem. Hij heiligde hem en zond hem in de wereld, gaf hem zijn last en hoedanigheid.

Hij is een rechtvaardige spruit, want Hij is zelf rechtvaardig en door Hem worden velen, ja allen die de Zijnen zijn, rechtvaardig gemaakt; een Voorspraak is hij, Jezus Christus, de rechtvaardige.

6. In zijne dagen zal Juda verlost worden, zodat het tot waarachtigen en voortdurenden voorspoed komt, en Israël zal, gelijk de voorzegging in Deut. 33:28 belooft, zeker wonen. En dit zal Zijn naam zijn, de naam van dezen Koning, den rechtvaardigen Spruit van David, de naad, waarmee men Hem zal noemen: DE HEERE (Jes 45:17), ONZE GERECHTIGHEID (1 Kor. 1:30, vgl. Hoofdst. 30:21 vv.)

1) Hij kondigt Hem derhalve aan als den waren God en echter als den Zoon Davids. Vervolgens beveelt Hij om van Hem de gerechtigheid te verwachten en al wat tot het volmaakte en volle geluk dienen kan.

Het is een symbolische bijnaam, die zich daardoor van enen gewonen naam onderscheidt, dat hij niet tot werkelijk gebruik dient, maar tot objectieve karakterisering, tot een ideaal opschrift. Daarom wordt aan dezen naam ook een object toegevoegd, dat reeds zijnen naam heeft. Op gelijke wijze geeft David aan zijn zoon den naam Jedidja (2 Sam. 12:25). dien hij in werkelijkheid nooit heeft gedragen.

De bijzondere veel betekenende naam moet zeker op den hoofdpersoon van het vers, op den Messias zien in wiens dagen Juda gered zou worden en Israël zeker zou wonen, maar niet op Israël, zo als velen willen. Door den beloofden Koning wordt vervuld wat in Deut. 6:25 gezegd is. Op die plaats lezen wij: "het zal ons gerechtigheid zijn, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden voor het aangezicht des Heeren, onzes Gods, gelijk Hij ons geboden heeft. " maar wie heeft de wet volkomen onder het Oude Verbond vervuld? De vrome David? de wijze Salomo? of wie? Daarom komt hier de Messias voor in de gehele noodzakelijkheid Zijner verschijning, in het volle licht Zijner betekenis. Hij, de enig Rechtvaardige, maakt velen rechtvaardig, die in Hem geloven (Jes. 53:11). In Zich het heilige, goddelijke leven werkelijk openbarende, verschaft Hij aan degenen, die in Hem geloven, Gods gerechtigheid, ja wordt zelf tot deze.

Hebr. : "Jehova Tzidkenoe, " woordelijk vertaald: "de Heere (Jehova), onze Gerechtigheid. " Daarmee komt de verklaring (Jer. 33:16) zeer overeen: "In dien tijd zal Juda geholpen worden en Jeruzalem veilig wonen, en men zal haar noemen: de HEERE onze gerechtigheid (Jehova-Tzidkenoe). " Hier is het ontwijfelbaar, dat de naam Jehova niet aan Jeruzalem kan zijn toegezegd, maar alleen de gehele spreuk: Jehova (is) onze gerechtigheid. De stad Gods wordt daardoor aangeduid als zulk ene die voor al hare bewoners gene gerechtigheid bezit en kent dan die uit het geloof in den Heere (Jehova) komt, vermits dßr alle tongen belijden, gelijk in Jes. 45:24 gezegd wordt: "in den Heere heb ik gerechtigheid en sterkte. " Dezelfde verklaring zou zich nu ook in deze plaats laten toepassen, wanneer zij van den beloofden Koning luidde: "Jehova mijne gerechtigheid. " (Hebr. "Jehova Tzidki, " wat van gelijke betekenis ware met den naam Zedekia). Maar vermits het toevoegende "onze gerechtigheid" niet op den koning, maar op het volk slaat, zo zou de naam voor den beloofden koning zelve zonder betekenis zijn, en hem slechts als zinnebeeld des volks toegevoegd worden, wanneer niet het hoofdwoord "Jehova" van hem gebezigd ware. De zin is dus in deze onze plaats een andere dan in Jer 33:16, omdat de naam op een geheel anderen persoon slaat. Wij verstaan ze zo: "Deze (de beloofde koning) is Jehova, die onze gerechtigheid is. " Luther heeft dus goed vertaald: dat is zijn naam-"Heere, die onze gerechtigheid is. " De te wachten Messias wordt hier werkelijk Jehova genoemd, als de tweede persoon, het ander Ik der Godheid. Wanneer op één altaar (Exod. 17:15) geschreven stond: "Jehova, mijne banier" en op een ander (Gen. 33:20): "God Israëls God, " zo was dit wel een bloot herinneringsteken, en zulk een altaar is niet Jehova of God, maar het is geheel wat anders, dan wanneer de rechtvaardige Spruit, waarop Israël als op zijnen Verlosser wacht, wanneer die Koning die recht en gerechtigheid op aarde sticht, den naam ontvangt "Jehova onze gerechtigheid. " Dat kan niet anders worden verstaan dan dat Hij is wat Hij heet, dat Hij als Jehova onze gerechtigheid is. Hem dus, dien wij nu Jezus Christus noemen, dien noemt Jeremia op profetische wijze naar Zijn wezenlijk karakter Jehova onze Gerechtigheid; en wel daarom, omdat Hij, als God in het vlees verschenen, de enige bron der gerechtigheid voor Zijn rijk en voor Zijn volk is.

Het zal den Christen steeds ene grote kalmte, rust en vrede geven, als hij peinen mag over de volmaakte gerechtigheid des Heeren Jezus. Hoe menigwerf zijn Gods heiligen ter nedergedrukt en treurig! Ik geloof niet, dat zij dit mogen zijn. Ik geloof niet, dat zij het zouden kunnen, wanneer zij steeds hun volmaaktheid in Christus zagen. Sommigen spreken altijd over het bederf en de arglistigheid des harten en de natuurlijke boosheid der ziel. Dit is alles zeer waar; maar waarom gaat men niet wat verder en herinnert zich, dat wij "volmaakt zijn in Christus Jezus. " Het is niet te verwonderen, dat zij, die bij hun eigene verdorvenheid altijd blijven stilstaan, zo gedrukt zijn; maar het kan niet anders of er zal vreugde in ons hart komen, zo wij ons herinneren dat Christus onze gerechtigheid is geworden. Al moet ik veel droefheid ondervinden, al valt satan mij aan, al heb ik nog veel door te worstelen, eer ik in den hemel kom, ik sta in het verbond der Goddelijke genade; ik heb alles in mijnen Heer; Christus heeft alles volbracht. Aan het kruis riep Hij uit: "het is volbracht!" en daar alles volbracht is, ben ik volmaakt in Hem, en mag ik mij verheugen met ene onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, niet hebbende mijne rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die uit het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is, door het geloof. Aan deze zijde van den hemel zult gij geen heiliger volk vinden dan zij, die in hun hart de leer van Christus' gerechtigheid ontvangen. Als de gelovige zegt: "mijn leven is Christus alleen, in

Hem rust ik voor mijne zaligheid, en ik geloof dat, hoe onwaardig ook, ik in Jezus verlost ben, " dan rijst deze gedachte uit dankbaarheid in het hart op: "zal ik dan niet voor Christus leven, Hem niet liefhebben en dienen, daar Hij mij door Zijne verdiensten heeft gered?" "De liefde van Christus dringt ons, opdat degenen, die leven niet meer zich zelve zouden leven, maar Dien, die voor hen gestorven is. " Eerst als wij door de toegerekende gerechtigheid verlost zijn, zullen wij de ons medegedeelde gerechtigheid op prijs stellen.

Deze voorspelling is te merkwaardiger, omdat de Profeet aan het einde van het vorige hoofdstuk met ene vernedering van het Davidisch stamhuis had moeten dreigen, die bijna aan vernietiging grensde. Maar ook afgezien van haar historisch verband, mag zij ene der ondubbelzinnigste aankondigingen van den aanstaanden Messias genoemd worden. Of zou het mogelijk zijn, gelijk een der beroemdste uitleggers voorsloeg, dat hier onder den naam van spruite Zerubbabel, de beroemde nazaat van David, zou voorgesteld zijn? Maar wie zal beweren, veel minder bewijzen, dat onder zijne weldadige leiding de herstelling van al de twaalf stammen van Juda en Israël plaats gehad heeft, en wie acht het gene snode godslastering op hem, of op éniĝ zondig aardbewoner de verhevene beschrijving toe te passen, hier van de Spruite gegeven? Geen wonder, dat reeds oude Joodse uitleggers hier aan niemand dan den Messias gedacht hebben. De luister Zijner regering wordt hier met trekken getekend, ten dele uit het gewijd geschiedverhaal van Davids leven ontleend; en niet onwaarschijnlijk achten wij het, dat de eigenaardige spreekwijs dien spruit aan David verwelken, ene zijdelingse toespeling op de belofte behelst aan dit stamhuis door Nathan gedaan. Wat de benaming betreft waarmee men Hem zal noemen: "Jehova onze gerechtigheid, " zij schijnt ons toe den David-spruit aan te kondigen als degene, in en door wien Jehova ene volkomene gerechtigheid aan Zijn volk zou verlenen. Zo duidt in het oud geschiedverhaal de naam des altaars "Jehova mijne Banier" met andere woorden aan, dat aan Jehova als banier van Zijn volk, dit altaar toegewijd was. Zo wordt door den naam Immanuël, aan den zoon der maagd bij Jesaja toegekend, te kennen gegeven, dat Hij, die hem draagt, voor het volk een teken en onderpand van Gods gunstrijke bescherming zou wezen. Dat hier ene dergelijke verklaring moet gevolgd worden, en alzo geen persoonlijke eigen naam ter aanduiding van den Messias zelve gevonden wordt, blijkt zonneklaar uit Hoofdst. 33:15, 16, waar dezelfde naam van Jehova ook aan de stad Jeruzalem toegekend wordt. Ziet, zo luidt het op die plaats, de tweede der bovenbedoelde: ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik het goede woord verwekken zal, dat Ik tot het huis Israëls en over het huis Juda gesproken heb. In die dagen en te dier tijd zal Ik den David ene spruit der gerechtigheid doen uitspruiten, en Hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde. In die dagen zal Juda verlost worden, en Jeruzalem zeker wonen, en-aldus zo staat er letterlijk-zal men haar noemen "Jehova, onze gerechtigheid!" Hoe zouden deze woorden, indien zij ene opzettelijke beschrijving van de natuur en het wezen van den Messias, als vlees geworden Jehova, behelsden, met hetzelfde recht tot ene beschrijving van Zijne rijkstad gebruikt kunnen worden? De duidelijke bewijzen voor de erkenning der Goddelijke natuur van den Messias ook in het Oude Verbond zijn veel te talrijk, dan dat wij deze heilige waarheid zouden behoeven te staven alleen door de klank van een woord. Intussen moest het den dieper denkende niet moeilijk vallen, ook op grond van dergelijke uitspraken tot de gedachten te komen, dat Hij, door wien zulk een heil zou tot stand gebracht worden, en die zulk een naam waardig kon dragen, boven alle aardbewoners oneindig verheven moest zijn. Wat soortgelijke toezeggingen voor den vromen Israëliet uit

die dagen inzonderheid aantrekkelijk maken moest, het was boven alles het uitzicht, zowel hier als elders ontsloten, op ene gelukkige hereniging der beide koninkrijken onder éénen Davidischen scepter; een uitzicht, tot dusver nimmer volkomen verwezenlijkt, en waarvan dus de invulling voor latere eeuwen bewaard blijft. Zo helder staat het den Profeet voor den geest, dat hij, na de eerstgenoemde voorspelling een tijd te gemoet ziet, waarin men niet meer de verlossing van Israël uit Egypte, maar de hereniging van het verstrooide volk uit alle streken der aarde, als de roemrijkste openbaring van Gods trouw, bij zijne plechtige eden vermelden zal.

De vraag, of de heiligen onder het Oude Testament wel het Evangelie gekend hebben, is zoveel, alsof men ze vroeg: Hebben zij onder het Oude Testament wel brood gehad en gegeten? Indien er gene belofte des levens en der heerlijkheid onder het Oude Testament geweest ware, dan zouden de Profeten nog veel meer dan de apostelen gezegd kunnen worden: de ellendigste van alle mensen te zijn. Doch altijd hing er, al was het ook maar een lampje (zo als in Ps. 88), in de lange donkere tempelzaal; de lamp van David, de belofte Gods. Dat was hun bestendig licht, waarbij, zij arbeidden en leefden. De Heere onze gerechtigheid. Zo hebben wij dan ene levende, persoonlijke bron van de vergeving der zonde, en een altijd bij ons blijvenden Trooster, door wien wij altijd vergeving der zonde hebben; want de Heilige Geest en Jezus zijn niet te scheiden. Wij hebben tweeërlei voorspraak, de ene in den hemel: Christus; de ander in ons hart. De Heilige Geest. De Heere. Jehova: De spruit uit Davids stam zou dus niet enkel mens en koning, maar ook mens en God zijn. Doch hoe nu Jezus te gelijk waarachtig God en waarachtig mens kan zijn, dat kan den ene mens den anderen niet leren. Zulke dingen leert men alleen van God. Wien God het geloof geeft, dien onderwijst Hij zelf, en die weet de dingen Gods voor zichzelf, al kan hij ze ook den ongelovige niet wiskunstig bewijzen. De zalving des Heiligen Geestes, die ons alle dingen leert, is daarom waarachtig en gene leugen. Wij zouden ook het geloof het proefondervindelijk weten der geestelijke dingen kunnen noemen. Zelfs de Schrift kan niet meer doen, dan het brood des eeuwigen levens aanbieden en aanprijzen; doch hoe dat brood smaakt, en welke krachten het geeft, dat moet de mens zelf leren door het eten, door het geloven. Onze gerechtigheid. Gerechtigheid is onzondigheid. In de tegenwoordigheid Gods kan gene zonde bestaan. Zullen wij voor God bestaan, zo moeten wij onzondigd worden. Dit geschiedt in de vergeving onzer zonden door God. Op welk een grond? Op grond der offerande van Christus, welke ene verzoening der zonde is bij God. De gerechtigheid is dus buiten ons, maar voor ons. Het is hiermede als met de zon. Is zij niet buiten en hoog boven ons; maar is zij niet voor ons; verlicht, verwarmt zij ons niet, en maakt zij niet al onze vruchten rijp? .

Hier wordt niet alleen van den Christus getuigd dat Hij is God, boven allen te prijzen tot in eeuwigheid, maar ook wordt Hij als de Middelaar aangekondigd, die een eeuwige gerechtigheid zou aanbrengen, voor alle de zijnen. En dat de Profeet Hem noemt onze gerechtigheid, daaruit blijkt zo duidelijk mogelijk dat deze weet, dat niet alleen onder het N. maar ook onder het O. Verbond al de verbondelingen door Hem hun zaligheid, of liever hun gerechtigheid bij God hadden.

7. Daarom, om aan de bedreiging in Hoofdst. 16:14 vv. nu ook ene troostvolle voorzegging toe te voegen, ziet de dagen komen, spreekt de HEERE, dat zij niet meer zullen zeggen: Zo waarachtig als de HEERE leeft, die de kinderen Israëls uit Egypteland heeft opgevoerd!

8. Maar zo waarachtig als de HEERE leeft, die het zaad van het huis Israëls heeft opgevoerd, en die het aangebracht heeft uit het land van het noorden en uit al de landen, waarhenen Ik ze gedreven had! Want zij zullen wonen in hun land.

De heerlijke verschijning van den Herder aller herders is slechts als voorbijgaande; het oog van den Profeet wendt zich daarom terug tot de kudde, welke de Heere zeker eens uit Babel op haren grond zal doen wederkeren.

Gods wonderbaar werk in de herstelling van het Joodse volk na zijne verstrooiing over de ganse aarde, gepaard met de toebrenging der Heidenen, welke door dat middel ook zal worden teweeg gebracht, zal zo verre overtreffen de wonderen, door God gewrocht bij de uitvoering van de Joden uit Egypte, dat deze niet zou verdienen genoemd of vergeleken te worden bij de andere. De Apostel noemt (Rom. 11:15) deze herstelling van de Joden een leven uit den dood.

9. Aangaande of tegen de Profeten, die valselijk in den naam des Heeren profeteren en met de priesters het volk in het verderf storten, even als de koningen en regenten (Hoofdst. 14:13 vv.), volgt nu het verdiende wee.

Dit heeft al het voorkomen van het opschrift te zijn ener nieuwe godsspraak, wier inhoud door dit woord wordt aangeduid, als handelende van de valse profeten, van hun roekeloosheid en het lot, dat zij daardoor zich zelve en hun volk bereidden, waaraan Jeremia niet denken kan zonder de hevigste ontroering, waarvan het overige van dit vers gewaagt.

Mijn hart wordt hij hetgeen Ik tegen die Profeten heb te zeggen, in mijn binnenste gebroken van wege het vreeslijke der ontvangene openbaring; al mijne beenderen bewegen zich daarover van ontzetting. Ik ben als een dronken man, die zich zelve niet meer machtig is, en als een man, dien de wijn te boven gaat; van wege den HEERE, en van wege de woorden Zijner heiligheid, die Hij mij heeft opgedragen, om ten opzichte der toestanden, die Zijne gerichten noodzakelijk maken te verkondigen.

De grote liefde maakt den knecht Gods zo ijverig, dat hij geweldig op de verleiders loslaat. Hij denkt er niet aan, dat hij nu in een wespennest geslagen heeft, en voor altijd zijn leven verbitterd heeft; want hij heeft nog een hoger leven en het mindere geeft hij gaarne om der liefde wil. Toch zal de gehele wereld hem gehouden hebben voor enen onverbeterlijken en dollen ijveraar, die niets verschoont. Hij zegt zelfs, dat hij van God en Zijn woord als bedweld is, wanneer hij het land daarbij beschouwt.

De toorn Gods heeft zijn hart verbroken en al zijn gebeente aangegrepen, zodat hij krachteloos wankelde en hij een dronken man gelijkt, die niet meer vast op zijn voeten kan staan. Hij gevoelt zich innerlijk geheel verslagen, waar hij niet slechts den schrik van het

gericht ondervindt, hetwelk over de valse profeten en de valse priesteren, welke het volk tot dwaling hebben vervoerd, maar ook het schrikkelijk lijden, hetwelk over zijn volk zou komen.

10. Want het land, zo spreekt de Heere, is door die profeten en priesters vol overspelers (Hoofdst. 29:23), want het land treurt over de gruwelen van zijne bewoners (Hoofdst. 12:4; 14:2 vv.) van wege den vloek, die om de overtreding der geboden daarop is gelegd (Deut. 28:15 vv.). De weiden der woestijn, waarop het vee weidt, verdorren (Hoofdst. 9:10), omdat hun loop boos is, hun leven onophoudelijk in slechtheid is (Hoofdst. 5:8; 9:2. Jes. 59:7), en hun macht niet recht; zij zijn sterk in leugen en ontrouw (Hoofdst. 8:6).

11. Want beiden, profeten en priesters, zijn a) huichelaars(Hebr. onheiligen, heiligschenners); zelfs in Mijn huis vind Ik hun boosheid, spreekt de HEERE; zelfs op de heilige plaats bedrijven zij de zonde der ontucht.

a) Jer. 6:13; 8:10; 14:18.

Tot zulk ene ontucht boden de nissen en cellen van den tempel gelegenheid (vgl. 1 Sam. 2:22); en de priesters, dienstdoende naar de orde in hun klasse, waren van hun vrouwen verwijderd (Luk. 1:8 vv. 23 vv.). Den profeten, die veel in den tempel verkeerden, en die wellicht juist meer door vrouwen dan door mannen werden geraadpleegd (1 Kon. 14:2 vv. 2 Kon. 4:1, 8 wordt in vs. 14 uitdrukkelijk echtbreuk verweten).

12. Daarom, tot rechtvaardige straf voor zulk een verborgen zondigen, zal hun weg hun zijn als zeer a) gladde plaatsen in de b) donkerheid; zij zullen aangedreven worden en daarin vallen (Ps. 35:6. Spr. 4:19): want Ik zal een kwaad over hen brengen in (liever: namelijk) het jaar hunner bezoeking(Hoofdst. 11:23), spreekt de HEERE.

a) Ps. 73:18. b) Jer. 13:16.

13. Ik heb wel ongerijmdheid (Ps. 14:1) gezien in de profeten van Samaria, de hoofdstad van het rijk van Israël sedert het ontstaan van het goddelooste koningshuis (1 Kon. 16:33 vv.), profeten, die door Baäl profeteerden, en Mijn volk Israël verleidden (1 Kon. 16:33), en men zou menen, dat iets ergers niet kon bestaan.

14. Maar in de profeten van Jeruzalem zie Ik afschuwelijkheid(Hoofdst. 5:30), die veel ontzettender is; zij bedrijven overspel en gaan om met valsheid, en sterken door hun bedrieglijke voorstellingen (vs. 17; Hoofdst. 6:14; 14:13) de handen der boosdoeners, opdat zij zich niet bekeren, een iegelijk van zijne boosheid. In plaats van zich tot berouw te laten opwekken door de straffen, welke door Mijne profeten worden aangekondigd, verleiden zij niet alleen door hun voorbeeld tot het kwade, maar doen het ook door hun gezag daarin blijven, en houden het van het geloof terug (Ezech. 13:22). Zij allen zijn Mij, wat het gericht aangaat, dat Ik over hen zal doen komen, als Sodom en hare inwoners, de bewoners van Jeruzalem, die door hen zijn verdorven en op hun beurt de overige bewoners des lands hebben bedorven, als Gomorra (Deut. 32:32. Jes. 1:10).

15. Daarom zegt de HEERE der heirscharen, terwijl Hij overgaat tot de volvoering van het vonnis, van deze profeten also: Ziet, Ik zal aan hen voor alle anderen en in bijzondere mate doen, wat Ik in Hoofdst. 9:15 het gehele volk heb bedreigd. Ik zal hen met alsem spijzen en met a) galwater drinken, Ik zal hun de bitterste en smartelijkste rampen toezenden, want van Jeruzalems profeten is de huichelarij uitgegaan in het ganse land, zodat het afvallige Israël nog voor vroom kan gehouden worden bij het verstokte Juda (Jer. 3:11-11).

a) Jer. 8:14.

Dat is een natuurlijk gevolg der superioriteit, welke de akademiën, ministeriën enz. hebben en in hun mate moeten hebben. Wanneer zij op verkeerde wegen gaan, deelt het gehele land mede in hun verderf. Men bemerkt het in het gehele land, welke Theologen aan het roer zitten.

16. Zo zegt de HEERE der heirscharen tot degenen, die te Jeruzalem zijn en in het ganse land: Hoort niet naar de woorden der profeten, die u profeteren, zodat gij aan hun voorzegging geloof zoudt schenken, en naar hun woorden uw gedrag zoudt regelen (Hoofdst. 27:14 vv.). Zij maken u ijdel, zij vervullen u met een dwaas, nietswaardig vertrouwen op ene gelukkige toekomst (Ezech. 11:2 vv.); zij spreken het gezicht huns harten niet uit des HEEREN mond, als had de Heere hun werkelijk iets geopenbaard en hun een bevel gegeven (Hoofdst. 14:14).

17. Zij a) zeggen steeds tot degenen, die Mij lasteren door verachting van Mijn waarachtig woord: De HEERE heeft het gesproken, gijlieden zult vrede hebben; en tot al wie naar zijns harten goeddunken, in ongeloof en volharding wandelt, zeggen zij: Ulieden zal geen kwaad overkomen. Aan de tegenspraak tussen den inhoud van hun woord, en den toestand van hen, tot wie zij zich wenden, is duidelijk te zien, dat zij leugenprofeten zijn.

a) Jer. 6:14; 8:11. Ezech. 13:10. Zach. 10:2.

18. Want wie van ons-die profeten met hun aankondigingen van geluk, of ik met mijne bedreigingen in den naam van God-heeft in des HEEREN raad gestaan, en Zijn woord gezien of gehoord? Wie heeft Zijn woord aangemerkt en gehoord en nu ook de waarheid gezegd?

Men kan dit tweeledig opvatten, of als woorden van Jeremia aangaande de valse profeten: Wie hunner is in den raad des Heeren tegenwoordig geweest? Wie heeft Zijn woord verstaan en gehoord? Geen hunner! hun voorgewende Godspraken zijn louter verzinsels! Voor deze opvatting pleit de tekstlezing, welke in plaats van "Zijn woord" heeft: "mijne woorden. " Of als een gezegde in den mond der valse profeten, die in het slot van het vorig vers reeds sprekend worden ingevoerd; waarmee zij te kennen geven, dat het een louter voorgeven van Jeremia was, dat hij zijne profetieën van Godzelven had ontvangen; het was immers ene ongerijmdheid, dat iemand in den raad van God zou gezeten en daar iets gezien of gehoord hebben! En voor deze opvatting pleit de gemakkelijheid der verklaring en de gestrenge uitspraak in het onmiddellijk volgende vers. Het is dan opmerkelijk, dat sommige hedendaagse uitleggers der oude profeten dezelfde taal voeren, die Jeremia aan de valse profeten toeschrijft.

19. Spoedig genoeg zal het openbaar worden. Ziet, een a) onweder, een alles verwoestend oordeel des HEEREN, ene grimmigheid is uitgegaan, ja een pijnlijk onweder: het zal blijven op der goddelozen hoofd.

a) Jer. 30:23, 24.

20. Des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij zal hebben gedaan en totdat Hij zal hebben daargesteld de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen (liever: in latere dagen) zult gij met verstand daarop letten. Bij de uitkomst zal het blijken, wie in des Heeren raad heeft gestaan en wie Zijn woord heeft gehoord (Hoofdst. 30:23).

21. Maar reeds nu laat de Heere u weten, hoe het is met degenen, die u enkel geluk beloven; wanneer gij slechts Zijn getuigenis wilt aannemen? Ik heb die profeten niet gezonden, zo heeft de Heere uitdrukkelijk tot Mij gesproken, en ik heb het u getrouw overgebracht (Hoofdst. 14:14), nochtans hebben zij gelopen om hun gewaande openbaringen te verbreiden: Ik heb tot hen niet gesproken, nochtans hebben zij geprofeteerd.

22. Maar zo zij in Mijnen raad hadden gestaan, zo als zij voorgeven (vs. 18), zo zouden zij Mijn volk Mijne woorden, die Ik werkelijk gesproken heb, hebben doen horen, en zouden hen, omdat een goede boom slechts goede vruchten kan voortbrengen, en een waar Profeet alleen heilzaam op het volk kan werken (Matth. 7:15 vv.), afgekeerd hebben van hunnen bozen weg, en van de boosheid hunner handelingen. Nu zij echter de boosaardigen sterken, opdat niemand zich bekere van zijne boosheid (vs. 14), is het duidelijk, dat zij met leugen omgaan.

Zij zouden getracht hebben de menigte af te trekken en terug te roepen van hun boos gedrag, gelijk Mijne andere getrouwe boden en Profeten doen (Hoofdst. 25:3-5), en (vs. 17 Zo versta men de plaats liever dan ze met anderen, de Vulgata volgende te verklaren, dat, indien de valse Profeten den volke Gods woord getrouw hadden voorgedragen, het dan zou zijn bekeerd geworden; want dit is niet altijd het lot van getrouwe knechten en Gods ware Profeten (Jes. 49:4; 53:1), ja is dat niet geweest van den Heiland zelve, toen Hij op aarde was (Matth. 11:20. Joh. 12:36, 38).

23. Zouden die Profeten misschien denken, dat Ik niet hoorde en zag wat zij doen? Ben Ik aan God van nabij, zodat Ik alleen zou weten wat er in den hemel geschiedt, spreekt de HEERE, en niet een God van verre, zodat Ik onkundig zou wezen van hetgeen op aarde voorvalt?

1) Hier verwijt Hij aan de hypocrieten hun aanmatiging, dewijl zij zo gevoelloos waren in hun ondeugden, dat zij meenden, dat zij op allerlei manier God de ogen konden verblinden. Niet dat zij aldus hebben gesproken. Maar nooit zou de slaperigheid bij de mensen zo groot zijn, indien zij er van overtuigd waren, dat voor God niets verborgen is, maar dat Hij doordringt tot de verborgenste overleggingen van het hart, onderscheidt tussen de overleggingen en aandoeningen en van de verborgene drijfveren niet onkundig is. Indien dit derhalve bij allen vast stond zouden zij met te groter eerbied aan God zich onderwerpen en vervolgens vreze koesteren voor Zijne bedreigingen.

Hiermede wil de Heere God zich doen kennen als degene, die niet alleen weet wat nabij, maar ook wat van verre is. De leugenprofeten deden het voorkomen alsof de Heere God hen niet zag, hen niet hoorde, van hen daarom geen kennis nam. En hiertegen komt de Heere God op. Daarom zegt Hij ook in het volgende vers: Ik heb wel gehoord enz.

24. Zou zich, o dwaze mens! iemand in verborgene plaatsen kunnen verbergen, dat ik hem niet zou zien (Hoofdst. 16:17. Ps. 139:7 vv. Amos 9:2 vv.)? spreekt de HEERE. Vervul Ik niet den hemel en de aarde? (1 Kon. 8:27. Jes. 66:1) spreekt de HEERE.

25. Ik heb het wel gehoord, wat de Profeten zeggen, alsof Ik ze tot Mijne predikers had geroepen (Hoofdst. 1 5:19), die in Mijnen naam leugen profeteren, zeggende: Ik heb gedroomd, Ik heb gedroomd 1), en in dien droom ene openbaring gehad.

1) Onder de vormen der Goddelijke openbaring, die in Num. 12:6 vv. genoemd worden, neemt de droom de minste plaats in, want daarin kunnen het gemakkelijkst de bedrieglijke voorstellingen van het eigen hart den schijn van Goddelijke openbaring aannemen. Bovendien onttrekt zich de droom het meest aan de controle van anderen; niets is daarom gemakkelijker, dan te zeggen: "ik heb dit of dat gedroomd. " Met het oog daarop wordt dan ook reeds in Deut. 13:1 vv. een dromer voorgesteld als ongeveer hetzelfde als een valse Profeet. In het geval, dat voor ons ligt, moet nu de voorgewende openbaring reeds zeer verdacht maken, dat zij slechts wisten te zeggen: "ik heb gedroomd. " Vooral in lateren tijd gingen, zo als het schijnt, de dromen hand in hand met de waarzeggerij (Zach. 10:2). Geen van de Profeten, van welke wij geschriften bezitten, beroept zich daarom later op dezen vorm van goddelijke mededeling. Eerst in Matth. 1:20; 2:13 en 19; 27:19 wordt hij weer gevonden; het laatste geval behoort echter slechts gedeeltelijk hiertoe.

Zij dachten dat God zo veel te doen had met de andere wereld, dat Hij geen gelegenheid had om kennis te nemen van deze, of zich te bemoeien met hetgeen daar gebeurt. Maar God wil hen doen weten, dat Hij al hun bedriegerijen, al de schande weet die zij op de wereld gebracht hebben, onder den schijn van goddelijke openbaring. Wat zij het volk wilden inboezemen, geven zij voor in een droom van God ontvangen te hebben, daar ondertussen hun nooit zo iets gebeurde. Dit kan het volk niet ontdekken, want als een mens mij verhaalt hij heeft zo en zo gedroomd, kan ik hem niet tegenspreken, en hij weet dat ik dat niet kan doen. Maar God ontdekt het bedrog.

26. Hoe lang zal dit duren? Hoelang zullen zij met die bedriegerijen voortgaan in Mijnen naam? Is er dan een droom in het hart der Profeten, die de leugen profeteren? Neen, Ik gaf ze nimmer zulk een droom in het hart. Ja, het zijn Profeten van huns harten bedriegerij. 1)

1) De zin is deze. De Heere vraagt hoe lang nog? Hoe lang zullen deze leugenprofeten nog de leugen profeteren, in den naam des Heeren? Hun bedoeling was, om den naam des Heeren in vergetelheid te brengen, in den zin, dat het volk de wonderdaden Gods zouden vergeten, zouden vergeten dat het de Heere was, die hen geleid had en tot een zelfstandig volk had gemaakt.

27. Die daar denken, het doel hebben, om Mijn volk Mijnen naam te doen {a} vergeten door hun dromen, die zij, een ieder zijnen naaste, vertellen. Niet de ene Profeet verhaalt het den anderen, maar de Profeet aan een zijner naasten, die het dan weer aan anderen verkondigt. Zij zoeken dat, gelijk als hun vaders, die Mijnen naam vergeten hebben door Baäl, dien zij willen dienen, alsof zij op hem verzot waren.

{a} Richt. 3:7; 8:33, 34.

28. De Profeet, bij welken een droom is, die vertelle den droom, wanneer hij daarop verzot is, maar geve dien niet voor enen goddelijke openbaring uit; en bij welken Mijn woord is, die spreke Mijn woord waarachtiglijk. Wat heeft het stro met het koren te doen? Dromen zijn toch inderdaad slechts stro, Mijn woord, dat de goede tarwe is, mag daarmee niet vermengd worden, spreekt de HEERE.

Hij late mijnen naam met vrede en zegge niet, dat het Mijne woorden zijn wat hij gedroomd heeft, maar dat het zijn woord is en zijnen naam draagt. Luther zegt: "Wie zijn mond niet kan houden, die storte zijn hart uit, maar hij zegge het open en eerlijk, dat het zijne dromen zijn, die hij predikt. " De valse Profeten weten wel, dat enkel leugens niets dan stro is; zij mengen er daarom altijd iets van het ware woord van God onder; zo is er tarwe onder het stro. Ene heilloze vermenging! In dit vermengen bestaat de grootste kunst van den satan, waardoor hij tevens zijn werk alleen bevordert en tegen zich zelve getuigt.

De Profeet maakt een juist en nauwkeurig onderscheid tussen droom en woord, tussen verhalen en spreken; den droom behandel men als een droom, en men verhaale dien; het woord spreke men getrouw en beslist.

29. Is Mijn woord niet also als een vuur? spreekt de HEERE, en als een hamer, die ene steenrots te morzel slaat? 1) (Hebr. 4:12).

1) Hij bevestigt hier wat Hij gezegd heeft over het stro en het hooi, maar met andere woorden. Die vergelijking was geschikt, waar Jeremia het woord Gods vergelijkt met het koren en de verdichtselen van den mens met stro. Maar dewijl de Joden om hun ondankbaarheid bewerkt hadden dat zij geen vrucht uit het woord Gods hadden ontvangen, n. l. dat het hun tot geestelijk voedsel was geworden, daarom zegt de Profeet dat het zou zijn als vuur en als een hamer, alsof hij wil zeggen, dat de Joden zich beroofd hadden van den smaak er in, dewijl zij in hun boosheid waren verstompt geworden, maar dat zij het woord Gods echter niet konden uitroeien, noch veel minder de indrukken er van konden wegnemen, dewijl zoals Paulus zegt (2 Kor. 2:16) indien het niet een reuk des levens ten leven, het ten minste is een reuk des doods ten dode voor hen, die verloren gaan.

Men kan mijn woord gemakkelijk onderscheiden van de menselijke mening; want mijn woord heeft ene bijzondere kracht en werking. Het ontvlamt het hart tot geestelijk leven, tot liefde jegens God en den naaste, zodat de mens brandend wordt in den geest; het reinigt en loutert steeds meer de harten der goddelozen, en verslaat als een hamer de harten en gewetens der goddelozen, daar zij er krachtig onder bewogen, overtuigd en overwonnen worden.

Gods woord bekeert, elke andere leer verdwaast.

Daar is een zeer groot verschil tussen de verdichtselen der mensen en het zuivere woord van God, als tussen het kaf en het koren. Zo volgt er in vs 29 : Is Mijn woord niet anders als een vuur, spreekt de Heere? Is hun woord zo? Heeft het die kracht en uitwerking die het woord Gods heeft? Neen niets dat daaraan gelijkt. Daar is geen meer gelijkenis in, dan in een geschilderd vuur en in een waar vuur. Dit is een dwaallicht, dat de mens van den weg af op bijpaden leidt, en in gevaarlijke diepten.

Het vuur heeft tweeërlei uitwerking. Het reinigt en zuivert of het verteert. De hamer vermorzelt, indien het hart niet smelten wil door het vuur van Gods woord. Wie hier niet buigen wil zal moeten bukken voor den hogen God. Men moge zich tegen het woord Gods verzetten: God en Zijn woord zullen toch ten slotte het laatste woord hebben.

30. Daarom ziet, a) Ik wil aan de Profeten, Ik zal tot hen komen met Mijn gericht (Jes. 5:8), spreekt de HEERE, die Mijne woorden stelen, een ieder van zijnen naaste. Uit oude Godspraken nemen zij woorden en spreekwijzen over, om zo aan hun woorden den schijn te geven, of zij ze van Mij hadden ontvangen en de een leert dat van den ander.

a) Deut. 18:20. Jer. 14:14, 15.

1) Op drieërlei zonden wordt hier gewezen. Vooreerst dat zij, de valse Profeten, wijl zij niet geïnspireerd waren door den H. Geest, van anderen stalen wat zij spraken, om daarmee aan hun redenen nog een goddelijk karakter te geven. Ten tweeden dat zij hun tongen gebruikten om wat zij spraken voor echte woorden Gods uit te geven. Ten derden dat zij voorgaven openbaringen door dromen te hebben ontvangen, terwijl het toch dromen der leugens waren.

31. Ziet, Ik wil aan de Profeten, spreekt de HEERE, die hun tong nemen, hun eigen woord voortbrengen, en om hun eigene mening tot een woord van God te bestempelen, spreken: Hij, de Heere, heeft het gesproken.

32. Ziet, Ik wil aan degenen, die valse, gelogene dromen profeteren, spreekt de HEERE, en vertellen die, en verleiden Mijn volk met hun leugenen en met hun a) lichtvaardigheid (Exod. 21:22); daar Ik hen niet gezonden en hun niets bevolen heb, en zij dit volk gans geen nut doen, maar het slechts te meer in slaap wiegen en in zijne boosheid sterken, spreekt de HEERE.

a) Zef. 3:4.

Drie zonden van leraars en Profeten worden in vs. 30 en 31 vermeld. 1. Eigen liefde, die met vreemde veren wil pronken, waar de een den ander Gods woord ontsteelt en zich ten nutte maakt wat den ander gegeven is, om er mede te schitteren. 2. Ontrouw, die Gods woord veracht, en naar willekeur er eigene menschenwoorden voor in plaats stelt. 3. Geestdrijverij of dweperij, die met dromen en visioenen de verbeelding bevredigen en bewondering wekken wil, in stede van met Gods waarheid de gewetens gezond te houden.

Niemand kan Gods zegen over zijn ambt verwachten, die niet door Hem tot den heiligen dienst geroepen en gezonden is.

Niemand stote zich daaraan, wanneer valse leraars nog niet van wege hun valse leer door God gestraft worden; zij zullen niet ongestraft blijven, maar op hunnen tijd ontvangen, wat hun daden verdienden.

33. Wanneer dan dit volk of een profeet of priester in het vervolg u, Jeremia, weer op spottende wijze vragen zal, zegende: Wat is des HEEREN last, dien gij ons te brengen hebt? zo zult gij tot hen zeggen: Wat is de last? dat Ik 1) ulieden verlaten zal als een last, dien Ik niet langer kan dragen (Hoofdst. 7:29 12:7. Jes. 1:14), spreekt de HEERE.

1) Uit deze plaats, blijkt duidelijk genoeg, dat er zeer grote weerspanning bij de Joden is geweest, zodat zij zich van alle zij den stof tot zorgeloosheid vermeerderden, alsof zij ongestraft God konden verachten, waar zij Zijn woord verwierpen. Want ook door dat kunstmiddel bedriegt de duivel de goddelozen, waar hij of het woord Gods hen hatelijk maakt of verachtelijk. En wanneer hij hun gemoederen kan verbitteren om de woorden Gods niet aan te horen zonder haat en bitterheid, heeft hij verkregen wat hij wilde.

Het schijnt ene gewoonte geweest te zijn, dat men de Profeten, als zij zich vertoonden, vroeg, of hun ook ene nieuwe openbaring was ten deel geworden. Daarbij gebruikte men voor "openbaring" waarschijnlijk het woord massa, dat volgens de opmerking bij Jes. 13:1 in 1 't algemeen ene Godsspraak betekent (Klaagl. 2:14). Daar echter het woord ook "last" betekent, en het voornamelijk Jeremia's roeping was, om dreigende gerichts-uitspraken van God tegenover de valse Profeten te verkondigen, zo wendde men bij hem hetzelfde slechts in dezen laatsten zin aan, om daardoor te kennen te geven, dat elke nieuwe voorzegging in zijnen mond niets, dan een nieuwe last was, dien hij over het volk bracht, dat er alleen iets lastigs en nooit iets verblijdens van dien God kwam, in wiens dienst hij zich had gesteld, en men vroeg spottend: Nu, Jeremia wat massa hebt gij weer te brengen? Voor zulk ene misdadige bespottung van het woord Gods, die dat zoekt af te slaan, wordt nu de weg daardoor afgesneden, dat op het verder gebruik van het misbruikte woord een plechtig verbod wordt gelegd.

Als het woord van God den mensen onverdraaglijk voor den Heere, onzen God; zij zijn den niets anders den een nutteloze last, dien het land niet meer kan dragen, daarom moeten zij worden uitgeroeid.

34. En aangaande den profeet of den priester of het volk, datten opzichte van ene door u hun medegedeelde (Godsspraak zeggen zal: Des HEEREN last, dat Ik bezoeking zal doen over dien man en over zijn huis, behalve het algemene oordeel nog in 't bijzonder over dien.

35. Aldus zult gijlieden zeggen, opdat het zo schandelijk misbruikte woord geheel vermeden worde, Een iegelijk tot zijnen naaste en een iegelijk tot zijnen broeder: Wat heeft de HEERE geantwoord, en wat heeft de HEERE gesproken?

36. Maar des HEEREN last zult gij bij de Godspraken, die tot u komen, niet meer gedenken; want een iegelijk zal zijn eigen woord een last zijn 1), dewijl gij verkeert de woorden van den levenden God, den HEERE der heirscharen, onzen God, die in een geheel verkeerd gezichtspunt stelt.

1) Uwe spotternij zal u lastig genoeg worden en rampzalige gevolgen hebben.

37. Aldus zult gij zeggen tot den profeet, dien gij door die uitdrukking wildet honen en ergeren, gelijk reeds in vs. 35 omtrent alle profeten is opgemerkt: Wat heeft u de HEERE geantwoord? en wat heeft de HEERE gesproken?

38. Maar dewijl (liever: wanneer) gij ondanks Mijn verbod zegt: Des HEEREN last, daarom zo zegt de HEERE: Omdat gij dit woord zegt: Des HEEREN last, daar Ik tot u gezonden heb, zeggende: Gij zult niet zeggen: Des HEEREN last.

39. Daarom ziet, Ik zal u ook ganselijk vergeten (liever: opnemen, gelijk men een last opheft, dien men wil wegwerpen), en u mitsgaders de stad, die Ik u en uwen vaderen gegeven heb, van Mijn aangezicht laten varen.

40. En Ik zal u eeuwige smaadheid aandoen en eeuwige schande, die niet zal worden vergeten (Hoofdst. 29:11).

Helaas zelfs het Evangelie is voor velen een last, het aandringen op veranderen van hart en leven ten minste, en toch moest het ons een zacht juk zijn (Matth. 11:30). Welk het gevolg van zulk ene gezindheid is blijkt uit vs. 30 v. en 38-40.

De woorden van God, hoewel dus verkeerd, zullen vervuld worden. Indien zij vroegen: wat is de last des Heeren, laat de Profeet hen vragen wat voor last zij menen. Het is die: Ik zal u laten varen en geen gedachten hebben, om tot u weer te keren. Zodanige zijn inderdaad ellendig, die van God vergeten en verlaten zijn, en het spotten van de mensen met Gods oordelen zal dezelve niet stuiten. Gods woord zal verhoogd worden en geëerbiedigd, wanneer zij, die hetzelfde bespotten, veracht en versmaad zullen zijn.

HOOFDSTUK 24.

GEZICHT VAN GOEDE EN KWADE VIJGEN, EN WAT ZIJ BETEKENEN.

IV. Vs. 1-10. In het jaar 598 voor C. voerde Nebukadnezar den koning Jojachin met de kern des volks naar Babel, en stelde over de achtergeblevenen in het land Mathanja, onder den naam van Zedekia tot koning aan (2 Kon. 24:10 vv.). Deze achtergeblevenen schijnen zich te hebben ingebeeld, dat zij, door hun gespaard worden van het ongeluk der wegvoering daadzakelijk waren verklaard voor de beteren in des Heeren ogen; dat het gericht nu voorbij, het achtergeblevene volk reeds verzoend en gereinigd, en er zo weinig meer te vrezen was, dat integendeel spoedig de nieuw tijd des heils zou beginnen. Zedekia heeft waarschijnlijk dien naam "gerechtigheid van Jehova" aangenomen in de dwaze verwachting, dat de Heere door hem en onder zijne regering de aan het verbondsvolk in Hoofdst. 23:5 vv. gegevene belofte zou vervullen (2 Kon. 24:17). Daarom zond hij ook spoedig na zijne aanstelling een gezantschap naar Babel (Hoofdst. 29:3), dat hoofdzakelijk ten doel had, om het terugkeren der gevangenen bij Nebukadnezar te bewerken. De Heere stelt Zich in dit gezicht der twee korven met vijgen tegenover dat gevaarlijk zelfbedrog met zulk ene beslistheid, dat Hij integendeel degenen, die reeds naar het land der Chaldeën waren weggevoerd, voor het betere deel des volks verklaart, dat zich bekeren, bij Hem genade vinden en naar het heilige land terugkeren zal, om de belofte te verkrijgen. Zedekia daarentegen maakte met de nog in Juda achter gelatenen, of naar Egypte vertrokkenen het minste gedeelte des volks uit, dat door zijne verdere verstokking nog ten laatste den vloek, in Deut. 28:36; vv. uitgesproken over zich brengen zal.

1. De HEERE deed mij een gezicht (2 Kon. 6:17) zien, en ziet, er waren twee vijgekorven, gezet voor den tempel des HEEREN, op de plaats, bestemd voor het brengen der eerstelingen van vruchten (Exod. 23:19. Deut. 26:4), nadat Nebukadnezar a), koning van Babel, gevangelijk had weggevoerd Jechonia, den zoon van Jojakim, den koning van Juda, mitsgaders de vorsten van Juda (2 Kon. 24:15) en de timmerlieden en de smeden (2 Kon. 24:14 en 16) van Jeruzalem en hem te Babel gebracht had (Hoofdst. 29:2).

a) 2 Kron. 36:10.

2. In den enen korf waren zeer goede vijgen, als de eerste rijpe vijgen zijn, ene zachte en welsmakende lekkernij (Jes. 28:4); maar in den anderen korf waren zeer boze zeer slechte vijgen, die van wege de boosheid, slechtheid, niet konden gegeten worden (Hoofdst. 29:17).

3. En de HEERE zei tot mij, even als bij het gezicht in Hoofdst. 1:11 en 13, om vooraf mij de hoofdzaak, waarop het eigenlijk aankwam juist in het oog te doen nemen: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zei: Vijgen; de goede vijgen zijn zeer goed, en de boze zeer boos, die van wege de boosheid niet kunnen gegeten worden.

De vijgeboom is een profetisch zinnebeeld van het volk Israël (Hos. 9:10. Luk. 13:6 vv.). De Israëlieten zijn elk in 't bijzonder de vruchten van dezen boom en hun wandel voor God beslist, of zij goede of boze vruchten zijn, of de Heere ze aanneemt of verwerpt. De

eerstelingen der vijgen werden Gode, volgens de wet in den tempel getracht, even als de eerstelingen van andere vruchten (Deut. 25:2), als een beeld van den gelovigen Israëliet, die zich zelven den Heere heiligt. Dit heeft men te bedenken bij het hier medegedeelde gezicht, en bij de verklaring in het oog te houden.

De gevangenen hebben hunnen hoogmoed tegenover God afgelegd. Zij zijn afgezonderd uit het getal der volken, die voor de wereld bestaan. In politiek opzicht zijn zij gestorven en nu bij den inwendigen toestand bepaald. Nu wil God aan hen tonen, wat Zijne liefde vermag; zij zullen wederkeren en in ware nabijheid van God Zijn waar Israël zijn.

4. Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, om mij het gezicht ook te verklaren, zeggende:

5. Zo zegt de HEERE, de God Israëls: Gelijk die goede vijgenin de ogen van ieder, die ze ziet, goed zijn, en hij ze met welgevallen beschouwt, also zal Ik kennen de gevankelijk weggevoerden van Juda, die Ik uit deze plaats naar het land der Chaldeëen heb weggeschikt, ten goede. Ik zal hun Mijn welgevallen doen ondervinden en Mijne belofte aan hen vervullen.

6. En Ik zal Mijn oog op hen stellen ten goede, om aan hen te doen, wat Ik ten opzichte van de overigen Mijner kudde in Mijne gedachte heb (Jer. 23:3 vv.), en Ik zal hen wederbrengen in dit land (vgl. Hoofdst. 30): en Ik zal hen bouwen, wanneer zij zijn teruggevoerd, en niet afbreken; en Ik zal hen planten en niet uitrukken (Hoofdst. 12:15 vv. 17:7 vv.).

1) Ofschoon God over geheel de wereld heerst, zo verzekert Hij echter de God van de kerk te zijn en de gelovigen welke Hij aangenomen heeft, verwaardigt Hij door deze uitspraak dat zij zijn Zijn volk, opdat zij, op Hem hun heil stellen, hetwelk bij Hem is weggelegd, zoals gezegd wordt bij Habakuk (Hoofdst. 1:12). Gij zijt onze God, wij zullen niet sterven. Want Christus is ook een der beste uitleggers van deze uitspraak, wanneer Hij zegt, dat God niet is een God der doden maar der levenden.

Hier belooft de Heere, dat zij dus weer bij God in het verbond zullen aangenomen worden. God zal hen erkennen als de zijnen gelijk voor deze, als Zijn volk zo wel in de ontdekkingen van Zich aan hen als in het aannemen van hun dienst en in Zijne genadige verschijning ten goede. En zij zullen de vrijheid hebben, om Hem voor hun God te erkennen, in hun gebeden tot Hem en in hun verwachtingen van Hem.

Hier verzekert de Heere God, aan het overblijfsel naar de verkiezing der genade, dat Hij gedachten des vredes over hen heeft. Dat Hij hen niet in de ellende zal doen omkomen, maar gelouterd als door het vuur der beproevingen hen zal stellen op de hoogten des heils. Dat Hij hun God, en zij Zijn volk zullen zijn, en dat zij uit de volheid Zijner genade en uit de veelheid Zijner zegeningen zullen genieten, wat niet alleen voor hun tijdelijk, maar bovenal voor hun geestelijk heil zal nodig zijn.

7. a) En Ik zal hun, gelijk in Hoofdst. 31 nader zal worden gezegd, een hart geven om Mij te kennen, dat Ik de HEERE ben b), en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot enen God zijn; want zij zullen zich tot Mij met hun ganse hart bekeren. 1)

a) Deut. 30:6. Jer. 32:39. Ezech. 11:19; 36:26, 27. b) Jer. 30:22; 31:33; 32:38.

1) Tot deze eerste weggevoerden behoren in het bijzonder de zegeningen, den Joden bij de wederkering uit de gevangenis beloofd, als de kennis en de vreze van God en de genade om in gehoorzaamheid aan Zijne geboden te leven. Enigermate zijn deze beloften vervuld in de tijden na de gevangenis; toen de Joden volstandig bleven bij hunnen godsdienst en zich zeer wachtten voor het verval tot afgoderij. Ik houd het echter daarvoor, dat de volkomene vervulling dezer profetie te wachten is bij de algemene herstelling van dat volk, zo dikwijls gemeld bij de Profeten.

8. En gelijk de boze vijgen, die van wege de boosheid niet kunnen gegeten worden, maar die men moet wegwerpen (Hoofdst. 29:17), (want aldus zegt de HEERE), also zal Ik maken Zedekia, den koning van Juda, mitsgaders zijne vorsten en het overblijfsel van Jeruzalem, die in dit land zijn overgebleven en die in Egypteland wonen, waarheen zij gevlucht zijn. Het woord in Hoofdst. 15:11 ziet dus geenszins op hen, gelijk zij zich inbeelden.

9. a) En Ik zal hen tot volvoering Mijner bedreiging in Hoofdst. 15:3 vv. overgeven tot ene beroering ten kwade aller koninkrijken der aarde. Zij zullen gelijk in Deut. 28:37 gezegd is, zijn tot smaadheid en tot een spreekwoord, tot ene spotrede en tot enen vloek 1) in al de plaatsen, waarhenen Ik hen gedreven zal hebben.

a) 1 Kon. 9:7. 2 Kron. 7:20. 15:4; 29:18; 34:17; 42:18.

1) Tot in den laatsten tijd toe heeft het volk der Joden, dat onder den vloek zuchtte, de boze elementen van zijne rationale eigenaardigheid op allerlei wijze ontwikkeld ten verderve der volken, onder welke het werd verstoten.

10. En Ik zal onder hen zenden het zwaard, den honger en de pestilentie, totdat zij verteerd zullen zijn uit het land, dat Ik hun en hunnen vaders gegeven had.

Van dezelfde gedachte, als die hier is uitgesproken, is later de brief van Jeremia aan de weggevoerden doortrokken, dien hij zelf in Hoofdst. 29 ons mededeelt. Eveneens heeft hij zich volgens deze grondstellingen gedragen tegenover diegenen die, na den moord van Gedalja, naar Egypte wilden vluchten (Hoofdst. 42 en 44). Uit dit oordeel over Zedekia zien wij tevens, waarom in de verschillende redenen van Hoofdst. 2-20 volstrekt niet van dezen koning wordt gesproken, en hij zelfs in Hoofdst. 22 geheel buiten aanmerking is gebleven. Volgens het standpunt van den Profeet wordt hij niet meegedeeld in de rij van Juda's koningen, maar staat hij buiten de eigenlijke geschiedenis des heils. Door het aannemen toch van den naam: "gerechtigheid des Heeren" heeft hij wederrechtelijk de profetie op zich toegepast, die wij in Hoofdst. 15:11 vinden nadat hij die toch slechts door middel van enen valschen Profeet had gestolen (Hoofdst. 23:30), en daardoor had hij zich op de grofste wijze aan

des Heeren heiligdom vergrepen. In den kring der redenen, die voor ons ligt (Hoofdst. 21-24), hebben wij ene bestraffing van de aanmatiging van dien eretitel, terwijl in Hoofdst. 23:6 daartegenover wordt gesteld die titel, welken de Heere zelf draagt, die in waarheid onze gerechtigheid (zidkenoe) is. Aan de andere zijde wordt meegedeeld het einde, dat hij zal hebben, daar hem in Hoofdst. 21:7 niets anders wordt voorgesteld dan gehele overgave in de hand van Nebukadnezar tot reddeloozen ondergang. In het nu volgende gedeelte van onze profetie (Hoofdst. 25:29), waarin ene samenvoeging van gezegden van geheel bijzonderen inhoud gevonden wordt, die vooral betrekking hebben op den ondergang van Jeruzalem door de Chaldeënen en de dienstbaarheid van Juda onder de Chaldeënen, worden wij geheel in den tijd van Zedekia verplaatst, terwijl die van Jojakim in Hoofdst. 25 en 26 slechts tot blad daarvoor dient.

HOOFDSTUK 25.

ZEVENTIGJARIGE BALLINGSCHAP IN BABEL.

Het opschrift in Hoofdst. 25:1, waarop eerst weer in Hoofdst. 30:1 een daarmee overeenkomstig volgt, bewijst, dat wij in Hoofdst. 25-29 een bij elkaar behorend geheel van redenen voor ons hebben, waarvan de bijzondere delen in verschillende opzichten met elkaar samenhangen.

I. Vs. 1-38. In het zo belangrijke jaar, waarin de overwinning van Nebukadnezar bij Carchemis of Circesium aan den Eufraat plaats heeft (Hoofdst. 46:2), en daardoor de eerste van de vier wereldmonarchieën, waarover de Profeet Daniël in Hoofdst. 2 en 7 handelt, gevestigd werd, ontving Jeremia ene openbaring des Heeren, waarin met Juda wordt gerekend. Het heeft nu gedurende 23 jaren de werkzaamheid van den Profeet ondervonden, maar de roepstem tot bekering onopgevolgd gelaten. Opzettelijk heeft het den toorn Gods steeds erger tot zijn ongeluk opgewekt. Die ellende zal dan ook nu over het ontheiligde land komen tot gehele verwoesting, het ongehoorzaam volk zal gestraft worden met zeventigjarige slavernij onder den koning van Babel (vs. 1-11). Na die zeventig jaren komt ook de tijd der bezoeking over den koning van Babel en over al zijne volken, zodat nu ook de beurt van dienen aan hen komt, en zij de vergelding ontvangen, die zij verdiend hebben (vs. 12-14). De rede van den Profeet gaat daarop over tot den toon van een gezang, dat aan alle volken op de rij af het gericht van God verkondigt; alsdan ziet het oog des Profeten reeds in den tijd van het laatste oordeel (vs. 15-38).

1. De rede, die in dit hoofdstuk voorkomt, vooral het eerste gedeelte daarvan (vs. 3-11), is het woord, dat tot Jeremia geschied is over het ganse volk van Juda en de overige volken, die er mede in betrekking stonden (vs. 9 en 15 vv.), in het vierde jaar der regering van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda, d. i. 606 v. C. (dit vierde jaar van Jojakim was het eerste jaar van Nebukadnezar, koning van Babel).

2. Het is het woord, hetwelk de Profeet Jeremia in nauwkeurige gehoorzaamheid aan des Heeren bevel en in getrouwe waarneming van zijn ambt, onmiddellijk na den slag bij Carchemis (2 Kon. 24:1) en nog vóór de inneming van Jeruzalem, gesproken heeft tot het ganse volk van Juda, en tot al de inwoners van Jeruzalem, zeggende:

Dit is de eerste maal, dat ene tijdsbepaling van ene profetie bij onzen Profeet wordt vooraan geplaatst; wij vinden alleen algemene tijdsbepalingen in de vorige profetieën, en zelfs, die slechts zelden (Hoofdst 3:6; 14:1). Eerst bij de intrede der grote katastrofe en met de hoofdstadiën van haar verloop overeenkomstig, vinden wij nauwkeurige chronologische opgaven (Hoofdst. 28:1; 32:1; 36:1; 39:1 enz.). Hier noemt zich Jeremia ook voor de eerste maal Profeet (want Hoofdst. 20:2 valt in lateren tijd); het is alsof hij dezen titel heeft verzwegen, totdat hij het begin van zijne dreigende profetie kon aankondigen (Deut. 18:21 v.). In dit jaar begon Jeremia tevens volgens Goddelijk bevel zijne voorzeggingen op te tekenen (Hoofdst. 36:1 vv.). Hij deed het, of hij misschien nog ter elfder ure door den gehelen

indruk zijner profetische redenen de harten mocht bewegen, waarmee tevens is uitgesproken, dat een tijdpoint van eindigen en van onherroepelijke beslissing nabij was.

3. 1) Van het dertiende jaar der regering van Josia, den zoon van Amon, den koning van Juda tot op dezen dag toe d. i. van 629 v. C. af (Hoofdst. 1:2) (dit is het drie en twintigste jaar van mijne werkzaamheid onder u, dus drie en twintig jaren lang) is het woord des HEEREN tot mij geschied; en ik heb het al dien tijd tot ulieden gesproken, ijverig en onophoudelijk, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt niet gehoord.

1) In vs. 3-11 wordt het volk van Juda aangekondigd, dat, nadat hij 23 jaar lang het volk onafgebroken des Heeren woord tot boete heeft verkondigd, zonder dat Juda op zijne redenen acht gaf, en op de vermaningen van alle andere Profeten, nu alle koningen van het Noorden onder aanvoering van Nebukadnezar, den koning van Babel, en de nabij wonende volken zullen komen, alles verwoesten en deze landen den koning van Babel 70 jaar lang zullen dienstbaar maken.

4. Ook heeft de HEERE ten tijde der vaderen (Hoofdst. 7:25 vv. 11:7 vv.) tot u gezonden al Zijne knechten, de profeten, vroeg op zijnde en zendende, met alle vlijt en zonder ophouden); maar gij hebt a) niet gehoord, noch uw oor geneigd om te horen. 1)

a) Jer. 11:7, 8, 10; 13:10, 11; 16:12; 17:23; 18:12; 19:15; 22:21. 1

1) Merkt hieraan, dat God rekening houdt hetzij wij het doen of niet, hoe lang wij de middelen der genade genoten hebben, en hoe langer wij het genot daarvan gekend hebben, hoe zwaarder onze verantwoording zal zijn, indien wij er geen goed gebruik van gemaakt hebben.

5. Zeggende, wat in 't bijzonder mijn eigen profetisch werk aangaat (Hoofdst. 18:11; 7:3 vv.)

a) Bekeert u toch, een iegelijk van zijnen bozen weg, en van de boosheid uwer handelingen, en woont in het land, dat de HEERE u en uwen vaderen gegeven heeft, van eeuw tot eeuw.

a) 2 Kon. 17:13. Jer. 35:15; Jon. 3:8.

6. En wandelt andere goden niet na, om die te dienen en u voor die neer te buigen, en vertoornt Mij niet door het werk uwer handen, opdat Ik uin Mijne rechtvaardige oordelen geen kwaad doe.

7. Maar gij hebt naar Mij niet gehoord, spreekt de HEERE; het was alsof gij opzettelijk het er op toeleget, opdat gij Mij vertoorndet door het werk uwer harden, uzelf ten kwade.

8. Daarom, 1) zo zegt de HEERE der heirscharen: Omdat gij Mijne woorden niet hebt gehoord en geweigerd hebt u te bekeren;

1) Hier volgt de aankondiging der straf. De Profeet zegt derhalve dat God niet meer door woorden zou handelen, dewijl hun ongerechtigheid vol was geworden, zoals Hij zegt (Gen.

6:3): Mijn Geest zal niet twisten of niet langer twisten met den mens. Wanneer God zich aangordt om wraak te nemen over de misdaden der mensen, zegt Hij dat het niet meer de tijd is om te twisten.

9. Ziet, Ik zal de bedreiging in Hoofdst. 1:14 vv. vervullen, en zenden, en nemen alle geslachten van het noorden, spreekt de HEERE, en, gelijk Ik nog meer bepaald noem, tot Nebukadnezar, den koning van Babel, Mijnen knecht (Dan. 2:1); en zal ze brengen over dit land en over de inwoners daarvan, en over al deze volken rondom; en Ik zal ze verbannen, en zal ze stellen tot ene ontzetting, en tot ene aanfluiting, en tot eeuwige woestheden (Hoofdst. 18:16; 19:8).

10. En Ik zal van hen (Jer. 7:34; 16:9) doen vergaan {a} de stem der vrolijkheid, en de stem der vreugde, de stem des bruidegoms en de stem der bruid, het geluid der molens (Exod. 16:24) en het licht der lamp, {a} alles wat er op wijst, dat daar mensen wonen.

{a} Jes. 24:7. Ezech. 26:13.

1) Hiermede wordt weer aangekondigd, dat het ganse land ledig zou worden, dat alle inwoners zouden worden verbannen, dat er geen blijdschap en geen vrolijkheid meer zou zijn, geen arbeid meer zou worden verricht in het land der vaderen, dewijl allen verbannen zouden worden naar Babel.

Geheel Juda en Jeruzalem zou gevankelijk worden weggevoerd, opdat het volk in den vreemde zou leren, wat het betekent het verbond met den Heere te hebben verbroken, en opdat er een zoeken zou gewekt worden naar den Heere om erbarming en redding.

11. En dit ganse land met zijne gehele omgeving zal worden tot ene woestheid, tot ene ontzetting; en deze volken zullen den koning van Babel, de koningen der Chaldeeusch-Babylonische Dynastie (2 Kon. 25:27). dienen zeventig jaren.

Wanneer in deze voorzegging, die niet zonder reden zo nauwkeurig chronologisch is beschreven, ene zeventig jarige dienstbaarheid bedreigd wordt, kan het tijdpunt, van waar men moet tellen, slechts in dat jaar geplaatst worden, waarin de profetie werd uitgesproken, in het vierde jaar van Jojakim (606 v. C). Over het einde kan geen twijfel zijn, de natuurlijke grens der 70 jaren is het eerste jaar van Cyrus, waarin Israël tot zijn vaderland mocht gaan (536 v. C. Ezra 1:1 vv.). In de voorzegging, die reeds in het midden van de 70-jarige tijdruimte werd uitgesproken en tot de Joodse ballingen gericht werd (Hoofdst. 29:10), wordt geen nieuw punt van begin, dat in den tijd van het uitspreken der profetie zou moeten worden gezocht, aangegeven, maar het wordt gezegd in uitdrukkelijke aansluiting aan de vroeger beroemd geworden profetie, dat de daarin vastgestelde 70 jaren volgens onveranderlijk Goddelijk raadsbesluit eerst moesten voorbijgegaan, voordat aan een terugkeren der gevangenen kon worden gedacht, dat het daarom dwaas was den valschen Profeten gehoor te geven. Deze vleiden hen, met het oog op ene vereniging, die zich onder de leiding van Egypte tegen de heerschappij der Chaldeëen vormde, den ballingen met ijdele verwachtingen van ene nabijzijnde terugkering; zij wekten hun gemoederen op en brachten hen in gevaren; wat

echter nog erger was, zij leidden hen af van de hun gestelde voorwaarde, om door oprecht berouw de verzoening met den Heere is zoeken.

12. Maar het zal geschieden, als de a) zeventig jaren vervuld zijn, dan zal Ik over den koning van Babel, dien alle volken gedurende dien tijd zullen dienen (Hoofdst. 27:7), en over dat volk der Chaldeën, (vs. 9) spreekt de HEERE, hun ongerechtigheid bezoeken, waarmee zij Mijn volk boven Mijnen last hebben verdrukt (Jes. 47:6), mitsgaders over het land der Chaldeën, en zal dat stellen tot eeuwige verwoestingen (Hoofdst. 51:26, 62).

a) 2 Kron. 36:22. Ezra 1:1. Jer. 29:10. Dan. 9:2.

13. En Ik zal over dat land brengen al Mijne woorden, die Ik daarover gesproken heb; al wat in dit boek (Hoofdst. 46-51) geschreven is, wat Jeremia geprofeteerd heeft over al deze volken.

De afdeling van vs. 12 af kan oorspronkelijk niet gevoegelijk behoord hebben bij de rede, zo als die den Profeet in het vierde jaar van Jojakim werd ingegeven. Zij is ene uitbreiding van deze bij de latere zamenvoeging van alles, wat aan Jeremia door den Heere bevolen was te spreken en te schrijven, tot een bijzonder boek, en wel ene door hemzelfen gemaakte uitbreiding, volgens de orakelen, die hem in Hoofdst. 46-51 ten deel waren geworden; deze trekt hij hier in ééne somma bij elkaar. Reeds bij Ex. 20:6 werd opgemerkt, hoe het wedergeven van het vroeger ontvangen woord Gods bij de mannen Gods evenzeer een uitvloeisel schijnt te zijn van den levendmakenden Geest, als de vroegere verkondiging. Ene uitbreiding, door bijvoeging van latere openbaring Gods kan ons dus niet bevreemden; deze is voor de lezers, wier gezichtskring ook een ruimere is, dan die der vroegere hoorders. Nevens dergelijke veranderingen van het oorspronkelijke woord Gods, welke degenen, die het ontvingen en spraken onder de leiding des Heiligen Geestes zelf gemaakt hebben, komen op sommige plaatsen der Bijbelboeken ook korte opmerkingen voor, die niet van henzelfen afkomstig zijn, maar van die mannen Gods, die de Bijbels boeken verzameld en tot één geheel verenigd hebben. Zulk ene opmerking hebben wij hier in de woorden: "al wat in dit boek geschreven is, wat Jeremia geprofeteerd heeft over al deze volken." Misschien is het evenzo met het slot van het 18de vers: "gelijk het is te dezen dage;" hoewel dat ook ene toevoeging van Jeremia's eigen hand bij de vervaardiging van zijn Boek zou kunnen zijn.

14. Want a) van hen, van de volken en koningen van Chaldea, zullen zich doen dienen, die ook machtige volken en grote koningen zijn; also zal Ik hun vergelden naar hun doen, en naar het werk hunner handen 1) (Jes. 13:1-14 :27).

a) Jer. 27:7.

1) De Profeet zet hier denzelfden last voort, n. l. dat God eindelijk inderdaad zal tonen, dat, waar Hij vertoornd is geweest over Zijn volk, echter alle hoop op ontferming niet was verdwenen, dewijl Hij Zijn verbond gedachtig zou zijn. Hij matigt op deze wijze de hardheid van de vorige uitspraken, terwijl hij iets beters belooft dan de ellendige Joden in deze uiterste ellende zouden kunnen hopen. Weer mag men uit de woorden van den Profeet opmaken, dat

zo God den arbeid van Nebukadnezar en anderen heeft gebruikt, deze niet enige gehoorzaamheid hebben betoond op een wijze, die lofwaardig was. Want indien zij zonder schuld waren geweest, zou God zeker onrechtvaardig hen gestraft hebben. Derhalve betekent deze plaats dat wanneer de duivel en de goddelozen de oordelen Gods uitvoeren, zij geen lof wegens gehoorzaamheid verdienen, dewijl dit hun oogmerk niet was.

Nebukadnezar straft Juda niet om daarmee God een dienst te doen, in het bewustzijn van daardoor Gods Raad te vervullen, maar om eigen zin en lust te volgen, om zijn wereldrijk te vergroten. En waar hij nu op wrede wijze te werk ging, zich op onbehoorlijke wijze vergreep aan het volk des Verbonds, daar zou God op zijn tijd hem zijn zonde thuis bezoeken.

De Profeet moet dit verkondigen, opdat Juda zou weten, dat toch eenmaal aan de ellende een einde zou komen.

15. Want alzo heeft de HEERE, (om hier bij het gericht over Babel ook dat over de andere volken te voegen) de God Israëls tot mij gezegd: Neem dezen beker des a) wijns der grimmigheid van Mijne hand, en geef dien te drinken al den volken, tot welke Ik u zende (Hoofdst. 1:7).

a) Jer. 13:12.

16. Dat zij drinken, en, ten gevolge van den drank des toorns, dien zij genomen hebben (vs. 27), beven en dol worden van wege het zwaard, dat Ik onder hen zal zenden. 1)

1) Hier scherpt de Profeet nog dieper in, dat het geen ijdele schrikbeelden zijn, waar hij de oordelen Gods tegen alle volken voorspelt, zoals wij de kinderlijke bedreigingen noemen, die geen gevolg hebben.

Maar de Profeet bevestigt hier, dat hoe sterk de Joden en de andere volken er zich tegen verzetten, zij deze noodwendigheid niet kunnen ontvluchten, dat God rechter is van allen. Den Profeet wordt derhalve bevolen den beker te nemen en te doen drinken.

17. En ik nam den beker van des HEEREN hand, en ik gaf te drinken al den volken, tot welke de HEERE mij gezonden had, wel niet persoonlijk, maar volgens het mij opgedragen woord, als ook hun profeet.

18. Namelijk in de eerste plaats volgens den regel (1 Petr. 4:17): Jeruzalem en de steden van Juda, en haren koningen en haren vorsten, om die te stellen tot ene woestheid, tot ene ontzetting, tot ene aanfluiting, en tot enen vloek (Hoofdst. 9:11; 24:9), gelijk het is te dezen dag (vgl. vs. 13).

19. Faraö, den koning van Egypte a) en zijnen knechten, en zijnen vorsten, en al zijn volk;

a) Jer. 46.

In Hoofdst. 47-51 volgen de bedreigende voorzeggingen in de orde op elkaar: 1) tegen Egypte (46); 2) tegen Filistea, Tyrus en Sidon (47); 3) tegen Moab (48); 4) tegen Ammon (49:1-6); 5) tegen Edom (49:7-22); 6) tegen Damascus (49:23-27); 7) tegen Kedar en Hazor (49:28-33); 8) tegen Elam (49:34-39); 9) tegen Babel (50 en 51).

De optelling der heidense volken begint met Egypte en gaat dan noordwaarts zo, dat de in het Oosten en Westen van Juda wonende volken nevens elkaar worden opgesteld.

20. En den gansen gemengden hoop, 1) en allen koningen des lands van Uz (Job 1:1 1), en allen koningen van der a) Filistijnen land, en Askalon, en Gaza, en Ekron, en het overblijfsel van Asdod (Joz. 2:13); a)

a) Jer. 47:4 v.

1) In Egypte hadden zich vele vreemde volkstammen neergezet, anders "het ganse westen" de kust van Afrika langs de Middellandse zee.

21. a) Edom en b) Moab, en den kinderen c) Ammons in het zuiden en oosten der Dode zee;

a) Jer. 49:7 v. b) Jer. 48. c) Jer. 49:31 v.

22. En allen koningen van a) Tyrus, en allen koningen van Zidonin Fenicië (2 Sam. 5:11), en den koningen der eilanden, der landen aan de kusten, die aan gene zijde der Middellandse zee zijn, uit Cyprus en tot Tartessus in Spanje;

a) Jer. 47:4.

23. Dedan (Gen. 10:7; 25:3) en Thema (Gen. 25:15. Jes. 21:14. Job 2:11 en 6:19), en Buz (Gen. 22:2. Job 32:2) en allen, die aan de hoeken afgekort zijn, de Kedarenen (Hoofdst. 9:25);

24. En allen koningen van Arabië, en allen koningen des gemengden hoops, die in de Syrisch-Arabische woestijn wonen;

Hier worden onderscheiden de stad-bewonende en de woestijn-bewonende Arabieren.

25. En allen koningen van Zimri (waarschijnlijk hetzelfde als Jun van Gen. 25:2, tussen Arabië en Perzië, en allen koningen van Elam, en allen koningen van Medië (Jes. 21:2);

26. En allen koningen van het noorden, als Ararat, Meni en Askenas (Hoofdst. 51:27) die nabij en die verre zijn, den enen met den anderen; ja allen koninkrijken der aarde, die op den aardbodem zijn; want zonder enige uitzondering zal Mijne straf over hen allen komen. En de koning van Sesach zal na hen drinken.

Deze Sesach komt later In Hoofdst. 51:41 nog eens voor, en geeft daar volgens het parallelisme der leden (2 Sam. 1:27) duidelijk den koning van Babel te kennen. Dezelfde naam komt ook voor wanneer wij het zogenaamde Athbasch te baat nemen, het Kabbalistische alfabet, volgens hetwelk de letters van het gewone alfabet in omgekeerde orde voor elkaar staan (A is de eerste letter, daarvoor komt de laatste de Ph = Ath; evenzo vóór de tweede letter B de voorlaatste, de Sch = basch enz.), want volgens deze omgekeerde op elkandervolging staat vóór B beide keren de S(ch) en voor L ene Ch, dus Babel = Sesach (de vocalen komen niet in aanmerking, daar zij in het Hebr. niet mede worden geschreven). Wij behoeven gene bedenking te maken, hier een soortelijk geheimschrift aan te nemen, waar de profetie een apocalyptisch karakter (Dan. 7:1) aanneemt. In Openb. 13:18 toch vinden wij eveneens ene Kabbalistische symboliek (de Gematria, die met behulp van getalswaarde der letters den verborgen zin van den tekst aangeeft). Bovendien is de Kabbala niet zo geheel en al verwijderd van den geest der Schrift, dat wij die voor enkel woordspeling of dwaasheid zouden moeten houden, maar leidt werkelijk in vele opzichten tot erkenning van de wonderbare inrichting van het woord Gods en de diepte der wijsheid daarvan, gelijk zij ook op profetischen grond rust. In Hoofdst. 51:1 bedient Jeremia zich nogmaals van het Athbasch en schrift in dien zin: "Ziet Ik zal enen verdervenden wind opwekken tegen Babel en tegen degenen, die daar wonen Casdim (d. i. Chaldeën vs 24 en 35), Cardun (Nr. 11, 21, 4, 10, 13 van het alfabet) wordt leb-kamai (Nr. 12, 2, 19, 13, 10), waardoor de zin wordt: "in het hart van degenen, die tegen Mij opstaan. " Babel is daar voorgesteld als het middelpunt of het centrum van alle vijandschap tegen den Heere (andere profetische namen voor het land der Chaldeën en Babel zie in Hoofdst. 50:21 en 31 v.). Desgelijks is ook op onze plaats de alzo verkregen naam Sesach voor Babel niet zonder diepere betekenis; het woord moet zonder twijfel zo veel zijn, als "verootmoediging, onderwerping, " en kondigt vooraf het lot aan, dat den trotsen verdrukker van Israël wacht (Jes. 13:19 vv. 14:3 vv. 47:1 vv.

27. Gij zult dan tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Drinkt den voor u ingeschonken beker, vol van den wijn des toorns (vs. 15), en wordt dronken, en spuwt gelijk een dronken man, en valt neer, dat gij niet weer opstaat, van wege het zwaard, dat Ik onder u zenden zal, en waarmee Ik u zal nedervellen.

Het beeld van enen drinkbeker des toorns komt veelvuldig voor in de Heilige Schrift (Jes. 51:17, 22. Ezech. 23:31 vv. Hab. 2:16. Ps. 60:5; 75:9); het drinken van den kelk is het beeld van het ondergaan der straf, de werking van het drinken, bedwelming en dronkenschap is een beeld van gebroken kracht, van verloren verstand en nadenken.

Het is een stout beeld, volgens hetwelk al deze volken als tot een drinkgelag zijn vergaderd, waar zij niet den wijn der vreugde, maar den zwijmeldrank van Gods strafgericht moeten drinken. Het is slechts een profetisch beeld, maar een beeld, dat zijne vreselijke waarheid heeft. De geschiedenis toont ons ook thans nog dergelijke gebeurtenissen; slechts de Profeten ontbreken, ofschoon niet geheel. God doet van waarschuwend stemmen nog steeds Zijne strafgerichten voorafgaan, zo de volkeren er slechts naar willen luisteren.

28. En het zal geschieden, wanneer zij weigeren zullen den beker van uwe hand te nemen om te drinken, dat gij tot hen zeggen zult: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Gij zult zeker drinken! hoe gij u ook tegen den beker Mijns toorns moogt verzetten!

29. Want ziet, in de a) stad, die naar Mijnen naam genoemd is, in Jeruzalem en de steden van Juda (vs. 18) begin Ik te plagen, en zoudt gij enigzins onschuldig gehouden worden? 1) Gij zult niet onschuldig worden gehouden (Hoofdst. 49:12); want Ik roep het zwaard over alle inwoners der aarde, spreekt de HEERE der heirscharen.

a) 1 Petr. 4:17

Zeer waar is het gezegde naar een woord van Clemens van Alexandrië: wie Gode het naaste is, dien treft Hij het eerst. Daarbij moet men echter het woord voegen van den heiligen Bernhard; die hier niet staan onder de plaag der mensen, komen daar onder de plaag der duivelen.

Laat God Zijne liefste kinderen niet ongestraft, wanneer zij zondigen, hoe zou Hij dan diegenen ongestraft kunnen laten, die Zijne ware kinderen niet zijn, en door moedwillige zonden Hem dagelijks vertoornen! .

30. Gij Jeremia, zult dan den wijn des toorns van Mijne hand nemen en daaruit allen volken schenken, tot welke Ik u zend (vs. 15 vv.). Wanneer zij echter dien van uwe hand niet willen aannemen en drinken, zult gij (vs. 28) al deze woorden tot hen profeteren, en gij zult tot hen zeggen: De HEERE zal, gelijk reeds in Joël 3:21 en Amos 1:2 gezegd is, brullen uit de hoogte 1) en Zijne stem verheffen uit de woning Zijner heiligheid; Hij zal schrikkelijk brullen over Zijne woonstede, Zijne schaapskooi. Zijn volk, dat Hij ten Herder had willen zijn, verscheurt Hij nu als een leeuw. Hij zal, om hier ook de profetie in Jes. 63:1-6 weer op te vatten, een vreugdeschrei, als de druiven-treders, uitroepen tegen alle inwoners der aarde.

1) De Heere zal brullen uit de hoogte, niet van den berg Sion en Jeruzalem als Joël 3:16 maar van den hemel, van zijn heilige woning aldaar. Want Jeruzalem is een van de plaatsen tegen welke Hij brult. Hij zal schrikkelijk brullen over Zijne woonstede op de aarde, uit die van boven.

Hij had lang gezwegen en scheen geen acht te geven op de goddeloosheid der volken. God overzag de tijden der onwetendheid, maar nu zou Hij een geschal maken, gelijk de aanvallers in een veldslag doen, tegen alle de inwoners der aarde, voor welke het een geschal van schrik zal zijn en nochtans is er een geschal van vreugde in den hemel, als dergenen die druiven-treden. Want als God rekening houdt met de trotse vijanden van Zijn koninkrijk onder hen, wordt er een grote stem van vele volken in den hemel gehoord. Openb. 19:1.

Even als de leeuw plotseling brullend uit het bosschaadje te voorschijn treedt en verwoestend invalt in de zorgeloos nederliggende kudde (vs. 38. Hoofdst. 49:19; 50:44 brult Jehova uit de hoogte en laat uit Zijne heilige woning, den hemel, in een onweder naderende, Zijne stem klinken. Hij dondert voor Zijn leger uit (Joel 2:11). Terwijl de krijgslieden, wien de

volvoering van Zijn gericht is opgedragen, als brullende leeuwen naderen, en met wild strijdgeschreeuw zich baden in het bloed der nedergehouden volken, is Hij het enigermate zelf, die brult tegen dat veld, waar Zijne kudde nederligt, tegen de Hem geheiligde woonplaats Zijns volks (Hoofdst. 10:25. Ex. 15:13). Hij is het, die een juichen aanheft, even als dat der druiventreders, over al de bewoners der aarde, een Hedad (Jes 16:9 vv.), dat niet alleen het ver klinkend geroep der druivenlezers is, maar ook het woest gewoel der strijdenden, wanneer zij vol bloedgierigheid op den vijand aanvallen (Hoofdst. 48:33; 51:14), terwijl Hij de volken vermaalt en in hun bloed baadt, even als de druiventreder de druiven met zijne voeten stampt en door het bloed van den wijnstok bespat wordt.

31. Het geschal zal komen, het gedreun van dien aangeheven kreet zal doordringen tot aan het einde der aarde; want de HEERE heeft enen twist met de volken; Hij zal gericht houden met alle vlees; de goddelozen heeft Hij aan het zwaard overgegeven, spreekt de HEERE (Jes. 66:16 vv.).

Het oog van den Profeet ziet hier reeds die gebeurtenissen, die in Openb. 14:14 vv. en 19:11 vv. omtrent het gericht over den Antichrist en zijne legerscharen worden geprofeteerd. Zo is ook het volgende alleen goed te verstaan met het oog op die gebeurtenissen; de bijzonderheden zijn echter voor ons nog vrij duister, totdat de dag der vervulling ze ons in het volle licht zal stellen. Een voorspel zal daarvan zijn wat in Openb. 16:12-16 bedoeld is, en niet zo verre van onzen tijd in de toekomst ligt.

32. Zo zegt de HEERE der heirscharen omtrent de wijze van uitvoering van het zooeven voorzegde gericht: ziet een kwaad gaat er uit van volk tot volk, en een groot onweder zal er verwekt worden van de zijden der aarde, even als een onweerstorm, wanneer die aan den horizon opkomt, van het uiterste eind schijnt te komen (Hoofdst. 10:13).

33. En de verslagenen des HEEREN zullen, wanneer het onweder des gericht's zich heeft ontlast (Jes. 66:16), te dien dage liggen van het ene einde der aarde tot aan het andere einde der aarde (Hoofdst. 12:12); zij zullen niet beklagd, noch opgenomen, noch begraven worden; tot mest op den aardbodem zullen zij zijn (Hoofdst. 8:2; 16:4. Jes. 34:3; 66:24).

34. a) Huilt gij, herders! gij koningen en machthebbers der volken (Hoofdst. 2:8; 10:21; 22:22; 23:1 vv.), en schreeuwt en wentelt u in de as, gelijk dezulken doen, die in den hoogsten nood om hulp en genade smeken (Hoofdst. 6:26), gij heerlijken van de kudde! want uwe dagen zijn vervuld, dat men b) slachten zal, en de tijd van uwe c) verstrooiingen is gekomen; dan zult gij vervallen als een kostelijk vat 1) in het eeuwig verderf.

a) Jer. 4:8 b) Jes. 65:12. Jer. 12:3 c) Jer. 9:16; 13:14, 24; 18:17.

1) Hiermede wordt verzekerd dat geen stand zal worden verschoond. Noch die der vorsten, noch die der aanzienlijken, noch die der geringen. Het gehele volk en alle volken hebben tegen den Heere overtreden van den grootste tot den kleinste toe, van den aanzienlijkste tot den geringste. Dan zal de Heere niemand verschonen van hen, die zich tegen Hem hebben verzet.

35. En de vlucht zal vergaan 1) van de herders en de ontkoming van de heerlijken der kudde; zelfs voor de machtigen zullen er gene middelen ter ontkoming overblijven (Amos 2:14).

1) Beter: En de toevlucht der herders zal vergaan. Met andere woorden, er zal noch voor de herders, noch voor de heerlijken onder de kudde een toevlucht zijn en een plaats voor ontkoming. Als God, de Heere zich opmaakt om te vernietigen, waar zal dan een verberging zijn tegen Zijn toorn? Zijne ogen doorlopen de ganse aarde. Nergens, noch in den hemel, noch op de aarde, noch in de hel, is er een plaats, waar men zich tegen zijn toorn verbergen kan, indien men het kruis van Golgotha veracht en door woord en daad getuigd heeft: Wij willen niet dat Gij koning over ons zult zijn.

36. Er zal zijn ene stem des geroeps der herderen, en een gehuil der heerlijken van de kudde, omdat de HEERE hun weide verstoort, de velden, waarop zij tot hertoe zo ongestoord en veilig konden grazen.

37. Want de landouwen des vredes zullen uitgeroeid worden 1), van wege de hittigheid des toorns des HEEREN.

1) Zelfs de vreedzame woningen zijn ter neer geworpen. Zij, die gewoon waren gerust te zijn en niet ontrust te worden, de woningen in welke gij lang in vrede gewoond hebt, zullen nu niet langer zodanig zijn, maar door den oorlog terneer geworpen.

38. Hij, de Heere, heeft, als een jonge leeuw, zijn leger, Zijne hutte, Zijne heilige woning in den hemel (vs. 30) verlaten; want hunlied land is geworden tot ene verwoesting, van wege de hittigheid des verdrukkers (Hoofdst. 46:16; 50:16), ja van wege de hittigheid Zijns toorns.

De rede vermaant ons, het zachte suizen Gods in Zijn heilig predikambt niet achteloos voorbij te gaan, noch de oren daarvoor te stoppen; anders zou de tijd komen, dat wij het brullen Gods zouden moeten horen, waarvoor God ons moge bewaren.

HOOFDSTUK 26.

JEREMIA'S BOETPREDIKING, AANKLACHT, VERANTWOORDING EN BEWARING.

II. Vs. 1-24. De openbaring, die de Profeet overeenkomstig het vorige Hoofdstuk in het vierde jaar van Jojakim ontving, wees duidelijk op den nabijzijnden ondergang van Juda door Nebukadnezar en op ene zeventigjarige slavernij onder den koning van Babel. Er moet nu wel een tegenstand ontstaan bij de ongelovige koningen en het volk tegen zulk ene toekomst, en ene tegenspraak der valse Profeten tegen zulk ene voorzegging. Dientengevolge moest ook weer Jeremia des te nadrukkelijker optreden, om datgene te bevestigen, wat nu eenmaal als onveranderde besluit des Heeren vaststond. Zijn handelen op zinnebeeldige wijze, zijn daadzakelijk verzekeren en zijn vermanend schrijven zullen wij later in Hoofdst. 27-29 vernemen. Wij zullen dan zien, dat de Heere op in het oog vallende wijze aan hem de belofte vervult, die hem bij zijne roeping tot Profeet was gegeven (Hoofdst. 1:19): "Zij zullen tegen u strijden, maar tegen u niet vermogen, want Ik ben met u, om u uit te helpen. " De Heere deed dat echter niet slechts van dezen tijd af, reeds vroeger, nog in het begin van het koninkrijk van Jojakim, was de bescherming Gods op de allerduidelijkste wijze aan Jeremia gebleken, toen hij werd aangeklaagd en Zijn dood werd geëist (vs. 1-19). Wat zonder die bijzondere bescherming met hem zou geschied zijn, blijkt uit het lot van een anderen Profeet, die eveneens tegen de stad en het land in des Heeren naam had geprofeteerd, en ten gevolge van des konings vervolging als offer viel. (vs. 20-24).

1. In het begin des koninkrijks van Jojakim, den zoon van Josia, koning van Juda (misschien bij het Paasfeest van het jaar 609 vóór C.), geschiedde dit woord van den HEERE, zeggende:

2. Zo zegt de HEERE: Sta in het voorhof van het huis des HEEREN, even als in Hoofdst. 7:2 in de poort tussen den buitensten en binnensten voorhof, en spreek tot alle steden van Juda, die in den buitensten voorhof komen, om aan te bidden in het huis des HEEREN, al de woorden, die Ik u in hetgeen vs. 4-6 volgt geboden heb tot hen te spreken, doe er niet één woord af (Deut. 4:2; 12:32).

Dit gebod is hier van gewicht tot rechtvaardiging van Jeremia. Het is van even groot gewicht als het andere: "doe er niets bij" (Openb. 22:19). Wanneer de mens tot het woord van God en Zijnen Geest niets toedoet, noch er iets van afdoet, maar getrouw zegt, wat hij van den Heere ontvangt, dan alleen predikt hij Gods woord zuiver.

3. Misschien zullen zij horen en zich bekeren, een iegelijk van zijnen bozen weg; zo zou Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik hun denk te doen van wege de boosheid hunner handelingen 1) (Hoofdst. 18:8; 36:3).

1) Hoewel God reeds dikwijls door de mensen werd afgewezen, wanneer Hij ze tot bekering liet opwekken, zo begint Hij toch steeds weer op nieuw, en beproeft Hij of Hij ze eindelijk tot bekering zou kunnen bewegen, Matth. 23:37.

God was er niet onkundig van, dat de Joden zouden volharden in hun tegenstreven en in de verharding hunner harten. Dit woord dient om ons te tonen, dat zij hun verderf aan zich zelve zouden te wijten hebben. God zou hun tijd en ruimte en middelen geven om zich te bekeren, ten einde de oordelen te voorkomen, die hen naderden. Het berouw, toegeschreven aan een mens, geeft zowel te kennen ene verandering van zijn hart en van zijne raadsragen, als van zijne daden en handelingen. In den onveranderlijken God geeft het alleen te kennen de verandering van de handelingen Zijner voorzienigheid, dat Hij over de mensen niet het kwaad doet komen, verdiend door de boosheid hunner handelingen, dat Hij, zo ze in de zonden bleven volharden, ten volle besloten had over hen te brengen.

In dit vers toont God heerlijk aan tot welk doel Hij zijn profeet zendt. Het zou niet genoeg zijn geweest om Zijn last voor te stellen tenzij de wille Gods bekend was geweest. Hier verzekert God, dat Hij het volk genadig zou zijn, indien het deed wat Hij van hen vorderde, n. l. dat zij zich bekeerden. Zo getuigt Hij, dat deze last hun nuttig zou zijn, dewijl zij rekening hielden met hun heil. Doch ene Godsspraak kan niet meer beminneijk gegeven worden, dan waar wij erkennen, dat zij tot ons heil strekt. Dewijl God derhalve zag dat het volk in blinde verwarring tot alle ongerechtigheid voortvaarde, heeft Hij hen het gevaar doen zien of er nog enigen te genezen zouden zijn.

Ook hier blijkt het zo duidelijk mogelijk dat God wacht om genadig te zijn. Zijn toorn was nog af te keren door een waarachtig berouw en een verlaten van de paden der zonde en van afval.

God straft niet dan nadat de maat der ongerechtigheid vol is. Waar Hij ziet dat men tot hem terug komt, daar steekt Hij het zwaard in de schede of houdt de roede in, waar Hij het kan doen, zonder de eer van Zijn rechtvaardigheid en heiligheid te schenden.

4. Zeg den tot hen: Zo zegt de HEERE: Zo gijlieden naar Mij niet zult horen, dat gij wandelt in Mijne wet, die Ik voor uw aangezicht gegeven heb;

5. Horende naar de woorden Mijner knechten, de profeten, die Ik tot u zende, zelfs a) vroeg op zijnde en zendende, altijd door en onophoudelijk; doch zult gij voortgaan in uw verzet tegen Mij, zodat het einde zal zijn, dat gij niet gehoord hebt (Hoofdst. 35:14 en 17);

6. Zo zal Ik dit huis stellen als a) Silo, dat het ondanks de arke des verbonds, die daarin is, zal vernietigd worden (Hoofdst. 7:14), en deze stad zal Ik stellen tot enen vloek allen volken der aarde (Hoofdst. 24:9; 25:18).

a) 1 Sam. 4:12. Ps. 78:60. Jer. 7:12, 14.

Zo als in Hoofdst. 7:2 is opgemerkt is het bevel, hier aan den Profeet gegeven, niet te verwarren met dat, hetwelk hij ten tijde van den koning Josia dus ongeveer 16 jaren vroeger ontving, alhoewel de inhoud der Godsspraak, en de plaats waar zij werd uitgesproken, in de hoofdzaak dezelfde zijn. De uitleggers verwarren gewoonlijk beide op zulk ene wijze, dat zij de tijdsbepaling in vs. 1 op Hoofdst. 7 overbrengen, vs. 2-6 voor ene korte recapitulatie van

den inhoud van dat hoofdstuk houden, vs. 7-15 als een geschiedkundig aanhangsel beschouwen. Intussen was reeds ten tijde van Josia ene rede, als Hoofdst. 7 bevat, op hare plaats; zij moest voor valse gerustheid waarschuwen. Hier daarentegen is zij meer ene betoning van de lankmoedigheid en goedheid Gods, waarin Hij nog ter elfder ure tot bekering wil leiden.

7. En de priesters, en de profeten, en al het volk, allen, zowel die in den binnensten als die in den buitensten voorhof waren, hoorden Jeremia deze woorden spreken in het huis des HEEREN.

8. Zo geschiedde het, als Jeremia geëindigd had te spreken alles, wat de HEERE geboden had tot al het volk te spreken, daar de hem opgedragen last ene nog veel meer omvattende verkondiging bevatte dan boven in vs. 4-6 is meegedeeld, dat de priesters en de Profeten (vs. 11) en al het volk, dat zich aan hen aanstoot, hem grepen; zeggende: Gij hebt lasterlijke woorden gesproken tegen deze heilige plaats (Hand. 7:13), daarom zultgij den dood sterven. (Lev. 24:15 vv.).

9. Waarom hebt gij in den naam des HEEREN geprofeteerd, zeggende: Dit huis zal worden als Silo, en deze stad zal woest worden, dat er niemand wone? En het ganse volk werd vergaderd tegen Jeremia, in het huis des HEEREN, om wegens de vermeende lastering de handen aan hem te slaan.

De priesters en Profeten komen hier voor als de eigenlijke tegenstanders van Jeremia; hoogst waarschijnlijk waren de meesten der valse profeten zelf priesters (Hoofdst. 20:1 vv.). Het volk laat zich mede verleiden en is evenzo geneigd op het gezag der vorsten voor Jeremia tegen de priesters en Profeten partij te nemen (vs. 16), als het onder andere omstandigheid kon bereid geweest zijn, het vonnis des doods aan hem te volvoeren.

10. Als nu de vorsten van Juda deze woorden hoorden, waarmee hun werd geboodschapt, dat in den tempel een oploop was ontstaan, gingen zij op uit het huis des konings, waar zij zich bevonden, dus van den berg Zion, naar het huis des HEEREN 1); en zij, die als plaatsbekleders van den koning nu gericht wilden houden, zetten zich bij de deur der nieuwe poort des HEEREN (Hoofdstuk 20:2).

1) Er was een afzonderlijke weg van gemeenschap tussen het paleis en den tempel.

11. Toen spraken de priesters en de profeten, die als aanklagers tegen den gevangen Jeremia optraden, tot de vorsten en tot al het volk, zeggende: Aan dezen man is een oordeel des doods, want hij heeft geprofeteerd tegen deze stad, gelijk als gij met uwe oren gehoord hebt

1) Alzo heeft men zich aan lastering schuldig gemaakt.

1) De aanklagers doen hier een beroep op het volk, dat hem gehoord had en alzo getuigenis kon geven.

12. Maar Jeremia sprak tot al de vorsten die als rechters gezeten waren, en tot al het volk als getuigen, zeggende: de HEERE heeft mij gezonden, om tegen dit huis en tegen deze stad te profeteren al de woorden, die gij gehoord hebt:

13. Nu dan, maakt uwe wegen en uwe handelingen goed, en gehoorzaamt de stem des HEEREN, uws Gods; zo zal het den HEERE berouwen over het kwaad, dat Hij tegen u gesproken heeft; Hij zal dan deze stad niet verderven, maar hier bij u wonen (Hoofdst. 7:3).

14. Doch ik, ziet ik ben in uwe handen, doet mij, als het goed, en als het recht is in uwe ogen.

15. Maar weet voorzeker, dat gij, zo gij mij doodt, gewis onschuldig bloed zult brengen op u, en op deze stad, en op hare inwoners. Daarvoor zult gij des te zekerder het voorspelde gericht over u brengen, in plaats van het te ontgaan, gelijk gij meent. Want in der waarheid, de HEERE heeft mij tot u gezonden, om al deze woorden voor uwe oren te spreken, 1) en daarom zou ook mijn bloed aan u gewroken worden.

1) Merkt hieraan: het betaamt Gods knechten die vurig zijn in het prediken, dat zij stil zijn in het lijden en dat zij het verdragen met onderwerping aan de machten, die over hen gesteld zijn, alhoewel het vervolgende mochten zijn.

Maar wat hen zelf aangaat, hij zegt hier dat het op hun eigen gevaar is, indien zij hem ter dood brengen, zij mogen denken dat het doden van den Profeet zal helpen om de profetieën te smoren, maar zij zullen zich ellendiglijk bedrogen vinden. Het zou de schuld maar vermeederen en derzelver verderf verzwaren.

Het was dezelfde beschuldiging die later tegen den Heere Christus is ingebracht en welke Stefanus den dood deed vinden.

Jeremia is hier een type van den Christus Gods. Want ook dat was hier een gezochte aanleiding, om zich van den Profeet te ontdoen, die de gerechtigheid Gods handhaafde tegen de zonde en den afval van de mensen.

16. Toen zeiden de vorsten en al het volk, nadat het rechtsonderzoek ten einde was, en een der oudsten ten zijnen gunste gesproken had (vs. 17 vv.), tot de priesters en tot de profeten, die de aanklagers waren: Aan dezen man is geen oordeel des doods, want hij heeft tot ons gesproken in den naam des HEEREN, onzes Gods.

17. Ook stonden er, om hier over den loop van het rechtsgeding nog het gewichtigste mede te delen, mannen op, van de oudsten des lands, die de zitting der vorsten (vs. 10) bijwoonden, en spraken tot de ganse gemeente des volks, zeggende:

18. Micha, de Moraschtiet, (dezelfde, van wien wij nog een profetisch boek bezitten Micha 1:1), heeft (Micha 3:12) in de dagen van Hizkia, koning van Juda, geprofeteerd, en tot al het volk van Juda gesproken, zeggende: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Zion zal als een

akker geploegd, en Jeruzalem tot steenhopen worden, en de berg dezès huizes tot hoogten eens wouds, tot ene woeste hoogte.

19. Hebben ook Hizkia, de koning van Juda, en gans Juda hem ooit gedood? Hebben zij hem, omdat hij tegen de heilige stad en tegen den tempel gesproken had, als een godslasteraar veroordeeld? Vreesde hij, Hizkia met zijn volk, niet den HEERE? en smeekte hij niet des HEEREN aangezicht, gelijk uit 2 Kon. 19:1 vv. blijkt, zodat het den HEERE berouwde over het kwaad, dat Hij tegen hen gesproken had? Wij dan doen een groot kwaad tegen onze zielen, en laden bloedschuld op ons, wanneer wij Jeremia ter dood brengen.

Wanneer gij een geleden onrecht bij God nederlegt, dan is Hij de Wreker; een verlies, dan is Hij de Vergoeder, ene smart, dan is Hij de Geneesheer, uwen dood, zo is Hij de opwekker.

20. Er was ook, om hier ene gebeurtenis mede te delen uit denzelfden tijd van deze aanklacht van Jeremia, doch die een gans ander einde nam, een man, die in den naam des HEEREN profeteerde, Uria, de zoon van Semaja, van Kirjath-Jearim, dat ten westen van Jeruzalem ligt (1 Sam. 6:21): die profeteerde tegen deze stad en tegen dit land, naar al de woorden van Jeremia.

Zou het volgende (vs. 20-23) gelijk sommigen menen, misschien een antwoord zijn van de aanklagers van Jeremia, waarin zij met een later tegenovergesteld voorbeeld het vorige zullen wederleggen en hun vonnis rechtvaardigen, ja billijken? Daar het in de tijden van Jojakim geschied is zou dan moeten worden aangenomen, dat bij het begin van dit vers iets zou zijn uitgevallen; bijv. : "anderen echter zeiden. " Dit is echter gedwongen, ook kon de gebeurtenis aan het begin der regering van Jojakim (vs. 1) nauwelijks reeds geschied zijn, daar toch de zending naar Egypte en het terughalen van daar in elk geval langeren tijd vorderde, Anderen menen, dat de verdedigers van Jeremia (vs. 17) nog voortspraken en dat zij door Uria's voorbeeld wilden aantonen, wat men moest vermijden. Maar de verdediger van Jeremia en de vorsten zouden, terwijl Jojakim nog leefde, moeilijk zo tegen hem hebben gesproken. De mening van hen is dus waarschijnlijkst, die het voor een verhaal van Jeremia houden, bij het opschrijven der gehele geschiedenis bijgevoegd. als iets, dat later geschied was. Hij heeft daarmee willen te kennen geven, dat het met Jeremia even als met Uria zou gegaan zijn, zo niet Ahikam het onder Gods bestuur had verhinderd.

21. En als de koning Jojakim, mitsgaders al zijne geweldigen, en al de vorsten zijne woorden hoorden, zocht de koning hem te doden; als Uria dat hoorde; zo vreesde hij, en vluchtte en kwam in Egypte.

22. Maar de koning Jojakim zond mannen naar Egypte, Elnathan(= God gaf), den zoon van Achbar (= muis), gelijk het schijnt des konings zwager (2 Kon. 24:8) en in 2 Kon. 22:12 genoemd, en andere mannen met hem, in Egypte.

23. Die voerden Uria uit Egypte, wiens koning Faraö Necho niets tegen de uitlevering had, daar Jojakim zijn vazal was, en brachten hem tot den koning Jojakim, en hij sloeg hem met

het zwaard, en hij wierp zijn dood lichaam in de graven van de kinderen des volks aan de zuid-oostzijde der stad (2 Sam. 15:23).

Uria, een getrouw profeet, predikte evenals Jeremia, daarom wilde de koning hem laten doden; hij ontvluchtte naar Egypte, maar het kon hem niet redden. Jeremia vluchtte niet en hij bleef verschoond. Ons vluchten en zorgen baat niets: de boosheid der wereld moet zich toch tot haar eigen oordeel aan Gods knechten openbaren, en deze moeten zich daartoe overgeven. Wie het eerst zal getroffen worden, dat heeft God in Zijne hand, en wij kunnen alle vluchten en zorgen ons besparen.

24. Het was alle wel ene bijzondere zaak, dat het Jeremia niet even als Uria ging; maar de hand van Ahikam (= verheven broeder), den zoon van Safan (= konijn) 2 Kon. 22:12). was met Jeremia. Hij was het vooral onder de vorsten (vs. 16 vv.), die de zaak ten gunste van den Profeet wendde, en er waarschijnlijk opmerkzaam op maakte, dat dezelfde rede reeds onder Josia was gehouden, zonder dat het er toen ene vervolging had plaats gehad. Zo was hij in Gods hand het middel, dat men hem, Jeremia, niet overgaf in de hand des volks om hem te doden.

Ons wordt hier herinnerd, dat God Zijne getrouwe knechten soms enen beschermer toezendt, gelijk aan Jeremia hier Ahikam, en in Hoofdst. 38 Ebed-Melech, aan Elia en den profeten van zijnen tijd Obadja (1 Kon. 18:7 vv.), aan Luther den keurvorst van Saksen, Frederik den Wijzen, Johan den Standvastige, Johan Frederik den Grootmoedige.

De vreze Gods dreef bij Ahikam de vreze der mensen buiten. Hij wilde liever in ongenade vallen bij Jojakim en gehaat zijn bij het volk dan den rechtvaardige in nood verlaten.

HOOFDSTUK 27.

JUDA EN ZIJNE NABUREN MOETEN ONDER HET JUK VAN DEN KONING VAN BABEL.

III. Vs. 1-Hoofdst 28:17. Toen koning Zedekia na het eerste derde deel zijner regering door afgezanten der omliggende volken werd aangezocht, om gemeenschappelijk tegen de overheersing der Chaldeënen op te staan en het juk van Nebukadnezar af te schudden, wordt aan Jeremia door den Heere opgedragen die onderneming met allen nadruk tegen te werken. Hij moet daartoe een juk maken en zich zelven opleggen. Zo moet hij aanschouwelijk voorstellen, dat het juk der Chaldeeuse opperheerschappij door den Heere aan Juda en den naburigen volken is opgelegd, en alle poging om het af te schudden tegen des Heeren raad en wil is. Vervolgens moet hij ook nog met profetische woorden verklaren wat de handeling betekent, en dat op het hart drukken (vs. 1-22). Wat Jeremia sprak droeg goede vruchten. De voorgenomen vereniging tegen Babel bleef achter, en niet lang daarna reisde Zedekia zelf tot den koning, om hem van zijne gehechtheid te verzekeren. Toen echter kort na bovengenoemde gebeurtenis een valse Profeet Hananja zich in den tempel aanstelde, alsof hij beter den Jeremia des Heeren gedachten en raadsbesluiten wist, wordt hem voor de priesters en het volk zijn einde aangekondigd, en verkrijgt hij na twee maanden voor zijn liegen het loon. (Hoofdst. 28:1-7).

1. In het begin des koninkrijks van Jojakim 1) (beter: van Zedekia vs. 3, 12 en Hoofdst. 21:1) zoon van Josia, koning van Juda, en wel in het vierde jaar zijner regering (Hoofdst. 28:1), toen de Moabieten Edomieten en Feniciërs onderhandeling met hem aanknoopten tot ene zamenzwering tegen de Chaldeeuse heerschappij (2 Kon. 24:20.) geschiedde dit woord tot Jeremia, van den HEERE, zeggende:

1) De lezing "Jojakim" kan niet anders zijn dan ene vergissing van den afschrijver, die meende dat met dit vers Hoofdst. 26:1 weer werd opgevat. Ene dergelijke vergissing zagen wij in 2 Kon. 22:2.

In de dagtekening dezer profetie komt enige zwaarigheid voor. Dit woord wordt gezegd tot Jeremia geschied te zijn in het begin der regering van Jojakim (vs. 1) en nochtans werden de gezanten, aan wien hij de jukken der dienstbaarheid moest hangen in vs. 3 gezegd tot Zedekia, den koning van Juda te komen, die eerst elf jaar na het begin van Jojakims regering koning werd. Sommigen houden dit voor een fout des afschrifts en dat men in vs. 1 lezen moet: in het begin der regering van Zedekia, waarvan een achteloos afschrijver zijn oog op den titel van het voorgaande kapittel hebbende schreef, Jojakim. En indien men een schrijffout ergens zal mogen toelaten zal het hier zijn, want in vs. 2 wordt Zedekia weer genoemd en vervolgens de profetie wordt in hetzelfde jaar gedagtekend, en nochtans gezegd geschied te zijn in het begin der regering van Zedekia (Hoofdst. 28), gevolgelijk moet deze ook onder Zedekia geschied zijn.

2. Alzo zei de HEERE tot mij Maak u banden en Jukken van hout (vs. 13), en a) doe die aan uwen hals.

a) Jer. 28:10.

3. En zend ze middelijk, door het voor te houden aan degenen, die uwe opdracht moeten ten uitvoer brengen, tot den koning van Edom, en tot den koning van Moab, en tot den koning der kinderen Ammons, en tot dan koning van Tyrus, en tot den koning van Zidon, door de hand der boden, die te Jeruzalem tot Zedekia, den koning van Juda, komen 1) tot het sluiten van een verbond.

1) Dat de profeet door zijne eigene verschijning aan de boden het juk voor ogen stelde, dat hunnen koningen zou worden opgelegd, en het hun enigermate zinnebeeldig mede op weg gaf, was genoegzaam tot het doel zijner profetie, die toch eigenlijk alleen op zijn eigen volk indruk moest en kon maken. Het zenden van het juk kan dus niet anders worden opgevat dan als het overreiken van den beker des toorns aan alle volken in Hoofdst. 25:15.

Sommige uitleggers zijn van mening dat Jeremia alleen zich zelf een juk om den hals lag en dat dit een zinnebeeld was van hetgeen de genoemde koningen zou overkomen.

Wij voor ons zijn echter van mening dat wel degelijk de Profeet aan de gezanten dier volken hier genoemd, en die hoogstwaarschijnlijk kwamen om met den koning een verbond te sluiten tegen Babel, jukken mee heeft gegeven, om daarmee te verkondigen dat een verbond tegen Babel hun niets zou geven, dewijl de Heere God had besloten hen in de hand van Babel te geven.

4. En beveel hun aan hun heren te zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Zo zult gij tot uwe heren zeggen:

5. Ik heb gemaakt de aarde, den mens en het vee, die op den aardbodem zijn, door Mijne grote kracht, en door Mijnen uitgestrekte arm(Hoofdst. 32:17), en Ik geef ze aan welken het recht is in Mijne ogen 1) (Dan. 2:21; 4:14, 17, 25).

1) Over de macht Gods wordt gesproken en over Zijn hoogste regering, dewijl de koningen, ofschoon zij bekennen dat God het bestuur der wereld in handen heeft, echter niet kunnen vatten, dat Hij hen in een ogenblik kan ontronen en uit hun rang stellen. Want zij schijnen aan hun nesten te zijn vastgehecht, zo beloven zij zich een eeuwigdurende stand en verbeelden zich dat zij niet onderworpen zijn aan het gewone lot der stervelingen. Dewijl derhalve de koningen zo door trotsheid zijn opgeblazen, zegt God hier, dat Hij gemaakt heeft de aarde en alle stervelingen. Van den hemel spreekt Hij niet, maar stelt vast dat Hij alles gemaakt heeft, én den mens én de dieren, welke op de aarde zijn.

6. En nu, Ik heb al deze landen gegeven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, Mijnen knecht (Hoofdst. 25:9); zelfs ook het gedierte des velds heb Ik hem gegeven, om hem te dienen, (Dan. 2:37 vv. 4:19).

7. En alle volken zullen hem, en zijnen zoon, en zijns zoons zoon (2 Kon. 25:27 en Dan. 5:1) dienen, totdat ook de tijd zijns eigenen lands kome 1), als het ook daarmee een einde zal

nemen (Hoofdst. 25:12, 25); dan zullen zich machtige volken en grote koningen van hem doen dienen, zo heb ik in Mijnen raad besloten.

1) Wanneer de door den Heere bepaalde tijd voor Babels koning komt, dat hij zijne overwinnaars vinden zal en zijn rijk aan vreemde vorsten en volken zal onderdanig worden. Vóór dien tijd baat alle menselijke inspanning tegen de Chaldeënen niet.

Al de gemelde volken zouden Nebukadnezar en zijnen zoon en zijns zoons zoon dienen. In de kanon van Ptolemeus worden na Nebukadnezar de volgende alleenheersers van Babel opgeteld: Evilmerodach, Neriglissar, Laborosoarchod en Nabonnedus, welke of dezelfde is, die in de Heilige Schrift Belsazar genaamd wordt, of een mederegeerder met Belsazar, welke, terwijl deze zich aan de hofvermaken overgaf, de klem der regering had. Men dient te weten dat Neriglissar en Laborosoarchod niet rechtstreeks uit de koninklijke linie van Nebukadnezar waren voortgesproten. Neriglissar was de schoonbroeder van Evilmerodach, en Laborosoarchod de zoon van Neriglissar. Wanneer wij derhalve deze beide om de gemelde reden uit de geslachtslijst weglaten, hebben wij de drie Babelse alleenheersers, van welke de Profeet melding maakt: Nebukadnezar, Evilmerodach en Nabonnedus of Belsazar.

8. En het zal geschieden, het volk en het koninkrijk, die hem, Nebukadnezar, den koning van Babel, niet zullen dienen, en dat zijnen hals niet zal geven onder het juk des konings van Babel: over dat volk, dat zich also tegen Mijn raadsbesluit zal verzetten, zal ik, spreekt de HEERE, bezoeking doen door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie, totdat Ik ze zal verteerd hebben door zijne hand. 1)

1) Nebukadnezar was zeer onrechtvaardig en barbaars om dus de rechten en rijkdommen zijner naburen aan te tasten en hen tot onderwerping aan zich te dwingen. Nochtans had God rechtvaardige en heilige oogmerken om dit toe te laten, om deze volken te straffen wegens hun afgoderij en grove zondenschuld. Zij, die den God, die hen gemaakt heeft niet willen dienen, worden rechtvaardiglijk genoodzaakt hun vijanden te dienen, die hen zochten te verderven.

9. Gijlieden dan hoort niet naar uwe profeten, en naar uwe waarzeggers, en naar uwe dromers, en naar uwe guichelaars, en naar uwe tovenaars, dewelke tot u spreken, zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen. 1)

1) Benevens de afgoderij der naburige volken hadden de Joden ook geleerd hun waarzeggerijen en andere kunsten tot het voorzeggen van toekomstige dingen. Dit had God uitdrukkelijk in de wet verboden (Deut. 18:11 vv.), en Jesaja had daarover het volk scherp bestraft (Jes. 2:6). De honenim, bij ons guichelaars uitgedrukt, worden geacht sterrekundigen geweest te zijn.

10. Want zij profeteren u valsheid, om u, hoewel niet met dat bewuste doel, toch met dat zekere gevolg (Hoofdst. 11:17; 18:16), verre uit uw land te brengen, en dat Ik u uitstote, en gij omkomt. 1)

1) Het behoort tot onze verdorvene natuur, dat wij gemakkelijker de leugen geloven dan de waarheid; want wanneer Jeremia en zijne geestverwanten predikten, zo was er niemand die geloofde; zodra daarentegen de valse profeten kwamen en hun mond opendeden, dan was alles wat die spraken door den hemel gesproken. Wat zij zeiden moest waar zijn op aarde (Ps. 93:5); wat daarentegen Jeremia zei was zonder kracht. Het voorbeeld van onze moeder Eva: wat God zei werd niet geloofd, wat de slang zei was iets kostelijks.

Dewijl Jeremia zowel aan den koning als aan den burgers voorzegd had, dat zij de straf niet konden ontvluchten, die vaststond, ontnemt hij hun alle ijdel vertrouwen, hetwelk een beletsel was, om op de bedreigingen te letten en de waarachtige waarschuwingen aan te nemen. De valse profeten bedrogen hen door hun valse leugens en beloofden dat alles gelukkig zou aflopen. Dewijl derhalve de Profeet zag dat zowel de oren van den koning als van het volk gesloten waren en daarom, zowel vermaning als bedreiging weinig of niets geen nut deed, voegt hij er aan toe, wat noodzakelijk was. n. l. dat het louter bedriegerijen waren, welke de valse profeten hun voorwierpen.

11. Integendeel is werkelijk het beste, zich gehoorzaam te onderwerpen aan Mijnen wil; want wie zich daartegen verzet, zal te meer moeten lijden; maar het volk, dat zijnen hals zal brengen onder het juk des konings van Babel, en hem dienen, dat zal Ik in zijn land laten, spreekt de HEERE, en het zal dat bouwen en daarin wonen. 1)

1) De profeet beveelt dit aan als de weg van een ootmoedigen geest, die door zich stil te onderwerpen aan de hardste slagen der Voorzienigheid het beste van het kwade kiest. Menigeen zou de besturingen Gods ter verwoesting zijn voorgekomen door zich aan de besturingen Gods ter verootmoediging te onderwerpen. Het is beter een licht kruis op ons te nemen, dan een zwaarder op ons eigen hoofd neer te halen. De arme van geest, de zachtmoedige en nederige zal voor zichzelf bijzonderen troost genieten en menig ongeluk ontgaan, waaraan de hogen van geest zijn blootgesteld. Wanneer elke zegen of ellende volgens de goddelijke beschikking is, moet het in elk geval ons belang zijn te gehoorzamen. Zij, die dit niet willen geloven, zullen door de uitkomst worden overtuigd van de valsheid der listen, door welke zij werden aangemoedigd om het geluk te zoeken in het volgen van hun eigene meningen. .

Hiermede wil de Heere zeggen, dat wie zich onder het recht Gods buigt, genade zal vinden. Zich verzetten tegen de roede, vermeedert den toorn Gods en verergert de straf. Maar wie de roede leert kussen zal barmhartigheid vinden, zal ervaren dat de Heere God in den toorn nog des ontfermens gedachtig is.

Dit geldt niet alleen voor volken maar ook voor personen. God in zijn recht laten, is de weg tot erbarming. Want dit gaat gepaard met belijdenis van zonde en schuld, van een erkennen, dat wat God toezendt niet anders is, dan wat volk en personen zich waardig hebben gemaakt. Indien echter de zonde beleden wordt, bekend, zal God haar vergeven en waar God vergeeft neemt Hij niet alleen de zonde, maar ook de gevolgen der zonde weg.

12. Daarna sprak ik alles, wat ik den boden der andere koningen moest zeggen. Ook tot Zedekia, den koning van Juda, naar al deze woorden; ik wendde wij daarbij tevens tot de omgeving des konings, zeggende; Brengt uwe halzen onder het juk des konings van Babel, en dient hem en zijn volk, zo zult gij leven.

13. Waarom zoudt gij sterven, gij en uw volk, door het zwaard, door den honger, en door de pestilentie? Er zal toch zeker zulk ene straf komen, gelijk als de HEERE gesproken heeft van het volk, dat den koning van Babel niet zal dienen (vs. 8).

14. Hoort dan niet naar de woorden der profeten, die tot u spreken (Hoofdst. 14:13 vv. 23:16 vv.), zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen, want zij profeteren u a) valsheid. 1)

a) Jer. 29:8.

1) Hij herhaalt dezelfde woorden, welke wij te voren hebben gehoord. De herhaling is echter niet overbodig dewijl voor hem de strijd met de valse profeten moeilijk was, daar zij zulk een groot gezag hadden verkregen. Dewijl dus één Jeremia die menigte moet tegengaan, had het grootste gedeelte ten opzichte van de dubbelzinnige zaken kunnen tegenwerpen dat er niets zekers of helders aan was. Verder, dewijl het niet gemakkelijk was de Joden te overtuigen, die liever de valse profeten geloofden, daarom was het noodzakelijk meermalen hetzelfde te zeggen, zoals wij naderhand ook zullen zien.

15. Want Ik heb ze niet gezonden, spreekt de HEERE, en zij profeteren valselijk in Mijnen naam; opdat Ik u uitstote (vgl. vs. 10), en gij omkomt, gij en de profeten, die u profeteren. 1)

1) De Heere verzekerde hier door den profeet op zo duidelijk mogelijke wijs, dat Hij die valse profeten niet had gezonden, dat zij leugentaal spraken, opdat toch eindelijk het misleide volk zich zou laten gezeggen.

Helaas het heeft niet willen luisteren naar het woord des Heeren en daarom is het het gewis verderf niet ontkomen.

16. Ook sprak ik tot de priesteren en tot dit ganse volk, nadat ik bij den koning en zijne vorsten mijn werk had volbracht, zeggende: Zo zegt de HEERE: Hoort niet naar de woorden uwer profeten, die u profeteren, zeggende: Ziet de vaten van des HEEREN huis, die Nebukadnezar, de koning van Babel, van deze plaats heeft weggenomen, en naar Babel gevoerd (Hoofdst. 28:3), zullen nu haast uit Babel wedergebracht worden; want zij profeteren u valsheid.

17. Hoort niet naar hen, maar dient den koning van Babel, zo zult gijlieden leven, waarom zou deze stad tot ene woestheid worden?

18. Maar zo zij profeten zijn, en zo des HEEREN woord bij hen is, laat hen nu bij den HEERE der heirscharen voorbidden, opdat de vaten, die in het huis des HEEREN, en in het

huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven, niet naar Babel komen. Dit toch is reeds bij den Heere ene beslotene zaak (2 Kon. 25:13 vv.). Misschien zullen zij den Heere bewegen, en zal Hij berouw hebben over het kwaad. Daardoor zullen zij zich betonen Zijne ware Profeten te zijn.

1) Merk dit op: wie Gods woord heeft, die kan ook bidden; wie het niet heeft, die kan ook niet bidden; maar gelijk zijne prediking vals is, zo is ook zijn bidden niets.

Hiermee bespot de Profeet het dwaze vertrouwen waarvan de valse profeten vol waren, waar zij alle mogelijk geluk voor de toekomst beloofden. Hij zegt derhalve dat men hen niet moest geloven omtrent dat gelukkig gevolg, waarvan zij getuigden, dat men veeleer een veel strenger straf moest vrezen. Zij beloven dat de vaten zullen terugkomen, die naar Babel waren overgebracht. Maar wat nog overig was in den tempel en in het koninklijk paleis en in de gehele stad, dat alles zal naar Babel worden gebracht. De Profeet vergelijkt den toekomenden tijd met den voorbijgeganen en toont aan, dat de bedriegers zo dwaas iets beters beloven, terwijl het zwaardere oordeel Gods hen boven het hoofd hangt, dewijl als het ware stad en tempel geheel zullen vergaan.

19. Want zo zegt de HEERE der heirscharen van de pilaren, en van de zee, en van de stellingen, en van het overige der vaten, die in deze stad zijn overgebleven,

20. Die Nebukadnezar, de koning van Babel, niet heeft weggenomen, als hij Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, van Jeruzalem naar Babel gevankelijk wegvoerde, mitsgaders al de edelen van Juda en Jeruzalem (2 Kon. 24:10),

21. Ja, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, van de vaten, die in het huis des HEEREN, en in het huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven:

22. Naar Babel zullen a) zij gebracht worden, en aldaar zullen zij zijn tot den dag toe, dat Ik ze bezoeken zal, spreekt de HEERE; dan zal Ik ze opvoeren en zal ze b) wederbrengen tot deze plaats (Ezra 1:1-11).

"Om der zonden wil laat God toe, dat de uitwendige godsdienst in de kerk een tijd lang wordt verboden. Wordt nu dit aangewend tot verbetering en het inwendige des te nauwkeuriger in acht genomen, zo kan God wel maken, dat ook de uitwendige godsdienst wordt vrijgelaten; " ene aanwijzing voor hen, wien het bereid is de nabij zijnde toekomst van den tijd, die ons wacht volgens Openb. 11:7-10 te beleven; daarop volgt dan spoedig die andere tijd, waarvan Openb. 11:13 meldt.

De Heere schijnt Jeremia te hebben gemaakt tot een wonder van waarheid te midden der valsheid. Is het niet dikwijls alzo? en hoe worden de waarheden van het Evangelie door de grote menigte ontvangen? Worden zij geloofd? Laat ons bidden om genade en om de leringen des Heiligen Geestes, om het in het hart te brengen en op het gemoed te drukken.

De Heere God verbindt Zijne oordelen met een belofte. Hij laat voorspellen dat de tijd der bezoeking zal komen, maar tevens dat die tijd der bezoeking niet altijd zal duren. Eenmaal op zijn tijd zal het weer geschieden dat Jeruzalem zal herbouwd en de tempel zal hersteld worden.

HOOFDSTUK 28.

JEREMIA HEEFT EEN IJZEREN JUK; HIJ KONDIGT HANANJA, DEN VALSEN PROFEET, EEN ZEKEREN DOOD AAN.

1. Voorts geschiedde het in dat jaar v. C. in het begin des koninkrijks van Zedekia, koning van Juda, in het vierde jaar, in de vijfde maand Ab (Exod. 12:2), (want het komt hier niet alleen op den tijd in het algemeen, maar om vs. 17 in 't bijzonder ook op de maand aan), dat Hananja (= gift van Jehova) zoon van Azur, (= helper) de Profeet, die van Gibeon, ene priesterstad van den stam Benjamin (Joz. 9:3; 21:17) was, tot mij sprak, in het huis des HEEREN, voor de ogen der priesteren en des gansen volks, zeggende, ten opzichte van hetgeen ik kort te voren koning en volk in den naam des Heeren had voorgehouden:

2. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, zeggende (Hoofdst. 29:14 vv.): Ik heb het juk des konings van Babel verbroken.

3. In nog a) twee volle jaren (vs. 12) zal Ik tot deze plaats wederbrengen al de vaten van het huis des HEEREN, die Nebukadnezar, de koning van Babel, uit deze plaats heeft weggenomen, en dezelve naar Babel gebracht (2 Kon. 24:13).

a) Jer. 27:16.

4. Ook zal Ik Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, en allen, die gevankelijk weggevoerd zijn van Juda, die te Babel gekomen zijn (2 Kon. 24:14 vv.), tot deze plaats wederbrengen, spreekt de HEERE; want Ik zal het juk des konings van Babel verbreken.

"Waar God Zijn tempel bouwt plaatst de duivel zijne kapel daar naast. " Deze Hananja toont ons duidelijk wat het is bij den naam Gods te liegen en te bedriegen. O Heere! Uw dierbare naam moet der valsheid ten deksel zijn!" .

5. Toen sprak de Profeet Jeremia tot den valsen profeet Hananja, voor de ogen der priesteren, en voor de ogen des gansen volks, die in het huis des HEEREN stonden, voor allen, in wier tegenwoordigheid hij zijne profetie had voorgedragen (vs. 1 vv.).

6. En de Profeet Jeremia zei: Amen (Hoofdst. 11:5), de HEERE doe also, gelijk gij hebt gezegd! de HEERE bevestigte uwe woorden, die gij geprofeteerd hebt, dat Hij de vaten van des HEEREN huis en allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, van Babel wederbrengt tot deze plaats! Kwam het op menselijk wensen aan, zo zou uwe voorzegging mij aangenaam zijn en zou ik de mijne gaarne terugnemen.

7. Maar hoor nu dit woord, dat ik overeenkomstig den Geest des Heeren (Deut. 18:22) spreek voor uwe oren, en voor de oren des gansen volks:

8. De Profeten, die vóór mij en vóór u van ouds geweest zijn, die hebben tegen vele landen en tegen grote koninkrijken geprofeteerd van krijg, en van kwaad, en van pestilentie, en wat van

oude tijden af en zo veelvuldig is verkondigd, dat heeft in die eenstemmigheid van getuigen reeds een bewijs der waarheid in zich;

9. De Profeet, die tegenover alle voorzegging van ongeluk door anderen geprofeteerd zal hebben van vrede, als het woord van dien Profeet komt, dan zal die Profeet bekend worden, dat hem de HEERE in der waarheid gezonden heeft (Deut. 18:22 vv.).

Bij de aankondiging der gerichten Gods kwam het wel aan op de uitkomst tot bevestiging der voorzegging. Men kon echter ook een profeet, die zulke onaangename bedreigingen in den mond had, te voren reeds zo veel gemakkelijker geloven, als die daartoe een bevel en ene ingeving van God moest hebben, daar toch iemand er niet uit eigen lust toe zou komen om zich vijanden en lijden te berokkenen. Van enen prediker van vrede kon men daarentegen zoveel te eer vermoeden, dat hij handelde uit eigen aandrang en om mensen te behagen.

Er zijn altijd valse profeten, die lieflijk troosten, al zijn de mensen ook boos.

10. Toen nam de profeet Hananja, als geheel zeker van zijne zaak en als ware voor zijne profetie de bevestiging door de uitkomst niet nodig, het juk van den hals van den Profeet Jeremia (Hoofdst. 27:2), en verbrak het.

11. En Hananja, de betekenis van die handelwijze verklarende, sprak voor de ogen des gansen volks zeggende: Zo zegt de HEERE: Alzo, gelijk nu Jeremia's juk verbroken is, zal Ik verbreken het juk van Nebukadnezar, den koning van Babel, in nog twee volle jaren (vs. 3) van den hals al der volken. En de Profeet Jeremia, die hier niet volgens den Geest wilde spreken (vs. 7 vv.), maar wachtte totdat hij in en door den Geest kon spreken, ging zijns weegs.

Hij kon niet langer horen, dat Hananja zulke grote valsheden en leugens in den naam van God sprak, even als de boden van Sanherib. (Jer. 36:20) .

12. Doch des HEEREN woord liet ook niet lang op zich wachten; het geschiedde tot Jeremia waarschijnlijk dadelijk nadat de Profeet Hananja het juk van den hals van den Profeet Jeremia verbroken had, zeggende:

13. Ga weer henen naar den tempel, waar de priesters en al het volk nog te zamen zijn (vs. 1), en spreek tot Hananja, zeggende: Zo zegt de HEERE: Houten jukken hebt gij verbroken (vs. 10), nu zult gij in plaats van die ijzeren jukken maken ¹⁾ wanneer gij in waarheid zinnebeeldig wilt uitdrukken wat er zal komen (Deut. 28:48).

1) Een houten juk was nog te verbreken, maar een ijzeren niet. Het is daarom, dat de Heere dit woord tot Hananja laat zeggen, opdat het volk het wel zou weten dat het oordeel Gods zeker en zwaar zou komen.

Hananja meende zich tegen den raad Gods te verzetten of te kunnen verzetten, maar ziet, de Heere God laat het hem hier zeggen, dat dit een bij den mens onmogelijke zaak was.

14. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ik heb in de plaats van het houten juk, dat gij niet wildet dulden (Hoofdst. 27:8 vv.), een ijzeren juk gedaan aan den hals van al deze volken, om Nebukadnezar, den koning van Babel te dienen, en zij zullen hem dienen; ja, Ik heb hem ook het gedierte des velds gegeven (Hoofdst. 27:6), en duld niet, dat zich iemand tegen Mijn raadsbesluit verzette.

15. En de Profeet Jeremia zei tot den profeet Hananja, in den naam des Heeren hem zijn oordeel aankondigende: Hoor nu, Hananja! de HEERE heeft u niet gezonden, gelijk gij op misdadige wijze voorgeeft (vs. 2 en 11), maar gij hebt gemaakt, dat dit volk op leugen vertrouwt, en alzo den wil van God tegenstreeft.

16. Daarom, zo zegt de HEERE: Zie Ik zal u door een plotselingen dood wegwerpen 1) van den aardbodem; dit jaar zult gij sterven, omdat gij enen a) afval gesproken hebt tegen den HEERE, dat zij Zijn waarachtig woord tot hun grote schade niet hebben geloofd.

a) Deut. 13:5. Jer. 29:32.

1) In den grondtekst hebben de woorden "u niet gezonden" en "u wegwerpen" een overeenkomstigen klank en vormen ene opmerkelijke woordspeling.

17. Alzo, daar het in der daad geschiedde, gelijk Jeremia gezegd had, stierf de Profeet Hananja in dat zelfde jaar, in de zevende maand, dus twee maanden na het in vs. 1 vv. en 10 vv. medegedeelde, als ene tegenstelling tot de door hem aangekondigde twee jaren.

Ware hij eerder weggenomen, zo zou het volk daarover niet zo tot nadenken zijn gekomen, als het zal geschied zijn, nu zij twee maanden tijd hadden, om reeds vooraf over de zaak na te denken. Intussen kon het aangekondigde sterven ook vooraf aan het gehele land bekend worden, en de uitkomst, nadat die was verwacht geworden, des te meer nadenken opwekken. Ware daarentegen de straf langer uitgesteld, zo zou men daar omtrent gerust zijn geworden. (J. LANGE).

Hier wordt de straf bijgevoegd, welke het gesprokene van Jeremia zal bevestigen. God nu wilde voor de onwetendheid van velen, die overigens altijd weifelden of een voorwendsel voor hun onwetendheid zochten aan te voeren, zorg dragen, dewijl zij niet konden uitmaken, wie door God gezonden was, Hananja of Jeremia. God heeft derhalve in Zijn vaderlijke goedertierenheid Zijn hand over hen willen uitstrekken. Hij heeft ook de ongelovigen onverdedigbaar willen maken, die reeds aan den duivel waren verbonden, hoe het ook zou uitvallen. Want het grootste gedeelte werd niet bewogen door deze merkwaardige uitkomst.

HOOFDSTUK 29.

ZENDBRIEF VAN JEREMIA AAN DE GEVANGENE JODEN TE BABEL, HOE ZIJ ZICH MOETEN GEDRAGEN.

IV. Vs. 1-32. Het optreden van onzen Profeet bij de gelegenheid in de vorige afdeling gemeld, had tengevolge dat koning Zedekia geen verbond maakte met de afgezanten der Edomieten, Moabieten en Feniciërs tegen de Chaldeeuwse opperheerschappij, Hij zend integendeel een gezantschap naar Nebukadnezar, om dezen van zijne trouw en gehechtheid te verzekeren en alle verdenking van ene geheime instemming met de oproerigen van zich af te weren (2 Kon. 24:20). Zo had Jeremia in zijn eigen land het volk bewaard voor de verleiding der valse Profeten, en de in Hoofdst. 25 medegedeelde openbaring ingescherpt, dat de 70 jaren der Babylonische ballingschap in het raadsbesluit van God vaststonden, en dat alleen verootmoediging onder Zijne machtige hand tot het doel van ene latere verhoging kon leiden. Nu gevoelt hij zich gedrongen om datzelfde in een schrijven aan degenen, die reeds in ballingschap waren, mede te delen, daar die eveneens gevaar liepen door valse Profeten met bedrieglijke en verderflijke verwachtingen op verkeerde wegen geleid te worden. Hij geeft daarom aan de beide gezanten van Zedekia enen brief mede (vs. 1-3), waarin hij aan den Goddelijken last voldoet met vermaning en onderwijzing, uit vertroosting en belofte (vs. 3-14). Nadrukkelijk waarschuwt hij nu ook voor de beide leugenprofeten Achab en Zedekia, en profeteert hij hun verschrikkelijk einde. (vs. 15-23). De derde van de dwaalleraars onder de gevangenen, Semaja van Nechelem, die over den brief verstoord is, schrijft aan den opziener des tempels te Jeruzalem, waarom hij dezen Jeremia van Anathoth niet in de gevangenis en banden had geworpen, zodat het zenden van brieven naar Babel hem onmogelijk ware. Ook ten opzichte van Semaja wordt aan Jeremia het oordeel Gods bekend gemaakt, dat aan ons hoofdstuk in een aanhangsel wordt toegevoegd (vs. 24-32).

1. Voorts zijn dit de woorden des briefs, dien de Profeet Jeremia zond van Jeruzalem tot de overige 1) oudsten, die onder de ellenden der wegvoering in ballingschap nog niet waren omgekomen, die gevankelijk waren weggevoerd, mitsgaders tot de priesteren, en tot de Profeten, en tot het ganse volk, dat Nebukadnezar in het jaar 598 vóór Christus ten getale van 10. 000 van Jeruzalem gevankelijk had weggevoerd naar Babel.

1) Hebr. : "de keur" of "voortreflijksten der oudsten. " De weggevoerden naar Babel stonden onder opzieners uit hun eigen volk, hier aldus genoemd. De vertaling "overige" is minder gepast.

2. (Nadat de koning Jechonia, en de koningin, en de kamerlingende hofbeambten, de vorsten van Juda en Jeruzalem de stam-, geslacht- en familiehoofden, mitsgaders de timmerlieden en smeden van Jeruzalem waren uitgegaan (2 Kon. 24:10-16)).

3. Door de hand van Elasa, (= dien God maakt), den zoon van Safan, (= konijn), en Gemarja, (= voltooid door Jehova), den zoon van Hilkia (= deel van Jehova), twee overigens onbekende mannen, die Zedekia, de koning van Juda, ongeveer in het 5de jaar zijns koninkrijks, 593 v.

C. naar Babel zond tot Nebukadnezar, den koning van Babel. De inhoud van dien brief was overeenkomstig den last des Heeren, zeggende: 1)

1) Het volle hart van den verheven vriend van zijn volk laat zijne alomvattende liefde door de zwakkere pennen tot de ver af wonenden stromen, nu het zich niet in het levende woord van mondelinge rede voor hen ken openen. Toch verloochent de Profeet zich niet in dezen vorm van mededeling. Wij zouden zeggen: hij schrijft nauwelijks maar hij spreekt den brief uit.

4. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, tot allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, die Ik gevankelijk heb doen wegvoeren van Jeruzalem naar Babel:

5. Bouwt huizen en woont daarin, en plant hoven en eet de vrucht daarvan; 1)

1) God heeft niet gewild dat hun gemoederen in Chaldea zouden neergebogen zijn, zelfs behoorde het veeleer, dat zij altijd op terugkeer letten, maar Hij heeft gewild dat tot het einde van zeventig jaren zij rustig zouden zijn en niet op dit of dat zouden zinnen, maar hun zaken behandelen en zo zouden leven alsof zij in het vaderland waren.

De valse profeten en waarzeggers verkondigen, even als die te Jeruzalem (Hoofdst. 27:9; 28:2 vv.), dat het juk van den koning van Babel spoedig zou verbroken zijn, en de verbanning slechts korten tijd zou duren. Zij hielden door zulke bedrieglijke verwachtingen de weggevoerden in een toestand van onrust en opwekking, die hen hinderde in vaste nederzetting en werkzaamheden.

6. Neemt vrouwen, en gewint zonen en dochteren, en neemt vrouwen voor uwe zonen, en geeft uws dochteren aan mannen, dat zij zonen en dochteren baren, en wordt aldaar vermenigvuldigd en wordt niet verminderd, overeenkomstig den zegen, die nog van kracht is gebleven! (Gen. 13:16; 15:5; 17:2)

Geen mens is aan een zeker land gebonden: waar God hem leidt en maakt, dat hij daar kan blijven, daar is zijn vaderland.

7. En zoekt den vrede der stad, waarhenen Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren, en bidt voor haar tot den HEERE; want in haren vrede zult gij vrede hebben.

Ons wordt hier herinnerd, dat wij voor de overheden moeten bidden, en niet alleen voor die, welke onzen godsdienst zijn toegedaan, en leden der ware kerk zijn, maar ook voor die, welke buiten de kerk zijn, zelfs voor heidense bestuurders als Nebukadnezar en keizer Nero (2 Tim. 2:2). Op de welvaart toch van den staat rust ook de welvaart en de veiligheid der kerk. Luther zegt zeer juist: de staat dient (servit) de kerk, maar de kerk behoudt (servat) den staat.

8. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Laat uwe profeten en uwe waarzeggers, die in het midden van u zijn, u niet a) bedriegen, en hoort niet naar uwe dromers, die gij doet dromen. 1)

a) Jer. 14:14; 23:21; 27:15.

1) Velen der gevangen Joden, bedrogen zijnde door de valse profeten, die hun in den naam van God ene spoedige wederkering beloofden naar hun vaderland, verzuimden de plaatsen rondom Babel te bebouwen en te beplanten, die hun waren toegewezen, omdat zij niet gezind waren kosten en moeite te doen tot voordeel van anderen, dewijl zij zich vleiden dat zij schielijk naar Judea zouden wederkeren. Daarom zond Jeremia hun dezen brief, om hen te vermanen, dat hun verblijf in de gevangenis lang genoeg voor hen zou zijn, zelfs voor hun kinderen en kindskinderen, om de vruchten van hun arbeid aldaar te zien, en dat zij derhalve, indien zij op hun eigen gemak en vermaak wilden zien, hun best moesten doen om de plaats hunner gevangenis zich zo gemakkelijk te maken en zo aangenaam als zij konden. (ENG. GODGELEERDEN).

9. Want zij profeteren u valselijk in Mijnen naam; Ik heb hen niet gezonden, spreekt de HEERE.

10. Want zo zegt de HEERE: Zeker als zeventig jaren te Babel zullen vervuld zijn, zeventig jaren sedert het begin der in Hoofdst. 25:11 voorzegde dienstbaarheid, niet eerder, maar dan ook zeker zal Ik ulieden bezoeken en ik zal Mijn goed woord over u verwekken, u wederbrengende tot deze plaats.

Dit is het voorname woord, dat in dien tijd het volk heeft getroost en in Dan. 9:2 geprezen wordt.

Het woord der belofte rust of slaapt als het ware tot den tijd der vervulling, en het is gelijk een kiem die in de aarde ligt en haren tijd afwacht, waar in het openbaar wordt, dat die niet dood, maar slechts bedekt was. In de vervulling ontkiemt en schiet de belofte op als ene plant, die in de lente uit den winterslaap ontwaakt.

11. Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de HEERE, gedachten des vredes en niet des kwaads. Ik bedoel uwe welvaart en uw heil, niet uw verderf. Het is Mijn Goddelijk besluit, dat Ik u geve het einde 1) en de verwachting, zulk een einde van deze treurige wegen, dat gij gene heerlijker en schoner kunt denken.

1) Tegenover de eigenmachtige en van allen grond ontblote voorstelling der valse profeten stelt de profeet niet een hard en streng klinkend, maar een zeer zacht en troostrijk woord, waarin ook het hardste, de zeventigjarige duur der ballingschap op de meest verschonende wijze is uitgedrukt. De Heere wil den door valsen troost weerspanning gewordenen gemoederen door het voorhouden van den waren troost week maken en winnen; daarom de zo lieflijke gedachte in dit vers: "Ik weet Mijne gedachten nog, Ik heb ze niet vergeten noch ter zijde gesteld. " .

Ook te midden der kastijding heeft God gedachten des vredes; laat ons daarom Zijne roede in ware boete des harten en in gelatenheid vereren.

De gedachten des Heeren over ons: 1) het zijn gedachten des vredes en niet des lijdens: 2) men moet op hare verwezenlijking wachten-de Heere stelt de volvoering uit, toch vergeet Hij ze niet.

In het Hebr. Acharith. Dit kan wel betekenen, het einde, maar ook de toekomst en die betekenis is hier beter. De Heere zegt hier dat Hij gedachten des vredes over hen heeft, dat Hij hun zal geven een heerlijke toekomst en hope op wegneming van den druk, op redding en verlossing. Gelijk Hij in de ellende heeft gestort, zo zal Hij ze uit de ellende weer ophalen. Ja, de Heere kastijdt wel, maar geeft ook weer verademing.

12. Wanneer gij in den nood zult gekomen zijn tot erkentenis van uwe zonden, en tot bekering (Deut. 30:1 vv.), dan zult gij Mij {a} aanroepen en henengaan en tot Mij bidden, en Ik zal naar u horen.

{a} Dan. 9.

13. En gij zult Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart. 1)

1) Hoewel dit tot de Israëlieten wordt gezegd, zo moet deze vermaning toch uitgestrekt worden tot geheel de kerk, zoals God wijd en zijd getuigt, dat Hij in alles een verhorend God wil zijn, die tot Hem de toevlucht nemen. Maar dewijl de hypocrieten genoeg roepende zijn en de heiligen zelfs in brandenden ijver schijnen te overtreffen, indien men afgaat op de uitwendige belijdenis, voegt de Profeet er bij: wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart. Want er is geen twijfel aan, of de Joden hebben in die enkele jaren duizendmaal gezucht, waar zij zo hard door de Chaldeërs werden verdrukt. Alle ellenden duldden zij. Vervolgens niets was voor hen veilig of behouden. Het was derhalve noodzakelijk, dat indien zij niet harder waren dan ijzer, zij enige gebeden uitbrachten. Maar God toont hier, dat de tijd er nog niet rijp voor was, totdat hun gebeden ontstonden uit een ernstige gemoedsaandoening. Dit verstaat Hij onder het gehele hart. Het is waar, dat men nooit met het gehele hart tot God zich wendt, noch ook dat het gehele hart ook zo met ijver is aangedaan, om te bidden zoals het behoort, maar de Profeet stelt het gehele hart tegenover dubbelhartig. Hier wordt derhalve niet de volmaaktheid verstaan, welke bij geen enkel mens wordt gevonden, maar meer de zuiverheid of de ernst.

God zou zelf over hen de Geest des gebeds uitstorten, hen tot gebed aanzetten, hun een hart geven, wat recht voor Hem was. En waar nu God zelf het ernstig, het oprecht bidden in hen zou verwekken, daar kon het niet anders, of Hij zou ook hen horen en verhoren.

Zo handelt God altijd met de gelovigen in het bijzonder, met de Kerk in het algemeen.

14. En Ik zal van ulieden gevonden worden, spreekt de HEERE, en Ik zal uwe gevangenissen wenden, en u a) vergaderen uit al de volken, en uit al de plaatsen, waarhenen Ik u gedreven heb, spreekt de HEERE, en Ik zal u wederbrengen tot de plaats, vanwaar Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren.

a) Jer. 23:3.

Het is zeker, dat deze belofte van de wending der gevangenis ook betrekking heeft op den tijd van straf; waarin Israël zich sedert Jeruzalems verwoesting bevindt, op zijne latere bekering en wederaanneming en de terugvoering in het heilige land. Wanneer de duur van den tijd, gedurende welke de heilige stad door de heidenen zal vertreden worden (Luk. 21:34) in Openb. 11:2 op 42 wordt gesteld, zo hebben wij dit op te vatten van profetische maanden (gelijk de gewone maand door elkaar 30 dagen bevat, zo de profetische 30 jaren, vgl. Dan 9:24 vv), en moeten dus 1260 jaren rekenen. Dit is inderdaad een getal door 70 deelbaar; het zijn 18 maal 70 jaren. De voorzegging van Jeremia omtrent 70 jaren van ballingschap blijft dus ook voor de tegenwoordige verstoting des volks van kracht, met dit onderscheid dat de 70 jaren 18 maal zijn genomen. Dit 18 malen heeft zijn zinnebeeldige betekenis (de zes als zinnebeeld van moeite en arbeid, van slavernij en dienstbaarheid is verdrievoudigd); het wordt afgespiegeld door het woordgebed der Joden, het zogenaamde achttien- (schemonch-esreh) gebed, dat uit drie oorspronkelijke gebeden van voren en achteren bestaat, doch in het midden 12 invoegsels van lateren tijd bevat. Het ongelovige Jodendom heeft bij Nr. 11 nog een 19de stuk gevoegd, een gebed tegen de Christenen en de gedoopte Joden. Michaëls strijd tegen den draak in Openb. 15:7 vv. zal in zijne overwinning ook dat gevolg hebben, dat dit gebed weer worde weggenomen, en met het herstelde 18-tal zullen dan ook de 18 maal 70 = 1260 jaren van Israëls dienstbaarheid een einde nemen, en het zal geschieden, wat in Openb. 11:11 v. en 16:12 vv. geprofeteerd is.

Wanneer God op het punt is Zijn volk het verwachte goed te geven, dat Hij tot hen komt in genade. Beloften worden gegeven, niet om het gebed te verdrijven, maar om het te verhaasten en aan te moedigen; en wanneer de bevrijding komt, moeten wij door het gebed voortgaan om die te ontmoeten (Dan. 9:2, 3). Wij bevinden, dat de Heere dikwijls ene grote herleving van den godsdienst geeft, door Zijn volk op te wekken tot ernstige gebeden en smeking. Wij moeten voortgaan te zoeken met ons gehele hart, met vuur, alles in het gebed uitdrukken wat in ons is; degenen, die God aldus zoeken, zullen Hem vinden, en zullen in Hem vinden hunnen weldadigen Beloner (Hebr. 11:6). Hij heeft nooit tot dezulken gezegd: "Zoekt Mij te vergeefs. "

15. Wat ik u in den naam des Heeren gezegd heb zal zeker wel tegen uwen wens zijn, omdat gij zegt: De HEERE heeft ons profeten naar Babel verwekt, en die spraken toch van ene nabijzijnde terugkering naar het heilige land; terwijl ik u moet wijzen op ene zeventig jarige dienstbaarheid.

16. Maar laat u niet misleiden door den uitwendigen schijn, als sprak die voor de waarheid van hetgeen u uwe profeten verkondigen. Daarom zegt de HEERE also van den koning, die op Davids troon zit, en van al het volk dat in deze stad woont, te weten uwe broederen, die met u zijn uitgegaan in de gevangenis.

Jeruzalem en zijne achtergeblevene bevolking met den theokratischen koning aan het hoofd bleef voor de ballingen natuurlijk steeds de zon van hun geluk en van hun hoop. Zo lang Jeruzalem en de tempel stond was de hoeksteen der theokratie ongedeerd, was dus de hoop

levendig, dat aan het tegenwoordige ongeluk ieder ogenblik ene wending ten goede kon worden gegeven. Daarom moesten dan ook de voorzeggingen der valse profeten steeds boven alles het voortbestaan van Jeruzalem tot onderwerp hebben. Ook de tegenwoordige ellende, de gedeeltelijke wegvoering van het volk en van de heilige gereedschappen, hoewel zij dat alles niet hadden verwacht, konden zij verklaren voor ene blote episode (tusschen-handeling), die den hoofdinhoud hunner beloften niet weerlegde, zo lang Jeruzalem en de tempel stond, zo lang er nog een kring en een volk te Jeruzalem was. Daarom neemt Jeremia aan de valse profeten den grond onder de voeten weg, wanneer hij (vs. 16-19) aan Jeruzalems tegenwoordige bevolking met den koning verdrijving en gehele vernietiging aankondigt.

17. Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal het zwaard, den honger en de pestilentie onder hen zenden; en Ik zal ze maken als de afschuwlijkste vijgen, die van wege de boosheid niet kunnen gegeten worden (Hoofdst. 24:8 vv.)

18. En Ik zal ze achterna dagen met het zwaard, met den honger, en met de pestilentie, en Ik zal ze a) overgeven tot ene beroering allen koninkrijken der aarde, tot enen vloek, en tot enen schrik, en tot ene aanfluiting en tot ene smaadheid, onder al de volken, waar ik ze henen gedreven zal hebben.

a) Deut. 28:25, 37. Jer. 15:4; 24:9 v.

19. Omdat zij naar Mijne woorden niet gehoord hebben, spreekt de HEERE, als Ik Mijne knechten, de Profeten, tot hen zond, vroeg op zijnde en zendende, maar gijlieden hebt niet gehoord, spreekt de HEERE.

20. Gij 1) dan hoort des HEEREN woord, gij allen, die gevankelijk zijt weggevoerd, die Ik van Jeruzalem naar Babel heb weggezonden! Hoort Zijn woord omtrent de beide voornaamste onder de profeten, die bij u zijn (vs. 8, 15).

1) Hierom roept God het volk in de ballingschap op, om te vernemen het oordeel over de valse profeten in Babel, die hen aldus bedriegen, opdat zij zouden weten, dat deze niet profeten Gods, maar valse profeten waren.

Men kan hieruit zien, welk een vriendelijke zorg God had voor Zijn volk, hoe Hij hen gedurende die ellende wilde opleiden voor het ontvangen der zegeningen der herstelling.

21. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls van Achab, (= broeder en vader), zoon van Kolaja (= geroosterd) en van Zedekia, zoon van Maäseja (= schuilplaats van Schosah) die ulieden in Mijnen naam valselijk profeteren (beide mannen zijn overigens niet bekend): Ziet, Ik zal hen geven in de handen van Nebukadnezar, den koning van Babel, en hij zal ze van wege hun prediking, die de gemoederen ophitst, voor uwe ogen slaan.

22. En van hen zal een vloek genomen worden bij al de gevankelijk weggevoerden van Juda, die in Babel zijn, dat men zegge: De HEERE stelle u als Zedekia en als Achab, dien de koning van Babel aan het vuur braadde, in enen vurigen oven liet verbranden. (Dan. 3:6)

De doodstraf door langzaam vuur worde hiermede aangeduid, die zij waarschijnlijk als oproerstokers ondergingen, doch die hen door Gods bestelling overkwam ook wegens andere misdaden, bij God alleen bekend en waaraan in het volgende vers gewaagd wordt.

Hoogstwaarschijnlijk heeft Nebukadnezar hen in den brandenden oven laten werpen, om hun oproerige taal en om hun aanzetten van de Joden tot terugkeer naar Palestina.

23. Omdat zij ene dwaasheid deden in Israël (Gen. 34:7. Deut. 22:21. Richt. 20:6, 10. 2 Sam. 13:12 en overspel bedreven met de vrouwen hunner naasten, en spraken het woord valselijk in Mijnen naam, dat Ik hun niet geboden had; en Ik ben degene, die het weet, en een getuige daarvan, waarom Ik het ook aan het licht breng, spreekt de HEERE.

Valse profeten, vleselijke zonden en opstand tegen de van God gestelde machten worden opmerkelijk genoeg ook in den brief van Judas (1:8) te zamen gevat. Desgelijks zijn ook deze dromers, die het vlees bevelken en de heerschappijen verachten en de majesteiten lasteren! De teugelloosheid der wetverachters zondigt tegen de rechten en wetten van kerk en staat en huisgezin.

24. Hierbij wil ik nog een woord omtrent enen anderen Babylonischen valsen profeet voegen, dat mij later ten deel is geworden. De Heere droeg mij het volgende op: Tot Semaja 1) (= gehoord door Jehova) den Nechemiet (= dromer; de plaats Nechem is onbekend), zult gij spreken, zeggende:

Jeremia ontving dit woord van God, nadat ter zijner kennis gekomen was een brief van dien Semaja, waarin deze hem om bovengenoemd schrijven te Jeruzalem aanklaagde; waarschijnlijk werd Semaja's brief den terugkerenden gezanten medegegeven.

Tegenover de mening van sommigen, dat dit woord niet bij wijze van een brief aan Semaja zelve behoefde geschreven te worden, staat uitdrukkelijk, dat de Profeet tot Semaja spreken moest.

25. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, zeggende: Omdat gij brieven in uwen naam gezonden hebt, zonder enige opdracht te hebben van de gemeente der ballingen, tot al het volk, dat te Jeruzalem is en tot Zefanja, den zoon van Maäseja, den priester (Hoofdst. 21:1), en tot al de priesteren, zeggende:

26. De HEERE heeft u, Zefanja, na het aftreden van Pashur (Hoofdst. 20:1 vv.) tot priester gesteld in plaats van den priester Jojada, die het eerst het ambt van een eigenlijken opziener des tempels heeft bekleed (2 Kon. 11:18), dat gij opzieners zoudt zijn in des HEEREN huis over allen man, die onzinnig is, over iederen volksredenaar, die zich voordoet als een door een profetischen geest bezielde (1 Sam. 10:10), en die zich voor een profeet uitgeeft, dat gij dien stelt in de gevangenis en in den stok, gelijk te voren Pashur gedaan heeft (Hoofdst. 20:2).

27. Nu dan, waarom hebt gij Jeremia, den Anathotiet, niet gescholden, die zich bij ulieden voor een profeet uitgeeft! Waarom hebt gij hem niet in den kerker gesloten?

28. Want daarom heeft hij tot ons naar Babel enen brief (vs. 1-23) gezonden, zeggende: Het zal lang duren voordat gij weer uit Babel zult wederkeren; bouwt dus in het land uwer ballingschap huizen en woont daarin, en plant hoven en eet de vrucht daarvan.

De zin is deze: dat aan Jeremia gene hindernis in den weg gelegd is, en dat gij uw plicht om opzicht in den tempel te houden niet hebt vervuld, blijkt daaruit, dat Jeremia heeft onderstaan ene boodschap naar Babel te zenden. De tempel was de gewone, zo niet de enige plaats, waar de profeten openlijk voor het volk optraden; in zoverre kon Semaja zeker geloven, dat het bestuur van den tempel zijne profetische werkzaamheid zou hebben kunnen verhinderen. De valse profeten, zo als hier Semaja, stelden dus voor, dat men hen vrij moest laten voortgaan; niemand moest ondernemen iets tegen hen te zeggen of te schrijven; maar Gods ware Profeet moest als een waanzinnige worden behandeld en in kerker en stok worden gesloten! .

29. Zefanja nu, de priester had dezen brief gelezen voor de oren van den Profeet Jeremia, dien hij niet ongenegen was (Hoofdst. 21:1; 37:3), zodat die alles wist wat daarin omtrent hem geschreven stond.

30. Daarom, omdat zulk een hoon, den waren profeet Gods aangedaan, en zulk ene beweging tegen zijn werken niet ongestraft kon blijven, geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:

31. Zend ene boodschap henen tot allen, die gevankelijk weggevoerd zijn, zeggende: Zo zegt de HEERE van Semaja, den Nechlamiet: Omdat Semaja ulieden geprofeteerd heeft, daar Ik hem niet gezonden heb, en heeft gemaakt, dat gij op a) leugen vertrouwt.

a) Jer. 28:15.

32. Daarom zegt de HEERE alzo: Ziet Ik zal bezoeking doen over Semaja, den Nechlamiet, en over zijn zaad; hij zal niemand hebben, die in het midden dezes volks wone; zijn geslacht zal in Juda uitsterven, en hij zal het goede niet zien, dat Ik Mijnen volke doen zal. Hij zal den tijd van terugkeren niet beleven, spreekt de HEERE; want hij heeft enen afval gesproken tegen den HEERE (Hoofdst. 28:16).

Die zichzelf vertroosten zonder God moeten eeuwig den waren troost missen, dien God dengenen verleent, welke zich aan deze zijde des grafs voor Hem verootmoedigen. Die valschen troost prediken versterken den tegenstand tegen Gods leiding en prediken dus ook den afval, daar zij menen recht conservatief zich te gedragen. Zij zien echter niet in hun blindheid, welke tijd het is.

Hoe meer leraren en predikers om des woords wil, dat zij in Gods naam leren en verkondigen, door hun vijanden benijd worden, des te meer zoekt God ze daarin te bevestigen (Hand. 12:1 en 24) Wat goddeloze leraars niet met woorden kunnen doen zoeken zij door geschriften te verrichten, en wat zij niet in hunnen naam kunnen doen, daartoe bedienen zij zich van Gods naam.

De uitroeiing van een geslacht is in de wet van Mozes de straf voor elke grote en hardnekkig volgehoudene zonde, ene uitroeiing, die zonder toedoen of medewerken van enige menselijke overheid door God zelfen wordt volvoerd (vgl. Ps. 34:17).

Dit is ijverig op te merken, dat wij deze les leren omhelzen, welke ons onderwijst, om niemand te vertrouwen dan God alleen, en laten wij alle verdichtselen verwerpen, die ons zelfs maar zo weinig daarvan zouden afwenden, dat wij ons ergens anders zouden keren en her- en derwaarts geslingerd worden.

HOOFDSTUK 30.

BELOFTE OMTRENT HET JOODSE VOLK IN DE LAATSTE TIJDEN DES NIEUWEN VERBONDS.

In den vorigen kring van redenen werden enkel uitspraken gevonden, die ten doel hadden de verwachting door valse profeten opgewekt en onderhouden, omtrent den korten duur van den tegenwoordigen tijd van straf en een spoedig terugkeren der gevangenen tot des te heerlijker wederoprichting van den Joodsen staat, te vernietigen, en de harten des volks tot ootmoedige en geduldige onderwerping onder het juk van den koning van Babel te bewegen. Nu volgen vier hoofdstukken, waarin de gedachten des vredes, die de Heere over Israël heeft, nader uit elkaar worden gezet, en het einde, dat men moet wachten, in het helderste licht der Goddelijke openbaring treedt. De beide eerste hoofdstukken bevatten besluiten, welke de Profeet tot bevestiging van zijn eigen geloof en ter gedachtenis voor volgende tijden ontvangen heeft, en die hij daarom in een boek moet schrijven. De beide laatste hoofdstukken bevatten daarentegen redenen, die hem op enen tijd in den mond worden gelegd, als de stad door de belegering reeds veel heeft geleden en de verovering en verwoesting door de Chaldeëen, die voor de deur staat, tot onfeilbare zekerheid was geworden.

Vs. 1-24. Vooraf gaat ene inleiding, waarin den Profeet het bevel tot het nederschrijven van de thans hem toevertrouwde profetie wordt gegeven, en tevens het doel in het algemeen wordt aangewezen (vs. 1-3). Daarop volgt het woord van God, dat tot troost en tot onderwijzing der volgende geslachten bestemd is. Dadelijk in den beginne ziet men, dat dit woord op beide delen van het uitverkoren volk, op Israël zowel als op Juda, betrekking heeft (vs. 4). Het woord verplaatst ons dadelijk midden in den angstigen toestand, die reeds begonnen is en zich binnen kort tot de ontzettendste katastrofe zal ontwikkelen, wanneer de mannen in Jakob gelijken zullen aan vrouwen, wanneer de barensweeën over hen zullen komen. Inderdaad zal ook die tijd van angst en schrik in zijne uitkomst een tijd van weeën der geboorte voor de heerlijke toekomst worden. Dan heeft Jakobs dienstbaarheid haar einde voor altijd, en Gods volk dient alleen den Heere, zijnen God, en zijnen koning David (vs. 5-9). Hierop wordt het woord tot ene vriendelijke toespraak, dat men in den nood tot loutering niet wanhope, de ziekte in hare gehele diepte peile, maar nu ook den toestand van heerlijkheid, die daaruit zal voortkomen, en de herstelling, die daarop zal volgen, recht in het oog houde (vs. 10-17 #Jer). Op eens staat vervolgens het beeld van het nieuwe Jeruzalem en van de verkorene gemeente, maar vooral van den vorst, die hen regeren zal, en hun betrekking tot den Heere als volkomen priesters zal bewerken, in zijne gehele schoonheid voor ogen (vs. 18-22). Nu keert het einde tot het begin terug en laat op nieuw de verschrikkingen van het gericht gevoelen, door welke de toekomst van het heden gescheiden is (vs. 23 en 24).

1. Dit is het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, waarschijnlijk in het negende jaar van de regering van koning Zedekia, nadat hij diens gezanten met slechte uitzichten voor de naastbij zijnde toekomst had moeten laten gaan (Hoofdst. 21:1 vv.) zeggende:

1) Dit alles moest geschieden niet alleen, opdat het volk in de ballingschap hoopvol op de toekomst zou zien, wetende, dat er eenmaal een einde zou komen aan de ellende, maar bovenal, opdat het geloof in God daardoor zou bevestigd worden.

De nakomelingschap zou zien, dat God alle dingen weet, dat Hij is een Alwetende, die alles weet, overeenkomstig den Raad van Zijn wil, en dat Hij daarom de enige God is, de God van hemel en aarde, Die te eren is tot in eeuwigheid.

2. Zo spreekt de HEERE, de God Israëls tot u, Zijnen profeet, wien Hij tot vertroosting het oog wil openen voor ene gehele andere toekomst, dan die den koning moest worden voorgehouden, zeggende: Schrijft uter bewaring voor volgende geslachten al de woorden, die Ik naar dit en het volgend hoofdstuk tot u gesproken heb, in een boek.

3. Want zie, het zal zijn gelijk Ik u reeds vroeger (Hoofdst. 3:12 vv. 16:15; 23:3 en 29:14) heb te kennen gegeven, en nu nog meer in het bijzonder zal voorstellen. De dagen komen (Hoofdst. 23:5), spreekt de HEERE, dat Ik de gevangenis van Mijn volk in zijn geheel, van de beide delen Israël en Juda, wenden zal, zegt de HEERE; en Ik zal hen, Israël zowel als Juda, wederbrengen in het land, dat Ik hunnen vaders gegeven heb, en zij zullen het op nieuw innemen en erfelijk bezitten 1).

1) In deze profetie worde de wegvoering van Juda naar Babel reeds verondersteld. Daaruit heeft men willen afleiden, dat zij ook werkelijk moet zijn voorafgegaan. Ene onjuiste redenering? Immers het woord Gods verplaatst de profeten in den geest menigmaal in toekomende tijden alsof deze reeds tegenwoordig waren.

De tijd, wanneer Jeremia deze woorden ontvangen heeft, laat zich niet bepalen. Zeker is het daarentegen, dat de Heere ze hem in ogenblikken van treurigheid wegens de onvermijdelijke verwerping van het tegenwoordig geslacht tot zijne vertroosting heeft ingegeven.

De God der genade belooft reeds, als de nacht nauwelijks is aangebroken, aan de zijnen den morgen der vrijheid: zij zullen wederkeren in het land, dat Jehova hunnen vaders ten erve heeft gegeven, en wel het zolang gescheiden Israël en Juda aan den band van vreedzame vereniging.

Deze troostvolle uitzichten op ene schone toekomst, die na langen tijd van beproeving aan het ware volk van God geluk en heil zou aanbrengen, kon de profeet aan het volk niet mondeling voordragen; want het volk, dat daarbij belang had, was noch op ééne plaats verzameld, zodat hij daarvoor zou hebben kunnen optreden, noch werd een invloed uitoefenen voor dit ogenblik bedoeld. Integendeel moest den beangstigden en in vreemde landen weggevoerden of verstrooide volksgenoten, een troost- en hoopvol beeld van toekomstige tijden worden geopend, en het aan de nog verwijderde vervulling als een bepaald en zeker getuigenis der Goddelijke beloften worden voorgelegd. Daarom had het daartoe de schriftelijke voorstelling nodig, in welke het in de handen van allen kon komen. (Verg. Hoofdst. 22:12).

4. En dit zijn de woorden, die de HEERE na de zo even gemelde toespraak tot mij gesproken heeft van Israël en van Juda.

5. Want, om nu ook die woorden te melden, zo zegt de HEERE, als Hij mij midden in den angstigen tijd verplaatst, die de door Hem beslotene verlossing moet voorafgaan, en het angstgeschrei van hen, die dien tijd beleven zullen, voor den geest stelt: Wij horen van alle zijden ene stem der verschrikking; er is vrees en geen vrede 1), er is nergens uitzicht op redding en hulp.

1) De valse profeten zeiden hun, dat zij vrede zouden hebben, maar daar is verschrikking en geen vrede. En geen wonder dat, wanneer van buiten krijg, van binnen vrees is. De mannen, zelfs de krijgslieden zullen ganselijk overstelpt worden van de rampen des volks, zij zullen er onder wegzinken en er uitzien als vrouwen in barensnood, welke de weeën overkomen in haar uiterste, en die weten, dat zij ze niet kunnen ontwijken. Maar deze smart wordt vergeleken bij die van ene barende vrouw, niet bij die van een doodsbed, omdat dezelve in het laatst in vreugde zal eindigen en de smart, gelijk die van ene barende vrouw, zal vergeten worden.

6. Vraagt toch en ziet, gij die dien tijd van angst voor ogen hebt, en ziet hoe die mannen zich allen gedragen als vrouwen, die daar krommen, vraagt, of een manspersoon baart? Wanneer van gene lichamelijke geboorte sprake kan wezen, waarom zie Ik dan eens iegelijken mans handen op zijne lenden, alsof zij zich in weeën bevonden (Jes. 13:8; 21:3; :37:3) als van ene a) barende vrouw, en alle aangezichten uit vrees des harten veranderd in bleekheid.

a) Jer. 4:31; 6:24.

Ene hoogst dichterlijke voorstelling: wat ijselijke nood heeft dan dit volk getroffen, dat de kloekste mannen het uiterlijk voorkomen hebben van vrouwen in barensnood? Dat hier den Joden hun lafhartigheid en moedeloosheid in het dragen van de rampen der ballingschap zou verweten worden is min waarschijnlijk.

7. O wee! Want inderdaad die dag is groot, daar het gericht de wereld doorgaat (Hos. 1:11. Joël 2:11. Zef. 1:14), zo groot, dat zijns gelijken niet geweest is van den aanvang der wereld af (Matth. 24:21); en het is een tijd van benauwdheid voor Jakob, met wien, als het huis Gods, het gericht zijn aanvang neemt (1 Petr. 4:17); nog zal hij daaruit verlost worden. 1) In tegenoverstelling van andere volken, die in het gericht omkomen, zal Israël nog tot den vollen zegen komen (Hoofdst. 23:6).

1) Anders zou men het Hebreeuwse woord, dat de onzen voor ene klagende uitroeping nemen, en door "o wee" overzetten, in enen opwekkenden zin kunnen nemen, gelijk het zo voorkomt Jes. 55:1 : "O alle gij dorstigen, enz. " Het volgende "want" kan ook de betekenis hebben van "ofschoon, " zodat de mening deze zij: "O worde niet geheel moedeloos, worde toch niet wanhopig, ofschoon die dag, op welken wij uit ons vaderland verbannen zijn, zo groot en vreselijk geweest zij, dat zijns gelijken niet geweest is, sedert dat wij een volk hebben uitgemaakt, en het thans een tijd is van grote benauwdheid voor het nageslacht van Jakob, zal het evenwel uit die ellende zeker eens verlost worden.

Het is de komende grote dag des gerichts. Die dag wijst op de toekomst heen en sluit de mening uit, dat van den dag der verwoesting van Jeruzalem sprake is.

De woorden, die grote dag, wijzen op Joël 2:11 terug en, zo groot, dat zijns gelijken niet gezien is, zijn gevormd naar Joël 2:2, waar Joël op grond van het beleefde gericht van een over Juda gekomen verwoesting door sprinkhanen, vooreerst de idee van den groten gerichtsdag over de volken, door welken de Heere Zijn rijk op aarde zal voleinden, tot middelpunt der profetische verkondiging maakt. Deze dag is ook voor Jakob, d. i. het gescheiden Israëel een tijd van schrik, want de schrik gaat niet alleen over de heidense volken, maar tegelijk ook over de goddeloze lieden van het bondsvolk, om hen uit de gemeente des Heeren uit te delgen. Het gericht is daarom ook voor Israëel een krisis, waaruit het Israëel Gods, de gemeente der vromen, gered wordt. Deze redding wordt nader in vs. 8 vv. geschilderd.

8. Want het zal, gelijk reeds door den profeet Jesaja (10:27; 14:25) is voorzien: te dien dage geschieden, spreekt de HEERE der heirscharen, dat Ik zijn juk, het juk van den vijandelijken heerser, van uwen hals verbreken zal, o Jakob! en uwe banden, waarmee hij u gebonden heeft, verscheuren zal; en vreemden zullen zich niet meer van hem, van Jakob, doen dienen.

9. Maar zij zullen dienen den HEERE, hunnen God, en hunnen koning a) David, dien Ik hun in Davids groten Zoon, den Messias, verwekken zal, en die een tweede David, maar in den hoogsten en volkomensten zin, zal zijn (Hoofdst. 23:5).

a) Ezech. 34:23, 24; 37:24. Hos. 3:5.

De profetie laat de beide grote dagen in elkaar vloeien, de dag, waarop Jeruzalem valt en het volk met zijn koning in ballingschap gaat, en de dag, op welken het woord Gods tot wederopbouwning der stad en tot wederkering der ballingen zal worden gehoord. Hij laat ons de stem van verschrikking horen en vertoont ons de krachtige mannen als sidderende vrouwen, wanneer zij weeën hebben en het uur van baren nadert. Zij leggen de handen van pijn op de heupen; hun aangezichten zijn bleek geworden. Maar hierin zien wij ook de hand des Verlossers, die van den hals des volks het juk en de banden verbreekt, en horen de belofte van Zijnen mond, dat zij nooit meer de vreemden zullen dienen, maar alleen Jehova, hunnen God, en den nieuwen David, dien Hij hun verwekken zal.

10. Gij dan (om de vriendelijke toespraak tot het volk in de ballingschap weer op te nemen, Jes. 44:1 vv. en 51:7), vrees niet 1) a), o Mijn knecht Jakob! spreekt de HEERE, ontzet u niet, Israëel! voor den tijd van druk, dien gij moet doorstaan, want zie, Ik zal u uit verre landen verlossen, in welke gij verdreven zijt, en uw zaad uit het land hunner gevangenis; en Jakob zal wederkomen tot het land zijner vaderen, en stil en gerust zijn, het zal in het bezit wezen van alles, wat tot geestelijke en lichamelijke welvaart behoort, en er zal niemand zijn, die hem verschrikke 2), het behoeft nimmermeer te vrezen, dat het uit zijn land en zijne bezitting zal worden verjaagd.

a) Jes. 41:13; 43:5. Jer. 46:28.

1) De Profeet bevestigt zijn onderwijs met een vermaning. Want het is niet voldoende eeuwig verzekerd te zijn van de vaderlijke gunst en Zijn welbehagen, indien wij niet aangemoedigd worden om te hopen, dewijl de ondervinding leert hoe lastig wij zijn en traag om de belofte Gods te omhelzen. Dit is derhalve de reden, waarom de Profeet met de vermaning komt om de gelovigen aan te raden om een goede hope te koesteren. Indien er in ons die geschiktheid was en vlugheid, welke moest, zouden we met één woord tevreden zijn. Wat nu kan boven het bewijs van Gods genade verlangd worden? Maar onze stompheden maakt dat wij veel prikkelen nodig hebben. Waar derhalve het onderwijs tot ons komt is het noodzakelijk dat er vermaningen bij komen, die het onderwijs zelf bevestigen, opdat de genade Gods in onze harten te overvloediger kracht uitoefene.

2) De weldaad, waarvan hier de Profeet profeteert, betreft inzonderheid het rijk van Christus. Maar sedert Christus de wereld regeert zien wij dat de aarde door vele stormen beroerd wordt, ja alles schier in wanorde is. Waaruit volgt dat deze uitspraak niet kan uitgelegd worden ten opzichte van de uitwendige rust, of van aardse veiligheid. Dewijl dus het rijk van Christus van geestelijken aard is, volgt dat hier een vredige en rustige toestand beloofd wordt, niet omdat er geen vijanden zijn die ons belagen of het ons niet lastig maken, maar dewijl wij meest die rust genieten bij God en ons leven veilig is, dewijl het beschermd wordt door de hand en de macht Gods. Derhalve moet een geestelijke rust verstaan worden waarvan de gelovigen in hun consciëntien genieten, ofschoon de wereld hen altijd bestrijdt, gelijk ook Christus gezegd heeft: Mijnen vrede geef ik u, niet gelijkerwijs de wereld u die geeft. Vervolg ons: in de wereld zult gij vele verdrukkingen hebben, maar hebt goeden moed, ik heb de wereld overwonnen.

11. Want Ik ben met u ook daar in verre landen, in het land uwer ballingschap (Hoofdst. 42:11. Jes. 43:1 vv.) spreekt de HEERE, om u te verlossen; want Ik zal, wanneer de tijd Mijner oordelen komt, ene voleinding maken met al de Heidenen, waarhenen Ik u verstrooid heb; a) maar met u zal Ik gelijk reeds in Hoofdst. 4:27; 5:10 en 18 gezegd is geen voleinding maken; maar Ik zal u kastijden met mate, en u niet gans onschuldig houden, b) opdat gij uwe misdaad belijdt, dat gij tegen den Heere, uwen God, gezondigt hebt (Hoofdst. 3:13).

a) Jer. 22:28. b) Jes. 27:8.

12. Want zo zegt de HEERE, daar Hij de gehele ellende en de volstreckte troost- en hulpeloosheid van u wel erkent: Uwe breuk is dodelijk, uwe plaag is smartelijk.

a) Jer. 10:19; 15:18.

Van hier tot vs. 17 wordt het volk voorgesteld en aangesproken onder het zinnebeeld ener vrouw, die door toegebrachte slagen jammerlijk is verwond en gekneusd, maar die door de hand, waardoor zij geslagen werd, ook gered en genezen zal worden.

13. Er is niemand, die uwe zaak oordeelt aangaande het gezwel, er is niemand, die het zelfs beproeft uwe wonden te zuiveren en te verbinden (Jes. 1:6); gij hebt gene heelpleisters. Ieder weet, dat genezing onmogelijk is, en laat u daarom aan uwe eigene ellende over.

1) Het woord lemazor schijnt te betekenen: "tot zamendrukking, " altoos zou de gelijkenis ontleend zijn aan het uitdrukken der verdorven stoffen, welke men in zweren vindt en waarvan zij moeten worden gezuiverd, voordat genezing te wachten is.

De toestand der verbannen Israëlieten wordt zinnebeeldig vergeleken bij dien van enen zieke, die met wonden, breuken, plagen en stinkende gezwollen bezocht, en voor menselijk vermogen geheel ongeneesbaar is.

14. Al uwe liefhebbers (Hoofdst. 22:28) hebben u vergeten; zij vragen niet naar u; zij zien dat er niets meer met u te doen is, want Ik heb u geslagen met eens vijands plage, even als enen vijand, dien Ik voor altijd meende te verderven; met de kastijding eens wreden, die van geen medelijden weet. Dat deed Ik om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uwe zonden machtig veel zijn, waardoor gij zulk ene behandeling verdiendet. (Hoofdst. 13:22).

De bedoeling van het tweede gedeelte is: uwe ongerechtigheden hebben Mij genoodzaakt u te straffen, zodat het naar wreedheid lijkt, en alsof ik Mij een volslagen vijand van u verklaard had.

15. Wat a) krijgt gij dan, daar gij wel reeds lang uwen druk hebt gevoeld, maar toch de oorzaak niet erkent, en den Bewerker niet wilt opmerken, over uwe breuk, dat uwe smart dodelijk is? Meent gij dat gij met enen vreemden God te doen hebt, die juist voor u boven alle volken der aarde de vreeslijkste slagen heeft uitgezocht? om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uwe zonden b) machtig veel zijn, heb Ik u deze dingen gedaan.

a) Jer. 13:17. b) Jer. 5:6.

Al is Uwe breuk groot en uwe smart dodelijk, gij hebt nochtans gene reden van klagen over Mij, daar het verderf uit uzelf is. Ik ben rechtvaardig in Mijne handelingen. In zulk een geval heeft geen levend mens reden tot klagen. (Klaagl. 3:39).

De Heere wijst er hier op, dat alle die plagen en al die ellende hun was overkomen, vanwege hun zonde. Zij moesten het niet vergeten, ja zij hadden het te belijden voor den Heere, dat die straf rechtvaardig was, dat de Heere geen onrecht deed.

In Hem was er geen onrecht, maar de schuld lag bij het volk, omdat zij Hem hadden verlaten, en tegen Hem hadden gerebelleerd.

Maar de Heere zou het ook hier bewijzen, dat Hij niet alleen rechtvaardig en heilig, maar ook barmhartig en genadig was, die den lijdensbeker van de hand zou nemen en Zijn vriendelijk aangezicht over hen zou doen lichten.

Ja, hoewel hun vijanden machtig waren en hun onderdrukkers vele, toch zou Hij zich tonen de machtige God te zijn, die doet boven bidden en denken en boven verdienste.

16. Juist daarin, dat Ik het gedaan heb, ligt ook de mogelijkheid, dat het eens weer anders met u zal worden, wanneer het eerst zo ver met u zal gekomen zijn, dat gij uzelf niet meer voor onschuldig houdt (vs. 11). Merk daarom op, dat het nog eens anders zal worden, opdat gij u door de kastijding tot boete moogt laten bewegen. Allen, die u opeten, u als roofdieren verslinden (Hoofdst. 2:3), zullen a) opgegeten worden, en al uwe wederpartijders, zij allen zullen gaan in gevangenis; en die u beroven, zullen ter beroving zijn, en allen, die u plunderen, zal Ik ter plundering overgeven. (Jes. 33:1; 41:11 vv.).

a) Ex. 23:22. Jer. 10:25.

17. Want Ik zal u, wiens zaak niemand wilde voorstaan (vs. 13), de gezondheid doen rijzen, en u van uwe plagen, die zo ongeneeslijk schenen, dat mensen niet aan de mogelijkheid ener genezing konden geloven, genezen, spreekt de HEERE; omdat zij u noemen, als zij u voorbijgaan (Hoofdst. 18:16; 19:8): De verdrevene. Het is Zion zeggen zij, als zij van u spreken, in verachting: niemand vraagt naar haar. Zo heb Ik de meeste aanleiding en de beste gelegenheid om Mijne gedachten des vredes (Hoofdst. 29:11) in hare gehele grootte, gelijk zij alle gedachten te boven gaan, geheel onverwacht te openbaren.

1) Alhoewel de wonde ongeneesbaar schijnt, zal God ze toch genezen. Al is de ziekte nog zo gevaarlijk, zo is de lijder toch veilig, als God de genezing onderneemt.

Wanneer wij deze stof in het algemeen beschouwen, zo worden wij gewaarschuwd tegen onmatige vrees en droefheid, want in deze dierbare belofte is genoeg om beiden te stillen.

Zij moesten niet beven, als die geen hope hebben, uit aanmerking van toekomstige verdere smarten, die hun mochten dreigen.

Laat ons hier opmerken, zij, die Gods knechten zijn moeten geen plaats geven aan ontrustende vreze, welke zwaarigheden of gevaren hun ook mogen voorkomen.

Zij moesten niet bedroefd zijn als zulken, die geen hope hebben wegens de smarten waarin zij liggen. Het is waar, ons vleeslijk vertrouwen ontvalt ons, schepselen zijn geneesmeesters van geen waarde, maar Ik zal uw breuk genezen en waarom krijt gij dan? Waarom zucht en klaagt gij dan? Het is om uwe zonde (vs. 14, 15), en daarom moest gij in plaats van u te verpijnigen boetvaardig zijn. Waarom zou een mens klagen over de straf zijner zonde, De uitkomst zal eindelijk goed wezen en daarom verblijdt u in de hope.

18. Zo zegt de HEERE, nu ook nader verklarende, wat Hij onder gezond maken en genezen bedoelde: Ziet, Ik zal de gevangenis der tenten Jakobs 1), der weggevoerden, wenden, en Mij over hun woningen ontfermen, dat zij niet meer verwoest en verlaten zullen zijn; en de stad des Heeren (Hoofdst. 31:38) zal herbouwd worden op haren hoop 2) op de plaats, waar zij vroeger gestaan heeft (Joz. 15:63), en het paleis zal liggen) naar zijne wijze, ook zullen de paleizen van Jeruzalem zich weer op hun plaats verheffen en de overige steden van het land op nieuw verrijzen.

1) De uitdrukking van "Jakobs tenten" is hier gebruikt, gelijk die van tenten van Israël (2 Sam. 20:1. 1 Kon. 12:16 en van "Davids tabernakel" (Amos 9:12), te weten in zinspeling op het wonen in tenten door de aartsvaders (Hebr. 11:9), en door de kinderen Israëls in de woestijn (Num. 24:5).

2) Beter: op hare heuvelen. De Heere belooft hier de gehele herstelling van de stad der vaderen. Vandaar dat er ook volgt dat het paleis naar zijn wijze, dat is naar zijn recht, zoals het behoort zal worden bewoond.

3) In het Hebr. jeescheeb. Beter: zal bewoond zijn. Hier wordt dan voorspeld dat niet alleen de stad maar ook het paleis weer zal bewoond worden door degene, die aan het hoofd van het volk zal gesteld zijn.

19. En van hen zal dankzegging uitgaan, en ene stem a) der spelenden, ene stem van de gelukkige en blijde bewoners, die hun dansfeesten hebben of bruiloften houden (Hoofdst. 33:11); en Ik zal hen vermeerderen en zij zullen niet verminderd worden, als in den tijd hunner bezoeking, en Ik zal hen in de ogen van alle volken verheerlijken, en zij zullen niet gering worden, zo als het geval geweest is, toen ieder verachtelijk op hen zag.

a) Jer. 31:4

20. En zijne zonen zullen zijn als eertijds onder Davids en Salomo's roemrijke regering (Klaagl. 5:21). talrijk en krachtig, en zijne gemeente, alles wat tot het volksbestaan behoort, zal voor Mijn aangezicht onder Mijne zorg en bescherming bevestigd worden; en Ik zal bezoeking doen over al zijne onderdrukkers, zodat voortaan niemand het meer zal wagen, hen aan te tasten.

21. En zijn Heerlijke, 1) die regeert en van geheel anderen aard is dan andere regenten, een Koning in den vollen zin des woords, zal uit hem zijn (Deut. 17:15), en zijn Heerser, die het voor altijd zijn en blijven zal (Micha 5:1), zal uit het midden van hem voortkomen, als afstammeling naar het vlees (Rom. 9:5,); en Ik zal hem, als tot Mij in de nauwste verbintenis staande en zelf waarachtig God zijnde (Zach. 13:7. 1 Joh. 5:20 doen naderen, zodat nu door dezen koning tussen hem en mij ene volkomene gemeenschap, tot stand komt, die vroeger, sedert den tijd des Ouden Verbonds, niet heeft bestaan, en Hij zal tot Mij genaken. Hij is een enig Hoge priester, want wie is hij onder alle priesters en koningen, die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken? Wie heeft het volle bewustzijn in zijn hart, dat hij het zou mogen, zonder met zijn leven daarvoor te moeten boeten (Exod. 33:20), spreekt de HEERE.

1) De spreekwijs "zijn hart verpanden" (met zijn hart borg worden) duldt tweeërlei uitlegging: de eerste: "wie zou zo stout durven zijn, zo roekeloos om het te wagen?" De andere: "wie zou er den wil toe hebben, indien Ik zelf hem daartoe niet gewillig maakte? wie tot Mij vaderen, zo Ik zelf hem niet naderen deed. "

Dit vers ziet op Christus, onzen Beheerser, David onzen Koning; Hij is uit ons, Hij is ons, Zijnen broederen, is alles gelijk geworden. Christus' werk en roeping is tot God te vaderen,

niet voor zichzelf alleen, maar voor ons, als de Hogepriester onze belijdenis. Christus gesteld door den Vader om tot Hem als Middelaar te genaken, is met Zijn hart borg geworden om dit te doen. Zijne eigene vrijwillige overgave, in overeenstemming met Zijns Vaders wil en in liefde voor gevallen mensen, bewoog Hem. Dit geeft dus te kennen, dat Hij daartoe vast besloten was en het met vreugde deed. Jezus Christus was in dit alles waarlijk wonderlijk; wij mogen wel vragen met bewondering: wie is deze, die Zich tot zodanig iets verbond? .

Daar ligt de waarheid, dat het heerscherschap van het herstelde Israël in het koningschap van den Messias wortelt.

Het is niet twijfelachtig, of hier verklaart de Profeet met verscheid en woorden, wat hij onlangs heeft gezegd over de vernieuwing van de Kerk. Want wij weten dat de Joden zo duidelijk geleerd zijn, dat zij hun geheel vertrouwen op het heil in David moesten stellen, n. l. in den koning, welken God over hen had aangesteld. Het geluk der kerk derhalve en het heil is altijd gefundeerd geweest in den koning, met wiens standhouden de zaak der kerk in het nauwste verband stond, zoals gezegd wordt: Christus, de Heere, in wiens adem de onze is. Derhalve heeft God van den beginne aan altijd gewild dat het volk zijn aandacht gevestigd zou houden op den koning, dat het daaraan hing, niet omdat David gemakkelijk zijn volk door zijn dapperheid kan behouden, maar om reden hij den Persoon van Christus afbeeldde. Heden hebben we geen aards koning, die het beeld van Christus vertoont, maar Christus houdt daarom zelf de kerk levendig. Doch hier was dat schaduwachtig, omdat de koning als het ware de ziel was van het gemene leven. En te voren hebben we gezien, hoe de Profeet de Joden tot goede hope bezielde, hun David heeft voorgesteld, daarna den Zoon van David. Daarvan is ook in deze plaats gesproken.

22. En gij zult dan nu, daar gij in uwen Priester-koning geheel met Hij verenigd zijt, a) Mij tot een volk zijn in den vollen zin des woords, en Ik zal U ter vervulling van hetgeen in het O. T. als in een beeld en als belofte gezegd was (Exod. 19:5 vv. Lev. 26:12) tot enen God zijn.

a) Jer. 24:7; 31:1, 33; 32:38.

De stem der belofte verheft zich in vreugde; met bijzondere liefde vestigt zich de blik op den nieuwen Heerser in de plaats van God. Hij moet uit hun midden in heerlijkheid verrijzen (het woord "Heerlijke" (vs. 21) wordt van God zelven in Zijne indrukwekkendste Majesteit gebezigd. (Ps. 93:4. Jes. 10:34). Van bijzondere betekenis is ook het woord, dat God Hem tot Zich laat komen, omdat Hij Zijn hart verpand heeft, tot Hem te naderen. En onder zulk enen Koning wordt eerst het oude woord tot volle waarheid: "Gij zult Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een God zijn. " .

Ongetwijfeld belooft God, de Heere hier aan zijn volk de heerlijke belofte, van weer de heilsgoederen des Verbonds te zullen genieten, maar ook zeker is het dat de Profeet hier beslist ziet op de dagen des N. Verbonds, ja op de einden der eeuwen. De herstelling Israëls is het beeld van de herstelling der kerk, en wat hier gezegd wordt, dat God hun God en zij Zijn volk zullen zijn, het geldt in de hoogste mate ook van het geestelijk Israël, van hen, die in waarheid Abrahams zaad zijn, door het geloof in Christus.

Christus Jezus is degene, die in waarheid Borg is geworden voor zijn volk, en door wien nu alle zijn gelovigen tot God vrijelijk mogen naderen, om van Hem te ontvangen de goederen van het genadeverbond, om te genieten dat de breuke geheeld is, de zonde verzoend, de schuld betaald, en ontrouw vergeten.

23. Doch tussen het treurige heden en de u zo even voorzegde heerlijke toekomst ligt een zeer zware tijd van straf, gelijk reeds in Hoofdst. 23:19 vv. is aangetoond: Ziet, een onweder des HEEREN, ene grimmigheid is uitgegaan, een aanhoudend onweder; het zal blijven op het hoofd der goddelozen, en alzo het in Hoofdst. 21:3 vv. voorzegde bevestigen.

24. Achter dien eersten tijd van straf ligt nog een andere veel zwaardere. De hittigheid van des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij gedaan, en totdat Hij daargesteld zal hebben de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen, gedurende de eeuwen van Jeruzalems tweede verwoesting tot het begin van den tijd van zegen, zult gij daarop letten. 1)

1) Tegen het heil, hetwelk Gods volk zal verkrijgen, stelt de Heere hier het kwaad en de straf, welke de zondaars ontvangen.

Alle verdrukken van Gods volk zullen het eenmaal ondervinden, dat de Heere geen ledig toeschouwer is geweest van al het leed den zijnen aangedaan.

Hij zal zeker recht doen allen Zijnen uitverkorenen, als eenmaal de grote oordeelsdag komt.

HOOFDSTUK 31.

VERDERE VOORZEGGING VAN DEN ZEGEN, DIE HET JOODSE VOLK NOG WACHT.

II. Vs. 1-40. Bijna met dezelfde woorden, als met welke de belofte van het vorige Hoofdstuk in vs. 22 eindigde, om vervolgens in vs. 23 en 24 eerst weer op den oordeelstijd te wijzen, die tussen het heden en de vervulling ligt, wordt ons hoofdstuk begonnen. Alzo wordt hier vooral gedrukt op "alle geslachten van Israël, " en treedt dus de hereniging der vroeger gescheidene stammen tot één volk aanstonds op den voorgrond (vs. 1.) Spoedig spreekt de profetie echter in 't bijzonder van de overgeblevenen van Efraïm. of van de tien stammen, en vertoeft nu bij deze het langst en uitvoerigst, omdat zij, naar het uitwendige te zien, het meest reddeloos verloren en voor altijd door den Heere verworpen schenen (vs. 2-22); hierop wendt zij zich tot Juda (vs. 23-26), eindelijk keert zij van de beide delen des volks tot het geheel terug. (vs. 27-40). Zij komt daardoor tot haar toppunt, doordat de kroon der beloften, de kern en het middelpunt van dit alles in dit slot (vs. 33 gevonden wordt, namelijk: "Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mijn volk zijn. "

1. Ter zelve tijd, van welken in Hoofdst. 30:18-22 sprake was, spreekt de HEERE, zal Ik, om hier nog meer bepaald te noemen, wien het aangaat, allen geslachten Israëls, Efraïm zowel als Juda, wanneer zij beide zich bekeerd hebben en weer van ééne gezindheid zijn geworden, (Hoofdst. 3:18. Jes. 11:12 vv.), tot enen God zijn; en zij zullen Mij tot een volk zijn. 1)

1) God verzekert hier zijn volk, dat Hij hen weer voor zich in een verbondsbetrekking zal aannemen, waaruit zij schenen vervallen en afgeweken te zijn. Terzelfder tijd spreekt de Heere, wanneer Gods toorn zal uitbreken tegen de goddelozen, zal zijn volk door Hem geëigend worden als Zijne kinderen, als de kinderen Zijner liefde: zal Ik zijn, dit is, zal Ik Mij tonen te zijn, de God van alle geslachten Israëls.

Onder alle geslachten hebben we het gehele volk te verstaan. De scheiding is weg. Israëls volk is weer één volk geworden voor den Heere God. En voor dat gehele volk zal de Heere weer de Bonds-God zijn, in wiens ogen het genade heeft gevonden. Na den druk de bevrijding, en met de bevrijding de volle bestraling van Gods vriendelijk aangezicht.

Als God de zonde vergeeft, heft Hij niet alleen de roede op, maar geeft ook weer de lieflijke vrucht van de zondevergeving te genieten. Het is daarom dat het verlorene volk ook in het volgende vers jubelend wordt ingevoerd.

2. Zo zegt de HEERE, in de eerste plaats voorstellende wat hij aan Efraïm wil doen, daar Hij ons dadelijk verplaatst in den tijd, waarin de wederbrenging zal plaats hebben, als ware die reeds aanwezig: Het volk der tien stammen, voor zoverre zij gedurende den langen tijd Mijner gerichten overgeblevenen zijn van het zwaard, en het in zijn bestaan nog geheel voorkomt als zeer ellendig en bijna te niet gegaan, heeftvoor Mij genade gevonden in de woestijn, waarin Ik het had uitgestoten, en waarin Ik het heb opgezocht, opdat Ik er Mij over zou ontfermen,

namelijk Israël, als Ik henenging om hem tot rust te brengen, want Ik heb Mij opgemaakt om het weer te brengen in het land der vaderen, opdat het weer kome tot vastheid en vrede.

3. De HEERE is mij verschenen van verre tijden, zo zal Israël dan roemen; want Hij was zeer verre van Mij gegaan in den tijd mijner straf, zodat Hij geheel uit mijne ogen was verdwenen, maar nu is de hulpe uit Zion gekomen (Ps. 14:7). Ja, Ik heb u liefgehad, zo spreekt Hij, terwijl Hij mij verschijnt. Hij wil ook den tijd van toorn als een middel Zijner liefde en Zijner onverbreekelijke verbondstrouw laten erkennen. Ik heb u liefgehad met ene eeuwige liefde, daarom heb Ik u door middel der kastijding getrokken 1) met goedertierenheid 2), opdat Gij eindelijk uwe misdaad zoudt erkennen en met berouw en leedwezen u van uwe verkeerde wegen tot Mij zoudt wenden, opdat Ik u weer zou kunnen aannemen (Jes. 54:7 vv.).

1) Over de trekkingen der liefde Gods aan de Zijnen: zij zijn 1) ontelbaar, en worden toch zo dikwijls voorbijgezien; 2) zeer krachtig, en worden toch zo dikwijls weerstaan; 3) zo zegenrijk en worden toch zo dikwijls niet ten nutte gemaakt.

Reeds ziet de gemeente in den geest, hoe de Heere Zijne besluiten uitvoert. Van verre, spreekt de Profeet, in naam van de gemeente, waarmee hij zich één gevoelt, is mij de Heere verschenen. Zo lang Israël in de ballingschap zuchtte, had de Heere zich van hen teruggetrokken, zich verre gehouden. Nu ziet hij Hem weer verschijnen van verre, d. i. van Zion, waar Hij als de God van Zijn volk gedacht wordt als op Zijn troon zittend, om het in zijn land te brengen. De Heere echter verzekert tegelijk aan het zijn komst verwachgend volk, Zijn eeuwige liefde. Wilt Hij zijn gemeente met ene eeuwige liefde bemint, daarom heeft Hij het met Zijnen arm behouden, zodat het niet verdelgd werd.

Daarom is deze lering vast vooreerst nuttig, dewijl de Profeet aantoon, dat al wat God voor goeds aan het oude volk heeft bewezen, dit moet teruggebracht worden tot het genadeverbond. Doch dat verbond was eeuwig en daarom moet men er niet aan twijfelen, of God is heden bereid om alle volken met zijn heil te begiftigen. Want Hij blijft altijd dezelfde en is onveranderlijk. Vervolgens wil Hij zijn Trouw en standvastigheid in het Verbond doen schitteren, wat hij met de kerk heeft opgericht. Waar derhalve het verbond Gods onverbreekelijk is en niet kan verbroken worden ook al werden hemel en aarde veranderd, laten wij daarom er zelf van overtuigd zijn, dat God altijd voor ons een redder is. Waarom? Zijn verbond blijft eeuwig en daarin ligt Zijn macht om ons te bewaren.

De Heere verzekert derhalve dat de redding van zijn volk in het nauwste verband staat met zijn eeuwige liefde. Dewijl zijn liefde een eeuwige liefde is en van geen verandering weet noch van bezwijken, daarom ook alleen zal Hij Zich ontfermen.

Dit is een grote troost voor alle gelovigen van alle tijden. De gelovige verandert, maar de Heere God verandert nooit. De gelovige moge ontrouw worden, Gods trouw wordt nooit vernietigd. Hij is en blijft dezelfde tot in eeuwigheid.

2) Of "de goedertierenheid voortaan over u uitgestrekt, " òf "daarom vervolg of continueer Ik de goedertierenheid aan u, " en zal bij u doen als volgt (vgl. Ps. 36:11; 85:7. Pred. 2:3). (STATEN OVERZ.).

Ik heb alle gelegenheden waargenomen om u tot Mij te brengen door voorkomende bedrijven van genade en goedertierenheid. Het woord "trekken" is in de Schrift gebruikt van Gods voorkomende genade (Hoogl. 1:4. Hos. 11:4. Joh. 6:44).

Soms zegt de Heere Jezus aan Zijne gemeente de gedachten Zijner liefde. Gene stem wordt uit de wolken gehoord, geen nachtelijk visioen wordt gezien, maar wij ontvangen veel zekerder getuigenis dan een van deze beide. Ondervraag de kinderen Gods, die het dichtst bij de poorten des hemels vertoefd hebben, en zij zullen u zeggen, dat zij tijden gekend hebben, waarin de liefde van Christus zo klaar en zeker voor hen was, dat zij er evenmin aan konden twijfelen als aan hun eigen bestaan. De donders der wet en de verschrikkingen des oordeels zijn allen om ons tot Christus te brengen, maar de eindelijke overwinning wordt door goedertierenheid te weeg gebracht.

Hetgeen Mozes met zijne stenen tafelen nooit kon doen, doet de Heere Jezus Christus met Zijne doorboorde hand. Dit is de leer der vrije verkiezing.

4. Welaan, zo gaat de Heere ten opzichte van het in vs. 2 gezegde verder voort: Ik zal u weer bouwen, wanneer gij in uw land zult teruggekeerd zijn, en gij zult gebouwd worden voor altijd, daar gij niet weer zult worden afgebroken (Hoofdst. 24:6), o jonkvrouw Israëls! want tot die ere van heiligheid voor den Heere en van onschendbaarheid voor de wereld (2 Kon. 19:21) zijt gij weer verheven. Gij zult op de vreugdefeesten, die u in rijken overvloed zullen bescheiden zijn, weer versierd zijn met uwe trommelen, u weer tooien tot feestelijken optocht, en uitgaan uit de poorten uwer steden met den rei a) der spelenden (Exod. 15:20 Richt. 21:21).

a) Jer. 30:19.

5. Gij zult weer, gelijk in vorige dagen geschied is, wijngaarden planten op de bergen van Samaria (Hos. 2:15); de planters zullen planten, en de vrucht genieten 1) (Jes. (65:21)).

1) Het woord, "wehilleloe" hier gebruikt, betekent eigenlijk: "en zullen ontheiligen, " namelijk de vrucht der wijngaarden; maar het pronomen, daarop ziende, is weggelaten even als Hoofdst. 24:6. Na den tijd van de voorhuis der wijnstokken, welke drie volle jaren na de planting duurde, en na de heiliging van deze, waarmee nog een jaar verliep, zouden zij, die ze geplant hadden, de vrucht daarvan in het vijfde jaar gerust genieten. Zie de wet daaromtrent Lev. 19:23, 25. Deut. 20:6. Zij, wil God zeggen, die de wijngaarden planten, zullen die ter juister tijd genieten en niet beroofd worden van de vrucht van hunnen arbeid. Datgene, waarvoor zij moeite gedaan hebben, zullen vreemden niet beroven noch verslinden. (Jes. 65:21, 22).

6. Want er zal een dag zijn, waarin de hoeders, de wachters, op Efraïms gebergte 1), zij, die zijn aangesteld om aan het volk het terugkeren van het feest der nieuwe maan of enig ander godsdienstig feest aan te kondigen, zullen roepen: a) Maakt ulieden op, en laat ons opgaan naar Zion, tot den HEERE, onzen God, om Hem in Zijn heiligdom den dank toe te brengen voor de zegeningen, waarin ons land zich verheugt (Hos. 3:5).

a) Jes. 2:2, 3. Micha 4:2.

1) Men ging bij het houden der grote feesten af van het zichtbaar worden der nieuwe maan: was deze werkelijk gezien, zo stak men vuren aan, waarop de wachters, die op hoogten en bergen geposteerd waren, acht gaven.

Het geroep: Welaan! naar Jeruzalem tot aanbidding van Jehova! zal weer gehoord worden even als vóór de scheuring. Israël en Juda zullen weer in den Heere verenigd zijn.

De samenhang is de volgende: Dit geluk van Efraïm zal vast zijn, want de zonde van Jerobeam, de losscheuring van de tien stammen van het heiligdom des Heeren zal niet voortduren, maar Efraïm zal in de toekomst weer tot den Heere, zijn God, naar Zion komen.

7. Want zo zegt de HEERE, ons ten tweeden male verplaatsende in den tijd, waarin Zijn raadsbesluit begint volvoerd te worden (vs. 2): Roept luide over Jakob met vreugde, en juicht van wege het hoofd der Heidenen, of der volken, namelijk van wege Israël (Amos 6:1. Deut. 4:7 vv. 2 Sam. 7:23 doet het horen, lofzingt, en zegt: O HEERE! behoud uw volk, het overblijfsel van Israël, 1) het overschot of heilig zaad, dat tot bijzondere verheerlijking bewaard is (Jes. 6:13).

1) De herstelling van Jakob zal opgemerkt worden bij alle de naburen, het zal een stoffe van vreugde voor hen allen zijn, en zij zullen zich allen met Jakob in zijn blijdschap verenigen, en hem daardoor eerbied bewijzen en een vermaardheid over hem brengen.

8. Ziet, Ik zal ze aanbrengen uit het land van het noorden, waarheen zij verdreven zijn (Hoofdst. 16:15), en zal hen vergaderen van de zijden der aarde (Deut. 34:4); onder hen zullen zijn blinden en lammen, zwangeren en barenden te zamen. Niet alleen de gezonden, die de bezwaren, aan zulk ene reis verbonden, kunnen verdragen, maar ook de zwaksten en gebrekkigsten, die door Mijne almacht boven alle moeilijkheden zullen worden verheven, (Jes. 35:3) zullen wederkeren; met ene grote gemeente zullen zij herwaarts wederkomen. 1)

1) Alhoewel velen van hen onbekwaam zijn tot de reize, zal zulks hun toch niet hinderen, de blinde en lamme zal komen, zulk een goeden wil zullen zij hebben om hun reizen te doen en zulk een goed hart daarop, dat zij hun blindheid en lamheid niet tot een verschoning zullen nemen, om te blijven daar zij zijn. En hun metgezellen zullen gereed zijn om hen voort te helpen, zij zullen ogen zijn voor de blinden en benen voor de lammen, gelijk goede Christenen voor elkaar behoren te zijn op hun reize naar den hemel. Maar bovendien zal hun God hen helpen, en laat dan niemand klagen of voorwenden dat hij blind is, die God tot zijn Leidsman heeft, of dat hij lam is, die God tot zijn sterkte heeft.

9. Zij zullen komen met geweën, en met smekingen, met de tranen der doorgestane smarten over de scheiding, en van oprecht berouw, onder ernstige gebeden tot den wedergevonden God-want zo keert steeds de verloren zoon in de armen des vaders terug-zal Ik hen voeren 1); Ik zal hen leiden aan de waterbeken, in enen rechten weg,) waarin zij zich niet zullen stoten³⁾ (Jes. 35:6 vv. 49:10 vv.): want Ik ben Israël, allen den stammen (Hoofdst. 3:19. Jes. 63:16) tot enen Vader, en Efraïm, het volk der tien stammen, is a) mijn eerstgeborene, 1) waaraan Ik Mijne liefde en genade in de eerste plaats betoon (Hoofdst. 3:11 vv.).

a) Ex. 4:22.

1) Dit duidt op de boetvaardige gestalte en op het feit, dat zij nu alleen van den Heere God verwachten heil en zaligheid. Hun zonden zullen zij niet alleen belijden maar ook hun afval diep betreuren en van den Heere smeken, dat Hij de zonde vergeve en hen bestrale met Zijn heil. Dit geldt inzonderheid van het geestelijk Israël, van het volk, hetwelk de Heere zich tot een erve heeft verkoren. Het leven des geloofs is een leven van belijden der zonde en schuld, maar ook een zich vertrouwend overgeven aan den Heere God, er van verzekerd, dat Hij het alles wel zal maken.

2) De weg zou leiden door de woestijn, dor en mat, maar de Heere zou het niet laten ontbreken aan water voor den dorstigen. De weg was niet geleid, maar de Heere zou een rechten weg maken. Op den weg zouden vele struikelblokken liggen, maar de Heere zou er voor zorgen dat zij zich niet zouden stoten. Als de Heere de Leidsman is, ja, de voor- en achtertocht, dan komt het altijd goed uit, hoe duister ook de weg moge schijnen.

3) Hier wordt een reden opgegeven, waarom God alle deze zorg van Zijn volk op zich wil nemen. Een Vader, die hem gewonnen heeft en daarom hem beschermen zal, die de zorg en het medelijden van een Vader voor hem heeft. Efraïm zelfs, die van God afgeweken zijnde, niet meer waardig was een zoon genaamd te worden, zal nochtans erkend worden als een eerstgeborene, bijzonder dierbaar, en erfgenaam van een dubbel deel der zegeningen.

Israël is het beeld van de kerk in haar bloeienden, levendigen toestand. Efraïm in haar afgezakten. Nochtans zegt de Heere hier, dat Hij niet alleen Israël maar ook Efraïm in genade en ontferming zal aannemen. Gods genadegiften zijn onberouwelijk.

10. Hoort des HEEREN woord, gij Heidenen, voor wie Israël door zijn ontzettend lot een voorwerp van ontzetting en van hoon was geworden (Hoofdst. 18:16), en verkondigt in de eilanden, die verre zijn, de kustlanden en eilanden der Middellandse zee, en zegt: Hij die Israël verstrooid heeft, zal hem weer vergaderen, en, nadat hij hem in de schaapskooi heeft weer gebracht, hem bewaren als een herder zijne kudde (Hoofdst. 23:3. Ps. 80:2)

11. Want de HEERE heeft Jakob vrijgekocht, en Hij heeft hem verlost uit de hand desgenen, a) die sterker was dan hij, uit de hand van den wereldbeheerser, die hem tot hier toe in zijne macht had, om zelfs als Koning over hem te heersen (Jes. 52:7).

a) Jes. 40:10; 49:24, 25.

12. Dies zullen zij komen en op de hoogte van Zion juichen, waarmee zij het toppunt van hun terugkeren naar het vaderland bereikt hebben (Jes. 51:11), en zij zullen van daar zich door het gehele land verbreidende, om het weer te bebouwen, toevloeien tot des HEEREN goed, dat in rijken overvloed hun zal toestromen (Deut. 8:8 vv.), tot het koren en tot den most, en tot de olie en tot de jonge schapen en runderen; en hun ziel zal zijn als een gewaterde hof vol blijdschap en frisse levenskracht (Jes. 58:11), en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn, zij zullen over gene ellende of nood meer klagen.

a) Jes. 61:11.

13. Dan zal zich de jonkvrouw verblijden in den rei (Ps. 30:12), daartoe zullen de jongelingen en ouden te zamen vreugdeliederen zingen (Ps. 148:12 vv.); want Ik zal hunlieder rouw in vrolijkheid veranderen en zal hen troosten en zal hen verblijden naar hun droefenis. (Joh. 16:12).

14. En Ik zal de ziel der priesteren met vettigheid dronken maken, hun ziel verzadigen met vet ten gevolge der menigvuldige dankoffers, die nu gebracht worden; en Mijn volk zal met Mijn goed verzadigd worden, spreekt de HEERE 1) Ps. 36:9).

1) Gods volk heeft een overvloedige vertroosting in Gods goedheid. Laat hen voldaan zijn met Gods goedertierenheid, en zij zullen er van voldaan worden en niets meer begeren om hen gelukkig te maken. Dit alles is ook toepasselijk op de geestelijke zegeningen, welke de verlost des Heeren door Jezus Christus genieten, oneindig dierbaarder den koren, den most en klei, en de vergenoeging der zielen, welke zij in de genietingen daarvan hebben.

15. Zo zegt de HEERE: Er is ene stem gehoord in Rama 1) (1 Sam. 1:1), ene klage, een zeer bitter geweën; Rachel weent over hare kinderen; zij weigert zich te laten troosten over hare kinderen, de door Efraïm en Benjamin vertegenwoordigde leden van het rijk der tien stammen, omdat zij niet zijn.

1) Van het blijde uitzicht in Israëls heerlijke toekomst, en voornamelijk van Efraïm wendt zich het oog van den profeet weer terug op het treurige heden van dezen laatsten. Thans in het land van Efraïm verwoest en verlaten; Rachel treurt om hare zonen, maar zij zal vertroost worden, hare zonen zullen weer terugkeren; want Efraïm is door zijn ongeluk tot inzicht en tot berouw over zijne zonden gekomen; het verlangt naar verzoening met zijnen God, en de Heere is met innig medelijden vervuld, en komt hem liefdevol te gemoet. Het terugkeren is aanstaande, de lange verwijdering moet nu ophouden, en ene nieuwe betrekking tussen Israël en zijnen God beginnen.

16. Zo zegt de HEERE: Bedwing uwe stem van geweën, en uwe ogen van tranen; want er is loon voor uwen arbeid, waarin gij wederom uwe kinderen met angsten zoekt te baren (Gal. 4:19), spreekt de HEERE; want zij zullen uit des vijands land wederkomen, waarheen zij verstrooid zijn.

17. En er is verwachting voor uwe nakomelingen (of voor de toekomst) spreekt de HEERE; want uwe kinderen zullen wederkomen tot hun landpale, en het heilige land bezitten.

Om deze plaats menen vele latere uitleggers, dat het graf van Rachel niet, gelijk uit Gen. 35:16 vv. en Matth. 2:18 blijkt, in het zuiden van Jeruzalem, in de nabijheid van Bethlehem zich zou bevonden hebben (vgl Ruth. 1:22), maar integendeel noordelijk van Jeruzalem bij Rama van Samuël. Men verklaart dan het in Gen. 35:16 vv. genoemde Efratha van de plaats Efron of Efraïm (2 Kron. 13:19 Joh. 11:54; in Joz. 18:23 Ofra genoemd). Men verkrijgt dan zeker in zo verre een gepasten zin, als sedert de wegvoering der tien stammen in de Assyrische ballingschap Rachel als het ware in haar graf bij Rama gene rust meer had, maar daar een nachtelijk geweën en bitter weeklagen werd gehoord. Intussen moet men dan niet alleen de aanmerking omtrent Efratha in Gen. 35:19 en 48:7 "hetwelk is Bethlehem" voor een later toevoegsel houden, dat op dwaling berust, maar ook beweren, dat de Evangelist in Matth. 2:18 geen recht had, om onze plaats met den kindermoord te Bethlehem in verband te brengen. De gehele aanhaling valt dan van zelf met de herstelling der dwaling, waarin ook Mattheüs deelde, in duigen, en heeft op zijn hoogst alleen de betekenis van een algemeen terugzien op het troosteloze klagen en wenen ener moeder om het verlies harer kinderen. Zij is dan ene herinnering aan die profetische plaats, die den Schrijver in de gedachte is gekomen, maar van de vervulling ener profetie zou eigenlijk gene sprake kunnen zijn. Wij zullen aanstonds gevoelen, dat de dwaling integendeel bij die nieuwere uitleggers is; juist daarom, omdat Rachel niet bij Rama, maar bij Bethlehem begraven lag, had de Evangelist recht, om haar om zo te spreken uit haar graf te laten opstaan, om als vertegenwoordigster der moeders van Bethlehem de kinderen te bewenen, die gedood waren. Men heeft nu wel aangenomen, opdat bij den Profeet ten minste iets dergelijks zou bestaan, dat Rama hier voorkomt als de vergaderplaats der ballingen, van waar zij naar Babels ballingschap gevoerd werden (Hoofdst. 40:1. 2 Kon. 25:11 Tot op die plaats zou als het ware de oude stammoeder des volks, in haar graf bij Bethlehem gene rust meer vindende, hare kinderen zijn nagegaan, om ze daar te bewenen, totdat zij eens zouden zijn teruggekeerd. Men ziet voorbij, dat op onze plaats niet over de wegvoering naar Babel gehandeld wordt; Efraïm, het volk der tien stammen, is het, waarop de profetie betrekking heeft. Nu kan Rama midden in den stam van Benjamin gelegen (Joz. 18:25 grensvesting van het rijk van Efraïm naar de zijde van Juda (1 Kon. 15:17) in aanmerking komen. De stammoeder van Jozef en Benjamin lag in het gebied van Juda, in de nabijheid van Bethlehem begraven. Dat had voor Efraïm ene bestendige herinnering moeten zijn, hoe nauw het met Juda en het huis van David verbonden was, zodat het, ook nadat het zich onder Gods toelating tot een bijzonder rijk gevormd had, toch nooit zulk ene grenslijn had moeten trekken, waardoor niet alleen de tien stammen zich afzonderden, maar ook de stem van Benjamin in twee delen gescheiden werd (1 Kon. 11:39).

Daar het nu echter toch in dat Rama om zo te zeggen aan het rijk van Juda den afscheidsbrief schreef, veroordeelde het zich tot den ondergang, waarbij het met Rachels kinderen voor altijd en onwidersprekelijk scheen gedaan te zijn, sedert zij in de Assyrische ballingschap waren weggevoerd. Deze schijnbaar gehele en onherstelbare ondergang, en niet alleen de wegvoering in de ballingschap, is het, wat de stammoeder van de grenzen van het Joodse rijk uit, in welk gebied zij begraven lag, overziende naar dat van het noordelijke, beklagt en beweent, en waarover zij zich niet wil laten troosten. De 78ste Psalm in den zin, waarin wij

dien hebben opgevat, is zulk een klagen en wenen, waarin Rachel als het ware spreekt. Deze Psalm eindigt alleen met klacht en aanklacht, de hoop op ene "wederoprichting" (Hand. 3:21) bevat hij nog niet; daarentegen volgt de voorspelling daaraan op onze plaats, zodat Rachel in dien tijd, waarop de voorzegging doelt, voor haar klagen en wenen, voor haren arbeid in den geest, haar verlangen en smeken, haar loon zal vinden in het terugkeren der tien stammen en in de vereniging met Juda. Bij Mattheüs schijnt juist dat, wat bij Jeremia als ten eindenspoedende op den achtergrond wordt gedrongen, Rachels klagen en wenen over het verlies harer kinderen op den voorgrond te stellen, ja uitsluitend het punt van vergelijking te vormen. Blijft men nu hierbij staan, zo komt men alleen tot ene vergelijking en begrijpt men niet, hoe de Evangelist van ene vervulling der profetie kon spreken. Wij moeten daarom de gedachte hieraan toevoegen, dat even als bij Jeremia Rachels klagen en wenen alleen als een weg tot des te grotere vreugde worde voorgesteld, zo ook Mattheüs het weeklagen en jammeren der Bethlehemitische moeders wil stellen in het licht van het einde der geschiedenis van 't koninkrijk Gods. Het bloed dier onschuldig gedode kinderen is niet te vergeefs gevloeid; een ander kind is geborgen en ten prijs van dat bloed gered, en dit kind zal voor het tegenwoordig gejammer der Bethlehemitische moeders niet alleen, maar ook voor Rachels veel oudere en grotere smart ene overvloedige vergoeding en volkomen troost aanbieden. Het is de Redder en Verlosser, door wien het woord van Jeremia in zoverre het de profetie van ene zeer heerlijke toekomst bevat, tot vervulling komt, en voor deze vervulling ligt daarin ene zekerheid, dat dit woord in zoverre het den grond voor de profetie vormt, reeds in de Bethlehemitische moeders zijne vervulling heeft gevonden.

18. Ik heb, wanneer nu de tijd der grote bekering van Israël (Jes. 63:7; 64:12) zal begonnen zijn, wel gehoord, dat zich Efraïm, hetwelk met die bekering een begin maakt (Hoofdst. 3:12 vv. 18:22 vv.), beklaagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf¹⁾ (Hos. 10:11 zo roept het, zijne hulp ook tot ware verandering alleen van Mij verwachtende (Klaagl. 5:21), zo zal ik bekeerd zijn, want gij zijt de HEERE, mijn God 1), en overigens heb ik geen helper of redder, tot wien ik mij zou kunnen wenden.

1) Eer ik getuchtigd werd, was ik als ene onhandelbare var, die het juk niet wilde op zich nemen, noch daarin trekken (Ps. 119:67, 71).

2) De goddelijke kastijding heeft doel getroffen. Efraïm juicht nu Gods wegen toe en zegt: "Bekeer Gij mij, " leid mij, breng mij door Uwe kastijding onder het juk Uwer wet terug, Ik zou mij zonder Uwe tucht niet tot u hebben kunnen keren en U gehoorzaam worden, nadat ik Uw juk afgeworpen had. maar Gij hebt mijn weerspanning hart gebroken. Ga voort met mij tot U terug te leiden en mij te bekeren. "Zo word ik bekeerd, want Gij Heere! zijt mijn God, wien ik toebehoor en onder wiens heilig juk alleen ik voorspoedig zijn kan.

19. Zeker, a) nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mij zelven ben bekend gemaakt, heb ik, vol smart over mijn afkeren van U, op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb, den hoon, dien ik tot straf voor de zonden mijner jeugd gedragen heb, toen ik nog in verbond met U stond, maar aan die betrekking zo ontrouw was.

a) Deut. 30:2.

Dat wil zeggen, de last mijner vorige zonden weegt mij zwaar op het harte, en ik ben overtuigd, dat al de ellenden en smaadheden, die ik ondergaan heb, slechts de vergelding mijner werken geweest zijn. De profeet, een geheel volk als een enkelen persoon voorstellende, spreekt van zijn vorige zonden alsof die buitensporigheden waren der jeugd.

Wij moeten ons dikwijls de zonden onzer jeugd herinneren met berouw en schaamte. Hij is toornig op zichzelf van wege zijne zonde en dwaasheden. Hij gevoelt, dat hij gedrongen wordt om van God af te wijken, en kan niet door enige eigene macht zichzelf bij God houden, veel minder, wanneer hij is afgeweken, zich tot God wederbrengen. Daarom bidt hij: "bekeer Gij mij, en Ik zal bekeerd zijn". Dit sluit in zich, dat zo God hem niet door Zijne genade bekeerd had, hij nooit zou zijn teruggekeerd, maar eindeloos zou hebben gedwaald. Hij verblijdt zich in zijne ervaring van de gezegende uitwerking der goddelijke genade: "Zeker nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad. " Al de godsdienstige richtingen van onze harten tot God zijn de vruchten en het gevolg van de machtige werken Zijner genade in ons. Merk op: hij was teruggekeerd, hij was onderwezen, zijn wil was gebogen naar Gods wil. De weg, dien God kiest om zielen tot zich te bekeren, is doordat Hij de ogen opent om te kunnen verstaan, en al het goede is daarvan het gevolg. Wanneer zondaars komen tot ene rechte kennis, zo zullen zij komen tot een rechten weg. Efraïm was gekastijd, maar dat bracht de verlangde uitwerking niet voort; maar wanneer de onderwijzingen van Gods Geest de tuchtigingen van Zijne voorzienigheid vergezelden, dan was er een gezegend gevolg. .

21. Richt u in stenen zuilen merktekenen, wegwijzers, op, stel u spitse pilaren, die tot wegwijzers dienen, zet uw hart op de baan, op den weg, dien gij gewandeld hebt, en gij zult dien zeker wedervinden; keer weer, o jonkvrouw Israëls (vs. 4)! keer weer tot deze uwe steden, die gij nu op nieuw zult bouwen.

Daar hier gesproken wordt van de tien stammen, die als vernietigd en verloren zijn, zodat niemand onder de mensen ze weer weet te vinden, zo zal wel door de voor ons liggende opwekking zijn uitgesproken, dat zij voor den Heere niet verborgen zijn, maar Hij ze, in zo verre zij nog in 't bijzonder bestaan en niet reeds met de eigenlijke Joden zijn zaamgesmolten (2 Kon. 17:23), langs denzelfden weg zal terugbrengen, waarop zij eens in de landen hunner ballingschap gebracht zijn (vs. 10). De voorzegging in Openb. 16:12 vv. heeft dan zijne betekenis. Die wordt door de uitleggers meestal verkeerd verstaan, daar zij, de "koningen, die van den opgang der zon komen zullen" voor helpers van den Antichrist houden, in plaats van voor gelijken aan Cyrus, en werktuigen in de hand des Heeren tot verwezenlijking van Zijne raadsbesluiten over Efraïm.

De voorstelling is hier weer hoog dichtelijk: aan Israël wordt beloofd, dat zij zeker zullen wederkeren in hun vaderland, en dit wordt op deze wijze uitgedrukt: "stel bij uw heengaan merktekens op den weg, dien gij gaat; let wel op elk pad, dat gij inslaat, want gij zult langs dienzelfden weg wederkeren; doet als reizigers, die bij hun uitgaan reeds denken aan hun terugkomen, en maatregelen nemen voor de terugreis. Het woord "merktekenen" is eigenlijk "graftekenen" en het volgende "herinneringszuilen, " eigenlijk "droefheids"- of

"bitterheidsmonumenten, " t. w. wanneer van ene karavaan iemand op de reis sterft, wordt hij aan den weg begraven, en een zuil of steenhoop of ander gedachtenis-teken daar ter plaatse opgericht. Deze gedenktekens of grafmonumenten werden langzamerhand merk- en wegtekens voor latere reizigers, en van daar hebben, ook andere zodanige tekens, tot herkenning van den weg denzelfden naam gekregen.

22. Hoe lang zult Gij u onttrekken, gij afkerige dochter?Zijt gij het omzwerven niet moede? Talm dan niet langer en houd u niet van verre; want de HEERE heeft wat nieuws op de aarde geschapen: de vrouw zal den man omvangen.

Om het ongeduld van de liefde des Heeren, die Zijn volk, nadat Hij Zich weer in genade daartoe heeft gewend, gaarne op het spoedigst in volle mate wil zaligen, en enigermate door des te groteren spoed den tijd wil inhalen, die is voorbijgegaan, volgt Efraïm de uitnodiging om terug te keren niet spoedig genoeg. Het heeft de terughouding, waarin het niet recht vertrouwt de hem voorgehoudene erfenis in bezit te nemen, als een overblijfsel van zijn vroegeren afval, gelijk zij dan ook inderdaad in bewustzijn van vroegere schuld haren oorsprong heeft. Daarop, zo komt het ons voor, rust de vraag in de eerste helft van het vers en de enigszins vreemde aanspraak: "gij zijt toch de afvallige niet meer (Hoofdst. 3:6 vv.) maar de bekeerde, gij, behoeft dus ook nu niet meer u verre te houden. Omtrent de tweede helft van het vers heeft den uitleggers de vraag veel bezig gehouden, wat dit nieuwe, dat de Heere in het land wil scheppen: "de vrouw zal den man omvangen" betekent. Er zijn daarover gehele boeken geschreven. Luther zegt: "Ik werp de opvatting der ouden niet weg, die zeggen: "Christus is de man door Maria omgeven, d. i. ontvangen en geboren. " Dan zouden wij hier de vervulling hebben van de profetie in Jes. 7:14 (vgl. Gen. 4:1). Intussen is, gelijk Starke juist opmerkt, hier geen sprake van de eerste maar van de laatste tijden des N. T. Dan geeft Openb. 14:1-5 de verklaring; de nieuwe verbondsbetrekking, in welke Israël na zijn terugkeren in het heilige land tot den Heere zal staan, is hier bedoeld.

V. d. Palm tekent aan: "Dit gezegde, dat de gedaante van een spreekwoord heeft, betekent, die de zwakste was, is de sterkste geworden: of, de zwakste in schijn zal de sterkste zijn inderdaad. Ene bemoediging voor Israël tegen de gevaren der wederkering. "

23. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, ten opzichte van Juda, dat Hij bij de uitvoering Zijner raadsbesluiten over Efraïm geenszins zal vergeten: Dit woord zullen zij nog, even als voorheen bij voorbeeld in het optochtslied, Ps. 122, geschied is, zeggen in het land van Juda, en in zijne steden, namelijk dan, als Ik hun gevangenis wenden zal(Hoofdst. 29:14; 30:3, 18): De HEERE zegene u, Jeruzalem, gij woning der gerechtigheid, gij berg der heiligheid(Hoofdst. 50:7; 23:6. Jes. 66:20; 9:16).

1) Hij bevestigt met andere woorden dezelfde verzekering, en deze herhaling is niet overbodig. Want het was moeilijk den Joden te overtuigen, omdat zij reeds hadden vastgesteld dat, het niet gebeuren kon. Want door hun hardnekkigheid hadden zij alle toegangen voor Gods woord afgesloten. Dewijl derhalve de wanhoop hen zo in bezit had genomen en hun gevoelens had omwonden, was het noodzakelijk met vele woorden hen er bij te bepalen, opdat zij innerlijk de belofte van het heil toegang verleenden.

Bij de beloften van toekomstigen zegen, voornamelijk aan Efraïm gegeven, kon het schijnen, dat Juda bij het overige Israël was achtergesteld. Daarom worden als tot geruststelling deze beloften nog uitdrukkelijk ook tot Juda uitgebreid, daar toch uit alle stammen van Israël te zamen het ene volk van God moest bestaan en niet één van den aanstaanden zegen zou zijn uitgesloten.

Ook Juda zal in zijn land terugkeren; het heiligdom, het middelpunt en de bron van allen zegen zal weer met zegenwensen worden begroet. Het gehele land zal weer worden bewoond, akkerbouw en veeteelt zullen in bloei zijn: want de Heere wil voor allen nood hulp, voor elke behoefte bevrediging geven.

24. En Juda, mitsgaders al zijne steden met alle bewoners zijner steden (Hoofdst. 11:12) zullen te zamen daarin, in het land van Juda, (vs. 23) wonen; de akkerlieden en die met de kudden reizen, 1) zodat men zich ongestoord op den vreedzamen akkerbouw en de veeteelt toelekken kan, even als Samaria op den wijnbouw (vs. 5).

25. Want ik heb de vermoeide ziel dronken gemaakt, en Ik heb alle treurige versmachtende ziel vervuld. 1) Ik zal Mijn volk, dat zo lang door nood en zorg, door honger en dorst van allerlei aard gekweld en gedrukt werd, bovenmate bevredigen en zaligen.

1) Hiermee belooft de Heere een volheid van genade, een overvloed van zegeningen. Hij is de Rotssteen, wiens werk volkomen is. Als de Heere Zijne zegenende en reddende hand ontsluit in den weg van schulduitdelgende en schuldvergevende genade, stort Hij ook den vollen stroom Zijner genade uit, zodat zijn volk het ervaren mag, dat Hij een overvloeiende mate van zegeningen schenkt. Dat zou Zijn geestelijke kudde op bijzondere wijze ondervinden.

26. (Hierop ontwaakte ik (vs. 25) uit mijnen slaap, en ik zag toe als een, die bij het ontwaken er over denkt, wat hem nu te doen staat, en mijn slaap was mij zoet; want ik wist, dat ik den rechten tijd niet zou verslapen, noch verzuimen).

Door de meesten worden deze woorden op Jeremia toegepast. Zo onze Staten-overzetter: "Dit zijn woorden van Jeremia, die hij hier invoegt, om zijne geestelijke vreugde te betuigen over deze heerlijke profetie van den Messias, die God hem in den slaap openbaarde. " In denzelfden zin spreken Gataker, Poole, Henry en Scott, Klinkenberg, v. d. Palm enz. De laatste zegt: "Jeremia vergelijkt de profetische verrukking, waarin hij geweest was, en waarvan al het voorgaande in toon, in stijl, in afgebrokenheid en vastheid der wendingen getuigenis draagt, gelijk hij die ook in vs. 3 had aangekondigd; hij vergelijkt deze verrukking, waaruit hij nu voor een poos terug komt bij een zoeten slaap, uit welken hij ontwakende rondom zich ziet; een beeld, waarvan ook Zacharias (4:1) zich bedient, misschien in navolging van onzen Profeet. Dit blijft toch altijd verre weg de natuurlijkste en gemakkelijkste verklaring van deze plaats, en als zodanig te verkiezen boven ene andere, volgens welke het Joodse volk hier sprekende zou worden ingevoerd, verrukt over de voorrechten, die aangekondigd zijn; doch die bezwaarlijk bij een slaap of ontwaken uit enen slaap konden vergeleken worden. Keil zegt terecht: "Mijn slaap was mij zoet, zou in den mond Gods ongepast wezen, wijl God niet slaapt, nergens in de Schrift God een slapen wordt

toegekend, en de eis tot ontwaken slechts het niet ingrijpen Gods in de aangelegenheid van zijn volk veronderstelt. "

27. Ziet, de dagen komen 1) (Hoofdst. 23:5), spreekt de HEERE, dat Ik het huis van Israël en het huis van Juda, die weer tot één volk vergaderd zijn (Hoofdst. 3:18), bezaaien zal met zaad van mensen en zaad van beesten (Hoofdst. 33:10 vv. Ezech. 36:9 vv.).

1) Wij zien dat de Profeet niets nieuws voortbrengt, maar slechts den Joden moed inblaast, om te vertrouwen op hun bevrijding en terugkeer. Doch hij gebruikt een andere vergelijking dat n. l. de Heere weer op de aarde zou zaaien, zodat Hij voortbracht zowel mens als vee en alle ziel van gedierte. Wij hebben gezegd dat het land tijdelijk braak lag en verlaten. Waar derhalve God op die wijze het land had veroordeeld, zodat alle heidenen meenden dat het Overgegeven was aan eenzaamheid en verwoesting, daar zegt de Profeet, dat God zou bewerken dat het weer bewoond werd, zowel door mens als door vee. En die vergelijking versiert te meer de genade Gods.

De zin hiervan is duidelijk: Ik zal het land van al de geslachten Israëls zo vermenigvuldigen en vervullen met mensen en vee, alsof het ganse land met zaad van beide bezaaid was, en het zo vele vruchten voortbracht als koren, in een vetten grond geworpen, gewoon is te doen.

28. En het zal geschieden, wanneer Mijne oordelen zullen worden volvoerd, gelijk als Ik over hen gewaakt heb (Jer. 1:12), om uit te rukken en af te breken, en te verstoren, en te verderven, en kwaad aan te doen: also zal Ik over hen waken om te bouwen en te planten, (Hoofdst. 18:7 vv.), spreekt de HEERE. 1)

1) Hiermee verzekert de Heere, dat Hij de macht had om uit te rukken, maar ook de macht heeft om weer te herstellen. Dat Hij het is, die om hunner zonden wil hen in ellende had gebracht, maar hen ook nu weer in vrijheid zou heenzenden, dat derhalve zowel het kwade als het goede van Hem was.

Bovendien wil de Heere hierdoor het vertrouwen bij hen wekken. Zijne dreigingen, Zijne oordelen zijn uitgekomen, derhalve zo zeker zullen ook Zijne beloften van uitredding vervuld worden.

29. In die dagen 1) zullen zij niet meer zeggen, gelijk men dit tot hertoe dikwijls in verkeerden zin gezegd heeft, maar ook in juisten zin wel met reden kon zeggen: De vaders hebben onrijpe druiven (Jes. 5:2) gegeten, en der kinderen tanden zijn stomp geworden (Ezech. 18:2. Klaagl. 5:8).

1) De Profeet zegt derhalve dat dit spreekwoord niet meer gebruikt zou worden, dewijl, waar zij door rampen waren overheerst, zij zeker zouden gewaar worden dat God niet zo streng was geweest, zonder rechtvaardige oorzaak. Doch hij zegt: in die dagen, n. l. nadat God rechtvaardige straffen had gezonden over hen en vervolgens hen omhelsd had met Zijn mededogen. Want beide was noodzakelijk, n. l. dat de hardnekkigheid en woestheid van het

volk werd ten onder gebracht en zij zouden ophouden met God te twisten, vervolgens dat de genadevolle gunste Gods in hen zou openbaar worden.

30. Maar een iegelijk zal om zijne ongerechtigheid sterven; een ieder mens, die de onrijpe druiven eet, zijne tanden zullen stomp worden(Deut. 24:16).

Het spreekwoord van de zure druiven en het stomp worden der tanden, hier voor de eerste maal vermeld, kan een dubbelen zin hebben. Het kan betekenen: De vaderen zijn begonnen onrijpe druiven te eten maar eerst zijn den kinderen de tanden daarvan scherp geworden, d. i. de straf treft niet altijd dadelijk den eersten schuldige, maar dikwijls eerst den schuldigen van de tweede, derde of vierde generatie. Het kan echter ook betekenen: de straf treft niet altijd den schuldigen vader, maar dikwijls eerst den onschuldigen zoon of kleinzoon. In den laatsten zin bestrijdt Ezechiël in Hoofdst. 18 het spreekwoord als ene lastering der gerechtigheid Gods. In den eersten zin bevat het gene godslastering, maar drukt slechts hetzelfde uit wat de wet zelf uitspreekt met de woorden: "Ik ben een ijverig God, die de ongerechtigheid der vaderen bezoek tot in het derde en vierde lid dergenen die Mij haten (Ex. 20:6; 34:7. Num. 14:18. Deut. 5:9. Jer. 32:18. Klaagl. 5:7). Deze grondstelling der Goddelijke gerechtigheid berust op de veronderstelling, dat het niet alleen ene individuele, maar ook ene corporatieve zonde, ene zonde van families, van geslachten, van generaties, volken en staten is. Alzo heeft iedere zodanige aan veler gemene zonde hare geschiedenis; zij ontwikkelt zich als elke andere kiem, totdat zij hare verste uitbreiding en volle rijpheid verkregen heeft, met de rijpheid valt ook het gericht te zamen. Den dan levenden worden de tanden stomp, mogelijk wel den minder schuldigen (men denke aan Lodewijk XVI van Frankrijk), maar altijd zeker als den kinderen van hun vaders in dien zin als de uitdrukking in Matth. 23:31 v. gebruikt is, d. i. als den appel, die niet ver van den stam valt, als de organische voortzetting en volmaking van de zedelijke richting, door de raderen ingeslagen.

Gerechtigheid en gericht zal in het heilige land zo worden onderhouden en gekweekt, dat zonde en straf niet meer gehele reeksen van geslachten treffen, maar ieder zondaar terstond de rechtmatige straf ontvangt.

31. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken (Hebr. 8:8 vv.). Met de verschijning van den Messias zal het worden opgericht, maar eerst ten volle tot stand komen bij de eindpaal der eeuwen (Hos. 2:16 vv. Openb. 11:12);

32. Niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, zodat ook aan dit eerste verbond grote betoningen van genade voorafgegaan waren, en het ook zijne heerlijkheid had (2 Kor. 3:7 vv.), welk Mijn verbond zij vernietigd hebben, door hun onvernieuwd gebleven hart, hoewel Ik hen getrouwd had 1), spreekt de HEERE.

1) Of het verbond der genade in alle eeuwen der wereld hetzelfde is in Zijn wezen? Wij antwoorden: Ja. De vaders vóór Christus hebben geen ander verbond gehad dan wij; hetzelfde verbond der genade gaat ons te zamen aan. Dit blijkt, omdat zij vooreerst dezelfde belofte

gehad hebben, ten tweeden zij hebben die op denzelfden grond gehad, door hetzelfde geloof in Jezus Christus (Joh. 8:56.) Waarin bestaat dan het onderscheid tussen de Oude en Nieuwe bedeling van het verbond der genade? Zij zijn onderscheiden: 1) in het voorwerp. In de Oude bedeling was Christus beloofd, maar in de Nieuwe is Christus gegeven. 2) In de bondsgenoten. Onder de Oude bedeling worden zij vergeleken bij een minderjarigen erfgenaam, in de Nieuwe bij enen erfgenaam, die tot zijne jaren gekomen is (zie Gal. 4:1-7).

3) In de manier van kunnen godsdienst In het N. V. is onze godsdienst meer geestelijk. 4) In den last der ceremoniën, "een juk hetwelk noch onze vaders noch wij hebben kunnen dragen" (Hand. 15:10), maar Christus nodigt: "Neemt Mijn juk op u, want Mijn juk is zacht, en mijn last is licht." (Matth. 11:29, 30). 5) In de zwakheid der wet. De wet was onmachtig om het leven te geven, de consciëntiën te reinigen. Gods toorn te verzoenen. Daar was ene minder krachtige invloeiing des H. Geestes. De Geest was toen niet gegeven in zo ruime mate als nu, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was (Joh. 7:39). 6) In de duisternis der bediening van ouds. Christus was des Vaders, maar alleen afgebeeld door schaduwen, voorbeelden en voorzeggingen, maar nu zien wij Hem "met ongedekten aangezichte" (2 Kor. 3:18). 7) In het getal der deelgenoten dezes verbonds. Nu is de middelmuur des afscheidsels tussen Joden en Heidenen gebroken; het verbond der genade is gemaakt met alle volken, "Hij is ook een God der Heidenen en niet alleen der Joden" (Rom. 3:29).

33. Maar dit is het verbond 1), dat Ik na die dagen, die eerst moeten voorbijgaan, vóórdát de nieuwere tijd in vs. 31 kan aanbreken, met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven (Ezech. 36:26 vv. 2 Kor. 3:3 en Ik zal hun tot een God zijn (Hoofdst. 24:7; 30:21 vv.), en zij zullen, terwijl hetgeen reeds bij het eerste verbond geëist werd (Hoofdst. 7:23) nu ook werkelijk door hen geschiedt, Mij tot een volk zijn 2).

1) Hij wijst hier het onderscheid aan tussen Wet en Evangelie, dewijl het Evangelie met zich brengt de genade der herschepping en dus niet is een letterlijke kennis, maar doordringt tot hun harten en alle hartstochten reformeert tot gehoorzaamheid aan de gerechtigheid Gods. De vraag kan nu wel te berde gebracht worden, of dan onder de wet de genade der herschepping heeft ontbroken. Doch dat is al te ongerijmd. De vaderen, die eertijds zijn wedergeboren, hebben dit ontvangen door de genade van Christus, wij zouden zo kunnen zeggen als het ware bij wijze van vroegere overbrenging. Deze deugd resideerde derhalve niet bij hen, zodat zij hun gemoederen binnendrong, maar het was een van het Evangelie tot de Wet zelf overgebracht goed.

2) God vat hier de hoofdzaak van Zijn verbond in het generale samen. Zo dikwijls nu God zich aan ons verklaart onze God te zijn, bindt Hij tegelijk zijn Vaderlijken gunst aan en verklaart dat Hij zorg draagt voor ons heil. Hij geeft ons vrije vergunning tot gebed, beveelt ons op Zijne genade zich te verlaten, kortom deze belofte bevat in zich alle delen van ons heil.

34. En zij zullen niet meer, gelijk vroeger het geval was, toen men tot openbaring Mijner kennis bijzondere middelaars en profeten nodig had, aan iegelijk zijnen naaste, en een iegelijk zijnen broeder leren, zeggende: Kent den HEERE! want zij zullen, daar zij zelf tot dragers van Mijnen Heiligen Geest en tot profeten zijn geworden (Joël 3:1 vv.), Mij allen kennen, van

hunnen kleinste af tot hunnen grootste toe (Jes. 54:13. Joh. 6:45. 1 Joh. 2:20, 27 spreekt de HEERE: a) want (vgl. Hebr. 10:16 vv.) Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hunner zonden niet meer gedenken (Jes. 43:25; 44:22.)

a) Jer. 33:8. Micha 7:18. Hand. 10:43.

Dat de profeet des Nieuwen Verbonds dit tegelijk aanschouwt met de herstelling van Israël op den grond van het land der belofte is geheel naar de orde, toch wordt in de uitdrukking vs 33 : "na die dagen" reeds aangeduid, dat de nieuwe tijd niet alleen moet gekomen zijn, maar binnen dien tijd ook de gezochte plaats moet gevonden zijn.

De ware bedoeling van het verbond, door de Schrift voorgesteld, is deze, niet dat er een verdrag tussen God en den mens wordt gesloten, maar dat van den Heere het initiatief, de oprichting van het verbond, en juist daarom de vaststelling van de orde des verbonds uitgaat; met andere woorden: het verbonds Gods is wezenlijk ene stichting. Aan de andere zijde kan nu echter ook elke door God tussen Zich en de mensen gestichte betrekking, even als de aan David geschonken belofte van genade (Ps. 89:4) ja elke door Hem aan het schepsel opgelegde regeling en beperking (Hoofdst. 33:20. Hos. 2:18. Zach. 11:10), in 't bijzonder elke theokratische instelling, zoals die van den sabbat (Exod. 31:16), een verbond worden genoemd. Nog meer bepaald heeft het verbond des Evangelies het karakter van ene stichting, rijk in genade, in zekeren zin erfgift (men zie daaromtrent vooral de plaats Luk. 22:29 als terugslaan op vs. 20); daardoor wordt de bewijsvoering in Gal. 3:15 vv. Hebr. 9:16 v. die zich aan de laatste betekenis over het woord (Testament) aansluit, gerechtvaardigd.

De eerste meer bijzondere belofte (Hebr. 8:6), op welke het nieuwe Verbond komt te staan, is deze, dat in de plaats van de uitwendige, van buiten af dringende en alzo de tegenspraak opwekkende letter moet komen de Goddelijke wil, die in 't binnenste gelegd wordt, en inwendig dringt, en die de band moet worden, die met God verenigt. De tweede is deze, dat ten gevolge van inwendige, voor ieder waarneembare openbaring van God levende kennis van God het eigendom van allen zal zijn. De derde is deze, dat alle zonden, zonder dat er ene voorwaarde voor de zijde der mensen is, tegemoetkomende genade van eeuwig geldende vergeving vinden. Deze laatste belofte is het fundament en tevens de hoeksteen van alle; vgl. het slotwoord der rede van Jes. 33.

Let op: wie in den tijd des Nieuwen Verbonds nog leeft naar de wijze des Ouden en niet in het geloof in Jezus een nieuw hart ontvangt, die wordt ook naar de wijze des Ouden Verbonds behandeld. In zo verre duurt het Oude Verbond voor ongelovige Christenen en Joden, nog altijd tot aan het jongste gericht voort, maar het heeft volstrekt gene beloften meer, vermits deze te gader in het Nieuwe Verbond vervuld zijn.

Hier is ene onpeilbare zee van zaligheid, een strandeloze oceaan van genot; kom, baad uwen geest daarin; al zwemt gij ene eeuw, een oever vindt gij niet; peil door de eeuwigheid heen, en gij zult geen bodem voelen. "Ik zal hun tot een God zijn. " Als dit uwe ogen niet doet glinsteren, uw hart niet hoorbaar van geluk doet kloppen, dan is uwe ziel zeker in geen gezonden toestand. Maar gij behoeft meer dan tegenwoordige genietingen-gij reikhalst naar

iets, waarop gij uwe hope bouwen kunt, en waarop kunt gij meer hopen, dan op de vervulling dezer heerlijke belofte: "Ik zal hun tot een God zijn?" Dit is het meesterstuk aller beloften; de zekerheid en het gevoel daarvan maakt een hemel hier beneden en zal een hemel daarboven maken.

Rechte kennis van, herstellende gemeenschap met oprechte toewijding van God, ziet daar de zegeningen, die hier met kracht op den voorgrond treden! Bedenkt men, wat waarde voor Jeremia, den priesterzoon, bepaaldelijk de uitwendige godsdienstplichten en plechtigheden van zijn volk moesten hebben, dan wordt men gedrongen-niet zozeer om de hoogte zijner ontwikkeling te bewonderen, als ware die het werk van eigen wijsheid en kracht, maar om de kracht van den geest der profetie op het diepst te vereren, die zijn uitverkoren volk zover boven het gewone standpunt verhief, en hem de volheid der tijden deed malen met kleuren zo rijk en zo stout, dat wij thans, na achttien eeuwen, nog slechts de aanvankelijke vervulling Zijner godsspraak aanschouwen. Heeft Jesaja bij voorkeur de weldaad der schuldvergiffenis door het bloed der verzoening, Joël, die der vernieuwing door den Heiligen Geest, als vrucht der Nieuwe bedeling geschetst. Jeremia vat beide te zamen, leert ons niet onduidelijk de tweede als vrucht der eerste beschouwen, en doet ons Gods eigen eed, als onwankelbare waarborg voor de dubbele toezegging horen!

In het eerste deel van dit vers wordt ene zeer overvloedige kennis onder Jakobs overblijfsel beloofd. Er zijn er, die menen, dat men de tweeërlei uitdrukking "een iegelijk zijn naaste, " en "een iegelijk zijnen broeder, " onderscheiden moet opvatten, zodat door de "naasten" de Heidenen, en door de "broeders" de Joden zouden bedoeld worden; dan zou de zin deze zijn: niemand zal Heiden of Jood behoeven te leren, zeggende: "kent den Heere enz. " Men geeft er twee redenen van: deels omdat de latere Joden gewoon waren de Jodengenoten, die uit de Heidenen tot de gemeenschap van hun kerk overkwamen, hun naasten, maar de geboren Joden hun broeders te noemen; deels omdat er andere ene nutteloze herhaling van woorden zou plaats hebben. Maar deze onderscheiding schijnt ons te spitsvondig en ongegrond. In de ganse Godsspraak wordt van de Heidenen gene de minste melding gemaakt. Zij handelt alleen van de algemene bekering der Joden, en de onderscheiding tussen de namen naasten en broeder, voor Heidenen en Joden, is in de Heilige Schrift geheel onbekend. Onzes inziens zal de kracht der oorspronkelijke woorden de mening van de Godsspraak duidelijk genoeg kunnen aanwijzen. Het woord "een iegelijk" betekent enen man, en wel enen man van gezag en aanzien, en het werkwoord leren zegt eigenlijk met sporen steken, aansporen en aandrijven, zodat de zin deze is: de Joodse wetleraars, die gestreng voogden en tuchtmeesters waren onder het Oude Verbond, zullen de Israëlieten niet meer op enen gebiedenden toon belasten, en nog veel minder met geweldige middelen aandrijven, om den Heere te kennen en te dienen. Alle aansporingen zullen eenvoudig in zachte en overredende drangredenen bestaan. Ook zullen de Israëlieten tot het kennen en dienen van den Heere zulk harde aansporingen niet meer nodig hebben; alleen zullen zij daartoe met de uiterste bereidwilligheid volvaardig wezen. Trouwens ter nadere bevestiging wordt er bijgevoegd: "want zij zullen Mij allen kennen van hunnen kleinste af tot hunnen grootste toe, spreekt de Heere. " Dat is niet van het kleinste kind tot den volwassen man; de pas ontluikende vermogens der tedere jeugd zullen altoos door een redelijk onderwijs moeten beschaafd worden. Maar de Heere bedoelt mensen van allerlei rangen en standen, edel en onedel, rijk en

arm, van den meest verachten tot den aanzienlijksten, van den dagloner tot den vorst (vgl. Hoofdst. 6:13). Deze allen zouden den Heere kennen. Niet alsof de maat van kennis bij alle Israëlieten even groot wezen zou. Zulk ene opvatting is alleszins strijdig met de natuur der zaak zelf. Haar de Heere wil dit zeggen: "Elk Israëliet zal, naarmate van zijne verschillende vermogens en omstandigheden ene genoegzame en opgehelderde kennis hebben van den Heere en Zijnen dienst, en deze kennis zal aan ieders hart door de genade van den Geest geheiligd wezen. " Maar wat zou den Heere bewegen, om aan gans Israël zulke grote weldaden te bewijzen? Zouden zij het zich waardig maken? Neen, de beweegreden zou gene andere wezen dan deze, dat de Heere Zijnen toorn niet in eeuwigheid behoudt, en Israël alle ongerechtigheden vergeven zal. Dit vinden wij vs. 34b "want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hunner zonden niet meer gedenken. " Het ganse beloop van zaken wijst ons naar ene bepaalde ongerechtigheid en zonde bij uitnemendheid, namelijk den Messiasmoord, de zwaarste van alle ongerechtigheden, aan welke de Israëlieten zich ooit hebben schuldig gemaakt. De mening is derhalve onzes inziens deze, dat de Heere aan Jakobs nageslacht hun schromelijke ongerechtigheden in het smadelijk verwerpen en vermoorden van den Messias, onder welke geduchte gevolgen deze hardnekkige natie eeuwen lang zuchten zou, eindelijk eens volkomen vergeven en die niet meer gedenken zal, even alsof zij zich daaraan nimmer hadden schuldig gemaakt. Door den Messiasmoord zouden de Joden eindelijk eens de maat van hun ongerechtigheid dermate vervullen, dat de Heere hen als een onwaardige Lo-Ammi geheel en al verstoten, en onder al de heidenen verstrooien zou. Zo lang nu de Messiasmoord hun niet vergeven was, zouden zij op des Heeren gunst en zegen niet kunnen hopen. Maar evenwel eigenlijk zou de Heere, die Zijnen toorn niet tot in eeuwigheid behoudt, deze ongerechtigheid ene vergeven en vergeten, en hen uit dien hoofde met ene algemene bekering, en enen groten overvloed van allerlei heil rijkelijk verwaardigen. Uit al hetgeen wij gezegd hebben over vs. 31-34 ziet een iegelijk, dat de dagen waar in deze godsspraak volledig zal vervuld worden, nog niet gekomen zijn. Het is waar, in het begin van den Evangeliedag heeft de Heere met Israël een nieuw verbond gemaakt, ook heeft Hij er enigen bekeerd door Zijne wet te geven in hun binnenste; sommigen hebben den Heere leren kennen en vergeving van hun zonden bekomen. Maar de Joden, die toenmaals met deze voorrechten verwaardigd werden, waren slechts weinigen in vergelijking met de gehele natie. De volledige vervulling is nog aanstaande in het laatste der dagen bij de algemene bekering der Joden (Rom. 11:27).

De Heere belooft een nieuw verbond. Welke is de betrekking tussen het Nieuwe en het Oude Verbond? Het Oude Verbond bestond van het ogenblik af, dat God de Israëlieten uit Egypte geleid, en, door enen prijs voor hen betaald, tot Zijne knechten gemaakt had. Alle voorrechten van de zijde Gods aan de kinderen der mensen geschonken, leggen hun tevens ene verplichting op, waaraan zij zonder schending van het Verbond, zich niet kunnen onttrekken. Het Nieuwe Verbond kan daarom niet een geheel ander Verbond zijn, dan hetgeen bij de wetgeving op Sinaï gesticht werd. Want ook het Oude Verbond was ene openbaring Gods, en ook in het Oude had God verklaard, de God van Israël te willen zijn. Ja het Nieuwe Verbond zelf zou genen waarborg voor zijn bestaan opleveren, indien het Oude, dat trouwens ook een Verbond Gods was, volkomen afgeschaft kon worden. "Jezus Christus, " zegt de Apostel der Heidenen, "is een dienaar geworden der besnijdenis, van wege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen der vaderen" (Rom. 15:8). Wat in het Oude Verbond slechts in de kiem voorhanden was, zal tot volle vrucht komen; wat in het Oude Testament

afgeschaduwd werd, zal verwezenlijkt; wat beloofd was, zal vervuld worden. Alzo zal het Oude Verbond ophouden, echter niet door oplossing, maar door vervulling. Zijn schijnbaar sterven is het begin van een nieuw, heerlijk leven, even als de Christus aan het kruis in de diepe vernedering sterft, om uit de opstanding der doden naar den Geest der heiligmaking krachtelijk bewezen te worden de Zoon van God te zijn. Het Oude is het Nieuwe, en is het ook niet, maar God zelf gelijkt in deze aan een iegelijk schriftgeleerde in het koninkrijk onderwezen, die uit zijnen schat oude en nieuwe dingen voortbrengt. God herhaalt nooit slechts het oude, en Hij doet nimmer iets dat volstrekt nieuw is. Hieraan getuigen Zijne werken in het rijk der natuur en Zijne wonderen in het rijk der genade. Verscheidene zegeningen worden in het nieuwe Verbond beloofd, niet in volstrekten, maar in betrekkelijke tegenstelling van het Oude, namelijk vergeving van zonden, verlichting van het verstand en vernieuwing van het hart. "Ik zal mijne wet, " spreekt de Heere, "in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven. " In plaats van op de tafelen der getuigenis, aan de hand van Mozes toebetrouwd, schrijft Jehova thans Zijne wetten in hun hart. Maar ook in het Oude Verbond wordt van de wet geroemd, dat zij de ziel bekeert en het hart verblijdt, en ook in de tijden der Oude bedeling wees de besnijdenis der voorhuid op de besnijdenis des harten, en vroeg David den Heere hem een nieuw hart te scheppen. Reeds aan Abraham werd beloofd dat Jehova zijn God en de God van zijn zaad wilde zijn. Indien nu van de dagen des Nieuwen Verbonds gezegd wordt, dat de wet in het hart geschreven zou worden, en God hun tot enen Heere zou zijn, dan kan slechts bedoeld zijn, dat de vervulling van deze toezegging zo krachtig en zo handtastelijk wezen zou, dat al hetgeen de Heere in vroegere dagen gedaan heeft, hierbij vergeleken, niet meer in aanmerking zou komen. Alzo zal ook van de ark niet meer gesproken worden, noch van het opvoeren uit Egypte (Jer. 3:16 en 13:7, 8). Een iegelijk, luidt een tweede belofte zal kennis vergaderen, niet door hetgeen hij van enen broeder, maar van den Heere zelven geleerd heeft. Door menselijk onderwijs weet men van God, door de onderwijzing des Geestes kent men God. Mensen kunnen op God wijzen, Hij moet Zich zelf bewijzen; mensen kunnen van Hem getuigen, Hij moet Zich zelven aan de harten betuigen. Niemand kent God, niemand kan Christus den Heere noemen, dan door den Heiligen Geest. In de tegenwoordige bedeling verklaart een leraar uit Israël, leert Israël de wet van enen sterflijken mens, daarom vergeet het haar. Want even als vlees en bloed voorbijgaan, vergaat ook zodanig een onderwijs. Eenmaal zullen allen uit de mond des Heeren zelven onderwezen worden, gelijk geschreven staat: "alle uwe kinderen zullen van den Heere geleerd worden" (Jes. 54:13). Wij behoeven hier niet bij te voegen, dat al de vromen des Ouden Verbonds door den Heere onderwezen werden, terwijl in de dagen des Nieuwen Verbonds zeer velen enkel van mensen leren. De Heere wil Zijne kennis door Zijn Geest schenken, moet echter er mede beginnen, iets weg te nemen, namelijk de zonde. Zolang de ongerechtigheden, die het volk en God van elkaar scheiden, niet weggenomen zijn, kan de Heere onmogelijk onder hen wonen. Maar ook vergeving der zonden was onder het Oude Testament niet onbekend, want de kinderen Gods prezen dengenen zalig, wiens zonden vergeven zijn, en verblijdden zich in enen God, bij Wien vergeving is, opdat Hij gevreesd worde. Het verstrooid en vertreden Israël kon wel vrezen, dat het voor altijd verworpen was en nooit meer vergeving zou ontvangen. Neen, antwoord God, de vergevende genade begint, wanneer gij haar geëindigd gelooft; twijfelt aan alles maar twijfelt nimmer aan de getrouwe en vergevende barmhartigheid van uwen Jehova. Waar de zonde machtig wordt ten dood, wordt de genade nog meer overvloedig. Is dat uitzicht misschien al te lieflijk om immer

vervuld te worden? Hoort des Heeren antwoord: "Indien de hemelen daar boven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse huis Israëls verwerpen. " Eer zal het onmetelijke gemeten en het onpeilbare gepeild worden, eer dat God Zijn verbond met Zijn volk verbreekt. De verwoeste stad zal herbouwd, en van het begin tot aan het einde een heiligdom des Heeren worden. Indien in vroegere dagen de vijanden het onreine in het heiligdom brachten, thans zal het eenmaal onreine geheilgd worden. De zegepraal, de volkomene overwinning is verzekerd, want er zal niets worden uitgerukt, noch afgebroken worden in eeuwigheid.

De zin is, dat allen, die in het verbond der genade zijn, zo van God geleerd zullen worden, dat een iegelijk van hen in de ene of andere mate God kennen zal, inwendig, duidelijk, ondervindelijk, zoet en zalig. Ik weet dat er verscheidene trappen van deze kennis zijn. God heeft verschillende vormen in Zijne school: er zijn vaders van wege de ervarenheid, jongelingen van wege de sterkte, en kinderen van wege de waarheid en het wezen der genade (1 Joh. 2:12). Gelijk de ene ster verscheiden is van de andere in heerlijkheid, zo is het ook met Christus' school. Maar hier ben ik van beide zijden bezet. a) Enigen zijn gereed om te klagen: helaas, zij kennen zo weinig van God. Geliefden! bedenkt: het is enkel genade, dat gij sterren zijt, al is het, dat gij juist gene sterren zijt van de eerste of tweede grootte. Indien gij nu maar weinig kent, met den tijd zult gij meer kunnen kennen. God leert al Zijne lessen niet bij de eerste intrede. Het is waar: de opening of de ingang Uwer woorden geeft licht (Ps. 119:130), maar dit is ook waar, dat God in Zijn licht ons leidt met trappen; het is niet te versmaden, als God het harte maar bezig houdt met heilige begeerten en verlangen naar kennis, zo dat het in oprechtheid kan zeggen: Mijne ziel is verbroken van wege het verlangen naar Uwe oordelen te aller tijd (Ps. 119:20). b) Anderen daarentegen houden zichzelve zo wel geleerd uit kracht dezer belofte, dat zij alle leerlingen van mensen buiten sluiten. Ik antwoord: deze woorden zien óf op de gronden van den godsdienst, en zo hebben de Christenen in den tijd des Evangelies niet nodig, om in deze grondstukken geleerd te worden, want nu kennen zij allen den Heere van den kleinste tot den grootste toe, óf anders deze woorden zijn alleen te verstaan bij vergelijking. Er zal zodanige overstroming en ene zee van kennis zijn onder het Nieuwe Verbond, boven het verbond met Zijn volk gemaakt, als Hij hen uit Egypte leidde, dat de mensen niet van node zullen hebben elkaar te leren bij vergelijking. Aldaar zal ene verhevene baan en een weg zijn, welke de heilige weg zal genaamd worden; die dezen weg wandelt, zelfs de dwazen zullen niet dwalen (Jes. 35:8). Hoe wordt God gezegd de ongerechtigheid te vergeven en de zonden nimmermeer te gedenken? Vooreerst, God wordt gezegd de ongerechtigheid te vergeven, als de schuld der zonde is weggenomen; en ten tweede: God wordt gezegd de zonden nooit meer te gedenken, naardien Hij den zondaar nooit meer aanmerkt als zondaar. Dit is immers het verbond, alsof Hij gezegd had: Ik zal uwe zonden wegnemen, en ze wegdoen alsof ze nooit geweest waren. Ik zal ze uitdoen uit Mijn gedenkboek; Ik zal het schrift doorstrijken dat niemand het zal kunnen lezen. Maar zoudt gij mogen zeggen: indien de zonde gedurig in de wedergeborenen blijft, hoe zijn zij dan zo vergeven, dat zij nooit meer gedacht worden? In onderscheidene opzichten zeggen wij, dat de zonde altijd blijft in de gelovigen, en dat de zonde niet blijft in de gelovigen. Vooreerst, zo wij spreken van de wet wij spreken van de wet der zonde, of van de welverdiende oorzaak der verdoemenis, dan blijft die altijd; maar zo wij spreken van de dadelijke verbinding des

zondaars tot de verdoemenis, dan blijft zij niet na de vergeving; maar de zondaar is zo vrij, alsof hij nooit gezondigd had.

35. Zo zegt de HEERE, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts (Gen. 1:14 vv. Ps. 136:7 vv.), die de zee klieft, dat hare golven bruisen, HEERE der heirscharen is Zijn naam (Job. 26:12. Jes. 51:15).

36. Indien deze ordeningen van voor Mijn aangezicht zullen wijken, dat Ik ze niet meer liet bestaan, wat echter nooit zal geschieden zolang deze tegenwoordige wereld bestaat (Hoofdst. 33:25 vv. Gen. 8:21 vv. 9:9 vv.); spreekt de HEERE, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk zij van zelfstandig en vast bestaan voor Mijn aangezicht, al de dagen 1).

1) Dat Hij, die belooft heeft zich een kerk te bewaren, Zich getrouw betoond heeft aan het woord dat Hij gesproken had, betreffende de vastigheid van de wereld. Hij nu, die getrouw is aan het verbond met Noach en zijne zonen, omdat Hij het ingesteld heeft tot een eeuwig verbond, zal niet vals bevonden worden, in zijn verbond met Abraham en zijn zaad, Zijn geestelijk zaad, want dit is ook, een eeuwig verbond. Zelfs hetgeen zij gedaan hebben, hoewel zij veel kwaad hebben gedaan, zal niet vermogen om de genadige oogmerken van het verbond te verijdelen.

37. Zo zegt de HEERE; indien de hemelen daarboven gemeten (Hoofdst. 33:22. Jes. 40:12), en de fondamente der aarde beneden doorgrond kunnen worden, wat niemand kan, zo zal Ik ook zijne barmhartigheid en genade laten eindigen (Ps. 36:6 en het ganse zaad Israëls verwerpen, om alles, wat zij gedaan hebben, dan zal weer een gericht als vroeger komen, spreekt de HEERE.

Door eeuwigen duur zal het Nieuwe Verbond zich boven het Oude onderscheiden. Het Oude is door Israël gebroken, en het volk is daarom door Jehova verworpen; dit zal onder het Nieuwe niet meer geschieden; en het zal als het ware een tweede regeling der natuur worden, het zal zo onbewegelijk bestaan als de grote natuurwetten.

Onder het Oude Verbond had de natie, gelijk ene overspelige, de heiligste banden verscheurd, en in de gevangenis van Babel dwaalde zij rond als ene vrouw, die door haren gemaal verstoten was. Maar thans, de scheiding zou door verzoening vervangen, en het zwakke aan het sterke, het volk van Jehova met onlosmakelijke liefdekoorden vastgesnoerd worden. Of zou wellicht dat uitzicht al te bekoorlijk zijn om immer vervulling te vinden? Het is alsof de profeet die bedenking in het kleinmoedige hart voorziet. Ene majestueuze beschrijving van Jehova's macht en trouw moet haar afsnijden, en op den sterkst mogelijken toon wordt verzekerd, dat het onmetelijke eerder gemeten, en het onpeilbare eerder gepeild worden zal, eer Gods verbond met Zijn uitverkoren volk wordt verbroken (vs. 35-37).

De vraag rijst op: Is den daarmee ook werkelijk een onvergankelijke duur van het Nieuwe Verbond met Israël uitgesproken, daar toch hemel en aarde inderdaad eenmaal zullen vergaan (Matth. 5:18; 24:35)? Wij moeten echter hierbij voegen, dat de Heere enen nieuwen hemel en ene nieuwe aarde schept, en gelijk de nieuwe schepping eeuwig voor Hem bestaat, zo zal ook

het zaad van Israël eeuwig bestaan (Jes. 54:10; 65:17 en 66:22). Uit onze plaats blijkt duidelijk, dat God Israëls bekering en wederaanneming niet dadelijk de ondergang der wereld, het laatste oordeel en het nieuwe Jeruzalem zal volgen, hetwelk het licht der zon en der maan niet meer behoeft.

38. Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat deze stad den HEERE zal herbouwd worden, van den toren Hananeël af tot aan de Hoekpoort.

39. En het meetsnoer zal wijders westelijk nevens dezelve uitgaan tot aan den heuvel Gareb, gelijk die in Joz. 15:8 nader beschreven is, en zich naar Goath omwenden, waarschijnlijk een punt in het zuidoosten der stad, misschien bij den berg der ergernis (het woord schijnt rotsheuvel te betekenen).

40. En het ganse dal der dode lichamen en der as, het dal Ben-Hinnom met Tofeth (1 Kon. 1:33), en al de velden tot aan de beek Kidron, die door Josia verontreinigde velden van het dal Kedron (2 Kon. 23:4), tot aan den hoek van de Paardenpoort tegen het Oosten, zal den HEERE ene heiligheid zijn; er zal niets van dit heiligdom des Heeren, van deze den Heere van nu aan geheel gewijde stad (Hoofdst. 3:17), weer uitgerukt, noch afgebroken worden in eeuwigheid (Zach. 14:11).

Ene Paardenpoort hebben wij in 2 Kron. 23:15 (vgl 2 Kon. 11:16) leren kennen, die zich binnen de stadsmuur bevond en tot de gebouwen van het koninklijk paleis op Zion behoorde; niet verre daarvan hebben wij de in Neh. 3:28 genoemde Paardenpoort. Het is echter de vraag, of deze poort volgens onze plaats niet liever aan de westzijde van het dal Kedron beneden den oosthoek van den tempel, dicht bij den zuidhoek van den Ofel-muur moet worden gezocht, in welk geval ook de plaats bij Nehemia nog anders zou moeten worden opgevat dan door ons is geschied. Hoe dit ook zij, in elk geval moet door onze profetie niet juist ene uitbreiding van den uitwendigen omvang der stad, maar in de eerste plaats slechts zoveel te verwachten worden gegeven, dat Jeruzalem in zijne gehele vroegere uitgebreidheid zal worden hersteld (Zach. 14:10). Daarentegen zullen in het Zuiden en Oosten de vroeger voor onrein en onheilig gehouden plaatsen, die ontwijfd en ontheilgd zijn geworden, als weer gewijd en den Heere eveneens als heilig worden toegerekend, dus van alle gruwelen, die in Jeruzalems onmiddellijke nabijheid zijn bedreven (en daaronder ook in het bijzonder Akeldama, de akker des bloeds (Matth. 27:7 vv.), of die van het verraad, dat in Judas eens geheel Juda aan zijnen Heiland beging (Zach. 11:12 vv.), zal voor altijd worden uitgedelgd, en het ganse verledene zal van de zijde zijner schanddadens zijn vergeven en vergeten, zodat een herhaald oordeel der vernietiging voor Jeruzalem niet meer te vrezen is. Daarentegen zal het dal van Josafat (2 Kron. 20:26) de schouwplaats van het gericht over den Antichrist worden (Joël 3:6 vv. Jes. 66:23 vv. Openb 14:14 vv. 1:11 vv.). Deze schouwplaats zal zich uitstrekken van de velden van het dal Kedron in het noordoosten naar het zuiden, en om de zuidoostzijde heen tot aan de Paardenpoort, waar wij die eerst noemden, zodat de boven aangestipte moeilijkheid omtrent de bepaling van die poort is uit den weg geruimd, en nu ook de profetie in Zach. 14:3 vv. licht heeft verkregen.

Voorzeker bij het lezen van zulk ene belofte mag de Israëliet, wien het deksel van het aangezicht valt, naar Jeremia's eigen woord (Klaagl. 3:29) ootmoedig den mond in het stof steken, zeggende: misschien is er verwachting!

De Profeet ziet hier in het aardse Jeruzalem het beeld van het nieuwe, van het hemelse. Op Oud Testamentische wijze, of liever in een Oud-Testamentisch kleet, voorzegt Hij de volkomen zegenpraal van het eeuwig Godsrijk. Geen zonde zal er meer zijn, de ongerechtigheid zal volkomen vergeven wezen. Wat Jeremia hier voorspelt, zag de ziener van Patmos als voltooid.

HOOFDSTUK 32.

JEREMIA KOOPT ENEN AKKER TEN TEKEN DER WEDERKOMST UIT BABEL.

III. Vs. 1-44. Sedert de voorzegging der beide vorige hoofdstukken is reeds een vol jaar verlopen. Nu ontvangt de Profeet in de bewaarplaats, waarin hij wordt gevangen gehouden (vs. 1-5), ene openbaring des Heeren, dat zijn neef Hanameël hem enen akker te Anathoth te koop zal aanbieden. Als nu zijn neef werkelijk met dat doel tot hem komt, erkent hij aanstonds als den wil des Heeren, dat hij de aanbidding aanneme. Hij koopt den akker onder alle vereiste vormen en onder het oog van getuigen (vs. 6-15). Vervolgens wendt hij zich in den gebede tot God, en bidt Hem om te kennen is geven waarom Hij hem zulk een koop had laten sluiten, daar toch de stad, door de Chaldeën belegerd, spoedig den vijanden in handen zou vallen, en Juda in de reeds sedert lang aangekondigde ballingschap zou ten (vs. 16-25). Daarop ontvangt hij ten antwoord, dat Hij, de Heere, de stad wel om der wille van oude en nieuwe zonden zal overgeven, maar dat Hij ook het voornemen had ter zijner tijd de gevangenis te wenden, het volk weer naar Zijn land terug te voeren, en het daarin geestelijk en lichamelijk te zegenen, also zou kopen en verkopen weer op nieuw plaats hebben (vs. 26-44). Deze is dan de verklaring, welke Jeremia uit dit antwoord moest opmaken: tot een zeker onderpand of tot ene voorzegging met der daad was de koop van den akker geschied.

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE in het tiende jaar van Zedekia, koning van Juda, dus nog in het jaar 589 v. C. of uiterst in het begin des jaars 588; dit jaar was het achttiende jaar van Nebukadnezar, wiens regering sedert 606 vóór Christus gerekend wordt (Hoofdst. 25:1).

2. (Het heir nu des konings van Babel belegerde toen Jeruzalem (2 Kon. 25:1 vv.), en de profeet Jeremia was besloten in het voorhof der bewaring, dat in het huis des konings van Juda is) (2 Kron. 16:10).

1) Hier verhaalt de Profeet, dat ofschoon hij in de gevangenis was opgesloten, het woord Gods niet gebonden was, en dat hij in die ellende niet minder ontbonden en vrij was, dan indien hij door de gehele stad had gezworven en alle wegen en kruiswegen had bezocht. En zo zien wij dat de loop der Goddelijke onderwijzing niet kon verhinderd worden, hoe ook de wereld tegen alle dienaren mocht woeden en hen verstrikken om hen te verderven. Vervolgens zien wij hier de onverbreekbare standvastigheid van den Profeet, dat hij niet door vrees is vervoerd, ofschoon hij gevangen zat en niet buiten doodsgevaar verkeerde, deel wij zien dat hij ook moedig in zijn plicht heeft volhard.

3. Want Zedekia, de koning van Juda, had hem besloten, zeggende, dit als reden zijner opsluiting aangevende: Waarom profeteert gij, zeggend tot het volk, dat door zulke woorden geheel ontmoedigd wordt: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik geef deze stad in de hand des konings van Babel, en hij zal ze innemen (Hoofdst. 21:4 vv. 34:1-3);

4. En Zedekia, de koning van Juda, zal van de hand der Chaldeën niet ontkomen; maar hij zal zeker gegeven worden in de hand des konings van Babel; hij zal geroepen worden tot

verantwoording wegens het verbreken van zijnen eed (Ezech. 17:12 vv.), en zijn mond zal tot deszelfs mond spreken, en zijne ogen zullen deszelfs ogen zien (2 Kon. 25:6 vv.).

5. En hij zal Zedekia naar Babel voeren, en aldaar zal hij zijn, totdat Ik hem met den natuurlijken dood (Num. 16:29)bezoek, spreekt de HEERE; ofschoon gijlieden tegen de Chaldeënen strijdt, gij zult toch geen geluk hebben, gij zult het over uw besloten gericht niet afwenden.

In het negende jaar van Zedekia was de belegering van Jeruzalem door de Chaldeënen begonnen (Hoofdst. 39:1 vv.). doch was vervolgens wegens het naderen van een Egyptisch leger voor een korten tijd opgeheven (Hoofdst. 37:5, 11). Nadat dit was terugslagen was zij op nieuw begonnen (vs. 24). Jeremia, die van den beginne elken tegenstand voor vergeefs had verklaard, en daarom onderwerping had aangeraden (Hoofdst. 21:4 vv.), was in de gevangenis gebracht, als verdacht van de bedoeling om tot de Chaldeënen over te gaan (Hoofdst. 37:13-16). Na een langen tijd was hij van daar op Zedekia's bevel in den voorhof der bewaring in 't koninklijk paleis gebracht, waar hij waarschijnlijk ene der aan het hof grenzende ruimten bewoonde, en daar tot aan de verovering der stad in bewaring bleef (Hoofdst. 37:17-21), dewijl hij uit de groeve, waarin men hem eenmaal had geworpen, weer te voorschijn werd gehaald (Hoofdst. 38:1-13). In deze bewaarplaats kon hij ten minste met de mensen, die in het wachthuis uit en in gingen vrij verkeren, en wie hem wilde spreken werd tot hem toegelaten (vgl. Hand. 28:16-31). Zedekia wilde alleen verhinderen, dat hij niet openlijk tot het volk sprak, om door zijne ongeluksvoorzeggingen niet in verdere kringen moedeloosheid te verbreiden, of wel door aansporing tot overlopen (Hoofdst. 21:9) pogingen ter verdediging te verlammen (Hoofdst 38:4).

6. Jeremia dan zei, als hij de volgens vs. 1 hem geschonkene openbaring en de symbolische handeling, die dien ten gevolge plaats had, verkondigde: Des HEEREN woord is tot mij geschied, zeggende:

7. Zie Hanameël (= door God gegeven), de zoon van Sallum(= vergelding), uwen oom, zal tot u komen, zeggende: Koop u mijn veld, dat bij Anathoth is, want gij hebt het recht van lossing (Lev. 25:49), om te kopen, ik ben tot dien verkoop in dezen zwaren tijd verplicht. (Hoofdst. 52:6).

Den Levieten was bij elk van hun steden een gedeelte grond toegewezen (Num. 35:3 en 4). Het woord Behanathoth, dat is letterlijk "in Hanathoth" wordt vertaald "bij Anathoth. " dat is in het gebied tot die stad behorende, waar Abjathar een landgoed had gehad (1 Kon. 2:26), en waar Jeremia zelf gewoond had (Hoofdst 1:1). Doch de vraag is hier, hoe zulke landerijen konden verkocht worden, daar dit uitdrukkelijk verboden schijnt in Lev. 25:34. Sommigen willen, dat de mening dier wet geweest is, dat ze aan niemand mochten verkocht worden buiten het priesterlijk geslacht. Anderen menen, dat de wetgever alleen wil zeggen, dat die landerijen niet mochten veranderd worden van gebruik, te weten, dat men daarop gene huizen mocht bouwen, en ze zo trekken aan de Levietische steden. Nog anderen merken op, dat de Levieten ook landerijen kunnen gehad hebben, op hen verstorven van moeders of

grootmoeders zijde bij gebrek van mannelijk nakroost in dat geslacht, en dat dit veld van dien aard kan geweest zijn (vgl. Hand. 4:36, 37).

Naar de Mozaïsche wet moesten de erfgoederen in het geslacht blijven. Moest iemand zijn erfgoed verkopen, zo had de naaste bloedverwant de voorkeur voor den verkoop, opdat het goed niet in vreemde handen overging (Lev. 25:25). Hij kocht evenwel slechts de vruchten des akkers, want het erfgoed zelf kwam op bepaalden tijd weer in het bezit van den oorspronkelijken eigenaar of van zijne kinderen (Lev. 25:13). In de aankondiging Gods van het aanbod, dat de zoon zijns ooms aan Jeremia zou doen, lag stilzwijgend reeds een wenk, dat hij het niet moest afslaan (vgl. vs. 8 einde).

8. Alzo kwam Hanameël, mijns ooms zoon, naar des HEEREN woord tot mij, in het voorhof der bewaring, en zei tot mij: Koop toch mijn veld, hetwelk is bij Anathoth, dat in het land van Benjamin is; want gij hebt het erfrecht, en gij hebt de lossing, koop het voor u. Toen hij zo geheel dezelfde woorden sprak, als mij den vorigen nacht waren bekend gemaakt, merkte ik, dat het des HEEREN woord was, wat hij van mij verlangde.

9. Dies kocht ik van Hanameël, mijns ooms zoon, het veld, dat bij Anathoth is; en ik woog hem het geld toe, zeventien zilveren sikkelen
1) (Exod. 30:13).

1) Ene geringe som gelds, want een sikkkel had ongeveer de waarde van zestig cents, en zeventien sikkelen golden omstreeks f. 10. Men heeft deze koopsom te gering geacht zonder te bedenken, dat misschien de akker klein was, dat het land toen waarschijnlijk weinig waarde had, en het gehele gewicht der zaak slechts gelegen was in de zinnebeeldige betekenis.

Anderen rekenen het tussen de 20 en 30 gulden. Dit was wel ene geringe som, maar de tijden waren allerzorglijkst; de vijand was in het land en voor Jeruzalem, zodat alles scheen weg te wezen. Maar wat bewoog Hanameël om Jeremia dit veld te koop aan te bieden? Het kan zijn dat hij Jeremia heeft willen bespotten en op den toets zetten, omdat deze voorspeld had, dat Jeruzalem door de Chaldeënen zou ingenomen, maar naderhand wederom herbouwd worden, en daarom heeft willen zeggen: Koop gij dat land, Jeremia! Volgens uwe voorzegging zult gij met uwe nazaten er merkkelijk voordeel mede kunnen doen. Doch misschien ook heeft Hanameël zijn land uit nood en uit gebrek verkocht.

Hiermee heeft de Heere door een uitwendig teken willen verzekeren dat eenmaal aan alle ellende een einde zou komen. Op dat oogenblik was al dat land in de macht der vijanden, en op zichzelf, naar de maatstaf der wereld, was het belachelijk om iets te kopen wat niet meer in het bezit van den verkoper was. Maar de Heere verzekert daarmee, dat alhoewel Juda nu naar Babel zou worden gevoerd, het recht op het land zou blijven en zij eenmaal weer als wettige bezitters in hun recht zouden hersteld worden.

Men heeft die som klein genoemd en dit was zij ook, maar men vergete twee dingen niet. Vooreerst dat het stuk gronds op dat oogenblik in de macht der vijanden was, en ten tweeden, en dit was de voornaamste reden, het stuk gronds werd niet verkocht, maar het vruchtgebruik

er van. Als het jubeljaar kwam, en wie weet hoe weinig tijds men van dat jaar verwijderd was, kwam het stuk gronds weer in het bezit van den vorigen eigenaar.

10. En ik onderschreef den brief en verzegelde dien, en deed het getuigen betuigen, die het koopverdrag mede moesten ondertekenen (vs. 12), als ik het geld op de weegschaal gewogen had.

11. En ik nam den koopbrief, die verzegeld was, naar het gebod en de inzettingen, en den openen brief, een afschrift van het stuk zelf.

Het is het waarschijnlijkst, dat van den verkoop van landerijen onder de Joden zijn gemaakt twee geschriften, het ene verzegeld om bewaard te worden door den koper en het andere open, om aan de rechters vertoond en door hen bekrachtigd te worden, welk gebruik Jeremia volgde. In de gissingen van anderen, waarom twee geschriften gemaakt zijn, is niet de minste zekerheid. Men kan niet anders zien, of de profeet heeft dit stuk lands gekocht en ontvangen met dezelfde plechtigheden en omstandigheden, waarmee men in tijden van vrede, als alles geregeld toeging, gewoon was de landerijen te kopen en te verkopen.

12. En ik gaf den koopbrief aan Baruch, (= gezegend) den zoon van Nerija (= lamp van Jehova), den zoon van Machseja, (= werk van Jehova), die mij ook de koopsom bezorgd had, voor de ogen van Hanameël, mijns ooms zoon, en voor de ogen der getuigen, die den koopbrief hadden onderschreven; voor de ogen van al de Joden, die in het voorhof der bewaring zaten. 1)

1) In dit eerste voorhof van het paleis was de woonplaats van vele personen aan den dienst van het koninklijke huis verbonden.

13. En ik beval Baruch voor hunnen ogen, zeggende:

14. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Neem deze brieven, dezen koopbrief, zo den verzegelden als dezen openen brief, en doe ze in een aarden vat, opdat zij goed bewaard worden, en vele dagen mogen bestaan, daar voor 't oogenblik geen gebruik daarvan is te maken.

15. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Er zullen nog huizen, en velden, en wijngaarden in dit land gekocht worden, dan zal ik in het bezit treden van dien verkochten akker of ten minste mijne nakomelingen (vs. 43 vv.).

Voor de eerste maal wordt hier melding gemaakt van Baruch, den schrijver van den Profeet (Hoofdst. 36:4, 32; 45:1), daarom is zijne afkomst nauwkeurig opgegeven. De naam betekent hetzelfde als Benedictus, de gezegende. Daar nu die Seraja, die een hoveling van den koning Zedekia was, en dezen op zijne reis naar Babel omtrent het jaar 594 vergezelde (Hoofdst. 51:58) te onderscheiden van een anderen van dien naam, (Hoofdst. 36:26), als een zoon van Machseja wordt aangewezen, en dus Baruch diens broeder was, zo behoorde hij tot een voornaam geslacht, hetgeen Jozefus bevestigt, die hem tevens schildert als iemand bekend

met de taal van het land en daarin zeer kundig (Ant. X 9, 1). Van welken tijd af hij leerling en vriend van Jeremia is geworden kan niet nader worden bepaald, doch wij vinden hem reeds in het jaar 606 v. C. (in het 4e jaar van Jojakim) in diens gezelschap (Hoofdst. 36:1 vv.), door diep harteleed over de zonde van zijn volk en de oordelen, waarmee het bedreigd is, vervuld (Hoofdst. 45:1 vv.). Nu bleef hij ook bij hem tot aan de inneming en verwoesting van Jeruzalem in het jaar 588; ja, hij deelde daar hetzelfde lot met hem, dewijl ook hem werd toegestaan in het land te blijven. Toen daarop na het vermoorden van Gedalja de achtergeblevenen in het land voornemens waren zich aan de gevreesde wraak van Nebukadnezar door ene vlucht naar Egypte te onttrekken, doch Jeremia zich in den naam des Heeren tegen zulk een plan verzette, werd Baruch beschuldigd, dat hij den profeet daartoe had opgezet (Hoofdst. 43:1 vv.). Men ging evenwel tot de verhuizing over. Wij vinden later den profeet bij de vertrokkenen in Tachpanhes (Hoofdst. 43:8 vv.), en ook Baruch was mede daarheen gesleept (Hoofdst. 43:6). Verder wordt hij in de geschiedenis niet meer gevonden, en het zijn niets dan onzekere sagen, op welke wij verder zijn gewezen; sommigen laten hem in Egypte sterven, anderen van daar naar Babylonië trekken en daar twaalf jaren na den val van Jeruzalem (576 v. C.) zijn leven besluiten. Gelijk bekend is bezitten wij onder de Apocriefe boeken het boek van Baruch, dat van Hoofdst. 1:1-5 :9 werkelijk bevat wat de titel zegt, daarentegen in Hoofdst. 5:10-6 :72 enen brief van Jeremia aan de gevangenen te Babel in afschrift mededeelt. Wat dat eerste deel, het boek van Baruch, aangaat, zo bevindt zich, volgens de zeer ingewikkelde, door tegenspraak tegen de werkelijke geschiedenis overstaande inleiding, Baruch in het vijfde jaar na de verbranding van den tempel te Babel, en leest zijn boek den gevangen koning Jojachin en den overigen ballingen voor. Daarop verootmoedigde men zich voor God, verzamelde ene collecte, en zond die met de door Zedekia vervaardigde, bij de plundering der stad mede naar Babel gevoerde vaten des tempels tot den hogepriester en het volk te Jeruzalem. Men voegde daarbij de opwekking het geld voor den offerdienst te besteden, voor het leven van Nebukadnezar en zijnen zoon Belsazar te bidden, en God om afwending van Zijnen toorn te smeken (Hoofdst. 1:1-13). Tevens wordt daarbij gevoegd het boek van Baruch met de aanwijzing om het op feestdagen in den tempel voor te lezen, en daarbij ene schuldbekentenis en gebed om Gods genade tot redding uit de verstrooiing en de ballingschap uit te spreken, hetwelk dan ook volgt (Hoofdst. 1:14-3 :8). Zo als 't schijnt heeft hij, die het boek (waarschijnlijk in 't Hebreeuws, waaruit het in 't Grieks is overgezet) geschreven heeft, Baruch met zijn broeder Serejah verward, en dat boek, hetwelk Jeremia aan dezen, toen hij koning Zedekia op zijne reis naar Babel vergezelde, voor de gevangenen meegaf (Jer. 51:59 vv.), willen vergoeden (daarop doelt ook in Hoofdst. 1:8 de uitdrukking: "de zilveren vaten, die Zedekia, de zoon van Josia, de koning van Juda gemaakt had" dit is zeker ene verkeerde opvatting van het Hebr. woord "sjiwa, " dat wel "maken" betekent, maar in den grondtekst in den zin voorkomt van "inlossen" of "terug kopen, " en de bedoeling om de vaten des tempels terug te kopen kan Zedekia zeer goed met dat gezantschap hebben gehad). Men heeft verder den wens van den profeet ten opzichte van de vaten des tempels (Jer. 18:6) genomen als ene bekrachtiging der profetie van Hanaja, maar ten laatst zich weer in een geheel anderen tijd verplaatst, namelijk in dien, welke tot het gebed in Dan. 9 behoort. In de volgende afdeling, die van Hoofdst. 3:9-4 :9 loopt, wordt zonder overgang Israël aangesproken, en de oorzaak van zijn ongeluk gesteld in het verlaten der Goddelijke wijsheid, die in de wet als het ware belichaamd verschenen is; daarentegen in de bekering tot deze het enige heil voorgesteld. Toch moge het overblijfsel getroost zijn, want Israël is niet tot geheel

verderf den Heidenen overgegeven. De daarop volgende afdeling van Hoofdst. 4:9-29 geeft in onmiddellijke aansluiting aan de vorige ene klacht, aan het gepersonificeerde Jeruzalem in den mond gelegd, waarin zij boven de overige steden van Juda hare verlatenheid en den roof harer kinderen betreurt, doch zelf deze ook weer vertroost, en ze beveelt God om hulp aan te roepen, zo zouden zij gered en haar weer geschonken worden. Nu wendt zich in Hoofdst. 4:30-5 :9 de rede omgekeerd tot Jeruzalem. Terwijl haren vijanden onheil en verderf wordt verkondigd, verschijnt zij zelf in den stand der haar beloofde heerlijkheid, waarbij de schildering duidelijk zinspeelt op plaatsen der Profeten als Jes. 60:3; 43:5 v. 61:10; 59:19; 40:4. Wat het tweede deel, den brief van Jeremia, aangaat, daaromtrent mogen wij alleen herinneren wat bij Jer. 10:1-16 is opgemerkt. Daar gaf de profeet zijn volk voor het oponthoud onder de Heidenen een woord Gods mede, dat dit aan zijne roeping moest herinneren en het van de dwaasheid van den afgodendienst moest overtuigen, en dat wordt nu in een bijzonderen brief aan de ballingen in navolging van den brief in Jer. 29 verder uiteengezet. De vereniging van dezen brief van Jeremia met het boek Baruch wordt reeds in de Vulgata gevonden. Luther houdt het gehele boek voor gering in waarde, en had het bijna met het 3e en 4e boek Ezra laten varen, gelijk hij zegt; toch heeft hij het nog laten "medegaan onder den hoop, omdat het zo hard tegen de afgoderij schrijft en de wet van Mozes voorhoudt. " .

16. Voorts, nadat ik den koopbrief aan Baruch, den zoon van Nerija gegeven had, bad ik tot den HEERE, zeggende:

17. Ach Heere HEERE! Zie, Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt door Uwe grote kracht en door Uwen uitgestrekten arm (Hoofdst. 27:5); geen ding is U te wonderlijk (Luk. 1:37).

17. Ach Heere HEERE! Zie, Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt door Uwe grote kracht en door Uwen uitgestrekten arm (Hoofdst. 27:5); geen ding is U te wonderlijk (Luk. 1:37).

19. Groot van raad, in wijsheid en doorzicht (Jes. 28:29), en machtig van daad, op onwederstaanbare wijze Uwe besluiten, die Gij genomen hebt, uitvoerende (Ps. 66:5. Jes. 11:2. Hoofdst. 10:6); want Uwe a) ogen zijn open over alle wegen der mensenkinderen, om een iegelijk te geven naar zijne wegen, en naar de vrucht zijner handelingen (Jer. 16:17; 17:10).

a) Job 34:21. Spr. 5:21.

20. Gij, die tekenen er wonderen gesteld hebt in Egypteland, en hebt daarmee niet opgehouden tot op dezen dag (Hoofdst. 7:25; 11:7) zo in Israël als onder andere mensen, onder andere volken, die met U in gene bijzondere verbondsbetrekking staan, en hebt U enen naam gemaakt, als hij is te dezen dage. 1) (Jes. 63:12 en 14

1) In het bijzonder vermeldt de Profeet die uitstekende weldaden Gods, waardoor Hij getuigenis heeft gegeven van Zijn vaderlijke zorg voor Zijn kerk. Waarom toch zoveel wonderen dan juist om daarmee te bewijzen, dat hij zorg droeg voor Zijn uitverkoren volk en also Zijn verbond heiligde. Wij zien dan hier dat God Zijn goedheid jegens de kinderen

Abrahams deed schitteren, waar Hij n. l. de tekenen en bewijzen vermeldt, welke in het land van Egypte waren gedaan.

En daarna voegt Hij er bij, in Israël. Hij vermeldt derhalve niet de macht Gods in wonderen maar voornamelijk Zijn medelijden, waarmee hij het uitverkoren volk heeft verwaardigd. Hij zegt ook, tot op dezen dag, niet omdat God gedurende zovele eeuwen wonderen heeft verricht, maar Hij verstaat er onder dat deze waardig waren om altijd weer verheerlijkt te worden, tot in alle eeuwen.

21. En hebt Uw volk Israël uit a) Egypteland uitgevoerd, door tekenen, en door wonderen, en door ene sterke hand, en door enen uitgestreken arm, en door grote verschrikking, die de naburige volkomen aangreep (Deut. 26:8. Exod. 23:27. Jes. 5:11);

a) 2 Sam. 7:23. 1 Kron. 17:22.

22. En hebt hun dit land gegeven, dat Gij hunnen vaders gezwoeren hadt hun te zullen geven, een land vloeiende van melk en honing (Hoofdst. 11:5. Exod. 3:8).

23. Zij zijn er ook ingekomen en hebben het in bezit genomen, het erfelijk bezeten, maar hebben Uwer stem niet gehoorzaamd, en in Uwe wet niet gewandeld; zij hebben niets gedaan van alles, wat Gij hun geboden hadt te doen; dies hebt Gij hun al dit kwaad doen bejegenen (Deut. 31:29).

Na het belijden van Gods almacht, alwetendheid, goedheid, waarheid en getrouwheid komt Jeremia hier tot de erkenning van Gods rechtvaardigheid, betuigende, dat het volk, voor hetwelk God zoveel had gedaan, Hem slecht had beloofd, "niet gehoorzamende Zijner stem, " hetwelk verklaard wordt door het "niet wandelen in Zijne wet. " .

24. Ziet, de wallen 1)! zij, de vijanden zijn gekomen aan de stad, om die in te nemen, en de stad is gegeven in de hand der Chaldeënen, die tegen haar strijden; zij moet in hun handen vallen vanwege het zwaard en den honger en de pestilentie (Hoofdst. 14:16; 21:7): en wat Gij gesproken hebt, is geschied, en zie, Gij ziet het; Gij zelf hebt dien toestand zo beschikt.

1) Door deze wallen versta men schietkatten, opgeworpen tegen de muren der stad tot het plaatsen van geschut, ten einde den weg te banen tot den algemeenen storm en het innemen der stad.

Nadat de Profeet de weldaden Gods aan de ene zijde en den snoden ondank des volks aan de andere zijde heeft vermeld, zegt hij nu, dat tengevolge de ongerechtigheid des volks de oordelen Gods worden voltrokken, dat de vijanden voor de poorten der stad staan, om haar in te nemen, en dat dit alleen geschiedt naar de voorzeggingen en dientengevolge volgens het oordeel Gods.

25. Evenwel hebt Gij tot mij gezegd, Heere HEERE! koop u dat veld voor geld, en doe het getuigen betuigen, daar de stad in der Chaldeën hand gegeven is, en ik dus wat ik gekocht heb, naar allen schijn nooit zal bezitten.

Wel had Jeremia in de aanbieding tot het kopen van den akker des Heeren bevel erkend en gevolgd; wel had hij, daar hij de beschrijving in bewaring liet stellen, het bekend gemaakt en uitgesproken (vs. 15): eens zouden weer huizen en velden en wijnherbergen in dat land worden gekocht. En toch, moest niet, nu de lang voorzegde ondergang van stad en rijk onvermijdelijk te wachten was, en aan gene redding meer kon gedacht worden, zulk ene hoop ijdel en hare vervulling onmogelijke voorkomen? Om zulk enen twijfel te bestrijden, minder bij zich zelve, dan wel bij degenen, die zijne woorden hoorden (of voor wie ze in de toekomst bestemd waren), gaat hij in het gebed. Hij vraagt om opheldering en onderwijzing aan Jehova, den Schepper van hemel en aarde, voor wien niets onmogelijk is, den Almachtige en Alwijze, die den mensen vergeldt naar hun daden, aan Hem, die Israël door grote wonderen en tekenen in het heerlijke land heeft geleid, dat Hij hun beloofd had. Zij hebben naar Zijne vermaning niet gehoord en Zijne geboden niet gehoorzaamd, daarom heeft Hij nu al dit ongeluk over hen beschikt. De stad is in den hoogsten nood, reeds geheel in de macht der Chaldeën en alles wordt aan verwoesting prijs gegeven-en hoe? midden in dit gericht wil de Heere, alsof dit alles niets ware, dat Jeremia in de nabijheid van Jeruzalem een akker kope? De profeet verneemt in hetgeen volgt het antwoord van Jehova, die bevestigt wat hij reeds in zijn gebed vol vertrouwen heeft uitgesproken (vs. 17): zou voor den Heere, den Regeerder aller dingen iets onmogelijk zijn, zodat Hij Zijne beloften, hoe ongelooflijk zij schijnen, niet zou kunnen vervullen? Wel is waar is voor het tegenwoordige de ondergang van stad en rijk onherroepelijk, de Chaldeën zullen Jeruzalem innemen en verwoesten. Dit is slechts de rechtvaardige en sedert lang aangekondigde straf voor de zonden, die Israëls volk, ondanks alle waarschuwingen, welke de Heere het heeft toegezonden, voortdurend bedreven heeft; want van den vroegsten tijd af hebben de kinderen Israëls alleen gedaan wat Gode mishaaide. Allen, aanzienlijken en geringen, hebben Hem den rug toegekeerd, en Zijne tucht versmaad, hebben door de gruwelen van hunnen afgodendienst den tempel des Heeren verontreinigd, en in het dal van Hinnom hun kinderen aan den Moloch geofferd, en steeds zo gehandeld, dat zij Hem moesten vertoornen. Daarom was ook Jeruzalem van vroegen tijd af het voorwerp van Zijnen toorn. Hij wil de afgodische stad niet meer voor Zijne ogen zien. De huizen, op wier daken den afgoden werd geofferd, moeten verbrand worden. Maar wanneer ook nu de stad wordt veroverd en verwoest, Jehova voert Zijn volk weer terug uit de landen, waarin Zijn toorn hen heeft gebracht, en laat ze hier wonen in geluk en vrede. Hij laat ze eensgezind wandelen in Zijne vreze, en sluit met hen een eeuwig verbond, een verbond der genade en liefde van Zijne zijde, van trouw en overgave van de zijde Zijns volks, zodat Hij er vreugde in heeft om het wel te doen, en ongestoord in zijn land te laten wonen. Even als Hij nu over het volk al het ongeluk heeft gebracht, waarmee Hij het heeft bedreigd, zo zal Hij het ook eens de zaligheid schenken, die Hij het thans belooft; en zo zal den ook weer grondbezit worden gekocht in het nu verlaten en verwoeste land, rondom Jeruzalem en in het ganse rijk van Juda.

26. Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia zeggende:

27. Zie, Ik ben de HEERE, de God van alle vlees, van alle mensen, van allen, die uit vrouwen geboren zijn, en van alle levende schepselen op aarde (Num. 16:22; 27:16). Zou Mij, gelijk gij zelf Mij reeds hebt betuigd (vs. 17) enig ding te wonderlijk zijn? 1)

1) Hiermede bevestigt de Heere wat de Profeet in vs. 17 omtrent Hem gezegd heeft. Hij noemt Zich den God van alle vlees, in den zin dat Hij het bestuur van de lotgevallen van alle mensen in Zijne handen heeft, dat Hij regeert over alles, dat Hij is de Souvereine God, die de macht bezit om te verderven en de macht om te behouden, en die daarom vraagt of er iets voor Hem te wonderlijk zou zijn.

28. Daarom, hoe weinig de verblinde leidslieden van het volk en het volk zelf dit ook willen geloven (Hoofdst. 7:4; 21:13), zegt de HEERE alzo: Zie, Ik geef deze stad in de hand der Chaldeëen, en in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en hij zal ze innemen.

29. En de Chaldeëen, die tegen deze stad strijden, zullen er in komen en deze stad met vuur aansteken, en zullen ze verbranden (Hoofdst. 17:27; 21:10 en 14 de huizen, op welker daken zij aan Baäl gerookt en anderen goden drankofferen geofferd hebben, om Mij te vertoornen 1) (Hoofdst. 7:9; 19:4 en 13).

1) Met welke woorden God bewijst, dat de dwaling door de Joden niet kan worden verschoond, dewijl zij meer dan genoeg onderwezen waren uit de Wet, hoe God moest vereerd worden en zij tevens de voorschriften hadden dat zij één God moesten vereren. Doch zij hadden meerdere vereerd, met hun valse bijgelovigheden.

Derhalve klaagt God hier terecht, dat Hij door hun daden is vertoornd geworden, dewijl er geen voorwendsel voor hun onwetendheid was, dewijl de kennis der wet voldoende was om hen te besturen.

30. Want de kinderen Israëls van de tien stammen, die hun straf hebben ontvangen, en de kinderen van Juda, die nu zullen gestraft worden, hebben van hun jeugd aan alleenlijk gedaan, dat kwaad was in Mijne ogen (Hoofdst. 22:21); want de kinderen Israëls in 't algemeen, waartoe ook de kinderen van Juda behoren, hebben Mij door het werk hunner handen, door hun doen en laten, door hun afgoden roepen en zoeken (Hoofdst. 25:6), alleenlijk vertoornd, spreekt de HEERE.

31. Want tot Mijnen toorn en tot Mijne grimmigheid is Mij deze stad Jeruzalem (Hoofdst. 5:11) geweest van den dag af, dat zij haar gebouwd hebben, daar reeds onder David, haren stichter, in Absaloms zamenzwering zich de ongehoorzaamheid van het ganse volk tegen Mijnen heiligen wil openbaarde, en dit heeft voortgeduurd tot op dezen dag toe, opdat Ik haar van Mijn aangezicht wegdeed (Hoofdst. 52:3. 2 Kon. 24:20)

De spreekwijs: "van den dag af, dat zij ze gebouwd hebben, tot op dezen dag, " geeft te kennen, dat de Goddelijke gramschap gedurende den tijd dat Jeruzalem gestaan had, al hoger en hoger en ten laatste tot het uiterste was geklommen. De Joden hadden den Heere van de vroegste tijden bij aanhoudendheid getergd, en nu was des Heeren toorn van tijd tot tijd al

meer en meer ontstoken, eindelijk tot dien hogen trap geklommen, dat Hij Jeruzalem niet langer dulden kon.

32. Ik zal hen overgeven in de hand der vijanden, om al de boosheid der kinderen Israëls en der kinderen van Juda, die zij gedaan hebben om Mij te vertoornen, zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesters en hun profeten, en de mannen van Juda, en de inwoners van Jeruzalem; 1)

1) Hier verzekert de Heere wederom, dat alle rangen en standen het voor Hem hadden verdorven, dat zowel de aanzienlijksten als de geringsten, de koning en de onderdanen zich tegen Hem hadden gesteld, en dat daarom Hij kwam met de roede Zijner verbolgenheid, met Zijne geduchte straffen.

33. Die Mij den nek hebben toegekeerd en niet het aangezicht, hoewel Ik hen leerde door Mijne knechten, de Profeten a), vroeg op zijnde en lerende; evenwel hoorden zij niet om tucht aan te nemen (Hoofdst. 2:26 v. Zach. 7:11).

a) Jer. 7:13, 25; 25:3; 26:5; 29:19.

34. Maar zij hebben hun verfoeiselen gesteld in het huis, dat naar Mijnen naam genoemd is, om dat te verontreinigen.

35. En zij hebben de hoogten van Baäl gebouwd, die in het dal des zoons van Hinnom zijn, om hun zonen en hun dochteren den Moloch door het vuur te laten gaan, hetwelk Ik hun niet heb geboden, noch in Mijn hart is opgekomen, 1) dat zij dezen gruwel zouden doen, opdat zij Juda mochten doen zondigen (Hoofdst. 7:30 v. 19:5).

1) Gedurig zegt de Heere van dezen gruwel, dat Hij het niet geboden had, dat het in Zijn hart niet was opgekomen om hun dat te gebieden. Dat is, naar sommiger mening, omdat men zich beriep op het gebod aan Abraham gegeven, om zijn zoon den Heere te offeren.

36. En nu, daarom, omdat gelijk in vs. 27 gezegd is, Mij niets onmogelijk is, en zich dat ook aan de andere zijde moet bevestigen, zegt de HEERE, de God Israëls, alzo van deze stad, waar gij van zegt, wanneer gij geloven moet, wat gij nu niet wilt aannemen: Zij is gegeven in de hand des konings van Babel door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie (vs. 24):

37. Ziet 1) Ik zal hen, die gevangenen van Israël en Juda (Jer. 30:3) vergaderen uit al de landen, waarhenen Ik hen zal verdreven hebben in Mijnen toorn, en in Mijne grimmigheid, en in grote verbolgenheid, en Ik zal hen tot deze plaats weer brengen en zal hen zeker doen wonen (Hoofdst. 23:3. Ezech. 36:11; 33. Hos. 11:11).

1) Na blootlegging der schuld, waardoor Juda het Chaldeeuwse strafgericht zich berokkend heeft, verkondigt de Heere de redding des volks uit de ballingschap en zijn herstelling en vernieuwing, waarmee Hij de Hem voorgestelde vraag in vs. 25 beantwoordt.

38. Ja zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot enen God zijn.

39. En Ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven om Mij te vrezen, al de dagen hun ten goede, mitsgaders hunnen kinderen na hen. 1)

1) Hij zal hun enerlei hart en enerlei weg geven. Teneinde zij in enerlei weg mogen wandelen zou Hij hun enerlei hart geven, want gelijk het hart is, zo zal de weg zijn en beiden zullen enerlei zijn, dat is te zeggen: Elk van hen zal enerlei bij zich zelve zijn, enerlei is hetzelfde als een nieuw hart. Het hart is dan enerlei, wanneer het volkomen voor God is en ganselijk aan God toegewijd. Wanneer het oog eenvoudig is en Gods eer alleen bedoeld wordt, wanneer onze harten vast zijn, vertrouwend op God, en wij eenvormig en algemeen zijn in onze gehoorzaamheid aan Hem, dan is het hart enerlei en de weg enerlei; en tenzij het hart dus standvastig is zullen de gangen niet gestadig zijn.

40. En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe, en Ik zal Mijne vreze in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken 1) (Hoofdst. 24:7; 31:31 vv.).

1) De heerlijkste en kostelijkste beloften geeft de Heere hier aan Zijn volk. Hij weet wat maaksel zij zijn, en daarom belooft Hij hier dat Hij zelf er voor zal zorgen, dat zij niet van Hem zullen wijken. Hij belooft niet alleen herstellende maar ook bewarende, niet alleen vernieuwende maar ook overheersende genade, zodat zij niet van achter Hem zich zullen afkeren.

41. En Ik zal Mij over hen verblijden, dat Ik hun weldoe. 1) (Deut. 28:63; 30:9. Jes. 62:5) en Ik zal hun getrouwelijk in dit land a) planten, met Mijn ganse hart en met Mijne ganse ziel. (Hoofdst. 24:6).

a) Amos 9:15.

1) Hij zal een vermaak hebben in hunnen voorspoed en zal alles doen, om dien te bevorderen. God zal hun daarom goed doen, omdat Hij zich over hen verblijdt. Zij zijn Hem dierbaar. Hij boogt op hen, en daarom zal hij hen niet alleen goed doen, maar ook een vermaak hebben in hen goed te doen. Wanneer Hij hen straft is het met tegenzin, maar als Hij hen herstelt is het met genoegen. Wij moeten Hem derhalve met blijdschap dienen en ons verheugen in alle gelegenheden, om Hem te dienen. Hij is zelf een blijde gever en heeft daarom een blijmoedigen dienaar lief.

42. Want zo zegt de HEERE: Gelijk als Ik over dit volk gebracht heb al dit grote kwaad, also zal Ik over hen brengen al het goede, dat Ik over hen spreke. (Hoofdst. 31:28).

43. En er zullen velden gekocht worden in dit land, waarvan gij zegt: Het is woest, dat er geen mens noch beest in is, het is in der Chaldeënen hand gegeven.

44. Velden zal men voor geld kopen, en de brieven onderschrijven en verzegelen, en getuigen doen betuigen in het land van Benjamin, waar gij den akker hebt gekocht, en in de plaatsen rondom Jeruzalem en in de steden van Juda, en in de steden van het gebergte, en in de steden der laagte, en in de steden van het zuiden (Hoofdst. 17:26; 33:13); want Ik zal hun gevangenis wenden, spreekt de HEERE (Hoofdst. 29:14; 30:3).

Zonder twijfel behoren deze profetieën (Hoofdst. 32 en 33), die uit den voorhof der bewaring zijn gekomen, tot de heerlijkste, die de profetie ooit heeft voortgebracht. Wij zullen zien, welke ene diepte van ellende die voorhof voor den profeet en voor Israël bevatte, en juist midden in die ellende verheft de profeet zijne stem tot verkondiging van het hoogste heil, opdat de wondermacht van God worde erkend en geprezen, en het geloof, dat niet ziet op het zichtbare, maar op het onzichtbare (2 Kor. 4:18), daardoor worde gesterkt en getroost. De vervulling dezer belofte doorloopt alle stadiën, van dat eerste zwakke begin af, dat na het terugkeren uit de ballingschap werd gemaakt, tot aan de volmaking van het koninkrijk der hemelen, welke ons de toekomstige wereldtijd zal brengen.

Wij hebben twee zaken op te merken: 1e is het niet geheel Israël naar het uitwendig getal, dat zalig zal worden, maar de belofte geldt alleen omtrent de "overigen." Dat is in verhouding tot de grote menigte altijd slechts een gering getal, want in Openb. 7:4 vv. en 14:1 vv. worden slechts 144.000 verzegelden genoemd, uit elken stam twaalfduizend. En 2e. is de geestelijke wedergeboorte, de opwekking van den dood tot het leven, hoewel inwendig voorbereid, toch niet een langzame overgang uit den enen toestand in den anderen, geen trapsgewijze voortgang, zo als dat bij de heiligmaking het geval is, maar een plotseling doorbreken, ene ogenblikkelijke wending, waarop het woord toepasselijk is: "de wind blaast, waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt of waar hij heengaat." In de hemelse wereld zal iets gebeuren, dat voor Israël dit plotseling doorbreken, deze ogenblikkelijke wending te weeg brengt, zo als die in 2 Kor. 3:16 en Zach. 12:10 vv. wordt aangegeven. Die hemelse gebeurtenis wordt in Openb. 12:7 vv. gesymboliseerd. Wij hebben dus niet te vragen of Israël nu reeds rijp is voor de vervulling dier profetie. Integendeel wordt de vraag of onze tijd werkelijk zo is, dat de vervulling kan aanvangen, veel meer daardoor beslist, hoe het met de westerse Christenheid gesteld is, en inzonderheid met onze kerk, door welke het meest de voorzegging van Christus (Matth. 21:43) zich heeft verwezenlijkt: "Het koninkrijk Gods zal van u weggenomen worden, en een volk gegeven, dat zijne vruchten voortbrengt." Het is de vraag of die een toestand vertoont, die het duidelijk genoeg laat zien, dat de tijd der heidenen vervuld is (Luk. 21:24); en de Heere dus enigmatische genoodzaakt is Zich weer tot Zijn oud verbondsvolk te wenden. Wij zullen dat moeilijk kunnen ontkennen, wanneer het reeds zo ver is gekomen, dat een schrijver heeft durven beweren: de wereld zou gelukkiger zijn geweest, wanneer zij nooit iets van God had geweten, de Bijbel is niets anders dan ene vervalsing van natuur en geschiedenis, crimineel strafbaar zijn de leerstellingen van openbaring en inspiratie. Gesteld ook, zegt diezelfde verder, dat er een God ware, zo is toch de belofte van de leer van Jezus, ene ware Godsidee geheel onwaardig; Hij, Jezus, viel als offer Zijner valse berekening en inwendige verduistering, de Apostelen waren mensen van opgeblazen verstand, en als voorbeelden van hem stonden aan Jezus kribbe os en ezel. Op even gruwelijke wijze spreken ook de dagbladschrijvers, materialisten, wier geschriften en meningen tot bij de laagste klassen gretig ingang vinden, en hand in hand gaat daarmee ene

vergoding der natuur en der mensen, van het talent en genie, waarvan Max Stirner verklaring geeft in zijn woord: "ik heb niets boven mij zelve." "De godsdienst der toekomst, horen wij een ander zeggen, is de mens, als het eerste, hoogste en laatste; het transcendentie godsbewustzijn (of het bewustzijn dat er een God buiten en boven ons is) is de grondsteen der gehele aangestokene maatschappij, en zo lang de mens nog met een draad aan den hemel hangt, is er geen heil op aarde." "Onze tijd, zo laat een derde zich horen, heeft een andere leiding nodig dan die van het Christendom, de leiding door zich zelve, door den tijdgeest; de mens alleen is onze god, onze rechter, verlosser, geen heil buiten den mens; de mens is voor God nodig, maar niet God voor den mens. Nu betekent het zeker niet heel veel, wanneer sommige schrijvers, die in hun geloof schipbreuk hebben geleden, zo spreken; maar zij spreken eigenlijk uit, wat den verborgen levensgrond der grote menigte vormt, en wat zich als behoefte en eis van den tijd doet gelden; zij arbeiden meer of min bewust daarheen, dat die levensgrond worde ontwikkeld en van de beperking worde bevrijd, die zijne openbaring naar buiten nog tegenhoudt. Gelove wie wil, dat wij op den weg dier ontwikkeling, die tegenwoordig steeds verder voortgaat, in enkele tientallen van jaren, enen nieuwen bloeienden toestand der kerk zullen zien, dat wij tot een fris ontwaken van het geestelijk leven zullen komen; de tijd zal het leren, dat de tegenwoordige Christenheid integendeel nu spoedig de grote stad zal zijn geworden, die geestelijk Sodom en Egypte heet, waar onze Heere is gekruisigd (Openb. 11:8). Heeft zij zich eerst zo ontwikkeld, dan is ook Gods uur gekomen, om Israël te gedenken, en door zijne herstelling ene reactie bij ons te bewerken, die ook de sterkste inspanningen der gelovigen nooit zullen te weeg brengen. "De zaligheid is uit de Joden;" dit woord uit Christus, eigen mond (Joh. 4:22) zal nog eens bevestigd worden op ene wijze, die thans slechts zelden iemand vermoedt, wanneer de Heere Laodicea, de kerk van het gemeentebewustzijn, die zich thans vormt, uit Zijnen mond zal hebben gespuwd (Openb. 3:14 vv.), en er dan vooreerst gene Evangelische kerk meer is, maar het dier, dat uit den afgrond oprijst, de twee getuigen tot koude lijken heeft gemaakt (Openb. 11:7 vv.) .

In het antwoord, hetwelk de Heere aan Jeremia gaf, maakt de Allerhoosten hem en ons allereerst opmerkzaam op Zijne hoogheid en almacht, voor welke niets te wonderlijk is, daarna op het gewisse en zekere van de volvoering van Zijne raadsbesluiten, ook ten aanzien van het straffen van Zijn volk; verder op de rechtvaardigheid der oordelen, welke Hij over de mensen brengt, dewijl zij altijd welverdiend en noodzakelijk zijn, en eindelijk op Zijne grote ontferming en genade, met welke Hij tot ene natie wederkeert, op welke Hij ene bijzondere verbondsbetrekking heeft aangenomen, en tot welke Hij met Zijne gunst wil wederkeren. Is zulk een God onze God, en de God van ons land en volk, dan zal Hij ook te midden van Zijne oordelen en strafgerichten, in gunst aan ons gedachtig blijven, gelijk Zijne trouw de vervulling van al Zijne beloften ook blijft tot in eeuwigheid.

De Heere kan de voorwerpen Zijner liefde gelukkig maken, reeds hier. Hij zal ze nooit verlaten noch verzaken, totdat Hij ze heeft geplant in de hoven daarboven. Laat ons dan niet versagen onder onze smarten, verzekerd dat wij alle goed zullen verkrijgen, dat Hij ons heeft beloofd. .

HOOFDSTUK 33.

VERLOSSING UIT BABELS BALLINGSCHAP. BELOFTE VAN CHRISTUS EN ZIJN RIJK.

IV. Vs. 1-26. Ten tweeden male ontvangt de Profeet in zijne bewaarplaats ene openbaring des Heeren van zeer troostvollen inhoud, die door aanroeping des Heeren in tijd van nood zal worden teweeggebracht (vs. 1-3). De huizen en paleizen, die nu, om grondstoffen te krijgen tot bolwerk en borstwering tegen de belegeraars, worden afgebroken, of vervuld worden met de lijken dergenen, die tot verdediging der stad zijn binnengekomen, worden weer hersteld, gevangenen van Juda en Israël worden teruggevoerd; alle zonden, die zij bedreven, zullen worden vergeven. Vrede en geluk zullen in zulk ene mate het deel der nieuwe gemeente worden, dat het tot roem van hunnen God en tot verwondering van alle volken der wereld zal wezen (vs. 4-9). In het land, dat nu geheel en al verwoest wordt, zal weer een bij leven ontwaken, zal Gods genade worden geprezen en wettige godsdienst worden uitgeoefend (vs. 10-13). In den rechtvaardigen Spruit van David zal een goed en gezegend bestuur opstaan, en nooit zal het ontbreken noch aan een nationaal heiligdom, noch aan ene nationale priesterschap (vs. 14-18). Beide zullen en grondvesten van het Godsrijk, waarop zijn bestaan rust, blijven eeuwig het volk gewaarborgd, dat geenszins, zo als de ongelovigen en bevreesden beweren, voor altijd zal worden verworpen, maar voor altijd is verkoren (vs. 19-26).

1. Voorts geschiedde des HEEREN woord ten tweede maal tot Jeremia 1) als hij nog in het voorhof der bewaring, dat aan het huis des konings was, was opgesloten, zeggende tot hem:

1) Op dezelfde zaak heeft deze Godsspraak betrekking, en het is niet te verwonderen, dat God zo dikwijls over dezelfde zaak spreekt, dewijl also de Joden behoorden niet te verontschuldigen te zijn, dewijl zij altijd onwetendheid voorwendden, indien God niet hetzelfde meermalen herhaalde. God heeft daarom door meerdere Godspraken bevestigd, wat Hij eenmaal had getuigd, omtrent de herstelling van het volk, maar voornamelijk strekt Hij Zijn zorg uit over de gelovigen, opdat zij niet zouden vertragen en ten onderliggen onder zovele beproevingen, welke een lang tijdsverloop op hen drukken.

2. Zo zegt de HEERE, die hetgeen Hij herhaalde malen openbaarde, doet gelijk Hij Zich heeft voorgenomen, de HEERE, die dat formeert, opdat Hij het bevestige, die het tot volle werkelijkheid laat komen, HEERE is zijn naam (Jer. 31:35; 32:18).

In de gevangenis ontvangt Jeremia de heerlijke profetie, die eindigt in den persoon van den Messias. Ook Johannes ontving in zijne ballingschap op Patmos de heerlijke openbaring des Heeren. Trouwens Jeremia was een toonbeeld van die lijdzaamheid, welke bestaat in het geduldig wachten op den Messias. Hij was ook een man van veel smart, van onophoudelijk lijden. En is dat waar, wat moeten wij dan (om nog eens hierop terug te komen) denken van hen, die stoutweg beweren, dat het Oude Testament alleen tijdelijk voordelen had en alleen tijdelijk voordelen beloofde! Dat zij het Oude Testament niet kennen. Of welke tijdelijke voordelen heeft Jeremia gehad? Het enige voordeel, dat hij had, was: dat hij kiezen kon bij de

slecht vijgen in zijn land, of bij de goede vijgen in Babel te zijn; en hij koos het eerste uit opofferende liefde, maar tot vermeerdering van zijne tegenspoeden. En toch, hij was een oprecht, getrouw dienaar van God; ja, men zou zeggen, een Israëliet, een profeet des Heeren te zijn, is een groot voorrecht, doch Jeremia is beiden, en hij kent niet anders dan tranen. Jeremia was een man zonder vreugde, maar God was hem genadig, en God was hem nabij, en daarom was het hem goed en zoet, ook in het bitterste lijden. Wie Gods kastijdingen ondervindt, ondervindt ook Gods vertroosting. "Zo zegt de Heere, die het doet. Een heerlijke titel van God, niet waar? Die het doet. " Wat zeggen de mensen niet veel, en wat doen zij weinig. Het is bij mensen gewoonte, bergen te leggen tussen doen en zeggen. Maar onze God zegt het en Hij doet het; Zijne hand is altijd uitgestrekt om Zijnen raad te vervullen. Eigenlijk is bij God zeggen en doen één, maar voor ons is er tijd nodig, alsvorens geschiedt, wat Gods Woord gebiedt. Van daar dat al de woorden Gods hun vervulling tegemoet rijpen, en naar de verschillende tijdsbedelingen of historische jaargetijden, nu gezien worden als kiemen, dan als stengels, bloemen, vruchtknoppen, en ten laatste als voldragen vruchten.

Met die laatste woorden wil de Heere het vertrouwen op Zijn macht, maar ook op Zijn trouw bevestigen. De naam HEERE moest bij het gelovig deel van Juda inzonderheid Zijne onveranderlijke Verbondstrouw in het geheugen terugroepen niet alleen, maar ook hun geloof stalen en sterken. Als HEERE had Hij hen uit Egypte geleid door Zijn sterken arm, weer als HEERE zou Hij hen ook allen uit de ballingschap terughalen, en in hun eigen land terug brengen.

Hij zou zo getrouw als sterk zijn, om aan de ellende een einde te doen komen.

3. Roep tot Mij met al degenen, die nu voortaan in Mijnen naam geloven, gedurende de ellenden, die over Jeruzalem en Juda zullen komen. Roep tot Hij in gelovig bidden om opheffing van die straf, en Ik zal u antwoordendoor met kracht in den loop der zaken in te grijpen, en Ik zal u bekend maken grote en vaste dingen, die gij niet weet 1), en volgens den natuurlijke loop voor onmogelijk houdt.

1) Niet alleen om den Profeet, maar ook om allen wordt dit gezegd. Want er is geen twijfel aan, of de Profeet heeft ijverig tot God gebeden, en de gevangenschap moest ook dienen, om zijn ijver te doen klimmen, opdat hij aanhoudend bij God tusschentrad. God heeft ook hier Zijn stomphed niet willen kastijden, of zijn onwetendheid als Hij zegt: Roep tot Mij, maar Hij bewerkt het gebed bij den Profeet, zoals God alle vromen opwekt tot bidden.

Het kan opmerkelijk voorkomen, dat den Profeet hier de openbaring van grote en onbekende dingen beloofd wordt, die hij door aanroeping van God moet verkrijgen, terwijl toch de volgende aankondiging nauwelijks één in 't oogvallend punt bevat; ook wordt aan de opwekking tot gebed door Jeremia geen gevolg gegeven. Intussen worden aanstonds alle bedenkingen opgelost, wanneer wij het aanroepen niet als een bidden om ontdekking, maar om redding uit de nabijzijnde noden (Jes. 55:6, 7) en het aanwijzen niet als een bloot kennis geven of laten weten, maar als een bekend maken door daden verstaan, waarop ook de uitdrukkingen in vs. 2 uitdrukkelijk wijzen. De woorden bevatten dus geen voorspel tot de volgende openbaring, maar integendeel ene vermaning aan het volk, om zich in zijne

moeilijke omstandigheden tot zijnen God te wenden, dan zal Hij ze grote, voor de menselijke kennis onbereikbare dingen laten horen of beleven.

4. Want zo zegt de HEERE, de God Israëls, van de huizen dezer stad, en van de huizen der koningen van Juda, die, nu Jeruzalem door de Chaldeënen belegerd wordt, door de wallen, door de stormrammen, en door het zwaard zijn afgebroken, om materieel te verkrijgen tegen de belegeraars en hun krijgswerktuigen (Jes. 22:10):

5. Er zijn er wel uit het ganse land van Juda ingekomen met de bedoeling om te strijden tegen de Chaldeënen, maar het is in werkelijkheid, zo als de uitkomst bewijst, om die huizen en paleizen, die zijn blijven staan, te vullen met dode lichamen van mensen, die Ik verslagen heb in Mijnen toorn en in Mijne grimmigheid, namelijk uit hun eigene lijken; en omdat Ik Mijn aangezicht van deze stad verborgen heb, om al hun lieder boosheid.

6. Zie, Ik zal haar, de stad, de gezondheid en de genezing doen rijzen, en zal hen lieden, de inwoners, eveneens genezen, en zal hun openbaren overvloed van vrede en waarheid (2 Kon. 20:19).

Met vs. 4 wordt de voorstelling der grote en onbegrijpelijke dingen, die de Heere aan Zijn volk wil bekend maken, met een "want" begonnen, in zoverre de voorstelling daarvan oorzaak aangeeft van de belofte. Vooreerst nu worden die genoemd, op wie de belofte betrekking heeft, de huizen van Jeruzalem en de mensen, die de stad verdedigen (vs. 4 vv.); dien overeenkomstig denkt vs. 6 dan eerst aan de stad, en daarna aan de mensen.

Men brak bij belegeringen huizen af, om de muren te verbeteren of te versterken; dat men daartoe de naastbijgelegene huizen bezigde, of die privaat of koninklijk eigendom waren, ligt voor de hand.

In plaats van de verwoeste huizen zouden nieuwe gebouwen verrijzen, en in stede van de gevallen zondaars een talrijk beter geslacht. Deze belofte werd niet aan het tegenwoordige geslacht, maar voor toekomstige tijden van bekering aan het ganse volk verleend.

7. En Ik zal de gevangenis van Juda en de gevangenis van Israël wenden, en zal ze bouwen als in het eerste, als in den tijd, toen zij nog niet door hunnen afval zulk enen droevigen toestand van alle staatkundige opzichten hadden veroorzaakt (Jes. 1:26).

8. En Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheden, met dewelke zij tegen Mij gezondigd hebben, en Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, met dewelke zij tegen Mij gezondigd, en met dewelke zij tegen Mij overtreden hebben 1). Zo zal een nieuw verbond met hen worden gesloten (Hoofdst. 31:34).

1) Hier lag de vastigheid van de belofte van herstelling. Juda zou naar Babel gevoerd worden, om de ongerechtigheid en zonde. Dewijl de maat der ongerechtigheid vol was, zou het in ballingschap gevoerd worden. Maar de Heere zou zich ontfermen. Hij zou de zonde vergeven. Hij zou Zijn volk reinigen van alle ongerechtigheid, en dan, wanneer Hij geen zonde meer

zou zien in Juda en geen ongerechtigheid meer in Israël, dan zou ook Zijn vriendelijk Aangezicht weer in reddende genade en herstellende goedertierenheid op het ellendige volk nederzien.

Dit geldt vooral voor het geestelijk Israël. Eerst dan als de zonde is bedekt, de schuld is verzoend, eerst dan zal God, de Heere, weer in genade en ontferming nederzien en zich erbarmen. Eerst dan, als de gelovigen het weer weten, dat de breuke tussen hun God en hen is geheeld, zullen zij ook de vriendelijke bestraling Gods mogen genieten. Niet dat deze er ook te voren niet was, maar het genot er van wordt dan verkregen als er weer een geopende toegang tot den genadetroon is.

9. En het 1) zal Mij zijn tot enen vrolijken naam, tot enen roem, en tot een sieraad bij alle Heidenen, bij alle volken der aarde, die al het goede zullen horen, dat Ik hun doe; en zij zullen vrezen en beroerd zijn over al het goede, en over al den vrede, dien Ik hun (Israël en Juda) beschikke²⁾. Zij zullen begerig zijn eveneens zulke genadegoederen deelachtig te worden (Jes. 19:17 vv.)

1) Beter zij zal Mij zijn, d. i. de stad Jeruzalem. Dewijl ook hier naam staat voor wezen, wil de Heere zeggen, dat de stad Jeruzalem weer zal bloeien en groeien, dat men zich om haar zal verheugen, als over een kostelijke plantinge Gods, als over een heerlijk werk Zijner handen.

2) Nadat zij met schrik hebben erkend, dat zij den almachtigen en algoeden God om den wille van nietige afgoden hebben verzuimd, zullen zij zich weer tot den eersten wenden.

Dat wil zeggen, niet alleen zullen andere volken Mij verheerlijken over Mijne goedheid jegens de Joden; maar zij zullen ook vrezen voor het aantasten van een volk, dat Ik zo bemin en begunstig (Exod. 15:14, 16).

10. Alzo zegt de HEERE: In deze plaats, namelijk in dit gehele land, (waarvan gij zegt: Zij is woest, dat er geen mens en geen beest in is), in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem, die zo verwoest zijn, dat er geen mens en geen inwoner en geen beest in is, zal wederom gehoord worden,

11. De stem der vrolijkheid en de stem der blijdschap, die nu voor altijd schijnt verstomd te zijn (Hoofdst. 7:34; 16:9; 25:10 v. de stem des bruidegoms en de stem der bruid, de stem dergenen, die bij hunnen godsdienst in den tempel zeggen: Looft den HEERE der heirscharen, want de HEERE Is goed, want Zijne goedertierenheid is in eeuwigheid (Ezra 3:11. Ps. 106:1)!de stem dergenen, die lof aanbrengen ten huize des HEEREN (Hoofdst. 30:18 v.); want Ik zal de gevangenis des lands wenden als in het eerste, toen Ik Mijn volk uit Egypte voerde, zegt de HEERE.

Met dezelfde beelden, waarmee vroeger de verwoesting van het land werd geschilderd, moet thans het nieuwe leven worden beschreven. De uitgebluste stem van vrolijkheid en vreugde, van bruid en bruidegom wordt weer gehoord, dankliederen op de eeuwige goedheid Gods klinken uit den nieuw gebouwden tempel. In het volgende komt er vervolgens bij, hoe in de

eens verwoeste velden groene dreven zich uitstrekken, en schapen trekken aan de zijde van den herder, die ze weidt.

Welk een verwonderlijk boek is toch de Bijbel, Hier hebben wij weer enkel poëzie; hier is alles weer gejuich en gezang. Welke vrolijke tijdingen brengt nu de profeet der ellende! Amechtig geworden door de hitte der vervolging, zag deze getrouwe dienaar des Heeren zich van tijd tot tijd door den Heiligen Geest geleid tot de fonteynen der levende wateren en tot de zeer stille wateren der Goddelijke beloften, en dan dronk hij een teug van dat water en at hij ene bete van het brood Gods, den Messias, en dan sliep hij in en rustte op de getrouwigheden Gods, en ontwaakte den weer verfrist en versterkt, om op nieuw slagen en smaadheden en gevangenisstraffen te ontvangen en te verduren. Wij willen het niet geloven, maar juist daarom genieten wij zo weinig van God, omdat wij Hem zo weinig nodig hebben. De nood, de angst, de hooggewaande benauwdheden der ziel openen ons de volle fonteynen der vertroosting Gods. Hoe vele martelaren hebben het ondervonden! "De stem des bruidegoms en der bruid. " De bruidegom en de bruid behoren tot de kerk; zij worden in de Schrift als zodanig door God genoemd. Bij geen volk werd dan ook het bruiloftsfeest gevierd, gelijk bij Israël. Het bruiloftsfeest stond daar gelijk met de grote feesten. En hoe treffend, dat de bruidegom der Gemeente Zijn openbaar leven onder zijn volk aanvangt met het bijwonen en het verheugen der vreugde ener bruiloft. Het is ene profetie der toekomst, welke uitloopen zal op ene vreugde, als die ener eeuwige heilige bruiloftsviering (Openb. 19:7-9).

12. Zo zegt de HEERE der heirscharen: In deze plaats (vs. 10), die zo woest is, dat er geen mens zelfs tot het vee toe in is, mitsgaders in al zijne steden zullen wederom woningen(liever: beemden) zijn van herderen, die de kudden doen legeren.

13. In de steden van het gebergte, in de steden der laagte, en in de steden van het zuiden, en in het land van Benjamin, en in de plaatsen rondom Jeruzalem, en in de steden van Juda (Jer. 32:44) zullen de kudden wederom onder de handen des tellers doorgaan, gelijk dat geschiedt, wanneer er ene grote menigte is, zegt de HEERE.

Met den teller wordt bedoeld de herder, die gewoon was het vee te tellen door elk van hen, als het uit de kooi kwam, met zijne roede te slaan. (Lev. 27:32).

Wij vinden in deze woorden ene gewichtige les, dat het niet de gaven Gods zijn, waarnaar wij moeten grijpen, maar de liefde Gods, die zich daarin betoont, dat Hij ons de zonde niet toerekent; anders gaat het ons met de weldaden Gods als den vissen, die met de lokspijs den angel inslikken.

Hier wordt aangegeven de welvaart en de rijkdom van het land na hun wederkering. Het zal geen woning zijn voor bedelaars, die niets bezitten, maar van schaapherders en landbouwers, gegoede mensen, met goede sommen op den grond, in welke zij wedergekeerd zijn.

14. Ziet, de dagen komen 1) (Hoofdst. 23:5), spreekt de HEERE, dat Ik het goede woord verwekken zal, tot verwezenlijking zal laten komen, dat Ik tot het huis van Israël en over het huis van Juda gesproken heb (1 Kon. 8:56).

1) Om alle deze zegeningen te bekomen, welke God voor hen over heeft, is hier nog een belofte van den Messias, en van die eeuwige gerechtigheid, welke Hij zou aanbrengen, en waarschijnlijk is dit dat goede, dat grote goede, hetwelk God in de laatste dagen, die nog toekomstige waren, doen zou, gelijk Hij aan Juda en Israël beloofd had, en waartoe hun wederkering uit Babel en hun bevestiging weer in hun eigen land de weg banen moest.

15. In die dagen en te dier tijd zal Ik David ene SPRUIT der gerechtigheid doen uitspruiten, en Hij, die met dat gewas bedoeld is, zal recht en gerechtigheid doen op aarde.

16. In die dagen zal Juda verlost, met zegen begiftigd worden, en Jeruzalem zal zeker wonen, en deze is, die haar, Jeruzalem roepen zal: De HEERE, ONZE GERECHTIGHEID 1) (Hoofdst. 23:6).

1) In Hoofdst 23 was deze naam aan Christus gegeven, en eigenlijk past deze Hem ook alleen. Nu echter wordt Hij overgebracht op de Kerk, n. l. wat eigendom was van, wat eigen was aan het Hoofd, wordt gemeen aan alle leden. Wij weten nu dat aan Christus niets het Zijne was, dewijl toen Hij tot gerechtigheid is geworden, dit ten behoeve van ons is geschied, gelijk Paulus zegt (1 Kor. 1:30): Hij is ons geworden tot rechtvaardigheid en verlossing en heiligmaking en wijsheid. Waar derhalve de Vader aan Zijn Zoon, om onzentwil de gerechtigheid toepaste, daar is het niet verwonderlijk, indien tot ons wordt overgebracht, wat bij Hem berustte. Wat wij derhalve in Hoofdst. 23 hebben gezien, was eigenlijk gezegd. Want dit is bij Christus alles, dat Hij is God, onze Gerechtigheid. Maar dewijl wij de gerechtigheid ontvangen, waar Hij ons toelaat tot de gemeenschap van alle goeden, waarmee Hij versierd en begiftigd is door den Vader, van daar komt het, dat dit ook op geheel de Kerk betrekking heeft, n. l. dat God is hare gerechtigheid.

De voorzegging heeft ten doel het verbondsvolk over de verwoesting der heilige stad, die nabij is (vs. 4), te troosten, en het te wijzen op het toekomstige Jeruzalem in al zijne heerlijkheid en schoonheid. Deze heerlijkheid zal ene zodanige zijn, dat Jeruzalems Koning en deze Zijne stad dien stempel Zijner heerlijkheid drukt, en haar niet alleen objectief; maar ook subjectief tot heilige stad maakt. Wanneer daarbij de tien stammen voor een ogenblik buiten beschouwing worden gelaten, zodat het schijnt, alsof het aangekondigde heil dezen niet geldt, zo wordt toch in het volgende vers die schijn dadelijk weggenomen, daar van den "troon van het huis Israëls" sprake is, waarop ten allen tijde een uit Davids huis zal zitten. Israël is juist nu weer met Juda tot een onverdeeld geheel verbonden.

Altijd is het enig lichtpunt in de geschiedenis van Israël de belofte van de komst van den Messias. God leide in zulk een klein woordje de gehele toekomst. Immers wordt ook de grootste mens klein geboren. Alles is wat er zijn moet, maar in het klein; alles moet groot worden, moet groeien. De belofte van den Messias keerde dan ook rusteloos terug. Op Hem moest alles uitlopen, en liep alles uit, want wat Jehova in het Oude Testament zegt te zullen doen, dat doet de Heere Jezus in het Nieuwe Testament werkelijk. Doch hoe kan de Heere onze gerechtigheid zijn? Door Zich één te maken met ons. Het is hiermede als wanneer ik, in geval ik zonder geldschulden en daarenboven rijk ben, mij associeer met ene firma, die vol schulden zit; nu ben ik aansprakelijk, nu komt men bij mij om geld, en daar ik het heb, zo

moet ik de schulden betalen, die ik gemaakt heb, omdat ik vrijwillig één geworden ben met de firma. Zo deed ook Christus. Hij werd mens, verenigde Zich met de mensheid, associeerde Zich met onze firma, en werd aansprakelijk en betaalde. Zo is dan Christus onze gerechtigheid. Tussen ons en de Goddelijke gerechtigheid ligt ene kloof wijd als de zee. Christus dempte die zee, en nu gaat de gerechtigheid naast ons. Geven wij haar de hand, en zij is één met ons. En de zonde? Zij is in ons, maar wij dienen haar niet, toch is zij in ons en zijn wij zondig. Zij is in ons, als de wesp in de bijenkorf; deze behoort er niet in, en toch is zij er in. Wat te doen? wat de bijen doen: haar steken totdat zij dood is, en dan haar bedekken met was.

Grote vrede bij het gezicht van de gerechtigheid van Christus wordt voorafgegaan door grote smart bij het gezicht van Jezus, om onze zonden verwond. In de eerste plaats gesproken tot Juda en Israël. 1e. Het is ene Goddelijke gerechtigheid-Jehova heeft de verzoening daargesteld. 2e. Het is ene levende gerechtigheid. Hij, die ze heeft aangebracht, leeft. Hij is aan de rechterhand Gods verheven, om die gerechtigheid te geven. Hij komt tot u, om u die gerechtigheid aan te bieden. 3e. Het is ene toeëigenende gerechtigheid. Het zou mij gene rust geven, al zag ik, dat de gehele wereld in Christus was, zo ik niet in Hem was. Gene ware blijdschap kan ik smaken, tenzij ik zelf schuile onder Zijne schaduw, en met Zijne gerechtigheid bekleed zij. De blijdschap van Paulus was: "Christus leeft in Mij; " die van Thomas dat hij kon zeggen: "Mijn Heer. " 4e. a) De rust des gelovigen bestaat daarin, dat hij weet, dat Jehova zijne gerechtigheid is. b). De dwaasheid van hen, die blijven zoeken is duidelijk. "Altijd levende. " c) Wij zien de ellende der ongelovigen. Er is ene heerlijke Goddelijke gerechtigheid, waardoor de goddeloze wordt gerechtvaardigd. Het zal u tot ene eeuwige kwelling zijn, dat zulk ene gerechtigheid u was aangeboden, en gij zonder die gestorven zijt.

17. Want zo zegt de HEERE: De profetie aan David gegeven zal zeker worden vervuld (2 Sam. 7:12 vv.). Aan David zal niet worden afgesneden een man, die op den troon van het huis Israëls zit.

De toezegging sluit zich, wat den klank der woorden aangaat, aan dien vorm aan, waarin David zelf de hem ten deel gewordene belofte kort voor zijnen dood aan Salomo mededeelde, en waarin de Heere die ook aan dezen heeft vernieuwd (1 Kon. 2:4; 8:25 en 9:5). Hare hoofdbedoeling is, dat Israël niet meer aan vreemde heersers, maar aan zijn eigen koningshuis zal onderworpen zijn; dit wordt niet daardoor verwezenlijkt, dat steeds een onafgebrokene opvolging op den troon van Israël zit, maar de Ene, die het huis van David voor altijd in Zich sluit, zal voor alle tijden dien troon in bezit hebben, namelijk de Messias.

18. Ook zal den levietischen priesters, den priesters uit het geslacht van Levi (Deut. 17:9), van voor Mijn aangezicht niet worden afgesneden een man, die brandoffer offere, en spijsoffer aansteke, en slachtoffer bereide al de dagen.

De uitdrukking "levietische priesters" heeft overeenkomst met die andere in 't vorige vers "aan David. " De van Levi afstammende priesters, die volgens de wet alleen wettig waren, worden tegenover anderen gesteld, die zich het priesterschap zouden kunnen aanmatigen: een

doelen op Jerobeams willekeur (1 Kon. 12:31) is hier duidelijk. Tot Israëls opbouw en zeker bestaan behoort noodzakelijk als tweede zuil naast het van God geordende koningschap ook het van God geordende priesterschap, dat voor het volk den weg tot Gods genade evenzeer baant, als het eerste Gods leiding en vergeving waarborgt. Hoe nu met deze leer de brief aan de Hebreëen in Hoofdst. 7 overeenkomt, dat het levietische priesterschap als mindere trap voor een hogeren, namelijk voor het priesterschap naar de wijze van Melchizedek geweken is, en op welke wijze de belofte zich bij de wederherstelling van Israël zal verwezenlijken, daarover zullen wij bij Ezech. 44:15 vv. waar deze zelfde profetie voorkomt nader handelen.

Het Davidisch koningschap en het Levietische priesterschap waren de beide zuilen en grondvesten van het Oud-testamentisch Godsrijk, waarop zijn bestaan en voortbestaan rustte. Het Priesterschap bemiddelde aan het volk den toegang tot de Goddelijke Genade. Het koningschap verzekerde het de Goddelijke leiding. Deze beide zuilen breken met de verwoesting van Jeruzalem en den tempel stuk, en daarmee scheen het voortbestaan van het Godsrijk opgeheven te zijn. In dezen tijd van de oplossing van het rijk met van God gegeven recht- en genadeverordeningen, verkondigt de Heere, om de vromen voor vertwijfeling te bewaren, dat die beide ordeningen uit kracht van Zijne belofte niet zouden ondergaan, maar eeuwig bestaan blijven. Daardoor behielden de vromen een borgschap van de wederherstelling en vernieuwing van het Godsrijk.

De priesters waren de middelaars tussen God en Zijn volk; de koning vertegenwoordigde God zelf. Het is daarom dat hier inzonderheid gewezen wordt op de heerlijkheid van het Nieuwe Verbond, op de dagen der N. Bedeling. Davids koningschap is op geestelijke wijze volkomen bereikt in den Messias en het Levietisch Priesterschap evenzeer. D. w. z. Christus Jezus is de grote koning naar het vlees uit David, en Hij is tevens de volkomen Hogepriester, die in Zijn Persoon heeft vervuld, wat de Levietische Priesters afbeeldden.

19. En des HEEREN woord geschiedde te dierzelfder tijd als in vs. 1-18 tot Jeremia, zeggende:

20. Alzo zegt de HEERE: Indien gijlieden Mijn verbond, dat Ik na de dagen van den zondvloed heb gemaakt (Gen. 8:22; 9:9 vv.), het verbond van den dag, en Mijn verbond van den nacht kondt vernietigen, zodat dag en nacht niet zijn op hunnen tijd, hetgeen nooit zal geschieden (Hoofdst. 31:35 v.):

21. Zo zal ook vernietigd kunnen worden Mijn verbond met Mijnen knecht David, dat hij genen zoon hebbe, die op zijnen troon regere, en met de Levieten, de priesteren, Mijne dienaren, dat zij de priesterlijke werkzaamheden niet meer zouden verrichten (vs. 18).

22. Gelijk het heir des hemels niet geteld, en het zand der zee niet gemeten kan worden (Gen. 15:5; 22:17), alzo zal Ik vermenigvuldigen het zaad van Mijnen knecht David, en de Levieten, die Mij dienen 1), zodat het nooit zal ontbreken aan dezulken, die den troon van David kunnen bezetten, en het priesterschap waarnemen.

1) Deze laatste belofte is ene versterking en bevestiging der voorgaande, maar niet met ene kunstige wending van het gehele volk van Israël te verstaan, dat niet slechts in een priesterlijk geslacht, maar ook vgl. Exod. 19:6) in het geslacht van David zou worden veranderd.

Het woord is vervuld door de voortdurende geestelijke voortbrenging van kinderen en dienaren Gods door het woord en door den Geest van Jezus Christus (vgl. Jes. 53:10. Joh. 1:12 v. 1 Petr. 1:23; 2:5).

Zo min Gods ordering in de natuur mag ophouden, zo min en nog minder kan Zijn woord in het rijk der genade ophouden, en Zijn ganse woord doelt op den Goddelijken Davids zoon en diens eeuwig genaderijk. Ja, het ganse ontelbare Israël, Abrahams geestelijke nakomelingschap moeten Davids en Levieten worden, d. i. priesters en koningen, zo als dit Israëls roeping was.

Zonder twijfel is tot recht verstaan der voorzegging de plaats Openb. 20:4-6 mede in ogenschouw te nemen. Hier is van een mederegeren met Christus in het duizendjarig rijk en van een priesterschap van diegenen sprake, die tot de eerste opstanding komen; het zijn de zielen dergenen, die om de getuigenis van Jezus en om het woord Gods zijn gedood, wat op de martelaars van den Apostolischen tijd betrekking heeft en dergenen, die het dier niet hebben aangebeden, dat op de martelaars van den anti-christelijken tijd ziet.

23. Voorts geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:

24. Hebt gij niet gezien of vernomen (Gen. 42:1), wat dit volk spreekt om zijnen twijfel aan de zo even uitgesprokene belofte (vs. 21) uit te drukken, zeggende: De twee geslachten, die de HEERE verkoren had, Israël en Juda, die heeft Hij nu verworpen? Alzo kan nog minder van een bestendig Davidisch koningschap en Levietisch priesterschap sprake zijn. Ja, zij versmadenzo sprekende Mijn volk, zodat het geen volk meer is voor hun aangezicht, maar een dat voor altijd is verstoten.

25. Zo zegt de HEERE, terwijl Hij al dat lasterlijke en goddeloze spreken op eens met ene bepaalde verklaring ter nederslaat: Indien Mijn verbond niet is van dag en nacht (vs. 20); indien Ik de ordeningen des hemels en der aarde niet gesteld heb (Jer. 31:36):

26. Zo zal Ik ook het zaad van Jakob, en het zaad van Mijnen knecht David verwerpen, dat Ik van zijn zaad niet neme, die daar heerse over het zaad van Abraham, Izak en Jakob; want, om dit steeds weer te betuigen (Hoofdst. 29:14; 32:44; 33:11), Ik zal hun gevangenis wenden, en Mij hunner ontfermen (Hoofdst. 12:15).

Het volk van Jeruzalem gevoelde nu, dat God spoedig Juda in de handen der Chaldeëen zou geven, zo als Hij vroeger Israël in de handen der Assyriërs had gegeven; het meende nu, dat met deze verwerping Abraham's zaad voor altijd verworpen was, en de oude beloften Gods niet meer konden worden nagekomen. Deze ongelovigen behoorden wel naar het vlees tot het volk Gods, maar als dorre twijgen worden zij door God in het geheel niet meer als tot den

boom behorende aangemerkt. Daarom zegt Hij: "dit volk" als ware het een geheel vreemd volk, dit volk lastert Mijn volk, als waren zij voor Hem geen volk meer, deze afvalligen.

De wereldlingen verheffen zich, als zij vleselijke rust hebben, alsof geen God hen kon straffen, en wanneer zij in tegenspoed komen, zijn zij zo versaagd alsof geen God hen meer kon helpen. Eerst willen zij zich niet meer laten waarschuwen, en later willen zij van gene vertroosting horen (Hoofdst. 17:9). De ware Profeet verkondigt echter volgens de wet, den zondaren wel den dood, maar daarna genade tot vernieuwing en ten leven. Die bevreesdheid is enkel godslastering. Gods rijk is en blijft, en komt ook tot volmaking, maar de vreesachtigen komen daar niet in.

Niet zonder reden, en bovendien op uitdrukkelijk bevel van God, sprak de profeet Jeremia, in dien vegen tijd van den Israëlietischen staat, al wederom van Jeruzalems verwoesting. Nimmer toch kon daarvan te veel gesproken worden, dewijl de zaak vastelijk bij den Heere besloten was, en langs dien weg de een en ander nog tijdig kon gewaarschuwd worden en tot nadenken geleid. Dan het was ditmaal echter minder om op dat onheil te wijzen, dat Jeremia spreken moest, als wel, om door het Evangelie der voorspelling voor de zuchtende Godskerk in die donkere en hachelijke dagen te tonen, dat God de onveranderlijke Verbondsgod van al Zijn volk en van Zijne uitverkoren gemeente was, en om die te wijzen op Davids groten Zoon, die tot in eeuwigheid over het huis Jakobs koning zou zijn en wiens koninkrijk allergezegendst wezen moest. Immers is het niet alleen de wending der gevangenissen en de herstelling van uitwendige volkswelvaart, welke hier wordt toegezegd, en die vóór en na de verlossing uit Babels ballingschap ook in volkomenheid gezien en genoten werden, maar het zijn inzonderheid geestelijke zegeningen, van welke de voorspelling gewaagt: genezing en gezondheid, vrede en waarheid, vergeving en reinigmaking, roem en ere, godsdienstige blijdschap in Israël en ontzag onder de vijanden. Is het dit alles, en wat een land en volk in waarheid verhogen kan, en waardoor de Heere kan gezegd worden in en onder het te wonen, hoe veel te meer zien wij dit dan bevestigd en gestaafd door de Messiaanse belofte, welke hier al wederom en in de allerdonkerste dagen wordt vernieuwd. De spruite, van wien Jesaja reeds voorlang had gesproken, op wien Jeremia reeds onder Jojakim's regering had gewezen (Hoofdst. 23:5), zou eenmaal en gewis uit Davids huis voortkomen, al was het ook, dat bij de aanstaande ballingschap dat koninklijk geslacht scheen onder te gaan en geheel vernederd werd; zelfs zou aan Davids huis, al was het ook niet rechtstreeks uit zijn geslacht, ten allen tijde een man worden toegevoegd, die daarover regeren zou; en als men nu onbetwistbaar zag, dat de verordening van dag en nacht vaststond, dan kon men ook alzo rekening maken op de gewisse vervulling van dit Gods-ontwerp, al waren er ook donkerheden en bezwaren, die dit schijnbaar onmogelijk deden zijn. Dat was ene vastheid voor het geschokte geloof der bedreigde Godskerk in die lange en donkere dagen, op welke men kon nederzinken en rusten; zulk een grondslag kon niet wankelen in eeuwigheid. Doch niet slechts tot een steunpunt der hoop moesten de gelovigen in die dagen zulk ene toezegging hebben, maar ook tot ene troost en tot een verkwikking der zielen en tot een onderwijs voor het behoeftige hart; daarop werd de Messias aangekondigd als Jehova onze Gerechtigheid, omdat men in Hem alleen kon bestaan voor God, omdat Zijne gerechtigheid de ene en ontwijfelbare grondslag der verlossing voor dit en voor het volgende leven is, en al het goede daaruit alleen en voor eeuwig kan voortspruiten; daarom werd ook gewag gemaakt, van het onafgebroken bestaan

en werkzaam zijn der Levietische priesters, niet omdat priesters en offeranden zouden voortduren, want deze hebben opgehouden, nadat onze Heere met ééne offerande in eeuwigheid heeft voldaan, maar opdat door deze Oud-Testamentische woorden het Leeraarambt onder den Nieuwen dag zou worden aangeduid en zijne duurzame en gewenste bediening, als ene bediening der verzoening, die in Christus Jezus is, zou worden voorgesteld; daarom eindelijk, wordt er in geheimzinnige taal van een talloos zaad van het huis Davids en der Levieten gesproken, hetwelk in den tijd des N. V. buitengewoon vermenigvuldigen zou; en wat kan dit anders zijn, dan dat zaad, hetwelk de Messias zou zien, en hetgeen hem vroeger was toegezegd (Jes. 53:10), en dat als een zaad der kerk door den dienst Zijner knechten zou verwekt en gewonnen worden (Ps. 22:31, 32. vgl. Gal. 4:19. Filemon 1:10).

Was dit alles onderwijs, troost en sterkte voor de gemeente des Heeren in Jeremia's dagen, dan is het dit ook evenzeer voor ons en voor onze tijden. Geen ander onderwijs kan aan onze behoefte beantwoorden, dan dat, hetwelk ons een Evangelie der genade voorstelt, gene andere gerechtigheid is toereikende, om onze schuld en besmetting voor God te verzoenen en te bedekken, dan die, welke door Jezus Christus werd aangebracht; bij zulke geestelijke zegeningen, als hier worden voorgesteld, hebben ook wij het grootste belang, en zal het met ons wel zijn, dan moeten ook wij door den dienst des Evangelies gewonnen worden en door waarachtige wedergeboorte een zaad van Davids geestelijk geslacht, kinderen en kwekelingen van onzen Verlosser zijn. Dat heil ligt daar voor ons, als aangekondigd in het Evangelie des O. V. als vervuld door de komst en het werk van onzen Heere; dat heil mag dan ook door ons gezocht, door ons begeerd worden, en moeten wij waarlijk bezitten en op prijs schatten. Zulke voorrechten doen ons in vergeving en genezing delen, die wij beide zo nodig hebben; zij doen ons op vrede en waarheid zien, die onafscheidbaar zijn, en leveren stof van blijdschap, om met vrolijke gezangen van bevrijding den Heere te loven; terwijl uitwendige welvaart en volksgeluk daarmee gepaard gaan en als een wenselijk goed in de gunst van God, aan Zijne oprechte vereerders, naar Zijne wijsheid verleend worden. Indien de gelovigen van onze dagen daarop zien en daarin delen mogen, dan mag de verordening Gods in de natuur hun nog evenzeer tot enen waarborg van Zijne onveranderlijke liefde en trouw verstrekken, en zij hieraan herinnerd en daarin bevestigd en versterkt worden, bij die afwisseling van dag en nacht, die door Gods onveranderlijke zorg wordt bewaard, zodat zij steeds stof vinden om zich gedurig te verblijden in de goedertierenheid en de waarheid van Hem, wiens naam Jehova is, en die trouwe houdt tot in eeuwigheid.

HOOFDSTUK 34.

GEVANGENIS EN STRAFFEN VAN ZEDEKIA EN ZIJNE ONDERDANEN, WEGENS OVERTREDING VAN HET SABBATSJAAR.

V. Vs. 1-7. Als aanhangsel tot de twee vorige hoofdstukken wordt hier het nauwkeuriger bericht over het gesprek van Jeremia met den koning Zedekia, dat in Hoofdst. 32:3 vv. #Jer slechts was aangegeven en op bevel des Heeren gehouden was, meegedeeld. Ten gevolge daarvan wordt hij op nieuw door den koning gestraft met bewaring in den voorhof, hoewel hem een rustig einde en een eervolle begrafenis in de ballingschap was toegezegd. In den voorhof ontving de Profeet de troostvolle openbaring, Hoofdst. 32 en 33, en stelde hij waarschijnlijk ook dit bijzondere bericht omtrent het gehouden gesprek te boek. Alzo gaat de geschiedenis onzer afdeling in tijd nog vóór de beide voorgaande hoofdstukken. De inhoud is het volgende: gedurende de belegering van Jeruzalem ontvangt de Profeet van den Heere het bevel, om tot den koning te gaan en hem te verkondigen, dat de stad in de handen van den Babylonischen koning gegeven en met vuur zou verbrand worden, Zedekia zelf zou gevangen genomen, voor Nebukadnezar gesteld en naar Babel gevoerd worden. Toch zou hij niet door het zwaard omkomen, maar in vrede sterven, en met koninklijke eer worden begraven. Jeremia volbracht die opdracht woordelijk, ten tijde toen Jeruzalem en de nog niet ingenomene vaste steden, Lachis en Azeka belegerd werden.

1. Het woord, dat in het tiende jaar van Zedekia, d. i. op het einde van het jaar 589, of het begin van 588 (v. C), tot Jeremia geschied is, nadat hij den koning voor de laatste maal tevergeefs had aangemaand, om de stad over te geven (Hoofdst. 38:17 vv.). Een woord van den HEERE dat ene beslissende rechtspraak was a) (als Nebukadnezar, koning van Babel, en zijn ganse heir, en alle koninkrijken der aarde, die onder de heerschappij zijner hand waren, en al de volkendie hem onderworpen waren, tegen Jeruzalem streden en tegen al hare steden). Dit woord geschiedde, nadat het vijandelijke leger van den veldtocht tegen het Egyptische leger, dat ter hulpe was gezonden, was teruggekeerd, dus in den laatsten tijd der belegering, zeggende:

a) 2 Kon. 25:1 vv. Jer. 52.

2. Zo zegt de HEERE, de God Israëls: Ga henen, en spreek tot Zedekia, den koning van Juda, en zeg tot hem het volgende, onveranderlijke besluit: Zo zegt de HEERE, de eeuwige Koning van dit volk: Zie, Ik zelf geef deze stad, die gij oninneembaar acht en door uwe hand meent te kunnen redden, in de hand des konings van Babel, die haar belegert, en hij zal ze met vuur verbranden, zo als Ik reeds Hoofdst. 21:10 heb gedreigd. Dat zal Ik doen, omdat gij al Mijne vermaningen, om u onder Mijne machtige hand te verootmoedigen, en u aan den koning van Babel vrijwillig over te geven, verworpen hebt.

3. En gij zelf zult van zijne hand, wat gij ook moogt beproeven, niet ontkomen, maar zeker gegrepen, en in zijne hand gegeven worden; en uwe eigene ogen zullen de ogen des konings van Babel zien, en zijn mond zal tot uwen mond spreken, en gij zult gevangen te Babel komen (Hoofdst. 32:4 v.).

4. Maar ook in het gericht wil de Heere u nog genade bewijzen, omdat hij tegen mij, Zijnen Profeet welwillendheid hebt betoond. Hoor des HEEREN woord, o Zedekia, koning van Juda! zo zegt de HEERE van u: Gij zult door het zwaard niet sterven; gij zult niet als uw broeder Jojakim een geweldigen, eerlozen dood ondergaan.

5. Gij zult sterven in vrede, geëerd en welwillend verpleegd in Babel, en gij zult niet als uw broeder nog in den dood beschimpt worden, maar naar de brandingen van uwe vaderen, de vorige koningen, die vóór u geweest zijn, also zullen zij ook u koninklijken eer bewijzen, en over u bij uwe begrafenis nevens andere eerbewijzen ook reukwerk branden (2 Sam. 3:31 2 Kron. 16:14), en u beklagen, zeggende: Och heer! (Hoofdst. 22:18 want Ik heb het woord gesproken, uit wiens mond geen bedrog komt, spreekt de HEERE.

Deze profetie van Zedekia's einde stemt met de overige berichten daaromtrent overeen (vgl. Hoofdst. 32:5; 39:5 vv. 52:9. 2 Kon. 25:6 v.). De verschrikkelijke straf, dat zijne kinderen met de vorsten van Juda voor zijne ogen zouden worden gedood, vervolgens hem de ogen zouden worden uitgestoken (Hoofdst. 52:10 v.), en zijne vrouwen den vorsten van Babel zouden worden overgegeven (Hoofdst. 38:21 vv.), wordt in vs. 3 niet gemeld. Evenmin wordt er gedacht aan de mogelijkheid, dat Zedekia den hem zo dikwijls aangewezen weg van redding nog zou kunnen betreden, daar hem nu kort en bondig het onveranderlijk oordeel moet worden aangekondigd, en eenvoudig gezegd wat er zal geschieden. Van daar ook, ondanks de volgende verzachting, de hardheid van het vonnis van 's konings toorn tegen den Profeet, zodat hij hem tot straf in den voorhof der bewaring terugwees (Hoofdst 32:3). Een rustige dood werd den koning beloofd, maar tevens was hem een lang leven in blindheid, eenzaamheid en gevangenschap bedreigd. Voor den enen kan een spoedige en geweldige dood heilzamer zijn, om hem nog tot nadenken te brengen, voor den anderen een langzaam sterven in zijn bed. De begrafenis onderscheidt den mens in den dood van de dieren, omdat zij wijst op de opstanding des lichaams, en daarom ene Goddelijke weldaad is. Men moet echter niet vergeten, dat ene eerlijke begrafenis tot de tijdelijke weldaden behoort, die menigmaal de gelovige mist, en den goddeloze ten deel wordt. De eervolle begrafenis was voor Zedekia een blik der hope in zijn lijden, omdat hij ze van den Heere als ene belofte had ontvangen, en ze hem daarom een handvat aan Gods genade ter vergeving gaf.

Hier is een innengsel van barmhartigheid. Hij zal als een gevangene sterven, maar hij zal niet sterven door het zwaard, hij zal een natuurlijken dood sterven. Hij zal zijne dagen met enige vertroosting eindigen, hij zal in vrede sterven. Hij was nooit een van de kwaadste koningen geweest; maar wij zijn genegen te hopen dat hij, hoeveel hij ook gedaan moge hebben dat kwaad was in de ogen des Heeren, nochtans berouw daarvan gehad zal hebben in zijne gevangenis gelijk Manasse eens had, en dat het hem zal vergeven zijn. En als God met hem verzoend geweest is, kan hij in waarheid gezegd worden in vrede gestorven te zijn.

De Joden in Peder Olam verhalen, dat de lijkklacht van Zedekia dit heeft ingehouden: "helaas, Zedekia is dood, die den droesem van alle eeuwen heeft gedronken, " d. i. die gestraft is over de zonden der vorige eeuwen.

6. En de profeet Jeremia ging moedig heen, en sprak al deze woorden die de Heere hem bevolen had, tot Zedekia, den koning van Juda, te Jeruzalem, hoewel hij zeer goed wist, dat hij nu zulke woorden niet gaarne wilde horen;

Wanneer het den goddelozen kwalijk gaat, verwachten zij van de dienaren Gods niets dan troost en zachte toespraak. Komen deze nu volgens hun geweten en Gods bevel met ernstige vermaningen tot bekering, dan klagen zij over de wreedheid en de somberheid van zulke mensen, die hun den toestand nog zwaarder maken; zij vragen dan ook wel: wat kwaad kan men dan van mij zeggen? .

7. Als het heir des konings van Babel streed tegen Jeruzalem, en tegen al de overgeblevene steden van Juda, tegen Lachis en tegen Azeka, nu Schefela, het zuidwestelijk gedeelte van Juda (Joz. 15:33, 35, 39); want deze, zijnde vaste steden, waren overgebleven onder de steden van Juda.

8.

Als aanhangsel tot de gehele verzameling van redenen (Hoofdst. 2-23), toont de Profeet in de volgende afdeling (vs. 8-Hoofdst 35:19), in een eclatant voorbeeld, namelijk in de volbrachte, maar dadelijk weer herroepene vrijlating der Hebreeuwse slaven, hoe geheel ongeneigd het volk van Israël is, om aan het gebod van zijn God gehoorzaam te zijn. Het voorbeeld van treffende gehoorzaamheid omtrent het gebod van hunnen aardsen vader, dat de Rechabieten geven, moet voor Israël hoogst beschamend zijn. Men ziet hieruit, dat de rangschikking der redenen geenszins ene toevallige is. Volgens de tijldorde lopen deze hier zamengevoegde stukken ver uit elkaar, daar de gebeurtenis van het eerste in het tiende jaar van Zedekia valt, gedurende het afbreken der belegering, het tweede in den tijd van Jojakim, toen men den eersten inval der Chaldeënen verwachtte. Zij zijn echter bij elkaar geplaatst, opdat op den grond van het laatste, de schaduw van het eerste des te beter zou uitkomen. Dat het oudere stuk over de Rechabieten op het vroegere volgt, heeft zeker daarin zijne reden, dat het volgende hoofdstuk 36 ongeveer tot denzelfden tijd als het oudere stuk behoort.

I. Vs. 8-22. Toen de nood der belegering door de Chaldeënen steeds meer toenam, deden de bewoners van Jeruzalem met den koning een tijd lang boete over hun ongehoorzaamheid aan Gods gebod. Zij verenigden zich tot een plechtig verbond, en besloten God door een goed werk te verzoenen, namelijk de wet omtrent de vrijlating der slaven, na zes jaren van dienstbaarheid, in den ruimsten omvang te doen gelden, nadat men dit in zelfzucht lang had nagelaten; werkelijk scheen op dat edel besluit een gunstig gevolg op den voet te volgen: de Chaldeënen, door de uit Afrika komende Egyptenaren bedreigd, hieven de belegering op. Toen echter het gevaar en de nood voorbij waren, hield ook de boete op, en zij braken de belofte, daar zij de slaven wederom onderwierpen (vs. 8-11). Nu treedt de profeet in den naam des Heeren op, houdt hun de wet over de bevrijding der slaven en hun trouweloze bondbreuk voor (vs. 12-16), en verkondigt hun het Goddelijk vonnis daarover, namelijk het terugkeren der Chaldeënen, de verwoesting der stad en hun eigene vrijlating en verwerping uit het verbond en den dienst van God, daarenboven, de vrijheid door het zwaard, den honger en de pest, tot uitoefening der wrake Gods aan de verbondbrekers (vs. 17-22).

8. Het woord, dat in vs. 12 volgt, is dat hetwelk tot Jeremia geschied is van den HEERE, nadat de koning Zedekia ten gevolge der grote noden bij de belegering een verbond gemaakt had met het ganse volk, dat te Jeruzalem was, om vrijheid voor de Hebreeuwse slaven onder hen uit te roepen:

9. Dat namelijk een iegelijk, zo als de wet Gods (Ex. 21:1 vv. Lev. 25:39 vv. Deut. 15:12 vv.) voorschreef, doch hetgeen in langen tijd niet had plaats gehad, zijnen knecht en een iegelijk zijne maagd, die ten gevolge van schulden of door koop van anderen slaven waren geworden, zijnde een Hebreër of ene Hebreïenne zou laten vrij gaan, wanneer zij 6 jaren in dienst waren geweest, en dus aanspraak op vrijheid hadden; zodat niemand zich voortaan van hen, van enen Jood, zijnen broeder, zou doen dienen.

Reeds van den beginne had de zelfzucht van Israël zich niet ontzien de ondubbelzinnige voorschriften, dat ieder Hebreeuwse slaaf na zes jaren dienst met gevulde handen moest worden vrijgelaten, onopgevolgd te laten. Ook de reformatie van Josia had wel de kennis der wet, maar niet hare opvolging vernieuwd. Nu wilde men, door den nood gedrongen, alles inhalen en schonk allen zonder onderscheid van hun dienstjaren de vrijheid, deels omdat men op de dankbaarheid der vrijgelatenen, en op hun dubbele inspanning bij de verdediging hoopte, deels ook daardoor de gunst des Heeren meende te zullen verwerven.

10. Nu hoorden al de vorsten en al het volk, die het verbond hadden ingegaan, dat zij, een iegelijk zijnen knecht, en een iegelijk zijne maagd zouden laten vrijgaan, of zij hen zes jaren gediend hadden of minder, zodat zij zich niet meer van hen zouden doen dienen; zij hoorden dan en lieten hen gaan.

Wanneer de huichelaars boete doen, doen zij het 1) niet uit geloof, maar uit vrees voor het gevaar, waarin zij voor dat ogenblik zijn; 2) maken zij niet in alle stukken der ongehoorzaamheid verandering, maar alleen in enkele, zo als hier met het sabbatsjaar geschiedde, juist alsof er niets meer ware te veranderen; 3) grijpen zij zulke dingen aan, die een groot opzien voor de mensen maken, zo als het Sabbatsjaar, waardoor de slaven werden vrijgelaten, een groot geklap en opzien had, maar weinig gedachten van geloof, liefde, vreze Gode, hoop en dankzegging; 4) duurt zulk ene boete niet lang, maar zodra de nood een uitzicht krijgt, dan is de godsdienst weg.

11. Maar zij keerden daarna, als het grootste gevaar door den aftocht der Chaldeën voorbij was, wederom; zij hielden toen de vervulling hunner plechtige gelofte niet meer nodig, en deden de knechten en maagden wederkomen, die zij hadden laten vrijgaan, en zij brachten hen te onder tot knechten en maagden.

Als een rot boze huichelaars hadden de Joden het voormelde misbruik alleen hervormd om een tegenwoordig voordeel, en dat bereikt zijnde, keerden zij weer tot de vorige onderdrukking. Hierin waren niet alleen de onderdanen, maar ook de overheden te beschuldigen, want de rechters moesten Gods wet gehandhaafd en de gierige, onderdrukkende geneigdheid des volks beteugeld hebben. Die verandering hunner gemoederen was wellicht veroorzaakt door ene geringe verandering in hunnen toestand gedurende het beleg; want in

Hoofdst. 37:5 vindt men, dat de Chaldeën, horende van een leger, dat tegen hen in aantocht was, tot het ontzet van Jeruzalem, het beleg voor een tijd nalieten; de Profeet zinspeelt daarop waarschijnlijk (vs. 21) in zijne profetie, dat het vijandelijk leger zou wederkomen. Maar deze rampzaligen, ziende het Chaldeeuwse leger van voor de stad opgebroken, besloten dat zij nu uit Gods hand verlost waren, toonden berouw van hun hervorming in dit stuk, en ondernamen hun dienstboden te doen weer keren tot de vorige slavernij.

Daarin handelden zij gelijk Faraö eertijds had gedaan omtrent de Israëlieten.

12. Daarom geschiedde des HEEREN woord, tot bestraffing van dien openlijken hoon Zijnen heiligen geboden aangedaan, tot Jeremia van den HEERE; zeggende:

13. Zo zegt de HEERE, de God Israëls 1): Ik heb een verbond gemaakt met uwe vaders ten dage als Ik hen uit Egypteland, uit het diensthuis uitvoerde, waarin zij als slaven tot moeielijken dienst werden gehouden. Ik gebod hun zeggende:

1) In vs. 13-16 houdt de Heere het volk en zijne oversten hun nieuwe schuld voor ogen. In vs. 17-22 kondigt Hij hen de straf aan voor dezen nieuwe daad van bonds-breuk. Om de overtreding in het rechte licht te plaatsen, houdt hij hen eerst voor, dat Hij bij de uitvoering van Israël uit Egypte het verbond met hen gesloten had, van dezen inhoud, dat zij ieder zijn Hebreuwsen knecht na verloop van zeven jaren zouden vrijlaten en dat de vaders dat verbond hadden verbroken. De uitdrukking uit Egypte, uit het diensthuis, heeft bijzonderen nadruk en wijst op de in Deut. 15:15 vermelde rede tot opvolging van het in die rede staande gebod. Wjl Israël in Egypte knecht was en de Heere het uit dien slaventoesland had verlost zo zouden zij hun verarmde broederen niet als slaven behandelen maar na zes dienstjaren vrijlaten. Van de overtreding der vaders hadden zij zich nu afgekeerd en door een feestelijk verbond tot den in de wet gestelden eis besloten, maar dadelijk weer, door terugroepen van dit besluit, den Naam des Heeren ontheilgd n. l. door het verbreken van het voor God besloten verbond.

14. Ten einde van zeven jaren, d. i. ieder zevende jaar (Deut. 15:12. Ex. 21:2), zult gij laten gaan een iegelijk in dankbaar aandenken aan de vroegere slavernij en genadige verlossing van zijn volk (Deut. 15:15), zijnen broeder, enen Hebreër, die u tot slaaf zal verkocht zijn, en u vollezes jaren gediend heeft; gij zult hem dan van u laten vrijgaan; maar uwe vaders hoorden niet naar Mij, en neigden hun oor niet naar Mijn bevel om schandelijke zelfzucht en vergeten van God.

Even als in onze taal "na acht dagen" betekent "wanneer zeven dagen geheel zijn voorbijgegaan, " zo is ook dikwijls in 't Hebreuws: "na zeven jaren" zo veel als: "na verloop van 6 volle jaren, in het zevende jaar; " "na drie jaren, " zo veel als "in het derde jaar. " (Deut. 14:28).

15. Gijlieden nu waart heden wedergekeerd van den weg uwer vaders, en hadt gedaan dat recht is in Mijne ogen, vrijheid uitroepende, een iegelijk voor zijnen naaste, en gij hadt een verbond gemaakt en dat plechtig bezworen voor Mijn aangezicht, in tegenwoordigheid van

Mij, den Alwetende, Heilige en Rechtvaardige, in het huis, dat naar Mijnen naam genoemd is, en waarin Ik met Mijne heerlijkheid onder u woon.

16. Maar Gij zijt weer trouweloos omgekeerd, en hebt Mijnen naam ontheilgd. Gij hebt u weer van den pas gekozen weg afgekeerd en schandelijk uwen eed verbroken, en doen wederkomen, een iegelijk zijnen knecht, en een iegelijk zijne maagd, die gij hadt laten vrijgaan naar hunnen lust, die dus volkomene vrijheid hadden verkregen (Deut. 21:14); en gij hebt hen weer te onder gebracht, om ulieden te wezen tot knechten en tot maagden.

17. Daarom zegt de HEERE, wiens duidelijk erkenden, heiligen wil gij zo dikwijls veracht hebt, also: Gijlieden hebt naar Mij niet gehoord, om vrijheid uit te roepen, een iegelijk voor zijnen broeder, en een iegelijk voor zijnen naaste, want het door u uitgeroepene en aanstonds weer teruggenomene is zo goed als geen. Ziet, zo roep Ik, die uw Heere ben, en wien gij als knechten toebehoort (Lev. 25:42, 55), uit tegen ulieden, spreekt de HEERE, ene vrijheid, Ik ontsla u uit Mijnen dienst, snijd den band af, die u met Mij verbindt, en onttrek u Mijne bescherming. Dat zal u ene vrijheid zijn ten zwaarde, ter pestilentie, en ten honger; al die ellenden zal Ik over u loslaten, en Ik zal u overgeven als vogelvrij verklaarden ter a) beroering allen koninkrijken der aarde. 1)

a) Deut. 28:25. Jer. 15:4; 24:9 vv.

1) Tot nu toe waren de Israëlieten knechten des Heeren geweest. Zij hadden zich echter aan den dienst des Heeren onttrokken, het verbond verbroken, hun eigen heer en meester willen zijn. Daarom zou de Heere hen vrijlaten, de vrijheid geven, maar dewijl de Heere zich hunner onttrok, zou het een vrijheid zijn ten verderve, die hun den dood zou kosten.

Israël verstond het niet, dat wie zich aan God onderwerpt alleen waarlijk vrij is.

18. En Ik zal de mannen overgeven, die Mijn verbond in de wet van Mozes hebben overtreden, hetwelk zij plechtig hadden bezworen, die niet bevestigd hebben de woorden des verbonds, dat zij voor Mijn aangezicht gemaakt hadden, met het kalf, dat zij bij hun verbond geofferd, en in tweeën hadden gehouwen, en waren tussen zijne tegenover elkaar gelegde stukken doorgedaan. 2)

1) Onze Staten-Overzetters voegen het woordje met er tussen in. Beter is het als er tussen in te voegen. Dewijl Israël het verbond gebroken had, zou het als het kalf worden, dat doormidden gesneden was, d. w. z. het zou aan het zwaard der vijanden worden overgegeven.

2) Reeds in de vroegste oudheid werden de verbonden op grond van bloedige offers gesloten, niet alleen bij de Israëlieten, maar bij de meeste volken der oudheid, deels omdat alleen zij, die gene schuld op het geweten hebben maar met God verzoend zijn, vertrouwen en geloof verdienen, deels omdat de vrede met den naaste den vrede met God tot noodzakelijke voorwaarde heeft. Daarbij werden de offerdieren steeds in stukken verdeeld en tegenover elkaar gelegd (Gen. 15:10). Die het verbond sloten, gingen tussen de delen door, oorspronkelijk wel om daarmee het verdere innige bij elkaar behoren der verbonden af te

beelden, later, zo als uit onze plaats schijnt te blijken, om tevens de stilzwijgende verwensing uit te drukken, dat den verbondbreker het lot van het offerdier mocht overkomen.

19. De vorsten van Juda, en de vorsten van Jeruzalem, die de kamerlingen of hovelingen des konings heetten, en de priesteren, en al het volk des lands, die door de stukken des kalfs zijn doorgedaan.

20. Ja Ik zal hen overgeven in de hand hunner vijanden, der Chaldeën, voor wie zij zich nu zo veilig achten, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken, en hun dode lichamen, gelijk bij Abrahams verbondsoffer bij wijze van een voorbeeld geschiedde (Gen. 15:11-12), zullen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijs zijn 1) (Hoofdst. 7:33).

1) Het is rechtvaardig bij God door die verwachtingen van barmhartigheid teleur te stellen, tot welk Zijne Voorzienigheid aanleiding gegeven had, wanneer wij die verwachtingen van plichtmatigheid teleur stellen, tot welk onze belijdenis, onze voorgevens en onze beloften reden gegeven hebben. Indien wij berouw hebben van het goede dat wij voorgenomen hadden, dan zou God berouw hebben van het goede dat Hij beloofd heeft. Bij den verkeerde toont Hij Zich een worstelaar.

21. Zelfs Zedekia, den koning van Juda, en zijne vorsten, die zijnen raad vormen, en de regeringsbezigheden met hem volvoeren, zal Ik overgeven in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken, te weten, in de hand van het heir des konings van Babel, die a) van ulieden nu zijn opgetogen, nu zijn heengegaan.

a) Jer. 37:11.

22. Ziet, Ik zal bevel geven, spreekt de HEERE, en zal hen weer tot deze stad brengen, en zij zullen tegen haar strijden, en zullen ze innemen, en zullen ze met vuur verbranden; en Ik zal de steden van Juda stellen tot ene verwoesting, dat er niemand in wone (Hoofdst. 37:5-8).

Dat God zegt, dat Hij de Chaldeën weer voor Jeruzalem wil brengen, bewijst, dat deze rede van den Profeet gehouden werd in den tussentijd toen deze tegen de Egyptenaren waren opgetrokken.

De bewegingen der heirlegers zijn onder het bestuur der Goddelijke Voorzienigheid; zij staan onder Zijn bevel: wanneer Hij hen beveelt te komen, zo komen zij, en hetgeen Hij hen beveelt te doen, voeren zij uit, en volbrengen al wat God besloten heeft.

HOOFDSTUK 35.

GEHOORZAAMHEID DER RECHABIETEN, EN ONGEHOORZAAMHEID VAN HET JOODSE VOLK.

II. Vs. 1-19. Als een beschaamde tegenover Israëls ongehoorzaamheid en misdadige ontrouw, stelt nu de Profeet een woord des Heeren uit vroegeren tijd, uit het 4de regeringsjaar van Jojakim, toen Nebukadnezar en zijn leger nog niet waren aangekomen, dus ongeveer uit den zomer van het jaar 606 v. C. In grote eenvoudigheid schildert dit stuk de gehoorzaamheid en de vrome vreze van het niet-Israëlitische geslacht der Rechabieten, die de geboden en inzettingen van hunnen aardsen stamvader niet wilden breken. De inhoud verdeelt zich op de volgende wijze: op Goddelijk bevel voert Jeremia de familie der Rechabieten, die vóór het naderen der Chaldeënen naar Jeruzalem gevlucht waren, in ene van de tempelzalen, en zet hun wijn voor (vs. 1-5). Zij weigeren te drinken, daar hun stamvader hun het genot van wijn, zowel als het bezit van huizen en akkerbouw verboden, en het wonen in tenten geboden heeft (vs. 6-11). Dit moet Jeremia het volk van Juda voorhouden. De Rechabieten volgen getrouw het gebod van hunnen vader op, Juda's volk daarentegen overtreedt de geboden van zijnen God, die het gedurig zijn voorgehouden (vs. 12-16). Daarom zal het gedreigde onheil over Juda komen: het huis Rechab zal echter, ten loon van zijne getrouwheid aan des vaders voorschriften, eeuwig bestaan (vs. 17-19).

1. Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, in de dagen van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, en wel in het vierde jaar van zijne regering, ongeveer in den zomer van het jaar 606 (vs. 11), zeggende:

2. Ga henen tot der Rechabieten huis, tot die familie, die naar Jeruzalem gevlucht is, en spreek met hen, en breng hen in des HEEREN huis, en wel in ene der kameren, die aan de voorhoven zijn aangebouwd (kamers ter bewaring van voorraad, tot woningen van tempeldienaars, of tot vergaderingen voor voordrachten en offermaaltijden) (1 Kron. 29:12. 1 Kon. 6:36 en geef hun wijn te drinken. 1)

1) God heeft derhalve willen tonen, hoe hun halstarrigheid niet te verontschuldigen was. Dit was het doel van de Godsspraak en daarom werd den Profeet betalen de Rechabieten te roepen en hun wijn om te drinken voor te zetten, opdat de halstarrigheid van het volk te schandelijker zou uitkomen, dewijl het niet tot gehoorzaamheid aan God kon gebracht worden, terwijl de Rechabieten zo gehoorzaam waren aan hun vader, een sterfelijk mens, en die reeds vóór eeuwen gestorven was.

Volgens 1 Kron. 2:55 waren de Rechabieten een tak van den nomadenstam der Kenieten (Richt. 1:16), tot welken Hobab, de zwager van Mozes behoorde. Zij waren met Israël naar Kanaän getrokken, en hadden zich in politiek en godsdienst aan hen aangesloten. Zij woonden deels in de woestijn aan de zuidgrens van den stam van Juda als nomaden, deels in den stam van Naftali. De Kenietische familie der Rechabieten had haren naam van haren stamvader Rechab, den vader van dien Jonadab, die met Jehu nauw bevriend was, en met hem aan de uitroeijing van den Baäldienst in het rijk van Israël op bijzondere wijze had deelgenomen (2

Kon. 10:15, 23). Deze Jonadab schijnt toen onder de Kenieten in groot aanzien te hebben gestaan. Hij gaf aan zijn geslacht gestrenge, en zo als men ziet, gedurende drie eeuwen tot Jeremia's tijd nauwkeurig opgevolgde voorschriften, die allen ten doel hadden, om de Rechabieten bij den eenvoud van het nomaden-leven hunner vaders te houden, hen voor elke verzoeking te beveiligen, en tevens te bewaren voor het godsdienstige en zedelijke verderf, dat met het hebben van vaste woonplaatsen in verband stond. Jeremia gevoelde zich door den Geest gedreven, om het voorbeeld van deze Rechabieten zijn volk voor te houden als een tegenhanger van hun eigene handelwijze, en terwijl hij hen openlijk enigzins op de proef stelt, door het aanschouwen van hun getrouw vasthouden aan de wet van hunnen menselijken wetgever, het van de wetten van zijnen God afvallige volk te beschamen.

3. Toen nam ik het toenmalige hoofd der familie, Jaäzanja(= hij zal door Jehova verhoord worden), den zoon van Jeremia, den zoon van Habbazzinja (= dien Jehova met een schild bedekt), mitsgaders zijne broederen, en al zijne zonen, en bovendien het ganse huis der Rechabieten;

4. En bracht hen in des HEEREN huis, en wel in dewaarschijnlijk zeer grote kamer der zonen, der leerlingen van Hanan(= medelijdende), den zoon van Jigdalia (= Jehova zal groot maken), den man Gods, een overigens niet verder bekende profeet, wiens eigendom deze zaal geweest is. Waarschijnlijk hield hij zijne voordrachten en verzamelde hij zijne leerlingen op die plaats, welke is bij de kamer der oversten, de raadskamer der stamhoofden, die daar is boven de kamer van Maäseja (= schuilplaats van Jehova), den zoon van Sallum (= vergelding), den dorpelbewaarder.

Volgens het getal der tempeldeuren waren er drie deurwachters (2 Kron. 31:14) die den hoogsten rang na den hogepriester en zijnen plaatsbekleder hadden (2 Kon. 25:18). Sallum was waarschijnlijk de zelfde, wiens zoon na de wegvoering van zijnen vader met Jojachin onder Zedekia een van de hoogste priesterlijke ambten bekleedde (Hoofdst. 29:25).

5. En ik zette den kinderen van het huis der Rechabieten koppen¹⁾, grote bekers vol wijns en bekers, waarin ik uit de koppen den wijn schonk voor; en ik zei tot hen: drinkt wijn.

1) Koppen, of grote bekers, waaruit de drinkbekers werden geduld.

De Profeet krijgt dezen last van den Heere God, om Juda te wijzen op zijne ongerechtigheden. Den Rechabieten was het door hun stamvader verboden wijn te drinken, en zij hadden immer aan zijn bevel gehoorzaamd, hoewel hij een gewoon mensenkind was geweest. Juda had van den Heere de Wet ontvangen en het volk had niet de wet van een mens, maar van den God des hemels en der aarde, ja van hun Verbonds-God verbroken en geweigerd die te gehoorzamen.

Juda kan nu zelf de gevolgtrekking maken, hoe zwaar het tegen den Heere had overtreden.

6. Maar zij zeiden: Wij zullen genen wijn drinken; want Jonadab(= Jehova gaf vrijwillig), de zoon van Rechab, onze stamvader, heeft ons geboden, zeggende: Gijleden zult genen wijn drinken, gij noch uwe kinderen tot in eeuwigheid.

7. Ook zult gijlieden geen huis bouwen, noch zaad zaaien, noch wijngaard planten, noch hebben, maar gij zult in tenten wonen al uwe dagen, opdat gij vele dagen leeft in het land, alwaar gij als vreemdelingen verkeert.

Dergelijke wetten volgde de Bedouïnenstam der Nabateërs (1 Makk. 5:27), en zelfs bij de tegenwoordige Bedouïnen is het zichtbaar, dat de opvolging dezer nationale wetten en overleveringen de bron is van edele deugden, zo als van matigheid en eenvoudigheid, tevredenheid, gastvriendschap en trouw voor den gast, van ene edele vrijheidsliefde en een echt nationaal gevoel, van ene trouwe bewaring der overleveringen in zeden en godsdienst.

8. Zo hebben wij der stem van Jonadab, den zoon van Rechab, onzen vader, gehoorzaamd in alles, wat hij ons geboden heeft; zodat wij genen wijn drinken al onze dagen, wij, onze vrouwen, onze zonen, en onze dochteren.

9. En dat wij gene huizen bouwen tot onze woning: ook hebben wij genen wijngaard, noch veld, noch zaad;

10. En wij hebben in tenten gewoond: alzo hebben wij gehoord en gedaan naar alles, wat ons onze stamvader Jonadab geboden heeft.

11. Maar het is geschied als Nebukadnezar, de koning van Babelna den slag bij Karchemis, naar dit land optoog, om na onderwerping van zijnen tegenstander, den Egyptischen koning Necho ook diens vazal te Jeruzalem te onderwerpen, dat wij bezorgd werden, dat het leger der Chaldeënen zich over het gehele land zou uitbreiden en ons van Jeruzalem afsnijden. Wij zeidentot elkaar Komt, en laat ons naar Jeruzalem trekken van wege het heir der Chaldeënen, en van wege het heir der Syriërs; alzo zijn wij uit nood voor enigen tijd hierheen gekomen en te Jeruzalem gebleven.

Dat het leger der Syriërs genoemd is, als nog in 't bijzonder voor de Rechabieten te vrezen, heeft zijne reden in de veelvuldige verwoestingen, die vroeger Israël en Juda door de Syriërs hadden te lijden. Ook in 2 Kon. 24:2 uitdrukkelijk bericht, dat na den afval van Jojakim Syrische legerscharen in het land vielen.

12. Toen de Rechabieten volgens des Heeren verwachting alzo hadden geweigerd het gebod van hunnen stamvader te overtreden, geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:

13. Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ga henenin den voorhof, waar de menigte des volks vergaderd is en op u wacht, en zeg tot de mannen van Juda, en tot de inwoners van Jeruzalem: Zult gijlieden gene tucht aannemen, dat gij hoort naar Mijne woorden, daar Ik toch uw hemelse Vader en Wetgever ben? spreekt de HEERE.

14. De woorden van Jonadab, den zoon van Rechab, die hij zijnen kinderen geboden heeft, dat zij genen wijn zouden drinken, zijn getrouw door hen bevestigd; want zij hebben nu reeds ongeveer 300 jaren (2 Kon 10:15) genen gedronken tot op dezen dag, maar het gebod huns vaders gehoord. 1) En Ik uw hemelse Vader, wiens gebod u veel heiliger moest zijn, heb tot

ulieden gesproken ter bekendmaking van Mijnen wil a) vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt naar Mij niet gehoord.

a). Jer 11:7; 25:3; 26:5; 29:19; 32:33.

1) Jonadab deed nooit voor zijn zaad hetgeen God gedaan heeft voor Zijn volk. Hij laat hun een last na, maar laat hen geen goederen na, om dien last te dragen maar God heeft er Zijn volk een goed land gegeven en beloofde hun, indien zij gehoorzaam zouden zijn, dat zij daarin steeds zouden wonen, zodat zij zowel uit dankbaarheid als uit belang verbonden waren tot gehoorzaamheid en nochthans wilden zij niet horen, zij wilden niet gehoorzamen.

15. En Ik heb behalve de gewone dagelijkse prediking door de Levieten nog bijzonderen drang gebezigd. Ik heb tot u gezonden al Mijne knechten, die Ik Mij had uitverkoren, de Profeten, vroeg op zijnde en zendende, om u te laten zeggen: a) Bekeert u toch een iegelijk van zijnen bozen weg, en maakt uwe handelingen goed, en wandelt vooral andere goden niet na, om hen te dienen, zo zult gij uit alle gevaren gered, in het land blijven, dat Ik u en uwen vaderen gegeven heb; maar gij hebt uw oor niet geneigd en naar Mij niet gehoord.

a) Jer. 18:11; 25:5.

16. Dewijl dan de kinderen van Jonadab, den zoon van Rechab, het gebod huns stamvaders, dat hij hun geboden heeft, bevestigd hebben, maar dit volk dat alles aan Mij te danken heeft en alle gehoorzaamheid aan Mij verschuldigd is, naar Mij niet horen;

17. Daarom alzo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israëls: Ziet, Ik zal over Juda en over alle inwoners van Jeruzalem brengen al het kwaad, dat Ik tegen hen gesproken heb (Jer. 11:11). Omdat Ik tot hen voor ieder onder hen hoorbaar en ondubbelzinnig gesproken heb, maar zij toch moedwillig niet gehoord hebben, en Ik met vriendelijk lokkende en ernstig dreigende woorden luide en verstaanbaar tot hen geroepen heb, maar zij niet hebben geantwoord.

Even als de Heere in Luk. 11:31 v. tot de Joden van Zijnen tijd zegt: "de koningin van het zuiden en de mannen van Nineve zullen opstaan in het oordeel met de mannen van dit geslacht, want meer dan Salomo, meer dan Jonas is hier, " zo kon Jeremia tot zijne tijdgenoten zeggen: de Rechabieten zullen optreden tegen u en u veroordelen, want hier is meer dan Jonadab.

18. Tot het huis nu der Rechabieten zei Jeremia aan het slot zijner rede nog in de nevenzaal: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Omdat gijlieden het gebod van uwen vader Jonadab zijt gehoorzaam geweest, en hebt al zijne geboden bewaard, en gedaan naar alles, wat hij ulieden geboden heeft;

19. Daarom alzo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, tot uwen gansen volksstam: Er zal Jonadab, den zoon van Rechab, die u deze wetten heeft gegeven, en ook Mijnen naam vreesde en zich bij Mijn volk heeft gehouden, niet worden afgesneden een man, die voor Mijn

aangezicht sta, al de dagen. Zijn geslacht zal onder Mijne bescherming en in getrouwen, welgevalligen dienst van Mijnen naam bestendig voortduren (Hoofdst. 33:18).

Ook de rechte gehoorzaamheid aan de uitwendige wereldse instellingen heeft reeds ene grote belofte, want door deze leert de mens de rechte gehoorzaamheid aan God en Zijne heilige instellingen. Daarom begrepen de Duitse volksstammen, vooral de Saxen (vgl. Heliand), bij wie de trouw en de gehoorzaamheid aan hunnen leenheer in zo hoog aanzien stond, nadat zij in den Heere Christus gelovig waren geworden, spoedig, dat het wezen des waren geloofs was trouw aan God en gehoorzame overgave aan hunnen hemelsen hertog en leenheer. God heeft menigerlei beroep; maar zalig die zich in het nederigste tevreden kan gevoelen, en in deze wereld den pelgrimszin voortdurend vasthoudt. Het is ook niet tegen Gods regeling, dat zich bijzondere manieren van families, standen en betrekkingen vormen, of dat voor bijzondere tijden en omstandigheden door sommige genootschappen bijzondere instellingen worden aangenomen, even als de gemeente te Jeruzalem ene soort van gemeenschap van goederen invoerde; men mag echter in zulke gebruiken gene bijzondere heiligheid zien; het zijn slechts oefeningen, en het komt er op aan, in welke gezindheid men ze volbrengt.

HOOFDSTUK 36.

JEREMIA'S REDEVOERINGEN WORDEN VERSCHEURD, VERBRAND, EN OPNIEUW GESCHREVEN.

Nu volgen vier hoofdstukken van geschiedkundigen inhoud over gebeurtenissen uit den tijd van Jojakim en Zedekia. Het eerste (Hoofdst. 36) bericht ene hoogst gewichtige gebeurtenis uit het 4de en 8ste jaar van Jojakim, namelijk de schriftelijke optekening der vorige voorzeggingen van den Profeet; de drie volgende verhalen daarentegen de ervaringen en woorden van Jeremia gedurende de belegering en verovering der stad.

I. Vs. 1-32. Van het dertiende jaar van Josia af, tot aan het einde van Jojakim, 23 jaren, had Jeremia als Profeet gewerkt (Hoofdst. 25:3), had hij tot boete en bekering opgewekt, doch zonder vrucht. Daar het door hem aangekondigde strafgericht nog steeds was uitgebleven, had zich het volk in valse gerustheid ingewiegd, het had hem van wege het niet vervuld worden zijner voorzeggingen gehoond, en zijne waarschuwingen niet geacht, Nu scheen echter de tijd, dien de Heere in Zijne lankmoedigheid aan Zijn afvallig volk ter bekering had gegeven, eindelijk voorbijgegaan. Nadat Faraö Necho den koning Josia bij Megiddo had geslagen en gedood, en zijn oppergezag over Juda door aanstelling van Jojakim had doen gelden, werd hij in het 4de jaar van Jojakim, bij Karchemis, door Nebukadnezar geslagen, en de zegerijk voortrukkende legers van den koning van Babel bedreigden alle landen met verovering en verwoesting. In dezen tijd, nu de vervulling van het door hem zo dikwijls in den naam des Heeren bedreigde voor de deur stond, nu het werkelijk aanvangende strafgericht zou bevestigd worden, ook voor hen, die zich tot hiertoe ongelovig van hem hadden afgekeerd, nu hij zou bewezen worden waarlijk een door God gezonden Profeet te zijn, kwam tot Jeremia het woord des Heeren, om alle zijne tot hiertoe gehouden redevoeringen op te schrijven, of Juda misschien nog op de bedreigingen zou acht slaan en zich bekeren (vs. 1-3.) Nu liet hij door zijnen helper Baruch alle woorden des Heeren in ene rol opschrijven, met de bepaling, die op den vastendag aan het volk in den tempel voor te lezen (vs. 4-8). Toen daarop Baruch aan het vergaderde volk de profetieën in ene kamer van den tempel voorlas, vermeldde Micha de zaak aan de vergaderende vorsten. Deze lieten daarop Baruch tot zich roepen en de rol voorlezen; over den inhoud verschrikten zij zo zeer, dat zij geloofden den koning daaromtrent bericht te moeten geven (vs. 9-19). Ook de koning liet vervolgens de rol des boeks halen en daaruit voorlezen. Nauwelijks had men enige stukken voorgelezen, of hij sneed de rol aan stukken en verbrandde ze, en beval Jeremia en Baruch te halen. Maar de Heere verborg hen (vs. 20-26). Toen beval de Heere den Profeet alle zijne woorden opnieuw te laten opschrijven, en den koning een schandelijk einde aan te kondigen, hetgeen dan ook Jeremia deed (vs. 27-32). Kon reeds het vorige hoofdstuk met het beeld der Rechabieten aan ieder doen zien, dat het volk voor het gericht rijp was, zo wijst dit hoofdstuk aan, hoe de boosheid des konings tegen het woord van God alle kiemen van boete bij het volk vernietigde, de openbare heerschappij van den bozen geest besliste, en den ondergang van des konings huis en van het volk onherroepelijk te weeg bracht. Daarom is ook dit hoofdstuk, hoewel de gebeurtenis 17 jaren vóór de verwoesting van Jeruzalem geschiedde, onmiddellijk vóór de geschiedenis van den laatsten val geplaatst.

1. Het gebeurde ook in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, in het jaar 606 v. C, onmiddellijk vóór de eerste inneming van Jeruzalem door Nebukadnezar (Hoofdst. 25:1), dat dit woord tot Jeremia geschiedde van den HEERE, zeggende:

2. Neem u ene a) rol des books, en b) schrijf daarop al de woorden, die Ik tot u gesproken heb over Israël en over Juda, en over al de volken, van den dag aan, dat Ik tot u gesproken heb (ben begonnen te spreken) van den dag van Josia aan, en wel in het 13de jaar zijner regering (Hoofdst. 1:3) tot op dezen dag, 1) dus gedurende 24 jaren (Hoofdst. 25:3).

a) Jes. 8:1. b) Jer. 30:2.

1) Hier zien we in de eerste plaats welk het gebruik moet zijn der Schriftuur, n. l. opdat wat te eniger tijd zou vervliegen of uit het geheugen der mensen zou verdwijnen, zou blijven en van vader op zoon overgaan. Vervolgens, opdat het ook zou gelezen worden, dewijl wat geschreven is beter op zijn gemak kan overwogen worden. Indien iemand bloot spreekt, wie begrijpt het en wie merkt alles dadelijk op? maar dewijl de gesprekken uit den mond voorbijvliegen, is daarom het geschrift van groot nut, indien wat niet terstond begrepen wordt, meer licht ontvangt; vervolgens, omdat men, wat men heden gelezen heeft, morgen weer kan lezen en na een jaar nog eens. ja na vele jaren. Dewijl God nu zag dat Hij als het ware op koper had geslagen, toen Hij door zijn Profeet had gesproken, daarom wilde Hij dat nu op schrift zou worden gebracht, wat Jeremia te vergeefs had gesproken. Het is niet twijfelachtig of op die wijze heeft Hij én den koning én zijne raadslieden én geheel het volk niet alleen hun traagheid maar ook hun zorgeloosheid willen veroordelen omdat alle onderwijs de vrucht had gemist, terwijl toch Jeremia zoveel arbeid aan hen had verricht en zo aanhoudend en ijverig was geweest in zijn ambt van leraar.

Merk hier aan: Het beschrijven der Goddelijk Schriften is van Goddelijke instelling. En let verder dat de reden die hier gegeven wordt voor het schrijven van deze rol is dat die van den huize Jakobs misschien zouden horen. Niet dat de Goddelijke voorwetenschap in enige onzekerheid was, met betrekking tot de uitkomst; bij deze geschiedt er niets bij geval. God wist zeker, dat zij zeer verraderlijk zouden handelen. Maar de Goddelijke wijsheid wijst hierop als een gepast middel om het begeerde einde te bereiken, hetwelk, als het niet bereikt werd, hen te meer onverantwoordelijk zou stellen. En hoewel God voorzag, dat zij niet zouden horen, zo zei Hij dit den Profeet niet, maar schrijft hem deze handelwijze voor, als ene waarschijnlijke om gebruikt te worden in hope, dat zij zullen horen, dat is zullen opmerken en in acht nemen wat zij horen, daarvan kennis nemen en het gelove daarmee vermengen.

Men moet bovendien ook niet vergeten, dat al zou de massa des volks niet horen, er wèl onder Juda's volk kunnen geweest zijn, die nog in waarheid tot bekering zijn gekomen.

Die enkelen konden Juda niet hoeden voor de ellende der ballingschap, maar zelf hebben zij hun zielen als een buit mogen wegvoeren.

3. Misschien zullen die van het huis van Juda tot inkeer komen, wanneer zij bij den indruk der reeds over hen aangevangen gericht, over welke zij nu ongelovig hebben gespot, nog eens

in korte woorden zaamgevat horen al het kwaad, dat Ik hun gedenk te doen, omdat zij zich ter elfder ure bekeren, een iegelijk van zijnen bozen weg, en Ik hun ongerechtigheid en hun zonde vergeve en hun straf verzachte.

Het is dus de bedoeling van het Goddelijk bevel niet, dat de Profeet alle zijne redenen te boek stelle, de optekening moet alleen dienen als middel, om aan het volk nogmaals den gehelen inhoud zijner voorzeggingen voor te houden, om het zo mogelijk te bewegen tot de Heere terug te keren.

Daarom is ook geen woordelijk opschrijven bedoeld, maar ene samenvatting van den wezenlijken inhoud van alle bliksemstralen tot één groots profetisch onweder. Dit kon Jeremia zeer goed uit zijn geheugen opschrijven, daar alle zijne redenen over dezelfde onderwerpen, berisping der heersende zonden, bedreiging en belofte, liepen. Uit den tijd vóór het vierde en vijfde jaar van Jojakim worden in ons profetisch boek de volgende afdelingen gevonden: Hoofdst. 2, 3-6, 7-10, 11-13, 14-17, 18, 21 :11-14; 22:1-23, 25, 26; 46:1-12; 47:1-49 :33. Ook de hoofdstukken 30 en 31 vallen misschien in dezen tijd. Daar zij echter minder bedreigingen den beloften bevatten, zo zou het twijfelachtig kunnen zijn, of zij door den Profeet mede werden opgenomen.

4. Toen riep Jeremia Baruch (= gezegend), den zoon van Nerija (= lamp van Jehova), zijnen medehelper (Hoofdst. 32:12 vv.), en Baruch schreef uit den mond van Jeremia alle woorden des HEEREN, die Hij tot hem gesproken had, op ene rol des books.

5. En Jeremia gebod Baruch, zeggende: Ik ben opgehouden, door enige omstandigheid verhinderd (vs. 19); Ik zal in des HEEREN huis niet kunnen gaan.

Sommigen onderstellen, dat de profeet lag onder ene kerkelijke straf, anderen, dat ene wettische onreinheid hem belette in den tempel te verschijnen, en nog anderen eindelijk, dat God hem had verboden uit te gaan, hetzij door een uitdrukkelijk bevel, of door ene verborgene werking, gelijk Paulus (Hand. 16:6 en 7) gehad heeft.

6. Zo ga henen, en lees in de rol, in dewelke gij uit Mijnen mond geschreven hebt (vs. 4), de woorden des HEEREN voor de oren des volks, in des HEEREN huis, op den vastendag, die nu spoedig zal worden gehouden; en gij zult ze ook lezen voor de oren van gans Juda, voor allen, die uit hun steden komen, om den vastendag te Jeruzalem te houden.

7. Misschien zal dan nog hunlieder smeking voor des HEEREN aangezicht nedervallen, en zij zullen zich bekerende een iegelijk van zijnen bozen weg; want groot is de toorn en de grimmigheid, die de HEERE in mijne profetieën tegen dit volk heeft uitgesproken. 1)

1) Merk hieraan: God te bidden om genade om ons te bekeren is noodzakelijk tot onze bekering en zij die door Gods woord overtuigd Zijn van de noodzakelijkheid der bekering tot Hem, zullen de smekingen om die genade voor Hem brengen. En de overweging hiervan, dat Gods toorn, die Hij tegen ons wegens de zonde verkondigd heeft, groot is, moet zowel onze gebeden als onze pogingen opwekken.

Om vergiffenis te verkrijgen, worden twee dingen vereist: gebed en bekering. Want indien iemand alleen met woorden God wil verzoenen, dan is dit niet voldoende. De bekering zelf kan van onze gebeden niet gescheiden worden. Verder, indien een zondaar duizendmaal berouw heeft, blijft hij toch Gods oordeel schuldig, dewijl de verzoening, waarmee wij worden vrijgemaakt, niet afhangt van ons berouw, maar van de genadige gunst Gods. Want niet daarom neemt God ons in genade aan, dewijl Hij ziet dat wij ons tot beter veranderd hebben, en alsof onze bekering de oorzaak is van onze vergiffenis, maar dewijl Hij ons aanneemt naar Zijn genadig mededogen.

8. En Baruch, de zoon van Nerija, deed naar alles, wat hem de Profeet Jeremia geboden had, lezende in dat boek de woorden des HEEREN, in het huis des HEEREN.

9. Want het geschiedde in het vijfde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, in de negende maand, d. i. in December 605 v. C. dat zij een buitengewonen vasten tot aanbidding voor des HEEREN aangezicht uitriepen, waarschijnlijk ter herinnering van den jaardag van Jeruzalems eerste inneming door Nebukadnezar. Zij schreven die uit allen volke, te Jeruzalem, mitsgaders allen volke, die uit de steden van Juda te Jeruzalem op zulke bijzondere dagen kwamen.

Gedurende het nederschrijven van den inhoud der vorige rede van den profeet door Baruch was de inneming der stal door Nebukadnezar, de onderwerping van Jojakim, de wegvoering der tempelgereedschappen en van enige gijzelaars gevolgd. Jojakim begon echter zeer spoedig, zo als wij uit 2 Kon. 24:1 weten, over afval te denken. Toen daarom de dag van de inneming der stad voor de eerste maal wederkeerde (in December 605), meende de koning die gelegenheid te moeten aangrijpen, om het gevoel des volks tegen de Chaldeeuwse dienstbaarheid te moeten opzetten, en ware het mogelijk ene godsdienstige ophitsing tot tegenstand bij het volk te weeg te brengen. Hij bewerkte of zelf, of, wat waarschijnlijker is, door anderen enen buitengewonen boet- en vastendag, al hoewel de bij de wet bepaalde grote boete- en verzoendag (in de zevende maand) nog niet lang geleden geweest was. Maar de buitengewone vastendag moest ook niet tot werkelijke verootmoediging en oprechte bekering van het volk dienen, maar integendeel tot afschudden van de straf van God. Het uitwendig omkleedsel tot misleiding der eenvoudigen was zeer schoon en vroom; het doel was zuiver staatkundig. Juist daarom, en omdat hij wist, dat die in opstand tegen den koning van Babel slechts op het verderf van Juda zou uitloopen, liet Jeremia op dezen dag aan het volk, dat uit aanzienlijke plaatsen was vergaderd, door Baruch de somma van al zijne vroegere verkondigingen nogmaals voorlezen, om hun te zeggen, dat zij op den ingeslagen weg van huichelarij en ongehoorzaamheid alleen de zekere vervulling van alle aangekondigde zware oordelen zouden doen komen. Alleen wanneer men op die keuze van den vastendag let, kan de grote schrik der vorsten (vs. 16) en de toorn des konings (vs. 23 vv.) recht worden verstaan.

10. Zo las Baruch op dien dag in dat boek de woorden van Jeremia in des HEEREN huis. Mij bevond zich in de kamer van Gemarja(= voltooid door Jehova), den zoon van Safan (= konijn), (waarschijnlijk de broeder van dien Ahikam, die vroeger reeds getoond had de beschermer van den Profeet (Hoofdst. 26:24) te zijn), den schrijver of secretaris van een der

vorsten en raadgevers des konings (vs. 11). Die zaal was in het bovenste of priesterlijke voorhof, aan de deur der nieuwe, of zo als die vroeger heette, de bovenste (Hoofdst. 20:2) poort van het huis des HEEREN; aldaar las Baruch voor de oren des gansen volks, dat tot den vastendag was zaamgestroomd.

De kamer bevond zich aan de buitenzijde van den binnensten voorhof, zodat men daaruit den buitensten voorhof in het gezicht had, en Baruch van hier voor het daar vergaderde volk kon lezen.

11. Als nu Michaja (= wie is Jehova gelijk), den zoon van Gemarja, den zoon van Safan, al de woorden des HEEREN uit dat boek gehoord had;

12. Zo ging hij van den hoger gelegen tempelvoorhof af ten huize des konings in de kamer des schrijvers; en ziet aldaar, in de kamer van den kanselier of minister Elisama, zaten al de vorsten tot ene vergadering: Elisama (= God zal horen), de schrijver, en Delaja (= opgeheven door Jehova), de zoon van Semaja (= gehoord door Jehova), en Elnathan (= God heeft gegeven), de zoon van Achbor (= muis), en Gemarja, de zoon van Safan, en Zedekia (= gerechtigheid van Jehova), de zoon van Hananja (= genadig door Jehova gegeven), en al de andere vorsten.

13. En Michaja maakte hun bekend al de woorden, die hij gehoord had, en welk een sterken indruk die op het volk hadden gemaakt, als Baruch uit dat boek las voor de oren des volks.

14. Toen zonden al de vorsten Jehudi (= roem van Jehova), den zoon van Nethanja (= gave van Jehova), den zoon van Selmaja (= vergoed door Jehova), den zoon van Cuschi (= zwarte), tot Baruch om te zeggen: De rol, waarin gij voor de oren des volks gelezen hebt, neem die in uwe hand, en kom tot ons. Alzo nam Baruch, de zoon van Nerija, de rol in zijne hand, en kwam tot hen.

Waarschijnlijk is deze naam Cuschi slechts een bijnaam geweest van den overgrootvader van Jehudi, wegens zijne afstamming van de Kuschieten.

15. En zij zeiden tot hem vriendelijk en vol eerbied: Zit toch neer en lees ze voor onze oren; en Baruch las voor hun oren.

16. En het geschiedde als zij al de woorden hoorden, die Baruch uit het boek voorlas, dat ze verschrikten, en de een gaf het tegen den ander te kennen door gebaren en uitdrukkingen, hoe het hem schokte. De wijze, waarop de Profeet de zonden des volks bestrafte, en de vreselijke gerichten, die hij verkondigde, maakten, daar zij ze nu opnieuw hoorden, enen diepen indruk op hen, maar tevens moesten zij van den gewelddadigen koning voor den Profeet en voor Baruch, die zijne bedoelingen en wensen zo stout hadden tegengestaan, het ergste vrezen, zo als hun de ervaring ten duidelijkste leerde (Hoofdst. 26:20 vv.). En zij zeiden tot Baruch: de openlijke voorlezing dezer redenen wordt zeker door het volk den koning meegedeeld. Voorzeker zullen wij zijne raadsliden gedwongen zijn al deze woorden den koning bekend maken.

Baruch las zeker niet den gehelen inhoud van de rolle des boeks aan het volk en later aan de vorsten voor, maar de sterkst sprekende stukken, waarvan de diepste indruk kon worden verwacht, de plaatsen over de zonden van het volk en de te verwachten gerichten. De voorlezing van het geheel zou te veel tijd hebben gekost, en door afmatting den indruk hebben verzwakt.

17. En zij vraagden Baruch, zeggende: Verklaar ons toch, hoe hebt gij al deze woorden uit zijnen mond geschreven?

18. En Baruch zei tot hen: Uit zijnen mond las hij tot mij al deze woorden, hij dicteerde ze mij, en ik schreef ze met inkt in dit boek.

19. Toen zeiden de vorsten, die wel wisten, dat de koning zou trachten die getuigen der waarheid te doden, tot Baruch: Ga henen, verberg u, gij en Jeremia! en niemand wete waar gijlieden zijt. 1)

1) De vorsten kenden hun koning. Zij vreesden dat diens woede zou ontsteken en zowel Baruch als Jeremia ter dood zouden gebracht worden, indien de koning wist waar zij waren. Evenals Achab Elia zocht te vervolgen tijdens de verschrikkelijke droogte, evenzo zou ook Jojakim tegen Jeremia woeden. De Heere zorgde echter voor Zijn dienstknecht op Zijne wijze.

20. Zij dan gingen in tot den koning in het voorhof, het binnenste hof van het paleis, waarin de koninklijke vertrekken waren; maar de rol leiden ze weg in de kamer, de woning van Elisama, den schrijver; en zij verklaarden al die woorden in het kort voor de oren des konings.

21. Toen zond de koning vol toorn Jehudi, om de rol te halen; en hij haalde ze uit de kamer van Elisama, den schrijver; en Jehudi las ze voor de oren des konings, en voor de oren van al de vorsten, die omtrent den koning stonden.

22. De koning nu zat toen in het winterhuis, in dat gedeelte van het paleis, dat voor de wintermaanden was ingericht, want het was in de negende maand, in December; en er was een vuur voor zijn aangezicht op den haard aangestoken (letterlijk: de haard was brandende voor zijn aangezicht), een vuurpan met gloeiende kolen of stenen stond in het midden ter verwarming van het vertrek.

23. En het geschiedde als Jehudi drie stukken of vier van de rol des boeks gelezen had, versneed hij (de koning) ze (de gehele rol) met een schrijfmes, een mes waarmee men gewoon was het schrijffriet aan te scherpen, en wierp ze in het vuur, dat op den haard was, tot dat de ganse rol verteerd was in het vuur, dat op den haard was. 1)

1) Deze beproeving heeft de ziele van den Profeet zeer kunnen verscheuren. Op Gods bevel had hij die rol beschreven, nu ziet hij dat hij te vergeefs heeft gearbeid. Hij had derhalve bij God kunnen klagen dat hij zo groten arbeid zonder vrucht had verricht.

Waarom beval nu God hem die rol te schrijven, indien het niet was dan opdat de koning met zijne raadslieden berouw zouden hebben? Wat nu het volk betreft, de Profeet heeft het zeker niet kunnen waarnemen dat het zijn dienst op prijs zou stellen, indien hij tot hen zijn schrijver Baruch zond. Want men leest niet hoedanig de opmerkzaamheid van het volk was. Maar Baruch wordt gevoerd naar het paleis van den koning. Zo weifelend waren aller harten. En wat was nu de uitkomst? De koning verbrandt het boek. Het is derhalve niet twijfelachtig of het gemoed van den Profeet wordt ernstig verwond, maar zo oefent God zijnen dienstknecht welken Hij beveelt te spreken tot de doden, en het licht te ontsteken voor de blinden. Laten wij derhalve leren God eenvoudig te gehoorzamen, ook wanneer de arbeid welke Hij ons oplegt, nutteloos schijnt.

24. En zij verschrikten niet over de zware oordelen, waarmee de Heere door Zijne Profeten, het volk in dat boek dreigde, en scheurden hun klederen niet van droefheid, zo als eens Josia had gedaan (2 Kon. 22:11), de koning noch al zijne knechten, de eigenlijke hovelingen; die al deze woorden gehoord hadden; 1) zo verstokt en onboetvaardig waren hun harten reeds geworden.

1) Het is zeker een rol geweest, niet een boek, dat uit vele bladeren bestond; dat men dergelijke boeken toen reeds gebruikte, is niet aan te wijzen. De rollen waren in stukken afgedeeld. Nog heden gebruiken de Joden volgens oude gewoonte in hun synagogen eigenlijk rollen, die op een stok zijn opgerold. Op deze is de Bijbeltekst niet in regels geschreven, die de gehele breedte der rol innemen, maar in vakken afgedeeld, die enigzins onze bladzijden voorstellen. Nadat Jehudi enige van deze vakken hadden gelezen, werd de koning door toorn overmand, die voor gene ruwheid en beschimping van het heilige, hoe groot ook, terugschrikte; hij sneed de rol aan stukken en wierp het ene stuk na het andere in het vuur.

Dat was wel een teken van verharding, of wel meer van verwerping. Het was hier geen mensenwoord, hetwelk tot hen kwam. Het was geen menselijk geschrift, hetwelk hun werd gezonden, maar een Gods woord, en een Goddelijk Boek. En zij letten er niet op, zij bleven onveranderlijk, hun geweten sprak niet meer, hun gemoederen werden niet ontroerd. Bij de aankondiging van de ontzaglijkste oordelen bleven zij koel. Wel een bewijs, dat het Woord op zichzelf nog onmachtig is om de zondaars te bekeren, indien niet de Geest des Heeren HEEREN dat woord gebruikt, om het op het harte te binden.

Gods knechten mogen het Woord tot het hart brengen, het is de H. Geest die het in het harte een zaad der bekering doet zijn.

25. Hoewel ook Elnathan, en Delaja, en Gemarja, die reeds te voren een diepen indruk hadden ontvangen, bij den koning daarvoor spraken, dat hij de rol niet zou verbranden; doch hij hoorde niet naar hen.

26. Daartoe niet tevreden met de vernietiging van het boek gebod de koning aan Jerahmeël (= hij zal barmhartigheid van God verkrijgen), den zoon van Hammélech (= de koning) liever de zoon des konings, en Zeraja (= opgang van het licht van Jehova), den zoon van Azriël (= hulp van God), en Selemja (= vergoed door Jehova), den zoon van Abdeël (= droefheid van

God), om den schrijver Baruch en den Profeet Jeremia te vangen. Maar de HEERE had hen in Zijne genade zo zeker verborgen 1) dat hun moordenaars hen niet konden vinden.

1) God zal ene beschutting voor Zijn volk worden, alhoewel hun vervolgers nog zo vlijtig zijn om hen in hun macht te krijgen, totdat hun ure gekomen is, ja dan zal Hij zelf hun schuilplaats, hun verbergingsplaats, hun verbergingsplaats wezen.

27. Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, nadat de koning de rol en de woorden, die Baruch geschreven had uit den mond van Jeremia, verbrand had, zeggende:

28. Neem u weer ene andere rol, en schrijf daarop al de eerste woorden, die geweest zijn op de eerste rol, die Jojakim, de koning van Juda, verbrand heeft.

1) Alhoewel de aanvallen der hel tegen Gods Woord zeer stout zijn, zo zal er toch geen jota of tittel van hetzelfde op de aarde vallen, noch het ongeloof der mensen zal Gods Woord krachteloos maken. De vijanden mogen de overhand hebben om veel Bijbels te verbranden, maar zij kunnen het woord Gods niet vernietigen, zij kunnen het niet uitroeien, noch de vervulling daarvan beletten.

29. En tot Jojakim, den koning van Juda, zult gij zeggen: Zo zegt de HEERE: Gij hebt deze rol verbrand, zeggende: Waarom hebt gij, o Jeremia! daarop geschreven, zeggende: De koning van Babel zal zeker wederkomen, en dit land verderven, en maken, dat mens en beest daarin ophouden? Waarom hebt gij dat op mijnen vastendag aan het volk laten voorlezen (vs. 9)?

De voorzegging wordt over Jojakim uitgesproken, natuurlijk niet persoonlijk tot hem: daarom staat in vs. 30 de derde persoon. Toch wordt eerst in vs. 29 de rede op levendige wijze in den tweeden persoon tot hem gericht, alsof hij tegenwoordig ware, even als hij zelf als persoonlijk Jeremia zijne voorzegging van de verwoesting des lands door den koning van Babel verwijtende, wordt ingevoerd.

30. Daarom zegt de HEERE also van Jojakim, den koning van Juda: Hij zal genen hebben van zijne zonen, die op Davids troon zitting, en zijn a) dood lichaam zal weggeworpen zijn met smaad en schande overladen, des daags in de hitte en des nachts in de vorst.

a) Jer. 22:19.

Vergel. over de vervulling 2 Kon. 24:6

31. En Ik zal over hem, en over zijn zaad, en over zijne knechten hunlieder ongerechtigheden bezoeken; en Ik zal over hen, en over de inwoners van Jeruzalem, en over de mannen van Juda al het kwaad brengen, dat Ik tot hen gesproken heb door Jeremia; maar zij hebben daar aan niet geloofd noch ze gehoord, gehoorzaamd (Hoofdst. 35:17; 19:15).

32. Jeremia dan nam ene andere rol, en gaf ze aan den schrijver Baruch, den zoon van Nerija, die schreef daarop uit den mond van Jeremia al de woorden des boeks, dat Jojakim de koning van Juda, met vuur verbrand had; en tot dezelve vroeger opgeschrevene redenen werden nu nog vele dergelijke woorden toegegaan.

Het behoort tot de goddelijke ironie, dat de wereld met al hare boosheid en al haar geweld tegen het rijk van God en Zijne dienaars juist het tegendeel bereikt van wat zij wil. Verder zien wij hieruit, dat ook de eerste rol niet alle redevoeringen volledig bevatte, maar alleen de hoofdzakelijke bestanddelen daarvan; anders zou de Profeet er niet veel meer hebben bij te voegen gehad.

HOOFDSTUK 37.

JEREMIA WORDT GESLAGEN EN GEVANGEN GENOMEN.

II. Vs. 1-21. De volgende drie hoofdstukken vormen een geheel, en verhalen het laatste lijden en den strijd van den Profeet gedurende de belegering en verovering der stad. Zij zijn echter niettemin van profetischen aard, daar zij de verhouding van de leidende personen, van den koning Zedekia en van zijne beambten tot den Heere en Zijn woord, in het duidelijkst licht plaatsen. Tevens tonen zij, hoe de Heere de zijnen, in 't bijzonder den Profeten, onder alle zwaar lijden beschutting en bescherming, redding en hulp toezendt. De inhoud van Hoofdst. 37 valt in den tijd van het 10de jaar van koning Zedekia, toen het leger der Chaldeëen voor een tijd was afgetrokken, om de Egyptenaars te ontmoeten, en daardoor in den koning en het volk nieuwe hoop was ontstaan. De inhoud wordt in twee delen verdeeld: koning Zedekia zendt een gezantschap tot den Profeet, en laat hem verzoeken voor het volk Jehova te smeken. De Profeet antwoordt hem dat het besluit onveranderlijk is, dat de Egyptenaars in hun land zullen wederkomen en de Chaldeëen de stad innemen en verbranden (vs. 1-10). Als spoedig daarop Jeremia Jeruzalem wil verlaten, om ene erfenis in het land van Benjamin te regelen, wordt hij aan de poort vastgehouden, onder voorwendsel, dat de Profeet tot den vijand wilde overgaan. Hij wordt door de vorsten mishandeld en in de gevangenis geworpen. Na enigen tijd laat de koning hem heimelijk van daar tot zich halen, om een troostwoord van God te horen. De Profeet weet hem echter slechts een strafwoord te berichten: Gij zult in de handen der Chaldeëen worden gegeven. " Toch laat de koning hem op zijn verzoek niet in de gevangenis terugbrengen, maar in den voorhof der bewaring (vs. 10-21).

1. En Zedekia, de jongste zoon van Josia, regeerde in het jaar 598 v. C. koning zijnde in plaats van Chonja (= gevestigd door Jehova), Jojakim's zoon, ook Jojachin geheten (Hoofdst. 22:24), nadat die na ene regering van drie maanden met alle voornaamsten en krijgslieden in gevangenis was weggevoerd, welken Zedekia Nebukadnezar, de koning van Babel, koning gemaakt had in het land van Juda.

2. Maar hij hoorde niet, hoewel de gerichten Gods ter vervulling van de woorden des Profeten reeds sedert 8 jaren waren begonnen, hij, noch zijne knechten, noch het volk des lands, naar de woorden des HEEREN, die hij sprak door den dienst van den Profeet Jeremia. Daarom moesten noodzakelijk de strafoordelen geheel vervuld worden, en te vergeefs hoopten de onboetvaardigen op de genade van hunnen God.

3. Nochthans zond de koning Zedekia, door den aftocht der Chaldeëen weer moedig en vol hoop geworden, een gezantschap, namelijk Juchal (= hij zal bekwaam gemaakt worden), den zoon van Selmja (= vergoed door Jehova), een der vorsten (Hoofdstuk 38:1), Sefanja (= beschermd door Jehova), den zoon van Maäseja (= werk van Jehova), den priester, die het hoogst in rang na den hogepriester was (Hoofdst. 21:1), tot den Profeet Jeremia, gelijk hij dit ook reeds éénmaal vóór de belegering had gedaan (Hoofdst. 21). Hij zond hen, om te zeggen: Bid toch voor ons tot den HEERE, onzen God 1); misschien zal Hij nu onze opnieuw opgewekte hoop op gehele redding van de Chaldeëen door de hulp der Egyptenaren vervullen, en Zijne wonderen ons tonen als eens ten tijde van Sanherib (2 Kon. 19:35 vv.).

1) Men ziet daaruit, welken diepen indruk de koning had van het Profetisch ambt van Jeremia. Hij vertrouwt hem zulk een gemeenschap met God toe, dat Hij in staat was den Heere op zijne zijde te brengen, maar desniettemin blijft hij bij zijne hardvochtigheid en bij zijn onbekeerden zin, en toont daarmee zijne blindheid, daar hij toch lichtelijk begrijpen kon, dat bij zulk een gesteldheid des gemoeds, gene voorbidding tot verhoring kon plaats hebben.

4. (Want om te verstaan hoe men er toe kwam om Jeremia zo te eren, en waardoor de hoop weer zo was gestegen, moet men weten: Jeremia was nog ingaande en uitgaande in het midden des volks, en zij hadden hem nog in het gevangenhuis niet gesteld, zo als dit onder Jojakim (Hoofdst. 36:26) geschied was en spoedig na deze geschiedde (vs. 15).

5. En Farao's Hofra's (Hoofdst. 44:30) de opvolger van koning Psammuthis, heir was waarschijnlijk op de bede van Zedekia (Ezech. 17:15) ten strijde tegen de Chaldeënen uit Egypte uitgetogen, en de Chaldeënen, die Jeruzalem belegerden, als zij het krijgsgeslacht van hen gehoord hadden, zo waren zij van Jeruzalem opgetogen, om de Egyptenaars te verslaan. Zedekia nu en zijn volk gaven zich reeds geheel aan de bedrieglijke hoop over, dat thans het uur hunner redding geslagen was).

Het gezantschap aan Jeremia valt in enigzins lateren tijd dan de gebeurtenis in Hoofdst. 21. Jeremia moet door zijn gebed de bedrieglijke, aardse verwachtingen, die de koning en de groten des rijks koesteren, bekrachtigen. God moet doen wat zij wilden. Dit is ene van de zwaarste verzoeken Gods, door het gebed God willen dwingen te doen, wat wij volgens onze aardse gedachten willen. De boze natuur der goddelozen heeft geen lust zich onder 's Heeren wil te buigen, hoewel zij in hunnen angst verlangen, dat men voor hen moet bidden. Zij blijven echter de ene keer even als de andere in hun boosheid, vooral wanneer zij weer enigzins verademing krijgen. "Het is echter te vergeefs, dat men voorbidders in zijne plaats zendt, en zelf niet helpt bidden. " Jeremia antwoordt echter, zo als het enen verkondiger van Gods woord, vooral in tijden als het op het einde loopt, doen moet, zonder zich met enige onderhandeling in te laten, rondt deze woorden, die alle aardse hoop afsnijden: "Het is gedaan!" .

6. Toen geschiedde des HEEREN woord tot den Profeet Jeremia, zeggende:

7. Zo zegt de HEERE, de God Israëls: zo zult gijlieden zeggen tot den koning van Juda, die u tot Mij gezonden heeft, om Mij te vragen: Ziet, Faraö's heir, dat u ter hulpe uitgetogen is, zal zonder iets tegen de aanrukkende Chaldeënen te vermogen, wederkeren in zijn land, in Egypte.

8. En de Chaldeënen zullen wederkeren, de belegering weer beginnen, en tegen deze stad strijden; en zij zullen ze innemen en zullen ze met vuur verbranden.

9. Zo zegt de HEERE: Bedriegt uwe zielen niet met ijdele verwachtingen, zeggende: De Chaldeënen zullen zeker door Faraö verslagen en verdreven worden, en ten gevolge daarvan van ons wegtrekken, want zij zullen niet wegtrekken.

10. Want al sloegt gijlieden het ganse heir der Chaldeën, die tegen u strijden, en er bleven van hen enige verwonde mannen over, zo zouden zich die door Goddelijken drang, een iegelijk in zijne tent opmaken, enzonder dat gij het zoudt kunnen verhinderen, deze stad met vuur verbranden. 1) Zo ontwijfelbaar zeker is Gods raadsbesluit, de ondergang van uwe stad en van uw rijk.

1) Zo zwaar is het God zelven ten vijand te hebben. Tegen Hem te strijden is vergeefse moeite. Hij heeft tot volbrenging van Zijnen wil gene grote werktuigen nodig, zelfs als de vijanden Gods slechts met schimmen van mensen, die God gezonden heeft, te strijden hebben, zo kunnen zij toch God niet ontgaan.

De standvastigheid, waarmee Jeremia de verwoesting van Jeruzalem verkondigde, en elke hoop op redding ter neer sloeg, moest hem natuurlijk diegenen tot vijanden maken, die nog de onafhankelijkheid van hun land van het Chaldeeuwse juk door oorlogsmiddelen hoopten te bereiken, en den raad, dien hij gedurig en onverholen uitsprak, om enen toch hopeloozen tegenstand op te geven en door vrijwillige onderwerping het uiterste en ergste te vermijden, moest hen in hun ogen als verrader des vaderlands, en als handelende in gemeenschap met de vijanden doen voorkomen. Het antwoord, dat de afgezonden van Zedekia gaven, kon den haat, dien zij tegen hem koesterden, slechts vermeederen, en zij vonden spoedig de gewenste gelegenheid om hem vooreerst onschadelijk te maken.

Om elke hope af te snijden, verkondigt de Profeet dat de Egyptenaren geen hulp zouden brengen, maar voor de hen tegemoettrekkende Chaldeën onverrichter zake naar hun land zouden terugkeren, de Chaldeën dan weer zouden komen, de belegering voortzetten en de stad veroveren en verbranden. Tot verzekering daarvan voegt hij er bij, dat de ondergang van Jeruzalem zo zeker was, dat wanneer zij de Chaldeën werkelijk zonden overwinnen en verdrijven en er slechts enige verwonden in de tenten terugbleven deze zouden opstaan en de stad verbranden.

Dat de ondergang zeker was blijkt wel hieruit, want verwond heeft volgens den grondtekst de betekenis van dodelijk verwond. Dodelijk verwonden zouden alsdan zelfs het leger van den koning van Juda verslaan.

11. Voorts geschiedde het, als het heir der Chaldeën van Jeruzalem was opgetogen van wege Faraö's heir en de wegen dus weer vrij waren;

13. Als hij in de noorder poort van Benjamin was, die naar Efraïm leidt, en daarom Benjamins of Efraïms poort heet (2 Kon. 14:13), zo was daar de wachtmeester of bevelhebber van de wacht aan de poort, wiens naam was Jerija (= hij zal Jehova zien), de zoon van Selemja (= vergoed door Jehova), den zoon van Hananja (= door Jehova gegeven), een geheel onbekend, aan den Profeet vijandig gezind man, die greep den Profeet Jeremia, zeggende: Gij wilt tot de Chaldeën vallen 1), tot hen overgaan en ons verraden.

1) Het is niets nieuws voor de kerk, dat hare beste vrienden vertoond worden, als in de belangen van hun sterke vijanden; dus zijn de zwartste eigenschappen aan de schoonste,

zuiverste gemoederen aangevreven, en in zulk een boze wereld als deze is, heeft de onschuld, ja de uitmuntendheid zelf, geen bescherming tegen de laagste lastering.

14. En Jeremia zei: Het is vals, het is niet waar; ik wil niet tot de Chaldeënen vallen, en bovendien zij zijn er immers niet meer. Wanneer uwe beschuldiging werkelijk waar was, zo moest het u aangenaam zijn van mij verlost te worden. Doch hij hoorde niet naar hem; maar Jerija greep Jeremia aan, en bracht hem tot de vorsten, waarom het hem ook alleen was te doen geweest.

Dat is de manier van de vijanden Gods, dat zij de handelwijze van Zijne knechten smaden en verkeerd uitleggen; dan verdedigen deze zich wel, doch wanneer zij geen gehoor vinden, lijden en zwijgen zij. De belijdenis der waarheid mogen zij niet achterwege laten.

15. En de vorsten namen in hunnen haat tegen den gehaten getuige der waarheid de beschuldiging van Jerija dadelijk als bewezen aan, zij werden zeer toornig op Jeremia, en sloegen hem, en zij stelden hem in het gevangenhuis, dat ten huize van Jonathan (= Jehova heeft gegeven), den schrijver was, want zij hadden dat tot een gevangenhuis gemaakt.

Onder deze vorsten was er geen meer van die bevriende mannen, die Jeremia ten tijde van Jojakim in bescherming hadden genomen; die waren zonder twijfel allen met Jojachin naar Babylonië gevoerd; de vorsten van Zedekia waren een nieuw geslacht, uit geringen stand voortgekomen, die Jeremia en zijne voorzeggingen haatten (Hoofdst. 38:1 vv.) .

16. Als Jeremia gelijk een gewoon misdadiger in de plaats des kuils, het onderaards gewelf, en in de kotjes a) gekomen was, en Jeremia aldaar vele dagen gezeten had, keerden intussen de Chaldeënen terug. Zij hadden het Egyptische leger verdreven, en begonnen nu met dubbele kracht de stad te belegeren.

1) De woorden "Beth habhor, " die wij vertalen "de plaats des kuils, " betekenen eigenlijk "het huis des kuils. " Zeker wijzen zij aan zekeren kuil of zeker hol, zekere plaats in het gevangenhuis, waarin sommige kotten of afscheidingen waren, waarin men gewoon was hen te leggen, die men voor grote overtreders hield, of tegen welke men ene geweldige verontwaardiging had opgevat.

Dit geeft aan een onderaardse gevangenis; kotjes, of gewelven, is nadere aanduiding van, plaats of huis des kuils. Men deed Jeremia derhalve de zwaarste straf ondergaan, alsof hij een der grootste misdadigers was. Dat was de vrucht des ongeloofs. Het ongeloof in Gods woord maakt hard tegen Zijne dienaren.

17. Zo zond de koning Zedekia, daardoor weer in groten druk gekomen, henen, en liet hem uit den kerker halen, wiens woord door zijne aanvankelijke vervulling nog meer betekenis had gekregen; en de koning vraagde hem in zijn huis, uit vrees voor zijne vorsten, die den profeet vijandig waren, in het verborgene, en hij zei, in de hoop nu na zulk ene inkerkering en ook onder vier ogen een gunstiger antwoord te zullen ontvangen: Is er ook aan woord van den HEERE omtrent mij en mijn volk? En Jeremia zei zonder vrees en ongebogen door het lijden

in den kerker: Er is een woord Gods; en hij zei: Het oordeel Gods zal komen zo als ik het heb aangekondigd aan uw volk en aan u, Gij zult in de hand des konings van Babel gegeven worden 1).

1) Indien Jeremia met vlees en bloed was te rade gegaan, zou hij hem een gunstig antwoord gegeven hebben, en alhoewel hij hem geen leugen verteld had, nochtans kon hij verkozen hebben hem juist het ergste op dezen tijd niet te zeggen, want wat noodzaak was daarvoor, daar hij het hem zo dikwijls had gezegd! Maar Jeremia was iemand, die barmhartigheid van den Heere verkregen had om getrouw te zijn, en wilde om genade van mensen te verkrijgen niet ontrouw zijn aan God, noch aan zijn vorst, daarom zei hij hem de waarheid, en dewijl er geen hulpmiddel was, zo was het een vriendelijkheid voor den koning, zijn vonnis te weten, opdat het hem, vooraf daarvan verwittigd, te minder schrikkelijk mocht zijn.

Wij zien dat Jeremia onrechtvaardiglijk beschuldigd was door de Joden en zelfs geslagen en in den kuil der gevangenis geworpen, en nochtans niet schroomde den koning te zeggen, dat hij door de Chaldeënen zou ten ondergebracht worden. Gods dienaars zijn menigmaal bloot gesteld geweest aan vervolging en onrecht, maar de vreze voor mensen stopt nooit den mond van hen, die met een waren ijver bezielde zijn.

18. Voorts zei Jeremia in het bewustzijn zijner onschuld, daar hij meende van deze gelegenheid te moeten gebruik maken, om over de onrechtvaardige gevangenisstraf te klagen, tot den koning Zedekia: Wat heb ik tegen u, of tegen uwe knechten, of tegen dit volk gezondigd, dat gijlieden mij als enen lagen misdadiger in het gevangenhuis gesteld hebt? Welk bewijs is er voor de beschuldiging, die tegen mij is ingebracht?

19. Zijn niet alle mijne voorzeggingen door de letterlijke vervulling bewezen Gods heilig woord te zijn, terwijl uwe leugenprofeten met hun redenen schandelijk zijn beschaamd? Waar zijn nu, nadat alles gekomen is zo als zij het niet vermoedden, ulieder profeten, die u geprofeteerd hebben, zeggende: Er is geen nood. De koning van Babel zal niet tegen ulieden, noch tegen dit land komen? Laat hen nu optreden en zich omtrent hun profetieën rechtvaardigen.

20. Nu dan hoor toch, o mijn heer koning, daar gij toch zult moeten bekennen, dat het gevangen zetten van mij geheel wederrechtelijk is, laat toch mijne smeking voor uw aangezicht nedervallen, en breng mij niet weer in het huis van Jonathan, den schrijver (vs. 15), opdat ik aldaar niet sterve, want die kerker is zeer hard en voor het leven gevaarlijk.

21. Toen gaf de koning Zedekia bevel, en zij bestelden Jeremia niet meer in zijn vroegeren kerker, maar in het voorhof der bewaring, en men gaf hem gedurende den overigen tijd der belegering des daags (elken dag) een bol broods, die men op des konings rekening uit de Bakkersstraat kocht, waar de broodmarkt was, totdat al het brood van de stad op was. Alzo bleef Jeremia van nu af tot aan de verovering der stad in zachtere gevangenschap in het voorhof der bewaring.

Van hier begaf zich Jeremia iets later nog eens vrijwillig tot den koning, en had die zamenspreking met hem, die in Hoofdst. 32:4 vv. is genoemd, en in Hoofdst. 34:2 vv. #Jer nauwkeuriger is bericht. In Jeremia is zijne standvastigheid, met welke hij steeds de waarheid predikte, als ene vrucht des geloofs aan te merken. Hij voorspelde niet, zo als men het gaarne hoorde (1 Kon. 22:13). Hij geloofde, en sprak, zo als hij geloofde, doch werd daarover zeer geplaagd. Toch ondervond hij ook de redding, die hem (Hoofdst. 1:19) beloofd was. God verwekte steeds mensen, die zich hem aantrokken (Hoofdst. 26:24; 37:17; 38:7 Zijn laatste arrest in den voorhof der gevangenis was nog voor een voorrecht te houden, want hij was daar verzekerd tegen het geraas des volks, tegen den hongersnood en tegen het zwaard der Chaldeëen, dat hem bij de verovering der stad onder de menigte der overige Joden zou hebben kunnen doden. Wie den Heere getrouw is, ondervindt Zijne onmetelijke trouw in de grootste gevaren.

Volgens het voorbeeld van Jeremia mag men de tirannieke overheid wel om verzachting der vervolging vragen, maar niet om de verzachting te verkrijgen, hen naar den mond spreken.

HOOFDSTUK 38.

JEREMIA WORDT IN EEN KUIL GEWORPEN, DAARUIT GERED EN TOT EEN GEHEIM GESPREK DOOR DEN KONING GEROEPEN.

III. Vs. 1-28. Nu worden twee gebeurtenissen bericht, die in den laatsten tijd der belegering van Jeruzalem, kort vóór de verovering der stad door de Chaldeënen, plaats hebben; het hoofdstuk wordt daardoor in twee delen verdeeld (vs. 1-13; 14-28). Doordat Zedekia Jeremia in het voorhof liet bewaren, was het doel verijdeld, dat de vorsten hadden, toen zij hem in de onderaardse gevangenis van Jonathans huis inkerkerden, namelijk, om elken invloed op de inwoners van Jeruzalem onmogelijk te maken. Hier toch kon hij weer met vele mensen verkeren, en tot hen zijne overtuiging uitspreken, dat elke verdediging nutteloos was, en dat alleen wie de stad verliet en tot de Chaldeënen ging zijn leven zou kunnen redden, daar God onherroepelijk besloten had de stad in de macht der Chaldeënen over te geven. Daarover werden de vorsten zo verbitterd, dat zij besloten hem te doden, en van den koning toestemming verkregen hem in een diepen kuil te werpen. Toen echter Ebed-melech, een Ethiopisch hoveling, den toestand van Jeremia vernam, wist hij den koning het onrecht voor te houden, zodat bij van hem toestemming ontvangt, den Profeet er weer uit te halen en te redden (vs. 1-13). Niet lang daarna laat de koning den Profeet op nieuw uit den voorhof tot een geheim gesprek halen. De koning verlangt, dat Jeremia hem zonder terughouding de toekomst ontsluit, en belooft hem bij ede verschoning en bescherming zijns levens. Jeremia kan echter den koning nog niet anders zeggen dan: "overgave is het enige redmiddel." De koning verbiedt aan den Profeet den vorsten den inhoud van het gesprek mede te delen. Volgens dit bevel zegt Jeremia aan de vorsten, die werkelijk komen om hem uit te vorsen, dat hij den koning slechts heeft verzocht, om niet in den onderaardsen kerker in Jonathans huis teruggebracht te worden. Met dit antwoord moeten de vorsten zich tevreden stellen. Jeremia blijft in het voorhof tot aan de verovering der stad (vs. 14-28).

1. Als Sefatja (= rechter van Jehova), de zoon van Matthan (= gift), en Gedalia (= verheerlijkt door Jehova), de zoon van Pashur (= edelste), misschien dezelfde die Jeremia vroeger in de gevangenis bracht (Hoofdst. 20:1 v.), en Juchal (= hij zal bekwaam gemaakt worden), de zoon van Selemja (= vergoed door Jehova), en Pashur, de zoon van Malchia (= koning van Jehova), de vorsten en hoogste raadsheren, die den Profeet in den onderaardsen kerker hadden laten werpen, en gedacht hadden hem onschadelijk te hebben gemaakt (Hoofdst. 37:15), de woorden hoorden, die Jeremia uit zijne meer vrije bewaarplaats tot al het volk sprak, tot de daar gestationeerde krijgslieden en tot al het daar in en uitgaande volk, werden zij vertoornd. Jeremia toch sprak tot het volk, zeggende:

2. Zo zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft en zich daardoor aan de zonde van den opstand des konings en zijne groten tegen het gericht des Heeren mede schuldig maakt, zal door het zwaard, door den honger, of door de pestilentie, die drie bestendige gerechtsdienaars van God, sterven; maar wie des Heeren woord erkent en zich daaronder buigt, wie tot de Chaldeënen uitgaat, die zal leven, omdat hij zich ten minste uitwendig van de zonde en den afval afscheidt, want hij zal zijne ziel tot enen buit hebben, en zal leven.

Ware Jeremia geen door God gezonden Profeet geweest, waren zulke woorden hem niet door God zelven bevolen en in den mond gelegd, dus Gods eigene woorden geweest, dan hadden de vorsten wel recht gehad, toen zij hem van hoogverraad beschuldigden als enen, die de krijgslieden tot afval verleidde, ja tot verbreking van hunnen eed, en die al het volk lafhartig en bevreesd maakte. Hun schuld lag dus steeds in hun ongeloof aan Gods woord.

3. Zo zegt de HEERE: Deze stad zal zeker gegeven worden in de hand van het heir des konings van Babel, datzelve zal zij innemen 1) gelijk Ik dat alles van den beginne af gezegd heb, maar gij geloofdet Mij niet. Nu ziet gij de vervulling voor uwe ogen (Hoofdst. 21:9).

1) Jeremia is als ene vloeiende bron, die overvloed van water heeft. Men kan de monden verstoppen, maar zodra ook maar ene zwakke, ogenblikkelijke opening ontstaat, komt het water met kracht te voorschijn. Hoewel hij wist wat hem wachtte, zweeg hij toch niet, want hij kon niet zwijgen (Hoofdst. 20:9). Al hadden zij hem op het ogenblik dood geslagen, dan zou hij nog stervende hebben geroepen: "Wie uitgaat, zal in leven blijven. " Jeremia was echter geen verrader, hij was de beste patriot in geheel Israël. Bewijst dat niet den moed, waarmee hij zijnen zo schijnbaar onpatriottischen raad onveranderlijk herhaalde? Zijne tegenstanders houden hem wel voor den gevaarlijksten mens onder het volk, zo als Achab Elia beschuldigde, dat hij Israël beroerde (1 Kon. 18:18), Amazia het Amos (Am. 7:10), de Joden het Paulus (Hand. 16:20) verweten.

4. Zo zeiden de vorsten tot den koning: Laat toch dezen man, die voorgeeft een Profeet des Allerhoogsten te zijn, gedood worden. Hij heeft zeker den dood verdiend, want aldus maakt hij de handen derweinige krijgslieden, die in deze stad zijn overgebleven, nadat reeds zo velen weggevoerd, gedood of overgelopen zijn, en de handen des gansen volks slap, al zulke woorden tot hen sprekende, die hun slechts den moed benemen, om hun leven nog langer tot verdediging der stad op te offeren; want deze man zoekt den vrede dezes volks niet, maar het kwaad.

Van den vroegsten tijd af hebben de priesters van het woord het zich moeten laten welgevalen, dat de goddelozen hun verweten, mensen zonder liefde voor het vaderland te zijn, slechte patriotten, verdervers van het volk, ja verraders. De goddeloosheid kan in haar blind ongeloof niet begrijpen dat slechts hij zijn aards vaderland waarlijk lief kan hebben, die zijn hemels vaderland heeft gevonden, en daarin te huis is; dat het leven in God zijn oorsprong niet heeft in het nationale leven, dus ook gene nationale zaak is, maar iets, dat boven alle natiën staat. Bij de Heidenen was de godsdienst de zaak van ieder volk, in 't bijzonder omdat zij niet den God van hemel en aarde aanbaden, maar afgoden, die uit het leven des volks waren voortgekomen. Maar wee den dienaar Gods, die zich door zulken smaad laat verleiden, om te zwijgen over het onrecht of zelfs dat recht te noemen! De profeet, die met Christus sterft, gelijk Jeremia in den modderkuil, zal ook met Christus opstaan! .

5. En de koning Zedekia zei schouderophalend: Ziet hij is in uwe hand, houdt gij het voor recht, voor het welzijn van den staat nuttig of noodzakelijk, dat hij sterve, zo doet met hem naar uwen wil, want de koning zou geen ding tegen u vermogen.

Jojakim was een boos mens. Zedekia een zwak vorst, wien waarheid en leugen, recht en onrecht tamelijk onverschillig was, die zich inbeeldde, dat als hij zelf het onrecht niet ten uitvoer bracht, maar uit mensenvrees aan den aandrang toegaf, hij zonder schuld was. Wie van beiden was erger? De Heere zegt: "Omdat gij lauw zijt en noch koud noch heet, zal Ik u uit Mijnen mond spuwen. " Stelt men Konstantijn X, Lodewijk XVI en Zedekia naast elkaar, uitwendig beschouwd, geenszins de slechtsten in de rij van de laatste beheersers hunner rijken, waarom kwam het gericht Gods over hen? Hun karakterloosheid, hun zedelijke nietigheid, hun lauwheid zowel omtrent Gods gerechtigheid als omtrent menselijke ongerechtigheid, die voor God erger is dan vijandschap tegen God, geeft den sleutel tot deze merkwaardige verschijning in de geschiedenis, (vgl. Hoofdst. 36:25).

Hiermede toont de koning niet alleen zijne machteloosheid tegenover zijne hovelingen en raadsliden, maar ook zijn inwendigen afkeer tegen den Profeet. In het bijzijn van den Profeet was hij enigzins toegevend, maar in zijn afwezigheid durfde hij zijn verborgen vijandschap tegen dezen bot vieren. Zijn verhouding tegen Jeremia was vrijwel dezelfde als die van Herodes tegen Johannes den Doper.

6. Toen namen zij Jeremia, en wierpen hem in den kuil van Malchia, den zoon van Hammélech (liever: den koningszoon), waarschijnlijk zo genoemd, omdat deze dien had laten daarstellen. Zij wierpen hem in dien kuil, die in het voorhof der bewaring was, en waarschijnlijk reeds meermalen voor de allerzwaarste gevangenis had gediend, en zij lieten Jeremia af met zelen: in den kuil nu was geen water, maar slijk, en Jeremia zonk in het slijk.

De vorsten bedoelden aan de ene zijde Jeremia's smartvollen dood, aan de andere zijde wilden zij den naam niet hebben, dat zij zijn bloed hadden vergoten; zij wilden hem slechts in den voor verraders bestemden kerker werpen. Wanneer hij daarin was omgekomen, dan was dat hun schuld niet (Gen. 37:22). Zo smartelijk als Jeremia is nooit een profeet mishandeld. In het midden der theokratie tegenover ene met duivelsen haat vervulde priesterschap en woedende profeten, tegenover enen machtelozen koning, die zich door hen laat leiden, bevindt zich hier de verlatene "knecht van Jehova" in de diepste diepte van vernedering en van lijden. Alle haat van dat "Jeruzalem, dat de profeten doodt en stenigt, die tot hen gezonden worden (Matth. 23:37)" heeft voor dien tijd haar toppunt bereikt in die handelwijze tegen Jeremia, waardoor de mate van schuld worde volgemaakt, en het oordeel der vernietiging over de ongelukkige stad wordt te weeg gebracht. Met deze gebeurtenis komt als de vervullende antitype overeen wat de Heere zelf ondervond, die eveneens het voorwerp geweest is van ten toppunt gestegen haat, van de zijde van het vleselijk Israël als de Profeet van zijn volkomen ondergang (Matth. 23:24).

Zal Jeremia in de getrouwe en standvastige waarneming van zijne prediking, niettegenstaande hij om haar reeds in de gevangenis geslagen was, allen dienaren des Woords en allen getuigen der waarheid tot een navolgenswaardig voorbeeld zijn, dan zien zij ook in dien waardigen Godsgezant, wat hun menigwerf om der getuigenis en 's Heeren wil te wachten staat. Zij allen, die gaarne hunnen eigen weg gaan, liever dan dat zij den wil des Heeren volgen; zij allen, die God niet kennen en de zonde dienen, en zich zelven gene jammerlijke gevolgen der ongerechtigheden voorstellen, maar liever van vrede horen, al is ook het grootste gevaar

zichtbaar; zij allen zijn doorgaans vijanden van elken prediker des Woords, die zich verplicht acht den dag des kwaads niet te verzwijgen; maar tevens den goeden raad des levens en der behoudenis nimmer terughoudt. Zo menigmaal een leraar tegen hun dwaze en eigenzinnige mening spreekt, wordt hij door hen met smaad en verachting overladen, en waar men hem aanklagen, in verdenking brengen en kwalijk behandelen kan, daar spant men allen ijver in, terwijl menigeen zelfs zijnen dood wenst en zoekt. Indien nu zulk ene vijandschap in de aanzienlijksten des lands valt, in mannen van invloed en gezag, dan ziet men helaas, soms zelfs koningen daarvoor bezwijken, gelijk Zedekia, die anders nog te veel achting voor Jeremia had, om hem kwalijk te bejegenen, maar die ook niet meer de vrijmoedigheid en de macht bezat om zijn gezag in dezen boven den bloeddorstigen wil der groten te laten gelden, maar Jeremia in hun handen gaf. Waren zij intussen ontaard en slecht genoeg, om enen man, die sinds zo vele jaren in achting en in ere onder zijn volk stond, wiens woorden zo menigmaal bevestigd waren, en die ook nu den weg der voorzichtigheid aanwees, een lot te berokkenen, dat hem aan duizend doden prijs gaf, en onder hetwelk hij op de jammerlijkste wijze bezwijken moest, dan onderscheidde zich daarvan een hoveling, die van oorsprong niet eens uit Israëel was, maar die op een waardige wijze aan den koning ontdekte, wat men Jeremia had gedaan, edelmoedig voor hem sprak, en bij ontvangene vergunning en bekomene hulp alles aanwendde om den Profeet des Heeren van den akeligsten dood te bevrijden, en in het leven te bewaren. Verdient deze Ebed-melech daarin onze godsdienstige en gewillige navolging, den vinden wij ons tot zulk ene navolging des te meer opgewekt en aangespoord door het woord der belofte, hetwelk de Heere wilde, dat Jeremia tot hem spreken zou; zo onderscheidt zich de vriend van God en godsdienst van elk, die van de vreze des Heeren vervreemd is, maar vindt ook onderscheiding en zegen bij God, en mag zelf zijne ziel als een buit wegdragen, omdat hij op God vertrouwde. Kan dit alles ons tot onderwijs en lering zijn, niet minder merken wij dan ook in den koning Zedekia op, dat hij aan de ene zijde nog te waarheidlievend was, om niet naar Jeremia te willen luisteren en met hem te rade gaan, en ten andere te zwak en aan de mensen der wereld te veel gehecht, om den wil des Heeren te volgen. Hij toch was afvallig geworden van den koning van Babel, die hem op den troon had gezet, en hem bleef geen ander middel over, dan zich, gelijk Jeremia wilde, op genade in zijne handen te stellen; maar om der Vorsten wil deed hij het niet. Helaas, zo gaat het den zondaar menigmaal, die overtuigd is van de waarheid der prediking, en echter, om der mensen wil den raad des Evangelies niet opvolgt. Voor de laatste maal hoorde hij thans Jeremia, voor de laatste maal hoort zo menigeen de stem der waarheid en der liefde, en verzondigt ze nog. Gemakkelijk kon wel Jeremia tot de vorsten zeggen, zo als de koning begeerde, omdat het een deel der waarheid was, maar de koning had moeten begeren, dat nog eenmaal de gehele waarheid zou gepredikt worden, eer dat het voor altoos te laat zou zijn. Jeremia's woorden zijn vervuld, gelijk al de bedreigingen Gods gewis vervulling zullen bekomen. De dag der ellende en des doods brengt reeds zo menigeen tot een jammerlijk zelfverwijt, en wat zal dan de dag der eeuwigheid doen; daarom roepen wij alle onbekeerden en onbedachtzamen toe: heden, zo gij Zijne stemme hoort, zo verhardt uwe harten niet. (D. MOLENAAR).

Dat de vorsten den Profeet niet terstond met het zwaard straffen, geschiedde niet om des konings wil, dewijl deze niet het vonnis des doods over hem gevelde had, maar wijl zij hem een jammervollen dood wilden bereiden, en daarbij tevens met het voornemen om, dewijl zij niet zijn bloed hadden vergoten, de stem van het geweten te stillen.

7. Als nu Ebed-melech (= knecht des konings), de moorman, een der kamerlingen, der eunuchen of gesnedenen, die toenals opziener van den harem in des konings huis was, hoorde, dat zij Jeremia in den kuil gedaan hadden; (de koning nu zat in de poort van Benjamin(Hoofdst. 37:13), waarschijnlijk het meer bedreigde punt in den noordelijken muur der stad).

8. Zo ging Ebed-melech, die als hoger staatsbeampte en vooral als opziener over het paleis der vrouwen den vrijen toegang tot den koning had, uit het huis des konings uit, en sprak tot den koning, zeggende:

9. Mijn heer koning! deze mannen, uwe raadgevers, hebbenin alle opzichten kwalijk gehandeld in alles, wat zij gedaan hebben aan den Profeet Jeremia, dien zij in den kuil geworpen hebben; daar hij toch, alhoewel hij niet gewelddadig omkwam, in zijne plaats in het voorhof der bewaring, waar hij gevangen zat, zou gestorven zijn van wege den honger, dewijl geen brood meer in de stad is, en hem also ook zijn dagelijks rantsoen niet langer meer zal kunnen worden gegeven (Hoofdst. 37:21).

Daar de wet (Deut. 23:1) uitdrukkelijk verbood, dat in Israël gesnedenen waren, namen de koningen van lateren tijd buitenlanders, meestal Ethiopiërs, die eunuchen waren, tot opzieners over het paleis der vrouwen in hunnen dienst, zo als ook nu nog die soort van mensen meestal uit Egypte komt. Even als de hoofdman onder het kruis van Christus als eersteling der Heidenen zijne stem verhief en uitriep: "Waarlijk deze was Gods zoon, " zo moest hier een Moor, een Heiden met medelijden vervuld worden, en tegen die ontzaglijke misdaad zijne stem verheffen, terwijl geheel Israël zweeg. Daardoor wordt de getuigenis omtrent Israëls verval volkomen, en komt die schuld als ene algemene voor (Luk. 4:25 vv; 19:40 Matth. 8:10). De Heere laat echter geen dronk waters, dien iemand aan een Zijner knechten reikt, onbeloond; ter vergelding werd Ebed-melech later met Jeremia gered. (Hoofdst. 39).

Ebed-melech was een Ethiopiër, toch had hij meer menselijk gevoel dan geboren Israëlieten. Christus vond meer geloof bij Heidenen dan bij Joden. Ebed-melech leefde aan een slecht hof, en in een zeer bedorven tijd, toch had hij gevoel van billijkheid en godsdienst. God heeft Zijn volk aan alle plaatsen, onder alle rangen, Er waren zelfs heiligen in Cesars huis. Ebed-melech spreekt gelovig tot den koning. Zie, hoe God voor Zijn volk vrienden kan doen opstaan, voor Zijn volk, dat in druk is, ook waar zij weinig aan hen denken. .

10. Toen gebod de koning den moorman Ebed-melech, zeggende: Neem van hier dertig mannen onder uwe hand tot uwe hulp en tot bescherming tegen mogelijke pogingen der vorsten, om de redding van den Profeet te verhinderen, en haal den Profeet Jeremia op uit den kuil, eer dat hij sterft.

11. Alzo nam Ebed-melech de mannen onder zijne hand, en ging in des konings huis tot onder de schatkamer, en nam van daar enige oude verscheurde en oude versletene lompen 1), die zacht waren en zonder schade konden gebezigd worden; en hij liet ze met zelen af tot Jeremia in den kuil.

1) Misschien betekenen de woorden "pakgereedschap" matten en grof linnen.

12. En Ebed-melech, de moorman, zei tot Jeremia: Leg nu deze oude verscheurde en versletene lappen of deze lappen van verscheurde en afgedragen klederen, onder de okselen uwer armen, van onder aan de zelen, opdat het geen pijn veroorzake, als wij u omhoog trekken. En Jeremia deed alzo.

De vorsten hebben zeker wel niet zo zacht gehandeld, toen zij Jeremia in den kuil nederlieten.

13. En zij trokken Jeremia bij de zelen, en haalden hem op uit den kuil; en Jeremia bleef van nu aan in het voorhof der bewaring tot aan de verovering der stad.

Even als ten tijde van Christus de uitwendige Theokratie haren definitieven val te ontmoeting, zo ten tijde van Jeremia haren voorlopigen. Christus was de Profeet van dien definitieven, Jeremia van dezen voorlopigen ondergang. Even als Christus als verrader en verleider des volks werd aangeklaagd (Joh. 11:48, 50), zo ook Jeremia. De ware grond was hier zowel als daar de duivelse haat tegen de goddelijke waarheid en het vleselijk vertrouwen op uitwendige steunsels en eigen voortreffelijkheid. De vorsten, die Jeremia in den kuil werpen, komen overeen met de oversten des volks ten tijde van Christus, de zwakke Zedekia met den zwakken Pontius Pilatus, Ebed-melech met de gelovigen uit de Heidenen (hoofdman van Kapérnaüm, Kananese vrouw, Samaritaanse) die door hun geloof Israël beschamen. En even als Jeremia uit den kuil werd gered, zo komt Christus na drie dagen uit het graf.

Aan Gods zijde vertoont zich hier ene wijze en goedertierene bestiering in verscheidene opzichten. Eerstelijks bij Ebed-melech, als aan wien Hij de genade geschonken had om de menschenvreze te overwinnen en de redding des Profeten te ondernemen in het gelovig vertrouwen, dat God hem ook een gezegende uitkomst zou verlenen. Daarna bij den koning, dat deze zich zo gunstig en gewillig laat vinden om aan de vertogingen van Ebed-melech het oor te lenen. En gelijk dat van de hartbuigende kracht van God voortkwam, zo bleef het daarentegen geen geringe misdaad van hem dat hij den Profeet niet ganselijk op vrije voeten stelde, maar hem weldra in de vorige hoewel verdragelijker gevangenis liet brengen. Dus wilde hij wel aan de ene zijde zijn geweten stillen, maar toch ook aan den anderen kant het niet gaarne bij zijne vorsten, zijne geheime raden verkerven.

14. Toen zond de koning Zedekia henen kort na die redding van den Profeet uit den kuil, misschien nog op denzelfden dag, en liet den Profeet Jeremia uit zijne bewaarplaats tot zich halen, om een geheim gesprek met hem te hebben. in den derden niet verder bekenden, ingang, die aan des HEEREN huis was. Deze was waarschijnlijk een overdekte gang van het paleis naar den tempel, waarvan de koningen zich gewoonlijk bedienden. En de koning, wiens gekwelde ziel, onbekwaam om zich gehoorzaam en ootmoedig onder Gods woord en wil te buigen, nog steeds tussen hoop en vrees werd geslingerd, zei tot Jeremia: Ik zal u een ding vragen; ik wenste nog eens van u te vernemen, wat God u heeft geopenbaard omtrent het einde van mij en van mijn volk; verheel geen ding voor mij 1); ik ben voorbereid om het ergste te vernemen, indien ik slechts zekerheid in mijn verschrikkelijken toestand moge hebben.

1) Het is volstrekt niet twijfelachtig of Zedekia had in verloop van tijd meer achting verkregen voor Jeremia als voor een getrouwen dienstknecht Gods. Het gemoed des konings was derhalve als het ware onbeslist, evenals de hypocriet, in wien nog enig zaad van de vreze Gods is berustende, heen en weer schommelende en weifelende, en niets soliede of vast hebbende. Zij durven God of Zijne knechten wel niet verachten, ja zij erkennen dat zij onder Gods bevel staan en dat Zijn woord niet ijdel is, terwijl zij ze intussen tegelijk ontwijken, of God begeren om te zetten. Zodanig was ook de toestand van Zedekia. Want hij behoorde niet tot de domme en belijnde verachters Gods, voor wie de gehele godsdienst een fabel is. Zodanig was Zedekia niet, maar hij had enige vreze voor God behouden en ook enigen eerbied voor Zijn Profeet, en echter wilde Hij zich niet aan God onderwerpen noch de raadgevingen van den Profeet opvolgen.

Komt de nood dringen, dan wendt zich de ongelovige wereld toch van hare lievelingen, de leugenpredikers af, die haar vroeger in slaap zongen, dan schenkt zij den getuigen der waarheid, zelfs wanneer zij die haat, alleen geloof, hoewel zij niet gezind is zich aan hun woord te onderwerpen. Dat schijnt niet zelden de aard der vorsten te zijn. Men zegt: ik wil de waarheid, alleen de waarheid, de volle waarheid horen. En wanneer men dan de waarheid zegt, heeft men zich de hoogste ongenade berokkend. Want deze heren, aan een Homerisch godenleven gewoon, willen niet gaarne in deze hun zaligheid gestoord worden. Niets raakt echter onzachter aan dan de waarheid. Ook voor Zedekia schijnt het met zijn: "verheel geen ding voor mij" geen ernst geweest te zijn, want anders zou hij ten minste al het mogelijke gedaan hebben om den raad van den Profeet te volgen.

Zedekia behoort tot het geslacht hetwelk nog nimmer uitgestorven is, wat altijd roept van: spreek tot mij van zachte dingen, die den zondedienst met schijn-godsdienst willen verbinden. Tot het geslacht hetwelk wil, dat God de ogen sluit voor hun zonde, en wanneer de nood aan den man komt hen de zonde geenszins gedenke, maar hen uitredde uit al hun benauwdheden.

Tot het geslacht, hetwelk eveneens meteen Bileam den dood des oprechten wenst te sterven, maar met de wereld wenst te leven.

15. En Jeremia zei tot Zedekia: Als ik het u verklaren zalwat Gods woord is, en het niet naar uwen wens is, zult gij mij niet zeker doden? Kort geleden gaaft gij daartoe toestemming aan de vorsten; ik kan ondanks alle betuigingen van gunst u geen vertrouwen schenken. En als ik u raad zal geven, hoe gij uw leven en uwe ziel nog zult kunnen redden, gij zult toch naar mij met horen, want u ontbreekt het geloof, dat zich ootmoedig buigt.

16. Toen zwoer de koning Zedekia aan Jeremia in het verborgene, zeggende: Zo waarachtig als de HEERE leeft, die ons deze a) ziel gemaakt heeft, die ons het leven heeft geschonken, indien ik u zal doden, of indien ik u zal overgeven in de hand dezer mannen, die uwe ziel zoeken!

a) Jes. 57:16.

Had de koning hem liever gezworen, dat hij den Profeet en het woord Gods wilde gehoorzamen, gaarne zou deze hem den anderen eed hebben geschonken, zelfs zijn leven er gaarne voor hebben willen geven.

17. Jeremia dan zei tot Zedekia: Zo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israëls: Indien gij gewilliglijk tot de vorsten, de overstap en veldheren des konings van Babel zult uitgaan, die zelf te Riblath afwezig is (Hoofdst. 39:3, 5), zo zal uwe ziel leven, en deze stad zal niet verbrand worden met vuur en gij zult leven, gij en uw huis, uwe familie.

18. Maar indien gij tot de vorsten des konings van Babel niet zult uitgaan, zo zal deze stad gegeven worden in de hand der Chaldeënen, en zij zullen ze met vuur verbranden; ook zult gij van hunlied hand niet ontkomen, 1) gelijk ik u reeds dikwijls met dezelfde woorden heb gezegd (Hoofdst. 21:4-10).

1) De witte vredevlag werd nog uitgehangen, indien hij Gods rechtvaardigheid maar wilde erkennen zal hij Zijne barmhartigheid ondervinden, maar indien hij het hardnekkig wil doorstaan zal het de ondergang zijn zowel van zijn huis als van Jeruzalem. Want als God oordeelt zal hij overwinnen. Dit is de zaak des zondaars bij God. Laat hen zich nederig onderwerpen aan Zijne genade en vergeving en zij zullen leven. Laat hen zijne sterkte aangrijpen, opdat zij vrede met Hem maken en zij zullen vrede met Hem hebben, maar als zij hun harten tegen Zijne voorstellingen verharden, dan zal het zeker tot hun verderf zijn. Zij moeten buigen of breken.

19. En de koning Zedekia, wiens hart, daar het de vrijheid der dienstbaarheid Gods niet wilde, in de dienstbaarheid van mensenvrees was geketend, zei tot Jeremia: Ik zou uwen raad wel volgen, maar Ik ben bevreesd voor de Joden, dat zij, die reeds in ontevredenheid over mijne regering tot de Chaldeënen gevallen zijn, en buiten de stad te zamen zijn, dat zij mij misschien in derzelfer hand overgeven, en zij mij mishandelen en den spot met Mij drijven zullen.

20. En Jeremia zei: vrees niet. Zij zullen u niet overgeven aan de Joden, die u haten: wees toch gehoorzaam aan de stem des HEEREN, naar dewelke ik tot u spreek. Verootmoedig u onder Zijne machtige hand, zo zal het u welgaan en uwe ziel zal leven.

21. Een ding is nodig, dat gij hoort naar de stem des Heeren. Maar indien gij weigert uit te gaan en also den Heere niet gehoorzaamt, zo is dit het zekere en veranderlijke woord, dat de HEERE mij heeft doen zien:

22. Zie daar, gij vreestet voor de overgelopene Joden, die u alle schuld geven-van die zal u niets wedervaren, maar in plaats daarvan veel grotere smaad, al de vrouwen van uw hof, die in het huis des konings van Juda uit de tijden der vorige koningen zijn overgebleven, zullen als buit uitgevoerd worden tot de vorsten des konings van Babel, en dezelve zullen u met hoon en spot in het leger der Chaldeënen na de verovering der stad begroeten en het volgende spotwoord op u zeggen: Uwe vredegenoten, de groten van uw rijk en de leugen-profeten, op welke gij vertrouwdet, hebben u aangehitst en hebben u overmocht, uwe voeten zijn in den modder

gezonken, zij zijn achterwaarts gekeerd, 1) en niemand van hen is bij u gebleven en heeft beproefd u te redden! Zulk een spot uit vrouwenmond zal u veel pijnlijker zijn.

1) Hetgeen wij door zonde zoeken te ontwijken zal rechtvaardig over ons gebracht worden door Gods gerechtigheid, en zij die van den weg van hun plicht afwijken, uit vrees voor verwijting zullen zeker veel groter verwijt ontmoeten in den weg van ongehoorzaamheid.

23. Zij zullen dan al uwe vrouwen, uwe eigenlijke gemalinnen, en al uwe zonen als gevangenen tot de Chaldeënen uitvoeren; ook zult gij zelf van hun hand niet ontkomen, gelijk gij nog steeds hoopt, maar gij zult door de hand des konings van Babel gegrepen worden, en gij zultalzo door uwe schuld veroorzaken, dat zij deze stad met vuur verbranden.

24. Uit zwakheid van karakter en vrees voor zijne slechte raadgevers, hoorde de koning naar het woord des Heeren niet. Hij vreesde zelfs, dat hij in verdenking zou komen, tot Jeremia en zijnen raad te neigen. Toen zei Zedekia tot Jeremia: Dat niemand wete van deze woorden tussen mij en u, zo zult gij niet sterven, wanneer de vorsten het echter vernemen, zou ik u niet Heer voor hunnen dodelijken haat kunnen beschermen.

25. En als de vorsten toch zullen horen, hetgeen zeer licht mogelijk is, dat ik met u gesproken heb, en zij tot u komen, en tot u zeggen: Verklaar ons nu, wat hebt gij tot den koning gesproken? verheel het niet voor ons, zo zullen wij u niet doden; en wat heeft de koning tot u gesproken?

26. Zo zult gij tot hen zeggen: Ik wierp mijne smeking voor des konings aangezicht neer, dat hij mij niet meer zou weer laten brengen in Jonathans huis, in dien donkeren onderaardsen kerker, om aldaar te sterven.

27. Als dan ook werkelijk al de vorsten tot Jeremia kwamen, en hem vraagden, verklaarde hij hun, naar al deze woorden, die de koning geboden had, en zij lieten van hem af, omdat de zaak niet was gehoord, hoewel zij vermoedden dat het gesprek nog wel over iets anders zou hebben gelopen.

De uitleggers zijn het er niet over eens, of het antwoord van Jeremia op de vraag der vorsten overeenkomstig de waarheid geweest is, of dat de man Gods zich hier van ene leugen zal hebben bediend. Maar van den dood en de gevangenis vol doodsgevaar is tussen den koning en den Profeet zeker sprake geweest, en zo zullen ook wel beden van den Profeet om die bewaring geschied zijn, die dan ook reeds impliciete in de door ons medegedeelde woorden (vs. 15) hebben gelegen. De vorsten hadden er geen recht op, om alles te vernemen wat gesproken was. Jeremia had de verplichting niet om hun alles te zeggen, te minder daar zij openbare moordenaars waren geworden, wien hij door zijne volle mededeling van het gesprek zelf het mes in de hand zou hebben gegeven, om hem te vermoorden. Er was dus in het antwoord van Jeremia ene vereniging van verstand met den eenvoud en de waarheid (vgl. bij 1 Sam 16:3).

28. En Jeremia bleef in het voorhof der bewaring tot op den dag, dat Jeruzalem werd ingenomen, en hij was er nog, als Jeruzalem was ingenomen, en hij door de Chaldeën verlost werd.

In dezen allerlaatsten tijd viel waarschijnlijk nog het gesprek voor in Hoofdst. 32:2 vv. 34:1-5.

HOOFDSTUK 39.

JERUZALEM WORDT VEROVERD, ZEDEKIA GEVANGEN GENOMEN, JEREMIA MET EBED-MELECH BEHOUDEN.

IV. Vs. 1-18. Nadat in het voorgaande is voorgesteld, hoe Gods ontferming en genade alle middelen heeft uitgeput, om den koning en het ongelukkige volk nog in het laatste uur te brengen tot erkenning van hetgeen tot hunnen vrede dient, tekent ons de Profeet nu met weinige grote trekken een beeld van de getrouwe vervulling zijner profetie in de dagen van jammer, van de verovering en verwoesting der stad, van het lot des konings, der zijnen, en des volks. Hij had niet het voornemen een nauwkeurig bericht van alle gebeurtenissen te geven, waarom zich de toorn van God over Juda openbaarde. Zulk een bericht vinden wij meer in Hoofdst. 52 en 2 Kon. 25. Het moest slechts een profetisch beeld zijn, waarin alleen de treffendste punten op den voorgrond treden. Het zijn twee blikken, die Jeremia uit zijn profetischen wachttoren doet, enen in de veroverde stad (vs. 1-14), den anderen op den Kuschië Ebed-melech (vs. 15-18). De eerste wijst aan, hoe de trouweloosheid wordt gevonnist, de tweede hoe de beloofde genade aan diegenen wordt vervuld, die gered worden, omdat zij, in des Heeren wegen wandelen. Nadat in vs. 1-3 het feit van Jeruzalems verovering kortelijk is meegedeeld, wordt in vs. 4-7 de vlucht van Zedekia, zijne gevangenneming en veroordeling verhaald. Daaraan wordt in vs. 8-10 een kort bericht geknoopt over het lot van de stad Jeruzalem en van hare bevolking, en in vs. 11-14 het bericht over het lot van den profeet Jeremia toegevoegd. Op dien duisteren grond verheft zich (vs. 15-18) de redding der gelovige Heidenen uit Chams verworpen stam uit het gericht, met een eigenaardig licht. Dit geeft ons een blik in den tijd, wanneer allen, ook de verst staande Heidenen, uit genade zalig worden, maar Israël alleen op den door den Heere geordenden weg, door den dood tot overwinning zal komen. Het laatste is voorafgebeeld in het lot van Jeremia, den knecht Gods, welks voorstelling dan ook het verband tussen de beide hoofddelen van het hoofdstuk vormt.

1. In het negende jaar van Zedekia, koning van Juda, in de tweede maand, en wel op den tienden dag dier maand, ongeveer in Januari 590 v. C. (Hoofdst. 52:4. 2 Kon. 25:1 Ki 1), kwam Nebukadnezar, de koning van Babel, en al zijn heir, tegen Jeruzalem, en zij belegerden haar, gelijk Jeremia herhaald als Gods onveranderlijk besluit te voren had verkondigd.

2. In het elfde jaar van Zedekia, in de vierde maand, die genoemd wordt Thammuz, ongeveer onze Juli, van het jaar 588 v. C. op den negenden der maand, werd de stad doorgebroken, door middel van gemaakte bressen, nadat de belegering 18 maanden had geduurd.

3. En alle vorsten des konings van Babel, die zelf nog in zijn hoofdkwartier Riblath vertoefden, togen henen in, en hielden stand bij de middelste poort, ook Efraïms poort genoemd, die in den muur is, welke de bovenste of Zionsstad van de benedenstad scheidde. Van hier kan men de beide delen der stad het gemakkelijkst beheersen. Die vorsten namelijk waren Nergal-Sarezer (= Mars is de vorst van het vuur), Samgar Nebu (= het zwaard van Nebo), Sarsechim Rab-Saris (= Skytisch vorst, opperhoofd der gesnedenen), Nergal-Sarezer Rab Mag (liever: overste der Magiërs, Dan. 2:2) en al de overige minder uitstekende vorsten des konings van Babel.

Het is opmerkelijk, dat de oppermagiër denzelfden naam droeg als de eerstgenoemde vorst; verder dat in vs. 13 een ander opperste kamerling en een ander hofmeester wordt genoemd, en wel weer een Nergal Sarezer. Vele uitleggers hebben daarom aangenomen, dat in vs. 3 en 13 in de eigennamen der vorsten schrijffouten moesten wezen. Dit is wel mogelijk, maar het is onmogelijk om te vinden, hoe de namen oorspronkelijk waren, en voor de verschillende ambten verdeeld geweest zijn. Men zal daarom het beste doen, zich met den aanwezigen tekst tevreden stellen; vooral daar de zin er in het geheel niet door gestoord wordt.

4. En het geschiedde, als Zedekia de koning van Juda, en al de krijgslieden hen zagen, als hij van zijn paleis in de bovenstad hen van het noorden met hun krijgsvolk in de benedenstad zag dringen en aan de poort zag plaats nemen, en de zijnen erkenden, dat ook de bovenstad niet meer was te houden, zo vloden zij, en zij togen bij nacht in zuidelijke richting uit de stad door den weg van des konings hof nabij den vijver van Siloah (Neh. 3:15), en wel door de poort tussen de twee muren, den dubbelen muur, die waarschijnlijk Zion met Ofel verbond 1). Hij kwam nu eerst in den uitgang van het Tyropoion of Kaasmakersdal, en hij toog uit van daar, door het Kedronsdal voorbij den koningstuin door den weg des vlakken velds (liever: naar de Araba, de vlakte van het Jordaandal, om zo mogelijk van daar over den Jordaan naar Gilead te ontkomen).

1) Volgens andere verklaring is niet een dubbele muur bedoeld, maar de tegenover elkaar liggende muren, de muur aan de oostzijde van Zion en op de westzijde van Ofel. Dan ware de poort "tussen de beide muren" de Paardenpoort (Neh. 3:28), die zich bevond in den muur, die over het Tyropoiondal was getrokken en die beide muren verbond.

5. Doch het heir der Chaldeën jaagde hen achterna; en zij achterhaalden Zedekia in de vlakke velden van Jericho (Joz. 4:13), nog voordat hij over den Jordaan was gekomen, en vingen hem, en brachten hem opwaarts tot Nebukadnezar, den koning van Babel, naar Ribla, in het land van Hamath aan den Orontes, nog heden Riblah genaamd (2 Sam. 8:6), waar Nebukadnezar zijn hoofdkwartier had opgeslagen, waarschijnlijk om nog een anderen veldtocht, in het bijzonder tegen Tyrus, voor te bereiden, die sprak oordelen tegen hem uit.

6. En de koning van Babel slachtte de zonen 1) van Zedekia te Ribla voor zijne ogen; ook slachtte de koning van Babel alle edelen van Juda.

1) Deze moeten noch zeer jong zijn geweest, dewijl Zedekia toen pas den leeftijd van 32 jaren had bereikt.

7. En hij verblindde de ogen van Zedekia, en bond hem met twee koperen ketenen, om hem naar Babel te voeren, waar hij tot aan zijnen dood in de gevangenis zat (Hoofdstuk 52:11).

De straf over Zedekia was dubbel wreed. Vooreerst omdat hij de executie aan zijne eigene zonen moest aanzien. Deze bestond, zo als de Hebreeuwse uitdrukking te kennen geeft, in een langzaam, pijnlijk slachten, waarmee dan ook overeenstemt, wat ons in de heuvels van Nimrod en Chorsabad van afschuwwekkende afbeeldsels met dergelijke wrede martelingen bewaard is. Ten tweede in zijn eigen persoon. Hij werd van zijn gezicht beroofd, doch zo, dat

de slachting zijner zonen het laatste beeld was, dat zijne ziel uit de wereld des lichts in den eeuwigen nacht medenam. De verblindings was als straf in het oude Oosten geenszins ongewoon. Ook daarvan hebben wij tonelen in steen gebijtd, opdat zij na duizende van jaren aan de nawereld getuigenis zouden geven van den geest, die daartoe dreef. Reeds de Hebreeuwse uitdrukking klinkt weemoedig; het betekent een uitgraven der ogen met een spits werktuig. De nacht zijner ogen tekende in 't algemeen zijn donker lot. De koning droeg de koperen ketenen, en sleepte als blinde en gevangene zijn lot naar Babel. Zo werd het duister, ontzaglijk klinkend woord aan hem vervuld, dat Jeremia van den Heere had ontvangen.

8. En de Chaldeën verbrandden, gelijk de meer uitvoerige berichten (Hoofdst. 52:12 vv. 2 Kon. 25:8 vv. mededelen, ene maand na de verovering bij afzending van den overste der trawanten, Nebuzaradan, door den koning naar Jeruzalem, het huis des konings en de huizen des volks met vuur; en zij braken de muren van Jeruzalem af.

De afzending van Nebuzaradan, den oppersten adjudant des konings, van Riblath neer Jeruzalem, tot verwoesting der stad en deportatie van het volk wordt weggelaten; eveneens de datum van de uitvoering van het bevel, zodat het den schijn heeft, als ware alles dadelijk na de inneming der stad geschied, en Nebuzaradan aanstonds aanwezig geweest. Het was hier niet het doel een historisch juist bericht te leveren van de bijzondere gebeurtenissen, maar om de hoofdzaken kortelijk te vermelden, ten einde de behandeling, die den profeet overkwam, in het rechte licht te stellen, en in 't algemeen de nauwkeurige vervulling zijner profetie aan te wijzen.

9. Het overige nu des volks, die in de stad waren overgebleven, die niet gedurende de belegering waren omgekomen, en de afvalligen, diegedurende de belegering tot hem, tot de Chaldeën, gevallen waren, met het overige des volks, die overgebleven waren, voerde Nebuzaradan, (= Nebo's geleider), de overste der trawanten, gevangelijk naar Babel.

10. Maar van het volk, die arm waren, die niet met al hadden, liet Nebuzaradan de overste der trawanten, enigen overig in het land van Juda; en hij gaf hun te dien dage wijngaarden en akkers in.

11. Maar van Jeremia had Nebukadnezar, de koning, van Babel, bevel gegeven in de hand van Nebuzaradan, den overste der trawanten, als hij hem afzond, zeggende:

12. Neem hem, en stel uwe ogen op hem, let nauwkeurig op hem, en doe hem niets kwaads; maar gelijk als hij tot u spreken zal, also doe met hem. 1)

1) Nebukadnezar, de koning, en Ebed-melech, de Ethiopiër, verzwaarden de schuld der Joden. Deze, hoewel zij Heidenen waren, vreesden voor den Profeet, terwijl de Joden, die onder de woorden der profeten waren opgevoed, op de Goddelijke woorden geen acht wilden slaan, integendeel den Profeten velerlei mishandelingen aandedden.

Nu vermeldt de Profeet ons de vaderlijke zorg Gods, welke hij ondervonden heeft in de bewaring van zijn leven en zijn heil. Wij weten dat in de verwoesting dikwijls onschuldigen

gedood worden en dat de verwoesting der steden stormachtig toegaat, zodat veel zonder enig beleid plaats grijpt, ja ook dat de legeraanvoerders hun overwinningen niet kunnen matigen. Het had derhalve kunnen gebeuren, dat toen de Chaldeëen het alles verbrandden, Jeremia tegelijk was omgekomen of door den rook van den brand was gestikt. Doch hij zegt hier dat hij op merkwaardige wijze is bewaard, dewijl Nebukadnezar omtrent hem een bevel had gegeven om hem geen overlast aan te doen, maar om hem ongedeerd te bewaren, zowel aan Nebuzaradan als aan geheel het leger.

13. Zo zond Nebuzaradan, de overste der trawanten 1), mitsgaders Nebuschazban (= aanbidder van Nebo) Rab Saris (liever: hoofd der gesnedenen), en Nergal-Sarezar Rab Mag (vs. 3), en al de oversten des konings van Babel.

1) Deze was misschien eerst na de inneming van Jeruzalem te gelijk met Nebuzaradan door den koning naar Jeruzalem gezonden, en had den in vs. 3 genoemden oversten der trawanten Sarsechim afgelost.

14. Zij zonden dan henen en namen Jeremia uit het voorhof der bewaring, en gaven hem over aan Gedalia, den zoon van Ahikam, die reeds vroeger den Profeet in zijne bescherming had genomen (Hoofdst. 26:24), den zoon van Safan, dat hij, dien de koning tot Chaldeeus stadhouder over Juda, en over de in het land achtergelatene Joden had benoemd, hem henen uitbracht naar het huis, waarin hij als stadhouder resideerde: alzo bleef hij, Jeremia, in het midden des volks van Juda.

Volgens dit vers schijnt Jeremia tot aan de aankomst van Nebukadnezar in het voorhof te hebben gezeten, en eerst door Nebuzaradan op bevel van den koning daaruit bevrijd en aan den stadhouder Gedalia te zijn overgegeven. Daarmee is echter de mededeling in Hoofdst. 40:1 vv. in strijd. Volgens Hoofdst. 40:1 vv. liet Nebuzaradan den Profeet te Rama vrij, waar hij zich met handboeien bevond onder de gevangenen van Juda, die naar Babel zouden weggevoerd worden, toen Nebuzaradan hem liet halen en hem de vrijheid schonk. Deze tegenspraak is ontstaan door de summarische korthed, waarmee in ons vers over Jeremia's lot bij de verovering en verwoesting van Jeruzalem wordt bericht gegeven, en is niet moeilijk te rijmen. Bij de inneming der stad werden de bewoners der stad, vooral de mannen, die gene wapenen hadden gedragen, door de Chaldeëen genomen en uit de stad naar Rama getransporteerd, waar zij tot aan het ontvangen der koninklijke beslissing over hun lot werden gevangen gehouden. Jeremia deelde met zijne landslieden in dit lot. Toen vervolgens Nebuzaradan naar Jeruzalem kwam, om de koninklijke bevelen over de stad en hare bevolking uit te voeren, liet hij op bijzonder bevel van zijnen koning den Profeet Jeremia halen uit de menigte der gevangenen, die reeds naar Rama waren gevoerd; hij liet hem zijne boeien afnemen, en de vrije keuze van verblijfplaats aanbieden. Deze bevrijding van Jeremia uit zijne gevangenis kon bij ene summarische voorstelling een halen uit het voorhof worden genoemd, al zat hij ook bij zijne vrijlating niet meer in de gevangenis van het paleis te Jeruzalem, al was hij reeds als gevangene naar Rama gevoerd.

Zo weet de Heere Zijne knechten te Zijner tijd uit hun ellenden te verlossen, zodat zij de rechtvaardige wrake Gods zien aan hun en Zijne vijanden, terwijl Hij integendeel voor hen het hart der vijanden ontbeert, zodat deze hun alles goeds moeten bewijzen.

15. Het woord des HEEREN dat ene belofte bevatte voor den gelovigen Heiden Ebed-melech, was ook tot Jeremia geschied, als hij in het voorhof der bewaring besloten was, en wel niet lang na de redding uit den kuil. Dit wordt eerst hier bericht, omdat in den gang van de mededeling dier gebeurtenissen sedert die redding gene geschikte gelegenheid zich daartoe aanbood. Het kwam tot hem, zeggende:

16. Ga henen, en spreek tot Ebed-melech, den moorman, wanneer hij tot u zal komen in het voorhof, waar gij gevangen zijt zeggende: Zo zegt de HEERE der heerscharen, de God Israëls: Zie Ik zal Mijne woorden, die ik door Mijne profeten gesproken heb, brengen over deze stad, ten kwade en niet ten goede, nauwkeurig zo als zij luidden; en zij zullen te dien dage voor uw aangezicht zijn; met uwe eigene ogen zult gij zien hoe nauwkeurig zij worden vervuld. Dat zal het eerste loon voor uw geloof aan Mijne woorden zijn, waardoor uw geloof nog zal worden bevestigd.

17. Maar ook een meer duidelijk genadeloon wil Ik u schenken: geheel Jeruzalem met al het volk, dat daarin is, zal te gronde gaan; maar Ik zal u te dien dage redden, spreekt de HEERE; en gij zult niet overgegeven worden in de hand der mannen, der Chaldeën, voor welker aangezicht gij vreest. 1)

1) Ebed-melech was een werktuig geweest om den dienstknecht Gods te verlossen en te redden. Deze weldaad zou de Heere niet onbeloond laten, maar hem daarvoor kennelijk zegenen. Ook had deze moorman het niet gedaan in eigen kracht, maar in het vertrouwen op God. Dat vertrouwen had bij hem alle vrees voor de mensen doen verdwijnen. En dit vertrouwen op den Heere zou God niet beschamen. Integendeel, Hij zou het ook aan hem bewijzen, dat wie op Hem hopen, niet beschaamd zullen uitkomen.

18. Want Ik zal u zeker bevrijden, en gij zult door het zwaard niet vallen; maar gij zult uwe ziel, uw leven tot enen buit hebben, omdat gij op Mij en Mijn woord vertrouwd hebt, en dat geloof door de hulp, die gij aan Mijnen knecht Jeremia bewezen hebt, betoondet, spreekt de HEERE.

Wel hem, die den God Jakobs tot zijne hulpe heeft, wiens verwachting van den Heere, zijnen God is (Ps. 146:5). Gezegend het volk, welks God de Heere is (Ps. 144:15). Wat hielp het Zedekia, dat hij koning was? En wat schaadde het Ebed-melech, dat hij een knecht was? De eerste moest om zijne goddeloosheid alles lijden, deze heeft om zijner vroomheid wil het kwaad niet ondergaan.

HOOFDSTUK 40.

JEREMIA BLIJFT BIJ GEDALIA IN HET LAND.

Met de aanwijzing in het vorige hoofdstuk gegeven, hoe alle woorden Gods, die Hij door den mond van Jeremia heeft gesproken, nauwkeurig vervuld zijn, wordt het hoofddeel van ons profetisch boek gesloten. Jeremia's roeping toch was het gericht te verkondigen over het afgefallen Juda; daarom is met het begin van dit gericht de hoofdperiode zijner roeping afgelopen. Als aanhangsel tot dit hoofddeel (Hoofdst. 1-39), volgen nu nog zes hoofdstukken (Hoofdst. 40-45), waarin bericht wordt, wat de Profeet na die ontzettende dagen als openbaringen des Heeren ontving, en ook wat hij, nadat hij alle verschrikkingen van het door hem verkondigde gericht had moeten smaken, nog verder door de boosheid der mensen moest verdragen.

I. Vs. 1-16. Na een opschrift over het gehele aanhangsel van 6 hoofdstukken, bericht de Profeet eerst nog eens nauwkeuriger, hoe hij uit zijne banden bevrijd is en aan den stadhouder Gedalia is overgegeven (vs. 1-6). hierop volgt de voorstelling der gebeurtenissen in het land van Juda tot aan het vermoorden van Gedalia. Eerst verzamelden zich de krijgslieden, die gedurende de belegering en verwoesting der stad door het land verstrooid waren, en degenen, die tot de naburige volken waren gevlucht. Zij vergaderden zich rondom Gedalia, die als stadhouder was aangesteld, en hun bescherming en veiligheid beloofde, wanneer zij de opperheerschappij der Chaldeëen wilden erkennen, en rustig den landbouw beoefenden (vs. 8-12). Toen werd het bekend, dat Ismaël, een der aanvoerders van die wedergekeerde vluchtelingen, een man uit den koninklijken stam, door de koning der Ammonieten was opgezet, om Gedalia te vermoorden. Daarom waarschuwden de overige aanvoerders Gedalia voor Ismaël; deze geloofde hen echter niet, en toen Jochanan zich zelfs aanbod, om Ismaël heimelijk te vermoorden, duldde Gedalia het niet, en verklaarde de verdenking voor ene leugen (vs. 13-16).

1. Het woord, dat van den HEERE geschied is tot Jeremia, nadat Nebuzaradan, de overste der trawanten, hem had laten gaan van Rama 1); als hij hem had laten halen daar hij, toen deze ene maand na de verovering door Nebukadnezar naar Jeruzalem gezondene opperbevelhebber, hen tot zich naar Jeruzalem liet halen (Hoofdst. 39:14), in de algemene verwarring tegen 's konings bevel, met ketenen gebonden was, en naar Rama (1 Sam. 1:1) gebracht, in het midden aller gevangenen van Jeruzalem en Juda, die naar Babel gevankelijk werden weggevoerd.

1) Zo ver gaat het opschrift boven de afdeling Hoofdst. 40-46. Dit staat duidelijk in verband met het opschrift Hoofdst. 1 en 2. Even als dat op alle profetieën betrekking heeft, die Jeremia van het dertiende jaar van Josia af tot aan de verwoesting van Jeruzalem heeft uitgesproken De bijzondere opschriften bij Hoofdst 44 en 45 behoren bij dit hoofdopschrift evenzeer als de opschriften bij iedere afdeling Hoofdst. 7:1; 11:1; 14:1 en andere bij het hoofdopschrift in Hoofdst. 1 en 2. De uitdrukking: "het woord, dat van den Heere geschied is" schijnt niet recht te passen, daar de hoofdinhoud van deze afdeling van geschiedkundigen aard is. Toch heeft ook de geschiedkundige mededeling door den profetischen geest ingegeven en daarvan

doortrokken, niet een zuiver geschiedkundig door. Verder wijzen deze woorden steeds het begin ener hoofdafdeling ook daar aan, waar het geschiedkundige overwegend is, terwijl de mededeling der geschiedenis in de afdelingen slechts als inleidende en verklarende commentaar tot de volgende openbaringen dient.

2. Want de overste der trawanten liet Jeremia tot zich te Jeruzalem halen, en zei tot hem: De HEERE, uw God heeft dit kwaad, dat wij nu zien, en waarvan wij de werktuigen geweest zijn, over deze plaats gesproken.

3. En de HEERE heeft het doen komen en gedaan, gelijk als Hij gesproken had. Want gijlieden hebt gezondigd tegen den HEERE, en Zijne stem niet gehoorzaamd; daarom is ulieden deze zaak geschied. 1)

1) Het kon enen Heiden niet moeilijk zijn, om aan te nemen, dat de volksgod der Joden, vertoornd, dat het volk andere goden boven hem trok, het had overgegeven. Maar hier is meer: Nebuzaradan had ook erkend, dat Jeremia een door God gezonden Profeet was, en dat alle zijne woorden vervuld waren. Het is ook van gewicht, dat de Chaldeënen den indruk ontvingen, dat in het lot van Jeruzalem en Juda Gods hand was op te merken, en hoe machtig de God der Joden was. Hoewel het ongeluk, over Jeruzalem gekomen, groot en verschrikkelijk is, toch laat God niets zo kwaads geschieden, of Hij weet er iets goeds uit te doen voortkomen, gelijk hier de Chaldeeuwse hoofdman niet onduidelijk laat blijken, dat hij een begin heeft gemaakt met de kennis van den waren God. Hij belijdt toch vooreerst, dat de God der profeten een Heere is; ten tweede, dat Hij toekomstige dingen weet; ten derde dat Hij die vooral door Zijne dienaars heeft laten verkondigen; ten vierde, dat God den strijd gevoerd heeft en alles heeft gedaan; ten vijfde, dat Hem de zondige aard van het volk, (waarvan de afgodische de eerste was) mishaagde; ten zesde, dat Hij de ongehoorzaamheid aan Zijn woord had gestraft.

Zo moet de val van Gods volk voor de Heidenen tot ene opstanding worden. (Dan. 3:30).

Hij schijnt dus te willen rechtvaardigen hetgeen hij gedaan had en daarin te roemen dat hij Gods werktuig was geweest om dat te vervullen, waarvan Jeremia de boodschapper was geweest om het te voorzeggen, en om die reden was het inderdaad het heerlijkste bedrijf dat hij ooit uitgevoerd had.

4. Nu dan, zie, ik heb u heden los gemaakt van de ketenen, die aan uwe hand waren, indien het goed is in uwe ogen met mij naar Babel te komen, zo kom en ik zal mijn oog op u stellen, u beschermen en verplegen; maar indien het kwaad is in uwe ogen, met mij naar Babel te komen, zo laat het; zie het ganse land is voor uw aangezicht, waarhenen het goed en recht in uwe ogen is te gaan, ga daar.

5. En dewijl hij nog niet zal wederkeren 1), daar Gedalia nog niet naar Jeruzalem zal komen, zo keer gij tot Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, dien de koning van Babel als stadhouder over de steden van Juda gesteld heeft; en woon bij hem in het midden des

volks, ofwanneer gij dat niet wilt, zo ga overal, waar het in uwe ogen recht is te gaan, ga er henen. En de overste der trawanten gaf hem reiskost en een geschenk, en liet hem gaan.

1) In het Hebr. Weö-denoel-joaschoeb. Beter: Dewijl hij zich nog niet omkeerde, in den zin, dewijl hij nog niet tot een besluit kwam werwaarts hij wilde gaan. Jeremia scheen dus nog besluiteloos te zijn, daarom zegt Nebuzaradan hem om naar Gedalia terug te keren. Anderen vertalen: Indien ge niet hier wilt blijven. De zin is echter gelijk. De krijgsoverste kon wel aan hem zien dat hij niet naar Babel wilde en toch ook de bewijzen van vriendschap van dezen man niet durfde weigeren.

6. Alzo kwam, Jeremia tot Gedalia, den zoon van Ahikam, te Mizpa in den stam van Benjamin, waar Gedalia zijne residentie had genomen, niet ver van Rama, de plaats, waar eens Samuël het volk had bestuurd en Saul tot koning had gekozen (1 Sam. 7:15 vv. 10:17); en hij woonde bij hem in het midden des volks, die in het land waren overgelaten.

In Babylonië wachtte den Profeet eer en een aangenaam leven; in Judea gevaar en smaad; nood in het verwoeste land. In Babylonië stond een aanzienlijk arbeidsveld voor hem open onder de menigte des volks, in Judea had hij slechts gepeupel en enige aanvoerders van benden om zich heen. Maar Jeremia was geen slecht patriot, zo als velen hem noemen. Hij heeft door zijn blijven in Judea getoond, dat de inhoud zijner profetieën, die schijnbaar ten gunste der Chaldeëen en Juda vijandig was, gedragen werd door de zuiverste liefde tot zijn volk en tot zijn vaderland. Zo volgde hij ook Mozes na, van wien (Hebr. 11:25 Heb) geschreven staat, dat hij verkoos met het volk van God kwalijk behandeld te worden, dan voor enen tijd de genieting der zonde te hebben. De heilige grond des vaderlands boeide hem, en ingeval hij ging, wie was er dan, die zich het verlatene, arme overblijfsel in 't geestelijke zou hebben aangetrokken, het Gods woord zou hebben verkondigd en het vertroost en vermaand zou hebben? De gevangenen in Babylonië hadden immers enen Ezechiël. En kon de Heere hun niet nog andere profeten verwekken? Zo bleef hij dan bij de schapen, die geen herder hadden. Jeremia heeft zijn ganse leven nooit het zijne gezocht, ook hier niet.

7. Toen nu alle oversten der heiren, die gedurende de verovering van het land en zijne hoofdstad in het veld waren, zich op het platteland hier- en daarheen hadden verstrooid, en vooral in moeilijk in te dringen streken, waar zij door de Chaldeëen niet konden worden bereikt, toen zij en hun mannen, die met hen gevlucht waren en onder hun leiding stonden, hoorden, dat de koning van Babel Gedalia, den zoon van Ahikam, over het land gesteld had, en dat hij aan hem bevolen had de mannen en de vrouwen en de kinderkens, wier gaden en vaders in den krijg waren omgekomen, en van de armsten des lands, van degenen, die niet naar Babel gevangelijk waren weggevoerd (Hoofdst. 39:10);

8. Zo kwamen zij allens uit hun schuilhoeken. Zij gingen tot Gedalia, dien zij met reden hun vertrouwen konden schenken, te Mizpa, en zochten in hem een vast middelpunt, om tot een veilig leven te kunnen komen, namelijk Ismaël (= hij zal God horen), de zoon van Nathanja (= gave van Jehova) (Hoofdst. 41:1), en Johanan (= Jehova gaf) en Jonathan, de zonen van Kareah (= kaal) (2 Kon. 25:23), en Seraja (= vorst van Jehova), de zoon van Tanhumeth (= vertroosting), en de zonen van Efai (= dorstende naar Jehova), den Netofathiet (= uit Netofa =

afdrupsel), in de nabijheid van Bethlehem, (1 Kron. 2:54) en Jezanja (= hij zal door Jehova verhoord worden), de zoon eens Maächathiets (liever: uit Maächa (= verdrukking), een Syrisch landschap in de nabijheid van Hermon, (Deut. 3:14), zij en hun mannen, die als krijgsbenden door hen waren aangevoerd.

9. En Gedalia, de zoon van Ahikam, den zoon van Safan, zwoer hun en hun mannen, zeggende: Tot hiertoe hebt gij als vrijbuiters tegen de Chaldeëen krijg gevoerd, maar vreest niet, nadat de oorlog met de nederlaag van ons volk is geëindigd, en uw tegenstand te vergeefs was, van de Chaldeëen te dienen; blijft in het land, en dient, in gehoorzame verootmoediging onder de zware gerichten Gods, den koning van Babel, zo zal het u welgaan 1).

1) Alhoewel de Goddelijke wet hun verboden had verbintenissen met de Heidenen aan te gaan, nochtans had het Goddelijk vonnis hen daartoe verplicht, den koning van Babel te gehoorzamen.

10. En ziet, ik woon van nu aan te Mizpa, om als stadhouder des konings te staan voor het aangezicht der Chaldeëen, die als koninklijke beampten of krijgsscharen tot ons zullen komen. Ik heb als zodanig het recht en den plicht, om uwe rechten te verdedigen en uwe belangen bevorderlijk te zijn. Gijlieden dan, weest onbezorgd, zet u neer, waar gij wilt, bebouwt het land, verzamelt daar nu, in 't begin van Augustus (2 Kon. 25:8), de vruchten beginnen rijp te worden, wijn en zomervruchten, en olie, en doet ze in uwe vaten; zoveel als wij nodig hebben, zal ondanks de verwoesting des lands wel gegroeid zijn. En woont in uwe steden, die gij hebt ingenomen, in de vastigheden, die gij bij uw omzwerven in bezit genomen hebt (vs. 12).

Gedalia, een merkwaardig persoon in deze geschiedenis, was uit ene familie, die zich altijd had onderscheiden als bevorderende den godsdienst en gehecht aan hare leraars. Zijnen vader Ahikam, zijnen grootvader Sefan, zijnen oom Gemarja en diens zoon Micha kennen we reeds van deze meest beroemde zijde. Deze allen waren, ondanks hun vroomheid, toch bij het hof in aanzien. Zij hadden echter daardoor ook juist veel vijandschap op zich geladen, omdat zij de Profeten zozeer begunstigten en het verbond met Egypte ongenegen waren, waarom zij dan ook na de verovering der stad door den overwinnaar met bijzondere achting werden behandeld.

11. Als ook al de Joden, die gedurende den krijg gevlucht waren, die in Moab, en onder de kinderen Ammons, en in Edom, en die in al die naburige landen waren, hoorden, dat de koning van Babel in Juda een overblijfsel gelaten had, en dat hij Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, over hen gesteld had:

12. Zo keerden al de Joden weer uit al de plaatsen, waarhenen zij gedreven waren, en kwamen in het land van Juda tot Gedalia te Mizpa, die hun woonplaatsen aanwees; en zij verzamelden zeer veel wijns en zomervruchten, zodat Gods goedheid in den rijken oogst hen tot bekering en verootmoediging drong.

13. Doch Johanan, de zoon van Kareah, en alle overige oversten der heiren, die in het veld waren geweest, en zich daar hadden verstoken, kwamenna het terugkeren dier vluchtelingen uit Moab, tot Gedalia te Mizpa.

14. En zeiden tot hem: Weet gij wel, dat Baälis (= zoon van verrukking), de koning der kinderen Ammons, Ismaël, den zoon van Nethanja, uitgezonden heeft, om u aan het leven te slaan, 1) Maar Gedalia, de zoon van Ahikam, geloofde hen niet 2).

1) Wat den koning van Ammon tot zulk enen moordaanslag bewoog, of haat tegen de heerschappij der Chaldeëen, of de hoop zelf in het bezit van het verlaten land te komen, kan niet bepaald worden. Bij Ismaël is misschien politieke haat tegen Gedalia, die tot de Chaldeeuwse partij behoorde, en dien hij als landverrader beschouwde, of ijverzucht, daar hij zelf tot het koninklijk geslacht behoorde, en zich aan hem niet wilde onderwerpen, de drijfveer geweest.

2) Gedalia gaf aan de aanklacht geen geloof. Waarschijnlijk zag hij die aan als ene ingeving van de ijverzucht der overige hoofdliden tegen Ismaël. Zij die een vroom gemoed hebben, kunnen niet zoveel kwaads geloven als men van de mensen zegt. Maar men moet niet te veel vertrouwen: de wereld is vol valsheid. Wie al te licht gelooft, wordt ook bedrogen. Daarom is hij wel een gelukkig man, die den middenweg kan houden.

De Ammonieten waren sedert vele eeuwen bittere vijanden van de Joden, zij hadden daarom ook in den vorigen oorlog hulpbenden aan de Babyloniërs gezonden (2 Kon. 24:2), en een gedeelte van het Joodse rijk onder hun gebied getrokken (Jer. 49:1). Zij zullen nu misschien gevreesd hebben, dat het gemenebest der Joden, onder het bestuur van Gedalia, wederom in vorigen bloei zou hersteld worden. Zij besloten daarom Gedalia van kant te maken; en opdat het ongenoegen van Nebukadnezar op de Joden zelf mocht vallen, bedienden zij zich daartoe van enen Jood Ismaël, een der gevluchte oversten. Deze Ismaël zal zich tot dezen gruwzamen aanslag des te lichter hebben laten overhalen, omdat hij op Gedalia nijdig was, en waande dat hij om zijne hoge geboorte meer gerechtigd was tot de landvoogdij. Het is ons niet aangetekend langs welken weg Johanan en de andere vorsten kennis gekregen hebben van dezen gruwzamen aanslag; zodra zij het ontdekt hadden, gaven zij er Gedalia kennis van, maar Gedalia geloofde hen niet. Hij kon niet vermoeden, dat Ismaël zo trouweloos zou wezen, en zulk een gruwelstuk kon verrichten.

15. Johanan nochtans, de zoon van Kareah, die wel inzag dat het vermoorden van Gedalia de verstrooiing van Juda's overblijfsel, dat zich weer om Gedalia had neergezet, ten gevolge moest hebben, sprak tot Gedalia in het verborgene te Mizpa, zeggende: Laat mij toch henengaan, en Ismaël, den zoon van Nethanja slaan, voordat hij zijnen moord aan u volbrengt, en niemand zal het weten, dat ik hem gedood, en gij mijne daad ingewilligd hebt: waarom zou hij u aan het leven slaan, daar wij toch met zijn voornemen bekend zijn: waarom zouden wij het rustig toezien, en daardoor er zelf mede aan schuldig worden, en gans Juda, die tot u vergaderd zijn, verstrooid worden, en het overblijfsel van Juda verloren gaan?

De verzoeking heeft steeds zeer verstandige, bijna dwingende redenen, ja dikwijls gronden, die aan de bevordering en bewaring van het rijk Gods zijn ontleend, om daarmee de zonde, die hij aanraadt, rein te wassen. De wereld, die geen absoluut recht en ook geen absoluut onrecht kent, maar volgens redenen van nuttigheid en eigenbaat handelt, is ongeschikt om den verzoeker het masker van een engel des lichts af te rukken. Maar wie God vreest, die vreest ook het geringste onrecht, al beloofde het ook nog zo groot een voordeel.

16. Maar Gedalia, de zoon van Ahikam, waarschijnlijk door schoon spreken van Ismaël voor hem ingenomen, zei tot Johanan, den zoon van Kareah: Doe deze zaak niet, want gij spreekt vals van Ismaël. Ik kan niet geloven, dat hij, die mij gene de minste aanleiding tot wantrouwen heeft gegeven, mijn vertrouwen zo schandelijk zon belonen.

HOOFDSTUK 41.

ISMAEL DOODT GEDALIA; JOHANAN JAAGT HEM NA.

II. Vs. 1-18. Voor de verdenking tegen Ismaël was maar al te veel grond. Werkelijk vermoordt hij Gedalia en zijne uit Joden en Chaldeën bestaande omgeving (vs. 1-3 1-), zo ook 80 Israëlitische mannen, die offergaven wilden brengen naar het verwoeste heiligdom (vs. 4-9). Het overige volk voert hij gevangen naar Mizpa, maar hij wordt door Johanan en de overige opperhoofden van benden ingehaald. De gevangenen ontvluchten hem dadelijk, hij zelf ontkomt met acht mannen tot de Ammonieten (vs. 10-15). Daarop vergaderen de leidslieden het gehele volk in de nabijheid van Bethlehem, om zich gereed te maken naar Egypte te trekken; want zij meenden ten gevolge van het vermoorden van Gedalia, bij een langer blijven in het land, van de wraak der Chaldeën het ergste te moeten vrezen (vs. 16-18).

1. Maar het geschiedde in de zevende maand, slechts twee maanden na de verwoesting van Jeruzalem, en na de benoeming van Gedalia tot stadhouder, dat Ismaël, de zoon van Nethanja, den zoon van Elisama, òf van dien staatsschrijver (Hoofdst. 39:12) òf van dien zoon van David (2 Sam. 5:16. 1 Kron. 3:8 van koninklijken zade, en wel waarschijnlijk een spruit uit ene zijlinie van het Davidische huis, en 1) de oversten des konings, te weten een van de grootwaardigheidsbekleders van Zedekia, mitsgaders tien mannen, die, waarschijnlijk ook bij den koning van Ammon gevlucht, waren omgekocht, met hem kwamen tot Gedalia, den zoon van Ahikam, te Mizpa. Deze ontving hen zonder achterdocht en vriendelijk, nodigde hen zelfs aan zijnen dis, en zij aten aldaar brood te zamen, te Mizpa.

1) Beter: van de oversten des konings. Het voorzetsel van hetwelk voor koninklijk zaad staat, is hier weer te herhalen, dewijl hier en in het volgende vers alleen sprake is van Ismaël en van tien medehelpers.

De afkomst en waardigheid van Ismaël wordt hier nader verklaard, om te doen uitkomen, wat wellicht hem er toe gebracht heeft zulk een lagen sluipmoord te plegen. Hij was van koninklijken bloede, hij was een der oversten van den vorigen koning en daarom was hij ijverzuchtig op het voorrecht van Gedalia, dat deze tot stadhouder was gekozen. Aangezet door den koning der Ammonieten, die immer een vijand was geweest van Israël, maar ook nu van den koning van Babel, kwam hij er te gemakkelijker toe om den stadhouder der Joden, tevens den knecht van den koning van Babel, om te brengen.

2. En Ismaël, de zoon van Nethanja, maakte zich bij den maaltijd plotseling op, mitsgaders de tien 1) mannen, die met hem waren, en zij sloegen den weerlozen Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, met het zwaard, dat zij tot hiertoe hadden verborgen gehouden, also doodde hij hem, dien de koning van Babel over het land gesteld had.

1) Hoe is het mogelijk, zo velen en machtigen onder de hand van tien mannen, die bij Ismaël waren, hoe is het mogelijk, daar het volk in 't geheel niet bij zijne zijde was (vs. 13)? Zeker werden eerst de krijgslieden gedood, zodat de alles, terroriserende verschrikkelijke macht eerst iederen tegenstand verbrak, en vervolgens alles ter nederwierp, hoewel zij slechts van

enen enkelen uitging, iets, zo als ook in onze dagen bij openbaringen van demonisch volksoproer voorkwamen.

3. Ook sloeg Ismaël al de Joden, die met hem, namelijk met Gedalia te Mizpa waren, en de Chaldeëen, de krijgslieden die aldaar gevonden werden, die aan Gedalia ter bescherming waren gegeven, en geheel onvoorbereid waren.

4. Het geschiedde nu op den tweeden dag, nadat hij Gedalia gedood had, en niemand buiten Mizpa het wist.

5. Zo kwamen er lieden van Sichem, van Silo, ten zuiden van Sichem en van Samaria, nakomelingen der Israëlieten van het rijk der tien stammen, die onder de heidense kolonisten woonden, die door Ezar-Haddon daar waren nedergezet. Deze hielden zich van de dagen van Hizkia en Josia af, aan den godsdienst des Heeren te Jeruzalem, en waren gewoon op feesttijden daarheen op te gaan (Ezra 4:3). Het waren tachtig man, hebbende in diepe treurigheid over den ondergang van Gods volk, van het heiligdom des Heeren en van het offer, den baard afgeschoren, en de klederen gescheurd, en zichzelf in het lichaam met messen gesneden, om daardoor de diepe wonden van hun hart voor te stellen (Job 1:20); en spijsoffer en wierook waren in hun hand. Zij hadden deze onbloedige offers voor het nabijzijnde, anders zo blijde loofhuttenfeest bij zich, om ze ten huize des HEEREN te brengen;

1) hetwelk nu geheel in puin lag.

1) De vraag rijst waartoe die mensen kwamen, dewijl toch het gerucht omtrent den ondergang van den tempel reeds verspreid was. Zij worden toch niet gezegd uit Perzië te komen of uit de overzeese landen, maar uit de nabuurschap zelf. Ik meen dat zij gekomen zijn, niet om het gewone offer te brengen, maar slechts om op die plaats, waar zij vroeger gewoon waren de offeranden aan te bieden, getuigenis af te leggen van hun godsvrucht. Deze conjectuur heeft in zich niets gedwongene. Het is niet twijfelachtig of toen zij van huis gingen hadden zij reeds gescheurde klederen. Deze waren bij de Oosterse volken de tekenen van droefheid en gewezen.

Juist dewijl zij wisten dat de tempel was verbrand, kwamen zij als rouwdragenden en treurenden, maar ook, dewijl zij vasthielden aan de Wet, dat de Heere aldaar wilde vereerd worden op die ééne plaats, daarom bleven zij niet weg, al wisten zij dat de tempel er niet was. De grond waarop de tempel had gestaan, was er nog en deze was hun heilig.

6. En Ismaël, de zoon van Nethanja, ging uit van Mizpa hen tegemoet met vriendelijke gebaren, al gaande en wenende, in schandelijke huichelarij, achter welke moordlust loerde, als of hij met hen treurde over de verwoesting van des Heeren heiligdom. En het geschiedde, als hij hen aantrof en hen verwelkomd had, dat hij zei: Ik ben tot u gezonden, om u te nodigen; komt tot Gedalia, den zoon van Ahikam, dat hij u vooraf verkwikke!

7. Maar het geschiedde als zij, niets kwaads vermoedende, in het midden der stad gekomen waren, dat Ismaël, de zoon van Nethanja, hen keelde, en wierp hen in het midden des kuils, hij en de mannen, die met hem waren.

8. Doch onder hen werden tien mannen gevonden, die tot Ismaël zeiden: Dood ons niet, want wij hebben verborgene schatten in het veld, in onderaardse bergplaatsen, van tarwe en gerst, en olie, en honing, die willen wij gaarne als losgeld voor ons leven schenken. Zo liet hij af, en doodde ze niet in het midden hunner broederen. 1)

1) Zij behielden hun leven en verkregen hun vrijheid, niet door te werken op het medelijden maar op de hebzucht van Ismaël en de zijnen.

9. De kuil nu, waarin Ismaël al de dode lichamen der mannen(Spreuken 9:15), die hij aan de zijde van Gedalia geslagen had, henenwierp, bij het lijk van Gedalia, dat hij vroeger daarin had geworpen, zodat hij zijne schandelijk huichelachtige uitnodiging aan de pelgrims (vs. 6) in ontzettenden zin waar maakte, is dezelfde, dien de koning Asa maakte tot een put om bij belegering van Mizpa een rijken voorraad water te hebben, en wel van de stenen, die hij van Rama liet halen na het zegerijk eindigen van den krijg, van wege Baësa, den koning Israëls (1 Kon. 15:22. 2 Kron. 16:6 vulde Ismaël, de zoon van Nethanja, met de verslagenen.

De moord aan Gedalia gepleegd, was een werk van den koning der Ammonieten, die alleen Ismaël, welke van koninklijk bloed afstamde, hiervoor tot een werktuig koos, omdat hij diens persoonlijke ijverzucht tegen Gedalia, die door den koning van Babel boven hem was getrokken, voor zijne plannen kon ten nutte maken. Het motief, het overblijfsel van Juda te vernietigen, d. i. de vergadering en wederherstelling van Juda te verijdelen, ligt zonder twijfel ook ten grondslag aan het vermoorden der vrome tempelgangers. Was Ismaël een ruw bandietenhoofdman, tot het plan van den koning der Ammonieten overgehaald, zo moest hem alles, wat tot bewaring en consolidering (nieuwe stichting) van Juda kon dienen, een doorn in het oog zijn. Die haat tegen Juda, welks sterkte in zijnen godsdienst en Godsverering bestond, dreef hem, om de Israëlietische tempelgangers te vermoorden, waarbij echter het uitzicht om schatten te verwerven, kon medewerken, zodat hij de tien, die voorgaven, in het bezit van verborgen voorraad te zijn, het leven schonk. Daarmee laat zich ook zijne huichelarij gemakkelijk verenigen, daar schijnheiligheid niet zelden door booswichten tot uitvoering van hun misdaad wordt gehuicheld.

Ene zwarter daad dan dit gaan van Ismaël den pelgrims te gemoet, heeft de heilige geschiedenis slechts eenmaal aan te wijzen-de kus van Judas in den nachts des verraads. Inwendig hebben die beide veel overeenkomst. Een Judaskus is het plechtig gaan in geween, als trokken de scharen door het dal der tranen op tot de blijde hoogten op Zion. Zij komen over Mizpa heen. Het gezantschap hun toegezonden in even diepe treurigheid, moest hen doen vermoeden, dat Gedalia, tot wien zij werden geroepen, ene bijzondere deelneming, misschien een groot algemeen treurfeest in den zin had. Zij volgen daarom, en vinden in plaats van des Heeren nabijheid-den dood. Ook hier ene tragische ironie van het lot, welke de laatste dagen van Israël zo wanhopig heeft getekend. Hun verlangen, hun vrome godsdienst had zulk een hard lot niet verdiend. Bijna Kannibaals is de woede, in welke Ismaël ze nederhouwt, als wilde hij elken vonk van heilige gemeenschap met God in Israël uitblussen.

10. En Ismaël voerde het ganse overblijfsel des volks, dat te Mizpa was, gevankelijk, de weten des konings dochteren, de vrouwelijke leden van het koningshuis van Zedekia, en al

het volk, die te Mizpa waren overgelaten, die Nebuzaradan, de overste der trawanten, aan Gedalia, den zoon van Ahikam, bevolen had; Ismaël dan, de zoon van Nethanja, voerde ze gevangelijk weg, en toog henen, om over te gaan tot de kinderen Ammons.

11. Toen nu Johanan, de zoon van Kareah, en al de overstap der heiren, die met hem waren, zeer spoedig daarna al het kwaad hoorden, dat Ismaël, de zoon van Nethanja, gedaan had.

12. Zo namen zij al de mannen, en togen henen, om met Ismaël, den zoon van Nethanja, te strijden; en zij vonden hem, terwijl hij met zijne gevangenen eerst een half uur ten noorden van Mizpa was, aan het grote water, dat bij Gibeon is (2 Sam. 2:13).

13. En het geschiedde, als al het volk, dat met Ismaël was, maar hem gedwongen gevolgd was, Johanan zag, den zoon van Kareah, en al de overstap der heiren, die met hem waren, zo werden zij verblijd, want slechts gedwongen waren zij hem gevolgd, en zij verwachtten van hem voor zich geen gelukkig lot in het vreemde land.

14. En al het volk, dat Ismaël van Mizpa gevangelijk had weggevoerd, wendde zich om; en zij keerden zich, en gingen over tot Johanan, den zoon van Kareah.

15. Doch Ismaël, de zoon van Nethanja, vluchtte na een zeer korten tijd, waarin hij twee zijner gezellen verloor, en ontkwam van Johanan's aangezicht, met acht mannen, en hij toog tot de kinderen Ammons.

16. Toen nam Johanan, de zoon van Kareah, mitsgaders al de oversten der heiren, die met hem waren, het ganse overblijfsel des volks, dat hij wedergebracht had van Ismaël, den zoon van Nethanja, van Mizpa (nadat hij Gedalia, den zoon van Ahikam geslagen had), te weten de mannen, die krijgsliden waren, met welke zij tegen Ismaël waren uitgetrokken, en de vrouwen, onder welke de koningsdochters waren, en de kinderkens, en kamerlingen, de dienaars van de vrouwelijke leden der koningsfamilie, die hij van Gibeon had wedergebracht.

17. En zij togen henen naar het zuiden, en sloegen zich neer te Geruth-Chimham (= herberg of karavanserai, door Chimham, den zoon van Barsillai (2 Sam. 19:38-41) (= groot verlangen) gebouwd), dat bij Bethlehem is (1 Kon. 2:7), om, gelijk na onderlinge raadpleging het best geoordeeld werd, voort te trekken, dat zij in Egypte kwamen. 1)

1) Het zou goed geweest zijn indien Johanan, toen hij aan Gedalia kennis gaf van Ismaëls vermoedelijk voornemen, hoewel hij geen verlof kon krijgen om Ismaël te doden, en het langs dien weg te voorkomen, nochtans bij Gedalia gebleven was, want hij en zijne krijgsoversten en derzelfer krijgsmacht kon een lijfwacht voor Gedalia geweest zijn, en een schrik voor Ismaël en dus het kwaad voorgekomen zonder bloedvergieten. Maar het schijnt dat zij op enige onderneming uit waren, mogelijk geen goede, en dus houden hebben kunnen zijn. Zij, die trachten om te zwerven, zijn dikwijls uit hun plaats, wanneer zij meest nodig zijn.

18. Voor het aangezicht der Chaldeëen; want Zij vreesden voor hunlieder aangezicht, dat zij, daar de eigenlijke daders ontvlucht waren, aan hen door bloedige straf of deportatie wrake

zouden nemen, omdat Ismaël, de zoon van Nethanja, Gedalia, der zoon van Ahikam, geslagen had, dien de koning van Babel over het gesteld had.

Dat punt moest zeker tot vergaderplaats dienen. Nog waren enkele hopen of individuen in het land verstrooid. Ook moesten in elk geval voorbereidselen tot den tocht door de woestijn worden gemaakt. De wraak der Chaldeëen scheen zeker, al was de onschuld der Joden gemakkelijk te bewijzen. De vrees daarvoor was zo groot, dat het besluit om naar Egypte te vluchten, reeds vast stond, voordat zij den Profeet om raad vraagden. Het is zeer merkwaardig, dat voor het ongelukkige volk ook nog deze laatste kern en vergaderplaats moest worden vernietigd. Men zou menen, dat met de verwoesting der stad en de wegvoering des volks de gerichten hun einde zouden bereikt hebben. Het schijnt, als overtrof de misdaad van Ismaël en het wegtrekken van het overblijfsel naar Egypte de door den Heere gestelde mate van straf, want de Heere had Ismaël niet gezonden, en het gaan naar Egypte heeft Hij juist verboden. En toch schijnt het, dat het land alleen door Ismaëls daad en de vlucht naar Egypte tot die sabbatsrust kon komen, van welke in Lev. 26:34 vv. sprake is.

De profetische momenten der ontbinding, die dit Hoofdst. 41 ons geeft, zullen wij gemakkelijk daarin erkennen, dat 1) een man uit het koninklijk geslacht aan het ellendig geslagene volk der Davidische heerlijkheid, den laatsten doodsteek geeft; dat 2) ook de heiligste bedoelingen van hen, die volgens 's Heeren wet hun paden richtten tot Zijn huis, in welks schaduwen de bedroefde zielen in hun smart verkwikking en rust hoopten te vinden (Ps. 87), niet meer heilig werden gehouden, maar diegenen werden geslacht, die den Heere wilden dienen; moordlust treedt dus de wet met voeten; dat 3) zij door dezen gedreven tot lafhartigheid vrijwillig het land der vaders den rug toekeren, om onder de gevloekte stammen, bij Ammons kinderen, hun leven te redden; dat 4) als ook dat niet gelukt, als ware de ganse keten van genadebewijzen van de Rode Zee af te vergeefs geweest, het overblijfsel uit de ellende onder de leiding der vromen, die met bloedige handen het kwaad wilden wreken (Hoofdst. 40:15), nu terug verlangt naar de dienstbaarheid van Egypte, om aan den nood van het ogenblik, aan het dreigend doodsgevaar te ontkomen. Zij hebben de heerlijkheid hunner roeping, Davids koningskroon, verloren, zij hebben gene wet meer en genen zegen van hunnen God, en daarmee is de roeping zelf vernietigd, en zijn zij voor altijd het verworpen geslacht. Dit volk trekt voorbij het huis, waar het brood des levens aan Israël zal worden gegeven (Bethlehem-broodhuis) terwijl het vervuld is met de gedachten aan Egypte. De staf van Mozes redde eens Israël uit Egypte's wijsheid des dood, en de wonderen des Heeren uit de macht der vijanden. Daar willen zij nu hun vaderland zoeken.

HOOFDSTUK 42.

JEREMIA RAADT DE JODEN AF NAAR EGYPTTE TE TREKKEN.

III. Vs. 1-22. Op de rustplaats te Bethlehem aangekomen, houden het de hoofdliden en het door hen geleide volk voor nodig, door den Profeet Jeremia den wil Gods omtrent hun voornemen te vragen. Zij wenden zich tot dezen met de bede, dat hij voor hen biddende zich over deze zaak tot den Heere mocht wenden. Zij beloven tevens plechtig, in elk geval te willen gehoorzamen aan het woord Gods, dat hij ontvangt (vs. 1-6). De Profeet vervult hun bede, en ontvangt na tien dagen ene openbaring des Heeren over het voornemen des volks om naar Egypte te trekken, dat hij aanstonds den aanvoerders en het gehele volk mededeelt. Dit luidt: wanneer zij in het land blijven, zullen zij van de Chaldeëen niets te vrezen hebben. De Heere zal het hart des konings ten gunste bewegen en hen weer zegenen. Wanneer zij echter niet in het land blijven, maar uit vrees voor de Chaldeëen naar Egypte vluchten, zullen zij in Egypte door dezelfde verdrukkingen omkomen, die zij nu meenden door de vlucht te ontkomen (vs. 7-18). Eindelijk vermaant de Profeet hen ernstig, deze waarschuwing niet te verachten; want de Heere zelf heeft tot hem gesproken en hun het heentrekken naar Egypte verboden. Vervolgens legt hij de voor de ziel zo gevaarlijke verkeerdheid bloot, Dat zij eerst een woord des Heeren omtrent hun plan hebben begeerd, en in de heimelijke hoop, dat het naar hunnen wil zou uitvallen, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid hebben toegezegd, en nu toch het woord des Heeren, dat tegen hun mening is, niet willen opvolgen (vs. 19-22 -).

1. Toen traden na gemeenschappelijk beraad toe alle oversten der heiren, Johanan, de zoon van Kareah, die na de verjaging van Ismaël de voornaamste plaats onder het volk innam, en Jezanja, uit Maächa (Hoofdst. 40:8), de zoon van Hosaja (Hoofdst. 43:2 en al het volk, van den kleinste tot den grootste toe.

2. En zij zeiden tot den Profeet Jeremia, dien zij met de overige bewoners uit Mizpa hadden medegenomen (Hoofdst. 41:16): Laat toch onze smeking voor uw aangezicht nedervallen, en bid voor ons tot den HEERE, uwen God, wiens profeet en gezant gij zijt, voor dit ganse overblijfsel; want wij zijn weinigen van velen overgelaten, gelijk als uwe ogen ons zien. Des te meer hopen wij dat de Heere uwe voorbede voor ons zal verhoren, en het geringe overblijfsel van Zijn uitverkoren volk niet zal verwerpen, noch zal laten te niet gaan:

1) Zij kwamen tot den Profeet n. l. om raad te vragen, ja opdat hij God zou ondervragen en zij also zouden weten wat zij moesten doen; zij beloven gehoorzaam te zullen zijn, zoals wij later zullen zien. Hoe het ook zij, zij vragen een godsspraak, waaraan het noodzakelijk was geloof te schenken, omdat zij niet openlijk het juk wilden afschudden, en tonen dat zij domme en ijdele verachters Gods waren. Zij komen tot den Profeet, terwijl het toch reeds bij hen vast stond om naar Egypte te gaan. Wie raad vraagt, moet vooreerst tonen, dat hij geen vooroordeel meebrengt maar onbevooroordeeld is. En toch is deze ondeugd al te veel algemeen, dat men als het ware voorgeeft er van bevrijd te zijn, terwijl men toch te voren reeds heeft besloten wat men doen zal. Ja niets meer algemeen is zulks, en dit niet, omdat meestal de raadvragers willen leren wat recht is, maar omdat zij anderen willen overhalen tot hun eigen begeerten. Wie dit of dat heeft vastgesteld, verbeeldt zich dat hij nog twijfelt en in

onzekerheid verkeert en vraagt wat geschieden moet. Indien het antwoord naar wens is, wordt omhelsd wat gezegd is, maar verschilt wat geraden wordt met dat, wat men besloten heeft, dan wordt de gehele raad overboord gesmeten. Zodanige gezindheid wordt ons hier ook door den Profeet beschreven. Zij (deze mannen) komen alsof zij tot gehoorzaamheid bereid waren. Vervolgens stellen zij zich bescheiden aan, alsof zij niets blindelings wilden ten uitvoer brengen, maar volgen waarheen God hen roept. Indien zij dit van harte gesproken hadden was dat een zonderlinge deugd om in dubbelzinnige zaken tot God de toevlucht te nemen en zich te laten regeren door Zijn woord. Hier wordt ons echter de veinzerij van dit volk voor ogen gesteld, opdat wij mogen leren, zo dikwijls wij vragen willen, wat God behaagt een zuiver en rein hart mede te brengen, opdat niets ons weerhoude of in den weg sta, om terstond te omhelzen wat God heeft voorgeschreven.

3. Dat ons de HEERE, uw God, bekend make den weg, dien wij in dit naderend gevaar voor de Chaldeënen zullen ingaan, en de zaak, die wij zullen doen.

Het besluit om des Heeren wil te vragen, en de bede aan den Profeet kwam bij het volk niet voort uit enkel huichelarij, maar uit het natuurlijk zelfbedrog van het eigenzinnig en oproerig mensenhart, dat steeds God daarmee wil verzoeken, dat Hij op zijne zelfzuchtige plannen en zelf gekozene wegen ja zeggen, ze sanctioneren en ondersteunen moge. Wij zien het immers nog dagelijks, hoe de wereld hare gedachten en zienswijzen al te gaarne aan de kerk zou willen opdringen, zodat zij die bevestige en ingang schenke, even als de wereld voor hare handelingen, al strijden die ook nog zozeer met de eeuwige wet van God, de sanctie en verheerlijking door de kerk Gods begeert, terwijl zij anders die kerk nauwelijks opmerkt of zelfs mishandelt en vervolgt. De Joden waren besloten den door hen zelve bedachten weg te gaan, maar zij beproefden vooraf aan dezen den schijn van recht te geven. Hun zelfmisleiding was daarbij zo groot, dat zij zeker dachten, dat de Profeet hun plan zou moeten bevestigen, misschien des te eer, wanneer zij hem zeer vriendelijk en onderdanig naderden. Even zo min als de duivel kan het ook de wereld begrijpen, dat een mens steeds dezelfde goddelijke waarheid, hetzelfde goddelijke recht tot maatstaf van zijne gedachten en handelingen zou kunnen hebben. Daarom beproeft zij in hare verstandeloze driestheid steeds opnieuw onverdroten, of zij enen man Gods niet zou kunnen bewegen tot het verlaten van zijnen weg.

4. En de Profeet Jeremia zei tot hen: Ik heb het gehoord; ziet, ik zal tot den HEERE, uwen God, bidden naar uwe woorden; en het zal geschieden, het ganse woord, dat de HEERE u zal antwoorden, zal ik u bekend maken, ik zal u niet één woord veronthouden. 1)

1) In dit antwoord van den Profeet ligt reeds de twijfel verscholen aangaande het opvolgen van het woord Gods. Jeremia kent zijn volk, weet dat zij reeds plannen hebben om naar Egypte te trekken, en is er van overtuigd dat zij enkel wachten op de goedkeuring Gods, op dit hun voorgenomen plan. Daarom zegt hij, dat hij het ganse woord Gods aan hen zal bekend maken, opdat zij aan de ene zijde gewaarschuwd zullen zijn en aan de andere zijde niet ongewaarschuwd hun besloten plan zullen vervolgen, opdat zij niet te verontschuldigen zullen zijn.

5. Toen zeiden zij tot Jeremia: De HEERE zij tussen ons tot aan waarachtig en gewis Getuige, 1) die straffende tegen ons moge optreden, indien wij niet naar alle woord, met hetwelk u de HEERE, uw God, tot ons zal zenden, also zullen doen! (Ex. 19:8).

1) Zij beloven plechtiglijk dat zij zich door den wil van God zullen laten besturen, zo haast als zij weten welke die is, en zij hadden de onbeschaamdheid van zich op God te beroepen ten opzichte van hun oprechtheid hieraan, hoewel zij terzelfder tijd veinsden.

6. Hetzij dan goed of kwaad, wij zullen der stem des HEEREN, onzes Gods, tot welken wij u zenden, gehoorzaam zijn, opdat het ons welga, wanneer wij der stem des HEEREN, onzes Gods, zullen gehoorzaam zijn. 1)

1) Zij zeggen derhalve dat zij zullen doen wat God hun zal voorschrijven. Er volgt nu een krachtiger uitdrukking. Het zij goed of kwaad, wij zullen de stem van den Heere, onzen God, gehoorzamen. Zij beschuldigen hier God niet van enige slechtheid, alsof in Hem enig gebrek was, maar het goede nemen zij aan voor iets blijds en het kwaad voor iets treurigs. Vervolgens alsof zij wilden zeggen, dat zij niets anders verlangden, dan dat God hun verklaart wat Hem behaagt en dat zij zo onderworpen zijn, dat zij niets zullen weigeren al was het ook met het vlees in strijd. Indien deze rede uit het hart was voortgekomen, was het een getuigenis van ware vroomheid, want zo behoorden de vrome gemoederen gesteld te zijn, dat zij Gode zonder uitzondering gehoorzamen, hetzij Hij beveelt wat met hun gemoed strijdt, hetzij Hij hen leidt in een weg, dien zij niet willen. Want wie van God willen bedingen om niets te doen, tenzij wat hunzelve behaagt, tonen daarmee dat zij niet weten van den waren dienst Gods. Derhalve de ware gehoorzaamheid des geloofs eist dit allereerst, dat de mens afstand doet van alle eigen lusten, en dat noch zijne plannen noch zijne wensen in strijd zijn met het woord Gods, hij zich niet verzette tegen dat wat scherp of weinig zoets is.

Zij belijden dat het hun wel zal gaan omdat zij de stem Gods zullen gehoorzaam zijn en toch hebben zij geen plan om te gehoorzamen, indien het woord Gods met hun plannen in strijd is. Met, zoals men dat wel eens uitdrukt, een opene conscientie, hollen zij straks derhalve het verderf tegemoet, dewijl zij zo door eigen wil verdorven worden, dat zij weigeren hun eigen heil te zoeken.

Zo is het ook dikwijls op geestelijk gebied. Wie leeft onder het licht des Evangelie's, verneemt den enigen weg der zaligheid, hoort het hoe alleen op den weg der godzaligheid vrede is te vinden, maar willens en wetens bewandelt hij den weg des verderfs.

7. En het gebeurde ten einde van tien dagen, dat des HEEREN woord tot Jeremia geschiedde.

Door het wachten gedurende tien dagen moesten de vragenden tijd verkrijgen tot bezinning en tot bedaard navorsen van den toestand der dingen, om het Goddelijk antwoord, dat met de vrees en troep van hun harten niet overeenkwam, rustig en met nadenken te kunnen volgen.

Echter ook opdat het volk het zou weten dat het een antwoord van God was. Indien de Profeet terstond het antwoord ontvangen had of den volgenden dag, had het volk het kunnen

verdenken. Nu het echter kwam na tien dagen, kon het weten, dat het niet een woord van Jeremia, maar van den Heere God was.

8. Toen riep hij Johanan, den zoon van Kareah, en alle oversten der heiren, die met hem waren, en al het volk, van den kleinste af tot den grootste toe.

9. En hij zei tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israëls, tot welken gij mij gezonden hebt, om uwe smeking voor Zijn aangezicht neer te werpen:

10. Indien gijlieden in ootmoedige en berouwvolle erkenenis uwer zonde, in gehoorzame onderwerping aan Mijne gerichten, Mij alleen zult vrezen en alle mensenvrees zult wegwerpen; indien gij in dit land zult blijven wonen, zo zal Ik Mijne genade weer aan u bewijzen. Ik zal u a) bouwen en niet afbreken, en u planten als een edel zaad, waaruit nog een nieuw volk opstaat, en niet uitrukken; want ik heb berouw 1) over het kwaad, dat Ik u aangedaan heb. Ik heb geen lust in des zondaars dood, maar daarin, dat hij zich bekere en leve.

a) Jer. 24:6; 31:4; 33:7.

1) God is geen mensenkind, dat Hem iets zou kunnen berouwen (Num. 23:19. 1 Sam. 15:29), en toch staat in de Heilige schrift tienmalen (1 Sam. 15:4 2:13), dat Gode iets berouwd heeft. Deze is ene van die tegenstrijdigheden in de Heilige Schrift die even als alle bij nader inzien volkomene harmonische oplossing vindt. Menselijk berouw, het gevolg van zondigheid en dwaling, is Gode geheel vreemd, want Hij is in Zijne raadsbesluiten onveranderlijk, heilig, rechtvaardig, alwetend en alwijs. Maar de menselijke zonde wekt in Hem goddelijk berouw op, of tot uitdrukking van Zijnen toorn en afschuw van de zonde of tot uitdrukking van Zijne eeuwige ontferming, die des zondaars dood niet wil. De wetenschappelijke theologie spreekt vooral bij het berouw Gods van anthropopathismen (aanwijzingen van gemoedsbewegingen in God, die aan de toestanden van het menselijk hart zijn ontleend), en verklaart toch inderdaad met dat woord zo weinig, dat men bijna aan het woord van Göthe wordt herinnerd: "Waar het aan begrippen ontbreekt, daar komt ter rechter tijd een woord. " Vooral is het bedenkelijk om bij toorn, gramschap, ijver, enz. in God van anthropopathismen te spreken. Zeker kunnen wij mensen steeds alleen ene kennis van Gods wezen en van Zijne eigenschappen verkrijgen, die met ons wezen overeenkomt, nooit ene, die uit de diepte van het goddelijk Wezen is geput. Maar men moet vooral hieraan vasthouden, dat God Zich alsoo aan ons heeft geopenbaard, omdat Hij den mens naar Zijn beeld heeft geschapen. Zijn deze uitdrukkingen van Goddelijke gewaarwordingen werkelijke openbaring, dan zijn wij meer gerechtigd, om berouw, toorn, grimmigheid, als oorspronkelijk in God, maar in den mens als afbeeldsel en als zondig op te vatten, en in de beschouwing der eigenschappen Gods in 't algemeen van God als het oorspronkelijk beeld af te dalen tot den mens als het evenbeeld, dan omgekeerd. Op deze wijze behouden de uitdrukkingen van Gods eigenschappen hare realiteit, en worden zij niet tot beelden en eindelijk tot holle klanken verwaterd. Evenzo moet men ook, wanneer van Gods gedaante, aangezicht, ogen, oren, reuk, harden, vingers, voeten, enz. gesproken wordt, denken, dat de mens het evenbeeld Gods is, en men moest zich ook hierbij

niet tevreden stellen met het woord anthropomorphismen (overbrenging van de menselijke gedaante op God), noch met het aannemen van beelden.

Hij drukt een zeer tedere genegenheid voor hen uit, in deze rampspoedige omstandigheden. Hoewel zij weinig blijk hadden gegeven van hun berouw over hun zonden, zo begeert God nochtans als iemand die smart heeft over de ellende van Israël berouw te hebben over de oordelen, welke Hij om hun zonden over hen gebracht had. Niet dat Hij van gevoelens veranderd was, maar Hij was zeer geneigd om van weg te veranderen en in barmhartigheid tot hen weer te keren. Gods tijd, dat het Hem berouwt over Zijne knechten, is, wanneer Hij ziet, gelijk hier, dat hun sterkte geweken is, en dat er niemand besloten en overgelaten is (Deut. 32:36).

11. Vertrouwt geheel op Mij. Vreest niet voor het aangezicht des konings van Babel, voor wiens aangezicht gij vreest, als zou zijn toorn over het vermoorden van Gedalia, zijnen stadhouder, u zeker uitroeien; vreest niet voor hem, spreekt de HEERE. Verbant, ondanks alle waarschijnlijkheid van gevaar, alle mensenvrees uit het hart; vertrouwt volkomen op Mij; want Ik zal met u zijn, om u te behouden en u van zijne hand te redden; 1) want in Mijne hand zijn de harten van alle koningen, en Ik zal genade en ontferming over u in het hart des konings verwekken.

1) Hiermede wil de Heere hun vreze wegnemen voor de wraak of gevreesde wraak van Babels koning, vanwege den moord op Gedalia. Hij verzekert het hier, dat Hij alle harten in Zijn hand heeft door te zeggen, dat Hij hen van diens hand redden zal.

Allen en alles staat onder de macht van God. Zonder diens wil verroert of beweegt zich niets. Indien wij derhalve dien God voor ons hebben zal geen enkel schepsel ons kunnen schaden, maar indien wij Hem tegen hebben, wie zal ons dan ter hulpe kunnen zijn?

12. En Ik zal, wanneer gij u in gehoorzaamheid voor Mij buigt en u tot Mij bekeert, u lieden barmhartigheid geven, dat hij zich uwer erbarme, en u weer in uw land brenge, waaruit gij reeds in uwe gedachten vertrokken zijt.

13. Maar zo gijlieden zult zeggen: Wij zullen in dit land niet blijven; opdat gij beter: zodat gij der stem des HEEREN, uws Gods, die u thans door mij uitdrukkelijk is geopenbaard, niet gehoorzaam zijt,

14. Zeggende: Neen, maar wij zullen gaan in Egypteland, alwaar wij genen krijg zullen zien, noch voortaan het geluid der bazuin horen, noch naar brood hongeren, en daar zullen wij blijven, een bestendig en vast verblijf genieten en niet genoodzaakt worden van de ene plaats naar de andere te trekken volgens het welbehagen van onze heren en meesters, de Chaldeën.

Deze waren de woorden, die bij de grote menigte gesproken werden, en met welke zij hun ongehoorzaamheid aan Gods wil trachten te verontschuldigen. Egypte is hun de plaats van begeerte naar bevrediging van vleselijke lusten, waarheen hun hart van den Heere en de ongehoorzaamheid aan Zijne leiding en gemeenschap heentrekt, even als hunnen vaderen

onder Mozes. Daarom blijft ook Egypte het beeld van het land, waarin zich het natuurlijk mensenhart met zijne lusten en begeerten te huis gevoelt, en waarin het afgefallen volk van God tot den wortel wordt uitgerooid.

De Joden waren van gevoelen, dat hun leven in het land van Juda, op zijn best genomen, slechts een onrustig leven zou zijn. Daar verwachtten zij gedurig ontrust te worden door het krijgsgeschrei, en ofschoon zij niet konden vrezen voor gebrek aan brood in een land, dat van melk en honing vloeide, overwogen zij echter, dat Egypte mede een zeer vruchtbaar land was van wege de overstroming des Nijls. Die beschouwing deed hen de zucht verliezen, die de mensen gewoonlijk voor hun vaderland hebben. Hieruit blijkt, dat hun voorname zonde geweest is ongeloof. Zij durfden zich niet verlaten op de belofte van God, dat zij in Judea gerust en vreedzaam zouden wonen, maar verbeeldden zich het geluid van trommen en trompetten te horen, en vreesden waar gene reden tot vrezen was. De Profeet voorzag, dat zij besloten hadden naar Egypte te trekken, om daar, zo als zij meenden, een geruster en gemakkelijker leven te leiden. Daarom zei hij tot hen, dat als zij, na God door hem gevraagd en aan Hem gehoorzaamheid beloofd te hebben, nu, na het vernemen van den Goddelijken wil, in hun strijdig voornemen bleven volharden, hij nog een ander woord van God tot hen had.

15. Nu dan, daarom hoort des HEEREN woord, gij overblijfsel van Juda! gij die als een heilig zaad tot een nieuw volk kunt worden, maar gewoonlijk een te niet gaand overblijfsel wilt zijn! Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, en niet ik, zo als gij zoudt kunnen menen: Indien gij ganselijk uwe aangezichten, uw verlangen en uwe begeerte zult stellen om in Egypte 1) te gaan, en zult tegen Mijnen wil henen ingaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren;

1) Egypte was het land des verderfs voor Israël geweest. De Heere God had het volk uit dat slavenhuis gered en het tot een eigen volk op eigen erve gesteld. Het zou derhalve een ontzettende zonde zijn van het overblijfsel van Juda, om weer naar dat Egypte te gaan, waaruit de Heere het door Zijn sterken arm had verlost. Het zou zijn een verkiezen van den dood boven het leven, van den vloek boven den zegen. Het zou wezen een zich geheel losmaken van 't verbond, hetwelk met hen door den Heere was opgericht.

Voor de ballingen te Babel was er nog verwachting van heil en zegen, maar voor hen, die vrijwillig naar Egypte zouden trekken, zou het licht in volslagen duisternis ondergaan. De schrikkelijke straf wordt dan ook in vs. 17 en 18 uitgesproken.

16. Zo zal het geschieden, dat juist het zwaard, waar gij voor vreest, en dat gij denkt te ontvluchten, u aldaar in Egypteland zal achterhalen, en de honger, waar gij voor zorgt, zal u aldaar in Egypte, gelijk een gewapend man, achter aankleven, en gij zult aldaar sterven.

Nergens is voor de ziel veiligheid en rust dan alleen in de zalige nabijheid der genade Gods en in de schaduw Zijner beloften. Maar hoewel Zijne beloften vele duizende malen bevestigd zijn, hoewel Gods waarachtigheid in de vreeslijke gerichten over Jeruzalem, over volk en koning allerduidelijkst bewezen was, toch is het verlangen van het natuurlijk hart om ver van

God en Zijne zekere bescherming te zijn. De zonde maakt den mens zo dom en blind; hij denkt zeer verstandig te handelen en een veilig toevluchtsoord tegen het kwaad te kiezen, terwijl hij niet vertrouwt, dat de Heere hem daarvoor kan beschermen, en ziet, hij loopt de wrekende macht van God en het gevreesde kwaad juist in de armen. De goddeloze zoekt zijn verderf, in plaats dat hij het ontvlieft.

17. Zo zullen al de mannen zijn, die hun aangezichten stellen, om in Egypte te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren; zij zullen sterven door het zwaard, door den honger, en door de pestilentie; en zij zullen niemand hebben, die overblijve of ontkome van het kwaad, dat Ik over hen zal brengen.

18. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Gelijk als Mijn toorn en Mijne grimmigheid in den laatsten tijd voor uwe ogen is {a} uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, also zal Mijne grimmigheid over ulieden uitgestort worden, als gij in Egypte zult gekomen zijn. En gij zult, zo als Ik u vroeger heb bedreigd (Hoofdst. 24:9; 25:18; 29:18 den bewoners van Egypte wezen b) tot ene vervloeking, waarmee men een ander iets kwaads toewenst, en tot ene c) ontzetting over de aan u zichtbaar gewordene gerechtigheid Gods, en tot enen d) vloek, waarmee zij elkaar iets bevestigen, en tot smaadheid, tot hoon en bespottig, en gij zult deze plaats, het heilig erfdeel, dat gij voor het met den vloek beladen land der dienstbaarheid wilt ruilen, niet meer zien. 1)

{a} Jer. 7:20. b) Jes. 65:15. c) Jer. 18:16; 19:8; 25:9; d) Jer. 26:6.

1) In één woord, God zou niet een gewone straf over de Joden brengen, maar een die bij alle volken in het geheugen zou blijven, opdat het gemakkelijk bleek dat hun zonde niet een lichte zou wezen, dat zij het Profetisch woord veracht hadden.

19. De HEERE heeft het zo even verkondigde woord tegen ulieden gesproken, gij overblijfsel van Juda! en daarom bezweer ik u: gaat niet in Egypte, weet zeker dat Ik heden tegen u getuigd heb. Vergeet niet, dat ik u met de straf Gods heb bedreigd, zodat gij gene verontschuldiging hebt, wanneer gij toch uwen wil volgt en u zelve de straf berokkent.

20. Gewis gij hebt uwe zielen verleid: Gij hebt uwe zielen prijs gegeven: want gij hebt mij tot den HEERE, uwen God gezonden, zeggende: Bid voor ons tot den HEERE, onzen God: en naar alles wat de HEERE onze God, zal zeggen, also maak het ons bekend, en wij zullen het doen. 1)

1) Hiermede zegt de Profeet dat het een daad was niet van trouweloosheid, maar van heiligschennis. Zij hadden met het heilige gespot. Zij hadden den man Gods om raad gevraagd voor den vorm en daarmee het heilig wezen Gods gelijk gesteld met dat van een zondig menskind. Daarom waarschuwt de Profeet hen nog zo ernstig, opdat zij nog van hun heilloos plan zullen afzien.

21. Nu heb ik naar uwen wens gedaan; de Heere heeft het mij geopenbaard, en ik heb het u heden bekend gemaakt; maar ik zie het reeds duidelijk in den geest, gij hebt niet gehoord naar

de stem des HEEREN, uws Gods, noch naar al hetgeen, met hetwelk Hij mij tot u gezonden heeft.

22. Zo weet nu zeker, dat gij in dat geval door het zwaard, door den honger, en door de pestilentie sterven zult, ter plaatse, waar het u gelust heeft henen te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren.

Deze bedreiging is vervuld, toen Nebukadnezar Egypte veroverde (Hoofdst. 43:8-13). De trouw van God waarschuwt de mensen voor eigenzin; wanneer echter de mens in zijne eigene duisternis volhardt, en daardoor de hem togedachte genade verliest, kunnen hem ook niet andere den zware gerichten worden aangezegd, die hij zich zelven op den hals haalt.

HOOFDSTUK 43.

DE JODEN TREKKEN NAAR EGYPTEN.

IV. Vs. 1-13. Op deze mededeling, die Jeremia in den naam des Heeren den Joden deed, verklaren hem deze, dat hij hen beloog met het voorgeven, dat de Heere dit had geopenbaard, dat integendeel de vriend der Chaldeënen, Baruch, hem dat had ingegeven (vs. 1-3). Daarop maken zij zich op met de gehele menigte des volks, in wier midden zich ook Jeremia en Baruch bevinden, om naar Egypte te trekken, waar zij zich eerst te Tachpanhes nederzetten (vs. 4-7). Hier verkrijgt Jeremia ene nieuwe openbaring van God: Hij moet door ene symbolische handeling alle Joden de profetie voor ogen houden, dat de Heere den koning Nebukadnezar naar Egypte zal leiden, en deze daar zijnen troon zal oprichten en zijne tent uitspannen (vs. 8-10). Dan zal Nebukadnezar geheel Egypte verwoesten, de afgodentempels omverwerpen, en na onderwerping van het land wegtrekken (vs. 11 en 12). In 't bijzonder stelt de Profeet eindelijk nog eens op den voorgrond, dat Nebukadnezar de zuilen van Bethsames, d. i. den beroemden tempel der zon, daar zal verwoesten.

1. En het geschiedde, als Jeremia geëindigd had tot het ganse volk te spreken al de woorden des HEEREN, huns Gods, met welke hem de HEERE, hun God, tot hen gezonden had, te weten al die woorden, nauwkeurig zo als Hij ze had gesproken;

2. Zo sprak Azaria (misschien beter: Jesanja, Hoofdst. 42:1), de zoon van Hosaja, en Johanan, de zoon van Kareah, en al de trotse mannen, die zich bedrogen zagen in hun hoop, dat Jeremia door een woord van God hunnen wil zou bevestigen, zeggende tot Jeremia: Gij spreekt leugen; de HEERE, onze God, heeft u niet gezonden, om te zeggen: Gijlieden zult niet gaan in Egypte, om aldaar als vreemdelingen te verkeren. 1)

1) Merk hieraan: de reden, waarom de mensen loochenen dat de Schrift Gods woord is, dit is, dat zij voorgenomen hebben zich niet te schikken naar de regelen der Schrift, en dus wordt ene hardnekkige ongelovigheid tot een droevige uitvlucht gemaakt van een moedwillige ongehoorzaamheid.

Daar hier Azaria (Jesanja) eerst wordt genoemd, terwijl anders altijd Johanan vóór de andere hoofdlieden staat, kan men daaruit besluiten, dat deze de toongever onder de tegenstanders tegen Gods woord geweest is. Hier is een karakteristiek voorbeeld van de verkeerdheid van het menselijk hart. Het heeft geen lust om zich in geduld en gehoorzaamheid onder de machtige hand Gods te verootmoedigen en zich te onderwerpen aan de smart, die de Heere tot kastijding heeft opgelegd. Is het enigzins mogelijk, dan rukt het zich los en zoekt enen uitweg, door welchen het denkt zich te kunnen onttrekken aan den last dien de Heere heeft opgelegd. Bestrafen dan Gods dienstknechten zulk een opstand en zulk ene verkeerdheid, dan moeten zij leugenaars zijn, die uit eigenbelang zo spreken als zij spreken. De zonde is te groter, wanneer gelijk hier en bij alle Christenen in hun belijdenis de belofte is voorafgegaan, om zich gehoorzaam onder den geopenbaarden wil van God te buigen. Uitvluchten en verontschuldigen worden echter zeer spoedig gevonden, al moesten zij ook van de eerste de beste heg afgebroken worden, zo als hier. Jeremia moet op eens een leugenaar zijn, die

zelfs niet eens van God is verlicht en gezonden, of een oud, zwak man, die zich door den boosaardigen Baruch iets heeft laten influisteren. De dienaren Gods moeten heden nog hoogmoedige mensen zijn, die voorgeven van God te zijn gezonden, omdat men geen lust heeft naar Gods woord te horen, en daaraan volkomene gehoorzaamheid te schenken. Dat de Joden hunnen toorn en hun ergernis, die zij tegen zich zelven hadden moeten wenden, juist op Baruch ontlastten, heeft zeker daarin zijne reden, dat deze reeds vroeger meermalen in de plaats van den Profeet krachtig, en met gevaar voor zich zelven, was opgetreden, zo als bij het voorlezen der voorzeggingen van Jeremia in den tempel en voor de vorsten. Zeker had ook hij, even als Jeremia dikwijls het volk vermaand, aan het woord des Heeren te gehoorzamen, en zich bij tijds aan den koning van Babel over te geven. Misschien gaf men hem in 't algemeen de schuld, invloed op Jeremia uit te oefenen, misschien vermeederde ook de wangunst om zijne vriendschappelijke betrekking tot Jeremia den haat tegen hem.

3. Maar Baruch, de zoon van Nerija, hitst u tegen ons op, dat hij ons dien weg verbiedt, en opdat wij te eerder zouden gehoorzamen, voorgeeft dat de Heere het u geopenbaard heeft. Dat doet hij, opdat hij ons overgeve in de hand der Chaldeëen, dat zij ons doden en ons, zo velen er overblijven, gevankelijk naar Babel wegvoeren.

4. Alzo gehoorzaamde Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren, en al het volk, der stem des HEEREN niet, om in het land van Juda te blijven.

5. Maar Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren namen het ganse overblijfsel van Juda, die van al de Heidenen, waar zijgedurende de belegering, waren henengedreven, wedergekeerd waren, om in het land van Juda in rust te wonen.

6. De mannen, en de vrouwen, en de kinderkens, en des konings dochteren, de prinsessen, en in het algemeen alle ziel, die Nebuzaradan, de overste der trawanten, bij Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan als koninklijken stadhouder gelaten had, om ze te regeren en te beschermen, ook den Profeet Jeremia, en Baruch, den zoon van Nerija;

Nadat zich eenmaal het gehele volk op weg naar Egypte had begeven, konden Jeremia en Baruch onmogelijk in het eenzame land achterblijven. Zij moesten met hun kudde trekken. Hoe meer deze op dwaalwegen was, des te meer had zij behoefte aan de herders. Bijaldien men ze niet had gedwongen, hadden zij toch moeten medetrekken. Het schijnt echter uit den grondtekst te blijken, dat men hun gene keuze liet. Zij wilden den Profeet bij zich hebben. In geen geval kan men zeggen, dat Jeremia gevlucht is, want volgens zijne eigene voorzegging wist hij immers, dat hij juist in Egypte den ondergang te gemoet ging.

Dat ook Jeremia en Baruch mee naar Egypte werden getrokken, daaruit blijkt zeer duidelijk dat er niets geschiedt buiten den verborgen wil Gods, dat de Raad Gods immer zal bestaan. Het was tegen Zijn geopenbaarden wil dat Juda's overblijfsel naar Egypte ging, maar het was in overeenstemming met Zijn verborgen wil, dat Jeremia mee ging en opdat het volk aldaar niet zou zijn zonder openbaring van het woord Gods en opdat de zondaar niet ongewaarschuwd bleef wandelen op het pad der goddeloosheid.

Het was voor Jeremia daarom geen zonde, gelijk voor Johanan en de anderen, dewijl hij door dezen gedrongen werd mede te trekken.

7. En zij togen in Egypteland, want zij waren der stem des HEEREN, die zij duidelijk gehoord hadden, niet gehoorzaam, en zij kwamen tot Tachpanhes (= aanvang der eeuw), de eerste stad aan de grenzen van den Pelusiotischen arm van den Nijl, door de Grieken Daphne genaamd; hier hielden zij eerst stil, om verder te beraadslagen waarhenen zij zich zouden wenden.

Ofschoon wij gaarne erkennen dat Johanan, benevens de verder overgeblevenen en die bij Gedalia verzameld waren, door de laatste treurige ondervindingen zeer geschokt en verontrust waren, en het niet voor onnatuurlijk houden, dat zij bijna van een langduriger verblijf in dat land hunner vaders een afschrik hadden en gedachten koesterden, om elders ene meer veilige en rustige wijkplaats te zoeken, zo was het alleszins betamelijk, dat zij, alvorens verder te gaan, den Heere door Jeremia wilden raadplegen, wat hun in dezen stond te doen. Indien toch de overtuiging bij ons vast staat, dat de Heere de oppermachtige Gebiedvoerder der ganse aarde is, en dat wij onder Hem staan; indien wij weten, dat Zijne wijsheid de beste is en dat het goed voor ons in, Zijnen wil te leren kennen en op te volgen, dan zullen wij gaarne met Hem te rade gaan en ons van die middelen bedienen, door welke Zijn wil aan ons kenbaar worden kan. Hadden zij daartoe den onfeilbaren en getrouwen Godsman Jeremia, die rechtstreeks en onmiddellijk het woord Gods tot hen brengen kon, ons behoeft het aan geen raad en leiding te ontbreken, om Zijnen weg te weten. Wij toch bezitten het dierbaar Woord van God, en mogen op de leiding en aanwijzing der Voorzienigheid acht geven, en zo wij eerbiedig en vertrouwend om Zijne aanwijzing en leiding vragen, zo is Hij machtig en gewillig, om ons dermate in het licht te plaatsen en overtuiging te schenken, dat het ons niet meer twijfelachtig blijft, welke de wil der Heeren is. Zelfs de geschiedenis, die voor ons ligt, kan ons hiervan enigmater overtuigen. Immers toen die mannen te Bethlehem gekomen waren en het voornemen koesterden, om van daar verder naar Egypte voort te gaan, was het hun niet rustig om het hart, dewijl zij zelven berekenen moesten, dat zij, door het land te verlaten en naar Egypte te vluchten, tegen den wil van den koning van Babel zondigden, zijne goedheid met ondank beantwoordden, en tot zijne vijanden de toevlucht namen. Mochten zij dit niet en werden zij evenwel door vrees gedreven, dat der Chaldeën koning de laatste onrustige bewegingen in Kanaän ten kwade opnemen zou, zo werden zij immers door plicht, geweten en behoefte gedrongen, en hadden zij bij de overtuiging, dat Gods beslissing in deze de beste was, zich daaraan ook geheel en alleen moeten houden. Naarmate onze plicht ons te helderder voor de ogen staat, en wij ons te meer door behoefte naar den troon der genade gedrongen gevoelen, naar die mate zullen wij des te gerader en des te gemakkelijker weten wat de Heere wil, dat wij doen zullen, al in het ook dat er geen profeet is, die het ons zegt. Jeremia heeft niets anders als uit Jehova's naam aangekondigd, dan hetgeen rede en geweten in de gegeven omstandigheden reeds zelven zeiden, en hetgeen zij hadden kunnen en moeten weten, en wij vinden er een nuttig en godsdienstig onderwijs op den weg des levens in, Gaarne willen wij dan ook geloven, dat deze mensen in den strijd tussen hun geweten en verlangen den rechten weg insloegen en ene oprechte mening hebben uitgedrukt; waarom anders den Profeet zo ernstig aangezocht, en door hem den Heere zo vurig gesmeekt? waartoe anders den Profeet zo plechtig betuigd, en zich als met eden aan het volbrengen van Gods wil

verbonden? Maar dan ontdekken wij ook hier dat het ijdel is den Heere raad te vragen en zich met eden te verbinden, wanneer men zich te veel aan eigen zin en neiging overgeeft. Eenmaal eigen zin en keus bepaald, eenmaal aan eigen neiging zonder genoegzame berekening van plicht en waar belang toegegeven, baat de stelligste aanwijzing van Gods wil niet meer. Nu houdt men de aanwijzing van plicht voor geen Gods bevel, maar volgt eniglijk de aanwijzing van eigen inzicht en zinnelijk verlangen; nu verdenkt men de waardigste mannen zelfs en verklaart hen voor opstokers en leugenaars, in plaats van te luisteren naar hen, die den Heere kennen en Hem in het gebed geraadpleegd hebben; nu slaat men de woorden Gods in den wind en gaat zelfs door invloed en gezag anderen voor, om den Heere ongehoorzaam te zijn in plaats van het woord der waarheid en der liefde te volgen, en anderen, gelijk ook zich zelve, nut aan te brengen. Voorzeker het voorbeeld dezer mannen mag ons tot waarschuwing verstrekken, opdat wij wel berekenen, alvorens wij den Heere vragen en ons aan Hem en Zijnen dienst verbinden. Ons voegt het, vóór alle dingen, ons zelve te leren kennen, door Zijne genade naar een verlicht geweten en naar ene standvastige keus te staan, opdat wij onder Zijne leiding, in ons aards en geestelijk belang waarlijk gelukkig mogen zijn. Indien deze Israëlieten aan Jehova's woord hadden geloofd en op Jeremia's getrouwe waarschuwing hadden gelet, welke geruste en gelukkige dagen hadden zij dan gezien en van hoeveel kwaads waren zij dan bevrijd gebleven. Zo stelt ons de Heere het leven en den dood ter keuze voor, en zegt ons liefderijk en genadiglijk wat wij doen moeten. Zijn wij na gelijk aan de Joden, die ongelovig en weerspanning waren, gelijk de geschiedenis ons in zovele proeven als het doorgaand en heersend volkskarakter tekent, dan geven wij geen acht meer op zo grote zaligheid als ons wordt voorgesteld, en vrezen den dag van het rechtvaardige oordeel niet; dan gaan wij in tijdelijke en geestelijk belangen onzen eigen weg en worden niet zelden de moedwillige en schuldige oorzaken van onzen ellendestaat. O, welk ene dringende behoefte heeft de dwaze sterveling aan Gods verlichtende Genade, die in Christus Jezus is, en hoe gelukkig is hij, wiens hart eenswillens met den Heere is gemaakt, die geheel zijn lot en het bestel daarvan in de hand der Heeren laat, en niet gaarne eigen zin en keus wil volgen, en die liever strijdt als de Heere dat gebiedt, dan ene gewaande rust en vrede te genieten, die ene oorzaak van duurzame onrust en onheil wordt.

8. Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia te Tachpanhes, zeggende:

9. Neem 1) grote vierkante stenen in uwe hand, en verberg ze in de klei, die in of bij den ticheloven ligt, die op kleinen afstand bij de deur van Faraö's huis te Tachpanhes is, dat men daar bezig is te bouwen, en wel voor de ogen der Joodse mannen, want op hen is in de eerste plaats deze zinnebeeldige handeling toepasselijk.

1) Dit is de hoofdzaak, dat den Profeet niet slechts bevolen wordt het oordeel Gods te verkondigen, maar het ook te bekrachtigen door een zichtbaar teken, dewijl het noodzakelijk is dat de ongelovige mensen wakker geschud worden. Zo groot is toch hun stomtheid dat, tenzij God hun zinnen treft, zij nooit opletten maar stomp blijven. Derhalve plaatst God hun voor ogen wat zij niet willen en weigeren te horen. Om die reden wordt de Profeet bevolen een uitwendig teken te voegen bij zijn Godsspraak, zoals dikwijls tekenen verbonden worden met het onderwijs wegens de traagheid of liever wegens de hardnekkigheid der mensen. Hij wordt derhalve bevolen grote stenen te nemen en die te begraven in de klei of het cement bij

den ticheloven, dat is bij het fornuis, waarin de stenen werden gebakken of op de plaats waar men gewoon was ze te bereiden of waaruit de stof werd genomen om ze te formeren. Doch deze plaats was niet ver van het paleis des konings in de stad Tachpanhes, zoals de Profeet nauwkeurig uitdrukt, ja hij zegt bij de poort. Dewijl derhalve de plaats in den omtrek van het paleis was, daarom wordt de Profeet bevolen de stenen daar te begraven, en dat wel voor de ogen der Joden. Dit was het teken.

De betekenis van dit symbool is deze. Op deze stenen zou Babels koning zijn troon plaatsen, onmiddellijk bij het paleis van Egypte's koning. Dat paleis was gebouwd uit gebakken steen, het teken van zwakheid en vernietiging, maar Nebukadnezars troon zou gevestigd zijn op grote stenen, dat is van marmer of graniet, het teken van kracht en onvergankelijkheid. Juda's overblijfsel wordt hier dan te zien gegeven, dat hun gaan naar Egypte hun geen voordeel zou aanbrengen. Zij gingen naar Egypte om de wraak en de straffende macht van Nebukadnezar te ontvlieden, maar deze koning zou straks komen om Egypte te vernietigen en in te nemen, en waar bleef dan hun schuilplaats, waar bleef dan hun toevlucht? Zij meenden God te kunnen ontvlieden, maar zij vergaten dat de Heere de Souverein is van alles, van al wat er leeft en regeert.

10. En zeg tot hen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ziet, Ik zal henenzenden, en Nebukadnezar, den koning van Babel, die Mijne gerichten aan Mijn afvallig volk volbrengt, Mijnen knecht, halen, en Ik zal zijnen troon zetten boven op deze stenen, die Ik verborgen heb. Niemand ziet ze thans, maar als Faraö's paleis gereed is en de ticheloven wordt afgebroken, zullen zij voor iedereen zichtbaar worden. En zijne heerschappij over Egypte zal zoveel vaster zijn, als deze stenen vaster zijn dan de tichelstenen, van welke Faraö's huis gebouwd wordt; en hij zal zijne schone tent daarover spannen, met zijn pracht tapijt, tot teken der koninklijke waardigheid.

De wegen des Heeren zijn wonderbaar. Israël vlucht voor Nebukadnezar verre weg naar Egypte. Maar zij zijn daar niet veilig. De Heere laat hun verkondigen, dat aan den ingang tot het koninklijk paleis in Tachpanhes, de tent van Nebukadnezar zal staan. Daar is nu nog een ticheloven. In het leem daarvan moet Jeremia stenen leggen, die als het ware grondstenen zijn voor de prachtige tent van den koning der Chaldeën. Zo legt de Heere de verborgene kiemen voor toekomstige dingen, en wat Hij in 't verborgene bereidt, maakt Hij op Zijnen tijd openbaar tot roem van Zijne wijsheid, alwetendheid en almacht.

11. En hij, Nebukadnezar, zal komen en Egypteland, waarop gij uw vertrouwen hebt gesteld, slaan met honger en pest: a) wie ten dood, ten dode: en wie ter gevangenis, ter gevangenis; en wie tot het zwaard, ten zwaarde.

a) Jer. 15:2. Zach. 11:9.

12. En Ik zal een vuur aansteken in de huizen der goden van Egypte, en hij zal ze (de afgodsbeelden) verbranden en gevankelijk wegvoeren; en hij zal Egypteland als een gemakkelijk te hanteren kleeid aantrekken, gelijk als een herder zijn kleeid aantrekt als op het

open veld de nacht koel wordt, en hij zal gehuld in het versiersel van dezen buit, als volkomen overwinnaar, van daar uittrekken in vrede. 1)

1) Dat is "veilig. " zonder schade of verlies (2 Sam. 3:22, 23. 1 Kon 22:27, 28) of "gerust, " omdat de Egyptenaars niet in staat zullen zijn zich te bewegen, of hem in den terugtocht te belemmeren, als Exod. 11:7. Ps. 78:53 vgl Jes. 10:14 Of "zorgeloos, " gelijk een herder, die, zijn kleed omgeworpen hebbende, in het huiswaarts keren niet vreest beroofd of uitgeschud te worden (vgl. Ezech. 29:19, 20; 30:19)

Dit betekent hier niet zozeer "veilig, ongehinderd, " maar "na het zich onderworpen en tot den vrede gedwongen te hebben.

13. En hij zal de hoge, heerlijke opgerichte beelden of obeliskken, die aan den ingang van den tempel van Beth-Semes 1), die aan den zonnegod gewijd is, en met zijnen Egyptischen naam Pera, d. i. huis der zon genoemd is, en hetwelk in Egypteland de heerlijkheid van den afgodendienst is, verbreken; en hij zal de huizen der goden van Egypte alle te zamen met vuur verbranden, en daardoor den afgodendienst in het land vernietigen. 2)

Pera (Bethsemes), door het volk On, door de Grieken Heliopolis genaamd (Gen. 41:45) lag noordoostelijk van Kairo en Memfis, en is het tegenwoordige dorp Matariék, dus vrij diep in het land van Egypte. Het was beroemd om zijnen grootsen tempel, aan den zonnegod Ra gewijd. Aan den ingang van dezen tempel stonden verscheidene grotere en kleinere obeliskken, van welke de beide grotere van Pheron, den zoon van Sesostris, ongeveer 150 voet hoger waren. Enen van deze liet keizer Augustus naar Rome brengen, terwijl de andere in 1160 is omvergestort; een van de oudere, die kleiner waren, steekt nog in het midden van een schonen tuin met zijn spits boven het lommer uit.

Deze voorzegging van Egypte's verovering en onderwerping door Nebukadnezar, even als de gelijkkluidende in Hoofdst. 46:13-26 en in Ezech 29:17-21 zijn volgens de over 't algemeen geloofwaardige getuigenissen van den geschiedschrijver Berosas zeer nauwkeurig vervuld. Twee jaren na de verovering en verwoesting van Jeruzalem, in het jaar 586 v. C. begon Nebukadnezar de belegering van de eilandstad Tyrus, de laatste stad in Syrië, die zich nog tegen de Chaldeënen had weten staande te houden, om door de verovering van deze Syrië in zijn gehelen omvang in zijne handen te hebben. Dertien jaren trachtte hij te vergeefs de sterkte te veroveren. Eerst in het jaar 573 kwam een verdrag tot stand, waarbij de Tyriërs de opperheerschappij der Chaldeënen erkenden. Nadat aan Nebukadnezar de inneming der stad en de onderwerping van geheel Syrië gelukt was, moest hij er vóór alles aan denken, om door onderwerping van Egypte zich van het bezit van Syrië en Palestina te verzekeren. Want zo lang Faraö Hofra of Apriës in Egypte op den troon zat, kon hij zijne heerschappij over voor-Azië niet verzekerd achten. Deze toch had niet alleen den koning Zedekia ene legermacht ter ontzetting van het door Nebukadnezar belegerde Jeruzalem gezonden, maar ook gedurende de belegering van het eiland Tyrus enen dubbelen veldtocht tegen Cyprus, Sidon en de overige Fenicische steden ondernomen, en deze steden ook onderworpen, om zo te verhinderen, dat Nebukadnezar na verovering van het eiland Tyrus zijne heerschappij over geheel Syrië en ook over Cyprus uitbreidde. Daarom trok hij omtrent het jaar 573 naar

Egypte, veroverde en verwoestte het land, waarbij de meeste Joden door honger, pest en zwaard omkwamen, en slechts weinigen naar Juda terugkeerden. Hij doodde echter Faraö Hofra niet, maar stelde zich tevreden, hem cijnsbaar te maken. De verovering van Egypte door de Chaldeëen bracht bij de Egyptenaars ene grote verbittering tegen Faraö Hofra te weeg, daar hij toch Nebukadnezar door die krijgstochten dikwijls had vertoornd, en zo de verovering en verwoesting van het land daardoor had veroorzaakt. Daarom ondernam Faraö Hofra na den aftocht der Chaldeëen nog een krijgstoicht tegen Cyrene in het westen van Egypte, om door verovering dezer provincie de Egyptenaars een weinig voor de geledene nederlaag door de Chaldeëen schadeloos te stellen. Hij verloor dientengevolge troon en leven. Herodotus, die dezen laatsten veldtocht verhaalt, vermeldt niets van de verovering van Egypte door de Chaldeëen, hetgeen ons zeker niet kan verwonderen, daar hij in zijne berichten de Egyptische priestersagen volgt, die alle vernederende nederlagen der Egyptische Faraö's door de Chaldeëen, bijv. ook die bij Karchemis zorgvuldig verzwijgt.

HOOFDSTUK 44.

DE WEERSPANNIGE JODEN WORDEN DOOR JEREMIA BESTRAFT.

V. Vs. 1-30. Als de Joden zich in Egypte op verschillende plaatsen hadden nedergezet, gaven zij zich ijverig over aan den dienst van de koningin des hemels, waarschijnlijk daartoe bewogen door het voorbeeld hunner heidense omgeving, in den waan daardoor hun burgerlijke welvaart te bevorderen (vs. 17 vv.), De Profeet maakte daarom van ene vergadering dergenen, die verstrooid in het land woonden en zich tot een feest in Opper-Egypte (vs. 15) hadden verenigd, gebruik, om hun de verderflijke gevolgen van hun gedrag ernstig voor te houden. Hij herinnert hen eerst aan het gericht, dat zij en hun vaderen door aanhoudenden afval van den Heere en door afgodendienst over Jeruzalem en Juda hebben gebracht (vs. 2-7), en waarschuwt hen door voortzetting van den afgodendienst, niet den ondergang van Juda's overblijfsel te weeg te brengen (vs. 8-10), met de dreiging, dat de Heere allen, die naar Egypte waren getrokken, door zwaard, honger en pest verdelgen zou (vs. 11-14). De gehele vergadering verklaart hem echter, dat zij zijn woord niet willen gehoorzamen, maar bij de verering van de koningin des hemels willen volharden, dewijl het hunnen vaderen was welgegaan, zo lang zij dezen dienst hadden, en eerst na het verlaten van dezen, krijg en honger over hen gekomen was (vs. 15-19), Jeremia weerlegt dien waan, en (vs. 22-30) kondigt hun nogmaals op plechtige wijze het gericht der verdelging door zwaard en honger in Egypte aan, waarbij hij ten laatste (vs. 24-30) ten teken daarvan, dat de Heere zijn woord zal houden, de overgave van koning Hofra in de hand van Nebukadnezar voorzegt.

1. Het woord, dat tot Jeremia geschiedde, een geruimen tijd na de openbaring in Hoofdst. 43:8-13, ongeveer tussen 585 en 580 v. C. aan al de Joden, die in Egypteland woonden, namelijk die te Migdol (= vesting) in Beneden-Egypte bij de Rode zee, woonden, en te Tachpanhes of Daphne (Hoofdst. 43:7) en te Nof (= poort der gezegenden) of Memfis in Midden-Egypte, en in het land Pathros (= zuidelijke streek), in Opper-Egypte of Thebaïs, zeggendetot hen bij gelegenheid van een feest, waartoe zij allen vergaderd waren:

2. Alzo zegt de HEERE der heerscharen, de God Israëls: Gij hebt gezien al het kwaad, dat Ik gebracht heb over Jeruzalem en over alle steden van Juda; en ziet, zij zijn ene woestheid te dezen dage, en niemand woont daarin:

3. Vanwege hun boosheid, die zij gedaan hebben, om Mij te tergen, gaande om te roken en andere goden te dienen, die zij niet kenden, zij, gij, noch uwe vaders.

4. En Ik heb tot u gezonden al Mijne knechten, de Profeten, vroeg op zijnde en zendende, om te zeggen: Doet toch deze gruwelijke zaak niet, die Ik haat.

Eeuwen lang onafgebroken gewaarschuwd-en hoe gewaarschuwd! niet door sentimenteel gepraat, maar door donderende woorden en krachtige slagen; men denke slechts aan Elia, Elisa, Hosea, Jesaja, enz! heeft toch Juda den trotsen nek niet gebogen. Toen kwam dan eindelijk het gericht der rechtvaardige liefde, nadat de lankmoedige liefde was uitgeput. En nu

is toch in het nietig overblijfsel de gehele oude wortel van ongeloof en ongehoorzaamheid nog onveranderd.

5. Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, om zich van hun boosheid te bekeren, dat zij anderen goden niet rookten.

6. Daarom is Mijne grimmigheid en Mijn toorn a) uitgestort, en heeft gebrand in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem; zodat zij tot eenzaamheid en tot verwoesting geworden zijn, gelijk het is te dezen dage¹⁾, en gij voor uwe ogen ziet.

a) Jer. 7:20; 42:18.

1) Het betaamt ons van de zonde te spreken met den uitersten schrik en verfoeiing, als ene gruwelijke zaak; zij is zeker zodanig, want het is datgene, hetwelk God haat en wij zijn verzekerd, dat Zijn oordeel naar waarheid is. Noem het hatelijk, noem het smartelijk, dat wij onszelf en anderen door alle mogelijke middelen buiten Gods liefde daarmee kunnen stellen. Het betaamt ons tegen het gevaar der zonde te waarschuwen en tegen derzelver schadelijke gevolgen, met allen ernst en aandrang. Indien gij God liefhebt, doet ze niet, want het is Hem tergen; indien gij uwe zielen liefhebt doet ze niet, want het is verderflijk voor dezelve.

7. En nu 1), zo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israëls: Waarom doet gij altijd door zulk een groot kwaad tegen uwe zielen, opdat gij u door Mijnen rechtvaardigen toorn te verwekken, den man en de vrouw, het kind en den zuigeling uit het midden van Juda uitroeit, opdat gij u ten laatste zelfs geen overblijfsel overlaat?

1) Nadat de Profeet heeft gesproken van de vaders en van der vaders zonde, gaat hij nu over om het thans levende geslacht aan te spreken. Zij hadden niets geleerd uit de straf die over hen gekomen was, ja wat meer zegt, zij hadden in de zonde volhard, zij hadden blijven wandelen op de paden der zonde, en het was daarom dat de Heere ook hen dreigt, indien zij hunnen goddelozen weg vervolgen.

8. Waarom handelt gij aldus, tergende door de werken uwer handen, nu weer rokende andere goden in het land van Egypte, alwaar gij gekomen zijt, om daar als vreemdelingen te verkeren; opdat gij uzelf, gelijk Ik u herhaaldelijk heb bedreigd, uitroeit, en opdat gij wordt tot enen vloek, en tot ene smaadheid onder alle volken der aarde?

9. Hebt gij dan werkelijk nu reeds vergeten de boosheden uwer vaders, en de boosheden der koningen van Juda, en de boosheden hunner vrouwen, die altijd den afgodendienst, vooral dien van de koningin des hemels, het ijverigst bedreven; en hebt gij vergeten uwe boosheden, en de boosheden uwer vrouwen, die zij gedaan hebben in het land van Juda en in de straten van Jeruzalem?

10. Van zulke mensen moet Ik Mijn heilig aangezicht afwenden. Zij zijn tot op dezen dag nog niet verbrijzeld 1) van hart, en zij hebben niet gevreesd, noch gewandeld in Mijne wet en in

Mijne inzettingen, die Ik voor ulieder aangezicht en voor het aangezicht uwer vaderen gegeven heb.

1) God had hen genoeg getoond hoe zwaar Hij beledigd was door hun goddeloosheid. Dewijl derhalve het schrikkelijk oordeel Gods over allen doorzichtig was, beschuldigt de Profeet hier hun hardnekkigheid, dat zij niet bekeerd waren tot een gezonde zin om God te vrezen. Hij roept er nu die andere misdaad van opstand bij, dat zij namelijk niet gewandeld hadden in de wet Gods en naar Zijne bevelen. Derhalve toont hij hun dubbele zonde, dat het onderwijs Gods hen als het ware niets geholpen had en zij ook door de straffen niet wijs waren geworden. De Wet zelf was hun de regel om God zuiver te dienen en zij mochten nergens anders zoeken, wat gedaan moest worden. Dewijl zij derhalve het bewijs van de ware religie in de Wet hadden was deze verachting niet te verdragen geweest, én dat zij uit eigen beweging van den weg waren geweken én zich hadden gewaagd op dwaalwegen. Maar de Profeet toont ons dat zij meer dan onleerzaam waren geweest, omdat zij niet slechts alle onderzoek van de Wet hadden verworpen, maar ook hare leiding hadden verworpen en niet door enige straf waren verbeterd.

11. Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ziet, Ik zal, nadat gij uw aangezicht tegen Mij en Mijn gebod hebt gesteld, ook Mijn aangezicht tegen ulieden stellen ten kwade, en om gans Judavoor zover het in Egypte woont, uit te roeien.

a) Jer. 21:10. Amos 9:4.

12. En Ik zal het overblijfsel van Juda wegnemen, die hun aangezichten tegen Mijnen wil gesteld hebben, om in Egypteland te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren; en zij zullen allen in Egypteland verteerd worden: door het zwaard zullen zij vallen, door den honger zullen zij verteerd worden, van den kleinste tot den grootste toe; door het zwaard en door den honger zullen zij sterven en zij zullen worden tot ene vervloeking, tot een ontzetting, en tot enen vloek, en tot ene smaadheid 1) (Hoofdst. 42:17).

1) Hier nu wordt tegen die afgodische Joden in Egypte gedreigd: 1e. dat zij allen zullen verteerd worden zonder uitzondering, geen rang of orde onder hen zal ontkomen, zij zullen vallen van den kleinste tot den grootste, hogen en lagen, rijken en armen. 2e. dat zij door dezelfde oordelen zullen verteerd worden, welke God gebruikt had in het straffen van Jeruzalem, het zwaard, de honger en de pestilentie (vs. 12, 13). Zij zullen niet vernield worden door een natuurlijke dood, gelijk Israël in de woestijn, maar door die smartvolle oordelen, welke zij, door in Egypte te vluchten, dachten te ontwijken en buiten derzelfver bereik te komen.

13. Want Ik zal bezoeking doen over degenen, die in Egypteland wonen, gelijk als Ik bezoeking gedaan heb over Jeruzalem, door het zwaard, door den honger en door de pestilentie;

14. Zodat tevens door het gericht het afvallige overblijfsel van Juda, die in Egypteland gekomen zijn, om aldaar slechts als vreemdelingen te verkeren, genen zal hebben, die

ontkome of overblijve, te weten om weer te keren in het land van Juda, waarnaar hun ziel verlangt weer te keren, om aldaar te wonen; maar zij zullen er niet wederkeren, behalve deweinigen die gedurende het gericht ontkomen zullen 1), maar om hun gering getal niet in aanmerking komen.

1) Zij waren niet van plan om altijd in Egypte te blijven. Zij wilden er slechts als vreemdelingen verkeren, totdat de macht van Babel verbroken was. Dan dachten zij weer naar het land der vaders terug te keren. Uit Babel, zo meenden zij, kwam nooit iemand weer, maar Egypte lag dicht bij, en de tocht uit dat land naar Palestina was zonder bezwaar.

Juda's overblijfsel meende derhalve dat het al een zeer veilige weg was, dien het koos, maar het bedacht niet dat het op eigen gekozen wegen wandelde, en dat op eigen gekozen wegen, des Heeren zegen niet te verwachten is. De weg Gods lag uit Babel en niet uit Egypte naar Kanaän. Daarom laat het de Heere verkondigen door zijn Profeet, dat op dien eigen gekozen weg niet anders dan verderf en ondergang was te wachten.

15. Toen antwoorden aan Jeremia al de mannen, die wisten, dat hun vrouwen andere goden, en met name de koningin des hemels, rookten, en dien afgodendienst duldden, en van vs. 19 af ook al de vrouwen, die daar stonden, zijnde een grote hoop 1), want men vierde waarschijnlijk juist een feest der hemelkoningin, waarbij de vrouwen de hoofdrol speelden, mitsgaders al het volk, die in Egypteland, en wel in Pathros, of Opper-Egypte, waar deze vergadering plaats vond, woonden zeggende:

1) Het feit, dat er een grote hoop vrouwen op die plaats tegenwoordig was bewijst duidelijk, dat er een feestviering plaats had, ter ere van de afgoden, waarbij gewoonlijk de vrouwen de hoofdrol vervulden.

16. Aangaande het woord, dat gij tot ons in des HEEREN naam gesproken hebt, wij zullen naar u uit horen.

17. Maar wij zullen ganselijk doen al het geen uit onzen mondals belofte is uitgegaan, rokende volgens die toezegging, aan Meléchet (= koningin) des hemels, en haar drankofferen offerende, gelijk als wij ook vroeger gedaan hebben, wij en onze vaders, onze koningen en onze vorsten, in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem; toen werden wij ten gevolge van den dienst met brood verzadigd, en waren vrolijk en zagen geen kwaad.

De verering van de koningin des hemels (Hoofdst. 7:17. Deut. 16:21) was afkomstig uit Assyrië. De maan met haar zacht, vriendelijk licht werd door de Assyriërs en Perzen onder den naam Tanaïs, als zinnebeeld van het "eeuwig-vrouwelijke" in de natuur, de stede ontvangende en barendende kracht, maar ook als zinnebeeld van kuisheid en reinheid en als beschermster van den echt goddelijk vereerd, het meest door vrouwen. Maar reeds vroegtijdig werd deze oorspronkelijk relatief reine dienst uitgelatene dweperij, en verbond zich met allerlei gruwelen der wellust. Toen deze ook in Palestina zich verbreidde, en zich daar vermengde met ene dergelijken afgodendienst, die van Aschera, en als Artemisdienst naar voor-Azië in Griekenland kwam, was zij reeds ene hoogst weelderige en gruwelijke dienst,

die echter door het volk van Israël, in 't bijzonder echter door de Joodse vrouwen, met grote geestdrift werd aangenomen, en met grote onverzetlijkheid werd vastgehouden, ja zelfs mede naar Egypte gebracht. Geen wonder! "de dweepachtige neiging tot aanbidding der voortbrengende kracht onder vrouwelijke gedaante is zelfs in de Christelijke kerk, vooral bij de vrouwen, weer ingeslopen en heersende geworden; ook zij hebben ene hemelkoningin. " Ook kan gemakkelijk worden aangetoond, dat de eerste beginselen ener goddelijke verering der maagd Maria door de Kollyridiaanse vrouwen in Arabië in de vierde eeuw met het laatste overblijfsel der verering van de koningin des hemels, de godin der maan, in verband staan.

18. Maar van toen af, dat wij, door den koning van Juda daartoe gedwongen (2 Kon. 23:4 vv.), opgehouden hebben aan Meléchet des hemels te roken, er haar drankofferen te offeren, hebben wij van alles gebrek gehad, en zijn, ten gevolge van vele vijandelijke invallen, de Egyptenaren en Chaldeënen onder Josia en diens opvolgers tot Zedekia, door het zwaard er door den honger verteerd. 1)

1) Hier maken zij de maat van hun ondankbaarheid vol, omdat zij als het ware God de schuld geven van al hun ellende, terwijl echter, zoals later de Profeet hun zal zeggen, God hen uit de duisternis tot het licht zou getrokken hebben, indien zij te genezen waren geweest. Zij hadden derhalve door de straffen tot de gezondheid naar de ziele moeten teruggeroepen worden. Maar zo ver was het er vandaan dat zij onder de roede Gods waren vooruitgegaan, dat zij integendeel meer en meer verhard waren geworden. Zij zeggen derhalve, dat zodra zij hun afgoden hadden laten varen te dienen, zij ellendig waren geworden, gebrek aan alles hadden geleden en door het zwaard en door den honger waren verteerd. Te voren waren zij door honger en zwaard verteerd, zoals genoeg bekend is en zoals wij hebben gezien; te voren ook hadden zij vele verliezen geleden. Waarom vermelden zij derhalve niet de straffen, waar zij zo dikwijls en zo langen tijd tegen God de verzenen hadden opgeheven? Maar zij verduisteren de oordelen Gods op boze manier. Ondertussen zeggen zij, dat zij op allerlei wijze ellendig zijn geworden sedert zij van dezen goddelozen eredienst zijn afgeweken. Maar zijn zij daarom begonnen ellendig te zijn, dewijl zij niet de sterren en de afgoden aanbaden? Ja, maar de oorzaak was een andere, zoals ook de Profeet straks hun zegt.

Het ongeloof bidt altijd het gevolg aan, en beoordeelt de handelingen en gebeurtenissen naar hun uitkomst: post haec, ergo propter (daarna, alzo daardoor). "Israëls ongeluk is na de hervorming van Josia en de uitroeiing van den afgodendienst gekomen; derhalve is deze de oorzaak van dat. " Daarbij is de goddeloosheid zo blind, dat zij het vroegere ongeluk, de voorboden van de laatste gerichtens Gods geheel vergeet en voorbijziet. Maar zo is het altijd geweest. Ook heden nog verwacht de wereld van de verscheuring der banden en van de wegwerping der touwen Gods den gouden tijd voor het volk, en waar in een land wanorde en ellende heerst, moet de Kerk en Gods Woord daarvan de schuld dragen.

Hiervoor was echter dit overblijfsel volslagen blind.

Juda's volk had onder Josia wel voor het uitwendige de afgoden laten varen en den afgodendienst prijs gegeven. Wel was het bij hen tot een uiterlijke bekering gekomen, maar God had er zijn zegen niet op gegeven, dewijl deze slechts de klederen en niet het hart had

geraakt. Met het hart hadden zij de afgoden blijven aanhangen, en daarom was de roede niet opgeheven en waren de oordelen niet uitgebleven.

Josia's hervorming kon voor een wjl het oordeel en de uitvoering er van opschorten maar niet verhoeden, dewjl Juda in den grond der zaak den Heere en Zijn dienst had verlaten.

19. Vervolgens namen ook de vrouwen het woord en zeiden: Ook wanneer wij aan Meléchet des hemels roken en haar drankofferen offeren, maken wij haar gebeelde koeken, in de gedaante der volle maan, om die als spijsoffers te brengen, en om haar af te beelden, en offeren wij haar drankofferen, zonder onze mannen, zonder dat deze te voren van onze gelofte hebben geweten (Num. 30:9 vv.)?

Het is buiten twijfel, dat de onbestendige, lichtvaardige vrouwen zich het eerst tot afgoderij hebben laten verleiden even als Eva (2 Kor. 11:3). Wanneer deze zijn ingenomen, dan gaat de duivel verder en weet ook wel Adam in te trekken. Bewaar de deuren uws monds voor haar, die in uwen schoot ligt (Micha 7:5).

De vrouwen verklaren hier dat zij dezen offerdienst en de bereiding van de offertekenen niet zonder hare mannen, d. i. zonder hun weten en toestemming verrichten, om zich te rechtvaardigen, dewjl volgens de wet (Num. 30:9 en 10) de man een zonder zijn weten gedane gelofte zijner vrouw opheffen, d. i. voor ongeldig kon verklaren.

20. Toen sprak Jeremia tot al het vergaderde volk, tot de mannen en tot de vrouwen, en tot al het andere ongehuwde volk, die hem zulks geantwoord hadden, zeggende:

21. Gij zegt, omdat gij geen afgodendienst hebt bedreven, daarom is al dat ongeluk sedert Josia's tijden over u gekomen, ik meen het tegendeel. Het roken, dat gijlieden in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem voor de afgoden gerookt hebt, vóór en na Josia's tijden, gij en uwe vaderen, uwe koningen en uwe vorsten, en het volk des lands in 't algemeen, heeft de HEERE daaraan niet gedacht, en is het niet in Zijn hart opgekomen?¹⁾

1) Hiermede en wat hij verder zegt, wijst de Profeet hen op de grootste oorzaak van hun ellende. Zij hadden niet opgehouden met de afgoden te dienen, met op de straten van Jeruzalem te roken. Zij hadden het vroeger gedaan en zij hadden het later gedaan, en daarom was de Heere hen tegengekomen met Zijne gerichten en straffen.

Ook toen zij voor een ogenblik de uitwendige daad hadden laten varen, waren zij toch niet opgehouden in hun hart afgodendienaars en verlaters van den Heere te zijn.

Daarom konden zij niet spreken van een laten varen van hun afgodendienst.

22. Zodat eindelijk de mate Zijner lankmoedigheid was uitgeput, en het de HEERE niet meer kon verdragen van wege de boosheid uwer handelingen, van wege de gruwelen, die gij deedt; daarom is uw land geworden tot ene woestheid, en tot ontzetting, en tot enen vloek voor de

heidene, dat er niemand in woont, gelijk het is te dezen dage, volkomen zo als de Heere lang te voren heeft gedreigd, maar niet, zo als gij meent, omdat gij de hemelkoningin hadt verlaten.

23. Juist van wege dat gij haar gerookt hebt, en dat gij tegen den HEERE gezondigd hebt, en des HEEREN stem niet gehoorzaam zijt geweest, en in Zijne wet en in Zijne inzettingen en in Zijne getuigenissen niet hebt gewandeld; daarom is u dit kwaad wedervaren, gelijk het is te dezen dage.

24. Voorts zei Jeremia tot al het volk, en in 't bijzonder tot al de vrouwen, die het meest aan de verering der maangodin hingen: Hoort des HEEREN woord, Zijn laatste beslissende woord, gij gans Juda, die in Egypteland zijt!

25. Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israëls, zeggende: Aangaande u en uwe vrouwen, zij hebben toch met uwen mond gesproken, overeenkomstig uwen wil de belofte gedaan om de hemelkoningin te dienen, en gij hebt het met uwe handen vervuld, gelijk de belofte luidde, zeggende: wij zullen onze geloften, die wij beloofd hebben, ganselijk houdende, rokende aan Meléchet des hemels en haar drankofferen offerende: nu zij hebben uwe geloften volkomenlijk bevestigd en uwe geloften volkomenlijk gehouden 1); gij zijt te samen wel getrouw geweest aan uw woord!

1) De Heere houdt hun hun getrouwheid in het vervullen der belofte, die zij gedaan hadden, als hun grote schuld voor ogen. Want aan wien hebben zij gelofte gedaan? Wien zijn zij getrouw geweest? Den duivel. Dat is dubbele zonde, eerst het beloven, vervolgens het houden.

God zegt hier duidelijk, dat nademaal zij ten volle besloten hadden bij hun afgoden te blijven, God ten volle voorgenomen had in Zijn twist met hen voort te gaan. Indien zij willen voortgaan met Hem te tergen, zou Hij voortgaan met hen te straffen en zien wie er ten laatste het best bij zou varen.

26. Daarom hoort des HEEREN woord, gij gans Juda, die in Egypteland woont! Gij hebt trouw bewezen aan uw woord, Ik zal ook getrouw zijn aan dit Mijn woord: Ziet, Ik zweer bij Mijnen groten Naam, zo waarlijk Ik de alleen waarachtige, heilige en rechtvaardige, almachtige en eeuwige God ben, en Mij als zodanig genoegzaam aan u heb geopenbaard, zegt de HEERE, zo Mijn naam met den mond van enig man van Juda, die den afgoden geloften deed en zijn verbond met Mij daardoor verbroken heeft, in gans Egypteland meer zal genoemd worden, die tot bevestiging ener gelofte zegge: zo waarachtig als de Heere HEERE leeft 1)!

1) Dat is de hoogste en allerzwaarste straf, dat God Zijnen heiligen naam en Zijn woord wil wegnemen, gelijk Hij in Deut. 32:20 zegt: Ik zal Mijn aangezicht van hen verbergen; Ik zal zien welk hunlied einde zijn zal. En dat is de honger, niet naar brood, maar naar het woord Gods, dat zij zullen zoeken en toch niet vinden (Amos 8:11).

Dit wil zeggen, dat er geen enkele Jood meer in Egypte zou worden gevonden. In het toevlucht zoeken in Egypte zouden zij den dood vinden, en daarom zweert de Heere hier bij Zich zelve dat Zijn Naam door niemand meer in Egypte zou genoemd worden.

27. Ziet, Ik zal over hen met open oog waken ten kwade en niet ten goede 1); en alle mannen van Juda, die in Egypteland zijn, zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden, totdat zij ten einde zijn, en Mijnen heiligen naam niet meer kunnen ontheiligen.

1) Wanneer het ontzaglijk gericht openbaar wordt, dat God niet meer mag worden aangeroepen, is dit een zeker teken van den ondergang, die over hen besloten is door God met enen eed, en dus niet meer kan worden afgewend. Dat is een gericht der duivelen, die wel weten dat er een God is, maar van wege hun boosheid Hem niet kunnen toeëigenen, veel minder met enige toeëigening kunnen aanroepen. Zo dikwijls men daarentegen den dierbaren naam van God nog met enige toeëigening des harten kan noemen, of ook wel met het vertrouwen ener genadige verhooring kan aanroepen, is dat een teken van genade, even als het eerste een verschrikkelijk teken van verwerping is.

Voor zulken welke God als onbekeerlijke zondaars vindt, zal Hij een onverzoonbaar rechter zijn. Zij zeiden dat zij zich zouden herstellen, wanneer zij wederkeerden tot den dienst der koningin des hemels, maar God zegt, dat zij zich zouden verderven, en nu zal de uitkomst tonen, wat of recht was. De twist tussen God en zondaars is, wiens woord zal bestaan, wiens wil geschieden zal, wien er het best bij staan zal. De zondaars zeggen dat zij vrede zullen hebben, hoewel zij voortgaan met zondigen, maar God zei zij zullen geen vrede hebben. Maar wanneer God oordeelt, zal Hij overwinnen. Gods woord zal bestaan en niet dat van zondaars.

28. Maar die van het zwaard ontkomen, zullen uit Egypteland wederkeren in het land van Juda, weinig in getal; en het ganse overblijfsel van Juda, die in Egypteland gekomen zijn, om aldaar als vreemdelingen te verkeren, zullen weten, wiens woord bestaan zal, het Mijne of het hun, maar dan te laat en tot hun eigen verdoemenis.

Ongelukkigen! wat wilt gij? Denkt gij, dat Gods waarheid zal onderliggen, of gij die zelfs door uwe razernij en uwen tegenstand zult verbreken? Waarlijk, God zal harder zijn den uw tegenstand.

29. En dit zal ulieden het teken zijn, spreekt de HEERE, waaraan gij zult zien, dat Ik in deze plaats, zo als Ik u zo even heb bedreigd, over u bezoeking zal doen; opdat gij weet, reeds voor dat het komt, dat Mijne woorden zeker over u bestaan zullen ten kwade:

30. Alzo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal Faraö Hofra of Apriës, gelijk hem de Grieken noemen, den koning van Egypte, die nu nog regeert, wiens macht, waarop gij vertrouwt, nog ongebroken is, geven in de hand zijner vijanden, en in de hand dergenen, die zijne ziel zoeken. Hij zal door zijne vijanden worden geslagen en eindelijk troon en leven verliezen, en ellendig omkomen, gelijk als Ik Zedekia, den koning van Juda, gegeven heb in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, zijnen vijand, en die zijne ziel zocht.

Het was ongeveer in het jaar 580, toen Jeremia den afvalligen Joden dit teken van de zekere vervulling van Gods gericht over hen deed horen. Tien jaren later, 570, werd Faraö Hofra (Hoofdst. 43:13) ten gevolge van zijnen ongelukkigen veldtocht tegen Cyrene bij een opstand der ontevreden door zijnen trouwelozen veldoverste Amasis gevangen genomen, eerst in den koningsburg te Laïs met verschoning behandeld, en vervolgens door het woedende volk geworgd. Nergens is echter door Jeremia geprofeteerd, dat juist Nebukadnezar Faraö Hofra zou doden, gelijk vele uitleggers hebben beweerd. Het is door vele verklaarders betwijfeld, dat de bedreiging van Jeremia aan de Joden, die naar Egypte tegen Gods uitdrukkelijken wil waren uitgetrokken, dat zij op weinige uitzonderingen na door zwaard, honger en pest verdelgd zouden worden, ook werkelijk zou vervuld zijn, daar toch ten tijde van Alexander den Grote, zo vele Joden in Egypte waren, dat Alexander zijne nieuw gestichte stad Alexandrië voor het grootst gedeelte met hen kon bevolken. Het kan echter niet worden bewezen, dat deze nakomelingen zijn geweest van die ten tijde van Jeremia uitgewekene en met het gericht der uitroeiing bedreigde Joden. Daarentegen staat vast, dat in de laatste Perzische tijden (vooral na de weer onderwerping van Egypte door Artaxerxes III Ochus in het jaar 349 v. Christus) vele Joden naar Egypte werden overgebracht, dat verder de pas gestichte stad Alexandrië dadelijk van hare stichting nog onder Alexander, meer nog onder Ptolemeus Lagi, ene steeds aangroeiende menigte van Joden tot zich trok; dat diezelfde Ptolemeus, toen hij zich in het jaar 320 van Fenicië en van Coele-Syrië, en gelijk het schijnt, door ene list op enen sabbat ook van Jeruzalem had meester gemaakt, vele Joodse gevangenen en gijzelaars uit het gehele land naar Egypte overgebracht, ja, dat hij 30. 000 Joodse krijgslieden in de vaste steden van Egypte als bezetting had gelegd. Zo is het gemakkelijk te verklaren, hoe in de 250 jaren tussen Jeremia en de stichting van Alexandrië het getal van Joden in Egypte door gevangenschap, slavernij en vrijwillig intrekken zo bijzonder vermeerde, als onder Ptolemeus voorkomt. Dat echter reeds Alexander daar zo vele Joden gevonden heeft, dat hij er bijna geheel Alexandrië mede kon bevolken, is mede onbewijsbaar. Er bestaat dus ook gene reden daaraan te twijfelen, dat het door Jeremia in ons Hoofdstuk gedreigde gericht van uitroeiing aan de Joodse kolonie, die met Jeremia naar Egypte was getrokken, bij de verovering van Egypte door de Chaldeëen onder Nebukadnezar en later op het nauwkeurigst is vervuld. Het vonnis van vernietiging, dat Jeremia den Joden bij de feestelijke bijeenkomst te Patros verkondigde, was de laatste openbaring aan hem, die wij in zijn boek bezitten, en dus ook wel de laatste, die hij ontving. Alzo vond zijne profetische werkzaamheid een besluit, dat overeenkwam met zijne gehele roeping, die in de verkondiging en persoonlijke ervaring van het definitieve gericht van God bestond.

Buitendien moet men niet vergeten, dat dit oordeel Gods niet gericht was tegen de Joden, die alrede in Egypte woonden, maar tegen hen, die nu uit Palestina naar Egypte waren getogen, om het zwaard van Nebukadnezar te ontvluchten, en dit tegen Gods bevel deden.

HOOFDSTUK 45.

BARUCH WORDT DOOR JEREMIA GETROOST.

VI. Vs. 1-5. Als aanhangsel tot alle profetieën omtrent Juda en Israël, voegt de Profeet hier ene belofte des Heeren bij voor zijnen getrouwen helper Baruch, bij gelegenheid van het ter nederschreven der bedreigingen tegen Israël uitgesproken, tot aan het 4e jaar van Jojakim. Dat opschrijven wordt in Hoofdst. 36 bericht. Baruch was ten gevolge daarvan in grote bekommernis over het verderf van zijn volk, Dit troostwoord werd nu mondeling aan hem gegeven. Eerst later, misschien eerst in Egypte, schreef hij het ter neer, en plaatste het aan het slot zijner profetieën omtrent Israël, toen hij aan den avond van zijn droevig leven in Egypte, de gehele verzameling van zijn voorzeggingen bij elkaar bracht en rangschikte.

1. Het woord des Heeren, dat de Profeet Jeremia gesproken heeft tot Baruch, den zoon van Nerija, als hij die woorden, die de Heere tot den Profeet gesproken had, van de dagen van Josia af, op des Heeren bevel (Hoofdst. 36:2 vv.), uit den mond van Jeremia in een boek (liever: boekrol) schreef, in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, zeggende:

2. Alzo zegt de HEERE, de God Israëls, van u, o Baruch!

3. Gij zijt nu geschokt en diep bedroefd door den indruk, dien de zware oordelen Gods op u hebben gemaakt, welke volgens Mijne door u geschrevene woorden over Mijn volk zullen komen. Gij zegt: Wee nu mij, want de HEERE heeft in Zijne dreigingen, droefenis tot mijne smart gedaan) die ik reeds ondervond over het diepe verderf en de zonde van mijn volk (Hoofdst. 8:18 vv. 15:18); ik ben moede van mijn zuchten, en vind gene rust (Ps. 6:7. Klaagl. 5:5).

Het is onmogelijk, dat een mens, die gehoorzaam is aan Gods woord, den afval zijner broederen met stoïsche koudheid en onverschilligheid zou aanzien; want de liefde en de barmhartigheid, die hij zelf heeft ervaren, maakt hem ook warm voor het eeuwige heil en de welvaart zijner broederen. Wanneer hij echter de oordelen Gods over zijne broederen ziet naderen, voegt dit nog jammer en harteleed bij de zielesmart, die reeds aanwezig zijn, en juist te meer, naar mate hij de gerichten rechtvaardiger moet vinden. Zo zien wij het bij alle Profeten, inzonderheid bij Jeremia, zo bij Christus, die over Jeruzalem weent, als Hij denkt aan het oordeel der verwerping.

4. Zo zult gij tot hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie het gericht is vast besloten. Het volk en het godsrijk met al zijne heilige ordeningen, dat Ik gebouwd heb, opdat het Mijn heiligdom, Mijn kostbaarst erfgoed zijn zou, breek Ik af, omdat het door de zonde verwoest en tot bekering ongeschikt geworden is. En dat Ik geplant heb, ruk Ik uit 1), zelfs dit ganse land 2), dat nu voor het gericht der verwoesting bestemd is, zelfs zal Mijn gericht, van het huis Gods beginnende, steeds verder over andere volken, eindelijk over de gehele aarde gaan.

Er is geen verderflijker waan te menen, dat de Heere Zijn eigen werk niet weer zou kunnen verwoesten. Wel zal de verwoesting alleen het slechte daarvan treffen. Maar juist de slechten op de aarde, onder het volk, in de kerk, op de tronen zijn het, die zich door de feiten der goddelijke stichting of verkiezing geborgen wanen ondanks hun slechtheid, waardoor zij God tot een dienaar der zonde maken. God heeft de aarde geschapen. Hij zal ze door vuur verwoesten. Maar ene nieuwe aarde en ene nieuwe hemel zal uit dien wereldbrand voortkomen. Hij heeft het volk van Israël met de heilige stad en de tempel verslagen en verstrooid. Maar het Israël naar den geest leeft nog en zal eens het Israël naar het vlees weer met een nieuw leven doordringen. De Christelijke kerk in het Oosten is door den Islam verwoest, en welke waarborg hebben dan Rome, Geneve en Wittenberg, dat het hun niet zal gaan als Jeruzalem? De vorsten moesten toch het principe van legitimiteit niet zo verstaan, dat God wel vorsten kan aanstellen maar niet afzetten. En toch zal, ook wanneer alle tegenwoordige Christelijke kerken zullen verwoest en alle tronen omvergestoten worden, de Kerk des Heeren niet ophouden, noch die overheid die van God is.

Wij mogen dit wel toepassen op deze wereld en onzen staat daarin. God breekt door Zijne Voorzienigheid af en rukt uit. Alles is onzeker en vergankelijk, wij kunnen hier geen blijvende stad verwachten. Wat dwaasheid is het dan voor ons zelf hier grote dingen te zoeken, waar alles klein en niets zeker is.

Alsof God wil zeggen: Tot hiertoe heb ik het volk voorzien met singuliere gaven. Ik heb het mij tot een erfenis uitverkoren. Het is een heilig geslacht, het is een priesterlijk koninkrijk. Ik woon in het midden van hetzelfde. Ik heb de zorg op mij genomen om het te beschermen. Ik ben zijn Vader. Hij is mij niet slechts een zoon, maar als een eerstgeboren zoon: Vervolgens dit land is heilig, dewijl Ik Mijn Naam er in gesteld heb. Ik heb derhalve dit volk geplant en het land en heb het gebouwd. Nu echter zal ik het afbreken en uitrukken.

2) Colhaárez staat hier, gelijk dikwijls, dubbelzinnig; het kan betekenen: "de ganse aarde" en "het ganse land, " en beide betekenissen zijn zeker ook door den Profeet bedoeld, want volk en land van Israël met zijne gehele geschiedenis is een door God gewilde type voor de volken en landen der ganse aarde met hun geschiedenis. Het gericht over het volk en het land van Israël is een spiegel en het begin des gericht over alle volken der aarde.

5. En zoudt gij voor u, die toch slechts een enkel lid van uw volk, ja van de gehele mensheid zijt, grote dingen zoeken, als deze, dat gij onaangeraakt door Mijne gerichten, in rust en vrede uw leven zoudt kunnen doorbrengen? zoek ze niet, gij verlangt iets, dat u niet betaamt en dat onmogelijk is: want zie, Ik breng tot uitroeiing van de misdaad en tot bekering der rechtvaardigen, een kwaad over alle vlees en alle landen, spreekt de HEERE. Ook de rechtvaardigen moeten dat lijden, opdat zij zichzelf niet voor onschuldig houden. Zij moeten tevreden zijn wanneer zij in de oordelen door Mijne hand worden gesteund en door Mijn woord getroost. Daarom stel u tevreden, want u kan het lijden met Mijn volk niet gespaard worden; maar Ik zal u uwe ziel, uw leven, tot enen a) buit geven. Gij zult in allen strijd ongedeerd blijven, in alle plaatsen, waar gij zult henentrekken, en dit is als een loon der genade voor uwe Mij betoonde trouw.

a) Jer. 21:9; 38:2; 39:18.

Wanneer bijzonder zware gerichten voor de deur zijn, de gelovigen door Gods Geest in hun binnenste worden herinnerd, dat de Heere niets doet, of Hij openbaart Zijn geheim aan Zijne knechten, de Profeten, en door deze aan Zijne gelovigen, zo hebben zij ook niets bijzondere te begeren, waardoor zij zouden mogen menen, het verderf nog te kunnen afwenden. Wanneer alles voor de gerichten rijp wordt, wanneer de ongerechtigheid geheel de overhand neemt, en de liefde in de harten verkoudt, zo heeft men alleen er naar te trachten, hoe men enen genadigen God moge verkrijgen, en men moet dan tevreden zijn, zo men Zijne ziel als een buit mag verkrijgen, daar God voor iedere rechtvaardige ziel een Zoar zal kiezen, om daarheen te kunnen vlieden en haar leven te redden.

Deze boodschap van God aan Baruch leert ons, dat God van Zijn volk verwacht ene gesteltenis der ziele, die overeenkomt met de bedoeling Zijner Voorzienigheid; en dat Hij wil, dat zij nederig van geest zullen wezen in een strijd van openbare oordelen, zodat zij zich zelve niet diets maken, dat zij geheel vrij zullen zijn van de openbare ellenden, welke hun vaderland drukken maar zich tevreden houden met hetgeen God hun toelegt in zulk een tijd, zonder misnoegen of gemor te tonen, en integendeel God verheerlijkende over alle blijken Zijner gunstige Voorzienigheid, welke Hij gelieft hun dan te bewijzen, als daarvoor dankbaar en daarmee vergenoegd zijnde.

Baruch ontvangt hier niet de verzekering dat hij rust zal hebben. Ook hij zal delen in de oordelen van onrust en strijd, van ellende. Maar deze belofte ontvangt hij, dat hij een bijzonder voorwerp der Goddelijke Voorzienigheid zal zijn, door dat, terwijl er duizenden en tienduizenden vallen, hij in het leven zal blijven, ja hij zal ontkomen niet alleen aan het zwaard, maar ook aan de ketenen, of aan de gevangenschap van Babel. De Heere kent en ziet Zijn volk, en dat zien is redding en ontferming.

HOOFDSTUK 46.

EGYPTEN ZAL WORDEN INGENOMEN EN VERWOEST, DE JODEN ZULLEN UIT DE BALLINGSCHAP VERLOST WORDEN.

De volgende hoofdstukken vormen een klein boek op zichzelf. De bijzondere delen daarvan zijn misschien op verschillende tijden door den Profeet ontvangen en uitgesproken en nedergeschreven; zij zijn echter bij de rangschikking van het geheel opzettelijk bij elkaar geplaatst en op deze hun plaats gesteld. Deze woorden tegen de Heidenen (Hoofdst. 46-51), zijn ene nadere uiteenzetting van het gericht, dat de Profeet in Hoofdst. 25, kort vóór het optreden van Nebukadnezar, den koning van Babel, in het 4de jaar van Jojakim, aan alle volken en koninkrijken der aarde heeft aangekondigd. De lange rij van volken en volksstammen nabij en verre, dien hij in Hoofdst. 25:17-26 den beker des Goddelijken toorns uit de hand des Heeren reikt, is hier tot het getal van 9 volken beperkt. Hier begint even als daar Egypte, en sluit Babel de rij als de beide hoofdpunten onder de machten, in welke zich de geest der goddeloosheid openbaarde. Tussen beide staan de volken, die ook geografisch tussen hen woonden, en wel zo, dat de Feniciërs met de Filistijnen worden zaamgevat, de verschillende Arabische volksstammen door de namen Kedar en Hazor, de koninkrijken van het noorden door Damascus, die van het oosten door Elam worden voorgesteld. Aan de drie met Israël verwante volken, Moab, Ammon en Edom, wordt elk ene bijzondere voorzegging gewijd. Tot volvoering van dit door Jeremia verkondigde gericht over de Heidenen, had God den koning van Babel bestemd, die in den eerstvolgenden tijd de wereldheerschappij zou bezitten tot op den bepaalden tijd. Na verloop daarvan zou ook Babel bezwijken en voor Israël verlossing en zegen aanbreken, waarin alle volken zouden delen. Dergelijke voorzeggingen over Heidense volken hebben ook Amos, Jesaja en Ezechiël uitgesproken, maar met een ander doel en uit verschillende oogpunten. Aan deze, zo ver zij voor hem lagen, sluit Jeremia zich in zijne aankondigingen aan, terwijl hij hun uitspraken naar de tijdsomstandigheden regelt en verder ontwikkelt. "De gezichtspunten, " waaruit de geschiedenis der Heidenen door den Profeet beschouwd wordt, zijn de volgende: 1) God de Almachtige, Schepper, de Heilige Israëls, is de Heere, die de lotgevallen van alle volken bestuurt; 2) de Heere straft de volken om hun zonden, maar ontfermt Zich ook weer over hen, en wil Zijne heerlijkheid aan hen openbaren, 3) Hij straft in 't bijzonder de trotse Heidenen, die met Zijnen naam spotten, die Zijn volk verleiden en verdrukken, en zal Israël na alle welverdiende straffen wreken en redden. "

1. Het woord des HEEREN, dat tot den Profeet Jeremia geschied is, tegen de Heidenen,

2.

Ia. Vs. 2-12. het eerste volk, tegen hetwelk zich Jeremia wendt, is Egypte, dat trots op eigen macht, Gods volk tot vertrouwen op vleeselijke macht verleidt. Het zijn twee voorzeggingen, die de Profeet tegen Egypte uitspreekt: de eerste, vs. 2-12, in het 4de jaar van Jojakim tegen Faraö Necho, die toen als mededinger der Chaldeënen, zijn rijk tot aan den Eufraat uitbreidde en de vroeger bezette stad Karchemis (Circesium) bij de zamenvloeiing van Eufraat en Chahoras, door een leger tegen de Chaldeënen zocht te verdedigen, maar geslagen werd, en kort

daarop de veroverde provincies verloor (2 Kon 23:29. 2 Kron. 35:20 Deze nederlaag van het Egyptische leger bij Karchemis wordt hier geprofeteerd en uitvoerig geschilderd, en wel zo, dat in de eerste strofe (vs. 3-6), eerst de krijgslieden worden vermaand, om zich voor den slag gereed te maken, vervolgens de nederlaag en ontzaglijke vlucht met opgaaf van de plaats van den slag, geschilderd wordt. In de tweede strofe (vs. 7-12), wordt eveneens de gehele gang van den strijd van het begin tot aan het einde in zijne hoofdtrekken en wel met bepaald Egyptische kleuren geschilderd, maar de nederlaag bepaald als een door God over Egypte beschikt oordeel aangewezen. Boven deze voorzegging is in vs. 2 een geschiedkundig opschrift gesteld, dat natuurlijk eerst, toen de profetie vervuld en door den Profeet geboekt was, is vervaardigd.

2. Wat in het volgende hoofdstuk voorkomt, is het woord der bedreiging Gods tegen Egypte; en wel in de eerste plaats tegen het heir van Faraö Necho II, den zoon van Psammetichus I, uit de 25ste Dynastie, van 614-598 v. C. koning van Egypte (2 Kon. 23:29. 2 Kron. 35:20). Toen het bericht was gekomen dat Ninevé (door Cyaxares en Nabopolassar werd belegerd, en het Assyrische rijk op het punt was van in elkaar te storten, dacht hij voor Egypte een groot gedeelte van het rijk te zullen verkrijgen en zijne heerschappij tot aan den Eufraat uit te breiden. Hij landde te Acco, sloeg den koning Josia bij Megiddo en doodde hem. Hij stelde Jojakim als onderworpen koning aan, en rukte verder naar het Oosten, om ene vaste plaats in te nemen. Nu verhief Jeremia zijn woord tegen dat heir, dat aan de rivier Frath bij Karchemis, ene vesting op een schiereiland was, dat gevormd werd door den Eufraat en den Chaboras, en tegenwoordig Abu-Psera wordt genoemd, dat echter Nebukadnezar, de koning van Babel, die toen, in plaats van zijnen zieken vader Nabopolassar, het opperbevel over het leger op zich had genomen, maar die eerst in het volgende jaar 605 koning werd, sloeg, en uit Syrië en Palestina naar Egypte teruggreef, in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, d. i. in het jaar 600 v. C. (zie Hoofdst. 25:1).

3. Rust het kleine schild en de rondas toe, het grote schild, dat het gehele lichaam bedekt (1 Kon. 10:17), en nadert tot den strijd, gij tot den oorlog bestemde krijgslieden van Egypte!

4. Spant de paarden aan de krijgswagenen, gij wagenmenners, en klimt op uwe paarden, gij ruiters! en stelt u met helmen; a) vaagt, scherpt de spiesen, trekt de pantsers aan, opdat gij tot den strijd moogt toegerust zijn, gij knechten!

a) Jer. 51:11.

5. Ziet, wel uitgerust trekt het Egyptische leger tot den slag! Maar waarom zie ik, dat zij, die zo moedig uittrokken, op eens verslaagd en achterwaarts gedreven zijn. Wat is de oorzaak? Ziet! zelfs hun helden, die anders geen gevaar vreesden, zijn verslagen van schrik, en nemen de vlucht, en zien niet om. Er is schrik van rondom, spreekt de HEERE, ter beantwoording mijner vraag.

6. De snelle ontvliede niet, en de held ontkome niet. Tegen het noorden, aan den oever der rivier Frath zie ik ze reeds in den geest overwonnen; daar zijn zij gestruikeld en gevallen!

Het is waarschijnlijk, dat Jeremia deze profetie kort vóór den slag bij Circesium uitsprak, toen Faraö Necho weer koning Josia had overwonnen en zich bij den Chaboras had gelegerd. Want het is voornamelijk de nederlaag van de Egyptische wereldmacht door Nebukadnezar, waarop zijne profetie doelt. Toen de Profeet vernam, dat het Egyptische leger aan den Eufraat bij Karchemis zich had gelegerd, erkende hij aanstonds de betekenis dier stelling. Hij wist, dat nu een treffen van de zuidelijke, en de noordelijke wereldmacht onvermijdelijk was, dat daar aan den Eufraat het lot der wereld voor de naast bijzijnde toekomst moest worden beslist. Egypte aan den Eufraat! Dat was de noodlottige vereniging, die hem tot het profetische woord drong.

7. Wie is deze, die met geweldige legerscharen optrekt als een stroom, als de Nijl, die buiten de oevers gaat en het gehele land overstroomt, wiens wateren zich bewegen en ruisen als de rivieren, als de golven van den Nijl.

8. Egypte trekt op als een stroom, alles met zijne legers bedekkende, en zijne wateren bewegen zich als de rivieren; en hij zegt: Ik zal optrekken, ik zal de aarde, het land rondom, bedekken; ik zal de stad, de steden, en die daarin wonen, verderven.

9. Trekt op, gij paarden! en raast, gij beroemde krijgswagens! en laat de in den krijg geoefende helden uittrekken: de Moren of Ethiopiërs; en de Puteërs, de Libiërs, uwe hulptroepen, die het schild zo voortrefflijk handelen, en de Lydiërs uit Afrika, die den boog met zoveel juistheid handelen, beter, houden, en spannen (Gen. 10:13, 22. Jes. 66:19. #Isa Ezech. 27:10).

10. Die ganse voortrefflijke krijgsmacht zal u niets baten. Maar deze dag der slachting, tot welken gij genaderd zijt, is de dag des Heeren, des HEEREN der heirscharen, dien Hij naar Zijnen voorbedachten raad heeft gemaakt en doen komen. Het is een dag der wrake, dat Hij Zich wreke van Zijne wederpartijders, tot welke gij Egyptenaren van vroegen tijd af, tot op den dag dat gij den vromen koning Josia hebt gedood, Joahaz hebt weggesleept, en Jojakin, hebt aangesteld, behoord hebt; en het zwaard van Nebukadnezar zal Gods vijanden vreten, en verzadigd, en dronken worden van hun bloed: want de Heere HEERE der heirscharen heeft een slachtoffer in het land van het noorden, aan de rivier Frath, opdat Hij die zware schuld verzoene (Jes. 34:6).

Jeremia beschrijft nauwkeurig de statige en prachtige krijgstoerusting der Egyptenaars, om des te beter aan te tonen, hoe Gods arm, wanneer Hij wil straffen, op gene menselijke macht acht slaat. Het is nodig dit tot ons te zeggen, die zozeer aan het uitwendige en zichtbare blijven hangen, en de overwinning alleen van de zichtbare macht verwachten. Dat wekke onzen moed op, wanneer het schijnt, dat de vijanden der kerk overwinnen; want voor den Heere moeten zij spoedig vluchten. Hoe groter de hoogmoed en het vertrouwen op de overwinning bij de Egyptenaars was, des te meer werd Gods macht aan hen verheerlijkt, die hen nederwierp, en Gods gerechtigheid, die hen strafte. In deze en de volgende voorzeggingen zien wij de waarheid van het woord, dat aan het begin van het Boek staat: (Hoofdst. 1:10): Ziet, Ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken. om uit te rukken en af te breken, en te verderven, en te verstoren, om te bouwen ten te planten.

Deze wraak des Heeren over de Egyptenaars wordt hier vergeleken bij een geheimzinnigen maaltijd, waarin God wordt aangemerkt als de Gastheer, de Egyptenaars komen voor als de spijs, de Chaldeënen als de gasten, die genodigd werden om deze spijs te eten.

Het is nu als de dag der wrake voor Egypte. Egypte heeft zich zwaar bezondigd tegen des Heeren volk en Zijn erfdeel. Niet alleen nu maar al de eeuwen door, en daarom zal het een verschrikkelijke dag voor Egypte zijn. Het zal zo geslagen worden dat er geen heling, geen genezing mogelijk is.

11. Ga henen op naar het kruidrijke land (Hoofdst. 8:22), naar Gilead, en haal u genezenden balsem voor den zwaren, dodelijken slag, dien gij van den Heere door Zijnen knecht Nebukadnezar bij Karchemis ontvangen hebt, gij jonkvrouw, tot hiertoe nog onverwonnene dochter van Egypte! Te vergeefs vermenigvuldigt gij de medicijnen; er is gene heling voor u.

12. Gij zijt nu beroofd van uwen maagdom. De volken hebben uwe schande gehoord, en het land, de aarde, is vol van uw gekrijt over den geleden smaad; want zij hebben zich gestoten, held tegen held; 1) zij zijn beide te zamen gevallen, zo verschrikkelijk en verward zal uwe vlucht zijn.

1) In het Hebr. Ki gibboor begibboor kaschaloe. Beter: Want held over held zijn gestruikeld. n. l. in het vluchten, op de vlucht. De helden zijn gevallen. Egypte's leger is totaal vernietigd, daarom was er geen balsem voor hen. Ditzelfde wordt in vs. 16a bijna letterlijk herhaald.

13.

Ib. Vs. 13-28. De tweede profetie over Egypte, niet zeer lang na de eerste, en dus niet lang na den slag bij Karchemis ontvangen, verkondigt volgens het opschrift (vs. 13), de verovering van het land door Nebukadnezar, den koning van Babylon. Deze profetie is dezelfde, die Jeremia ook aan de in Zuid-Egypte verzamelde Joden in Hoofdst. 43:8 vv. verkondigde, zodat deze laatste aankondiging waarschijnlijk slechts ene vernieuwing geweest is van onze profetie, bijzonder naar de omstandigheden aldaar voor de Joden. Ook deze rede splitst zich in twee strofen (vs. 14-19 en 20-26), waarbij vervolgens in vs. 27 en 28 nog een troostwoord voor Israël wordt gevoegd. De gang der gedachten is de volgende: Egypte moge zich toerusten, zijne macht zal toch geen stand houden, en de volken, die bondgenoten zijn zullen vlieden (vs. 14-16). Faraö's ondergang is zeker; de vijand zal komen met macht, en geheel Egypte in ene woestijn veranderen (vs. 17-19). De verdere komt van het Noorden, de huurlingen vlieden, en de vijanden houden het ontelbare menschenwoud neer (vs. 20-23). Egypte wordt in de hand van het volk uit het Noorden gegeven, want de Heere zal goden, vorsten en volk straffen, en Egypte aan den koning van Babel overgeven; eens zal echter Egypte weer bewoond worden als vroeger (vs. 24-26). Daarentegen behoeft Israël niets te vrezen, want zijn God zal het uit de ballingschap terugvoeren (vs. 27 en 28). Dat hier over Egypte twee profetieën worden uitgesproken, meer dan over de naburige volken, kan ons bij de veel hogere betekenis van Egypte voor het rijk van God niet bevreemden.

13. Het woord, 1) dat de HEERE tot den Profeet Jeremia sprak, enigen tijd na het eerste woord der profetie omtrent de nederlaag van Egypte aan den Eufraat, van de aankomst van Nebukadnezar, den koning van Babel, om Egypteland te slaan.

1) Vs. 3-12 is niet een bloot overwinningslied, over de reeds plaats gehad hebbende nederlaag, gehouden, maar een profetie van de nederlaag, die zou plaats hebben, waartoe de Profeet nog een tweede voorspelling voegt, waarin hij Egypte ook de verwoesting van zijn land vooruit verkondigt, zodat over Egypte meer als over de naburige landen is voorspeld, wijl Egypte voor de theokratie veel groter gewicht had als het land der Filistijnen, Moab, enz.

14. Verkondigt, gij bewoners der grenzen! in Egypte, en doet het horen te Migdol, de naast bijliggende stad aan de noordelijke grenzen; doet het ook horen te Nof of Memfis, de noordelijke hoofdstad van het rijk, en te Tachpanhes, of Daphne aan den Pelusischen arm van den Nijl (Hoofdst. 2:16; 44:1), zegt: Stelt er u naar, dat gij u verdedigt, o Egypte! en maakt u gereed, want het zwaard van den vijand heeft verteerd 1) wat van rijken en landen in het noorden rondom is, als Juda, Filistea en Edom.

1) Hieruit kan niet worden besloten, dat onze profetie eerst na de verwoesting van Jeruzalem zou zijn uitgesproken; want reeds in het eerste jaar van den slag bij Karchemis kon men spreken als hier, daar Nebukadnezar dadelijk na den slag de Egyptenaars tot aan de grenzen van hun land vervolgde, en alleen daarom toen niet verder doordrong en in Egypte inviel, omdat het bericht omtrent den dood zijns vaders, Nabopolassar, hem naar Babylon terugriep, opdat hij zich van de heerschappij mocht verzekeren. Maar reeds toen heette het in 2 Kon. 24:7 : de koning van Babel had van de rivier van Egypte af tot aan de rivier Frath ingenomen, al wat van den koning van Egypte was.

15. Maar wat zie ik? Waarom zijn uwe sterken, uw koning met zijne vorsten weggeveegd? Zij stonden niet tegen den vijand, omdat hen de HEERE voortdreef, daarom was hun tegenstand te vergeefs.

16. Hij maakt der struikelenden vele; ja de een dergenen, die het land moesten verdedigen, viel op den ander, zodat zij, die als vreemdelingen in het land wonen, hetzij als kooplieden, hetzij als huur- of hulptroepen, zeiden: Staat op en laat ons wederkeren tot ons volk, en tot het land onzer geboorte, vanwege het verdrukkende zwaard 1) des machtigen veroveraars, die tegen Egypte optrekt. Wat zullen wij te vergeefs ons leven prijs geven, daar de tegenstand toch zonder gevolg is.

1) Hij sprak hun van het verwoestende zwaard, hetwelk reeds dronken was van veel bloed en hetwelk vele slagen had uitgedeeld. Doch hij verstaat er onder de zwaarden van de soldaten van Nebukadnezar. Sommigen vertalen ook van 't treurig stemmend zwaard, maar die uitlegging schijnt mij te flauw te zijn. Zij zeggen derhalve: Dewijl we reeds verbroken zijn, en wij zien, dat de vijanden strafloos een hevige slachting aanrichten, is er niets veiliger dan terug te keren tot ons land.

17. Daar riepen zij te midden der algemene verwoesting en ontzetting: Faraö, de koning van Egypte is maar een gedruis 1); er is niets van hem tegen de vijanden te verwachten; hij heeft den gezetten tijd laten voorbijgaan, 2) hij heeft den tijd, hem door den Heere na de nederlaag bij Karchemis gegund, toen Nebukadnezar niet dadelijk zijn land veroverde, verzuimd, zonder iets te beproeven om zijn ongeluk af te wenden.

1) In plaats van in die nederlaag een oordeel Gods te zien, wekte Faraö door herhaalde aanvallen op de Chaldeeuwse macht den toorn van Nebukadnezar op, en veroorzaakte also zelf zijnen ondergang.

In het Hebr. Kareoe schaam Paroh mèlek-mitsraïm schaoon. Beter, zij roepen aldaar: Faraö, de koning van Egypte is verwoesting, d. i. is verloren. Calvijn vertaalt: Zij roepen aldaar: Faraö de koning van Egypte, is ons een koning der verwoesting. Het laatste woord betekent letterlijk, verwoesting.

Men had gedacht dat het leger van Egypte sterk genoeg was en de koning krijgsmanwijsheid genoeg bezat, om tegen Babel op te trekken en hen te overwinnen, maar het bleek nu dat hij niet bestand was en zijn leger niet berekend tegen den machtigen Nebukadnezar. Waarom niet? Dewijl hij den Heere tegen had en het in diens Raad was besloten Egypte te tuchtigen.

2) Het gezegde heeft de gedaante van een spreekwoord, waarvan de zin te dezer plaatse is, wij willen gene verraders dienen, die slechts een burgerkrijg en de verwarring der tijden hun gezag verschuldigd zijn. De bestemde tijd is dan de tijd, voor welken zij in dienst en soldij van Egypte waren overgegaan, 't geen men thans de capitulatie van vreemde hulptroepen noemt. De geloofwaardigste der oude geschiedschrijvers aangaande de zaken van Egypte, Herodotus, bericht ons, dat Apriës in den strijd tegen Amasis zich voornamelijk van zulke benden bediende, dat zij den koning dapperlijk verdedigden, maar voor de overmacht zwichten moesten. In het woord dat zij, ten minste diegenen onder hen, die in vs. 9 genoemd worden, Amasis niet helpen wilden tegen den gevreesden Nebukadnezar, maar naar hun land terugtrokken en uit hoofde van het gebeurde zich niet langer gehouden rekenden aan het vervullen van hunnen overigen dienstdtijd, en dat dit een der redenen was van Nebukadnezars gemakkelijke zegepraal? Anders: "Faraö de koning van Egypte, is verloren. Of hij (Faraö) heeft zijnen tijd laten voorbijgaan." Men kan echter niet ontkennen, dat de plaats duister blijft en men naar den zin slechts raden kan.

18. Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Koning, de ware Koning die in de eeuwigheid troont (Ps. 29:10), wiens naam is HEERE der heirscharen: hij, Mijn uitverkoren werktuig tot uitoefening van het gericht over Faraö, den koning van Babel, zal voorzekertegen Egypte optrekken, hoog verheven boven alle andere aardse machten, als Thabor onder de bergen van den kleinen Hermon, en als Karmel bij de zee, die ongeveer 500 voet zich boven de zee verheft (1 Kon. 18:20), zal hij aankomen. 1)

1) Onder de bergen van het Joodse land, waren Thabor en Karmel niet van de minst beroemde. Thabor lag in de vlakte van Jizreël aan den oorsprong der beek Kison, op de Noordelijke grenzen van den stam Issaschar; deze berg is zeer hoog en boven al de

omliggende bergen van Galilea ver weg verheven. Karmel lag aan de Middellandse zee, daarom hier nader beschreven als Karmel aan de zee, in onderscheiding van Juda. (Joz. 15:55). De hier bedoelde berg was zeer beroemd, niet alleen om zijne hoogte, maar om de ongemene vruchtbaarheid, (vgl. Jes. 35:2). Bij deze bergen nu wordt de komst van Nebukadnezar in Egypte vergeleken: Hij zal voor ieder als Thabor en Karmel aankomen, enz. dat is met één woord te zeggen: Gelijk Thabor en Karmel, boven al de bergen van het Joodse land uitsteken, evenzo zal ook de macht van Nebukadnezar, wanneer hij tegen Egypte optrekt, boven die van Faraö uitmunten.

In vs. 18 wordt de bedreiging (vs. 17) positief vastgesteld. Met een eed kondigt de Heere het komen van de verwoesting over Egypte aan. Zoals de over alle naburige bergen zich verheffende Thabor en gelijk de als van een hogen wachttoren in de zee blikkende Karmel, zo zal hij komen, n. l. hij, van wien de verwoesting van Egypte uitgaat, de koning van Babel. Het punt van vergelijking vormt de alle andere koningen overtreffende macht van Nebukadnezar.

Thabor heeft den vorm van een afgebroken kegel. De top verheft zich 1350 voet boven de vlakte of 1805 boven de vlakte der zee. De berg Karmel strekt zich over 3 mijlen uit.

19. Maak voor u gereedschap der gevankelijke wegvoering, bereid u daarop voor, gij inwoneres des lands, gij dochter van Egypte! want Nof, Memfis, de hoofdstad van het land, zal ter verwoesting worden, en zal verbrand worden, dat er niemand in wone, dan zult ook gij in het land der verbanning moeten gaan.

20. Egypte is nu ene zeer schone vaarze, in een vruchtbaar land, goed en rijkelijk gevoed, maar de slachter 1) komt, hij komt van het noorden, die zal Egypte slachten.

1) Liever: "de horzel. " "Het schijnt, dat door het Hebreeuwse woord zodanig een insect wordt aangeduid, welks steek het vee niet verdragen kan, en het radeloos door velden en weiden doet lopen.

Dit woord komt slechts eenmaal voor in de H. S. en wordt op onderscheidene wijze vertaald. Onze Staten-Overzetters vertalen door, slachter. Anderen zoals Ewald door, walvis. Weer anderen zoals Gesenius en Umbreit in navolging van de Rabbijnen door, verderf. Anderen zoals Hitzig door horzel.

Met vs. 20 begint de Profeet tegen Egypte als op nieuw om onder nieuwe beelden, de verwoesting van Egypte te schilderen. En dat om daarmee te doen uitkomen dat het kwaad over dat land ten volle besloten is. Om derhalve bij Israël alle vertrouwen op dat land weg te nemen.

21. Zelfs hare gehuurden, die zo talrijk in haar middenwonen, zijn als gemeste kalveren, welgevoed; maar die hebben zich ook gewend; zij zijn te zamen gevluht, zij hebben niet gestaan, geen stand gehouden: want de dag huns verderfs is over hen gekomen, de tijd hunnerrechtvaardige, goddelijke bezoeking.

De Egyptische krijgstroepen bestonden toen ten dele uit hulptroepen als de Libiërs en Lydiërs (vs. 9), ten dele uit huurtroepen, in zonderheid Kariërs en Ioniërs, met welke Psammetichus de heerschappij over geheel Egypte had verworven. Zij waren in bijzondere dorpen van krijgslieden tussen Bubastis en Pelusium aan beide oevers van den oostelijken arm van den Nijl gevestigd en werden zeer in achting gehouden, daar de koningen op hen vertrouwden.

22. Hare stem, de stem der dochter van Egypte, daar zij diep gebogen op den grond ligt kermende en steunende, zal gaan zal gelijken op het geschuifel als van ene slang, niet meer als van ene vaarze, maar sissende en schuifelende, gelijk ene, die van vrees nauwelijks geluid kan geven: want zij (hare vijanden) zullen met krijgsmacht daarhenen trekken, en tot haar met bijlen komen, gelijk houthouwers, om het bos van Egyptenaren neer te houwen.

23. Zij hebben, zo zie Ik het reeds voor Mij, haar woud afgehouden, spreekt de HEERE; hoewel (want) het getal der vijanden niet is te onderzoeken: want zij zijn meerder dan de sprinkhanen, zodat men hen niet tellen kan.

24. De anders zo trotse en overmoedige dochter van Egypte is beschaamd; zij is gegeven in de hand des volks van het noorden, van de Chaldeënen.

25. De HEERE der heirscharen, de God Israëls, zegt: Ziet, Ik zal met Mijn gericht bezoeking doen over de beide grootste machten, onder wier bescherming en bestuur het land staat, namelijk over de hoogste goden, over Amon, de god der lentezon te No of Thebe, de oude beroemde koningsstad van Opper-Egypte, met ene talrijke, geleerde priesterschap en een beroemd orakel (Nah. 3:8) (in onze overzetting minder juist de menigte van No) 1) en over Faraö en over het gehele land van Egypte, en over al hare andere goden, en over hare koningen), ja over Faraö, en over degenen, die op hem vertrouwen 3), dus ook over de Joden, die van hem hulp tegenover hun vijanden, de Chaldeënen, verwachten.

1) In het Hebr. Hinneni fokeed el-amoon minno. Beter: Ik zal bezoeking doen over Amon van No. Amon was de zonnegod. Zijn tempel stond te Thebe, waar toen een beroemd orakel zich bevond. vele priesters waren aan dien tempel toegevoegd.

2) Onder deze koningen moet men niet onderkoningen of stadhouders verstaan, de Profeet heeft hier het gehele volk niet alleen van dezen tijd, maar ook van het verledene op het oog, als dat zal gestraft worden. Over alle door Egypte en zijne koningen bedreven zonden wordt nu gericht gehouden; zo treft de straf zowel de goden, als ook in 't algemeen de koningen.

3) Het is goed op den Heere te vertrouwen en zich niet te verlaten op vorsten (Ps. 146). Als zij het beste zullen helpen, leggen zij zich neer en sterven.

26. En Ik zal hen geven in de hand dergenen, die hunlieder ziel zoeken, en in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en in de hand zijner knechten. Maar toch zal deze nederlaag en verwoesting, die Ik om uwen afgodendienst en om de verleiding van Mijn volk over u breng, niet het einde van uw volk en rijk zijn, maar daarna, wanneer Mijn rijk in heerlijkheid zal komen, en over alle volken, ook over Egypte zal uitgebreid zijn, zal zij

(Egypte) weer in bloeienden toestand komen. Zij zal bewoond worden even als in de dagen van ouds, toen het tot de wijste en gelukkigste en rijkste volken behoorde, spreekt de HEERE, die macht heeft zowel om Zijne bedreigingen als om Zijne beloften te volbrengen.

Desgelijks wordt ook aan Moab (Hoofdst. 48:17), aan Ammon (Hoofdst. 49:6) en aan Elam (Hoofdst. 49:39) aan het einde van de aankondiging des gerichts het uitzicht gegeven op ene omkering van hun gevangenis in den laatsten tijd. Over de vervulling van ene profetie van straf over Egypte, vgl. Hoofdst 43:13 .

27. Ja, met het oordeel der vernietiging zal Ik bezoeken allen, die zich op Faraö's macht verlaten, in 't bijzonder ook de afvallige leden van Mijn volk Israël. Maar a) gij, 1) Mijn knecht) Jakob! Mijn waar verbondsvolk, vrees niet, gelijk Ik u reeds eens (Hoofdst. 30:10 v.) gezegd heb, voor de zware straffen, die Ik over u zal brengen, en ontzet u niet, o Israël, gij echt volk van God! in uw verdrukking. Want zie, Ik zal u wel om uwe ongehoorzaamheid aan de Heidenen ter pijniging overgeven, maar Ik zal u verlossen uit de verre landen, waartoe Ik u moet verstrooien, en uw zaad zal Ik terugbrengen uit het land hunner gevangenis, waarheen Ik u moet verstoten, zo als Ik u vooraf heb verkondigd, en Jakob zal wederkomen in het land zijner vaderen en stil en gerust zijn te midden van alle goederen, die tot tijdelijk en eeuwig geluk kunnen dienen, en niemand zal hem ooit weer verschrikken³⁾ dat het nogmaals van deze goederen en van Mijne genadige gemeenschap zal worden beroofd.

a) Jes. 41:13; 43:5; 44:1

1) Nu keert de Profeet het gesprek tot de Israëlieten. Wij hebben gezegd dat hij niet bestemd was tot een leermeester van de profane volken. Derhalve wat hij heeft voorspeld omtrent de profane volken, dat had betrekking op het heil van het volk. Wij hebben nu gezegd, waarom de Profeten hun Godspraken uitbrachten omtrent de oordelen Gods tegen alle volken. Anders toch waren de Israëlieten ontmoedigd geworden, alsof hun conditie slechter was dan die der vreemden. Wat betekent dit? God heeft ons uitverkoren tot zijn bijzonder volk, ondertussen zijn wij enkel ellendig. God heeft zijn gehele gestrengheid over ons uitgestort en ondertussen spaart Hij de ongelovigen. Het zou beter zijn, dat wij door Hem geheel verworpen waren, dewijl het verbond hetwelk Hij met ons heeft opgericht dit slechte meebrengt, dat wij ellendiger zijn dan de anderen. De ellendigen Israëls zouden derhalve tot wanhoop worden gebracht, indien er niet ter rechter tijd een tegemoet komen was geweest. Daarom ook dat andere voorspellen der Profeten, of liever des H. Geestes, die door hen sprak. Wanneer er niets anders was voorspeld dan zouden de oordelen, die God bracht over al hun naburen als met geslotene ogen zijn voorbijgegaan. Indien zij hadden gezwegen over het verderf van Egypte, van de Filistijnen en van de Moabieten, het volk, zo was het als het ware door zorgeloosheid verteerd, zou geen oog hebben gehad voor de oordelen, maar had gemeend dat dit alles als bij toeval had plaats gehad. De Profeten hebben derhalve als in een spiegel de macht Gods aanschouwelijk gemaakt, opdat de Israëlieten zouden weten, dat deze zich uitstrekt tot over geheel de aarde en over de enkele volken. Dit is derhalve de reden waarom de Profeet zich weer wendt tot het uitverkoren volk.

2) Hier merken we weer de kracht van het verbond. Israël was van den Heere afgeweken. Israël was in ballingschap gezonden. Echter het verbond was niet te niet gegaan. Om des verbonds wille was Jakob nog knecht des Heeren, dewijl er nog een overblijfsel was naar de verkiezing der genade.

3) Met deze woorden tekent hij de vastheid der genade Gods, alsof hij wilde zeggen, dat daarin niet slechts doorzichtig was, dat Hij het volk ongedeerd uit de ballingschap zou terugbrengen, maar omdat Hij die ellendigen zo zou herstellen, dat bij hen het volle en voortdurende geluk zou bloeien.

28. Gij dan, Mijn uitverkoren knecht Jakob! door welchen Ik Mijn eeuwig raadsbesluit nog wil voleindigen, vrees niet, spreekt de HEERE: want Ik ben met u, om u te troosten en te sterken ook midden in Mijne oordelen en in het land uwer gevangenis; want Ik zal ene voleinding maken met al de Heidenen, waarhenen Ik u om uwer zonden wil gedreven zal hebben, wanneer Mijn tijd der gerichten over hen komt, doch met u, dien Ik van eeuwigheid tot een werktuig van het raadsbesluit Mijner genade verkoren heb, zal Ik, al heeft het ook al den schijn daarvan, gene voleinding maken, maar Ik zal u met roeden der liefde a) kastijden met mate, zo verre het Mijne gerechtigheid en wijsheid eisen, en u niet gans onschuldig houden, maar u reinigen en louteren en tot de beloofde heerlijkheid brengen.

a) Jer. 10:24; 30:11.

Even als in de bedreiging des gerichts aan Babel beloften voor Israël ingelast zijn (Hoofdst. 50:4-7, 19, 20; 51:5 vv. 10, 35 vv. 45, 50), zo is ook deze belofte aan het slot der aankondiging van het zware gericht aan Egypte geplaatst; want Babel en Egypte waren onder de negen volken, wien Jeremia het gericht aankondigde, voor het lot van het rijk Gods het meest betekenisvol en het rijkst aan invloed. De troost van de vromen in Israël is na deze aankondiging van Egypte's verwoesting en in 't bijzonder van alle plaatsen, waar Joodse volkplantingen waren, geheel op zijne plaats. Dit is ten onrechte door vele geleerde uitleggers miskend, die meenden, dat vs. 27 en 28 uit Jer. 30:10-11, waar zij eveneens worden gelezen, hierheen zouden verdwaald zijn. Integendeel, zij zijn het eigenlijke doel van de gehele voorgaande profetie; zij moeten als citaat vers 20 dit gehele vertroostende hoofdstuk in herinnering brengen, en na het valse vertrouwen op Egypte te niet gedaan te hebben, het ware vertrouwen op den Heere op nieuw levend maken.

Alle oude volken zijn ten onder gegaan; Israël, het op ontzettende wijze verstrooide volk, bestaat zonder voorbeeld wonderbaar en onvermengd tot op heden! En wanneer God de anti-christelijk gewordenen volken zal richten, dan zal Israël worden wedergebracht, en dan zullen aan hen alle gegevene beloften recht worden vervuld.

Nog wacht deze belofte voor Israël op hare volledige vervulling. Nog wacht ook het gericht over den geest der vleselijke wellust, waarvan Egypte de type is, even als over den machtigen geest der verheffing boven alles, wat God en Godsrijk heet, die zich beide midden in de christenheid hoe langer hoe verder uitbreiden, zijne vervulling.

Wanneer God reeds het onderste boven keert, en het zich laat aanzien, dat noch het een noch het ander zal blijven, dan moet toch Zijn hoopje behouden worden. De straffen, die den goddelozen ten verderve dienen, strekken den godzaligen ter verbetering. Want van deze neemt Hij de eeuwige straf weg, en de tijdelijke moet hun ook ten voordeel strekken, maar de goddelozen drinken den droesem uit.

HOOFDSTUK 47.

VOORZEGGING TEGEN DE FILISTIJNEN, TYRUS EN SIDON.

II. Vs. 1-7. Van het noorden ziet de Profeet vijandige scharen als grote watervloeden tegen de Filistijnen aankomen. Ontzetting zal deze aangrijpen in die mate, dat de vaderen niet eens naar de kinderen zullen omzien. Dan zullen de Filistijnen tot het laatste overblijfsel worden uitgeroeid, aan de Feniciërs zal de laatste helper worden ontnomen (vs. 2-4). Gaza en Askelon zullen vallen, want de opmerking, dat het zwaard des Heeren reeds genoeg bloedigen arbeid heeft gehad, en ook maar voor de laatste dezer steden zal stilstaan, kan gene plaats vinden (vs. 5-7).

1. Het woord des HEEREN, dat tot den Profeet Jeremia geschiedde tegen de Filistijnen, op een tijd, eer dat Faraö Necho II na den zegerijken slag bij Megiddo, de hoofdstad des lands, Gaza sloeg en veroverde. Deze profetie werd dus eerder dan die tegen Egypte, ongeveer in het jaar 609 v. C. door den Profeet uitgesproken.

Dit geschiedkundig toevoegsel moet niet aanduiden, dat de vervulling der volgende profetie juist in de verovering van Gaza heeft plaats gehad; want Faraö kwam onmogelijk van het noorden, zo als deze legermenigte, waarmee in het volgende wordt gedreigd. Integendeel heeft deze opmerking ten doel om te tonen, dat Jeremia de verovering van Palestina en Fenicië door vijanden uit het noorden, d. i. door de Chaldeënen geprofeteerd heeft, toen juist hun verovering door enen vijand uit het zuiden dreigde, dat hij de heerschappij der Chaldeënen ook over deze landen reeds heeft aangekondigd, als de Egyptenaren nog ene onbestredene heerschappij over Syrië en Palestina uitoefenden, en zich gereed maakten, die ook over het land der Filistijnen uit te breiden. De uitlegging ten opzichte van Faraö is twijfelachtig tussen Psammetichus, Faraö Necho II en Faraö Hofra, van welke beide eerste vaststaat, dat zij Gaza veroverd hebben, terwijl het van Hofra hoogst waarschijnlijkste blijft, dat Faraö Necho II bedoeld is, van welken Herodotus (II 159) verhaalt, dat hij na den slag bij Megiddo Gaza heeft ingenomen (2 Kon. 23:33). Inderdaad lag het zeer voor de hand, dat Necho, voordat hij tegen Nebukadnezar optrok, zich niet alleen van Syrië en Palestina, maar voor alles van den sleutel tot deze landen, van de vesting Gaza zocht meester te maken, opdat hij geen gevaar zou lopen, dat de terugtocht hem zou worden afgesneden. Is nu in die opmerking van Jeremia deze verovering van Gaza bedoeld, dan valt onze profetie vroeger dan die tegen Egypte, ongeveer in het jaar 609 v. C. ja vroeger dan alle andere voorzeggingen tegen de Heidenen. Dit komt in 't algemeen met de betrekking van het volk der Filistijnen omtrent Israël overeen. Onder alle naburige volken waren de Filistijnen dat volk, dat Israël het langst en met het meeste gevolg bestreed. Want van de tijden van den richter Samgar (Richt. 8:31) tot Hizkia (2 Kon 18:8) waren zij naburen, die evenzeer met haat vervuld als gevaarlijk waren. Zelfs die grote helden- en overwinningsperiode van Israël, de tijd van Samuël, Saul en David had het gevolg, dat deze vreselijke tegenstanders geheel onschadelijk werden gemaakt. Ezechiël noemt ze nog onder dengenegen, die met boos leedvermaak over Jeruzalems val vervuld waren (Ezech. 25:15). Daarom denkt de profetie ook zo dikwijls aan hen (Jes. 11:14; 14:28 vv. Obadja 1:19. Amos 1:6 vv. Zef. 2:4 vv. Ezech. 25:15 vv.), en het behoort tot de troostrijkste tijden van Israëls toekomst, dat door de profetie de vernietiging van deze vijanden wordt

aangekondigd. Maar ook voor hen is de genade niet afgesloten: wel zullen zij ophouden als volk te bestaan, maar bijzondere personen zullen zich tot den Heere bekeren, en in Israël worden ingelijfd (Zach. 9:7).

2. Zo zegt des HEERE: Ziet, wateren komen op als ene sterk vloeiende bron uit de aarde van het noorden, en zullen worden tot ene overlopende beek, en overlopen het land en de volheid daarvan, de stad en die daarin wonen, en de mensen zullen schreeuwen, en al de inwoners des lands zullen huilen.

3. Dat is het machtige leger der Chaldeëen, dat alles voor zich nederwerpt. Vanwege het geluid van het geklater der hoeven zijner sterke paarden, vanwege het geraas zijner wagenen, en het bulderen zijner raderen, wordt alles zo bevreesd en zal alles bedacht zijn op ene allerspoedigste vlucht, de vaders zien niet om naar de kinderen, of ook die zouden kunnen gered worden, vanwege de slappigheid der handen, de algemene moedeloosheid (Jes. 5:28).

4. Allen zullen zich ontzetten vanwege den dag, die er komt, om alle Filistijnen te verstoren, om Tyrus en Sidon, geheel Fenicië, waarvan deze de grootste en machtigste steden waren, allen overgeblevenen helper af te snijden, den laatsten bijstand tegenover de overmacht van Chaldea, namelijk de Filistijnen 1) weg te nemen, want de HEERE zal de Filistijnen, het overblijfsel des eilands van Kafthor 2) (= kroon), alles wat van het volk van Filistea, dat van het eiland Kafthor afstamt, nog overig is, verstoren.

1) Opmerkelijk is die vermelding der Feniciërs. Deze wordt daaruit verklaard, dat Jeremia slechts tegen de hoofdvijanden van Juda bijzondere voorstellingen heeft uitgesproken, gedeeltelijk ook uit de geschiedkundige betrekkingen, dat de Filistijnen den Feniciërs in den strijd tegen de grote machten der wereld hulp zouden hebben kunnen schenken.

De voorzegging van den Profeet omtrent de Feniciërs is spoedig daarna vervuld. De Feniciërs zullen bij den druk, die na Jeruzalems verwoesting van de zijde der Chaldeëen over hen gekomen is met smarte hun Filistijnse naburen hebben gemist.

2) Dat de Filistijnen uit Kafthor afkomstig waren staat vast (Am. 9:7), maar niet waar dat moet gezocht worden. Daar in Zef. 2:5. Ezech. 25:16, de Filistijnen ook Krenzers worden genoemd, menen vele uitleggers dat Kafthor een andere naam voor het eiland Kreta is. Ware dit het geval, dan kon dat toch slechts een naam van dit eiland zijn (Joz. 13:2), die ontstaan is door het uittrekken van Kafthoriërs uit het Pontische Cappadocië. (Gen. 10:14).

5. Kaalheid 1) (Deut. 14:2 Mich. 1:16) is op Gaza gekomen 2), die sterke, zuidelijke vesting, de sleutel van het land, als op het hoofd des gehele lands; het is in de diepste en smartelijkste treurigheid. a) Askelon, de zeestad is uitgeroeid, is als de mond des lands verstomd, zodat hare poorten gesloten zijn, en niemand meer in en uitgaat, omdat de vijand voor de poorten staat; met het overblijfsel huns dals, het gehele noordelijke bergland en de zuidelijke vlakte is het in des vijands macht: Hoe lang zult gij, land der Filistijnen! uzelf b) insnijdingen maken? Wat brengt gij uit wanhoop, biddende om genade en hulp van uwe goden, uzelf bloedige wonden toe (1 Kon. 18:28)?

a) Jer. 25:20. b) Deut. 14:1; Jer. 16:6.

1) Gaza is kaal geschoren en van alle sieraden beroofd door de plundering der vijanden. of: die van Gaza hebben zich kaal gemaakt door hun haar af te snijden of te scheren of uit te rukken, gelijk bij droevige gelegenheden gebruikelijk is.

2) Terwijl in het vorige het gericht over het land der Filistijnen als iets toekomstige wordt voorgesteld, komt het hier voor als voor het grootste gedeelte reeds begonnen. De Profeet ziet in den Geest het land reeds in de handen der vijanden. Daarom staan hier en in het volgende in den grondtekst enkel perfecta.

6. Wanhopig roept gij Filistijnen uit: o wee, gij zwaard des HEEREN! dat Hij u ten gerichte heeft gezonden! hoe lang zult gij niet stilhouden? hoe lang zult gij voortgaan ons te doden? wanneer zult gij verzadigd zijn van ons bloed? Vaar in uwe schede, rust en wees stil! 1)

1) Zo worden de Filistijnen smekende en zuchtende ingevoerd. Zij smeekten om redding en verlossing van het machtig zwaard der Chaldeëen. Maar de Profeet antwoordt hier dat dit onmogelijk is, dewijl het zwaard der Chaldeëen in dit geval is het zwaard des Heeren. De Chaldeëen zijn de machtig schrikkelijke werktuigen des Heeren, om Zijne oordelen uit te voeren tegen de volken. En als de Heere dat zwaard heeft uitgetrokken is geen mensenhand in staat het in de schede terug te brengen.

7. Doch de Profeet antwoordt op die klagende bede: Hoe zoudt gij stilhouden, ophouden met te verdelgen, o zwaard des Heeren? De HEERE heeft toch aan het zwaard bevel gegeven, tegen Askalon en tegen de zeehaven, of tegen de kust, de gehele Filistijnse kust der zee, aldaar heeft Hij het besteld.

Het is van gewicht dat den Filistijnen hier het geroep: "zwaard des Heeren" in den mond wordt gelegd. Daarmee wordt te kennen gegeven, dat zij door deze droefheid tot erkenning zullen worden gebracht, dat dit het rechtvaardige gericht is van den waren God, hetwelk over hen is gekomen.

Men acht het waarschijnlijk, dat hetgeen hier voorspeld wordt, geschied zij gedurende de belegering van Tyrus, welke volgens Josefus (Antiq. 1. 10, c. 11) dertien jaren lang geduurd heeft-zoveel is in het algemeen zeker, dat al de landschappen ten Oosten en Westen van Kanaän, door Nebukadnezar verwoest zijn. De Godsspraak voegt er gene belofte bij omtrent de herstelling der Filistijnen. Na de Babylonische gevangenis herstelden zich de Filistijnen enigzins, en verdrukten de Joden. Maar Gaza, toen weer ene machtige stad, is na een beleg van twee maanden, door Alexander den Grote veroverd, brengende de inwoners tot slavernij, en plaatsende ene nieuwe volksplanting in de stad. Vervolgens heeft Antiochus de Grote deze stad andermaal verwoest. Naderhand is zij door Judas den Makkabeër ingenomen en den Syriërs ontruikt (1 Makk. 11:61); ook heeft Simon haar veroverd, van de afgoden gezuiverd en met Joden vervuld. (1 Makk. 13:43, 44). Eindelijk heeft Alexander Jannaeus, toornig op die van Gaza, omdat zij Ptolomeüs hadden geholpen, de stad geheel verwoest.

47. Maar toch zal uit vreeslijk gericht over Moab niet het einde zijner geschiedenis zijn; in het laatste der dagen, wanneer de Heiland aller volken zal komen, en alles in zijn vorigen stand terug zal brengen, zal Ik Moabs gevangenis wenden, en het zal als bekeerd volk weer opstaan en met Mijne grote gemeente Gods weer verenigd worden, spreekt de HEERE. Tot hiertoe (Hoofdst. 48) is Moabs oordeel.

Omdat de ondergang der Moabieten nergens voorkomt als alleen dienende tot opwekking van bekering, moeten wij opmerken, welke zonden in het bijzonder worden genoemd, waaraan zij schuldig waren, en waardoor zij zulke zware straffen zijn waardig geworden. Deze zijn geweest: 1) trotsheid, zodat zij aan niemand een goed woord gaven, onvriendelijk waren, en slechts gespot hebben (Ps. 52:3) 2) het vertrouwen op hun vestingen, op hun macht, geld en rijkdom (2 Kron. 32:8 Jes. 40:6) 3) gerustheid, alles volop en vrede, welke de zonde waren van hare zuster Sodom (Ezech. 16:49. Zef. 2:9). 4) Grootspreken. Maar hoewel Goliath zulk een hoogmoedig man was, moest hij toch in den grond bijten (1 Sam. 17:50) 5) Hoofdsheid en overmoed. Maar deze doen nooit goed, de zodanigen drijven door met geweld en onrecht. Maar om geweld en onrecht en gierigheid komt een koninkrijk van het ene volk tot het andere.

Het ware te wensen, dat alleen de Moabieten zulke mensen geweest waren, en wij zouden ons gelukkig kunnen noemen, wanneer niet nog heden velen met zulke Moabietische zonden waren aangestoken, helaas! er worden er maar al te velen gevonden. Want hoe velen zijn er, die op hun macht, op vaste steden en gebouwen, op rijkdom, geld en goed zich verlaten, en al hun hoop en al hun vertrouwen daarop stellen? Hoe velen derzulken zijn er, die, wanneer zij een tijd lang in vrede zitten, geheel gerust worden en denken, dat er geen gevaar meer is, noch van het oosten noch van het westen? Hoe velen derzulken zijn er, die op eigene krachten zich verlaten, die durven zeggen, dat een vijand mag komen, dat zij sterk genoeg tegenover hem zullen zijn? Hoe velen zijn er, die, wanneer zij in lichaams- en geestes gaven, of ook maar in vergankelijk goed anderen overtreffen, daardoor trots en hoogmoedig worden, geringen naast zich verachten, bespotten, kwalijk behandelen, als hadden zij ze onder de dieven gevonden, gelijk God, de Heere, hier spreekt. Zelfs verschoont men God niet.

Wil men de betekenis van deze profetie des gericht over Moab goed verstaan, zo mag men nooit vergeten, dat de Moabieten uit de bloedschande van een lid dier familie zijn voortgekomen, die in Abraham door den Heere was verkoren tot de verlossing der wereld; dat de Moabieten na de Edomieten de naaste verwanten van Israël waren. Zij wisten dus van Israëls roeping, zij kenden het heil en den weg daartoe, maar hun hoogmoed en de verachting van Gods volk hield hen verre, bewoog hen tot den bittersten haat, tot vervolging der leden van het rijk Gods. Deze uit de bloedschande voortgekome Moabieten ontbreken onder de tegenwoordige Christenen ganselijk niet. Het zijn diegenen, die reeds met de moedermelk van hun ouders den haat tegen het geloof en tegen alle ware kinderen Gods ontvangen, die alle middelen aanwenden, om het levende geloof in Christus schade aan te doen, en het gebied der kinderen Gods zo veel mogelijk te beperken. Wat de vervulling onzer profetie aangaat, Jozefus (Ant. X. 9:7) bericht, dat Nebukadnezar in het 5de jaar na de verwoesting van Jeruzalem de Moabieten beoorloogd en onderdrukt heeft, een bericht, dat niet te betwijfelen is, al zou ook het genoemde jaar niet juist zijn. Andere berichten omtrent dit volk ontbreken.

Na het terugkeren der Joden uit Babel worden behalve in Ezra 9:1. Neh. 13:1, 23, waar van huwelijken der Israëlieten met Moabietische vrouwen sprake is, de Moabieten als volk niet verder vermeld, ook niet in de boeken der Makkabeën, welke toch van oorlogen van Judas Makk. met de Ammonieten en Edomieten verhalen (1 Makk. 5:3; 4:61) noch bij Josefus, die nog bij gelegenheid van Moabitis, d. i. het landschap en zijne steden spreekt. Hun naam schijnt niet lang na de ballingschap in den naam van de Arabieren verloren te zijn gegaan. Maar de ondergang van den naam van dit volk sluit niet uit, dat nakomelingen van hen zijn bewaard gebleven, die in de uitbreiding van het Christendom in het land ten oosten van den Jordaan in de gemeente des Heeren werden opgenomen.

Gene misdaad is er, welke bij God zwaarder staat aangeschreven dan hoogmoed, vooral het zich hoogmoedig verzetten tegen den Heere, dewijl men daardoor Zijne Oppermajesteit schendt, Hem naar de kroon steekt en Zijn bestuur en wil duidelijk miskent. Betoonden nu de Moabieten dit wellicht daarin, dat zij met sprekende daden zeiden: Wie is de Heere, dat wij naar Hem luisteren zouden? en dat zij aan Israël, het volk dat Jehova Zich bijzonder geëigend had, veel afbreuk deden en allerlei nadeel toebrachten, dan zien wij, wat voor ons volk, als natie beschouwd, te wachten staat, wanneer hoogmoed onze harten vervult, wanneer wij ons tegen den Heere en Zijnen wil trotselijk verzetten en Zijne gunstgenoten kwalijk bejegenen; den zien wij met welk enen weerzin en afkeer de Hoge en Heilige ons aanziet, en wat lot wij zullen kunnen ondergaan, als Jehova's toorn tegen ons ontbrandt. Gewis God wederstaat de hovaardigen maar den nederigen geeft Hij genade. Den armen en schuldigen zondaar past verootmoediging; zalig zijn de armen van Geest, want hunner is het koninkrijk der hemelen; zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Dit zijn de woorden van den Zone Gods, gesproken, toen Hij op aarde was, om ons door Zijnen dood en bloedstorting den weg te openen en te banen, die ons tot genade en eeuwige vertroosting leidt. Intussen ontmoeten wij hier ook de aanleiding om op te merken de blijvende liefde Gods voor het nakroost van Zijne gunstgenoten. Was Moab een volk, uit den vromen Lot gesproten, dan rustte daarop een bijzondere zegen. Bestaat zulk een zegen ongetwijfeld, in de eerste plaats daarin, dat het kroost van elken vriend van God het Evangelie der genade als uit de hand des Vaders ontvangt, en op ene bijzondere wijze getuige mag zijn van den innerlijken en krachtdadigen invloed en strekking des waren geloofs en der oprechte godsvrucht, zodat het daarin roeping en aandrang vindt om zulk enen weg te kiezen en met Gods hulp in te slaan, dan is het duidelijk, dat de afwijzing van Moab, en van ieder kind, dat vrome ouders had, moedwillig en bijzonder strafbaar is, en daarom ook geheel voor eigen rekening ligt. Maar is nu genade geen erfgoed, en liggen er evenwel vele gebeden van godvruchtige ouders voor den troon van God, gelijk de Heere ook Zijne beloften over hun kinderen deed, dan zullen wij doorgaans opmerken, dat er op dat kroost, al is het ook dat het van den Heere moedwillig afwijkt, nog een uitwendige zegen ligt, welke er naar Gods toezegging om der vaderen wil op rust, waardoor de Heere toont Zijn woord te vervullen en het zaad Zijner knechten gedachtig te zijn. Dat zien wij in Moab volgens dit hoofddeel: geducht zijn de oordelen, die over hem bedreigd worden, en ontzettend zien wij de Goddelijke strafgerichten daarover aangekondigd; maar als het slot van alles is, dat de Heere zegt: "maar in het laatste der dagen zal Ik Moabs gevangenis wenden, " en Josefus ons bericht, dat er in zijnen tijd nog een groot volk van dezen naam was, den is het ons duidelijk, dat de Heere Zijn woord heeft vervuld en aan het zaad van Zijnen dienaar heeft gedacht, al is het dan ook slechts in uitwendige zegeningen.

Thans moge dat Moab niet meer onder de volken van het Oosten bekend zijn, en onder de Arabieren zijn ingesmolten, die allen blijven toch voor een groot deel nakomelingen van Ismaël en Moab en andere afstammelingen uit Abrahams huis, en deze vergeet de Heere niet; blijven zij nog steeds op aarde bewaard, die bewaring zal niet te vergeefs zijn. Als de tijden aanlichten, dat de kennis des Heeren één wordt op aarde, dan zien wij er ook uit deze toevloeien, gelijk het geslachte Lam zondaren gekocht heeft uit alle geslachten, talen, volken en natiën, om toegebracht te worden tot die gemeente der volmaakt rechtvaardigen, die in de hemelen is opgeschreven en voor Zijnen troon verzameld wordt. Dat wij intussen mogen toezien, dat in niemand onzer zij een boos en ongelovig hart om af te wijken van den Heere, en door ongeloof buiten gesloten te worden uit die eeuwige ruste, die voor het volk Gods in de hemelen is weggelegd.

De laatste woorden: Tot hiertoe is Moabs oordeel, is hoogstwaarschijnlijk van den redacteur, die al de Profetieën van Jeremia heeft bijeenverzameld.

HOOFDSTUK 49.

VOORZEGGING TEGEN ENIGE ANDERE VOLKEN, NABUREN DER JODEN.

V. Vs. 1-6. In de derde plaats wendt zich de Profeet tegen de Ammonieten, het broedervolk der Moabieten zowel wat afkomst als karakter en stemmen omtrent Israël aangaat, wonende in het noorden. Hoewel als kinderen van Lot gelijkelijk verwant met Israël, en daarom bij het intrekken van Israël in Kanaän verschoond, hadden zij zich even als de Moabieten vijandig tegen Israël betoond (Richt. 3:13; 10:7 vv. 11:12-32. 1 Sam. 11 2 Sam. 10 en 11:1; 12:26 vv. 2 Kron. 20 26:8; 27:5). Ook zij konden het niet vergeten, dat het deel van hun land, hetwelk hun Sihon, de koning der Amoriëten, had ontnomen, na diens overwinning door Israël aan den stam Gad was toegedeeld. Al heen streven strekte zich uit om Israël te verootmoedigen en dit gedeelte lands weer te verkrijgen. Zodra daarna de stammen Ruben, Gad en Manasse aan de Oostzijde van den Jordaan door den Assyrischen koning Tiglath-Pileser in ballingschap waren gevoerd (2 Kon. 15:29. 1 Kron. 5:26), maakten de Ammonieten zich meester van het ontvolkte land der stammen Gad en Ruben, terwijl zij ook Hesbon op de grenzen van beider gebied innamen. Deze wederrechtelijke toeëigening vormt het uitgangspunt onzer profetie, welke den Ammonieten voor hunnen haat tegen Israël verwoesting van hun land en gevangenschap aankondigt. Vóór Jeremia had vooral Amos (Amos 1:13-15) den Ammonieten straf aangekondigd. Deze voorzegging neemt Jeremia hier weer op, ontwikkelt die en bevestigt ze, daar zij in zijnen tijd nog niet vervuld was. Wat den tijd der vervaardiging van deze, zowel als van de volgende voorzeggingen van dit hoofdstuk aangaat, zo kan die niet nader worden bepaald, slechts schijnt dit zeker, dat zij vóór den slag bij Karchemis zijn vervaardigd, daar noch Nebukadnezar, noch de Chaldeënen worden benoemd. De inhoud van onze afdeling wordt verdeeld in drie delen: Omdat Ammon het erfdeel van God in bezit genomen heeft, moeten zijne steden verwoest worden, Israël zal echter zijn eigendom weer verkrijgen (vs. 1 en 2 1.), Ammon zal diep treuren, wanneer zijn god en zijne vorsten in gevangenis gaan (vs. 3 en 4). Zijn vertrouwen op den rijkdom van zijn land zal hem niets baten, maar zijn volk wordt van alle zijden verschríkt, uit het land verjaagd. Eens zal het echter ook weer worden hersteld (vs. 5 en 6).

1. Tegen de kinderen Ammons zegt de HEERE alzo: Heeft dan Israël, al is het thans in ballingschap en dus voor de wereld zo goed als dood, gene kinderen, in welke het eens zal opstaan? Heeft hij genen erfgenaam, wien zijn eigendom naar recht zal toekomen? Waarom, zo die vraag zonder twijfel bevestigend moet worden beantwoord, is dan Malcham¹⁾ (= zeer hoge koning), dien gij, Ammonieten, als uwen onzichtbaren koning en beheerser van uw land vereert, toch van a) Gad? Dit toch is het eigendom van Mij, den waren eeuwigen Koning, dat Ik aan Mijn volk voor altijd heb gegeven. En waarom woont tegen alle recht zijn volk in deszelfs steden, de steden der Israëlieten of Gadieten, die zij slechts voor den tijd, dat zij door Mij verworpen en door den koning van Assyrië weggevoerd zijn, hebben moeten verlaten?

a) Amos: 1:13.

1) In het woord "Malcham" ligt opzettelijk ene dubbelzinnigheid. Vooreerst is de koning der Ammonieten, die het land na vele vroegere vergeefse pogingen na de wegvoering van Gad in

bezit had genomen, bedoeld; want Malcham heet "hun koning; ~ tevens doelt de uitdrukking ook op den hoofdgod der Ammonieten, Milcom. De zonde van Ammon, zowel als van Moab in het wegnemen van het Israëlietische gebied, was ene eigenlijke ontkenning van Israëls verkiezing en zijne eeuwige roeping, ter volbrenging waarom hun juist dit land was gegeven. Hoe meer echter Ammon van deze verkiezing en deze roeping van Israël wist, des te groter was zijne schuld.

Beter is het dan ook het woord te vertalen en te lezen: Is dan hun (n. l. der Ammonieten) koning erfgenaam van Gad, De wegvoering van de Gaditen door Tiglath-Pileser had plaats gehad, maar dat gaf Ammon geen recht om die landen in bezit te nemen. Gad had nog kinderen, hoewel zij verbannen waren, en die kinderen, als zij terug kwamen, behielden naar Gods bestel het land.

2. Daarom ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik over a) Rabba (= grote stad), de trotse hoofdstad der kinderen Ammons, boven aan den Jabbok, nu nog de ruïne Aman (Deut. 3:11. Num. 11:30) een krijgsgeschrei zal doen horen, en zij zal tot enen woesten hoop worden, en hare onderhorige plaatsen, de overige Ammonietische steden (Num. 32:34-38. Joz. 13:15-28) zullen met vuur aangestoken worden; en Israël zal, als Ik het weer in zijn land breng, erven degenen, die hem en hun landen geërfd hadden, in bezit hadden genomen, namelijk de Ammonieten en hun land ten zuiden van den Jabbok, zegt de HEERE.

a) Amos 1:13.

3. Huil, o Hesbon, dat aan de grenzen in het zuiden ligt! want Ai, ene andere onbekende stad in Ammon, is verstoord, verwoest; krijten weeklaagt gij overige dochteren van Rabba, gij steden rondom de hoofdstad; gordt zakken aan in smart en diepe droefheid; a) drijft misbaar en loopt, wanhopig vrezende nog enigen tegenstand te bieden, om bij de tuinen, in de heggen rondom de wijngaarden, ten einde u daar te versterken: want Malcham, uw god, zal wandelen in gevangenis, zijne b) priesteren en zijne vorsten te zamen, en daarmee uwe zelfstandigheid en uw geluk.

a) Jer. 32:12. Jer. 4:8; 7:26. b) Jer. 48:7.

4. Wat roemt gij op uwe dalen met hun rijke koren- en wijnvelden? uw dal is weggevloten, 1) gij afkerige dochter, die zo ontrouw zijt geworden aan uwe afstamming van Lot, alle verwantschap met Israël verloochenende! die op hare a) schatten vertrouwt, zeggende: b) Wie zou tegen mij komen?

a) Jer. 48:7 b) Jer. 21:13.

1) Deze woorden worden verschillend uitgelegd. Calvijn is van mening, dat dewijl de Ammonieten meenden dat hun dal ondoordringbaar was voor de vijanden, de Heere hier zegt, dat het dal geen beschutting zal bieden. Gesenius en Rosenmüller vatten het op in den zin van overvloeien van bloed der vijanden. Anderen zoals Keil zijn van mening dat dit vertaald moet worden in den zin van, over den overvloed van uw dal. Het werkwoord hier

door wegvlieten vertaald, betekent vloeien, overvloeien. Als het land Kanaän genoemd wordt een land overvloeiende van melk en honing wordt hetzelfde woord gebruikt.

Wij verenigen ons met het gevoel van Keil.

5. Ziet, Ik zal dezen uwen hoogmoed kastijden, en vreze over u brengen, spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen, van allen, die rondom u zijn, en in het lot der volken en de nederlagen door dezelfde machtigen zult gij uw eigen lot te voren gewaar worden; en gijlieden zult, een iegelijk voor zich henen, uitgedreven worden, zo haastig zult gij vluchten, dat niemand meer omziet, en niemand zal den omdolende, den vluchtende, vergaderen.

6. Maar daarna 1), in den laatsten tijd, wanneer de Heiland der wereld zal verschijnen, en ook de heidenen in zijn rijk worden opgenomen, zal Ik de gevangenis der kinderen Ammons wenden, spreekt de HEERE, zodat zij weer een volk worden.

1) Deze belofte heeft betrekking op Christus. Het is niet twijfelachtig of deze belofte strekt zich uit tot Zijn komst, dewijl hij over de roeping des volks spreekt, welke God heeft uitgesteld, totdat Hij Zijn Zoon aan de wereld heeft gegeven. Het is daarom dat de Profeet als het ware wil zeggen, dat eindelijk ook het mededogen Gods aan de Ammonieten zal verleend worden, wanneer God Zijn kerk uit geheel de wereld verzamelt en maakt dat zij die vroeger waren gescheiden tot één lichaam zullen samensmelten.

Ook omtrent de vervulling dezer voorzegging horen wij van Josefus, dat Nebukadnezar de Ammonieten in het 5e jaar na de verwoesting van Jeruzalem heeft overwonnen en onderworpen. Kort te voren had hun koning Baälis den stadhouder Gedalia uit den weg laten ruimen (Hoofdst. 40:14). Ook na de ballingschap zetten zij hun vijandelijkheden tegen de Israëlieten voort, daar zij het bouwen der stadsmuren van Jeruzalem zochten te verhinderen (Neh. 4:1 vv.); en nog in den Makkabesen tijd tegen de Joden oorloogden (1 Makk. 5:6, 30-53). Eerst in de tweede eeuw na Christus verdween hun naam onder dien der Arabieren.

7.

VI. Vs. 7-22. Reeds Bileam had (Num. 21:18) den Edomieten, die Israël zo bitter haatten, en tegen welke zich nu de profetie van Jeremia wendt, aangekondigd, dat de grote heerser, die uit Israël zou opstaan, hen in bezit zou nemen. Maar tot aan de ballingschap waren zij steeds slechts voor een tijd door Israël onderdrukt, altijd weer wisten zij zich vrij te maken en beoorloogden zij Israël. Van wege zijne onverzoenlijke vijandschap hadden zich reeds de oudste Profeten (Jes. 34:5-17. Am. 1:11 vv, Joël 3:19) tegen Edom gewend, in 't bijzonder had Obadja Gods straf aangekondigd. Met herhalende en uitvoerige bevestiging van deze laatste profetie kondigt Jeremia even als later ook Ezechiël (Ez. 25:12 vv.) den ondergang aan. De inhoud wordt verdeeld in 3 strofen. De eerste (vs. 7-13) schildert het gericht over Edom als onafwendbaar, en door den Heere onherroepelijk besloten, zodat Themans beroemde wijsheid Edom niet meer kan redden. De tweede (vs. 14-18) beschrijft het gericht zelf en zijne aanleiding. De volken zullen Edom den krijg aandoen en klein maken, en het zal om zijn overmoedig vertrouwen op de vastheid zijner woonplaatsen tot een spot van alle

voorbijgangers worden. De derde strofe (vs. 19-22) toont het gevolg van het gericht aan. De Heere zelf zal als een leeuw de Edomieten overvallen en uit hunnen rotsburg wegslepen; van hunnen val zal de aarde dreunen, en zal den helden doodsangst overvallen.

7. Tegen Edom zegt de HEERE der heirscharen also: is er gene wijsheid meer te Theman (= zuideroord), het landschap in het noorden (Num. 21:10 Amos 1:12. Obadja 1:9)? Weet zij, die hooggeroemde, geen uitweg meer te vinden uit het ongeluk, dat over Edom komt? Is de raad vergaan van de verstandigen, die toch anders altijd nog raad wisten? Is hunlieder wijsheid onnut geworden? Ziet, de Heere vangt de wijzen in hun arglistigheid, dat de raad der verdraaiden gestort wordt (Job 5:13).

8. Neen! onherroepelijk komt Edoms gericht. Daarom vliedt, wendt u op uw vreedzame reize door Edom, woont in diepe verborgene plaatsen, gij inwoners van Dedan 1) met uwe karavanen (Hoofdst. 25:23. Gen. 10:7; 25:3), ook u kon, daar gij zo dicht bij Edom woont, en door uwen handel zozeer met hem verbonden zijt, het gericht mede treffen: want Ik heb Ezau's verderf, dat hij zich door zijnen haat, dien hij niet kon vergeten, tegen zijnen broeder Jakob berokkend heeft, over hem gebracht, den tijd, dat Ik hem bezocht heb 2); de tijd is gekomen Mijner geduchte oordelen over hem.

1) De Dedanieten, wier karavanen door Edom trokken, worden hier gewaarschuwd om te vluchten en zich te verbergen in de diepste schuilhoeken, opdat zij niet deelden in de ellende, die over Edom zou komen.

2) Beter: den tijd, dat Ik hen bezoek. De maat van Edoms zonden was vol. De tijd der oordelen was gekomen. De Heere zou aan Ezau bezoeken, al het kwaad, hetwelk deze Jakob had aangedaan.

9. Zo er wijnlezers tot u, o Edom! gekomen waren, zouden zij niet ene nalezing hebben overgelaten? Zo er dieven bij nacht gekomen waren, zouden zij niet verdorven, geroofd en verwoest hebben, zoveel hun genoeg ware 1) (Obadja 1:5).

1) Beter is het dit vers niet in vragenden zin te vertalen. De Heere wil toch zeggen dat de verwoesting van Edom zo algeheel zal wezen, dat er geen overblijfsel zal wezen. Het algemeen verderf is besloten en zal ten uitvoer worden gebracht. In vs. 12 wordt dit nog nader toegelicht met een vergelijking van Israël. Het eerste woord in het volgende vers is dan ook niet door maar, maar door want te vertalen.

10. Maar, beter: Want Ik heb Ezau van zijne onneembare sterkte ontbloot; Ik heb zijne verborgene plaatsen, de alleen aan hem bekende schuilhoeken in zijne rotsen ontdekt, zo dat hij zichvoor de vijanden, die over hem komen, niet zal kunnen versteken; zijn zaadEdom is verstoord, ook zijne broeders, de stamverwante volken, als Amalekieten (Gen. 36:12), Horieten (Gen. 36:20 vv.), Simeonieten (1 Kron. 4:42) en zijne naburen, als de bewoners van Dedan (vs. 8), Theman en Buz (Hoofdst. 25:23), en hij is er niet meer, niemand van hen.

11. Laat, wanneer gij zelf verlaten zijt en in het gericht van den vernietigingskrijg moet trekken, uwe wezen achter, en Ik zal hen, als Vader en Verzorger der wezen, alhoewel gij Mijnen naam hebt gehaat, in het leven behouden, en laat uwe weduwen op Mij vertrouwen.

12. Want zo zegt de HEERE: Ziet, degenen, welker oordeel het niet is,

1) wien het als uitverkoren volk van God niet van rechtswege toekwam den beker te drinken des toorns Gods, zullen dien om der zonden wil, met welke zij hun heerlijkheid hebben bezoedeld, ganselijk drinken; en gij, die uwe eerstgeboorte hebt veracht, de kennis van God hebt verworpen en de afgoden gediend, die bovendien dezelfde zonden als Israël hebt bedreven, zoudt gij enigzins onschuldig gehouden worden? Zeker niet! Gij zult niet onschuldig worden gehouden, maar gij zult ganselijk drinken.

1) Hij bevestigt hier wat in het naaste vers is aangeduid, n. l. dat het oordeel Gods het gehele zaad van Ezau zou treffen, dewijl het ongerijmd zou zijn, dat het volk Gods harder behandeld werd, dan degenen, die buiten zijn, en die helemaal het juk hadden afgeschud. Ik nu pas dit op de Kerk toe. Sommigen passen dit toe op de naburige volken, die niet zo misdadig waren als de Idumeërs. Maar die uitlegging is koud en altijd moet men op het plan van den Profeet letten. Wat nu wil hij anders dan den gelovigen tonen, dat er geen oorzaak is, waarom zij zouden vertwijfelen, hoe zwaar ook God hen kastijdde, dewijl als het ware de straf volstrekt niet zachter was, welke Hij aan de Idumeërs zou voltrekken. Wij weten dat wij zeker door naijver worden gekweld, wanneer wij zien dat de goddelozen en verworpenen het beter hebben dan de kinderen Gods. Met dat doel is ook Ps. 37 gedicht.

13. Want Ik heb bij Mijzelven gezworen, 1) spreekt de HEERE, dat Edoms hoofdstad Bozra ten zuiden van de Dode zee, waar nu nog op enen heuvel het dorp Buseira met ene grote ruïne ligt, worden zal tot ene ontzetting, tot ene smaadheid, tot ene woestheid, en tot enen vloek, ene vervloekte stad, die niemand weer opbouwt; en al hare steden zullen worden tot eeuwige woestheden.

1) Edom mocht menen, dat wat Jeremia verkondigde niet zou uitkomen, dewijl hare vestingen schier oninneembaar waren, de Heere bevestigt Zijn oordeel met een eed. Zo waarachtig, als Hij leefde en Hij de ware en almachtige God was, de Souvereine God, zo waarlijk zou de verwoesting over Edom komen, ja zo vreselijk zou de straf zijn, dat tot in eeuwigheid de ban er op zou blijven liggen, zodat hare steden voor immer verwoest zouden blijven.

14. Ik, de Profeet Gods, heb een gerucht gehoord van den HEERE, en er is een gezant van den Heere aller volken geschikt, gezonden onder de Heidenen, om te zeggen: Vergadert u, gij werktuigen Mijner straffen! en komt aan tegen haar, tegen de mannen van Edom, met uwe legerscharen, en maakt u op ten strijde! (Obadja 1:1).

15. Want ziet, Ik heb u klein gemaakt onder de Heidenen, veracht onder de mensen (Obadja 1:2).

16. Uwe schrikkelijkheid, dien gij allen volken toondet, om hun daardoor vrees voor u in te boezemen, heeft u bedrogen, en a) de trotsheid uws harten, gij, die woont in de kloven der

steenrotsen, die u houdt op de hoogte der heuvelen! Al zoudt gij uw nest zo hoog maken als de arend, zo zal Ik u van daar nederstoten, spreekt de HEERE. (Obadja 1:3, 4).

a) Jer. 48:29.

Wat de wereld bescherming noemt kan toch ganselijk niet beschermen tegen Gods gerichten; de dood stijgt over alle rotsen.

17. Alzo zal Edom worden tot ene ontzetting; a) al wie voorbij haar gaat zal zich ontzetten, en ten spot fluiten over al hare plagen¹).

a) Jer. 50:1 :3

1) De verwoesting van Edom is zodanig, dat het eerste gevoel, dat van ontzetting bij deszelfs beschouwing is, hoe ene zo uitgestrekte streek, thans door de sterkste trekken ener woeste verlatenheid gekenmerkt, ooit met steden kon versierd zijn, of eeuwen lang door een machtig en welvarend volk zijn bezeten geweest. Het tegenwoordige voorkomen zou deszelfs oude geschiedenis logenstraffen, wanneer de geschiedenis niet gestaafd door de menigvuldige blijken van vroegere beschaving, door de overblijfselen van muren en geplaveide wegen, en door de bouwvallen van steden, die nog in het verstrooide land aanwezig zijn.

18. a) gelijk de omkering van Sodom en Gomorra en harer naburen, Adama en Zeboïm, zal het zijn, zegt de HEERE, zo zal ook Edoms land ene woestijn worden; niemand zal daar wonen, en geen mensenkind daarin verkeren.

a) Gen. 19:25. Jer. 50:40. Amos 4:11.

19. a) Ziet; gelijk aan leeuw van het bos uit de b) verheffing van den Jordaan, zal hij, die Mijn gericht aan Edom zal volvoeren, opkomen tegen de sterke woning; want Ik zal hem in een ogenblik daaruit, uit die vaste rotswoning doen lopen, en wie daartoe verkoren is, dien zal Ik tegen haar bestellen en tot een heerser over haar maken. Wie zou Mij verhinderen te verkiezen dien Ik wil, dat hij over Edom heerse? want wie is Mij gelijk? en c) wie zou Mij dagvaarden, Mij tot rekenschap van Mijne daden kunnen noodzaken? en wie is die herder van enig volk, wie is er onder de vorsten van Edom, hoewel zij zich in hun rots-burchten zo veilig achten, die voor Mijn aangezicht, het aangezicht des Almachtigen, bestaan zou?

a) Jer. 50:44 vv. b) Jer. 12:5. c) Job 41:1. Jer. 50:44, 45.

1) Letterlijk staat er, uit het sieraad van den Jordaan, d. w. z. uit zijn met riet begroeide oevers, waarin de leeuw schuilt en van waaruit bij zijn prooi bespringt. Gelijk uit die rietbossen de leeuw plotseling opspringt, zo zou ook de vijand plotseling tegen Edom opkomen en het land verwoesten.

De Heere bevestigt het vonnis met de verzekering, dat niemand Hem gelijk is en niemand Hem tot verantwoording kan roepen. Ook niemand is er, die, als een herder, Edoms schapen tegen dien opkomenden leeuw kan beschermen.

De Heere zendt dien leeuw tot verwoesting en dan zal er geen herder zijn, die hen beschermen zal of kan.

Weer wijst de Heere hier op Zijn onwrikbaar recht en op Zijn onfeilbare macht.

20. Daarom hoort en neemt ter harte des HEEREN vastbepaalden raadsdag, dien Hij over Edom heeft beraadslaagd, en Zijne gedachten, die Hij in 't bijzonder gedacht heeft over de inwoners van het landschap Theman, die zo trots zijn op hun eigene wijsheid en daarom Gods raad gering achten. Zijn besluit luidt aldus: Zo de geringste van de kudde hen niet zullen ter neer trekken, van hun hoogte zullen afstorten en wegslepen! Indien Hij hunlieder woning niet boven hen zal verwoesten!

De overeenkomstige plaats in Ezech. 25:14 heeft reeds de Vulgata en na haar Luther bewogen om "de geringste van de kudde" als subject van den zin te nemen en zo te verstaan, dat Edom eens Israëls buit zal worden. Maar slechts eenmaal in den gehelen samenhang spreekt onze Profeet van enen buitenlandsen heerser, die als een leeuw Edom zal overvallen en niet, zo als Ezechiël en Obadja, van de gehele inlijving van Edom in Israël tot straf voor zijne zonden tegen Gods volk. Zo passen de uitdrukkingen in ons vers slechts op een subject, even als in 't voorgaande vers genoemde leeuw. De "geringste van de kudde" moet dus als object van den zin worden genomen, en daaronder moeten de Edomieten, de zwakke, hulpeloze schapen van den herder in Edom, die machteloos zijn tegenover den Almachtige, worden verstaan. Woordelijk luidt dan de eerste helft van het vers: "waarlijk, men zal hen, de geringen der kudde, wegslepen, waarlijk over haar zal zich ontzetten hare eigene vlakke, " op welke zij tot hertoe weidde, zo verschrikkelijk zal hun lot zijn.

Men verbeelde zich ene kleine kudde, door het verscheurend gedierte weggesleept, zonder zelfs het geringste vee te verschonen, of ene schaapskooi, die, instortende, het vee, dat daarin geborgen was, bestraft en versmoort. Men kan zich ook dus voorstellen: de schaapskooi stort in, en nu is de kudde daarbinnen niet langer veilig tegen het wild gedierte, dat daar rondom woont, zodat alles wordt weggesleept.

De vertaling van onze Staten-Overzetters is in navolging van de Vulgata. Zoals hierboven reeds terecht is opgemerkt is deze niet juist. In het vorige vers is gevraagd naar den herder, die voor het aangezicht Gods zou bestaan, om tegen Zijn Raadsbesluit in, de schapen te beschermen tegen den komenden leeuw.

Hierop geeft ons vers een antwoord, in den zin, dat er geen herder zal gevonden worden; de geringen, de zwakken zullen door den leeuw worden weggesleept en de slachting zal zo verschrikkelijk zijn, dat de vlakten der weide zelf er zich over zullen ontzetten. Geringen der kudde, is dichterlijke uitdrukking voor, weerlozen.

Ja, zo vreeslijk zal de val van Edom zijn, dat in 't volgende vers gezegd wordt, dat de aarde er over zal beven, en het angstgeschrei van het volk zal gehoord worden tot aan de Schelfzee. Met de levendigste kleuren schildert de Profeet de verwoesting van Edom, van dat volk, dat zich immer als het meest vijandige volk tegen het erfdeel des Heeren heeft betoond. Veel heeft Israël van Edom geleden. Altijd, al de eeuwen door heeft Edom getracht Israël te vernietigen, maar terwijl voor het oude volk Gods nog verwachting is, zal Edom tot volkomene vernietiging, tot eeuwige verwoesting worden overgegeven.

21. De aarde heeft bij die ineensstorting gebeefd van het geluid huns vals, van het gekrijt des jammers over hunnen ondergang, welks geluid gehoord is verre in het zuiden bij de Schelfzee.

22. Ziet, hij, de machtige, dien Ik tegen het hoogmoedige Edom zal zenden, zal opkomen tot het gebergte, en snel vliegen, als een arend; die van zijnen buit zeker is, en zijne vleugelen over Bozra, Edoms hoofdstad, uitbreiden; en het hart van Edoms helden zal te dien dage wezen als het hart ener vrouw, die in nood is. (Hoofdst. 48:40 vv.).

Over de vervulling van dit gericht aan Edom vgl. Obadja aan het slot, en Mal. 1:4 Verder vgl. over de betekenis van het volk der Edomieten in de geschiedenis Obadja 1:1 .

23.

VI. Vs. 23-27. Bij het gericht van God over alle volken, dat Jeremia verkondigt, kan ook Aram of Syrië niet ontbreken, waarvan wij bij 1 Kon. 11:25 hebben aangewezen, hoe het uit verscheidene kleinere rijken na den dood van David ontstond, en tot een groot en machtig rijk met de hoofdstad Damascus werd. Zowel Israël als Juda hadden met deze vele en zware oorlogen te strijden. Onder den koning Rezin werd het eindelijk door den Assyriër Tiglat-Pilezer op aandrang van Juda, s koning Achaz verwoest en tot ene Assyrische provincie gemaakt. De machtigste steden waren Damascus, Hamath en Arpad (vgl. 2 Sam. 8:6), welke vroeger eigene koningen hadden. In onze profetie die op de oudere voorzeggingen tegen Syrië van Amos (Amos 1:3-5) en Jesaja (Jes. 17:1 vv.) rust, is onder Damascus niet de stad, maar het naar deze zijne hoofdstad genoemde Syrische rijk bedoeld. Niet zo als bij Amos de wreedheid van Syrië tegen Israël, niet zo als bij Jesaja de verbintenis met Israël tot onderbrenging van Juda, niet ene enkele, bijzondere verandering, maar zijne algemene schuld van haat tegen het volk Gods en den heidensen hoogmoed maakt de reden uit van het aangekondigde oordeel tegen Syrië bij Jeremia. De inhoud is de volgende: Een vijand, die van het noorden komt, bedreigt eerst Hamath en Arpad, die daarover in onrustige beweging komen als ene door stormen bewogene zee. Die beweging bereikt ook Damascus, van daar moedeloosheid, angst, gedeeltelijke vlucht. Toch wordt de stad niet door alle troepen verlaten, van daar een groot bloedbad en vernietiging van de legermacht in de straten, en verwoesting der stad door vuur.

23. Tegen a) Damascus. Welk een schrik maakt zich meester van alle bewoners van het rijk en van het land van Syrië! Beschaamd zijn de steden van het noorden, is Hamath (= kasteel) aan den Orontes, thans Hama geheten (Gen. 10:17. Num. 34:8) en Arpad (= steun), zeven uren

ten noorden van Haleb, thans het dorp Arfad (2 Kon. 18:34); omdat zij een boos gerucht, een gerucht omtrent een vijandelijk leger gehoord hebben, zijn zij gesmolten, verschrikt; bij de zee, in het westen, is bekommernis; men kan er niet rusten van angst.

a) Jes. 17:1.

24. Damascus, de grote heerlijke hoofdstad des lands, is slap, moedeloos geworden, zij heeft zich gewend om te vluchten, en siddering heeft haar aangegrepen, zodat zij niet kan voortkomen; benauwdheid en smarten als van ene a) barende vrouw hebben haar bevangen.

a) Jer. 4:31; 6:24; 30:6.

25. Hoe is de beroemde stad niet gelaten! is de schrik dan zo groot, dat de stad Mijner vrolijkheid, 1) niet verlaten is?

1) Dit vers is niet duidelijk, maar de betekenis kan niet andere wezen, dan dat, door schrik verlamd, de inwoners de stad niet hebben verlaten, en dat daarom zal vervuld worden, wat in het volgende vers gezegd wordt, dat de jongelingen op de straten zullen vallen en de soldaten zullen terneer gehouwen worden. Calvijn is van mening, dat de zin is, dat de stad tot dusver was gespaard, maar nu zal ingenomen worden. Hiervoor is wel iets te zeggen, maar dan is de verbinding van dit vers met het volgende niet te verklaren.

26. Daarom zullen hare jongelingen, die verzuimden te vluchten, vallen op hare straten; en al hare krijgslieden zullen te dien dage nedergehouden worden, spreekt de HEERE der heirscharen,

27. En Ik zal, zo als reeds Amos in Amos. 1:4, 14 verkondigde, een vuur aansteken in den muur van Damascus, en het zal Benhadads, des Syrischen konings, paleizen verteren.

De vervulling van deze bedreiging kan uit gebrek aan berichten niet worden aangewezen. Daar Faraö Necho Syrië veroverd heeft, is het zeer mogelijk, dat na de nederlaag der Egyptenaren te Karchemis bij de verovering van Syrië door Nebukadnezar Damascus veel te lijden had. Toch is de profetie zo algemeen, dat wij hare vervulling niet tot de verovering van Nebukadnezar behoeven te beperken.

Hoewel ook Nebukadnezar Syrië en Damascus bezet heeft, zelfs tot op ene zekere hoogte ook vijandig heeft behandeld (hetzij als Assyrische provincie, hetzij als aan Egypte onderworpen), zo strekt zich toch het perspectief van den Profeet over de gehele toekomst van Damascus uit. Hij ziet in een beeld, wat bij de vervulling in vele delen zich ontvouwt.

28.

VII. Vs. 28-33. Verder wendt zich de bedreiging van den Profeet tegen al de stammen der Arabieren of Bedouïnen, zowel de nomadische, die onder den naam van den voornaamsten stam Kedar, alsook de in dorpen wonende, die onder het "koninkrijk van Hazor" worden

zaamgevat. Daar de voorzegging reeds den naam van Nebukadnezar noemt, zo is zij waarschijnlijk later dan de vorige geschreven, namelijk na den slag bij Karchemis, ongeveer gelijktijdig met de tweede profetie tegen Egypte. De inhoud daarvan is het volgende. Den in het oosten van Palestina, in Arabië wonende herdersvolken wordt beroving, verwoesting des lands en verstrooiing door Nebukadnezar aangekondigd. Vooreerst wordt den vijanden toegeroepen, dat zij naderen, de Arabieren met krijgsgeschreeuw zullen aanvallen en beroven (vs. 28 en 29); de Arabieren zelf worden vermaand te vluchten en zich te verbergen en de raadsragen te ontgaan, die tegen hen zijn gesmeed. Hierop worden de vijanden op nieuw tot den aanval opgeroepen, terwijl, als om hen te lokken gezegd wordt, dat zij te doen zullen hebben met een volk, dat niet achter bolwerken verschanst is. Rijke buit wordt hun voor ogen gehouden, verstrooiing naar alle kanten heen zal het gevolg zijn van den aanval, die eveneens van alle zijden begon. Het land zal echter verwoest worden en ophouden ene woonplaats voor mensen te zijn (vs. 30-33).

28. Tegen Kedar, =(zwartheid), of de Kedarenen, een stam der Arabieren, die tussen Petreïsch Arabië en Babylonië zwierf, en hier alle Arabieren voorstelt, welke gene vaste woonplaatsen hebben (Gen. 25:13), en tegen de koninkrijken van Hazor 1), d. i. de Arabische stammen, die vaste woonplaatsen hebben en door stamvorsten of Sjeiks geregeerd worden. Tegen die allen, die Nebukadnezar, de koningin van Babel, sloeg, zegt de HEERE also: Maakt u op, gij Chaldeënen, wien Ik de uitvoering van Mijn gericht bevolen heb, trekt op tegen Kedar, en verstoort de kinderen van het oosten, d. i. alle zwerfende Arabieren (Richt. 6:3, 33; 7:12; 8:10).

1) Het woord Hazor betekent eigenlijk een dorp zonder muren en poorten; Jeremia gebruikt het hier als eigen naam. Nog heden heten de Arabieren, die vaste woonplaatsen hebben Hadarij, ter onderscheiding van Wabarije, de Arabieren, die in tenten wonen; hadar is de vaste woning in tegenstelling tegen bedu, de steppen, waar de tenten nu hier dan daar voor een tijd werden opgeslagen.

29. Zij zullen hun tenten en hun kudden nemen, hun gordijnen enin 't algemeen al hun gereedschap, en hun kemelen, waarin vooral hun rijkdom bestaat, zullen zij voor zich wegnemen; en zij zullen tegen hen uitroepen: Schrik van rondom!

30. Daarom raad Ik u: Vliedt gij zonen der woestijn! zwerft fluks henen weg, woont in diepe plaatsen, gij inwoners van Hazor, van opene dorpen, spreekt de HEERE; want Mijn knecht Nebukadnezar, de koning van Babel, heeft enen raadslag tegen ulieden beraadslaagd, en ene gedachte tegen hen gedacht.

31. Maakt u op, o legers, die Mijn gericht zullen volvoeren, trekt op tegen het volk, dat rust heeft, en niets kwaad vermoedt, dat in zekerheid woont, spreekt de HEERE. Gij zult ze zonder grote moeite verslaan en gemakkelijk hun land veroveren, want het is een volk, dat gene deuren noch grendel heeft, dat gene vaste steden bezit, die alleen wonen, zonder naburen, die hen helpen.

32. En hun kemelen zullen ten roof zijn, en de menigte van hun vee, de grote kudden van schapen en geiten, zal ten buit zijn; en Ik, de Heere, die Mijn gericht over hen breng, zal hen verstrooien in alle winden, te weten degenen, die aan de a) hoeken afgekort zijn 1), en Ik zal hunlieder verderf van al zijne zijden aanbrengen 1), spreekt de HEERE.

a) Jer. 9:11; 10:22.

1) Dit heeft betrekking op de nog heden bestaande gewoonte van verscheidene stammen der Bedouïnen, om de haren van het hoofd en baard te korten. De zonde der woestijnbewoners, waarom dit gericht wordt gedreigd, is nergens genoemd; zij is dus zeker die van alle heidense volken, die zonder God in de wereld leven, over welke allen het gericht moet komen, opdat zij den levenden God leren kennen. Wanneer de Arabieren, wier schuld hier niet met name wordt genoemd, toch Gods straffenden arm niet konden ontkomen, zo moesten de Joden, die met beter weten den Heere hadden verworpen, des te eer de gerechtigheid van hun eigen straf inzien. Bovendien wanneer dood en verderf als een zondvloed over het gehele mensdom komt-en zo geschiedde het toen- dan konden de mensen er gemakkelijk toe komen, om niet meer aan de gerichten Gods en opzettelijke straffen voor de bijzondere volken en personen te denken. Daarom moet het woord Gods op deze opmerkzaam maken. De Joden hadden den ondergang van hun rijk ondervonden, dit zelfde geschiedde met de macht der Assyriërs, met de Egyptenaars; later kwam de beurt aan de Meden en de Perzen. Toen kon het schijnen, alsof alles in den blinde ging, als in een storm door elkaar. Nu moesten de gelovigen in de verwarring Gods hand zien. Daarom hebben de Profeten vooraf zo nauwkeurig van den ondergang der bijzondere volken en rijken geprofeteerd.

33. En Hazor, elke woonplaats der stammen, die vaste woonplaatsen hebben, zal worden tot ene a) drakenwoning (Jes. 13:22), ene verwoesting tot in eeuwigheid; niemand zal daar wonen en geen mensenkind daarin verkeren.

Jer. 9:11; 10:22.

34.

VIII. Vs. 34-39, Nu volgt de dreiging des gerichts over de meer verwijderde, aan gindse zijde van den Tiger wonende volken, welke in de rij in Hoofdst. 25:25 en 26 genoemd zijn, en wier vertegenwoordiger hier Elam is. Daarmee wordt bedoeld het oorspronkelijke Semietische volk aan de Perzische golf in Elymaïs, de Perzische provincie Suriana. Deze Elamieten behoorden onder Esar-Haddon nog tot het Assyrische rijk (Ezra 4:9), en vielen na de verwoesting daarvan in handen der Mediërs. Daar wij generlei berichten omtrent de oudere geschiedenis van Elam bezitten, is ons ook onbekend, wat aanleiding tot onze profetie gaf. Volgens het opschrift is zij later ontstaan dan de voorgaande in Hoofdst. 48 en 49:1-33, #Jer 1- namelijk eerst in het begin der regering van Zedekia, en dus niet lang vóór de profetie tegen Babel. De inhoud daarvan is het volgende: Elams krijgsmacht zal worden vernietigd en zijne bevolking zal in alle vier winden worden verstrooid. De Heere zal hen voor hun vijanden bevreesd maken en door het zwaard laten vervolgen, totdat zij vernield zijn. In het land zelf zal Hij gericht houden, en koning en vorst daaruit verdelgen.

34. Het woord des HEEREN, dat tot den Profeet Jeremia geschied is tegen Elam 1), in het begin des koninkrijks van Zedekia, den koning van Juda, zeggende:

1) Elam is hier de representant der heidenwereld in het algemeen. Niet alleen over de volken, die tegen Israël gewoed hebben, zal de hand des Heeren zijn, maar ook tegen de Heidenen, die Hem niet hebben gediend. De gerichten Gods zullen over de Heidenen gaan, echter niet om ze geheel te verdelgen. Want straks zal ook tot de heidenwereld het Evangelie der genade komen, en de Kerk, tot dusver volkskerk, wereldkerk worden, zodat ook uit de Heidenen zullen vergaderd worden.

35. Zo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal verbreken Elams boog 1), het voornaamste van hunlieder geweld, de wapenen, die dat van ouds in den krijg beroemde volk het meest beroemd en gevreesd hadden gemaakt.

Boog representeert de gehele krijgsmacht. De Heere voorspelt hier derhalve, dat Elam weerloos zal worden gemaakt.

Wie het doen zal, zegt de Heere duidelijk. Hij zal het doen, niet door Nebukadnezar, want dit staat hier niet, maar op buitengewone wijze.

Op welk een wijze de ondergang van dit volk zou plaats hebben wordt niet gezegd, wel dat het door het gericht Gods tot bekering zou komen (vs. 39).

36. En Ik zal, om hen aldus weerloos en ellendig te maken, de vier winden uit de vier hoeken des hemels, door Mijnen Geest opgewekte en bezielde werktuigen, namelijk vijandelijke legers over Elam aanbrengen, en zal hen door deze in al diezelfde winden, die hemelstreken verstrooien, en er zal geen volk zijn, waarhenen Elams verdrevenen niet zullen komen.

37. En Ik zal Elam versaagd maken voor het aangezicht hunner vijanden, en voor het aangezicht dergenen, die hun ziel zoeken en zal een kwaad over hen brengen, de hittigheid Mijns toorns, spreekt de HEERE; en Ik zal het zwaard achter hen zenden, totdat Ik hen verteerd zal hebben (Hoofdst. 9:16).

38. En Ik zal Mijnen troon, Mijnen rechterstoel in Elam stellen, om aldaar gericht te houden, en zal den koning en de vorstenen henzelfen van daar vernielen (Hoofdst. 43:10), spreekt de HEERE.

39. Maar het zal geschieden in het laatste der dagen, wanneer in later tijd de zaligheid der ganse wereld zal verschijnen, dat Ikook Elams gevangenis, zijne dienstbaarheid en smaad wenden zal, zodat het als een vrij volk in het rijk Gods ingaat en Mijn volk is, spreekt de HEERE (Hoofdst. 49:6; 48:47).

Jeremia kondigt hier het gehele ophouden van den Elamitischen staat aan, ene algemene verstrooiing en vernietiging van het volk, een gericht, dat de Heere zelf over hen zal houden. Wanneer deze profetie omtrent Elam zal vervuld zijn, kan niet nauwkeurig worden bepaald,

daar wij te weinig betrouwbare berichten omtrent de lotgevallen van dit volk hebben. Dat Nebukadnezar degene zou zijn, die het gericht aan Elam zou volvoeren, is nergens aangewezen, en al had, was niet aan te wijzen is, Nebukadnezar werkelijk Elam veroverd, en het volk onderworpen en cijsbaar gemaakt, zo zou dit toch veel te weinig zijn, om deze zo ernstige bedreiging te vervullen. Dat in Hoofdst. 25 Nebukadnezar als die heerser wordt genoemd, in wiens macht alle volken 77 jaren zouden worden overgegeven, vordert niet, dat al de volken, die daar genoemd worden (ook Elam) door Nebukadnezar moeten overwonnen en onderworpen zijn. Die voorzegging toch moet vooral het gericht Gods over alle volken aanschouwelijk voorstellen. "Elam komt in onze profetie niet volgens zijne geschiedkundige verhouding tot het volk van Israël in aanmerking, maar als vertegenwoordiger der verre heidenwereld, die tot dien tijd nog in gene betrekking tot het volk Gods was gekomen, maar desniettemin ook mede aan het gericht over alle volken wordt overgegeven, om door dat gericht tot kennis van den waren God gevoerd en zijn heil deelachtig te worden.

HOOFDSTUK 50.

VERWOESTING VAN BABEL. VERLOSSING VAN HET JOODSE VOLK.

IXa. vs. 1-28. Jeremia heeft op des Heeren bevel den beker van Gods toorn eerst aan het afvallige volk van God, vervolgens aan acht heidense volken in den omtrek van Egypte tot aan Elam gereikt. Het werktuig, waardoor deze Goddelijke gerichten zullen worden volvoerd, is de trotse wereldstad Babel, die bestemd was tot leiding der wereldgeschiedenis van het eerste jaar van Nebukadnezar gedurende een zeventigtal jaren. Eindelijk zou ook Babel den beker des toorns drinken (Hoofdst. 25:26), en het gericht over Babel zou tevens de verlossing voor de onderdrukte volken zijn, vooral ook voor het volk van God, voor Juda en Israël. De kroon en de sleutel der gehele profetie van Jeremia is dit profetisch triomfgezag over Babels val, dat in de beide hoofdstukken 50 en 51, 104 verzen lang voor ons ligt. Dit gezang is in den hoogsten zin des woords profetisch, niet omdat het bijna zestig jaren te voren vele bijzondere karakteristieke omstandigheden verkondigt, die bij de inneming van Babel door de Meden en Perzen plaats hadden, maar vooral omdat hij over dat Babel van dien tijd heen ziet, en in het grote en uitgebreide van den profetischen blik het gericht Gods over Babel schildert, als het door alle gelovigen gewenste gericht over de macht der wereld, over ieder groot wereldrijk en over den vorst der wereld, over satan. Het geschiedkundige Babel is hem slechts type van het mystische Babel, terwijl de menigte van prachtige beelden van den krijg der volken tegen Babel eigenlijk toch slechts de Goddelijke machten moeten voorstellen, die de macht dezer wereld vernietigen. Niet eerst de profeten hebben Babel voorgesteld als een middelpunt en type van de Gode vijandige macht der wereld; van den beginne af droeg het dit karakter, want het is de plaats van de eerste aardse vorstelijke macht geweest. Die Nimrod, aan wien nog heden ten dage door de ruïne van den toren Rers Nimrud herinnerd wordt, en die in de tradities van het Oosten nog steeds voortleeft als een groot misdadiger en vijand der godheid, had volgens Gen. 10 als begin zijner heerschappij, Babel. De eerste despoot en veroveraar is dus van Babel uitgegaan. Daarbij komt dat de Babylonische torenbouw een werk was van den God trotserenden, menselijken overmoed. Dat in dien vroegen tijd nedergelegde zaad is in Nebukadnezar tot vollen bloei en ontwikkeling gekomen. Door hem is Babel werkelijk het eerste, alles verslindende wereldrijk geworden. Wat zijne macht boven die van Assyrië, Perzië en Rome onderscheidde, was, dat hij ook het rijk van God heeft verslonden, zodat het op dezen tijd nog niet uit de boeien van de macht der wereld is losgekomen. juist omdat Babel de eerste macht der wereld is, die Gods rijk in dezen toestand bracht, komt zij in de Schrift voor als de wereldmacht, en alle trekken, die aan de bijzondere wereldmachten worden toegeschreven, worden in het O. T. op Babel overgedragen, en het komt voor als het beeld van het rijk van de antichrist. Even als Babel den buit, van alle volken binnen zijne muren heeft zaamgebracht en zijne pracht daardoor heeft gevestigd, zo hoopt Jeremia in dit verheven gezang des Goddelijken gericht ook de woorden der vroegere Profeten ten gerichte (vooral Jes. 13, 14, 21, 41 Micha 4. Habakuk) over Babel en alle andere zondige volken op Babels hoofd opeen. Zijne profetie vormt also het toppunt der oud-Testamentische voorzegging tegen Babel. Ja, alle vroegere gerichten over de volken lopen in dit laatste grootse gericht te zamen. De hoofdgedachte van het geheel is Babels ondergang en Israëls verlossing uit Babel. Deze wordt in ene rij los samenhangende beelden door 3 hoofddoelen (Hoofdst. 50:2-28; 50:29-51 :26; 51:27-58), die telkens met ene levendige vermaning tot den strijd beginnen,

uitgevoerd. In het eerste deel staat de blik op de noodzakelijke verlossing van Israël op den voorgrond. Hoewel in de bijzondere delen een welgerangschikte gedachtengang aanwezig is, zo kan de inhoud toch moeilijk in korte woorden worden weer gegeven. In de eerste plaats verkondigt de profeet luide aan alle volken den val van Babel. Vervolgens zullen de gevangenen van Juda en Israël wegtrekken, om van zonde en ellende verlost, hunnen God in een eeuwig verbond aan te hangen. Na lange, zware kastijding slaat voor Gods volk het uur der bevrijding, wanneer de Heere door ene menigte volken uit het noorden Babel zal verwoesten (vs. 2-13). De Profeet roept de vijanden op, om zich tegen Babel toe te rusten en Gods wraak aan het te volbrengen, want Israël zal aan Babel zowel als aan Assur worden gewroken, in zijn land terugkeren, en volle vergeving zijner zonden verkrijgen. Nogmaals ontbiedt de Profeet den volvoerder van het gericht, om Gods wrake aan Babel te voltrekken en schildert hij de volvoering daarvan (vs. 14-28).

1. Het woord, dat de HEERE gesproken heeft tegen Babel, tegen het gehele land der Chaldeëen, door den dienst van den Profeet Jeremia¹).

1) Tot hiertoe heeft onze Profeet over de naburige volken gesproken, die het uitverkoren volk wredelijk hadden behandeld; doch dit was enige vertroosting, wanneer de kinderen Abrahams begrepen, dat hun heil er mede begon en dat het een oordeel was over zo vele beledigingen, welke zij hadden verdragen. Maar die vertroosting was nog maar een middelmatige ja, zij kon velen koud laten, dewijl er ondertussen geen hoop was op redding. Het was toch een zwakke troost, meerderen te hebben als deelgenoten in hun ellende. Maar indien Jeremia slechts geleerd had, dat er niemand van dengenen, die de Kerke Gods lastig hadden gevallen, ongestraft gelaten was, hadden de Joden kunnen tegenwerpen, dat zij van hun ellende niet bevrijd waren, dewijl de monarchie van Babel bloeide en zij als het ware door een altijddurend graf waren ingesloten. Het was derhalve noodzakelijk dat voorspeld werd, wat wij hier lezen. Doch ofschoon deze Godsspraak in de laatste plaats wordt geplaatst, is het op te merken, dat de Profeet terstond van den beginne vrijmoedig over het verderf en den val van Babel heeft gesproken.

Overigens, deze profetie was als het slotstuk van het Boek, opdat zij de smart lenigde bij de arme ballingen, wanneer zij hoorden, dat de verdrukking, waarmee zij allen geteisterd en onder welke zij als het ware ontzield ter neer lagen, niet altijd durend zou wezen.

2. Verkondigt het onder de overige heidenende volken, en doet uwe stem luide horen, en werpt ene banier, een hogen signaal-staak op, opdat zich de gewichtige tijding zo snel mogelijk verbreide; laat met gejubel de stem horen, verbergt het niet, wat allen volken, inzonderheid Israël en Juda verlossing belooft, zegt: Babel, de machtige, grote stad en met haar het gehele Gode vijandige rijk, is ingenomen; Bel of Baäl, hun opperste god, dien zij als den koning des hemels en der aarde vereren, is beschaamd, hij heeft zijne stad niet kunnen redden; zijne machteloosheid en nietigheid is openbaar geworden. Merodachof Bel-Merodach (= dood), zo als zij hunnen oppersten god als beschermgod van Babel ook noemden (Jes. 46:1) is verpletterd, omdat hij zijn rijk niet heeft kunnen beschermen; hare afgoden zijnallen te zamen beschaamd, hare dregoden zijn verpletterd. 1)

1) Bij deze schilderij van Babels verwoesting, even als bij al het volgende, is steeds in het oog te houden, dat Babel in den geest der voorzegging tevens voorbeeld is van de wereldmacht in 't algemeen, die vol Titanischen overmoed het rijk van God zoekt te vernietigen en zich alleen de hoogste macht op aarde zoekt aan te matigen, dat dus de vervulling der voorzegging van Babels verwoesting tot in de laatste tijden der wereldgeschiedenis zich uitstrekt.

De veelheid der woorden dient, om de blijdschap over den val van Babel uit te drukken. Daarom roept hij ook uit, om het onder de volken te verkondigen, dat ook eindelijk Babel's val komt, dat de Heere Zijne oordelen over Babel volbrengt.

De banier- of signaalstaak diende, om de tijding overal zo spoedig mogelijk te verbreiden.

Babel had zich beroemd op zijne afgoden. De valse profeten hadden het volk misleid, maar het was nu gebleken, de Profeet spreekt van wat geschieden zou, al was 't reeds geschied-dat de afgoden van Babel voor het heilig aangezicht van den God van Israël niet hadden kunnen bestaan. Zij waren verpletterd geworden.

3. Want een volk, ja ene gehele menigte van grote en machtige volken (vs. 9; Hoofdst. 51:27 vv.) komt tegen haar op, gedreven door den Geest des Heeren, van het noorden; dat zal haar land zetten in verwoesting, 1) dat er geen inwoner in zal zijn; van de mensen aan tot de beesten toe zijn zij weggezworven, doorgegaan!

1) Het land der Chaldeëen zou tot eeuwige en aanhoudende verwoestingen gesteld worden. Na eeuwen lang verwoest en beroofd te zijn geweest, verdween eindelijk de heerlijkheid van Chaldea geheel en al en het land werd woest, gelijk het thans is. Rauwolff, die er in 1574 doortrok, beschrijft het land als bar, en zo droog en onvruchtbaar, dat het niet bewoond kan worden. En de latere reizigers stemmen allen overeen met het in dezelfde uitdrukkingen te beschrijven.

4. In dezelve dagen en ter zelve tijd, wanneer Babel zal gevallen zijn, spreekt de HEERE, zal Ik ook Mijn uitverkoren volk uit de gevangenis, uit zonde en nood verlossen. Dan zullen de kinderen Israëls komen, de 10 stammen van het noordelijke rijk, dat Ik naar Assur heb laten wegvoeren; zij en de kinderen van Juda te zamen, die 70 jaren lang in Babel hebben gesmacht, zullen weer vreedzaam tot één volk worden verzameld; wandelende en wenende met bittere tranen van berouw en boete over hun afval van hunnen getrouwen Verbondsgod, zullen zij uit Babel henengaan naar hun land, en den HEERE, hunnen God, dien zij verlaten hadden, zoeken.

5. Zij zullen naar Zion vragen, de plaats, waar de Heere Zijnen troon heeft gevestigd en onder Zijn volk wil tegenwoordig zijn; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; met groot verlangen zullen zij aan den terugtocht denken; zij zullen komen, en den HEERE met oprecht berouw toegevoegd worden met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten, 1) en dat ook wij niet weer willen verbreken (Hoofdst. 31:31 vv.).

1) Terwijl de Profeet aan het uit Babel terugkerend Israël de begeerte naar een eeuwig verbond met Jehova in den mond legt, laat hij hen 1) belijden, dat zij het eerste verbond hebben vergeten; 2) toont hij ons, dat voor hem de tijd des Nieuwen verbonds met de verlossing uit de Babylonische ballingschap begint. Hij was er echter ver van daan te vermoeden, dat deze verlossing slechts een zwak begin was, dat de verschijning van den Heilaanbrenger nog eeuwen zou worden verschoven, dat Israël nog steeds dieper zinken zou, en dat eindelijk het Israël des Nieuwen Verbonds als een geheim zou voorkomen, waarin ook de engelen begeerden in te zien (1 Petr. 1:9-12).

De val van Babel heeft de verlossing van Israël tot onmiddellijk gevolg. De Profeet ziet hier deze zo, dat alle trappen der vervulling: het terugkeren uit Babel, de hereniging van de vroeger gescheidene stammen, hun oprechte bekering tot den Heere, en het sluiten van een nieuw verbond voor de eeuwigheid welke in werkelijkheid allengs in lange tijdruimten zullen volgen, in éénen blik zijn zaamgevat.

Israël en Juda, het weer verenigde volk, zal al wenend en schuldbelijdend tot den Heere, tot Zion komen. Het zal vragen naar den weg naar Zion en van uit Zion zal haar worden toegeroepen, want zo is de vertaling beter: "Komt en voegt u tot den Heere met een eeuwig verbond, hetwelk niet zal worden vergeten, d. i. hetwelk niet zal worden verbroken. " De Profeet spreekt dan duidelijk van de redding van zijn volk. Als een schuldbelijdend volk zal het tot den Heere komen, en waar het als een schuldbelijdend volk tot den Heere komt, daar zal het ook ervaren dat het de zegeningen des Nieuwen Verbonds geniet.

Op Zion heeft de Heere Zijn troon en daarom zal het wenende volk vragen naar Zion, om weer met den Heere in gemeenschap te treden.

Het door zondeschuld gebroken hart heeft geen vrede aler het weer de gemeenschap van een verzoend God mag genieten.

6. 1) Tot zulk een besluit om tot hunnen God en Heere terug te keren, zal de ellende, waarin zij gekomen zijn, de kinderen Israëls voeren. Mijn volk waren verlorene schapen, hun trouweloze herders, de valse profeten, vorsten en priesters, hadden hen verleid; zij hadden hen gevoerd naar de bergen, de verleidelijke plaatsen van den afgodendienst, verreweg van de groene weiden en de frisse wateren der gemeenschap met zijnen God; zij gingen van berg tot heuvel, van de ene tot de andere plaats van afgodendienst; zij verlaten hun legering, 2) de plaats, waar zij wel verzorgd met rijk voedsel, veilig en welgeborgd voor iederen vijand konden legeren, namelijk hunnen God en Zijne genadige beloften.

1) In vs. 6 en 7 wordt gewezen op de ellende, waarin Israël had verkeerd, aler het tot verlossing kwam, en het volk werd vergeleken bij een kudde verloren schapen, die door hare herders op dwaalwegen was geleid.

2) De Profeet wijst er hier op dat Juda, de legering, d. w. z. hun rustplaats, d. i. hun God hadden vergeten, dewijl zij in plaats van enkel en alleen in den tempel, op alle hoge plaatsen, op bergen en heuvelen zelfs de afgoden hadden gediend. Want ja, wel hield men de meeste

tijden nog vast aan de vormen van den tempeldienst, maar de Heere zegt het hier zo snijpend scherp mogelijk, dat het toch feitelijk een vergeten was van den Heere. Men hing met heel zijn hart aan de afgoden en welke plaats zou er den nog overblijven voor den Heere God? God eist een volkomen dienst. Een vormdienst staat bij Hem op dezelfde lijn met een vergeten, een verlaten van Hem.

7. Allen, die hen van de wilde dieren op hun dwaalwegen vonden, aten hen op, en hun wederpartijders 1), de heidense volken, die, zo lang Israël zijnen God een getrouw, heilig volk was, nooit zonder zware straf het zouden hebben kunnen schaden, zeiden: Wij zullen gene schuld hebben; daarom dat zij gezondigd hebben tegen den HEERE in de woning der gerechtigheid, 2) den Heere, in wien al hun gerechtigheid, en daarmee al hun tijdelijk en eeuwig hen verborgen ligt (Hoofdst. 31:23), ja, tegen den HEERE, de verwachting hunner vaders, hun rots, waarop zij al hun vertrouwen stelden; daarom heeft ook deze hun Heere hen aan ons, hun vijanden, prijs gegeven.

1) Israël was op een eeuwigen grond gegrondvest, op Gods woord en belofte. De zonden der burgers hebben veroorzaakt, dat het ook in het stof werd gelegd, maar op hoop ener betere opstandig. Babel moet echter voor eeuwig ten ondergaan, want daarin is de booste wereldmacht tot den hoogsten bloei gekomen. Jeremia bekent de nietigheid van alle wereldrijken, dat zij allen tot deze natuurlijke orde behoren en allen slechts een tijd lang dienen. Men moet hun onderdanig zijn en hun bestwil zoeken om de zielen der mensen, welke God daarin opvoedt; een Christus kan echter niet meer naar de wijze der oude Heidenen, naar de wijze van het oude Israël vol geestdrift voor haar zijn; want wij hebben hier gene blijvende stad, ons burgerschap is in den hemel. De wereldrijken zijn gene heiligdommen voor ons, maar de regelingen Gods in hen zijn wel heiligdommen, en hun bestaan bidden wij met het dagelijks brood in de vierde bede. Jeremia gebruikt vele woorden en beelden, die hij bij de gerichten van andere volken reeds heeft gebruikt, hier van Babel te zamen, om daardoor aan te tonen, dat in Babel het heidendom der ganse wereld op enen hoop komt. Daarom zal daar ook de grootste angst ontstaan. Wat echter hier van Babel wordt gesproken moet steeds weer in alle machten der wereld tot vervulling komen, in zo verre zij, in Babel's voetstappen gaande, vlees tot hunnen arm stellen, en de stof dezer wereld voor macht houden, hetzij ze staten of kerken genoemd worden.

1) Onze Staten-Overzetters hebben het woordje en tussen HEERE en de woning der gerechtigheid ingevoegd. Dit is echter onjuist. Jehova zelf wordt hier genoemd, de woning der gerechtigheid, zoals in Ps. 18:3, burcht, elders Zon en schild (Ps. 84:12), en in het vorige vers wordt juist gezegd dat zij de plaats hunner legering, n. l. God, hadden vergeten. God de Heere was voor Zijn volk, indien het op Hem vertrouwd, Hem diende en vreesde een vaste woning, een woning der gerechtigheid.

In het volgende lid wordt de Heere genoemd, de verwachting hunner vaders.

Gerechtigheid moet dan ook hier niet, zoals Calvijn terecht aanmerkt, in den eigenlijken zin worden opgevat, maar in dien van, vastheid.

8. a) Vliedt dan, o kinderen Israëls, volk van God, hetwelk de Heere wil verlossen, vliedt haastig weg uit het midden van Babelvoordat Gods gericht over hen komt, en gaat uit, uit der Chaldeën land; en weest als de bokken, die voor de kudde henen trekken aan het hoofd van allen, die Gods gericht ontvlieden en hun ziel willen redden (Jes. 48:20).

a) Jes. 51:6. Openb. 18:4.

Babel is geopend, nu moet men ook Babel verlaten en er niet aan verkleefd blijven, want de ballingschap is ene tijdelijke tucht, maar niet Gods beschikking voor de kinderen Gods. Gods volk moet bij de algemene verlossing als bokken voor de kudde der volken heengaan, opdat zij zich ook aan Israël aansluiten, zo als dat ook ten hoogste in den tijd van Christus aan de eerste gemeenten en de Apostelen vervuld is, die nu de gehele heidenwereld achter zich heentrekken tot het eeuwige leven. Nu ziet de Profeet reeds de nieuwe mensheid, die uit de puinhopen der oude te voorschijn treedt. Het oude Israël gaat vooraan, zo worde allen, die volgden, tot Israël.

9. Want ziet, Ik zal ene verzameling van grote volken uit het land van het noorden door Mijnen Geest verwekken, en tegen Babel opbrengen, die zullen zich tegen haar rusten, van daar zal zij ingenomen worden; zijne pijlen, die van dit leger van volken zullen zijn als eens kloeken helds, geen zal ledig wederkeren, niemand zal onverrichter zake teruggaan.

10. En Chaldea zal ten roof zijn van deze door Mij verwekte volken; allen, die het beroven, zullen verzadigd worden 1) van buit, spreekt de HEERE.

1) Hiermede wordt de volstreckte ondergang van Babel nader aangeduid. Alle pijlen des vijands zullen doel treffen en alle degenen, die Babel beroven, zullen het geheel leeg plunderen, zullen geheel van roof verzadigd worden.

En dit alles, zoals het volgende vers zegt, dewijl het met blijdschap, in dolle blijdschap en met volkomen verheuging des harten Gods volk heeft geplunderd en gedood.

Zeker, Babel was uitvoerster van Gods Raad om het nakroost van Abraham te kastijden, vanwege zijn zonde en afval van God, maar Babel deed het niet om Gods Raad te volbrengen maar enkel en alleen om zichzelf, ten koste van dat volk en van dat land, te vergroten en te verrijken, om over geheel de wereld de oppermacht, de heerschappij te hebben.

11. Dat zal ook u Chaldeën wedervaren, omdat gij u verblijdt hebt; hoewel gij toch slechts werktuigen van Mijnen toorn waart, omdat gij van vreugde hebt opgesprongen, gij plunderslaars Mijner erfenis, van Israël en zijn land; omdat gij geil geworden zijt als ene grazige(liever: dorsende) vaars, en hebt gebriest als de sterke paarden, als hengsten hebt gij gehinnikt.

Deze vergelijking rust daarop, dat de koe op het veld tussen ene grote menigte koren, zonder dat zij gemuilband is (Deut. 25:10), vol vreugde springt en dartelt. (S. AVETENS).

12. Waar gij alzo handelt, zal uwe straf niet uitblijven. Reeds staat zij Mij voor ogen, als reeds gekomen. Zo is uwe moeder, het land en het volk, die u hebben voortgebracht; zeer beschaamd; die u gebaard heeft, is schaamrood geworden; ziet, zij is even als Amalek geworden de achterste de laatste der Heidenen, de laatste, die Gods volk en rijk gehaat, bestreden, ja verslonden heeft, gelijk Amalek het eerste volk was; dat den strijd tegen Gods volk ondernam, en daarom ten gronde ging (Num. 24:20). Nu is het ene woestijn, dorheid en wildernis

1) geworden met het gehele volk.

1) Waar arbeiders onder de schaduw van honderd voet hoge palmbomen, de velden bewaterden, tot alles ruim bevochtigd werd door talloze kanalen, kan thans de wandelaar, terwijl zijn oog niets ontmoet den lage en korte heesters, zijne voeten nauwelijks nederzetten zonder pijn van de middaghitte op den verdroogden en verzengden grond, terwijl hij zijn weg voortzet in een woest, dor land en een wildernis.

13. Van wege de verbolgenheid des HEEREN, dat zij zich tegen Hem verzet heeft, zal zij niet bewoond worden; maar zij zal geheel ene verwoesting, worden; al wie aan Babel voorbijgaat, zal zich over hare woestheid en verlatenheid ontzetten, en vol spot en hoon fluiten over alle hare plagen, die de Heere over haar gebracht heeft. (Hoofdst. 49:17).

14. Welaan! Rust u ten strijde tegen Babel rondomhare muren, gij allen; die den boog spant, schiet in haar zonder te verschonen, en spaart de pijlen niet; want zij heeft tegen den HEERE gezondigd.

15. Juicht met luid krijgsgeschreeuw over haar rondom; zij heeft hare hand gegeven, zij heeft zich op genade of ongenade overgeven; reeds zie Ik in den Geest, dat het geschied is; hare fundamenten zijn gevallen, hare muren zijn afgebroken. Het is onmogelijk dat zij weerstand bieden, want dat, namelijk hare verwoesting, is des HEEREN wraak; wreekt u aan haar, gij volken der aarde, die haar tot hiertoe in onverzadelijke begeerlijkheid bedwongen hebt, doet haar, gelijk als zij gedaan heeft aan u, in 't bijzonder aan het volk Gods (Openb. 18:6 vv.).

Hier wordt Babel als stad voorgesteld met bepaalde vermelding van hare beroemde muren. De uitleggers hebben zich te vergeef, veel moeite gegeven met de letterlijke verklaring dezer plaats, vermits door den eersten, die Babel veroverde, Cyrus, de muren der stad niet verwoest zijn en dat eerst later Darius Hystaspes ze heeft laten slechten, om na een nieuwen opstand de stad te straffen en te verzwakken. Babels val, dien Jeremia in den Geest aanschouwt, stelt hem het volledige laatste gericht over de ongoddelijke wereldmacht voor ogen. Het historische Babel van gindsen tijd levert slechts de verven en figuren tot het tafereel, en daarmee wordt geschilderd en voorgesteld wat van het geestelijke Babel geldt. De verovering van Babel onder Cyrus was slechts een typisch voorteken voor de toekomstige vervulling van ene veel verder strekkende profetie, en daarvoor is het volkomen genoegzaam, wanneer daarbij enkele trekken van het beeld vermeld worden, terwijl anderen, ja de meesten nog op de vervulling in ene gewijzigde gedaante wachten. De volle betekenis der profetie is eerst in Openb. 18 door Johannes aan het licht gebracht, maar ook onder apocalyptische beelden; die wel voor ogen stellen wat er geschiedt, maar niet beschrijven, hoe het geschiedt. Intussen

vervangen zodanige beelden voor ons de nog niet geopenbaarde historische werkelijkheid, waarvan zij steeds enige scherp getekende trekken bevatten.

16. Roeit uit van Babel, uit het land van Babylonië, den zaaier, en dien, die de sikkel handelt in den oogsttijd. Maakt dus het land tot ene onvruchtbare woestijn; laat hen van wege het alles verwoestende, het verdrukkende zwaard des machtigen, dien de Heere ten gerichte zendt, zich keren, een iegelijk tot zijn volk, en vlieden een iegelijk, die niet tot dat volk behoort, naar zijn land 1).

1) Volgens vs. 12b zal niet alleen de stad Babel, maar ook het landschap Babel, woest en dor worden. Vandaar dat hier het bevel komt om den zaaier en den maaier er uit te roeien. Geen zaaier zal er meer zijn, geen maaier meer nodig wezen. Geen vreemdeling, burger van een ander land, zal zich meer vestigen in Babel, want des Heeren oordeel zal over geheel het land voltrokken worden.

17. 1) Dat zal echter Babel wedervaren om zijne misdaad tegen Gods volk, want Israël is een verbijsterd lam, dat de leeuwen uit zijne omheining in de wijde wereld verjaagd hebben; de eerste, die hem heeft opgegeten, was de koning van Assur, als deze de 10 stammen van het noordelijk rijk onder de Heidenen verstrooide, en deze, de laatste, Nebukadnezar, de koning van Babel, heeft hem de beenderen verbrijzeld daardoor, dat hij het rijk van Juda verwoestte, en door wegvoering van zijne bewoners den staat Gods geheel ineen deed storten.

1) In vs. 17 en 18 wordt de reden opgegeven, waarom dit oordeel zal voltrokken worden. Omdat het Israël als een verbijsterd, enig lam niet alleen had opgejaagd, maar ook de beenderen verbrijzeld. Babel had zichzelf ten oordeel opgeschreven, toen het Juda verdrukte.

En opdat dit waarlijk zou gevoeld worden, daarom zegt de Heere hier, dat Israël weer tot zijn woning zou worden gebracht, dat Israël weer zou groeien en bloeien. Niet omdat Israël het verdiende of verdiend had, maar (vs. 20) dewijl de Heere Zijn vriendelijk Aangezicht weer tot Israël had gekeerd in schuldvergevende genade.

18. Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Ziet, Ik zal om zulk ene vernietiging van Mijn rijk bezoeking doen over den koning van Babel en over zijn land, gelijk als Ik bezoeking gedaan hebvoor het leed aan Mijn volk en rijk berokkend, over den a) koning van Assur, door eveneens zijn rijk te verstoren zonder hoop op wederherstelling.

a) 2 Kon. 19:35, 37. Jes. 37:36, 38.

19. En Ik zal Israël door Mijne almacht weer doen opstaan en weer tot zijne woning brengen, en hij zal weiden op de vruchtbaarste delen des lands, op den Karmel aan deze, en op den Basan aan gene zijde van den Jordaan; en zijne ziel zal op groene en frisse weiden worden gevoed, op het gebergte van Efraïm en Gilead verzadigd worden (Jes. 33:9. Micha 7:14. Nah. 1:4. Hoogl. 4:1).

20. In die dagen en te dier tijd, spreekt de HEERE, wanneer Mijn volk uit Babel zal gered en ontvlucht zijn, zal Ik een nieuw verbond der genade met hem oprichten en hem al zijne zonden vergeven. Dan zal Israëls ongerechtigheid gezocht worden, maar zij zal er niet zijn, en de zonden van Juda, maar zullen niet gevonden worden 1), want Ik zal ze dengenen vergeven, die Ik zal doen overblijven 2) uit de ballingschap in Babel (Hoofdst. 31:34; 33:8).

1) De grote wereldmachten vormen wel de wereldgeschiedenis, maar zij hebben gene toekomst; Israël komt altijd weer terug in het geliefde, heerlijke land. De Joden konden ten bewijze daarvan onder Cyrus terugkeren. De zaak is echter deze, dat de ware Heilige in Israël, Christus, ons in het paradijs terugleidt, wanneer wij aan Zijne hand uit het Babel dezer wereld vlieden, haar voor ons laten gekruisigd zijn.

Het volk Gods met zijn verdiend ongeluk werd den Heidenen ten verderve, want zij hadden zich daaraan verzondigd. Onder het beeld van een door wilde dieren verscheurd schaap toont God Zijne tedere liefde voor Israël en Zijnen toorn tegen de vijanden. God wil de Herder Israëls zijn, dat is het beste, wat Hij hun belooft, Hij zal zijne zonde wegdoen. De wereld heeft genoeg, wanneer zij van straf en ellende verlost is, meer begeert zij niets, even als een slecht geneesheer alleen de tekenen zoekt te verdelgen van de ziekte, die aanwezig ja, bijv. den dorst of de hitte van den zieke, maar niet de ziekte zelf. Gelovige zielen zijn echter niet eerder tevreden, voordat zij de zekerheid hebben gevonden, dat zij met God verzoend zijn. Wij moeten de oorzaak van den nood, de inwendige verkeerdheid opmerken. Zo bidt David niet slechts: "Heere! bevrijd mij van mijne vijanden, red mij van den dood, maak mij gezond, maar hij smeekt om barmhartigheid Gods over den zondaar. " .

2) God doet hier den Joden gevoelen, dat zij zich zeer bedriegen, indien zij menen, dat zij immer ongedeerd zullen blijven. De Profeet zegt hier, dat God niet aan allen, zonder onderscheid, nabij zou wezen maar hun, die Hij zou doen overblijven, en ondertussen wijst God aan, dat men dit aan Zijne genadevolle Goedheid moest toeschrijven, dat er enigen overgebleven waren, zoals ook Jesaja zegt in het eerste hoofdstuk: Indien Hij geen zaad had overgelaten, als Gomorra waren wij geweest en aan Sodom gelijk geworden. God bevestigt hier derhalve, dat het overblijfsel behouden zou worden, niet anders dan door Zijn mededogen, zoals ook Paulus in Hoofdst. 11 van de Romeinen zegt, dat er voor de Joden geen heil was te hopen, dan door het genadig mededogen Gods.

21. Welaan, Mijn werktuig tot bestraffing en uitroeijing van Babel! tegen het land Merathaïm (= dubbele opstand), dat zich in zijnen hoogmoed meer dan alle volken tegen God heeft verheven 1), trek tegen hetzelfde land op, en tegen de inwoners van Pekod (= bezoeking), van het land, dat meer dan elk ander bezocht en verbannen moet worden; verwoest en verban achter hen, spreekt de HEERE, totdat niemand overig is, en doe naar alles tot bestraffing van Babel wat Ik u geboden heb.

Om voor te stellen, hoe vreeslijk de misdaad van Babel is en hoe daaraan geëvenredigd ook zijne straf zal zijn, geeft hier Jeremia aan het land twee eigennamen. Even als Jesaja (30:7) Egypte den naam Rahab d. i. woestheid, of Ezechiël (2:5) aan het huis van Israël den naam "huis van Meri" d. i. huis der weerspanningheid geeft, zo noemt Jeremia hier Babel eerst

Merathäim, vervolgens Pekod. Waarom hij het "dubbele opstand" noemt, daarover hebben de uitleggers verschillende gedachten. Sommige menen, omdat Babel reeds vroeger in Nimrod en den torenbouw van Babel, vervolgens in den laatsten tijd door verwoesting van het rijk Gods en onderwerping van alle volken zich in hemel bestormenden hoogmoed heeft verheven. Anderen zijn van mening, omdat het in den laatsten tijd twee malen met haat en vijandschap tegen Gods volk en land was opgetreden, eerst toen de Assyriërs, als wier erfgenaam Babel de schuld draagt, het rijk der 10 stammen vernietigden, vervolgens toen Babel zelf Juda verwoestte en in ballingschap sleepte. Want al had het ook als werktuig des Heeren tot bestraffing van Zijn volk gehandeld, zo kwam toch zijn handelen uit misdadigen overmoed en ene stoute verachting van het heiligste voort, welke bestraft moet worden. Het waarschijnlijkste is, dat de Profeet aan al deze bijzonderheden in Babels geschiedenis, waardoor het zijn satanischen hoogmoed en geest van opstand tegen God toonde, gedacht heeft. Pekod noemt hij het als de plaats waar de Goddelijke bezoeking en straf in de hoogste mate en voor alle misdaad aan de wereldmacht in 't algemeen zou worden volvoerd.

22. Alzo beveelt de Heere Zijnen knechten, die Hij naar Babel zendt. Spoedig volbrengen zij Zijn bevel. Hoor! Er is een krijgsgeschrei in het land van Babylon en ene grote breuk, ene grote nederlaag.

23. Hoe is de hamer der ganse aarde, met welken de Heere de volken en koninkrijken der gehele wereld verslagen heeft, nu zelf zo afgehouden en verbroken! (Jes. 14:5). Hoe is Babel! waarvoor de volken sidderden, geworden tot ene ontzetting onder de Heidenen, een land, waarover zij zich verwonderen?

24. Geheel onverwacht en plotseling zal deze verwoesting over u komen, o Babel! Ik zelf, de Heere, heb u, even als een vogelaar een strik gesteld, dies zijt gij ook gevangen, o Babel, dat gij het niet wist¹) (Hoofdst. 51:8. Jes. 47:11); gij zijt gevonden, en ook gegrepen, omdat gij u tegen den HEERE, den God van hemel en aarde, in strijd gemengd hebt, daar gij weigerdet Zijn heilig volk te laten gaan (vs. 33).

Niets was in den tijd, toen Jeremia sprak, ongelooflijker dan de vervulling zijner woorden omtrent Babel, wanneer men bedenkt hoe onbeduidend nog de macht der Meden of Perzen, hoe groot en onwankelbaar die der Chaldeëen was, wanneer men het overwinningsgejuich, den overmoed en de gerustheid en weelderigheid der Babyloniërs beschouwt, wanneer men aan de buitengewoon sterke bevestiging van Babylon, aan het wonder van zijn stadsmuur denkt, die hoog als een toren was, en zo breed, dat verscheidene wagens naast elkaar daarop konden rijden, aan de talrijke legers, die Babylon beschermden, dan is het geen wonder dat de Profeet door allen werd uitgelachen, die niet als hij door dat schijnsel van het menselijke heen zagen in de waarheid der Goddelijke almacht en gerechtigheid.

En toch is wat zo ongelooflijk scheen, de plotselinge en onvoorziene verovering van Babylon, woordelijk vervuld. Cyrus nam daardoor Babylon in, dat hij den Eufraat liet afleiden. Daardoor kwamen de Perzen den Babyloniërs zo onverwacht op het lijf, dat toen de buitenste delen der stad reeds bezet waren, degenen, die in het midden woonden, nog in het geheel niet

bemerkten, dat zij genomen waren. Zo werden zij ook bij de inneming der stad onder Darius Hystaspes daardoor verrast, dat Zopyrus door verraad den belegeraars de poorten opende.

Dit vers geeft aan, dat het onheil Babel onverwacht en ongedacht zou overkomen, gelijk ook, zoals hierboven herinnerd wordt, geschied is.

Een strik vangt den vogel onverwacht, zo zou het ook Babel's koning en volk gaan.

25. De HEERE heeft Zijne schatkamer, Zijn verzamelplaats, van de wapenen Zijns toorns opengedaan, om Zijn werk aan het land der Chaldeëen te verrichten, en de instrumenten Zijner gramschap daaruit voortgebracht: want dat straffen van Babel is een werk 1) van den Heere, den HEERE der heirscharen, in het land der Chaldeëen.

1) Hier drukt de Profeet nog helderder uit wat hij heeft aangevoerd, dat n. l. de oorlog niet was die der Perzen, maar des Heeren zelven. Hij zegt dat God Zijn schatkamer heeft geopend, n. l. dewijl Hij verschillende en veelvuldige wijzen heeft, die in het menselijk verstand niet kunnen opkomen, om de goddelozen te verderven. Die monarchie was niet te bevechten, n. l. voor het menselijk verstand. Maar God zegt hier dat Hij een wijze kent, die verborgen was, waardoor Hij Babel zou verwoesten en tot niets terugbrengen. Bij gelijkenis spreekt hij van de schatkamer Gods, een beeld genomen in overeenstemming met het menselijk verstand, waar God n. l. Zijne oordelen uitvoert op verborgen en ongedachte wijze. Dewijl derhalve de gelovigen nauwelijks in hun harten konden opnemen wat Jeremia leert, daarom heft hij hun harten op tot de Voorzienigheid Gods, welke niet met het menselijk vernuft moet op één lijn gesteld worden.

26. Komt aan, gij Mijne knechten! die Mijne wraak zult uitoefenen, tegen haar van het uiterste, van den eersten tot den laatsten, opent hare voorraad-schuren, vertreedt haar als korenhopen, en verbant ze, vernietigt al haren voorraad door het vuur (Joz. 11:12 vv.) laat ze geen overblijfsel hebben noch van hare stad, noch van haren voorraad.

27. Doodt met het zwaard al hare inwoners, voornamen en geringen, mannen en vrouwen, ook al hare varren, laat ze afgaan ter slachting, opdat ze den Heere ten zoenoffer worden gebracht; wee over hen, want hun dag is gekomen, de dag der wraak, de tijd hunner bezoeking1) (Hoofdst. 46:21. Jes. 34).

1) Hiermede zegt de Heere het weer dat het alles geschiedt naar den bepaalden raad van Zijn wil. Tot nog toe kon Babel zich verzetten; tot nog toe kon het trots zijn op haar macht; tot nog toe moest het volk Gods in de ellende der ballingschap zuchten, dewijl de tijd des Heeren nog niet gekomen was. Maar nu was de tijd der bezoeking daar, nu was de ure aangebroken door den Souvereinen God vastgesteld, en daarom kon niets ter wereld den val van Babel tegenhouden.

28. Hoort! Er is te dier tijd ene stem der gevluchten en ontkomenen uit het land van Babel, namelijk der kinderen Israëls, die de Heere door dat gericht over Babel uit hun gevangenis zal bevrijden, en die Zijne roepstem, om uit het land te vluchten in vs. 3 gevolgd zijn. Het is ene

stem, om in Zion te verkondigen de wraak des HEEREN, onzes Gods aan Babel, de wraak Zijns tempels, dat het verbranden van Zijnen tempel door de Chaldeën nu gewroken is.

Het stoffelijke Zion, dat bij de verovering van Babel nog in puin lag, komt hier niet in aanmerking, maar het Zion in geestelijken zin, de woning der gerechtigheid vs. 7.

Het heiligdom van Jehova is voor Israël het hoogste, dat Babel kon verwoesten, het heiligdom, waarin Zijne eeuwige Godheid zegenend nabij was. Daarin toch was verborgen het verheerlijkt bestaan des volks. Maar het eeuwige laat zich niet vertreden door de macht van het stoffelijke, en Israëls roeping tot het rijk des Heeren, waarom gerechtigheid en vrede elkaar kussen, is ene eeuwige.

29.

IXb. Vs. 29-Hoofdst 51:26. Wederom roept de Heere de krijgslieden der volken van het noorden op, om aan Babel vergelding uit te oefenen. Het is hoogmoed van Babel, dien het tegenover den Heere aan den dag heeft gelegd, welke door gehele vernietiging van volk en land moet worden vernederd. Zijne manschap moet omkomen en al zijne macht moet door vuur worden verteerd. Juda en Israël moeten door de sterke hand des Heeren uit Babels slavernij worden gered, terwijl alle steunsels van Babels macht en heerlijkheid moeten verwoest worden, en zijn land tot ene ontzettende woestijn worden (vs. 29-40). De volvoerder van dit gericht over Babel zal echter eveneens een uit het noorden komende vijand zijn; even als eens bij Juda en bij Edom. De gerichten en rechtvaardige bezoeken Gods over de volken vormen voor Gods ogen ene eenheid. Daarom past de Profeet datgene, wat hij in Hoofdst 6:22-24 van Israël, en in Hoofdst. 49:19-21 van Edoms gericht door de Chaldeën gezegd heeft, nu op het gericht over de Chaldeën zelf toe. Ene krijgsmacht als een leeuw in sterkte zal Babel, het hart van alle tegenstanders des Heeren, als kaf wannen (vs. 41 tot Hoofdst 51:4), want Israël heeft ene rechtvaardige zaak tegen Babel. Het is gene verlatene weduwe meer, integendeel het zal gered worden, en 's Heeren wraak aan Babel zal worden volvoerd. Eens was Babel wel als een gouden beker, door welken de Heere den wijn Zijns toorns den volken reikte, nu is het een ziek man, wien de aan hem dienstbaar gewordenen volken, te vergeefs artsensij reiken. Daarom zullen zij allen, ook Israël, uit de gevangenis ontvlieden, en Gods volk zal naar het vaderland terugtrekken, en daar de grote daden Gods tot zijne redding en rechtvaardiging verkondigen. Nu verheft de Profeet een driemaal herhaald geroep van dreiging tegen Babel, dat hare overweldigers naderen, hare muren bestijgen en de stad veroveren zullen (51: 5-14). Dit zal aan Babel volvoeren Hij, die de gehele wereld heeft geschapen en alle afgoden met hun dienaren verplettert. Hij zal Zich enen hamer verkiezen, met welken Hij volken en koninkrijken te morzel slaat, en in 't bijzonder alles aan Babel vergeldt, wat zij aan Zion gedaan heeft. Babel geleeke wel enen verderf aanbrenghenden vulkaan, maar hij is uitgewoed en zijne stenen zullen zo verwoest worden, dat het tot niets meer kan worden aangewend .

29. Laat u horen tegen Babel, gij schutters! gij allen, die den boog spant! leger u tegen haar rondom, laat niemand van hen ontkomen; vergeldt 1) haar naar haar werk, doet haar naar alles, wat zij aan u, den volken, gedaan heeft, want zij heeft trotselijk gehandeld tegen den

HEERE, tegen den Heilige Israëls, 2) daar zij het heiligdom Gods met vuur heeft verwoest en Zijn heilig volk in gevangenis heeft gehouden.

1) Met deze woorden wijst de Profeet aan, dat het oordeel rechtvaardig was; hetwelk God aan de Chaldeënen voltrok, daar niets billijker was, dan dat zij ontving naar dat zij anderen hadden gedaan. Met welke maat gij anderen gemeten hebt, zult ge weer gemeten worden, zegt Christus. Dewijl derhalve het gezond verstand zegt, dat de straf zeer rechtvaardig is, welke aan de ongelovigen wordt voltrokken, daar herinnert de Profeet hier dat God een rechtvaardig rechter zal zijn, wanneer men zal zien dat Hij tegen de Chaldeënen woedt. Maar hij vestigt op veel meer de aandacht. Hij wijst op dit beginsel, dat God rechter is der wereld. Wanneer dit alzo is, den volgt daaruit dat het niet anders kan, dan dat hij die anderen onrechtvaardig onderdrukt, eindelijk zelf zijn loon ontvangt.

2) Babel had den tempel Gods, de woning des Allerhoogsten, ja van den Heilige Israëls verbrand. Daarmee had het tegen Hem trotselijk gehandeld. Het was geen euvelaad tegen een der afgoden of tegen een mensenkind, maar tegen den Heilige Israëls geweest. Deze laatste benaming heeft Jeremia overgenomen van Jesaja (Hoofd. 51:6). En omdat het een euvelaad was geweest tegen den Heilige Israëls, daarom zou Babel zo zwaar gestraft worden, zoals in de volgende verzen gezegd wordt.

30. Daarom zullen nu ook hare jongelingen ellendig door het zwaard vallen op hare straten, en al hare krijgslieden te dien dage uitgeroeid worden als de dag Mijner wrake komt, spreekt de HEERE (Hoofdst. 49:26).

31. Ziet, Ik wil aan u, gij trotse, belichaamde hoogmoed tegen God (vs. 21)! spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen: want uw gericht-dag is gekomen, de tijd, dat Ik u bezoeken zal.

Hij noemt de Babyloniërs "de trotsheid" als degenen, welke niet door lichtvaardigheid of dwaasheid of enige andere ijdele begeerte ten strijde zijn gedrongen, maar die zich tegen God hebben verheven, als mensen zonder enigen eerbied voor het heilige, zonder enig ontzien van mensen.

De trotsheid moet vallen, want zij is leugen tegen God, en al hare macht moet in 't vuur worden vernietigd: zo blijven de ootmoedigen en zachtmoedigen in het bezit van het aardrijk, dat heeft ruime toepassing door alle tijden tot in eeuwigheid.

32. Dan zal de trotse, deze vlees geworden hoogmoed, aanstoten, nederstorten, en vallen, en er zal niemand zijn, die hem weer opricht; ja, Ik zal een vuur aansteken in zijne steden, die om de moederstad liggen en haar gehoorzamen, dat zal alle plaatsen rondom hem verteren, de ganse omgeving, die tot Babel behoort, en aan hare zonden deelneemt.

33. Zo zegt de HEERE der heirscharen: De kinderen Israëls en de kinderen van Juda zijn door hun overmoedige onderdrukkers, de Chaldeënen, te zamen verdrukt geweest; en allen, die hen gevangen hadden, zowel de Assyriërs als de Chaldeënen, hebben hen vastgehouden, zodat zij

onder den druk der verbanning moesten smachten; zij hebben hen geweigerd los te laten, gelijk eens Faraö (Exod. 7:14, 22; 9:2. Jes. 14:17).

34. Maar hun Verdediger en Verlosser is sterk, HEERE der heirscharen (Jes. 41:14; 44:6) is Zijn Naam. 1) Hij zal hen bevrijden en lossen, hoewel niet met goud en zilver; Hij zal als hun pleiter optreden en hunnen twist zeker twisten, opdat Hijhen werkelijk recht verschaffe (Jes. 34:8; 49:25) en het land, de aarde, die tot heden door Babel in onrust en angst werd gehouden in rust brenge, maar de inwoners van Babel beroere, vol onrust doen zijn in afwachting der rechtvaardige vergelding Gods (Jes. 14:3, 7, 16).

1) Gelijk Faraö eertijds, zo ook had Babel Israël en Juda vastgehouden, zodat zij hen niet wilde laten gaan. Zwaar, zeer zwaar hadden Babels vorsten het volk Gods onderdrukt, maar zij hadden niet bedacht dat hun strijd tegen het nakroost van Abraham, een strijd was geweest tegen Israëls God. Sterk was Babel, machtig waren hare vorsten, maar Israëls Verlosser zou zich in waarheid sterker betonen. Zijn Naam toch was HEERE der heirscharen. En omdat alzo Zijn Naam was, daarom zou Hij het vonnis en Zijn oordeel zeker uitvoeren.

Zo zou God zich immer tegenover de vijanden van Zijn geestelijk volk betonen. Sterk, machtig mogen zich de vijanden van Christus kerk wanen, maar ten slotte zal het blijken dat zij het moeten afleggen tegen Hem, wiens naam is Heere der heren en Koning der koningen.

Dat is voor alle eeuwen de grootste troost voor alle Gods kinderen.

35. Het wrekende zwaard 1) des Heeren zal zijn over de Chaldeëen, spreekt de HEERE, en over de inwoners van Babel, en over hare vorsten, en over hare wijzen, zodat hun ingebeelde wijsheid zal blijken dwaasheid te zijn (Jes. 19:11).

1) Om de rechtzaak Israëls tegen Babel te voeren roept de Heere het zwaard op tegen de Chaldeëen, de bewoners van Babel, over hun vorsten waren, helden en de gehele krijgsmacht, de schatten en de wateren. Het zwaard zal komen, zijn kracht betonen aan de Chaldeëen, d. i. aan de bevolking van het land, aan de bewoners van de hoofdstad, verder aan de vorsten en wijzen (Magiërs).

36. Het wrekende zwaard des Heeren zal zijn over de leugenaars, 1) die met vele ijdele woorden de toekomst uit de sterren verkondigen (Jes. 44:25; 47:13), dat zijvoor de mensen zot worden, en als leugenaars en dwazen staan, die het tegendeel hebben geprofeteerd van hetgeen geschied is; het zwaard zal zijn over hare helden, die in den krijg ervaren waren, dat zij versagen.

1) Eigenlijk, zwetsers, zij, die onbezonnen, in het wilde er maar wat heen praten. Hiermede zijn de Magiërs bedoeld, de wijzen en sterrewichelaars van Babel. Deze zullen als dwazen, als zotten openbaar worden, dewijl zij altijd hebben voorgespiegeld dat Babel onverwinbaar was.

37. Het wrekende zwaard des Heeren zal zijn over zijne paarden en over zijne krijgswagenen, waarop zij voornamelijk hun vertrouwen stelden (Jes. 43:17. Ps. 20:8); en over den gansen gemengden hoop, (alle huur- en hulptroepen), die in het midden van hen is, dat zij tot wijven worden, zwak en machteloos tot het bieden van tegenstand; het zwaard der wrake zal zijn over hare schatten, dat zij geplunderd worden.

38. Droogte en dorheid zal zijn over al hare wateren, hare stromen en kanalen en waterleidingen, waarvan de vruchtbaarheid van hun land afhangt, dat zij uitdrogen, zodat Babel met hare gehele bevolking en al hare hulpmiddelen zal vernietigd worden; wantdit is de hoofdzaak van haar verderf, het is een land van gesnedene beelden, en zij razen naar de schrikkelijke afgoden, zij dragen roem op de schrikgestalten, afgoden 1), die iedereen door hun wanstaltigheid afschuw inboezemen en schrik verwekken.

1) Het zwaard des Heeren brengt van den hemel af verderf te weeg, want het sluit den weg af tot den boom des levens (Gen. 3:24). In vijfvoudige opklimming (anaphora) wordt het wrekende zwaard Gods tot vernietiging der vijanden Gods met alles wat zij zijn en hebben, opgeroepen; want in den grondtekst wordt het zwaard zelf aangesproken- ene opklimming, welke de verpletterende macht van de gerichten des Heeren voorstelt en scherpknijdend oor en hart treft. Het treft Babel in alle delen van haar bestaan, alle klassen harer bewoners, al hare macht. En wanneer eindelijk de droogte komt (vs. 38) dan is in de golven van den Eufraat de macht en levensbron van Babel verdroogd.

In het Hebreeuws is hier een woordenspel. Cherebh betekent zwaard, "Chorebh" beduidt droogte. Het zwaard is ene voorbijgaande bestraffing voor de inwoners, de droogte een blijvende rampspoed voor het ganse land, waardoor het tot ene woestijn wordt, dat Babel, dat aan den Eufraat, aan grote wateren ligt. Reeds Jesaja (21:1) had veelbetekenend Babel de woestijn der zee genoemd. Het historische Babel is wel is waar niet tot ene woestijn geworden, want zijne puinhopen liggen nog aan den Eufraat, maar het is niettemin eenzaam en verwoest en de volkscharen, die er in- en uitstroonden, zijn verdwenen. Vele uitleggers hebben daarop gewezen, dat Cyrus Babel veroverde door het water van den Eufraat af te leiden, waardoor hij door de droog geworden bedding in de stad kon binnendringen. Anderen merken zeer terecht aan, dat dit drooglopen van den Eufraat slechts zeer tijdelijk was en het water toch in de nabijheid der stad in grachten en poelen bleef staan. De Geest des Heeren kan dus hier op het gedachte historische feit slechts als op de bijzaak hebben gedoeld en gezinspeeld; de hoofdzaak voor den Profeet was zeker de in het lot van het historische Babel slechts onvolkomen afgespiegelde typische betekenis, die hem bij het historisch gezicht voor ogen zweefde.

De oorzaak van Babels verderf en ondergang is haar afgodendienst. Dit leert ons, dat als God onder ons in oprechtheid vereerd wordt, en de ware leer bij ons in ere is, dit voor ons de beste bescherming is. Alzo zullen wij onverwinbaarder zijn, dan wanneer alle macht en alle schatten der wereld ons toevloeien, wanneer wij Gode de rechte eer geven, en er ons op toeleggen in Zijne zuivere verering te volharden. CALVYN).

39. Daarom zo zal Babel tot ene eeuwige woestijn worden, enzullen de wilde dieren der woestijnen, als wilde katten, met de wilde dieren der eilanden, als jakhalzen (Jes. 34:14) daarin wonen, ook zullen de jonge struisen, die in dorre zandwoestijnen hun klagend geschrei laten horen (Job 39:13), daarin wonen; en men zal er geen verblijf van menselijke wezens meer hebben in eeuwigheid, en zij zal niet bewoond worden van geslacht tot geslacht; 1) zij zal ene door God vervloekte plaats blijven.

40. a) Gelijk God Sodom en Gomorra en hare naburen, Adama en Zeboïm door een gericht heeft omgekeerd, spreekt de HEERE, alzo zal het ook Babel gaan. Er zal niemand aldaar wonen, en geen mensenkind in haar verkeren. (Hoofdst. 49:18).

a) Gen. 19:25. Jer. 49:18.

De Profeten zijn alzo gewoon te spreken waar er geen hoop overblijft. Wij hebben vroeger gezegd dat Babylon niet zo verwoest zou worden of er zouden nog mensen in wonen, die ook naderhand prettig daarin hebben geleefd. Van de stad is onder Cyrus en zijn zoon altijd bevolkt geweest. Vervolgens na de verwoesting begon zij weer bewoond te worden. En toen Alexander Azië onderwierp, bloeide Babylon zowel door volkrijkheid als door rijkdom en schatten. En toen hij aldaar stierf liet hij de stad zeer bloeiend achter. Hieruit merken wij op, dat niet terstond is vervuld, wat Jeremia hier heeft verkondigd. Maar dewijl de straffen zelf licht of middelmatig zijn, welke een voorspel zijn van het eeuwige en het laatste verderf van de ongelovigen, daarom strekken de Profeten, waar zij over de oordelen Gods handelden, altijd hun rede uit tot den laatsten ondergang, en dit blijkt ook duidelijk uit het volgende vers.

Niet op ene is dit oordeel over Babel voltrokken maar trapsgewijze, totdat stad en land een en al verwoesting was en bleef, tot op onzen tijd.

41. Ziet, wat Ik eens van Juda heb voorzien in Hoofdst. 6:22-24, dat zal tot vergelding uzelfen wedervaren, daar komt een volk uit het noorden, en ene grote natie, en geweldige koningen zullen van de zijden van het uiterste der aarde, d. i. uit het hoge noorden opgewekt worden.

42. Boog en spies zullen zij voeren; wreed zijn zij, en zullen niet barmhartig zijn; hun stem zal bruisen als de zee, en op paarden zullen zij rijden; het is toegerust als een man ten oorlog, tegen u, o dochter van Babel!(Hoofdst. 6:13).

43. De koning van Babel heeft hunlieder gerucht, het gerucht der naderende vijanden gehoord, en zijne handen zijn slap geworden van moedeloosheid en vreze; a) benauwdheid heeft hem aangegrepen, weedom als van ene barende vrouw (Hoofdst. 6:24; 48:41 1).

a) Jer. 49:24.

44. Ziet, 1) wat Ik verder eens van u tegen Edom heb voorzien (Hoofdst. 49:19-21), dat zal eveneens tot rechtvaardige vergelding van uwen overmoed uzelfen wedervaren. Gelijk eenhongerige, naar buit dorstende leeuw van de verheffing van den Jordaan van het dichte riet

der trotse rivier, zal hij, dien Ik gesteld heb tot volvoerder Mijner oordelen, opkomen tegen de sterke woning. Hij zal komen tegen de stad Babel, die met hare talrijke kanalen en sterke muren daar ligt als een rotsvallei, maar verschrikkelijk zal de verwoesting zijn, die deze leeuw veroorzaakt; want hij zal indringen in de opeengehoopte kudde volks van Babel. Ik zal hen in een ogenblik daaruit doen lopen; en wie daartoe verkoren is, dien zal Ik tegen haar bestellen, zal Ik over hen stellen als herder en heer. Geen middel zal baten, want wie zou Mij kunnen tegenstaan? a) Wie is Mij, den eeuwigen God, gelijk 1) in sterkte en macht? en wie zou Mij dagvaarden, 2) Mij rekenschap omtrent Mijn handelen kunnen vragen? En wie is de herder, die voor Mijn aangezicht bestaan zou 3) die zijne kudde tegen Mij zou kunnen beschermen, wanneer Ik ze verdrijven en verwoesten wil (Hoofdst. 49:19)?

a) Job. 41:1.

1) Het citaat (vs. 44-46) voegt deze gedachte aan het vorige toe, dat het optreden van dezen vijand tegen Babel op de raadsbesluiten des Heeren berust, wier uitvoering niemand kan verhinderen, wijl niemand den Heere gelijk is.

2) Hier toont de Profeet aan, dat de Babyloniërs te vergeefs zouden vertrouwen op hun bescherming, dewijl, wanneer zij alles zouden beproefd hebben, zij zouden ervaren dat het niets anders dan nul was waar tegenover Gods onverwinnlijke kracht werd gesteld.

3) Het is alsof Hij wil zeggen: Ofschoon alles tegen Mij opstond, zou Ik echter niet toelaten, om met Mij te twisten, en dat zou ook te vergeefs kunnen plaats hebben. God wijst hier aan, dat men te vergeefs tegen Zijn oordeel zich verzet, dewijl Hij niet anders ten uitvoer brengt, dan wat Hij heeft besloten.

4) De Heere heeft gesproken, dat Hij den vijand als een leeuw zou doen opkomen tegen Babel. Maar opdat nog eens Babel het goed zou verstaan, dat het de Heere was, die dien leeuw zond, daarom zegt Hij hier, of vraagt Hij hier: Wie is de herder, die voor mijn aangezicht zou bestaan? m. a. w. wie zou de herder zijn, die zijn kudde tegen den leeuw, door Mij gezonden, zou kunnen beschermen? Niemand zou Babel uit de hand des Heeren kunnen redden, wanneer Hij besloten had, om Zijne oordelen aan dat volk te voltrekken.

45. Daarom hoort het vaste besluit, den raadslag des HEEREN, dien Hij over Babel heeft beraadslaagd, en Zijne gedachten der vergelding, die Hij gedacht heeft over het land der Chaldeëen. Waarlijk 1) zo de geringste van de kudde hen, de Chaldeëen, niet als zwakke hulpeloze schapen zullen nedertrekken, uit het land zullen wegslepen! Waarlijk, zo hij de woning boven hen niet zal verwoesten! zo verschrikkelijk zal hun lot zijn. (Hoofdst. 49:20).

1) De Heere bevestigt hier met een eed, zoals Calvijn ook terecht aanmerkt, dat Babel naar Zijn onwrikbaar raadsbesluit zal ontledigd en verwoest worden. Zie verder Hoofdst. 49:20

46. De aarde is van schrik en angst bevende geworden van het geluid der inneming van Babel (liever: van het geluid: Babel is ingenomen), en het gekrijt (liever: een kreet) van ontzetting en vreugde is gehoord onder de volken.

Jeremia past hier op diepzinnige wijze straffen, die hij vroeger tegen volken heeft uitgesproken, met verandering der namen en van enkele woorden, op Babel toe. Babel erft als het ware het strafgericht over deze volken, en deze verenigen zich over Babel, omdat de zonde der gehele wereld in haar verenigd is.

HOOFDSTUK 51.

DE VOORZEGGING VAN BABELS VERWOESTING WORDT HERHAALD EN BEVESTIGD.

1. Zo zegt de HEERE: 1) Ziet, Ik zal enen verdervenden wind, 1) of den geest eens verdervers opwekken tegen Babel, en tegen degenen, die daar wonen in het hart van degenen, die tegen Mij opstaan, in het hart van het land, in het midden der Chaldeën, die de vereniging van alle vijandschap tegen Mij vormen (Hoofdst. 25:26), opdat de moeder van alle gruwelen op aarde verwoest worde. (Openb. 17:5).

1) Hij vervolgt hetzelfde vonnis. Het schijnt wel dat Jeremia al te woordenrijk is. Maar hij wil niet slechts leren, dewijl hij dit met weinige woorden kon, maar dewijl het een moeilijke zaak is om er van overtuigd te worden, daarom was het noodzakelijk met vele spraakwendingen zijn Godsspraak te versieren, en gebruikt hij ook vele herhalingen van wat hij eenmaal had gezegd.

2) Wind en geest worden in het Hebr. met hetzelfde woord aangeduid. Een verderfelijke geest is een geest, uitgaande op verderf en vernieling. De wind is het natuurbeeld des geestes. Vgl. Jer. 4:11, 12. Joh. 3:8.

2. En Ik zal met dien verderver Babel wanners toeschikken, namelijk een leger van onbarmhartige barbaren, die haar a) wannen zullen, gelijk men koren want, om het kaf er van af te sonderen, endie haar land van hen, die slechts kaf zijn, uitledigen zullen; barbaarse wanners, want zij zullen ten dage des kwaads, hen van alle zijden overvallen, rondom tegen haar zijn.

a) Jer. 15:7.

3. Zij zullen elken krijgsman van Babel zonder verschoning doden en zijne gehele krijgsmacht vernietigen. De schutter spanne zijnen boog tegen dien, die spant, en tegen dien, die zich verheft in zijn pantsier, die trots is op zijn harnas; de vijand zal elken krijgsman doden; en verschoont, gij vijandelijke krijgslieden! hare jongelingen niet, verbant al haar heir;

4. Dat de verslagenen liggen in het land der Chaldeën, en de doorstokenen op hare straten.

In deze verzen treedt Babels karakter als middelpunt van alle vijandschap tegen God duidelijk op den voorgrond. In vers 1 wordt het "‘ t hart dergenen, die tegen Mij opstaan" genoemd. Die naam is ontstaan uit hetgeen het begrip Babel in de gehele Oud- en Nieuw-Testamentische profetie is. Wanneer ook eerst in de Openbaring van Joh. Babel duidelijk voorkomt als het centrum van alle vijandschap tegen den Heere en Zijn rijk, zo wortelt deze voorstelling toch in de beschouwingen, welke de Oud-Testamentische profeten van Babel hebben, en wij zullen niet dwalen wanneer wij juist onze plaats als ene voorname plaats voor die wijze van beschouwing der Nieuwe Testamentische profeten aanzien, die Babel voor de moeder der hoererij, en den gruwel der aarde verklaart.

De zetel en stoel van den Antichrist wordt uitdrukkelijk Babylon genoemd, namelijk de stad Rome, op zeven bergen gebouwd (Openb. 17:9). Even als Babel zoveel land en zoveel koninkrijken onder zich gebracht heeft, en met grote pracht, trotsheid en hoogmoed beheerst (de gouden beker, die de gehele wereld dronken maakte, was Babel in de hand des heren Hoofdst. 51:8 : de volken hebben van haren wijn gedronken, daarom zijn de volken dol geworden). Zo heeft het geestelijke Babel enen beker in de hand vol van gruwel en onreinheid harer hoerij, waarvan de koningen, en die op de aarde wonen dronken geworden zijn. Gelijk van Babel wordt gezegd, dat zij aan grote waters woont en grote schatten heeft, zo schrijft Johannes van het Romeinse Babylon, dat zij gekleed is met zijde en purper en scharlaken en versierd met goud, edelgesteenten en paarden (Openb. 18:12). Van Babel staat, dat het in Israël de verslagenen geveeld heeft, zo is ook het geestelijke Babel dronken geworden van het bloed der heiligen (Openb. 17:6). Even als het Chaldeeuwse Babel een voorbeeld is geweest van het geestelijk Babel, in hoogmoed en tirannie, zo is het ook een voorbeeld van den ondergang, die over gene zal kennen. Velen wilden Babel genezen, maar zij wilde niet genezen worden, zo beproeven velen het bouwvallige antichristelijk Babylon te ondersteunen, maar te vergeefs en om niet. Want even als Babel eindelijk te niet is gegaan, dat het tot een steenhoop en ene woning der draken is geworden, zo zal het ook met het antichristelijke Babylon gaan, waarvan in Openb. 14:8 staat: "Zij is gevallen Babylon, de grote stad, omdat zij uit den wijn des toorns harer hoerij alle volken heeft gedrenkt, " en wederom: "Zij is gevallen, zij is gevallen het grote Babylon, en is geworden ene woonstede der duivelen en eens bewaarplaats van onreine geesten en ene bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte" (Openb. 18:2). Even als de inwoners te Babel vermaand worden: "Vliedt uit het midden van Babel, en redt een iegelijk zijne ziel" (Hoofdst. 51:6), en wederom: "Ga uit, Mijn volk! uit het midden van haar, en redt een iegelijk zijne ziel" (Hoofdst. 51:45), zo vermaant de Heilige Geest met bijna dezelfde woorden de Christenen, dat zij uit het geestelijk Babylon zullen uitrukken, opdat zij zich met hare zonden niet verontreinigen, en opdat zij hare straffen niet mede deelachtig worden (Openb. 18:4): Ik hoorde, zegt Johannes: ene stem uit den hemel, zeggende: "Ga uit van haar, Mijn volk! opdat gij aan hare zonde gene gemeenschap hebt, en opdat gij van hare plagen niet ontvangt; want hare zonden zijn de ene op de andere gevolgd tot den hemel toe, en God is harer ongerechtigheden gedachtig geworden. "

5. Dat alles zal Babel overkomen om de misdaad tegen Gods heilig volk; want 1) Israël of Juda zal niet in weduwschap gelaten worden. De Heere heeft het voor eeuwig verkoren, en het in trouw en liefde als Zijne huisvrouw aan Zich verbonden. Al heeft Hij hen ook om hun ontrouw voor een korten tijd verstoten, en hen aan hun boelen, den Heidenen prijs gegeven, zo wil Hij hen toch niet in de handen van Babel laten. Hij zal hen weer aan deze ontrukken, en zulk een geweld aan Zijne vrouw gepleegd, bezoeken (Jes. 54:4 vv.). Het zal niet verlaten worden van zijnen God, van den HEERE der heirscharen, (hoewel) hunlieder land vol van schuld is door gruwelijken afgodendienst en door mishandelen van Israël) van den Heilige Israëls.

1) God de Heere bewijst Israël de genade, dat Hij Zich voor diens echtgenoot verklaart (Hoofdst. 2:2. 3:1 vv.). wanneer nu echter Israël en Juda in ballingschap zijn, schijnt het alsof zij verstotene vrouwen of weduwen waren. Dat is echter slechts schijn. De echtvriend van

Israël sterft niet. Hij kan wel een tijd van kastijding, van loutering en beproeving over Zijn volk beschikken, maar wanneer deze tijd zijn einde heeft bereikt, keert de Heere den stok om, en slaat hen, door welke Hij Israël heeft gekastijd, wanneer zij hadden vergeten, dat zij niet aan eigen lust moesten voldoen, maar alleen 's Heeren wil aan Israël volbrengen.

2) Betere vertaling is: maar. of, want hun land is vol schuld van wege den Heilige Israëls. Haar schuld ziet toch op Babel. De schuld van Babel tegen den Heilige Israëls is oorzaak van hare verwoesting, ja eist die. Die schuld is tweërlei. Vooreerst omdat Babel Israël en Juda, Jehova's vrienden, niet wil loslaten, en ten tweede, omdat het den Heere niet erkennen wil als den Heilige Israëls, maar de afgoden blijft dienen.

6. Ja nabij is het gericht over de met schuld beladene stad; daarom vliedt 1) uit het midden van Babel, gij kinderen Israëls! uw God gebiedt het u, en niemand kan het u verhinderen, en redt een iegelijk zijne ziel, zijn leven, door zich los te maken van Babels zonden en terug te keren tot de genade en gerechtigheid van zijnen God; wordt niet uitgeroeid in of wegens hare ongerechtigheid, gelijk de vrouw van Lot; want dit is de tijd der wraak des HEEREN, die haar de verdienste betaalt, al hare misdaden haar vergeldt (Hoofdst. 50:8. Openb. 18:4).

1) Hij wendt zich nu tot de degenen, die tijdelijk verblijf hielden in de stad en vermaant hen, om spoedig te vluchten, opdat zij in die door God vervloekte stad niet zouden omkomen. Hij wijst de oorzaak aan, waarom zij, die toen in Babel woonden, niet anders behouden kunnen worden, den indien zij vluchtten, n. l. dewijl God straf zou uitoefenen, om de misdaden van de stad.

De geestelijke vlucht, het ontwijken van alle vermenging met Babels afgoderij, hoogmoed en zedeloosheid, is hier van meer belang dan de lichamelijke vlucht (2 Kor. 6:14 vv. Efez. 5:11).

Er kan een tijd komen, dat afscheiden noodzakelijk is. Want al is het, dat afscheiding als tegenstelling tegen kerkelijkheid d. i. tegen kerkelijke gemeenschap en ootmoedige onderwerping onder de wet van samenwerking der leden (1 Kor. 12:25 vv.) te verwerpen is, zo kunnen er toch in het leven ener kerk tijden komen, dat het plicht wordt de gemeenschap te verlaten en zich af te zonderen. Zulk een tijd is dan gekomen, wanneer de kerk een Babel geworden is. Daarbij is echter wel op te merken, dat men met zulk een oordeel niet te lichtvaardig zij. Want ook het leven ener kerk is aan velerlei golvingen onderworpen. Er zijn perioden van verval, als het ware verduisteringen, te vergelijken met verduisteringen der sterren, op welke echter, zolang maar de fondamenten vaststaan, telkens ene wederverheffing en een terugkeren tot oorspronkelijken luister moet volgen. Om zulk een voorbijgaanden toestand van ziekte moet niemand de kerk voor een Babel houden. Zij is dit alleen dan, wanneer daar de objectieve, goddelijke fondamenten, de genademiddelen, Woord en Sacrament wat het wezen aangaat en voortdurend in hun gezegende werkzaamheid verhinderd worden. Dan eerst, wanneer de ziel in de kerk de reine goddelijke spijze van Gods woord niet meer kan vinden, moet de ziel worden gered, opdat zij niet in de ongerechtigheid der kerk omkome. Van deze afzondering van de kerk moet wel onderscheiden worden afzondering binnen de kerk van alles wat het gezonde leven der kerk zelf tegenstaat, en daarom als een

ziekelyk bestanddeel aan het lichaam der kerk moet worden beschouwd. Zulk ene afzondering is de dagelykse plicht van den Christen.

7. Babel was een gouden beker in de hand des HEEREN 1) die de ganse aarde dronken maakte, een gouden beker, schitterende door macht, rijkdom en heerlijkheid, vol verleidende bekoorlijkheid tot afgodendienst, maar het stond onder de macht des Heeren, en diende zonder het te weten in Zijne hand om de gehele wereld dronken te maken van den wijn Zijns toorns. En ziet, de volken hebben zich ook werkelijk door hare toverkunsten laten verleiden, zij hebben met haar geboeleerd en van haren wijn gedronken, zij dronken echter niet alleen wat zij begeerden, maar ook Gods toorn, daarom zijn de volken dol, blind en zinneloos geworden. Zo was het iets lichts voor den Heere, om Zijn gericht door hetzelfde Babel, waarmee zij geboeleerd hadden, over hen te brengen, en door de verschrikkingen des gerichtshen met ontzetting, met bedwelming en wanhoop te vervullen (Hoofdst. 13:12 v. 25:15 vv.)

1) Wij weten nu, dat de rijken der wereld noch voortduren, noch in stand blijven, dan naar den Raad Gods. Wanneer derhalve de Profeet den ondergang van Babel dreigt, ligt de tegenwerping voor de hand. Hoe is het dan mogelijk, dat die stad, welke gij zegt dat vervloekt is, tot hiertoe zo bloeit? Wie heeft Babel met zo grote eer versierd? met zo grote rijkdommen? met zovele overwinningen? Het was toch niet bij geval, dat deze monarchie zulk een grote hoogte had bereikt. Niet alleen dat het geheel Assyrië onder zijn macht heeft gebracht, maar ook het rijk Israël is ten ondergegaan, en het rijk van Juda is niet ver van zijn ondergang. De Profeet antwoordt, dat Babel een gouden beker was in de hand des Heeren, om de ganse aarde dronken te maken, alsof hij wil zeggen, dat God volstrekt niet met zichzelf in strijd kwam, toen Hij Babel als een gesel gebruikte en nu op Zijn beurt haar kastijdde. En tegelijk toont hij aan, dat wanneer de zaken alzo liepen in de wereld, dit niet geschiedde als door een blinden loop der fortuin, maar naar de hemelse besluiten Gods, die alzo de gehele wereld bestuurde, dat Hij ook de goddelozen dikwijls tot de hoogste macht bracht, wanneer Hij door hen Zijne oordeel wilde ten uitvoer brengen.

Babylon, de heerlijkheid dezer wereld, wordt een gouden beker genoemd, omdat het, roemende hoe schoon het aardse en tijdelijke is, de dwaze zinnen in hare begeerlijkheid dronken maakt, zodat zij naar het nietige en vergankelijke trachten en het schone onzichtbare verachten. Een gouden beker is daarom Babylon; want terwijl het den schijn van uiterlijke schoonheid vertoont ontnemt het den zin voor inwendige reinheid. (GREGORIUS DE GROTE).

Babel wordt een gouden beker genoemd, van wege den glans en de heerlijkheid van hare koningen. De heerlijkheid van Babel overtrof die van alle andere volken en de Heere gebruikt haar om de andere volken te straffen.

Maar nu is ook voor dit rijk de ure der vergelding en des oordeels gekomen. Onherstelbaar is Babel's val, zo onherstelbaar, dat de volken het uitroepen (vs. 9): Zij is niet te genezen.

God heeft geduld, dewijl Hij eeuwig is, maar is de maat der ongerechtigheid vol, dan houdt niets Zijn oordeel terug en is de straf, die Hij zendt, volkomen.

8. Hoe schielijk is Babel zelf door den wijn van Gods toorn gedrenkt en dronken geworden, hoe spoedig is zij van hare hoogte a) gevallen en verbroken! O hebt medelijden met haar, gij volken, die met haar geboeleerd hebt, en vervolgens door haar zijt onderworpen; huilt over haar; beproeft of gij gene genezing kunt aanbrengen, haar van haren val niet kunt oprichten; neemt b) balsem tot hare pijn, misschien zal zij genezen worden. (Jes. 21:9).

a) Openb. 14:8, 18:2. b) Jer. 8:22.

9. Maar de volken antwoordden mij: Wij hebben alles beproefd om de wonden der geslagene jonkvrouw te genezen. wij hebben Babel gemeesterd; maar zij is niet te genezen, haar val was te diep en te schrikkelijk. Zo roep ik u den op a) verlaat haar dan, zorg ieder voor eigen veiligheid en bevrijding, en laat ons aan iegelijk in zijn land trekken, laat ons uit Babel vlieden, de tijd onzer verlossing is daar, wij gaan een iegelijk naar het land, waar wij woonden, voordat wij ons door Babel lieten verleiden en door Gods gericht van hen werden verslonden; want haar oordeel, hare schuld tegen den levenden God, het is nu duidelijk uit haren diepen val te zien, reikt tot aan den hemel, en is verheven tot aan de bovenste wolken.

a) Jer. 46:11.

Babel is een uitwendig schone appel maar inwendig vol wormsteken. Daarom moet vroeger of later de verkeerdheid merkbaar worden. Zo gaat het met alles, waarvan de kern en het middelpunt niet God is. Als die inwendige holheid en nietigheid begint zich ook naar buiten te openbaren, wanneer nu hier dan daar een reet, ene lelijke plek zichtbaar wordt, dan komen wel de vrienden en vereerders van de wereldmacht en willen verbeteren, bedekken, oplappen, genezen. Maar dat alles baat niets. Wat eenmaal den dood in het lijf heeft, dat kan geen arts meer kureren.

10. Ook Israëel bevindt zich onder deze volken, en het looft en prijst den Heere, terwijl het zich van Babel afscheidt en in het land van Zion ontvliedt. De HEERE heeft grote dingen aan ons gedaan, zo roepen de terugkerenden jubelend uit, want Hij heeft onze gerechtigheden hiervoor gebracht. 1) Hij heeft onze rechtvaardige zaak tegenover Babel, aan wien de Heere ons slechts ter kastijding had overgegeven, en dat ons wreed onderdrukte, zodat alle volken ons voor geheel verworpen en verlaten moesten aanzien (Ps. 37:6), weer aan het licht gebracht; komt en laat onsin het land onzer vaders terugkeren, tot de genadige gemeenschap Gods te Zion, waar de Heere onder Zijn volk woont en Zich aan hem openbaart. Laat ons het werk des HEEREN, onzes Gods, vertellen, 2) dat Hij ons door Zijnen machtigen arm heeft verlost, onze vijanden heeft verpletterd, en ons weer in genade heeft aangenomen (Hoofdst. 50:28. Jes. 48:20).

1) Hier voert de Profeet den gelovige sprekende in en leert vooreerst, dat de val van Babel een zeker bewijs is van de vaderlijke droefheid Gods jegens Zijn kerk. Doch dit was niet een gewone troost, in die uiterste ellende, wanneer de gelovige wist dat zijn redder zo dierbaar en kostelijk bij God was, dat Hij zelfs de Babyloniërs niet spaarde, welke de gehele wereld als halfgoden vereerde. Want de macht van die monarchie had alle mensen in beroering gebracht.

Wanneer derhalve de gelovigen tot de erkenning kwamen, dat Babylonië te gronde ging, dewijl zij hen had geteisterd en wreedelijk had behandeld, daar uit kon door hen een onschatbare troost verkregen worden.

Daar tot nu toe Israël als overgegeven in de hand der Heidenen had vertoefd, had het hun toegeschenen dat de Heere Zijn volk had verlaten en het niet meer genadig wilde wezen, maar omdat de Heere Babel aan den ondergang prijs gaf en Zijn volk weer naar Zion deed terugkeren, daaruit zou het blijken dat de Heere Zijn volk wel gedacht, niet vergeten had, dat Hij Zijne belofte zou vervullen, dat Hij Zijn volk weer zou verzamelen uit de Heidenen.

Gerechtigheid wil hier dan ook niet zeggen gerechtige daden, daden der gerechtigheid en des geloofs, maar de rechtvaardige zaak van Israël tegenover de Heidenen, in dit geval tegenover Babel.

2) Hier vermaant de Profeet het volk tot waarachtige dankbaarheid. Dat het verlost was en werd, had het niet te danken aan eigen gerechtigheid, aan eigen verdienste, maar de heerlijkheid Gods had geschitterd in de verlossing, dat Hij enkel om des Verbonds wil, nog aan het nakroost van Abraham en het overblijfsel van Juda gedachtig was.

Het was vrije gunst dat Hij nu een einde maakte aan de ellende der ballingschap.

11. Ja Mijn werktuig tot Babels val is reeds verkoren en staat reeds gereed. a) Zuivert, scherpt nu de pijlen, rust de schilden volkomenlijk toe, 1) gij volken van het noorden! De HEERE heeft den geest der koningen van Medië 1) opgewekt, dat zij Hem tot werktuigen Zijner straf zouden dienen, want Zijn voornemen is tegen Babel, dat Hij haar verderve; want dit is de wraak des HEEREN aan het hoogmoedige Babel, dat Hem en Zijn volk hoont, de wraak voor de ontheiliging en verwoesting Zijns tempels. (Hoofdst. 50:28).

a) Jer. 46:4.

1) Beter: scherpt de pijlen en vult de schilden, d. w. z. vult uw arm er mede. Het is een oproepen tot den strijd tegen Babel, welke hier tot de Mediërs gericht wordt, opdat deze volken ook zullen weten, dat zij om Babel te verwoesten, de macht van God ontvangen.

2) De Mediërs waren in ouden tijd naar verschillende gewesten verdeeld, totdat zij in het jaar 714 v. Chr. als zij van de Assyriërs waren afgevallen, om hun onafhankelijkheid te verkrijgen, zich onder een algemeen opperhoofd stelden, nu Dejoces tot hunnen vorst kozen. Overigens geeft hier Medië weer (Jes. 13:17) te kennen alle Arische volken van het tegenwoordige Iran, zaamgevat onder den meest betekenenenden en den regerenden volkstam. Naast de Mediërs noemt Jesaja (21:2) nog de Perzen als hoofdvolverders van het gericht aan Babylon (vgl. over de Mediërs 2 Kon. 22:2 25:27 2 Kron. 36:20 ; over de Perzen. Ezra 1:4).

12. Verheft de banier op of, tegen de muren van Babel, opdat het gehele aanvallende leger het zie, en op het daardoor aangewezen punt zijnen aanval richte; versterkt de wacht rondom de stad, stelt wachters op alle punten tegen de stad, zodat niemand uit- en inga; bereidt de

achterlagen, opdat gij bij enen mogelijken inval in de stad kunt indringen, want gelijk de HEERE heeft voorgenomen tegen Babel, also heeft Hij gedaan, wat Hij over de inwoners van Babel door Zijne profeten gedreigd en gesproken heeft.

13. Wat zullen u dan al uwe verdedigingsmiddelen baten? Gijjonkvrouw van Babel, die aan vele wateren woont 1), aan den Eufraat met hare vele kanalen, en met behulp van deze geweldige vestingen gemaakt hebt, die machtig zijt van schatten, uw einde is gekomen; gij hebt buit uit de gehele wereld zaamgesleept, en uw rijkdom is vergroot door de vruchtbaarheid des lands, maar de maat is nu vol, de straf uwer gierigheid naar onrechtmatig geld en goed is gekomen.

1) De vruchtbaarheid van het Babylonische land, de opbrengst der akkers berustte op de overstromingen van den Eufraat; door een uitgebreid stelsel van dammen, kanalen en afleidingen bereikte Nebukadnezar het, om zowel het water van den Eufraat naar ieder punt der Babylonische vlakten te leiden, als overstromingen, die er niet zelden waren, te voorkomen en de overstroming te regelen. (M. DUNKER).

Deze waterwerken hadden in 't bijzonder de bevochtiging van het land en de scheepvaart ten doel, zij boden echter tevens machtige verdedigingslijnen tegenover den vijand aan.

14. a) De HEERE der heirscharen heeft gezworen bij Zijne ziel, bij Zijne eeuwige kracht en Godheid: Ofschoon Ik u, o Babel! met mensen als met kevers, als met sprinkhanen, die niemand tellen kan, vervuld heb, zullen al die mensenmassa's u niet van den ondergang redden; nochtans zullen zij, die vijanden, die Ik tegen u stel, elkaar een vreugdegeschrei over u toeroepen 1), namelijk een krijgsgesang, dat u en uwe stad den dood aankondigt.

a) Amos 6:8.

15. Hij, de almachtige Schepper der wereld, de alleen ware God, heeft dat u gezworen. Die, gelijk Ik reeds in Hoofdst. 10:12-16 tot Mijn volk gezegd heb, om het elke vrees voor de afgoden te ontnemen, a) de aarde gemaakt heeft door Zijne kracht, die de wereld bereid heeft door Zijne wijsheid, en den hemel b) uitgebreid door Zijn verstand;

a) Gen. 1:1. b) Job 9:9. Ps. 104:2. Jes. 40:22; 44:24; 51:13.

1) Met een eed bij Zichzelven heeft de Heere gezworen, zegt hier de Profeet, om daarmee het onveranderlijke en zekere van Babels val aan te kondigen. En wat heeft de Heere gezworen? dat al had Hij de stad gevuld met mensen, zo talrijk als een leger van sprinkhanen, die grote menigte Babel niet zou kunnen helpen, om te strijden tegen den vijand. Welk een machtig leger ook Babel zou kunnen stellen tegen de Mediërs, zij zouden overwonnen worden. Het lied der overwinning zou door de vijanden worden aangeheven.

Ook hier weer treedt zo duidelijk in het licht, dat de Heere Babel groot gemaakt had. Al de macht en heerlijkheid had Babel van den Heere, den Souvereinen God, ontvangen.

16. Als Hij Zijne stem geeft, zo is er een gedruis van wateren in den hemel, en Hij doet de dampen opklimmen van het einde der aarde; Hij maakt de bliksemen met (liever: voor) den regen, en doet den wind voortkomen uit Zijne schatkameren, waarin Hij ze verbergt, opdat ze Hem dienen tot Zijne gerichten.

17. Een ieder mens is wanneer hij eens ernstig die wonderen der schepping en regering Gods beschouwt, onvernuftig geworden, zodat hij gene wetenschap heeft, een ieder goudsmid is, wanneer hij zulke daden Gods aanziet, beschaamd van het gesneden beeld, dat hij vervaardigde, maar waarin geen adem is; want zijn gegoten beeld is leugen, en er is geen geest, geen leven in hem.

18. IJdelheid zijn zij, al die beelden, die zij voor God uitgeven, een werk van verleidingen (of: bespottingen); ten tijde hunner bezoeking, als tegenspoed komt, waaruit zij niet kunnen helpen, zullen zij in hun nietigheid openbaar worden en vergaan.

19. Jakobs deel is niet gelijk die; want Hij, de alleen waarachtige God, is de Formeerder van alles, en Israël is de roede, de stam Zijner erfenis, de stam van dat volk, dat Hij tot erfdeel en eigendom heeft verkoren; HEERE der heirscharen is Zijn naam.

Vele beroemde uitleggers menen, dat de verzen 5-18 door enen ongenoemden hier uit Hoofdst. 10:12-16 zijn ingeschoven, en den zamenhang geheel verstoren. Zij moeten echter toegeven, dat volgens vs. 14, waar de Heere bij Zijne waarachtige Godheid de zekerheid van Babels ondergang ondanks al hare macht bezweert, ene nadere uiteenzetting van Zijne scheppende majesteit op zijne plaats was, ene majesteit, waarin Zich Zijne waarachtige Godheid juist den Heidenen ten duidelijkste kentekent, als ook ene voorstelling van de nietigheid der afgoden, waarop Babel zijn vertrouwen stelde. Verder, dat Jeremia ook reeds meermalen door hem bij een andere gelegenheid gesprokene woorden op ene gepaste plaats heeft herhaald. Het in ook hier niet te betwijfelen, dat Jeremia zelf zijne in Hoofdst 10 tot Israël gesprokene woorden herhaald heeft.

In Hoofdst. 10 wilde Jeremia door deze verkondiging de vrees voor het afgodische volk, voor de macht der heidense afgoden bestrijden; hier wil hij daardoor het vertrouwen der Chaldeënen op hun afgoden doen wankelen, en zeggen, dat voor de almacht van den Schepper en Regeerder der gehele wereld ten dage des gericht's alle afgoden beschaamd zullen worden, en Israël dan zal ondervinden dat de Schepper van het heelal door den val van Babel bewijzen zal de Schepper van Israël te zijn.

De Profeet herhaalt hier wat hij reeds vroeger verkondigd heeft (Hoofdst. 10:12-16), om daar mee allen twijfel weg te nemen aan den ondergang van Babel als het werk Gods.

Hij zal het doen, dewijl Hij het met een eed heeft bevestigd. Hij kan het doen, dewijl Hij zich immer als de Almachtige heeft geopenbaard. Hij is de Almachtig Gebieder over allen wat er bestaat. Hij zou zijn Almacht betonen tegenover al de onmacht der afgoden.

Babel vertrouwt op haar afgoden, maar Hij is Jakobs Deel. Hij is de Formeerder van al wat bestaat. Hij is de steun van Zijn erfenis. Zijn Naam is HEERE der heirscharen, die leeft en regeert en over alle volken en over alle machten heerschappij voert.

20. Gij, o Babel! zijt Mij 1) een voorhamer, en krijgswapenen, tot volvoering Mijner oordelen op aarde, en door u zal Ik volken in stukken slaan, en door u zal ik koninkrijken verderven.

1) Hier wijst de Heere Babel er nog eens op, dat Hij dit volk met zijn machtige koningen had gebruikt om de andere volken te treffen en te tuchtigen. Al de macht, die Babel had vertoond, was een van God verleende en op Babel gelegde macht.

Echter had Babel die macht niet gebruikt om God er mede te verheerlijken, maar om eigen roem en eer te verkrijgen en te handhaven. Babel had die macht tegen God gebruikt en het volk des Heeren boven mate getuchtigd. Daarom zou de Heere niet alleen die macht wegnemen maar haar ook volstrekt machteloos, weerloos en eerloos maken.

21. En door u zal Ik in stukken slaan het paard en zijnen ruiter; en door u zal Ik in stukken slaan den wagen en zijnen ruiter.

22. En door u zal Ik in stukken slaan den man en de vrouw; en door u zal Ik in stukken slaan den oude en den jonge; en door u zal Ik in stukken slaan den jongeling en de jonkvrouw.

23. En door u zal Ik in stukken slaan den herder en zijne kudde; en door u zal Ik in stukken slaan den akkerman en zijn jukossen, en door u zal Ik in stukken slaan landvoogden en overheden. 1)

1) Al de futura in vs. 21-23 worden beter als perfecta genomen. Door u heb Ik in stukken geslagen, of: door u sla Ik in stukken.

De Heere had de Babyloniërs, in den weg van Zijne altijd wijze en rechtvaardige Voorzienigheid gebruikt als een hamer en krijgswapen in Zijne hand, om verscheidene volken ten onder te brengen, steden te verwoesten, mensen te beroven van hun bezittingen, legers op de vlucht te drijven en onder allerlei rangen van mensen gedurig nieuwe slachtingen te maken. Dit is de hoofdzakelijke zin van vs. 20-23. Maar in dit alles hadden de Babyloniërs zich schuldig gemaakt aan wreedheid, en vooral aan trotsheid, daar zij al hun overwinningen aan zich zelve en aan hun eigene dapperheid hadden toegeschreven. In plaats van in dit alles de hand van den God des hemels op te merken en te eerbiedigen, hadden zij zich op ene zeer verachtelijke wijze gedragen omtrent den Heere, Zijn volk en Zijn heiligdom. Om deze reden zou de Heere van de Babyloniërs rechtvaardige wraak nemen. Dit wordt vervolgens op ene sierlijke wijs bedreigd vs. 24, 26.

24. Maar nu Ik door u Mijn gericht aan zo vele landen met al hun bewoners heb uitgeoefend, en gij, de bijl, u hoogmoedig verheft en roemt tegen Mij, die u opheft, zal Ik uzelve verpletteren; Ik zal Babel en allen inwoners van Chaldea vergelden hunnen overmoed, in 't bijzonder al hun boosheid, die zij gedaan hebben aan Zion, 1) terwijl het slechts Mijne

tuchtroede, Mijn hamer moest zijn. Daarom zal Ik het ter neer slaan voor ulieder ogen, 1) spreekt de HEERE.

1) Wij zien nu, dat de straf hier in verband gebracht wordt met het uitverkoren volk, n. l. opdat de gelovigen zouden weten, dat zij zo door de hand Gods gekastijd zijn, dat echter nooit de herinnering aan het verbond met hen is uitgewist en opdat zij zo midden in den dood ene genieting van het heil ontvingen, en zeker konden vaststellen, dat God eindelijk genadig zou zijn; niet dat God het gehele lichaam van het volk zou herstellen, maar deze belofte wordt gericht tot het overblijfsel als zodanig.

Al wat Gods volk wordt aangedaan zal God te Zijner tijd aan hun vijanden bezoeken indien deze zich niet bekeren.

In alle eeuwen is dit bevestigd.

2) "Voor ulieder ogen" o gij kinderen Gods! zal die u benauwt, zal het goddeloze Babel ineensstorten. Wacht maar met geduld op des Heeren belofte en gericht.

25. Ziet, Ik wil aan u, o Babel! gij verdervende berg!die u in macht en grootheid boven alle koninkrijken verheft, gelijk een berg boven ene vlakte, spreekt de HEERE, gij, die de ganse aarde door uwe veroveringszucht en onderdrukking der volken verderft! Uwe macht schijnt thans onwankelbaar vast en als op rotsen gegrond, maar Ik zal Mijnealmachtige hand tegen u ten gerichte uitstrekken, en u van de steenrotsen afwentelen, zodat gij nederig en veracht daar neer ligt, enIk zal u stellen tot enen berg des brands. 1) Ik zal u enen uitgebranden vulkaan gelijk maken, wiens door vuur verglaasd gesteente tot niets meer deugt.

1) Een berg des brands wil zeggen, een berg, die uitgebrand is. De Heere wil hiermede zeggen, dat er straks niets meer van Babel zal overblijven, dan enkel een ruïne, die tot niets meer deugt. Dit wordt nader bevestigd in het volgende vers.

De straf der vervloeking en der verwoesting zal volkomen wezen.

26. En zij zullen uit u genen steen nemen tot enen hoek, ook genen steen tot fondamenten; er zal geen nieuw rijk uit u kunnen worden opgebouwd: want gij zult tot eeuwige woestheden zijn, in welke niemand bouwen noch wonen kan, spreekt de HEERE (Hoofdst. 25:12).

Niet alleen van de wereldstad Babel, ook niet alleen van het land van Babylonië is hier sprake, maar van het Babylonische, tegen God overstaande wereldrijk. De vervulling dezer profetie reikt tot in de laatste tijden, daar het Babylonische rijk het Gode vijandige, antichristelijke rijk in 't algemeen vertegenwoordigt. Hier staat de typische betekenis van Babel zeer duidelijk tegenover de typische betekenis van Zion. De boze wereldmacht, die Zions vijand is, moet een berg heten, hoewel Babel in de vlakte lag, om de tegenstelling tegen den berg Zion ook door een beeld aanschouwelijk voor te stellen. Zion, de heilige berg (Jes. 2:2-4) van welke gerechtigheid en vrede uitgaat over alle volken: Babel de berg des verderfs, die de gehele wereld verderft. Zion, de berg, waar des Heeren huis is, moet in den laatsten tijd

zijn vastgesteld op den top der bergen, en verheven boven de heuvelen. Over Babel, den berg des verderfs, wil de Heere Zijne hand uitstrekken en dien van de rotsen afwerpen in den afgrond. Uit Zion breekt de glans van Gods heerlijkheid door (Ps. 50:2 zal de Heere een brandenden berg vormen, die wegsmelt in den gloed van Gods toorn. In Zion legt de Heere een grondsteen, een beproefden steen, een kostbaren hoeksteen, die wel bevestigd is (Jes. 28:16); uit Babel, den berg des verderfs, zal men noch hoeksteen noch grondsteen kunnen nemen, maar, ene eeuwige verwoesting zult gij zijn. Hier spreekt toch de geest der profetie duidelijk genoeg, ofschoon onder beelden. Zo min als onder Zion alleen het aardse, historische, plaatselijke Zion te verstaan is, maar het in dit Zion verborgene, ten laatste geheel openbaar geworden geestelijk lichamelijke Zion, zo min is Babel den profeet alleen of voornamelijk het historische plaatselijke Babel aan den Eufraat, maar het in dit Babel verborgene, maar veel verder zinkende, ten laatste geheel openbaar wordende geestelijk-lichamelijk Babel van het tegen-goddelijk en antichristelijk rijk der wereld.

27.

VIIIc. Vs. 27-58. In het de hoofddeel der voorzegging over Babel was de hoofdgedachte, de noodzakelijkheid van Israëls verlossing uit Babel. In het 2de werd de tegenstelling tussen Babel en den Heere en diens geestelijk werktuig Israël op den voorgrond geplaatst. In het 3e en laatste hoofddeel vinden wij de profetische rede geklommen tot triomferende schildering van Babel's ondergang, waardoor Zich de Heere als de Wreker van Zijn volk zal openbaren. De inhoud is deze: de vijanden van Babel, de Mediërs met de volken aan hun heerschappij onderworpen, trekken met een machtig leger tegen Babel op, zodat de aarde siddert. Nu laten de krijgslieden van Babel, overweldigd door den voorspoed van den vijand, krachteloos en moedeloos de armen zakken. De koning van Babel ontvangt echter in zijne burcht van alle zijden de berichten van de inname der stad. Nu geschiedt alles om de stad Babel heerlijk en prachtig te maken. Maar het is niets dan het toebereiden van den dorsvloer, waarop binnenkort de oogst zal worden uitgespreid. Nebukadnezar heeft Israël opgegeten en als een ledig vat laten staan, maar het volk weggestoten. Daarvoor roept Israël de wraak des Heeren in. Aan dit verlangen verklaart de Heere ook te willen voldoen. Even als Babel Israël heeft verslonden, zo zal het ook zelf tot ene waterloze woestijn worden (vs. 27-37). Midden in hare zwelgerij zal haar dit wraakgericht treffen. Dan vluchte Israël uit den gruwel der verwoesting, en verschrikke niet, wanneer het krijgsalarm zich verheft. Hemel en aarde zullen jubelen, wanneer Babels afgoden vallen, land en volk door den verwoester uit het noorden wordt geslagen. Ja aan Babel zal worden vergolden, gelijk het aan Israël heeft gedaan (vs. 38-49). Eindelijk vat Jeremia nog eens te zamen wat over Babel's schuld en bestraffing te zeggen is. Israël moge getroost uit Babel naar huis trekken, zijn geleden smaad zal aan Babels afgoden en land worden bezocht. Geen muur zal het beschermen tegen des Heeren rechtvaardige vergelding. Het sterke alarm van Babels verwoesting met zijne bevolking van geringen en groten zal verre klinken. Met een woord van den Profeet Habakuk, dat in den ondergang van Babel zeer duidelijk gebleken is waar te zijn, dat namelijk arbeid met ongerechtigheid en bloed verbonden, slechts ten behoeve van het vuur geschiedt, wordt de gehele grote profetie op treffende wijze gesloten. (vs. 50-58).

27. Verheft de banier, 1) die verre zichtbaar is, in het land, op de aarde opdat de volken zich verzamelen ten strijde tegen Babel; blaast de bazuin onder de Heidenen, heiligt door offeranden en andere godsdienstige plechtigheden de Heidenen tegen haar, tegen de goddeloze stad Babel; want de Heere zelf, de rechtvaardige God, zendt de volken tegen haar; het is een heilige strijd; roept tegen haar in 't bijzonder bijeen de koninkrijken of vorstendommen, die rondom het gebergte van Armenië liggen, namelijk van Ararat (= afgaand gebergte) in het midden van Armenië, in de vlakte van den Araxes, Minni (= deel), Armenië in den engeren zin, in het westen van het gebergte, en Askenaz (= zo is het vuur verspreid), een landschap bij Armenië, waarschijnlijk Frygië in Klein-Azië (Gen. 17:3); bestelt enen krijgsoverste, die de legerscharen in den strijd tegen haar zal aanvoeren; brengt paarden, ruitery met de beroemde snelle Armenische paarden opwaarts naar Babel, zo talrijk als ruige, 1) schrikverwekkende kevers, een bijzondere soort van door ieder gevreesde en alles verwoestende sprinkhanen, die in grote zwermen kwamen.

1) De Profeet bevestigt hier, wat hij te voren heeft geleerd, n. l. dat Babel, ofschoon het zich verheft op hare versterkingen, de hand Gods niet zal kunnen ontvluchten. Indien hij een eenvoudigen toon van spreken had gebruikt, zou nauwelijks iemand het gewaagd hebben, om te hopen, op datgene, wat de Profeet had gezegd. Derhalve was het noodzakelijk, die spreekwijze te gebruiken, waarvan vroeger is gesproken. Alzo komt hier hoogst gebiedend het bevel tot de Heidenen, om den oorlog te voeren tegen Babylon. Op te merken valt, dat door zodanige spreekwijze het effect van het profetisch onderwijs moest bevestigd worden. Want de ongelovigen bespotten wat zij horen, dewijl de stem Gods hen is, alsof de klank er van door de lucht vliegt. De Profeet toont derhalve, dat hij met de macht Gods is bekleed en de hand Gods met zijn mond is verbonden, zodat Hij vervult wat hij voorzegt.

2) Of, huiveringwekkende. De vertaling, ruige steunt op de mening, dat hier sprinkhanen bedoeld worden, bij wie de vleugels nog in ruwe, hoornachtige vleugelscheden gehuld zijn en die loodrecht op den rug van het dier staan. Het werkwoord echter, waarvan het woord is afgeleid, betekent huiveringwekkend, ijselijk zijn. Hier worden dan ook geen jonge sprinkhanen bedoeld, maar krachtige, alles verwoestende dieren, die zeer gevreesd waren. De machtige volken met hun sterke legers en machtige, sterke paarden worden hier opgeroepen om Babel te verwoesten en het oordeel Gods over dit land en volk te voltrekken.

28. Heiligt tegen haar de Heidenen, als de koningen van Medië, hare landvoogden en al hare overheden, de stamhoofden (vs. 11); met al hun ondervorsten en stadhouders, ja het ganse land harer heerschappij, des lands van den opperkoning der Mediërs.

29. Wanneer dit machtige leger tegen Babel aanrukt, om des Heeren gericht te volvoeren, dan zal het land (de aarde) van hun slagen beven {1} en pijn lijden; want elk ene van des HEEREN gedachten en raadsbesluiten, die Hij sedert langen tijd reeds over Babel heeft vastgesteld, en Zijnen Profeten geopenbaard, staat vast tegen Babel, om Babels land te stellen tot ene verwoesting, dat er geen inwoner zij in het gehele rijk.

{1} Bij het aanrukken van dit geweldig leger tegen Babel, om het door den Heere besloten gericht te voltrekken, beeft de aarde. De helden van Babel geven het op om het tegenstand te

bieden, en trekken zich moedeloos als vrouwen in ontoegankelijke oorden terug, terwijl de vijanden de woningen aansteken, de grendelen verbreken en de stad innemen. Dit alles ziet de Profeet als in den geest, als reeds plaats hebbende en schildert den aanval op de stad en hare inwoners met de levendigste kleuren.

30. Babels helden, die tot hiertoe voor de macht van geen enkel volk terugschrikten, en de grootheid van het rijk hebben gesticht en onderhouden, hebben opgehouden te strijden, bij het zien van dit machtig leger als door een schrik van boven verlamd; zij zijn gebleven in de vestingen, en durven geen tegenstand bieden; hun macht is bezweken, zij zijn tot zwakke wijven geworden; die geen tegenstand kunnen bieden; zij hebben hun woningen aangestoken; hun grendels zijn verbroken, nog voordat men gewaar wordt, dat de stad reeds is genomen.

31. De looper zal den looper tegemoet lopen, dat zij te gelijktijd bij den Koningsburg zamen komen, en de kondsapper den kondsapper te gemoet, om den koning van Babel, die zonder raad of daad in zijn koningsburg aan den Eufraat in het midden der stad zit, bekend te maken, dat zijne stad van het einde 1) van alle zijden is ingenomen.

1) Het schijnt ons eigenlijk te zeggen, dat de ene bode zou lopen, om den andere te ontmoeten, om aan iemand dezelfde tijding te brengen. De gewone manier van spreken is, als men van zodanig iets spreekt, te zeggen, dat de ene bode den ander op de hielen volgt. Maar in dit geval beschrijft deze ongewone manier van spreken de zaak nauwkeurig; want Babel was ingenomen door een partij soldaten, die door de gracht van den Eufraat in de stad kwamen, aan elk einde van de stad, zodat de boden, die deze tijding tot den koning brachten, in zijn paleis, midden in de stad, inderdaad liepen, om elkaar te ontmoeten, beginnende van rechtstreeks tegen elkaar over gelegen tijden, om hem bekend te maken, dat zijn stad aan het uiterste einde was ingenomen.

Van het einde wil hier zeggen: Van alle zijden. Het was daarom, dat de boodschappers, die van alle zijden de treurnare hadden te brengen, elkaar ontmoetten.

32. En dat de veren 1), de plaatsen van overvaart over den Eufraat binnen de stad zijn ingenomen en door de vijanden bezet, en de rietpoelen, de meren, uit de wateren van den Eufraat tot verdediging der stad gevormd, geheel zijn droog gelegd, ja zo, dat zij met vuur verbrand zijn, en dat de krijgslieden, de laatste hoop na verwoesting van alle verdedigingsmiddelen, door de vijanden, verbaasd zijn en van vreze onbekwaam tot den strijd 2).

1) Heeren, d. i. doorwaadbare plaatsen, heeft men in den Eufraat bij Babylon niet; er moeten bruggen en plaatsen van overvaart onder verstaan worden, daar Babylon behalve de door Nebukadnezar gebouwde stenen brug (Herod. I 186) bij zijne grote uitbreiding nog andere overgangen door schipbruggen of veren had.

Dit vers toont zeer duidelijk dat Jeremia een heraut Gods is geweest en zijn tong is bestuurd door den Heiligen Geest. Hij verhaalt toch van de inname van Babylon, alsof Hij die met eigen ogen had aanschouwd. Hij zegt dat de veren zijn genomen en de meren met vuur zijn

verbrand. Wij lezen niet dat Cyrus het vuur heeft aangestoken, en sommige uitleggers vertalen meren door rietpoelen, maar er zijn geen reden die ons er toe drijft om dit woord zo uit te leggen, dewijl de Profeet hier overdrachtelijk spreekt. De Profeet toont hier hyperbolisch aan, dat de veren van den Eufraat zullen uitgedroogd zijn, evenals ieder hout verbrandt door er vuur bij te brengen. Dit past wel niet bij water, maar op hyperbolische wijze drukt hij te liever het wonder uit, wat andere nauwelijks door het menselijk verstand zou geloofd worden.

2) De gehele schildering moet niet worden genomen als beschrijving der geschiedkundige omstandigheden bij de verovering van Babylon door Cyrus; het verbranden der rietpoelen is den ook niet te verklaren van het droogleggen van de bedding van den Eufraat door afgraving der rivier, maar is ene poëtische uitwerking der gedachte, dat alle middelen tot bescherming en verdediging van Babylon in de macht der vijanden komen, en door hen verwoest worden.

33. Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: De dochter van Babel is nu rijp voor haren ondergang, zij is als een dorsvloer, ene opene plaats op het veld, het is tijd, dat men ze trede, dat men die vaststampe, en alzo den aardbodem gereed maakt tot het uitbreiden van het koren en het uitdorsen, nog een weinig, dan zal haar de tijd des oogstes overkomen, wanneer het koren gedorst, door dorswagens of ossen wordt uitgetreden. Alles is gereed: het goddeloze rijk van Babel, nu de Heere gericht zal houden, zijne bewoners, de Chaldeën, aan wien het wordt volvoerd, zijn als de korenschoven, die gedorst worden, en de werktuigen voor de Goddelijke straf zijnde Meden, die als de ossen de garven, de Chaldeën, zullen vertreden (Jes. 21:10. Joël 3:13. Micha 4:13).

Toen Jeremia schreef was Babel op het toppunt van haar bloei. Men kon dus tegen haar inbrengen: hoe kunt gij tegenover al wat ieder zien kan van ene verlamming van dit heerlijke krijgsleger, van ene inneming en verwoesting harer onoverwinnelijke bolwerken spreken? Jeremia antwoordde daarop: Babel is een dorsvloer; wat nu geschiedt om haar heerlijk en groot te maken, is niets dan de voorbereiding van den dorsvloer voor treden. Binnen korten tijd komt echter de oogst.

Babel is lang een dorsvloer geweest waarop Gods volk lang gedorst geweest is, als schoven op den dorsvloer, maar nu is de tijd gekomen dat zij zelf zal gedorst worden en hare schoven in haar. De dorsvloer is voorbereid. Babel is door de zonde rijp geworden om een zaad des oorlogs te worden, en hun volk, gelijk koren in den oogst, zijn rijp voor het verderf.

De Heere wil hier dus zeggen dat de tijd was gekomen dat de zondemaat van Babel vol was. De Heere had den ondergang van Babel besloten, maar diens ondergang zou niet eerder komen, dan aler stad en land-de dochter van Babel is hier toch stad en land-rijp waren voor het verderf.

Niet eerder kwam de Zondvloed, dan aler het tiende geslacht voor het verderf was gerijpt. Evenzo Sodom en Gomorra. Na 7 maal 10 jaar zou ook voor Babel de ure der vergelding slaan.

In het volgende vers wordt aangetoond, dat de straf Babel treft om de verdrukking van Israël.

34. Dat alles zal Babel overkomen om de misdaad aan Mijn heilig volk gepleegd. Ik hoor mijne broeders, de kinderen der dochter van Zion, klagen: Nebukadnezar, de koning van Babel, heeft mij opgegeten, hij heeft mij verpletterd, mij opgegeten, gelijk een wild dier zijn buit verscheurt en verslindt; hij heeft de laatste draden mijns levens afgesneden en mij gesteld als een ledig vat, daar hij mijn land ontvolkt en mijn volk van alles beroofd heeft; hij heeft mij verslonden als een draak 1); hij heeft zijnen balg zijn ingewanden gevuld van mijne lekkernijen, met het schoonste en beste, dat mij de Heere in Zijn genade schonk. Niet alleen heeft hij de schatten van goud en zilver uit het heiligdom des Heeren weggeroofd en den rijkdom des lands medegenomen, maar ook alle heilige, schone instellingen en inrichtingen van het Godsrijk verwoest; hij heeft mijneindelijk, om de mate zijner vijandschap vol te maken, arm en naakt verdreven.

1) Bij het woord draak, woning der draken enz. moeten wij niet blijven hangen aan de bijgelovige verhaaltjes van draken en gevleugelde monsters, maar moeten wij den dieperen inhoud dier woorden overdenken. Gelijk reeds bij Job 3:8 gezegd is, gaan de verhalen van de draken met hunnen oorsprong tot in den oudsten tijd van de geschiedenis der mensen terug, en bevatten ene duidelijke, hoewel met allerlei bijzondere verhalen uit latere ervaringen des volk bedekte en vermengde herinnering aan den vijand van God en mensen, die den mens in den beginne als slang vol list en leugen en moordlust van zijne zaligheid beroofde, die het volk Gods van het Oude Verbond, om het begin tot herstelling van het verloren paradijs, dat in hem aanwezig was, heeft vervolgd, die Christus en de Zijnen vervolgd heeft, en met dodelijken haat vervolgen zal tot aan zijn schijnbaar behaalden triomf, welke echter tevens het einde zijner heerschappij en het begin der eeuwige woestheid van den tweeden dood voor hem en zijn rijk zal zijn. Wanneer nu het woord thanin door "draak" is vertaald, dan doelt het tevens zeer juist daarop, dat het rijk van Babel, hetwelk voor de eerste maal Gods rijk geheel heeft verslonden, en zich daarover in de ontwikkeling der wereldmacht heeft betoond een afbeeldsel en ene nieuwe misgeboorte van het onzichtbare rijk der duisternis, van den helsen draak, van den duivel geweest te zijn. De Gods vijandige rijken der wereld hebben ten allen tijde de drakennatuur gehad, en die tegenover Gods rijk betoond; zij zullen die hebben en steeds duidelijker tonen, tot het laatste antichristelijke wereldrijk het geheim der boosheid openbaar zal maken, en het teken van het dier, den draak, duidelijk in zich zal dragen. Deze drakennatuur heeft de drie zijden van list, leugen en moordlust. Deze drie zijden heeft ook het Babylonische rijk van het begin zijner aanraking met Israël betoond, gelijk uit de geschiedenis kan worden aangewezen.

35. De Heere heeft lang gezwegen bij al die daden van geweld, en Zijne wraak lang doen rusten. Maar nu het geweld, dat mij in mijn vlees is aangedaan, zij op Babel! 1) zegge de inwoneres van Zion; en mijn bloed, dat Babel gretig heeft verslonden, worde tot een gericht der vergelding, het zij op de inwoners van Chaldea! zegge Jeruzalem. 2)

1) Merk hier aan: het verderf is niet ver af van diegenen, welke onder de schuld liggen van kwaad, dat Gods volk is aangedaan, want Hij trekt zich hun zaak aan en wreekt ze.

Met deze woorden geeft de Heere God zijn volk recht om den vloek en de ellende, waaronder zij hebben gezucht, op de verdrukken te leggen, niet om daarmee voor eigen eer op te komen, maar dewijl Babel in Zijn volk den Heere God heeft aangerand en aangetast. De zaak van Israël is de zaak Gods. Hij mag lang zwijgen, maar eindelijk neemt Hij het op voor Zijn volk, opdat hun vijanden het ervaren, dat zij met een machtig uitreddenden God te doen hebben.

Hierin schuilt een schat van troost voor alle Gods kinderen in.

2) De dochter Zions. is niet alleen de persoon, die de burgerij van Zion vertegenwoordigt, maar tevens de ziel der stad en harer ruimte; de stad is als het ware het lichaam. Dit lichaam van de dochter Zions, is van zijne inwoners, van zijne kostbaarheden, van zijnen inhoud beroofd en gelijk aan een ledig vat.

In deze beide verzen (vs. 34 en 35) ligt niet slechts ene klacht over de onrechtvaardige behandeling door Babel uitgesproken, waarmee Farizese hoogmoed of eigengerechtigheid verenigbaar zou zijn, maar tevens ligt daarin verborgen de boetvaardige en ootmoedige erkenning van eigen schuld en strafwaardigheid, een appelleren van den strengen rechter van het huis Gods op den Ontfermer en Heiland, die des zondaars dood niet wil. Gelijk uit vs. 36 duidelijk wordt, waar de Heere belooft, dat Hij die Wreker wil zijn voor dit Zijn volk, al is de schuld ook zwaar en al is het door Zijne toelating tot nabij den dood gekastijd. Terwijl Israël Babel aanklaagt, verklaart het tevens zich te willen scheiden van Babels hoogmoed en verkeerdheid tegen God en Zijn rijk, en den Heere te willen erkennen als alleen rechtvaardig en als den gene, die juist in de zware slagen Zijne liefde voor Zijn volk heeft betoond.

De slag van de tuchtroede heft ons hoofd op, zodat wij zien op Hem, van wien de slag komt. Jezus aangezicht dreigt, maar Zijn hart bemint. Het dreigen moet ons verschrikken, zodat wij ons tot Zijn hart wenden, dat naar onze bekering verlangt. Jezus hand dreigt, maar Zijn hart is vol medelijden. Zijne dreigende hand wil ons naar Golgotha drijven, opdat wij ons daar in Zijn medelijdend hogepriesterlijk hart laten insluiten. Zijn woord dreigt, maar Zijne barmhartigheid trekt ons aan. Ja ja! Zijn afstoten is aantrekken; Zijn dreigen roept ons, opdat Hij ons liefkoze. Zijn bestraffend woord is een reinigend woord, omdat Hij ons tot de reinigende bron op Golgotha leidt. Hoe meer de wereld en de satan u kwellen, des te meer stoten zij u af, maar Christus trekt u aan. Wereld en satan dienen tot uw zieleheil en tot het rijk van Jezus genade, daardoor, dat zij het tegendeel bereiken, van hetgeen zij willen. Dat heeft God zo bestuurd, daarom voert hij Zijne tuchtroede door vreemde en vijandige hand, opdat deze u gehaat worde, maar Zijne trouwe hand u recht hartelijk dierbaar worde.

36. Daarom, zo zegt de HEERE tot zijn klagend en in ellende smachtend volk, de dochter van Zion en Jeruzalem; Ziet, Ik ben toornig op u geweest en heb u gekastijd om uwe zonden, die gij tegen Mijne Heilige geboden en Mijn verbond hebt misdreven; maar ik heb u niet geheel verworpen. Nu is de tijd gekomen, dat Ik Mij uwer weer wil ontfermen. Ik zal als uw Pleitbezorger, Beschermmer en Verdediger optreden. Ik zal uwen twist twistentegen Babel, en uwe wraak wreken in elk opzicht, waarin zij tegen Mijnen wil verkeerd omtrent u gehandeld heeft; en Ik zal hare zee, den rijken overvloed van water, aan welke het land van Babylonië zijne vruchtbaarheid en de grote hoofdstad van dit wereldrijk hare macht te danken heeft,

namelijk den Eufraat, met hare kanalen, meren en moerassen, droog maken, en hare springader, de bron, waaruit tot hertoe haar rijkdom en macht voortvloeide, namelijk den Eufraat, opdrogen. Alzo zullen armoede en machteloosheid over haar komen en hare geweldige hebzucht zal haar verdiend loon ontvangen (Hoofdst. 50:34; 51:6).

37. En Babel, het wereldrijk met zijne afgodische hoofdstad, zal alsdan worden tot woeste steenhopen, aan welker puin ieder de voorbijgegane heerlijkheid en Gods vergeldende hand duidelijk zien kan; het zal worden tot ene woning der draken, ene plaats waar de dieren der woestijn, als jakhalzen en anderen zich ophouden, ene ontzetting, een voorwerp, waarop een ieder met verwondering en met afgrijzen nederziet, en ene aanfluiting, zodat de mensen het hoofd schudden en met spotachtig medelijden de vernietigde grootheid beschouwen. Ik zal het alzo vernietigen, dat er geen inwoner zij, daar ieder vreest door den vloek te worden getroffen, die op de plaats rust.

38. De Chaldeënen zitten nu rustig en vol genot in hun groot en machtig rijk. Zij zullen te zamen brullen als jonge leeuwen, wanneer zij hunnen buit verscheuren, en briesen als leeuwen-welpen ¹⁾, wanneer zij hunnen roof in veiligheid hebben gebracht. (Amos 3:4).

1) Dit wil niet zeggen, zoals sommigen menen, dat tengevolge van de verwoesting zij zullen brullen als de leeuwen en briesen als leeuwenwelpen, maar dat zij zullen te gronde gaan te midden van hun genot en van hun zwelgerij. Het woord briesen geeft toch aan, een gebrul geven van genot, van wellust onder een goeden maaltijd. Welnu de Babyloniërs zouden te midden van hun eten en drinken, van zwelgen en genot smaken overrompeld worden door de Perzen, gelijk dan ook geschied is.

Gelijk het gegaan was in de dagen van Noach en in die van Lot, zo zou het ook in die dagen geschieden, waarom de Profeet spreekt.

Treffend beeld van hetgeen met den wereldling dikwijls gebeurt op geestelijk terrein, als de oordelen Gods van dood en verderf hem treffen, juist als hij die in het geheel niet verwacht.

39. Als zij door den gloed van vraatzucht verhitzuilen zijn, zal Ik de Heere, die het tot hertoe rustig aanzag, hunnen drank, een drank van anderen aard, die hun toekomt, opzetten, en zal hen dronken maken van den wijn Mijns toorns, opdat zij als dronkenen opspringen; maar zij zullen enen eeuwigen slaap slapen, en niet opwaken, spreekt de HEERE.

De geschiedenis, dat Cyrus Babylon innam, terwijl de Babyloniërs een feest vierden, en drinkgelagen hielden, is toch ene wonderbare leiding Gods, door welke Hij de woorden van Zijnen knecht op de meest bijzondere wijze, en wel als uit den geest der profetie bevestigde. Eveneens heeft meermalen de vervulling op de concreetste wijze ene in 't algemeen geuite profetie tot versterking van ons geloof bevestigd. In ons vers moet in de eerste plaats alleen de gedachte worden uitgedrukt, dat de bewoners van Babel midden onder het zwelgen van de aan de volken ontnomen rijkdommen en schatten door het gericht des doods werden overvallen.

40. Ik zal hen, alle inwoners van Babel van alle standen, geslachten en ouderdom, uit hun hoogte afvoeren als lammeren om te slachten, als rammen met bokken, en zij zullen Mij tot slachtoffers worden (Hoofdst. 48:15; 50:27. Jes. 34:6. Ezech. 39:18).

41. Hoe is Sesach, d. i. Babel, het thans boven alle macht der wereld verhevene, zo veroverd (Hoofdst. 25:26), en de roem der ganse aarde, de geprezene onder alle steden, uitstekende door heerlijkheid en glans, zo plotseling ingenomen (Hoofdst. 49:25). Hoe is Babel geworden tot ene ontzetting onder de Heidenen, 1) zodat men het met de grootste verwondering aanschouwt?

1) Hier wordt een uitroep van verbazing vernomen welke door de Heidenen wordt aangeheven. De val, en wel zulk een val, brengt alle volken in verbazing en ontzetting. Want het is een val van de machtigste wereldmacht van die dagen, waarvoor alle volken gevreesd hadden.

In vs. 42 en 43 wordt de wijze waarop zij tot dien val komt beschreven, en de mate harer verwoesting.

42. Ene zee van sterke en grote volken, die de Heere zelf geroepen heeft (Hoofdst. 46:7), is over Babel gerezen, door de veelheid harer golven is zij bedekt, gelijk ook eens Faraö met geheel zijne legermacht door de bruisende golven der Schelfzee werd verslonden, omdat het Gods volk onderdrukte en niet wilde laten trekken.

43. Alzo heeft de woedende en golvende zee van het vijandige leger ook Babel overstroomd en allen verslonden. Hare steden zijn geworden tot verwoesting, een dor land en wildernis; een land, waarin niemand woont, en waar geen mensenkind doorgaat (Hoofdst. 48:9; 50:12; 49:18, 33).

44. En Ik zal tegelijk met Babels val bezoeking doen over Bel te Babel (Hoofdst. 50:2), den hoofdgod van het afgodische rijk, dien zij voor den behoeder en beschermer hunner macht en heerlijkheid houden. Ik zal hem door Mijn gericht vernietigen, en Ik zal uit zijn muil uithalen wat hij verslonden heeft 1), alle volken met hun have en goed, zowel als de vrijwillige geschenken, die men hem in zijn groten tempel heeft gebracht, in 't bijzonder Israëel, en zijne kostbare tempelschatten en heilige vaten (Dan. 1:3. Jes. 46:1 En de Heidenen zullen voortaan niet meer tot hem toevloeien, om hem in blinde verering hun goederen en schatten te wijden; want ook het hoofdbolwerk, waarop het zich naast zijn god Bel verliet, Babels muur, die buitengewoon sterke, dubbele muur, de buitenste 480, de binnenste 370 stadiën lang, is gevallen. 2).

1) Met de verovering van Babel, werd Bel de hoofdgod der Babyloniërs gestraft, en niet alleen hem zijn roof ontnomen maar ook zijn roem vernietigd. Bij den roof, die Bel verslonden had en die hem uit zijn muil werd gescheurd, heeft men niet slechts aan de heilige gereedschappen, die in den Belustempel neergelegd waren (Dan. 1:3), en de vrijwillige wij-geschenken, die hem vermaakt werden, maar alle buitgemaakte goederen, wat Babel den volkeren ontnomen had, en de volken zelf met lijf en leven, have en goed, wat Babel had

verslonden. Dit alles zou nu uit zijn muil worden gescheurd. Met den ondergang van Babel stort Babel neer, zodat geen volken meer tot hem komen, om hem hun goederen en schatten te wijden.

2) Dat hier ook van Babels muren gesproken wordt is omdat hare inwoners meenden, dat men achter die muren veilig en verzekerd was. Maar ook deze zullen vallen, zodat alle veiligheid weg was en Babels inwoners geen toevlucht en geen sterkte meer hadden.

45. Gaat uit, Mijn volk 1) gij zijt tot de vrijheid gekomen! gaat uit het midden van haar, scheidt u inwendig en uitwendig van haar af, en redt een iegelijk zijne Ziel, van wege de hittigheid van den toorn des HEEREN, 2) die zich over het goddeloze rijk zal uitstorten (vs. 6. Hoofdst. 50:8).

1) Hier vermaant de Profeet den Israëlieten om te vluchten uit Chaldea en Assyrië. Evenwel heeft deze vermaning een ander doel, n. l. om te bezielen tot vertrouwen op hun bevrijding. Want nauwelijks was het te geloven, dat zij ooit een vrijen uitgang zouden hebben, dewijl Babel als een graf voor hen was. Terwijl zij derhalve tot uitgaan vermaand worden, wijst God Zich zelve aan als hun Verlosser, zoals Hij hun beloofd had.

Deze bijvoeging moet een prikkel voor Israël zijn, om waarlijk zich tot de vlucht uit Babel aan te gorden.

Zij moesten weten dat de toorn Gods, de hittigheid van Zijn toorn op Babel rustte. Blevén zij dus in dit land zo zouden zij ook de hittigheid van dien toorn ondervinden. Hun vlucht was derhalve een redden van hun eigen leven.

De Heere gebruikt dien prikkel, omdat Hij weet, hoevelen zich in Babel thuis zouden gevoelen.

46. En opdat ulieder hart misschien niet week worde 1), en gij vreest van het gerucht, van allerlei beangstigend geschreeuw, dat gehoord zal worden in het land van Babel, als Mijn toorn zal worden uitgestort; want er zal een verschrikkend gerucht komen in het ene jaar, en daarna een gerucht in het andere jaar); en er zal allerlei krijgs-geweld zijn in het land, heer over heer 3), de ene vorst tegenover den ander, zodat de wereld in hoe langer hoe groter verwarring komt.

1) Met dezelfde woorden bemoedigt en vertroost de Heere Christus Zijne discipelen van wege de verschrikkingen, die aan het einde der tijden aan Zijne toekomst in heerlijkheid vooraf zullen gaan (Matth. 24:6. Mark. 13:7. Luk. 21:9) Hieruit blijkt, dat de verovering van Babel en de ellende, die daaraan vooraf ging, en door Israël mede moest worden gedragen, een voorbeeld waren van de verwoesting van het Babel van den laatsten tijd, en van de daaraan voorafgaande grote verdrukking; dat dus de geest der voorzegging in onze verzen ook op dat laatste Babel doelt. Ja dat dan eerst Jeremia's profetie geheel vervuld zal zijn. Babels val is steeds de verlossing van Gods volk. Alle gerichten die over de wereld komen, zijn een spiegel en teken van het gericht der beslissing, hetwelk nadert, van den val van Babel en van de

verlossing der kinderen Gods. Daarom is het woord in alle voorlopige gerichten op zijne plaats: "Uw hart worde niet ontroerd, maar heft uwe hoofden op, omdat uwe verlossing nabij is. " Deze vermaning komt echter alleen tot hen, die zich in deze voorlopige gerichten, welke over de wereld komen, dagelijks verootmoedigen en de verdrukking mede lijden, die zich dagelijks meer van allen afgodendienst der wereldmacht reinigen.

2) Grote omkeringen worden altijd voorafgegaan en voorbereid door allerlei schokken en beroeringen, waarvan de tijdingen met snelle afwisseling op elkaar volgen, zodat soms in één jaar meer gebeurt, dan waarvan anders ene eeuw gewaagt; gebeurtenissen nochtans, die allen door geweld, door bloedstorting en inwendige bewegingen gekenmerkt zijn. Hier van wordt in dit vers een tafereel opgehangen.

De mening is eenvoudig deze: dat de Joden, wanneer zij Gods raad opvolgden, niet te vrezen hadden voor de beroerende geruchten, van den optocht der Meden en Perzen tegen Babel, naardien de Heere voor hen zorgen zou en te weeg brengen dat zij vrij naar hun vaderland konden wederkeren. Voorts leert ons de geschiedenis, dat men in het ene jaar een gerucht hoorde van Cyrus optocht tegen Babel, terwijl het volgende jaar verliep met zijn tocht naar Assyrië, alwaar hij in verscheidene omstandigheden aanmerkelijken tegenstand gevonden heeft. In het derde jaar drong hij door tot Chaldea en nadat hij het leger van Neriglissar overwonnen had, sloeg hij het beleg voor Babel, en brak het niet op, voordat hij de stad bemachtigd had.

3) "Heer over heer" of, "heer tegen heer, " dat is: Cyrus tegen Belsazar of Balthazar, gelijk de Grieken hem noemden. Sommige vertalen deze woorden door heerser, en zij verklaren ze van de verwisselingen van heersers in Chaldea binnen een kort bestek van tijd; te weten, eerst Belsazar, toen Darius en vervolgens Cyrus; dewijl zulk ene verwisseling van regeerders gemeenlijk veel onrust baart zo meent men, dat God hier Zijn volk wil versterken tegen dit bijzonder onheil, door de verzekering, dat die verwisseling van vorsten hen geenszins zou benadelen, want de nieuwe koningen zouden hen veeleer helpen en begunstigen dan hen beschadigen, of hun welvaren hinderlijk zijn.

47. Vreest dan niet. Daarom, omdat dit alles voorboden zijn van het beslissende gericht, dat nadert, ziet, de dagen komen, dat Ik bezoeking zal doen over de gesnedene beelden van Babel, en over alle misdaden van Babel aan Mij en Mijn volk; en haar ganse land zal beschaamd worden, en al hare verslagenen, al hare inwoners in haar gedood, zullen in het midden van haar liggen.

48. En de hemel en de aarde, mitsgaders al wat van zichtbare en onzichtbare wezens daarin is, zullen juichen over den ondergang van het grote wereldrijk van Babel; want van het noorden zullen haar de verstoorders, de werktuigen van Gods toorn aankomen, en haar geheel vernietigen, spreekt de HEERE.

Ook deze woorden vinden, hoewel de verwoesting van het rijk der Chaldeëen en van de stad Babel ene gebeurtenis was, die de gehele oude wereld deed beven, en bij vele volken gejubel opwekte, eerst dan hun ware vervulling, wanneer het eens het anti-christelijk rijk Babel, de

volkomene schepping van het rijk der duisternis door den almachtigen arm van den Christus, die in heerlijkheid met alle heilige engelen zal verschijnen, ineen zal storten. Want als nu reeds de Engelen Gods en het gehele rijk des lichts een triomfeert vieren, als een enkel zondaar zich bekeert, en het rijk der duisternis slechts op een enkel punt wordt geslagen, hoe veel te meer zal het rijk des lichts in den hemel en op aarde een luid triomfgezing aanheffen, als het gehele rijk der duisternis in elkaar stort. (Openb. 19:1 vv.).

49. Gelijk Babel geweest is tot enen val der verslagenen van Israël, het volk Gods op aarde naar de verkiezing, also zullen ter vergelding te Babel de verslagenen des gansen lands 1) vallen.

1) In één hoofdzaak vat de Profeet zamen, dat ofschoon God tijdelijk duldt, dat de goddelozen tegen de kerk woeden, Hij echter een rechtvaardig Rechter zou zijn, zodat zij op hun tijd werden gekastijd, die zo wreed waren geweest. Daarom moet men volstrekt niet wanhopen, wanneer God zo veel verlot geeft aan de goddelozen, dat zij de ellendigen en onschuldigen wredelijk behandelen, dewijl hetzelfde eertijds het oude volk ten deel viel. Het was de kerk Gods tegen wie de Chaldeënen dat beulswerk hebben uitgeoefend, waarvan Jeremia spreekt. Het waren derhalve kinderen Gods, die als vee gekeeld werden.

Beter is de vertaling van het laatste: de verslagenen der ganse aarde. De Heere wil hier toch zeggen, dat gelijk Israël viel door Babel, Babel het te doen was om Israël ten val te brengen, zo zullen ook uit alle delen der aarde door Babel ten val komen, verslagen worden. In Babel toch bevonden zich niet alleen Babyloniërs, maar mensen uit alle delen der aarde, dewijl het toen de wereldmacht was.

50. Gij kinderen van Gods volk, ontkomenen van het zwaard, ontkomen aan de grote verdrukkingen onder Babels heerschappij en eindelijk ook aan het doodsgevaar der naderende gerichten! gaat weg met vreugde en vrede naar uw vaderland, en blijft niet staan op uwen weg, onbesloten, ziet niet om, opdat u niet het lot van Lots vrouw treffe. Laat uwe harten uwe voeten verre voorgaan; gedenkt des HEEREN altijd, tot den dag uwer verlossing, met verlangen, denkt aan de zaligheid in Zijne gemeenschap, van verre, in het vreemde land, terwijl gij nog zonder Zijne nabijheid en Zijnen dienst in den vreemde moet toeven, en laat Jeruzalem, de stad Gods, waar men Zijne wonderen predikt, en voor Zijn heilig aangezicht aanbidt. het doel van uwe hoop, en van uw verlangen, in ulieder hart opkomen 1) (vs. 45. Hoofdst. 50:8).

1) Wederom beveelt de Profeet den gelovigen haastig te vluchten uit Chaldea. Maar hij zegt, wie ontkomen is van het zwaard. Hij wijst dus aan dat er een zeer grote slachting zou plaats hebben, welke ook velen van het volk Gods zou treffen en wegnemen. En wij weten dat onder die menigte er velen zijn geweest, die dien treurigen ondergang verdiend hadden, maar nu wendt de Profeet zijn rede tot hen, die door een bijzondere genade Gods bewaard zouden worden. Hij beveelt denzulken dus weg te gaan, zodat zij nergens halt hielden of den voet lieten rusten.

2) Laat zeker op het stoflijke, maar nog meer op het geestelijke Jeruzalem, op de woning der gerechtigheid uwe blikken en uwe schreden gericht zijn. Dit was tevens voor alle ballingen gedurende den tijd der gevangenschap ene troostvolle bemoediging. Zions hoop niet op te geven en den Heere, den Heilige in Israël, getrouw te blijven. Aan dezen troost leenden ook de vromen in de gevangenschap het oor (Ps. 137:5, 6).

Het heimwee naar God hebben alleen de onverdrotene arbeiders en de onvermoeide strijders. Zij zijn strijdlustig, tot den strijd gereed, tot den arbeid bekwaam, en in het werk getrouw. Zij verlangen naar het zien van Jezus om Jezus wil. Zij willen het zien van Jezus niet als middel aanwenden om vrij te worden van de plagen der aarde. Integendeel, zij dragen de plagen om Jezus wil met vreugde en tot Jezus eer. Thomas à Kempis zegt: Goede Jezus, wanneer zal ik eens voor U staan en U zien? Wanneer toch de heerlijkheid van uw rijk aanschouwen? Wanneer zult Gij mij alles in allen zijn? Wanneer, o wanneer zal ik met U in Uw rijk zijn, dat Gij van eeuwigheid Uwe geliefden hebt bereid. Als een arme en verbannene ben ik verlaten in het land van den vijand, waar niets dan bedrieglijke strijden het grootste onheil wordt gevonden. Troost mij toch in mijne ellende, verzacht mijne smart, want al mijn verlangen is naar U. " Sriver spreekt en bidt in heimwee het volgende: "In deze wereld worden onze ogen nog gehouden, dat zij niet geheel naar wens den glans en de zaligheid zien, die bij God is; ook worden zij dikwijls door tranen verblind, en door vermoeidheid toegedrukt. De wereld is als een vertrek vol rook, waarin de ogen weinig verkwikkends van den Heere zien. Wanneer echter de Heere ons zal verlossen uit alle kwaad, dan zullen wij verlichte ogen hebben om den rijkdom der erfenis Gods te zien, en zijne helderheid en heerlijkheid zal ons rondom omgeven. Baxter zegt: Denk u enen armen Christen, van klein verstand, kort geheugen, stamelende tong, maar zijn hart is tot God gericht. Hij heeft den Heere tot zijn deel gekozen; zijne ziel leeft in de eeuwigheid, zijn verlangen is daarheen gericht; hij roept dikwijls: Och, dat ik daar ware! Hij beschouwt den dag als verloren, op welken hij geen verkwikkenden blik in de eeuwigheid heeft kunnen doen. Dit reine, sterke heimwee is de reine begeerte van de ziel der bruid tot haren zielsbruidegom eigen. Deze begeerte heeft de bruid van Christus gehad, zo lang Christus zich in de aan Hem verloofde zielen heeft geopenbaard, gelijk Johannes in de Openbaring in het laatste vers spreekt: Die deze dingen getuigt zegt: "Ziet, Ik kom haastiglijk, Amen! Ja, kom Heere Jezus!" Laat, o Heere mijn hart door zulk een heimwee worden ontbrand. Wees Gij in mij, opdat ik mij zelve eens moge zien verlangen naar U. Scheid mij af van de vreugde der wereld en verbind mijn hart met het vaderland. Amen.

51. Wel mogen wij, die Gij, o Heere! vermaant, om aan U en Jeruzalem met heimwee en verlangen te denken. in diepe droefheid zijn. Gij moogt zeggen: Wij 1) zijn om onzer zonden wil beschaamd geworden, want wij hebben de versmaadheid van Babel, dat in ons volk en land verwoestende en plunderende inviel, gehoord, schaamroodheid heeft ons aangezicht bedekt, zodat niets meer van Uw volk daarop te zien was; omdat uitlandsen, de afgodische Chaldeëen, over de heiligdommen van des HEEREN huis gekomen zijn.

1) Wij moeten met Calvijn e. a. de rede in vs. 50 opvatten als een bedenking, welke de Profeet in den naam van de gemeente tegen den eis aan Jehova en Jeruzalem, uitspreekt, om dien uit den weg te ruimen, in dezen zin: Wel is waar kunnen wij zeggen: wij zijn te schande

geworden, want wij hebben hoon en smaad genoeg ervaren, maar daarom zal nu Babel ook verwoest en uitgedelgd worden.

Ter wille van deze zaak had schaamte de aangezichten van 's Heeren volk bedekt; want het was vreselijk, dat andere mensen de heilige plaats binnen drongen, die alleen voor de priesters was. Overal rondom ons zien wij gelijke reden tot droefheid. Hoe vele ongoddelijke mensen worden onderwezen, met het doel om zich aan het leraarsambt toe te wijden. Welk ene schreeuwende zonde is die plechtige leugen waardoor onze ganse bevolking in naam in ene Nationale kerk opgenomen wordt. Hoe verschrikkelijk, dat de bondszegelen op de onbekeerden worden gelegd, en dat in de meer verlichte gemeenten van ons land de tucht zo weinig gehandhaafd wordt. Indien de duizenden, die deze bladzijde lezen, deze zaak heden aan de voeten van den Heere Jezus leggen, zal Hij tussen beide treden en het kwaad afwenden, dat anders over Zijne Kerk zal komen. Het vervalsen der Kerk is als het ontreinigen ener bron, als het gieten van water op het vuur, als het zaaien met stenen in een vruchtbaar land. Dat wij allen genade mogen ontvangen, ieder in zijn weg, om de reinheid der Kerk te handhaven als ene verandering van gelovigen en niet ene natie, ene onheilige verzameling van onbekeerde mensen. Onze ijver moet echter te huis beginnen. Dat wij ons zelve onderzoeken, wat ons recht betreft, om aan des Heeren tafel te eten. Laat ons toezien, dat wij met ons bruiloftskleed bekleed zijn, opdat wij zelf gene indringers in de heiligdommen des Heeren zijn. Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren; de weg is eng en de poort is nauw. O, dat wij de genade ontvangen, om op de rechte wijze tot Jezus te gaan met het geloof van Gods uitverkorenen. Hij die Uza doodde omdat hij de ark aanraakte, ijvert zeer voor zijne twee inzettingen; als een waar gelovige mag ik vrij toegaan, als een vreemde mag ik deze niet aanraken, opdat ik niet sterve. Onderzoek des harten is de plicht van allen, die gedoopt worden, of tot 's Heeren tafel naderen. Doorgrond mij, o God, en kan mijn hart; beproef mij en ken mijne gedachten.

52. Maar juist daarom bezoekt Gij thans onzen smaad en de ontheiliging van Uw huis aan Babel; ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik bezoeking doen zal over hare gesnedene beelden; 1) en de dodelijk verwonde zal kermen in haar ganse land; het gekerm der verslagenen zal het ganse land vervullen.

1) Toen Babel den tempel van Jehova innam en verwoestte, had het geschenen alsof Babels macht en de macht der afgoden van Babel groter was geweest, dan die van den Heere, den God van Israël, maar nu zou het blijken dat dit alles slechts schijnbaar was geweest. Want schitterend zou de macht des Heeren uitkomen, als Hij Babel en hare afgoden verwoestte en verstrooide, als Hij zich als de Almachtige openbaarde, over de grootste en enige wereldmacht van die dagen.

53. Hoe zou het mogelijk zijn, dat de vijandin Gods Mijn oordeel ontkwam. Al klom Babel ten hemel op (Jes. 14:12), al beproefde zij nogmaals enen toren te bouwen die ten hemel reikte, en al maakte zij vast de hoogte harer sterkte, ene beschutting van nog sterker muren en bolwerken, zo zullen haar toch verstoorders van Mij overkomen, dien zij geen weerstand kan bieden, spreekt de HEERE.

54. Reeds staat hare verwoesting voor Mijne ogen. Hoort, er is ene stem des gekrijts uit Babel, en ene grote breuk, een groot gejammer over verwoesting en verplettering uit het land der Chaldeën (Hoofdst. 50:23, 46; 48:3).

55. Want het is een vast en onherroepelijk besluit: de HEERE verstoort Babel als de vijandin van Hem en van Zijn rijk, en zal de grootse stem uit haar doen vergaan; want hunlieder golven zullen bruisen als grote wateren, het geruis van hunlieder geluid, het geruis der vijandige legerscharen, die dat te weeg brengen, zal zich verheffen (Jes. 17:12).

Gelijk ene grote menigte volks wordt vergeleken bij wateren (vs. 13), zo wordt ook het geraas en geluid, dat men in volkrijke steden hoort vergeleken bij de golven der zee (Jes. 22:2).

56. Want de verstoorder komt over haar, 1) over Babel, en hare helden zullen gevangen worden, hunlieder bogen met al hun overige wapenen zijn verbroken. Dat alles moet geschieden, want de HEERE, de God der vergelding, de God van Israël, de eerste en de laatste, buiten wien er geen God is, zal hun zeker betalen voor al hun misdaad naar Zijne strenge rechtvaardigheid.

1) Wanneer de berover over Babel zal komen, zullen de helden, die hem het hoofd moesten bieden, terstond gevangen genomen worden, hun oorlogswapenen zullen feilen en hun niets baten. Staatkunde begeeft hun, zij roepen krijgsraden zamen, maar hun vorsten en hoofdmannen, die in den raad zitten om maatregelen te nemen tot de algemene veiligheid, zijn dronken gemaakt, zij zijn als dronken mensen door verbaasdheid, domheid of wanhoop. Zij kunnen geen recht denkbeeld van de dingen maken, zij twijfelen en zijn ongestadig in hun raadslagen en besluiten, en stoten de een tegen den ander en vallen als dronken mensen over elkaar; en eindelijk slapen zij een eeuwigen slaap en ontwaken nooit weer van hun wijn, den wijn van Gods toorn, want die is voor hen een slaapdrank, die hen in een doodslaap doet vallen.

57. En Ik zal elke beschutting, die hunnen ondergang enigszins zou kunnen ophouden, te niet doen; hare vorsten en hare wijzen, hare landvoogden, en hare overheden, en hare helden zal Ik dronken maken, allen, die het rijk hebben bestuurd en bewaard, zal Ik uit den beker Mijns toorn drenken. En zij zullen enen eeuwigen slaap slapen en niet opwaken (vs. 49); spreekt de ware en eeuwige Koning, a) die ook een Koning en Heere van Babel is en een Heere der oorlogen, wiens naam Is HEERE der heirscharen, eeuwig gebieder over alle krachten en machten des hemels en der aarde (Hoofdst 48:15).

1) De Oosterse koningen noemden zich letterlijk "de groot-koning", d. w. z. de over alle koningen heersende, maar hier noemt de Heere Zich den Koning, den Koning der koningen, den Heere der heren, der heirscharen, om daarmee zo helder te doen uitkomen, dat Zijne heerschappij ook gaat over Babels machtigen heerser.

58. Zo zegt de HEERE der heirscharen: Niet alleen de levende muren om Babels rijk, ook die brede stenen muur van Babel zal ten enemaal ontbloot worden en tot op den grond verwoest, en hare hogeprachtige poorten zullen met vuur aangestoken worden. Dan zal worden

bevestigd wat de Heere door Zijnen Profeet Habakuk (Hoofdst. 2:13) van alle ondernemingen der Chaldeënen gezegd heeft, zodat de volken te vergeefs zullen hebben gewerkt, wat zij in het rijk van Babel tot roem harer afgoden hebben gedaan, en de natiën ten vure, ten gerichte van den waren God zullen gearbeid hebben, wat zij in de stad en het rijk van Babel hebben tot stand gebracht, dat zij mat werden.

De hoogte en sterkte, die Herodotus aan de muren van Babel toekent, is zonder twijfel overdreven. Daar de Medische muur, de eerste verdedigingslinie des lands, ene hoogte van 100 voet en ene dikte van 20 had, daar Xenophon in Nineve muren van 150 voet hoogte zag, zullen wij in overeenstemming met de opgave van Plinius (VI 26) met enige zekerheid kunnen aannemen, dat de muur van Babylon ene hoogte van 200 voet had boven den grond, en ene daarmee overeenkomstige dikte van 30-40 voet. Deze dikte was genoeg, dat, gelijk Herodotus en Strabo berichten, boven over den muur vierspannen konden rijden en elkaar konden ontwijken, even als boven over den muur van Nineve plaats voor drie wagens was. De poorten, die den toegang tot de stad openden, waren volgens Herodotus met fraai opgesierde gebouwen voorzien; de posten, vleugels en drempels der poorten waren van erts (M. Dunker) vgl. bovendien wat Dan. 4:2 over Babel en hare ruïnen gezegd is.

59.

VIIIId. Vs. 59-64. Nu volgt een slotwoord op de voorzegging van Babel's ondergang. De koning Zedekia namelijk ondernam in het jaar 594 v. C. in het 4e jaar zijner regering, ene reis naar Babylon, om aan Nebukadnezar een bewijs van zijne trouw en van eerbied te geven. Deze toch had steeds reden om wantrouwend te zijn tegenover den wankelmoedigen koning, dien hij zelf had aangesteld. Eerst kort te voren had dezelfde Zedekia op aandringen van Jeremia afgezien van ene door de gezanten der Moabieten, Edomieten en Feniciërs hem voorgeslagene zamenzwering, en kort daarna in het jaar 590 werd hij werkelijk van Nebukadnezar afvallig (Hoofdst. 27:1; 28:1. 2 Kon. 24:20). Van die voor Juda diep verootmoedigende reis maakte Jeremia gebruik; hij droeg aan den reisgezel des konings, Seraja, den broeder van zijn getrouwen helper Baruch op, om de profetie omtrent Babel's ondergang (Hoofdst. 50 en 51) mede te nemen en als een onverbreekbaar woord des Heeren over het nu zo machtige Babel op de plaats zelf voor te lezen met aanroeping van den naam des Heeren. Vervolgens moest hij de rol des boeks met een steen bezwaard, in den Eufraat werpen, om daardoor Babel's zekeren ondergang en des Heeren getrouwe vervulling zijner belofte omtrent den val van dit wereldrijk na 70jarige heerschappij, tot vertroosting der vromen in Israël en tot versterking hunner hoop op de verlossing van Israël uit Babel duidelijk af te beelden. Alzo maakt dit slotwoord een geloofversterkend zegel uit en een Amen over de grote profetie tegen Babel, die verlossing van het volk en het rijk van God uit alle slavernij in 't algemeen, uit den spot en de tyrannie der wereldmacht toezegt.

59. Dit is het woord, dat de Profeet Jeremia beval aan Seraja(= vorst van Jehova), den zoon van Nerija, den zoon van Machseja, waarschijnlijk een broeder van Baruch, den getrouwen vriend en helper van den Profeet (Hoofdst 32:13), een eveneens godvruchtig man, waarom ook aan hem de opdracht werd gegeven, als hij van (beter: met) Zedekia, den koning van Juda, vazal van Nebukadnezar, naar Babel toog, om den koning hulde te geven en te

overtuigen van zijne trouw. Deze reis van Zedekia had plaats in het vierde jaar zijner regering, hetzelfde jaar waarin de boden der Moabieten, Edomieten en Feniciërs kort te voren naar Jeruzalem waren gekomen, om den koning tot een verbond en tot gemeenschappelijken afval van Babel te bewegen; en Seraja was aan vreedzaam vorst (Hebr. : de bevelhebber der rust, d. i. voerde het bevel over den tocht, was reismaarschalk).

De reis van Zedekia naar Babel bewijst, dat van een verbond met die naburige volken niets gekomen is, hetzij omdat de berichten uit het Oosten (Nebukadnezar bevond zich juist in een oorlog met Medië) de zaak als te gevaarlijk lieten aanzien, of omdat de waarschuwingen van Jeremia indruk maakten. Misschien ook wilde Zedekia op deze reis zich van den toestand te Babel overtuigen. Het kon ook zijn, dat Zedekia naar Babel ontboden was door Nebukadnezar, aan wien Zedekia's gedrag verdacht begon te worden.

Men zal wel mogen aannemen, dat juist de reis van Zedekia de aanleiding was tot de voorspelling tegen Babel. Want in elk geval was huldebewijs zo niet het enige doel der reis, toch ene van de bedoelingen. Die reis houdt dus een diepen smaad in zich voor de Theokratie. Hoe gepast is het, dat de Profeet van de reis gebruik maakt, om aan de medaille ene gepaste achterzijde te geven. Terwijl de koning van Juda zich voor aller ogen voor den troon van den koning der Chaldeëen eerbiedig nederwerpt, moest Seraja in den Eufraat ene rol werpen, waarop de vernietiging van Babel en de bevrijding van Israël als Goddelijk raadsbesluit stond geschreven.

60. Jeremia nu schreef al het kwaad, dat volgens de profetie in Hoofdst. 50 en 51 over Babel komen zou, in een boek, op ene bijzondere rol, te weten al deze woorden, die ook in de grote verzameling, zijner profetieën tegen Babel geschreven zijn, en gaf de rol des books aan Seraja over.

61. En Jeremia zei tot Seraja: Als gij te Babel komt, 1) zo zult gij zien en lezen al deze woorden; 2)

1) Niet in de nabijheid van Babel, maar in de stad Babel. Verder behoeft men niet aan te nemen, dat Seraja juist voor ene vergaderde volksmenigte van inwoners van Babel lezen moest; eerder zou men zich kunnen voorstellen, dat in ballingschap gevoerde Joden bij het lezen tegenwoordig zijn geweest. Dat de profetie in Babel werd gelezen was de hoofdzaak.

2) De voorlezing had een drievoudig doel: 1) tegenover de stad Babel was het ene aankondiging van een oordeel, die als van te meer betekenis voorkomt daar de verkondigers in 't geheel niet in een toestand schenen te zijn, om den mond tegen Babel open te doen; zij kwamen toch om in allen ootmoed hulde aan te bieden. 2) Tegenover God moest worden geconstateerd, dat het volk van Israël van de belofte Gods plechtig kennis had genomen. Daarom moest na de voorlezing de Heere uitdrukkelijk worden aangesproken, en Hem het woord Zijner belofte in de hoofdtrekken worden voorgehouden. Hij moet dus als bij Zijn woord worden aangegrepen, worden verplicht. 3) Voor de Israëlieten lag natuurlijk in dat alles een grote troost, die hun in dien tijd van diepen smaad van bijzondere waarde moest zijn.

62. En Gij zult zeggen, nadat gij geëindigd hebt te lezen, met aanbidding tot den Heere opziende: O HEERE! Gij hebt over deze plaats gesproken, dat Gij ze zult uitroeien, zodat er geen inwoner in zij, van den mens tot op het beest, maar dat zij worden zal tot eeuwige woestheden. O Heere! vervul nu te zijner tijd, wat Gij hebt beloofd, opdat Uw knecht, verlost van de dienstbaarheid zijner vijanden, U in Uw heiligdom diene naar Uw welbehagen.

63. En het zal geschieden, als gij geëindigd zult hebben dit boek te lezen; dan zult gij enen steen daaraan binden, en werpen het in het midden van den Frath 1).

1) Deze daad had een symbolische betekenis. Niet dat het uitwendige niet meer nodig was, gelijk sommigen willen, nu de inhoud er van gehoord was. Dit heeft geen zin. Maar om daarmee uit te drukken, dat gelijk het geschrift weggezonden was in de wateren van den Eufraat, en niet weer bovenkwam, also het ook met Babel zou plaats hebben. Babel zou ondergaan en niet weer van hare verwoesting opkomen. De Profetie van eeuwige verwoesting zou tot volkomen vervulling komen.

Gods woorden zijn waar en waarachtig. Evenmin als Zijne beloften falen, evenmin Zijne oordelen.

64. En gij zult zeggen: Alzo, gelijk deze steen met de rol des boeks in de wateren van den stroom is weggezonden, zal Babel zinken, verwoest en voor altijd uit de ogen der mensen weggedaan worden; en het zal niet weer opkomen van wege het kwaad, dat Ik over haar zal brengen, en zij zullen mat worden, zij zullen vergaan, gelijk de Heere gezegd heeft. Tot hiertoe zijn de woorden van Jeremia; want het laatste Hoofdstuk bevat gene voorzegging van Jeremia meer, maar is een geschiedkundig aanhangsel.

Met opzet besluit Jeremia zijne mondelinge opdracht aan Seraja met dezelfde woorden (in den grondtekst met Jafoe), waarmee hij zijne grote profetie tegen Babel ook gesloten heeft.

Gelijk hij reeds in vs. 62 zorg had gedragen, dat door overeenkomst in woorden de inhoud aan het geschrift, dat gelezen moest worden, duidelijk werd aangeduid, zo wilde hij iets dergelijks ten opzichte van hetgeen wegzinken moest, door een citaat verkrijgen, dat niet moest worden misverstaan. Nu kwam het den Profeet zeker als aanwijzing genoeg voor, dat als het ware een echo en weerklank van de profetie, die in den stroom wegzonk, het laatste woord daaraan uit den mond van den bode klonk.

Vragen wij eindelijk nog naar de vervulling der profetie tegen Babel, zo zijn hier twee punten op te merken: 1) dat de profetie zowel wat haar opschrift aangaat, zo ook naar haren inhoud niet alleen tegen de stad Babel, maar tevens tegen het land der Chaldeën gericht is, dat zij dus in 't algemeen de verwoesting en vernietiging van het Chaldeeuse rijk of den ondergang van de wereldmacht Babel verkondigt, en de verovering en verwoesting van de hoofdstad Babylon slechts in zoverre wordt op den voorgrond gesteld, als met de hoofdstad het Babylonische wereldrijk viel, en de heerschappij der Chaldeën over de volken haar einde bereikte; 2) dat de profetie behalve deze geschiedkundige zijde nog ene bedoeling heeft, die wel niet sterk op den voorgrond treedt, maar toch niet geheel gemist wordt. Volgens deze is

Babel als toenmalige bezitster van het wereldrijk vertegenwoordigster der Gode vijandige wereldmacht, welke ten allen tijde het rijk van God zoekt te onderdrukken en te vernietigen: De vervulling der geschiedkundige zijde onzer profetie begon met de inneming van Babylon door de legermacht der Meden en Perzen, die onder Cyrus waren verenigd, en de daardoor veroorzaakte oplossing van het Chaldeeuwse wereldrijk. Daardoor werd Israël uit de ballingschap verlost, daar Cyrus toestemming gaf om naar het vaderland terug te keren en tot het wederopbouwen van des Heeren tempel te Jeruzalem (2 Kron. 36:20 Ezra 1:1 vv.). Bij deze verering werd Babylon niet verwoest en volgens Herodotus bleven ook de muren ongedeerd, terwijl volgens een ander bericht Cyrus het omverwerpen van den buitensten muur zou bevolen hebben. Cyrus bestemde Babylon naast Susa en Ecbatana tot derde hoofdstad der rijks en tot winterverblijf der Perzische koningen. Eerst Darius Hystaspes, die ten gevolge van een opstand Babylon in 518 ten tweede male moest veroveren, liet de muren tot op 50 ellen verlagen en de poorten afbreken, Xerxes beroofde de stad van het gouden Belusbeeld en liet den Belustempel verwoesten. Alexander stelde zich niet alleen ten doel het heiligdom van Bel weer op te bouwen, maar wilde ook de stad tot hoofdstad van zijn wereldrijk maken; hij werd echter door zijn vroegtijdigen dood verhinderd, dat plan ten uitvoer te brengen. Het eigenlijk verval van Babylon begon, toen Seleucus Nikator slechts 300 stadiën van daar Seleucië aan den Tiger bouwde. Strabo (geb. 60 v. C.) noemt de stad reeds een volkomene woestijn. Dit verval werd onder de heerschappij der Parthen bespoedigd, zodat nog slechts ene kleine ruimte binnen de muren werd bewoond, het overige als veld werd gebruikt. Overigens woonden daar nog eeuwen lang vrij vele Joden. De ideale punten onzer profetie heeft de Evangelist Johannes in de Apocalyptische schildering van de grote stad Babylon opgenomen (Openb. 16 vv.) wier val eerst zal plaats hebben bij de volmaking van het rijk Gods in heerlijkheid door de wederkomst onzes Heeren. ,

Stellen wij ons nog eens de betekenis van Jeremia's voorzeggingen tegen de Heidenen voor. Jeremia's God is de Heere aller Heidenen en regelt hun lotgevallen. Naar hun werken ontvangen zij, en wel hoofdzakelijk naardat zij zich omtrent de gemeente Gods hebben gedragen. Zij haasten zich ten ondergang, want slechts één volk is eeuwig. Dat is het volk, hetwelk door duizend zeven wordt gezift en in vergelijking met andere volken, als het ware geen volk is. Wat aan Israël is even als aan de andere volken, dat gaat ook bij hem te niet, en alleen wat het boven de natiën vooruit heeft, dat blijft eeuwig. Het meest voorzegt Jeremia tegen Egypte, Moab en Babel, waarin de weelde, het benijdende en bespottende der kleingeestige wereld en de overheersende grootheid worden gestraft. Wie het heden recht begrijpt ziet hier gene predikingen aan lang voorbijgegane geslachten, maar aan de van deze wereld doortrokkene natuurlijke mensheid, zo als zij zich steeds met nieuwe namen nu eens zo dan zo, en toch steeds weer naar denzelfden vleselijken aandrang en op denzelfden grond vormt. Wie Jeremia zo verstaat, in dien is hij weer levend geworden, en in dien is het oude Joodse verhaal vervuld, dat Jeremia moest wederkomen, voordat het Messiaanse rijk heerlijk kon opwassen. Ja laat u Jeremia zich recht openbaren tot leeddragen, zo zal u ook Christus melde Hosianna's zijner eeuwige discipelenschaar niet mede verborgen zijn, en aan Hem zult gij alles hebben.

Was Babel sinds lang en op de geduchtste wijze de roede der kastijding van vele volken in de hand des Allerhoogsten, zagen wij dit reeds uit de geschiedenis in onderscheidene opzichten,

en hebben de laatst beschouwde Godspraken van Jeremia daaraan bij vernieuwing bevestiging gegeven, dan levert ons het thans geleerde een bewijs, dat de beker van Gods gramschap ten laatste tot dat machtige volk zelf komen moest, en dat de Babyloniërs zijn droesem hebben moeten ledig drinken. Aan Babels zijde was toch geen andere drijfveer dan de zucht tot verovering, geen ander doel dan om alle volken aan hare rijks scepter te onderwerpen. Schrik en vrees joeg zij al de natiën van het Oosten aan, verwoesting en verdelging werden allerwege door hare macht gesticht, en weldra- wordt haar toeleeg slechts vervuld-bestaan er gene volksstammen meer, die aan haar niet onderworpen zijn. Stond het nu den hohen en vrijmachtigen God vrij, Zich van dezen toeleeg van Nebukadnezar en zijne nazaten te bedienen ter kastijding van onderscheidene natiën, dit in trotsheid, zedeloosheid en afgoderij verzonken lagen, om ook Zijn volk, hetwelk tegen Hem zwaarlijk gezondigd had, Zijn straffend ongenoegen te doen ondervinden, aan des mensen zijde evenwel bezondigden de Chaldeënen zich met al die oorlogen en verwoestingen, inzonderheid met de verdelging van Jeruzalem en Jehova's tempel en de gevangenhouding der Israëlieten; en het was daarom, naar het recht van Gods gerechtigheid, dat Jehova's oordelen tot Babel moesten wederkeren, en dat deze om die reden des te geduchter moesten zijn, naarmate de verwaten trotsheid en euvelmoed der Babyloniërs des te sterker waren, en zij den Opperheer der ganse aarde des te meer getergd en beledigd hadden. Lezen wij dit alles, zelfs bij de herhaling, in deze brede Godsspraak, spreekt dat ten sterkste in de letterlijke en volkomen vervulling dezer profetie, en getuigt daarvan nog heden ten dage de gedaante van dat eertijds machtige, maar nu sinds eeuwen verwoeste land, overeenkomstig de berichten der latere reisbeschrijvers, op ene treffende en ontroerende wijze, dan zeggen wij het aan ons zelve en elkaar, gelijk Israël het destijds zien en zeggen moest, dat ieder volk, hoe machtig en aanzienlijk ook op deze aarde, geheel van God en Zijn bestuur afhankelijk is, en geen ogenblik langer kan blijven bestaan, dan naar Gods bepalen wil en raad; dat de versmading en miskennis van den Opperheerschappijvoerder, de vijandige bejegening der gemeente Gods en Zijns Gezalfden, en verwaten hoogmoed de oorzaken van den ondergang zo veler natiën op aarde zijn, en dat de Heere de vijanden der Kerk ten alle tijde gewis en geducht straffen zal. Babels naam staat van de vroegste tijden af door de gehele Schriftleer, tot in het laatste Bijbelboek toe, in een ongunstig licht als de vijand der gemeente des Heeren; haar eerste gedachte en algehele val heeft het beeld tot den nieuwen dag overgebracht, en wij verwachten, dat de machtigste vijand der kerk onder dien naam voorgesteld eens gewis vallen zal. Alle Godswoorden zijn waarheid geweest en zullen verder waarheid bevonden worden. Niet ongepast was daarom het bevel, om de geschreven rol, met Babels rampen en ondergang vervuld, in de wateren van den Eufrat te werpen, tot een gepast zinnebeeld van de gehele uitroeiing en verdelging van dezen machtigen en zeer geduchten Staat, waarvan nog de treurige overblijfselen tot getuigen verstrekken. Zo zeker deze aankondiging is vervuld en door de geschiedenis gestaafd, zo gewis zullen alle beloften en alle bedreigingen waarheid worden, die de Heere over vrienden en vijanden heeft gedaan. Is het ons midderwijl kenbaar, ook uit het thans gelezene, dat alles om der kerke wil is, hetzij de Heere nodig oordeelt haar te kastijden of te verlossen, dan is het onze roeping tot die kerk te behoren ons aan haar zeer nauw te sluiten en op de stem onzes Heilands acht te geven; dan past het ons te vragen, waarom de Heere Zijne gemeente dikwijls kastijdt, en gade te slaan wat Hij ons met Zijne roede leren wil; maar voegt het ons ook, in donkerheid en nood Hem te verbeiden, die het niet dulden kan, dat de scepter der goddelozen altoos rusten zal op het lot der rechtvaardigen, en dat Zijne kerk wordt onderdrukt. En vonden wij ten laatste in den

aanvang van het gelezene ene tekening van de wederkering der Joden uit Babel (Hoofdst. 50:4, 5), deze doet ons denken aan de wederkering van ware godsvrucht tegen beiden uit Israël en Juda, en levert ons ene behartigingswaardige schets van de ware heilbegeerte van wederkerende zondaren tot God en ene proeve hun aller gewenst geluk. Zet men toch door Gods verlossende genade, eenmaal den voet op den weg des vredes, dan gaat men al wandelende en in ootmoed al wenende voort, dan gaat men heen, om den Heere als zijn Verbondsgod te zoeken, men vraagt naar Zion, alwaar alleen rust en heil te vinden is, en op den weg derwaarts zijn de aangezichten gericht dergenen, in wier harten de welgebaande wegen zijn. En kunnen wij dit, kan dit naar waarheid van ons gezegd worden, hoe groot en heerlijk zijn dan de heilsbeloften, welke hier met zovele woorden staan uitgedrukt. Is het niet: zij zullen komen, en ligt daarin niet opgesloten de vervulling van hun verlangen, de bereiking van het doel? Ja, volkomen zal dat zijn, want zij zullen den Heere worden toegevoegd; en wat ontbreekt er nog, als wij hier de bestendige zekerheid van het grootste en gewenste heil vinden mogen: het eeuwige verbond zal niet vergeten worden? Heeft de Algenoegzame met ons een verbond gemaakt, en ons niet alleen daarin opgenomen, maar ook door het geloof ons daaraan deel doen nemen, is dat verbond een eeuwig verbond, dat onberouwelijk blijft, en geeft Hij zelf ons de verzekering, dat het niet zal vergeten worden, dan mogen onze harten gerust daarop nederzinken en vastelijk steunen, in de verwachting, dat Zijne genade ons al dat goede zal schenken, wat in de belofte des verbonds lag opgesloten, en wij voor eeuwig des Heeren zijn mogen.

HOOFDSTUK 52.

VERWOESTING VAN DE STAD JERUZALEM. JOJACHIN'S VERHOGING.

Dit geschiedkundig gedeelte moet aanwijzen, hoe het woord Gods omtrent het gericht des Heeren over Juda en Jeruzalem, waarvan de verkondiging aan Jeremia was opgedragen (Hoofdst. 1:11-16), en dat hij getrouw verkondigd heeft, is vervuld geworden. Zo sluit het zeer gepast het Boek der profetieën van Jeremia. De opmerking aan het slot van het vorige hoofdstuk: "Tot hiertoe zijn de woorden van Jeremia" scheidt toch dit hoofdstuk van het overige Boek, en geeft te kennen dat het een aanhangsel is, dat echter Jeremia niet kan vervaardigd hebben, dewijl daarin de bevrijding van den koning Jojachin uit de ballingschap en zijne verheffing tot koninklijke eer tot aan zijnen dood verhaald wordt, hetgeen Jeremia niet meer kan hebben beleefd. Daar nu het grootste gedeelte van ons Hoofdstuk met 2 Kon. 24:18-25:30 overeenstemt, zo zijn de meeste uitleggers van oordeel, dat een later Profeet onze afdeling eenvoudig uit het Boek der Koningen op deze plaats heeft gebracht, en het een en ander, dat in het bericht van dit geschiedkundig werk over de laatste gebeurtenissen en lotgevallen van Jeruzalem en van zijne koningen scheen te ontbreken, daaraan heeft toegevoegd. Dit bijvoegsel en deze verscheidenheden in onze afdeling zijn echter van dien aard, dat zij duidelijk daarin oorspronkelijk hebben gestaan en niet eerst later zijn bijgevoegd. Het is daarom waarschijnlijker, dat zowel ons Hoofdstuk als ook 2 Kon. 24:18-25:30 uit ene andere gemeenschappelijke bron, die wij niet meer hebben en kennen, en die den ondergang van het rijk uitvoeriger beschreef, geput is. Het meest gepast is aan te nemen, dat de vriend en helper van Jeremia, Baruch, toen hij de profetieën van den Profeet rangschikte en tot een geheel zamenvoegde, het slot van Jeremia's redenen en verhalen door bovenstaande opmerking (Hoofdst. 51:64) aanwees, en vervolgens een uitvoerig uittreksel uit het geschiedkundig werk over den ondergang van het rijk van Juda als hoofdstuk 52 daarbij voegde.

De inhoud van dit hoofdstuk, dat een geschiedkundig aanhangsel tot Jeremia's profetieën vormt, wordt op de volgende wijze verdeeld: vs. 1-11 berichten de inneming van Jeruzalem met hetgeen voorafging en onmiddellijk volgde; vs. 12-16 verhalen de verwoesting der stad en de wegvoering van het volk; vs. 17 tot 23 de wegvoering der heilige gereedschappen, vs. 24-30 de ter dood bringing van de hoofden des volks en de mededeling van het getal der weggevoerden, eindelijk vs. 31-34 de gunstige wending in Jojachins lotgevallen. Daar de uitlegging, wat de hoofdzaak aangaat, reeds in 2 Kon. is gegeven, vergelijkte men die.

1. Zedekia was een en twintig jaren oud, als hij tegen het einde des jaars, 599 v. C. koning werd, en hij regeerde elf jaren tot 588 te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Hamutal (2 Kon. 24:18), ene dochter van Jeremia, van Libna.

2. En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat Jojakim zijn halve broeder, gedaan had (Hoofdst. 38:1 vv.).

3. Want het geschiedde, om den toorn des Heeren tegen Jeruzalem en Juda, totdat Hij hen van Zijn aangezicht weggeworpen had. En Zedekia rebelleerden laatste in het jaar 590 tegen den koning van Babel.

4. En het geschiedde in het a) negende jaar zijner regering, in dat zelfde jaar 600 in de tiende maand Thebet, ongeveer in onze Januari-maand, op den tienden der maand, dat Nebukadnezar, de koning van Babel, kwam tegen Jeruzalem, hij en zijn ganse heir, en zij legerden zich tegen haar, en zij bouwden tegen haar sterkten rondom, een muur ter insluiting van palissaden of schanspalen.

a) 2 Kon. 25:1. Jer. 39:1.

5. Alzo kwam de stad in belegering, met ene korte tusschenpoos, gedurende welke de Chaldeënen het Egyptisch leger, dat tot ontzetting kwam, tegentrekken moesten en het terugdrijven (Hoofdst. 37:5 vv.). Die belegering duurde tot in het elfde jaar van den koning Zedekia (588 v. C.).

6. In de vierde maand, Thammuz, ongeveer onze Juli-maand, op den negenden der maand, als de honger in de stad sterk werd, en het volk des lands geen brood had, zodat onmenselijke gruwelen plaats hadden (Klaagl. 2:20; 4:10);

7. Toen werd, gelijk in Hoofdst. 39:2 vv. nauwkeuriger wordt bericht, de stad doorgebroken door de Chaldeënen, die den buitensten muur der benedenstad in hun macht hadden gekregen. De Babylonische legerhoofden namen plaats aan de poort Efraïm in den muur, die de boven- van de benedenstad scheidde. De koning en al de krijgslieden vloden, daar zij zagen, dat alle verdediging verder te vergeefs was, en zij trokken aan het tegengestelde einde uit, des nachts uit de stad, en wel door den weg der bron-poort, die tussen de twee muren is (Hoofdst. 39:4), die aan des konings hof waren, in de nabijheid van den vijver Siloah, waar het Tyropoëondal in het Kedrondal loopt (2 Sam. 15:23). Hoewel op dezen weg alleen enige hoop op ontkomen was, zo moesten de vluchtelingen toch ook aan deze zuidoostzijde de vijandige omschansing doorbreken, want de Chaldeënen nu waren tegen de stad rondom; en zij, de vluchtelingen, koning Zedekia en zijne krijgslieden, togen door den weg des vlakken velds naar het Jordaandal, om over deze rivier naar Gilead te ontkomen.

8. Doch het heir der Chaldeënen jaagde den koning na, en zij achterhaalden Zedekia in de vlakke velden van Jericho, nog voor dat hij over het Jordaandal had kunnen ontkomen; en al zijn heir werd van bij hem verstrooid, en hield zich in enkele benden onder aanvoerders in sluiphoecken verborgen, tot na de verwoesting der stad en den aftocht der Chaldeënen, wanneer zij zich rondom den Chaldeeus stadhouder Gedalia te Mizpa weer verzamelden (Hoofdst. 40:7 vv.).

9. Zij dan grepen, gelijk gezegd is, den koning en voerden hem met de koninklijke prinszen en de voornaamsten zijner hovelingen opwaarts tot den koning van Babel naar Ribla, in het land van Hamath in Syrië. Daar toch had Nebukadnezar gedurende de belegering van Jeruzalem

zijn hoofd-kwartier, waarschijnlijk bezig met de voorbereidingen tot een veldtocht tegen Tyrus; die sprak kriegsrechterlijke oordelen tegen hem.

10. En de koning van Babel slachtte de zonen van Zedekia voor zijne ogen, en hij slachtte ook al de vorsten van Juda te Ribla (Hoofdst. 39:5).

11. En hij verblindde de ogen van Zedekia, en hij bond hem met twee koperen ketenen; also bracht hem de koning van Babel naar Babel, en stelde hem daar in het gevangenhuis, waarin hij ook bleef tot den dag zijns doods toe.

Tot hiertoe komt het verhaal in 't algemeen nauwkeurig met 2 Kon. 24:18-25:7 en Jer. 39:1-7 overeen; alleen ontbreekt de mededeling van de terechtstelling der vorsten (vs. 10 in 2 Kon. 25:7 en de opgaaf omtrent de gevangenschap van Zedekia tot aan zijnen dood in 2 Kon. 25:7, zowel als in Jer. 39:7. Zie aldaar de nauwkeuriger uitlegging dezer afdeling.

12. Daarna, in de vijfde maand, de maand Ab of onze Augustus-maand, en wel in het 11de jaar van den koning Zedekia, in het jaar 588 v. C. op den tienden der maand, of gelijk 2 Kon. 25:8 staat opgegeven, in de zevende (vgl. de aldaar over dat verschil) (dit jaar was het negentiende jaar van den koning Nebukadnezar, den koning van Babel(2 Kon. 23:37)), als Nebuzaradan, de overste der trawanten, of der koninklijke lijfwacht (Gen. 37:36), die voor het aangezicht des konings van Babel stond te Ribla, waar hij tot hiertoe zijn hoofdkwartier had gehouden, als buitengewoon gezant des konings, te Jeruzalem gekomen was (Hoofdst. 39:3).

13. Zo verbrandde hij tot volvoering van het vonnis des konings over de veroverde stad, het huis des HEEREN en het huis des koningsop Zion; mitsgaders alle huizen van Jeruzalem en alle huizen der groten verbrandde hij met vuur. Van de woningen der armere en geringe burgers bleven vrij vele woningen ongedeerd.

14. En het ganse heir der Chaldeën, dat met Nebuzaradan, den overste der trawanten, den hoogsten bevelhebber was, brak alle muren van Jeruzalem rondom af, behalve enige overblijfsels, die na het terugkeren uit de ballingschap weer werden hersteld (Neh. 3:8; 4:1; 5:15)

15. Van de armsten nu des volks, 1) en het overige des volks, die in de stad door honger en zwaard overgelaten waren, en de afvalligen, die tot den koning van Babel gevallen waren, die gedurende de belegering waren overgelopen, en het overige der menigte voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, gevankelijk weg naar Babel. Dit deed hij van Rama, waarheen hij zijn hoofdkwartier had verplaatst en de gevangenen eveneens liet brengen (Hoofdst. 31:15; 40:1).

1) Deze uitdrukking ontbreekt in 2 Kon 25:11, en sommigen denken daarom aan een schrijffout van den afschrijver, die den de eerste woorden uit vs. 16 hier overbracht. Onzes inziens ten onrechte. In vs. 15 toch is sprake van de armsten uit de stad en in vs. 16 van de armsten van het land. De laatsten laat de overste der trawanten blijven, de eersten voert hij weg naar Babel.

16. Maar van de armsten des lands, die gene bezittingen hadden, liet Nebuzaradan, de overste der trawanten enigen in het land overig tot wijngaardeniers en tot akkerlieden, om het land te bebouwen.

17. Verder braken de Chaldeën de koperen pilaren, Jachin en Boaz (1 Kon. 7:1 :, vv.), die in het huis des HEEREN waren, en de stellingen (1 Kon. 7:27 vv.), en de koperen zee, die in het huis des HEEREN was (1 Kon. 7:23 vv.); en zij voerden al het koper daarvan naar Babel, omdat zij te kolossaal waren, om geheel naar Babel gevoerd te worden.

18. Ook namen zij de potten en de schoffelen, vuurpannen, en de gaffelen, messen, en de sprengbekkens, en de rookschalen, en al de koperen vaten, waar men den dienst mede deed.

19. En de overste der trawanten nam weg de schalen, en de wierookvaten, en de sprengbekkens, en de potten, de kolenpannen, en de kandelaars en de rookschalen, en de kroezen; (1 Kon. 7:40, 45, 50), wat geheel goud, en wat geheel zilver was.

20. In 't bijzonder de twee pilaren (vs. 13), de ééne zee, en de twaalf koperen runderen, die in de plaats der stellingen onder de zee waren, die de koning Salomo voor het huis des HEEREN gemaakt had; het koper daarvan, te weten van al deze vaten was zonder gewicht, de menigte was te veel om gewogen te worden.

21. Aangaande de a) pilaren, Jachin en Boaz, achttien ellen was de hoogte eens pilaars, en een draad van twaalf ellen omving hem; ieder had dus een omvang van 12 ellen; en zijne dikte was aan koper vier vingeren, en hij was hol (1 Kon. 7:16).

a) 2 Kon. 25:17. 2 Kron. 3:15.

22. En het kapiteel daarop was koper, en de hoogte des enen kapiteels was vijf ellen, en een netwerk, en ter versiering granaatappelen op het kapiteel rondom, alles koper; en dezen gelijk had de andere pilaar, met granaatappelen.

23. En de granaatappelen waren zes en negentig, gezet naar den wind, naar de vier windstreken; alle granaatappelen waren honderd, over het net rondom, dewijl er nog aan elken hoek een granaatappel was aangebracht.

Ook van vs. 12-13 stemt ons verhaal vrij nauwkeurig overeen met 2 Kon. 25:8-17. De verwoesting van Jeruzalem en den tempel, en de wegvoering van het volk stemt tevens overeen met Hoofdst. 39:8-10, waar toch de voorstelling meer ineengedrongen is. De wegvoering van de gereedschappen des tempels (vs. 17-23) is op onze plaats enigzins uitvoeriger dan in 2 Kon. 25:13-17, waar de 12 koperen runderen (vs. 20), de omvang en de dikte der pilaren (vs. 21) en de beschrijving des kapiteels ontbreekt; ook is de optelling der kleinere tempelgereedschappen (vs. 18 en 19) bij ons uitvoeriger.

24. Ook nam de overste der trawanten, Seraja, den hoofdpriester, wiens kleinzoon of achterkleinzoon de latere Schriftgeleerde Ezra was (Ezra 7:3 vv. 1 Kron. 7:1-15 1Ch 1-), en

Zefanja, den tweeden priester, waarschijnlijk dezelfde, die in Hoofdst. 21:1; 29:25; 37:3, als een zoon van Maäseja wordt voorgesteld, en ene voorname plaats onder de priesters innam, en de drie dorpelbewaarders, hoofden der Levieten, aan wie de bewaking van den tempel was toevertrouwd, en die eveneens tot de hoofdbeamten van het heiligdom behoord hadden.

25. En uit de overige burgerlijke overheden der stad nam hij éénen hoveling, die over de krijgslieden gesteld was, en alzo tevens ene plaats als krijgsbevelhebber had bekleed, en zeven (volgens 2 Kon. 25:19 vijf) mannen uit degenen, die des konings aangezicht zagen, zijn geheime raad, die in de stad gevonden werden en gevangen waren genomen, mitsgaders den oversten schrijver des heirs, die het volk des lands ten oorlog, ten krijgsdienst opschreef (de veldoverste of opperbevelhebber der gehele krijgsmacht vergezelde den koning op zijne vlucht (vs. 4 vv.), en zestig mannen van het volk des lands, die in het midden der stad gevonden werden, en bij de belegering der stad zich bijzonder hadden onderscheiden.

26. Als Nebuzaradan, de overste der trawanten, dezen, die hem als de hoofden van den gehelen opstand bekend waren, genomen had, zo bracht hij hen tot den koning van Babel naar Ribla (vs. 6), opdat deze zelf zou beslissen, wat met hen moest geschieden.

27. En de koning van Babel sloeg hen door de hand zijner trawanten of lijfwacht, en doodde hen te Ribla in het land van Hamath. Alzo, gelijk hier van vs. 11-27 is bericht, werd Juda uit zijn land gevankelijk weggevoerd.

Ook de verzen 24-27 stemmen met onbeduidende veranderingen overeen met 2 Kon. 25:18-21. Daar volgt het verhaal van het aanstellen en vermoorden van Gedalia, hetwelk in Hoofdst. 40:7-43 uitvoerig door Jeremia is meegedeeld.

28. Dit is het volk, dat Nebukadnezar gedurende zijne regering uit Palestina naar Babel gevankelijk heeft weggevoerd, in het zevende, volgens andere telling in het achtste jaar zijner regering, dus onder den koning Jojachin van Juda in het jaar 599 v. C. (2 Kon. 24:12), tien duizend zielen, waaronder drie duizend drie en twintig Joden (2 Kon. 25:21

29. In het achttiende, volgens andere rekening het negentiende jaar der regering van Nebukadnezar, namelijk in het 11de jaar van den koning Zedekia, in het jaar 588 v. C. na de verovering van Jeruzalem, voerde hij gevankelijk weg acht honderd twee en dertig zielen uit Jeruzalem;

30. In het drie en twintigste 1) (vier en twintigste) jaar van Nebukadnezar, vijf jaren na de verwoesting van Jeruzalem, misschien bij gelegenheid van den veldtocht der Chaldeënen tegen Moab, Ammon en Edom, voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, die ook de tweede deportatie reeds bezorgd had, nogmaals gevankelijk weg van de Joden) zeven honderd vijf en veertig zielen, waarschijnlijk omdat er in Juda nog gene volkomene rust was, en de Joden den naburigen volken hulp hadden verleend. Alle zielen, die Nebukadnezar op drie tijden liet wegvoeren, zijn dus vier duizend en zes honderd. 3)

1) Deze afdeling moet, wat het getal der weggevoerden aangaat, door den verhaler van het hoofdstuk uit ene andere bron geput zijn, dan waaruit de Schrijver van 2 Kon. heeft geput, en ook de vorige stukken van dit hoofdstuk zijn voortgekomen. Want hier zijn de regeringsjaren van Nebukadnezar anders geteld dan in Jeremia en in de Boeken der Koningen, waarschijnlijk na zijn werkelijk intreden in de regering, dat eerst een jaar later volgde, dan zijn optreden in Juda en zijn op zich nemen van het voeren van den krijg (2 Kon. 23:37). Alzo zou het 18de jaar van Nebukadnezar in vs. 39 gelijk zijn aan het 19de in vs. 12, het zevende gelijk het achtste, het drie en twintigste gelijk aan het vier en twintigste.

2) Bij deze optelling van de Joden, die door Nebukadnezar in de ballingschap zijn gevoerd, is zeer opmerkelijk, dat volgens vs. 28 onder Jojachin slechts 3023 zielen zouden zijn weggevoerd, terwijl volgens 2 Kon. 24:14 en 16 10. 000, of volgens andere opvatting dier verzen toen zelfs 18. 000 Joden naar Babel zouden gevoerd zijn. Men kan den uitweg inslaan, dien wij boven in den tekst en in 2 Kon. 25:21 insloegen, dat die 3023 als onder de 10. 000 begrepen beschouwd worden, en aannemen, dat in vs. 28 nog eens het getal der "Joden" d. i. de uit het landschap van Joden weggevoerde bewoners in tegenstelling tot de toen uit Jeruzalem weggevoerden zou genoemd worden. Intussen is het niet te ontkennen, dat dit ene uitvlucht der verlegenheid is. Een voornaam verklaarder van den lateren tijd (Ewald) heeft daarom de gissing voorgesteld, dat overeenkomstig het gehele doel van Hoofdst. 52 in de verzen 28-30 alleen diegenen zouden zijn opgeteld, die gedurende de belegering en na de verovering en verwoesting van Jeruzalem zijn weggevoerd, dat daarom in vs. 28 achter het Hebr. woord s'ehebah (zevende) het woord esreh (tiende) door vergissing van enen afschrijver zou zijn weggevalen. In dit vers zou dan niet de deportatie onder Jojachin in het jaar 599 v. C. maar ene deportatie in het jaar 589, waarschijnlijk kort na de tijdelijke opheffing der belegering tot verdrijving der Egyptische hulptroepen, tot vermindering der te bestrijden vijanden bedoeld zijn. Is deze opvatting juist, en zij heeft inderdaad veel waarschijnlijkheid voor zich, dan wordt het ook duidelijk, waarom in het jaar daarop, kort na de verwoesting der stad, in het geheel slechts 832 zielen uit Jeruzalem zijn weggevoerd. Waren gedurende de belegering uit het landschap van Juda reeds 3023 zielen weggevoerd, en vroeger onder Jojachin reeds 10. 000, en wel de kern der bevolking van Juda, dan is het, vooral daar de belegering gedurende 18 maanden, de strijd, de ziekten en de hongersnood, zeker een groot deel der bevolking wegnamen, niet te verwonderen, dat nog slechts 832 vermogende en krijgshaftige mannen den Chaldeënen in handen vielen, die uit Rama werden weggeleid. Ook hadden zich velen gedurende den oorlog in ontoegankelijke plaatsen verborgen, of waren tot de naburige volken gevlucht. Over de wegvoering der 745 in het jaar 583 v. C. hebben wij gene verdere berichten. Deze moeten de zodanigen geweest zijn, die na het vermoorden van Gedalia niet mede naar Egypte zijn gevlucht, of die eerst na het wegtrekken van deze naar Egypte uit hun schuilhoeken of uit de naburige landen naar Judea terugkeerden en door pogingen tot opstand der Chaldeënen aanleiding gaven, het land nogmaals te ontledigen.

3) Het zou kunnen bevreemden, dat het gehele getal der naar Babel gedeporteerden 10. 000 met Jojachin en 4. 600 met Zedekia, in het geheel 14. 600 niet schijnt overeen te komen met het getal der onder Zerubbabel naar Jeruzalem en Juda terugkeerden, die in Ezra 2:64, 42. 360, zonder de dienstknechten en de dienstmaagden opgegeven staan. Men bedenke echter 1)

dat in de opgaven der weggevoerden alleen de volwassene en zelfstandige personen van het mannelijk geslacht gesteld zijn, terwijl met de vaders ook de vrouwen en kinderen in de ballingschap gingen; 2) dat ook reeds bij de eerste inneming van Jeruzalem in het 4de jaar van Jojakim (606 v. C.) een waarschijnlijk niet zeer klein getal van krijgsgevangenen naar Babel kwam, die zich daar konden verenigen met de latere daar heen gedeporteerden; 3) dat, toen de ballingen in Babel werden geplaatst, en daar niet alleen hun levensonderhoud vonden, maar ook, gelijk uit meer aanwijzingen blijkt, velen tot burgerlijke welvaart geraakten, ook nog van de in het land achtergelatenen velen naar Babel kunnen getrokken zijn, omdat zij daar een beter bestaan hoopten te vinden, dan in het door den krijg verwoeste en ontvolkte Juda; 4) dat van den tijd der wegvoering der tienduizend met Jojachin in 599 v. C. tot aan het terugkeren onder Zerubbabel in het jaar 536 v. C. 63 jaren, dus bijna twee menschen-leeftijden zijn voorbijgegaan, waarin zich de ballingen konden vermeerderen.

31. Het geschiedde daarna, in het zeven en dertigste jaar der gevankelijke wegvoering, van Jojachin, den koning, van Juda, dus in het jaar 562 v. C. in de twaalfde maand, de maand Adar of onze Maart (Exod. 12:2), op den vijf en twintigsten der maand (volgens 2 Kon. 25:27 op den zeven en twintigsten, zie de aldaar), dat Evil-Merodach, de koning van Babel en opvolger van Nebukadnezar (2 Kon. 25:27 in het eerste jaar zijns koninkrijks (hij regeerde van 562-560 v. C.)), het hoofd van Jojachin, den koning van Juda, verhief en hem uit het gevangenhuis uitbracht, misschien om het begin zijner regering door ene deed van genade te verheerlijken.

1) Waarschijnlijk is op den 25sten het bevel gegeven en op den 27sten de uitvoering gevolgd.

32. En hij, Evil-Merodach, sprak vriendelijk met hem, met den koning Jojachin, om hem, die nu reeds een man van 55 jaren was, over zijne lange gevangenschap enigzins te vertroosten, en hij stelde zijnen stoel boven den stoel der koningen, die bij hem te Babel waren. Hij liet hem bij plechtige gelegenheden, als zijne vazallen en andere van hun landen beroofde koningen zich tot verhoging van den glans van zijn koninkrijk rondom hem moesten verzamelen, de hoogste plaats innemen.

33. En hij veranderde de klederen zijner gevangenis, daar hij hem toestond weer koninklijke klederen aan te doen, en hij at geduriglijk brood voor zijn aangezicht bij hem aan zijne koninklijke tafel (2 Sam. 9:7 vv.), al de dagen zijns levens.

34. En aangaande zijns toring, ene gedurige toring, ene bezending van levensmiddelen en andere behoeften werd hem van den koning van Babel gegeven; elk dagelijks bestemde deel op zijnen dag; hij ontving dagelijks zoveel als hij tot onderhoud zijner dienaren en zijner familieleden nodig had, zodat hij ene eigene hofhouding kon hebben. Dit geschiedde tot op den dag zijns doods, al de dagen zijns levens.

Vergelijk 2 Kon. 25:30 over de diepere betekenis dezer gebeurtenis, en de Goddelijke bedoeling daarmee. De verzen 31 en 34 stemmen weer zakelijk overeen met 2 Kon. 25:27-30.

Niemand moet wanhopen in 't ongeluk, want de rechterhand des Allerhoogsten kan alles veranderen (Ps. 77:11) en Christus heerst ook midden onder Zijne vijanden (Ps. 110:2 #Ps 1.), Wien zij de lof en eer en macht van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen.

Wat worden ons vele onderwerpen tot onze overdenking aangeboden in het boek van den Profeet Jeremia! Hoe veel en langdurig lijden is hier aan de kerk en aan het volk des Heeren aangekondigd! Welke beloften van genade! Wat is deze Profeet beproefd en beproefd! Welk ene rij van zware beproevingen in het lot van het volk van Israël en Juda! Dat wij het allen ernstig overdenken en Jehova's genadige getrouwheid aan Zijn verbond als de enige oorzaak noemen van Israëls behoud. O welk een zegen is die rijke genade en goedertierenheid, aan de kerk in Jezus Christus gegeven vóór de grondlegging der wereld! Dat wij hierop al onze gedachten stellen. Laat ons hier opsporen de bron van alle genade! In Hem hebben wij het gehele voornemen der verlossing en van Hem komt alle vertroosting; God was in Christus de wereld verzoenende met Zich zelve (2 Kor. 5:19), en Hij heeft het geheel gesteld op een onwankelbaren rotssteen. Mochten wij meer en meer leren op deze rots der eeuwen te steunen en met oprecht geloof uit te zien naar dat uur, wanneer de Heere Zijn Zion zal wederbrengen, en al de vijanden Zijner kerk met ene eeuwige verwoesting zal ten onder brengen.

SLOTWOORD OP HET BOEK JEREMIA.

Niet ten onrechte hebben de kerkvaders den Profeet Jeremia den meest beproefden van alle Profeten genoemd, maar, kunnen we er bijvoegen, door Gods genade is hij ook de Profeet, die door hoon noch spot, door dreiging noch mishandeling, door gevangenisstraf noch doodsgevaar zich heeft laten terughouden, om vorst en volk de oordelen en gerichten Gods aan te kondigen.

Zwak in zichzelf, zodat de Heere hem op bijzondere wijze moest instorten, openbaarde hij zich overigens als een rotsvasten geloofsheld, die het duidelijk bewees dat ook de Heere aan hem vervulde, wat Hij eeuwen daarna aan een anderen Gezant verzekerde: "Mijne genade is u genoeg, en Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. "

In zijn optreden als Profeet kan men duidelijk twee perioden onderscheiden.

De eerste loopt van 621 tot 606 v. C. van zijn 20ste tot zijn 40ste levensjaar.

Zij omvat den tijd van het 13de jaar van Josia tot het 4de jaar van Jojakim.

In die dagen had wel Juda's vrome koning een reformatie begonnen, en het scheen wel, dat, onder den invloed van Jeremia, Juda's volk van zijn bozen weg zou worden afgebracht, maar na den dood van den vorst bleek het den Profeet duidelijk genoeg, dat het volk rijp was voor het gericht.

De Heere toont hem den ook den ziedenden pot van het Noorden en hij weet nu, dat de Heere het gericht over Zijn volk door Chaldea's vorst zal volbrengen.

En toen de verovering van Nineve, de slag bij Karchemis en de eerste verovering van Jeruzalem had plaats gehad, wist de Profeet met te vaster zekerheid, dat straks stad en land, vorst en volk zal overgegeven worden in de handen van Babel.

Van die dagen af, d. i. van het jaar 606 af (de tweede periode), is het het altijd wederkerend geroep tot zijn volk, dat er van een ontkomen aan het gericht geen sprake is; dat alleen hij, die buigt voor de roede en zich aan het gericht onderwerpt, zal leven, zal ontkomen aan den dood en aan het zwaard van de Chaldeën.

En waar hij de oordelen Gods aankondigt, en het volk onomwonden zegt, dat het gericht zal komen, daar doet hij dat schier altijd met een beroep op de dreiging der Wet.

Hij zegt het zijn volk zo duidelijk mogelijk, dat wat Mozes in de Wet heeft gesproken en wat daarom God, de Heere, in de Wet heeft gedreigd, zeker zal vervuld worden.

Juda's valse profeten mogen van "vrede, vrede" spreken, mogen aan het volk redding en verlossing voorspellen, hij, Jeremia, beroept zich op de Wet, hij haalt aan, hij laat nogmaals horen wat ook andere Profeten des Heeren hebben verkondigd.

Al ondergaat hij het grootste leed, al doet men hem zware kerkerstraf ondergaan, al moet hij den kuil in, hij heeft geen andere boodschap dan van straf en gericht voor het volk en voor zijn vorsten, die Gods wet verachten en verwerpen.

Zwaar moge het hem vallen, hij moge zelf gebukt gaan onder al het leed en den jammer dien hij aankondigt, God, de Heere maakt hem een ijzeren pilaar en een koperen muur, gelijk Hij hem beloofd heeft (1:6).

Dit is zo duidelijk merkbaar in al zijne redenen, die hij houdt, welke de H. Geest hem op de lippen legt.

Eerst dan verdwijnt het weemoedige, indien hij zich keren moet tot de vijanden, vooral tegen Babel.

Is zijn rede, als hij die tegen zijn volk uitspreekt, niet ten onrechte genoemd, die van een dichter der woestijnen en der smart, als hij zijn rede opheft tegen de verdrukken van zijn volk, ja tegen de vijanden Gods, neemt deze de vlucht van een Jesaja, en evenaart hij dezen Adelaar onder de Profeten in sierlijkheid van wending en in openbaring van kracht, is zijn rede hoog verheven en indrukwekkend schoon.

Vandaar dan ook, dat op enkele uitzonderingen (Hoofdst. 10:1-16 enz.) na, de echtheid van zijn voorzeggingen niet ernstig zijn aangevallen dan vooral die der laatste hoofdstukken (50 en 51).

Waarbij men echter vergeet en voorbij ziet, dat de Profeet is, dienstknecht van den waren God, die in Babel niet alleen of niet zozeer ziet een vijand van zijn volk, als wel een vijand

van zijn God, en die het weet, dat de verwoesting van Babel, de verlossing van zijn volk met zich meebrengt.

De profetie van Babels val is tevens triomflied over de verlossing van zijn zwaar beproefd volk.

Wat het ontstaan van dit Boek betreft, het valt niet te betwijfelen, dat zijn eigen eerste optekenen in het jaar 606 v. C. de grond er van vormt, en meer dan hoogstwaarschijnlijk heeft zijn schrijver Baruch in Egypte, na den dood des Profeten, gezorgd voor het rangschikken van het geheel, terwijl deze zelf er dan het 52ste hoofdstuk heeft bijgevoegd.

Men heeft niet ten onrechte Jeremia een type genoemd van den Heere Jezus Christus.

Alleen staat hij toch, alleen treedt ook hij de pers der beproevingen.

Ook hij weent over de verblindheid van Jeruzalems vorsten en van Jeruzalems volk.

Ook hij gaat als het ware onder.

Maar gelijk Christus Jezus ook het leven uit den dood, de overwinning na den strijd heeft gepredikt, alsoo ook Jeremia.

Ook Jeremia heeft ten slotte de rijkste vertroosting mogen verkrijgen.

Te midden van zijn diepste vernederingen, overstroomde, het is te recht gezegd, de Heere hem met den troost, dat hij 't toekomstig heil, de verlossing mocht aanschouwen en verkondigen (Hoofdst. 30-33).

Ook van dezen Godsman geldt het bij uitnemendheid: Hij heeft geloofd, daarom heeft hij gesproken.